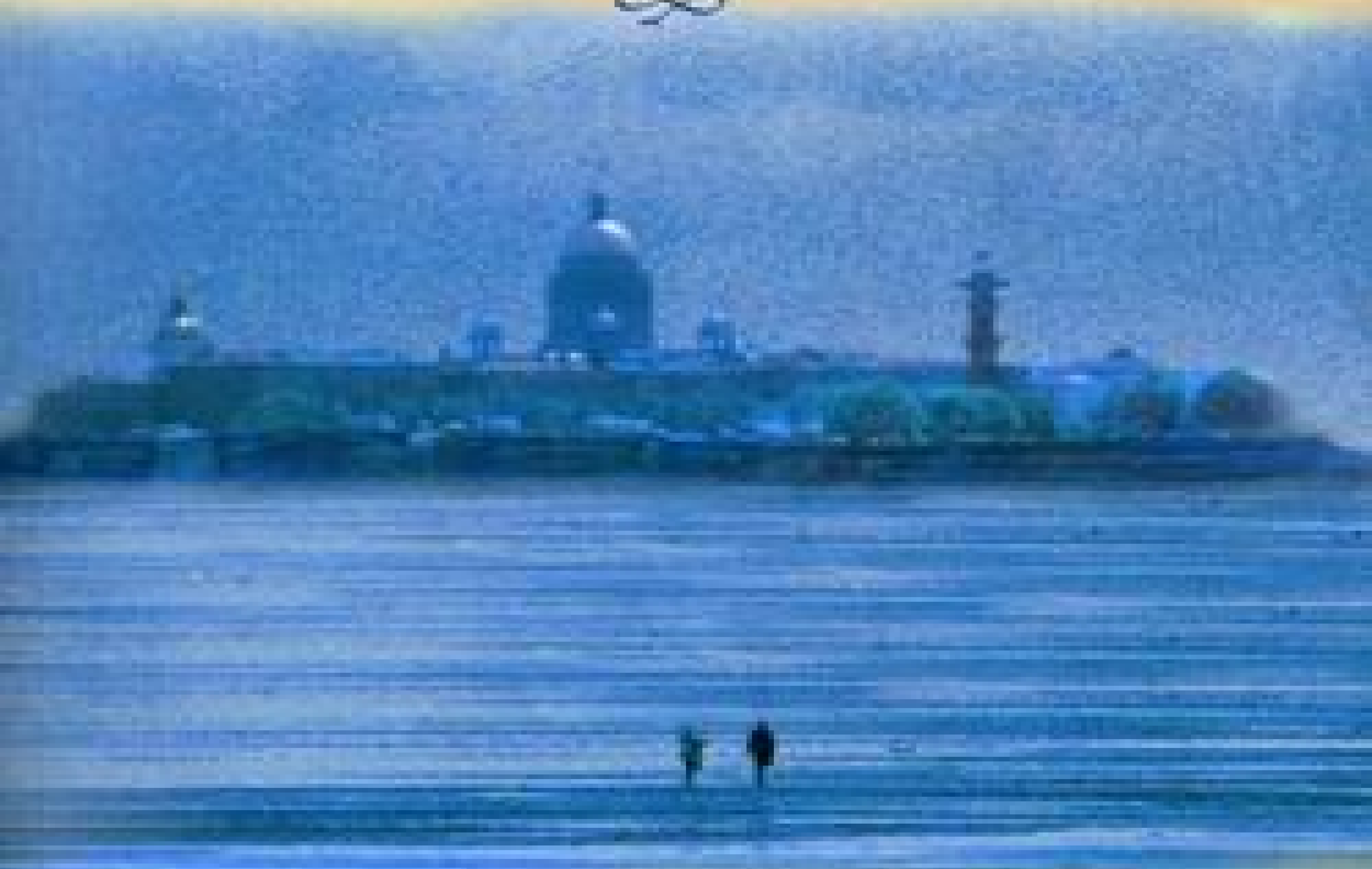
TATYANA VE ALEXANDER

"BRONZ ATLI", LİMON ÇİÇEĞİ ve ON BİR SAAT yazarı

PAULLINA SIMONS

KELEBEK

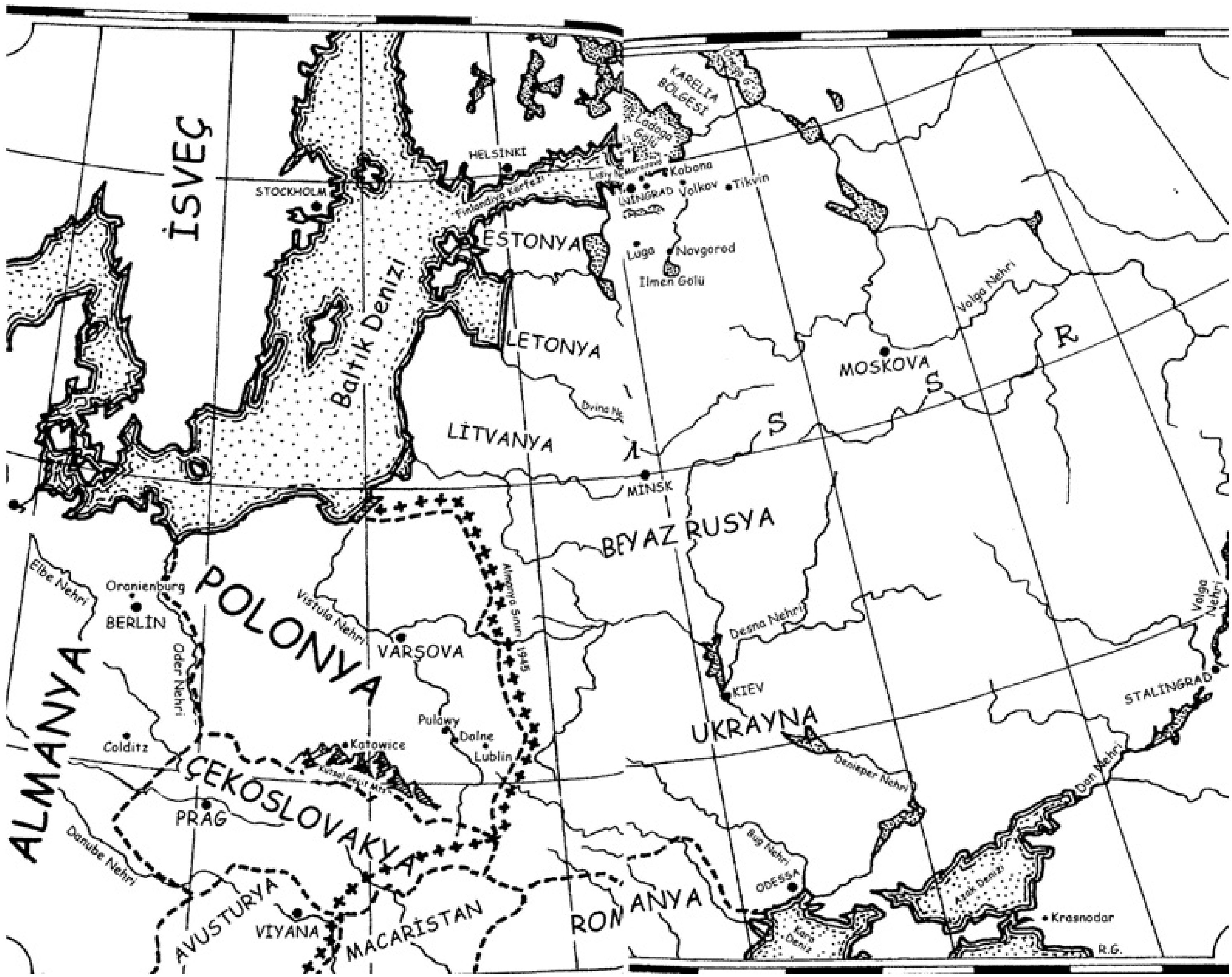
TATYANA VE ALEXANDER

PAULLINA SIMONS

Türkçesi
Elçin DÖKMECİOĞLU

KELEBEK YAYINEVİ

İSVEÇ
STOCKHOLM
HELSİNKİ
Baltık Denizi
Finlandiya Körfezi
ESTONYA
LETONYA
LİTVANYA
KARELIA BÖLGESİ
Ladoga Gölü
Kobona
Volkov
Tikvin
Luga
Novgorod
İlmen Gölü
MOSKOVA
Volga Nehri
R
S
S
λ
MİNSK
BEYAZ RUSYA
Desna Nehri
KIEV
UKRAYNA
Denieper Nehri
Bug Nehri
ODESSA
Kara Deniz
Azak Denizi
Krasnodar
R.G.
Don Nehri
STALİNGRAD
Volga Nehri
Dvina Nehri
POLONYA
Vistula Nehri
VARŞOVA
Almanya Sınırı 1945
Pulawy
Dolne
Lublin
Katowice
ÇEKOSLOVAKYA
PRAG
Oranienburg
BERLİN
Oder Nehri
Elbe Nehri
Colditz
ALMANYA
Danube Nehri
AVUSTURYA
VİYANA
MACARİSTAN
ROMANYA

Doksan sekiz ve doksan dört yaşlarında olan,
tüm yaşananlara rağmen hâlâ salatalık ekip çiçek yetiştiren
büyükbabamla büyükanneme; hâlâ Rusya'da yaşayan
iyi arkadaşımız Anatoli Studenkov'un anısına...

Ay ışığının solgun gölgesinde
Atını şaha kaldırıyor.
Başı yukarıda, bir uğultu koparıyor,
Bronz Atlı takipte.

Uzun gecenin içinde
Bu çılgının hangi yola saptığı önemli değil.
Bir uğultu kopacak,
Bronz Atlı uyanacak.

Aleksandr Puşkin

GİRİŞ

Boston, Aralık 1930

ALEXANDER BARRİNGTON, AYNANIN ÖNÜNDE durdu ve kırmızı, Cub Scout evraklarını düzeltti. Daha doğrusu düzeltmeye çalıştı; çünkü gözlerini hüzünlü yüzünden alamıyordu. Dudaklarını bükmüştü. Elleri düğümlenmişti ve doğru düzgün hareket ettiremediğinden yaptığı işi beceremiyordu.

Aynadan bir adım geri çekilerek gözlerini küçük odanın içinde gezdirdi ve derin bir iç geçirdi. Odada, ahşap yer döşemelerinden, tekdüze kahverengi duvar kâğıtlarından, yataktan ve bir gece lambasından başka bir şey yoktu.

Odanın nasıl olduğunun önemi yoktu. Burası ona ait değildi. Eşyalarıyla birlikte kiraladığı bir odaydı ve eşyalar alt katta oturan ev sahibine aitti. Asıl odası Boston'da değil; Barrington'daydı ve o odada hissettiklerini hiçbir yerde bulamamıştı. Babası iki yıl önce evlerini satıp Alexander'ı Barrington dışına çıkardığından beri altı ayrı odada kalmıştı.

Şimdi bu odadan da ayrılıyorlardı.

Aslına bakılırsa bunun bir önemi yoktu.

Alexander tekrar aynaya baktı. Adeta kanı beynine fırlamıştı, sakinleşebilmek için başını aynaya yaslayarak derin bir nefes aldı."Alexander," diye fısıldadı. "Şimdi ne olacak?"

En yakın arkadaşı Teddy, Alexander'ın şehirden ayrılacak olmasının hayattaki en heyecan verici şey olduğunu düşünüyordu.

Alexander daha fazla karşı çıkamadı.

Aralık kapıdan, annesiyle babasının tartışmalarını duydu ve umursamadı. Stres altında oldukları için kavgaya meyilliydiler. O sırada kapı açıldı ve babası Harold Barrington içeri girdi.

"Oğlum hazır mısın? Araba aşağıda bizi bekliyor. Arkadaşların da sana veda etmek için aşağıdalar. Teddy, senin yerine onu götürüp

götüremeyeceğimi sordu," diyerek gülümsedi Harold. "Ona bunun mümkün olduğunu söyledim. Sen ne dersin Alexander? Teddy ile yer değiştirmek, deli annesi ve ondan daha da deli olan babasıyla yaşamak ister misin?"

"Evet, çünkü kendi ailem de deli," dedi Alexander. Harold, zayıf ve orta boyluydu. En belirgin özelliği kare şeklindeki çenesiydi. Kırk sekiz yaşındaydı ve grileşen açık kahverengi saçları gürdü. Gözleri ateş saçardı ve maviydi. Alexander, babasının ruh halinin iyi olduğu zamanları severdi; çünkü böyle anlarda gözlerindeki öfke kaybolurdu.

Annesi Jane Barrington, Harold'ı kenara iterek içeri girdi. Üzerinde en iyi ipek elbisesi ve beyaz şapkası vardı. "Harry, çocuğu rahat bırak. Hazırlanmaya çalıştığını görüyorsun. Araba bekler. Teddy ve Belinda da öyle." Şapkasının altındaki uzun siyah saçlarını düzeltti. Jane'in konuşmasında, on yedi yaşından beri Amerika'da olmasına rağmen İtalyan aksanı hakimdi. Ses tonunu alçalttı. "Biliyor musun Belinda'yı hiçbir zaman sevmedim."

"Biliyorum anne," dedi Alexander. "Ülkeden ayrılma sebebimiz de bu. Öyle değil mi?" Onlara aynadan baktı. Annesine çok benziyordu. Kişilik olarak daha çok babasına benzemeyi tercih ederdi. Bunun sebebini bilmiyordu. Annesi onu eğlendiriyor; babası ise kafasını karıştırıyordu. "Ben hazırım baba," dedi.

Harold yanına yaklaştı ve kolunu Alexander'ın omzuna attı. "Cub Scouts'a gitmeyi bir macera olarak görüyorsun."

Cub Scouts bana çok fazlaydı. "Baba," dedi aynada kendine bakarak. "Eğer orada yapamazsak, geri döner miyiz? Geri dönüp..." Birden sustu. Babasının, sesinin çatallaştığını duymasını istemiyordu. Derin bir nefes alarak, "Amerika'ya döner miyiz?" diye sordu.

Harold cevap vermeyince Jane, Alexander'ın yanına geldi. Alexander ayağındaki topuklu ayakkabılarla babasından birkaç santimetre uzun görünen annesiyle, kendisinden biraz daha uzun

olan babası arasında duruyordu. "Ona doğruyu söyle Harold. Bunu bilmeye hakkı var. Anlat ona. Yeterince büyüdü."

Harold, "Hayır Alexander. Geri dönmeyeceğiz. Sovyetler Birliği'ne orayı sonsuza kadar evimiz yapmak için gidiyoruz. Amerika'da bize yer yok."

Alexander, Amerika'da onun için bir yer olduğunu söylemek istedi. Teddy ve Belinda ile üç yaşından beri arkadaşlardı. Barrington, küçük, beyaz tahta ve siyah panjurlu evlerle dolu, üç çan kuleli kiliseleri ve tek ana caddesi olan bir kasabaydı. Alexander, Barrington'ın yakınındaki ormanlarda çok mutlu bir çocukluk geçirmişti. Ama babasının bunları duymak istemediğini bildiği için hiçbir şey söylemedi.

"Alexander, annen ve ben bunun ailemiz için en doğru karar olduğuna inanıyoruz. Komünizmin ideallerine artık seyirci kalmayacağız. Konfor içinde yaşarken değişim istemek kolay, öyle değil mi? Artık inandığımız şeyler doğrultusunda yaşayacağız. Bunun bütün hayatım boyunca mücadele verdiğim şey olduğunu biliyorsun. Beni sen de, annen de gördü."

Alexander başını salladı. Onları görmüştü. Annesi ve babası ilkeleri uğruna tutuklanmıştı. Babasını hapishanede ziyaret etmiş ve Barrington halkı tarafından dışlanmıştı. Okulda herkes ona gülmüştü. Zaman zaman babasının prensipleri uğruna kavgaya karışmıştı. Annesinin, babasının yanında durduğunu ve itirazlarda bulunduğunu görmüştü. Üçü Beyaz Saray önündeki komünist gösterilerine katılmak için Washington D.C.'ye gitmişti. Orada da tutuklanmışlardı. Alexander yedi yaşındayken bir geceyi çocuk tutukevinde geçirmişti. Ancak işin iyi yanı, Barrington'dan Beyaz Saray'a gelen tek çocuk olmasıydı.

Bütün bunların; sekiz nesildir Barringtonlara ait olan evi terk etmenin; sosyalist dünyaya uyum sağlamak için Boston'daki bu pis küçük odada kalmanın yeterince büyük özveriler olduğunu düşünmüştü.

Görünüşe bakılırsa öyle değildi.

Açıkçası, Alexander, Sovyetler Birliğine taşınacaklarını öğrendiğinde şok olmuştu. Ama babasının inancı sonsuzdu. Sovyetler Birliğinin onlar için uygun olduğuna; orada kimsenin Alexander'a gülmeyeceğine ve güzel bir şekilde karşılanıp takdir göreceklerine inanıyordu. Orada hayatları anlam kazanacaktı. Yeni Rusya'da güç, çalışanın elinde olacaktı ve çalışkanlar, kısa sürede krallık tahtına oturacaktı. Babasının inançları Alexander için yeterliydi.

Annesi boyalı dudaklarıyla Alexander'ın alnına bir öpücük kondurdu ve bıraktığı lekeyi silmeye çalıştı. "Babanın, senin doğru yolu öğrenmeni ve iyi bir şekilde yetişmeni istediğini biliyorsun değil mi canım?"

Alexander biraz alıngan bir şekilde, "Bunun benimle bir ilgisi yok anne..." dedi.

"Hayır!" Harold'ın ses tonu sertti. Kolunu Alexander'ın omzundan hâlâ çekmemişti. "Her şey senin için Alexander. Şu anda sadece on bir yaşındasın; ama yakında büyük bir adam olacaksın. Sovyetler Birliğine iyi bir adam olmak için gidiyoruz. Oğlum, sen benim bu dünyadaki tek mirasımsın."

"Amerika'da da birçok adam var baba," dedi Alexander. "Herbert Hoover. Woodrow Wilson. Calvin Coolidge."

"Evet; ama iyi adamlar değiller. Amerika açgözlü, bencil, kibirli ve intikam duygusu taşıyan adamlar yetiştiriyor. Ben senin böyle biri olmanı istemiyorum."

"Alexander," dedi annesi. "Biz senin Amerika'daki insanların sahip olmadığı avantajlara sahip olmanı istiyoruz."

"Bu doğru," dedi Harold. "Amerika, adamları yumuşatıyor."

Alexander bir adım geri çekildi ve gözlerini ciddi yüz ifadesinden ayırmadı. Onlar içeri girmeden önce yaptığı buydu. Yüzüne bakıyor ve ne zaman büyüyeceğini; nasıl bir adam olacağını düşünüyordu. Babasına dönerek, "Merak etme baba. Benimle gurur duyacaksın.

Açgözlü, bencil, kibirli ve intikam güden biri olmayacağım. Sert bir erkek olarak yetişeceğim. Haydi gidelim. Ben hazırım."

"Ben senin sert bir adam değil; iyi bir adam olmanı istiyorum Alexander," diyerek duraksadı Harold. "Benden daha iyi bir adam."

Odadan çıkarlarken Alexander arkasına döndü ve kendine aynada son bir kez baktı. Bir daha dönmesi gerekebilir diye bu çocuğu unutmak istemediğini düşündü.

Stockholm, Mayıs 1943

18 yaşındaki Tatyana soğuk bir yaz günü uyandığında kazığa bağlanmış gibi hissediyordu. Artık bu şekilde yaşayamazdı. Yataktan kalkarak yüzünü yıkadı; saçlarını taradı; kitaplarını topladı ve iki aydır uğranmıyormuş gibi görünen odasından çıktı. Beyaz perdeler arasından odaya süzülen esinti onu rahatlatmıyordu.

Huzurlu değildi.

Masanın üzerinde oval bir ayna vardı. Tatyana saçlarını toplamadan önce yüzüne baktı. Artık kendi görüntüsünü tanıyamıyordu. Yuvarlak bebek yüzü kaybolmuş; bir deri bir kemik kalmış ve elmacık kemikleri fırlamıştı. Alnı ortaya çıkmış, kare çenesiyle birbirine kenetlenen dudakları göze çarpıyordu. Ağzını uzun süredir doğru düzgün açmadığı için gamzeleri ve dişleri de görünmüyordu. Kırılan araba camının yanağına batmasıyla oluşan yara iyileşmiş geriye ince pembe bir çizgi kalmıştı. Çilleri de solmuştu; ama Tatyana'nın asıl dikkatini çeken yüzündeki solgunluktu. Parlak yeşil gözleri solmuştu ve yabancılarla ruhu arasındaki sapsarı bir bariyer gibi duruyordu. Artık gözlerini hiç kimseye yöneltmiyordu. Kendine bile. Biri bu yeşil denize baktığında derinliklerindeki hüznü görebilirdi.

Tatyana omuzlarına dökülen sapsarı saçlarını taradı. Artık saçlarından nefret etmiyordu.

Aleksander onları bu kadar severken nasıl nefret edebilirdi ki?

Bunu düşünmeyecekti. Saçlarını, kesimhanedeki koyunlar gibi kırkmayı; gözlerinin beyazını ve ağzındaki dişleri söküp atmayı;

boğazındaki damarları koparmayı istiyordu.

Tatyana saçlarını topuz yaptı ve mümkün olduğunca az dikkat çekmek için bir eşarp taktı. Gerçi İsviçre sarışın kızlarla dolu bir ülkeydi ve kalabalıkta kaybolmak çok kolaydı.

Öyle de olmuştu.

Tatyana gitme vaktinin geldiğini düşündü; ama içinde buna dair en ufak bir istek yoktu. Karnında bir bebek vardı. İsviçre'de çocuk sahibi olmak Amerika'da olduğundan bile daha yaygındı. Burada kalabilirdi. Hiç tanımadığı bir ülkeye gitmesine, yük gemisiyle İngiltere’ye geçmesine ve okyanusu aşarak dünya savaşının ortasında olan Amerika'ya girmesine gerek yoktu. Almanlar, kuzey sularını her gün bombalıyor; müttefikleri denizaltılarını patlatıyor; gemilerin üstünden siyah dumanlar yükseliyor; Bothnia Körfezi, Baltık Denizi, Kuzey Buz Denizi ve Atlantik Okyanusuna saldırıyorlardı. Stockholm'da huzurlu bir şekilde yaşamak için yapması gereken pek bir şey yoktu.

Ne yapıyordu?

Her yerde Aleksandr'ı görüyordu.

Yürüdüğü ya da oturduğu her yerde başını sağa çevirdiğinde, Aleksandr'ın üzerinde üniforması ile ona bakıp gülümsediğini görüyordu. Elini uzatıp, Aleksandr'ın yüzünü gördüğü boşluğa uzanıyordu. Ona dönüyor, onun için ekmeğinden bölüyor ve bankta oturup onun için yavaş yavaş yolun karşısına geçmesini bekliyordu. Gün içinde arkadan geniş omuzlu ve uzun boylu görünen İsveç erkeklerinin peşinden gidiyor ve Aleksandr sanarak bu yabancıların yüzüne bakıyordu. Sonra gözlerini kırpıştırmaya başlıyordu ve karşısındaki adam çekip gidiyordu. O da bakışlarını yere çeviriyor ve oradan ayrılıyordu.

Gözlerini aynaya çevirdi. Arkasında Aleksandr duruyordu. Saçlarını ensesinden çekerek ona doğru eğildi. Tatyana kokusunu ve dudaklarının dokunuşunu hissedemiyordu. Sadece gözlerini görüyor ve siyah saçlarını ensesinde hissediyordu.

Tatyana gözlerini kapattı.

Dışarı çıkıp Spivak kafede her zamanki gibi jambon ve yumurta yiyip iki fincan koyu kahve içerek kahvaltısını yaptı. Caddenin karşısındaki büfeden aldığı İngiliz gazetesini okur gibi yaptı. Gerçekten okumuyordu; çünkü beyninin içinde başka kelimeler uçuşuyordu ve bunlara yetişemiyordu. Kafeteryadan çıkarak ticaret gemilerinin kalktığı limana gitti ve bir banka oturarak Helsinki'ye gidecek kullanılmış kâğıtlarla dolu olan İsveç gemisini izledi. Gözlerini tayfadan ayırmadı. Birkaç dakika içinde elli metre ilerideki arkadaşlarıyla konuşmaya gideceğini biliyordu. Sigara ve kahve içecekti. On üç dakika sonra da sohbeti bırakacaktı.

On üç dakika sonra tekrar geminin yanına gelecek ve kamyondaki kâğıtları yüklemeye devam edecekti. Altmış iki dakika içinde geminin kaptanı ortaya çıkacak; tayfa onu selamlayacak ve halatları çözecekti. Kaptan da Baltık Denizinden geçerek Helsinki'ye gidecekti.

Bu Tatyana'nın onu izlediği yetmiş beşinci gündü.

Helsinki, Vyborg'dan sadece dört saat uzaklıktaydı. Tatyana'nın her gün aldığı İngiliz gazetelerinde okuduğu kadarıyla Vyborg 1918'den beri ilk kez Sovyetler Birliği'nin eline geçmişti. Kızıl Ordu, Rusya'nın topraklarını Finlandiya'dan geri almıştı. Bir gemiyle Helsinki'ye ulaşıp, oradaki ormanlar içinden de bir kamyonla geçerek Vyborg'a varacak ve tekrar Sovyetler Birliğinde olacaktı.

"Bazen keşke daha az inatçı olsaydın diye düşünüyorum," dedi Aleksandr. Üç gün izin almayı başarabilmişti Leningrad'daydılar. Leningrad'da geçirdikleri son gündü. Her şeyin sonuydu o gün.

"Çaydanlık da su ısıtıcısının siyah olduğunu iddia etmez mi?"

Homurdandı. "Evet. Isıtıcının daha az siyah olmasını isterdim," dedi öfke içinde. "Kocalarının sözünü dinleyen kadınlar var. Buna şahit oldum. Başka erkekler bu kadınlara sahip..."

Tatyana onu gıdıkladı. Eğleniyormuş gibi görünmüyordu. "Pekâlâ. Bana ne yapacağımı söyle," dedi ses tonunu alçaltarak. "Ne dersen

onu yapacağım."

"Hemen Leningrad'dan ayrıl ve Lazarevo'ya git," dedi Aleksandr. "Güvende olacağın yere git."

Gözlerini yuvarlayarak "Haydi yapma. Bu oyunu oynayabileceğini biliyorum."

"Ben de biliyorum," dedi Aleksandr, Tatyana'nın ailesinin eski koltuklarına oturarak. "Sadece istemiyorum. Önemli konularda beni dinlemiyorsun..."

"Bunlar önemli şeyler değil," dedi Tatyana önünde diz çöküp ellerini tutarak. "Eğer NVKD benim için gelirse, senin ellerine geçtiğini bileceğim ve mücadele etmekten mutluluk duyacağım." Ellerini sıktı. "Karın olarak karşılarına çıkacağım ve seninle geçirdiğim bir saniyeden bile pişmanlık duymayacağım. Bu yüzden seninle burada kalmama, kokunu bir kez daha duymama ve seni bir kez daha öpmeme izin ver," dedi. "Şimdi benimle bu oyunu oyna. Bu soğuk Leningrad gününde beraber yatalım. Seninle birlikte olma mucizesinden beni mahrum etme. Ne istediğini söyle, ben de yapayım."

Aleksandr onu elinden çekti. "Gel buraya." Kollarını açtı. "Üstüme otur."

Dediğini yaptı.

"Şimdi ellerini yüzüme götür."

Dediğini yaptı.

"Gözlerimden öp."

Dediğini yaptı.

"Alnımdan öp."

Dediğini yaptı.

"Dudaklarımdan öp."

Dediğini yaptı.

"Tanya..."

Şişşt."

"Geliyorum görmüyor musun?"

"Hâlâ olduğun yerdesin."

Güneşli ve yağmurlu havalarda burada oturarak limanı izliyordu. Hava sisli olduğunda bile. Neredeyse her sabah 8.00'de buraya geliyordu.

Bu sabah da farksızdı. Hava soğuktu. Limanda balık kokusu hâkimdi. Martılar gökyüzünde uçuşuyordu ve bir adam sesi duyuluyordu.

Bana yardım edecek erkek kardeşim, kız kardeşim, annem nerede? Paşa bana yardım et ve ormanda seni bulabileceğim bir yere saklan. Daşa, ne olduğuna bir bak. Görüyor musun? Anne, anne. Annemi istiyorum. Bana sorular soracak ve yalnız bırakmayacak ailem nerede? Ne yapacağımı bilmiyorum.

Bu sabah tayfa sigara ve kahve içmek için arkadaşlarının yanına gitmemişti. Bunun yerine yolun karşısına geçmiş ve onun yanına oturmuştu.

Bu Tatyana'yı şaşırttı. Ama hiçbir şey söylemedi. Beyaz paltosuna daha sıkı sarındı ve eşarbını düzeltti.

Ona İsveççe, "Adım Sven. Senin adın ne?" dedi.

Tatyana uzun bir sessizlikten sonra "Tatyana. İsveççe bilmiyorum," diye yanıtladı.

İngilizce, "Sigara ister misin?" diye sordu.

"Hayır," dedi İngilizce. Ona çok az İngilizce bildiğini söylemeyi düşündü. Onun da Rusça bilmediğinden emindi.

Kahve ya da omuzlarına bir örtü isteyip istemediğini sordu. Tatyana yüzüne bakmadan hayır dedi.

Sven bir süre sessiz kaldı. "Gemime binmek istiyorsun? Öyle değil mi?" diye sordu. "Gel. Seni alacağım." Kolundan tuttu. Tatyana

kıpırdamadı. "Arkanda bir şey bıraktığını görebiliyorum," dedi onu yavaşça çekerek. "Git ve her şeyi gözden geçir." Tatyana kıpırdamadı.

"Sigara ve kahve ikramımı kabul et ya da gemime bin. Benim yanımdan gizlice geçmek zorunda değilsin. İlk geldiğinde bile buna izin verirdim. Tek yapman gereken sormaktı. Helsinki'ye mi gitmek istiyorsun? Pekâlâ. Finlandiyalı olmadığını biliyorum." Sven duraksadı. "Ama karnın burnunda. İki ay önce gitmen senin için daha kolay olurdu. Ancak ya geri ya da ileri adım atmalısın. Daha ne kadar burada oturup beni seyredeceksin?"

Tatyana gözlerini Baltık Denizine dikti. "Bilsem burada oturur muydum?"

"Daha fazla oturma. Haydi gel," dedi tayfa.

Başını salladı.

"Kocan nerede? Bebeğinin babası nerede?"

"Sovyetler Birliğinde öldü." Sven başını salladı. "Bir şekilde kaçtın demek? O halde burada kal. İsviçre'de yaşa. Konsolosluğa git ve mülteci koruması iste. Danimarka'dan gelen birçok insan var. Konsolosluğa git."

Tatyana başını salladı.

"Yakında çocuğunu doğuracaksın," dedi Sven. "Ya burada kal, ya da git.

Tatyana kollarını kavuşturdu ve gözlerini uzaklara dikti.

Tayfa yavaşça sırtını okşadı ve ayağa kalktı. "Ne olacak? Sovyetler Birliği'ne geri mi dönmek istiyorsun? Neden?"

Tatyana cevap vermedi. Ona ruhunun orada kaldığını nasıl söyleyebilirdi?

"Geri dönersen sana ne olacak?"

"Ben zaten ölü gibiyim," dedi alçak bir ses tonuyla.

"Oraya gidersen ne yapacaksın?"

"Yeniden yaşayacağım.”

"Bu nasıl bir seçim? O halde gitmelisin."

"Evet," dedi Tatyana. "Ama bu şekilde nasıl yaşayacağım? Halime bir bak. Sence yaşayabilir miyim?"

"Stockholm'de acı içinde yaşayıp benim gemiye kâğıt yüklememi ve sigara içmemi mi izleyeceksin peki? Ne yapacaksın? Bebeğinle birlikte bankta mı oturacaksın? İstediğin bu mu?"

Tatyana sessiz kaldı.

Onu ilk gördüğünde bir batıkta oturuyordu ve dondurma yiyordu.

"Git buradan."

"İçimden gelmiyor."

Sven başını salladı. "Geliyor. Şimdi anlaşıldı. Şu anda kış dönemini yaşıyorsun," dedi gülümseyerek. "Endişelenme. Yaz gelecek. Buzlar eriyecek."

Tatyana banktan kalktı. Yürürken Rusça, "Artık buz yok denizci filozof. Ölü yakmak için toplanan odun yığını var."

Birinci Kitap

İKİNCİ AMERİKA

Başını dik tut!
Bu bir gelgit,
Her gelgit gibi...
Çünkü buna sen sebep oldun.
Bırak rüzgâr essin ve gelgitler olsun.

Rudyard Kipling

BİRİNCİ BÖLÜM

Morozovo Hastanesi, 13 Mart 1943

KARANLIK BİR AKŞAMDA, LENİNGRAD cephesinin Neva operasyonu için Kızıl Ordu'nun karargâhı olan küçük bir balıkçı kasabasındaki askeri hastanede yaralı bir adam ölümü bekliyordu.

Uzun bir süre kollarını kavuşturarak yattı ve ışıklar sönüp acil koğuşu sessizleşene kadar kıpırdamadı.

Kısa bir süre sonra ona bakmaya geleceklerdi.

Yirmi üç yaşında, savaşta yaralanan genç bir erkekti. Aylardır yaralı bir halde yatıyor olmak yüzünün solmasına sebep olmuştu. Sakalları uzamıştı ve siyah saçları kafatasına yapışmıştı. Bonbon şekerine benzeyen gözleri boş boş uzaklara bakıyordu. Aleksandr Belov sert görünüyordu; ama kaba değildi. Her şeye boyun eğmiş gibiydi; ama soğuk biri değildi.

Aylar önce buzların üzerindeki Leningrad savaşı sırasında Aleksandr, Neva nehrinde, boğazından kurşunlanan teğmeni, Anatoli Marazov'u kurtarmak için öne atılmıştı. Aleksandr, Boston'dan gelen Kızıl Ordu doktoru Matthew Sayers ile birlikte durumu umutsuz olan Anatoli'nin yanına gitmişti. Doktor buzun içine düşmüştü ve Aleksandr onu buzun üstünde çekiştirerek zırhlı kamyona kadar taşımıştı. O sırada Almanlar havadan açtıklan ateşle kamyonu uçurmayı hedeflemiş; ama bunun yerine Aleksandr'a zarar vermişlerdi.

Tatyana onu getiren ve siyah eldivenleriyle yaptığı iyi-kötü işlerin hesabını yapan dört atlı adamın elinden onu almıştı. Aleksandr, Tatyana'ya "Leningrad'dan ayrıl ve hemen Lazarevo'ya git," demişti. Ural dağlarının eteğinde olan Lazarevo küçük bir balıkçı kasabasıydı. Etrafı çam ağaçlarıyla çevriliydi ve Kama nehrinin kıyısındaydı. Tatyana orada bir süreliğine güvende olabilirdi.

Ama o doktor gibiydi: aklını arka plana atıyordu. Ona hayır dedi. Gitmeyecekti. Dört atlı adama da yumruğunu göstererek söylendi.

Onun öldüğünü düşünmeniz için henüz çok erken. Sonra savunmaya geçerek "Onu almanıza izin vermeyeceğim. Onu sizden korumak için gücümü son damlasına kadar kullanacağım."

Öyle de yaptı. Aleksandr'ı kendi kanını vererek onlardan korudu. Damarlarındaki kanı son damlasına kadar ona verdi ve Aleksandr'ı kurtardı.

Aleksandr hayatını Tatyana'ya borçlu olabilirdi; ama Dr. Sayers de hayatını Aleksandr'a borçluydu. Bu yüzden Aleksandr ile Tatyana'yı Helsinki'ye götürecek; oradan da Amerika'ya geçmelerine yardımcı olacaktı. Tatyana ile birlikte plan yaptılar ve Aleksandr sırtının iyileşmesi; sırtındaki kıymıkların çıkmasını beklerken Tatyana ile Amerika'da olmanın hayalini kurdu.

Onu umut yaşatmıştı. Ancak yine de bunun gerçekleşmeyecek bir hayal olduğunun farkındaydı. Bu, etrafı düşmanlarla çevrilmiş bir adamın umudu gibiydi. Kurtulmak için son bir kez koşuyordu ve toplar patlamadan önce biraz daha nefes almak için çaba sarf ediyordu. Silah seslerini ve arkasından bağırışlarını duyuyor; ama yine de koşmaya devam ediyordu. Umuda dal; ya da umutsuzluk içinde öl. *Kama nehrine dal.*

Aleksandr'ın kaderi belliydi. Bunun ne kadar süre önce belirlendiğini merak ediyordu; ama bu soruya yanıt bulmak istemiyordu.

Aralık 1930'da Boston'daki küçük odasından ayrılışının üzerinden ne kadar çok zaman geçmişti.

Aleksandr Rusya'yı bırakamadı. İçinde hâlâ umut vardı. Sönmeye yüz tutmuş mumun titrek ışığı gibi.

Aleksandr Belov, Tatyana'yı Sovyetler Birliği'nden kurtarması gerektiğini düşünerek dişlerini sıktı ve gözlerini kapattı. Yumruklarını sıktı ve Tatyana'yı itti.

Yapabileceği tek bir şey kalmıştı; o da doktordan karısını kurtarmasını istemekti. Şimdilik beklemekten başka çaresi yoktu.

Üzerinde hasta giysileriyle götürülmek istemediğini karar verince, hemşireye A sınıfı binbaşı üniforması ile şapkasını getirmesini söyledi. Yatağının yanındaki su ve bıçakla tıraş oldu. Sonra da giyinerek kollarını kavuşturdu. Onu almaya geldiklerinde NKVD[1] dalkavuklarının karşısında saygın görünmek istiyordu. Yanındaki yatakta yatan ve etrafı çadırla çevrili olan adamın horultusunu duydu.

Bu gece Aleksandr nasıl bir gerçekle yüzleşecekti? Bu azimli Aleksandr'ın bilinci ne durumdaydı? Daha da önemlisi Aleksandr bir iki saat içinde ne ile karşılaşacaktı? Gizli polis sözcüsü General Mekhlis yuvarlak ve domuz gibi bakan gözlerini ona dikecek "Bize kim olduğunu söyle, binbaşı," diyecekti. Aleksandr'ın cevabı ne olacaktı?

Tatyana'nın kocası mıydı?

Evet.

"Ağlama tatlım."

"Lütfen şimdi gelmeyin. Daha değil"

"Tanya, gitmem gerekiyor." Albay Stcpanov'a pazar gecesi döneceğine dair söz vermişti ve geç kalamazdı.

"Lütfen. Daha değil."

"Tanya, başka bir hafta sonu tekrar geleceğim," dedi sırtını sıvazlayarak. "Leningrad savaşından sonra buraya geri döneceğim. Ama şimdi..."

"Hayır Şura, lütfen gitme."

"Bana çok sıkı sarılıyorsun. Bacaklarımı serbest bırak."

"Hayır. Hareket etme. Lütfen. Sadece..."

"Neredeyse 18.00 oldu bebeğim. Gitmem lazım."

"Şura, sevgilim lütfen... Gitme."

"Gelme, gitme. Ne yapabilirim?"

"Burada kal. içimde. Sonsuza kadar içimde ol. Şimdi gitme."

"Şişştt Tanya."

Beş dakika sonra kapıdan çıktı."Koşmam lazım. Hayır. Benimle kışlaya gelme. Gece tek başına yürümeni istemiyorum. Sana verdiğim silah hâlâ duruyor değil mi? Burada kal. Giderken arkamdan bakma. Sadece...Buraya gel." Ona sıkıca sarıldı ve saçlarıyla dudaklarından öptü, "iyi bir kız ol Tanya dedi. "Veda etme."

Tatyana onu selamladı. "Görüşmek üzere kalbimin yüzbaşısı," dedi ve cuma gününden pazara kadar gözünden süzülen yaşlar dinmedi.

"Kızıl Ordu'da mı askerdi?"

Evet.

Hayatını, arkadaş sandığı peş para etmez Dimitri Çemenko'ya emanet eden o muydu?

Yine evet.

Ancak Aleksandr bir zamanlar Amerikalıydı ve Barrington soyadına sahipti. Bir Amerikalı gibi konuşuyor ve gülüyordu. Amerikalılar gibi yaz oyunları oynuyor; onlar gibi yüzüyor ve hayatını garantiye almaya çalışıyordu. Hayatının sonuna kadar sahip olacağını düşündüğü arkadaşları ve evi gibi gördüğü Massachusetts ormanları vardı. Çocukken çantasında küçük hazineler -midye kabukları, Nantucket'de bulduğu kırık cam parçaları, şeker kâğıtları ve arkadaşı Teddy'nin fotoğrafı- saklıyordu.

Bir zamanlar annesi vardı. Bronz teni ve iri gözleri aklına gelince hatıralarına gülümsedi.

Ay maviyken, gökyüzü siyahken ve yıldızlar ışığını ona yayarken, Aleksandr, Sovyetler Birliği'ndeki hayatını mahvedeceğini düşündüğü şeylerden kaçmıştı.

Alexander Barrington sona yaklaşıyordu. Ancak sessiz sedasız gitmeyecekti.

Kazandığı üç kahramanlık madalyasını ve Kızıl Ordunun buzla kaplı nehrin üzerinden kamyonla geçtiği için verdiği madalyayı taktı.

Sonra da yatağının yanındaki sandalyeye oturarak beklemeye başladı.

Aleksandr, NKVD'nin onun gibi insanları almaya nasıl geldiğini biliyordu. Mümkün olduğunca az kargaşa yaratmaya çalışırlardı. Ya gece yarısı ya da kalabalık bir tren istasyonunda Kırım'a gitmek için beklerken sizi bulurlar. Bir balık dükkânında ya da sizi birkaç dakikalığına evine çağıran komşunuzun evinde karşınıza çıkarlar. Bir lokantada yemek yerken yanınıza yaklaşırlar. Mağazada yanınıza gelirler ve onlarla birlikte özel emir departmanına gitmenizi isterler. Parktaki bankta yanınıza otururlar. Her zaman kibar, sakin ve hoş giyimlidirler. Büyük Eve götürmek için kullandıkları arabaları ya da taşıdıkları silahları asla göstermezler.

Bir keresinde kalabalığın ortasında tutuklanan bir kadın çığlıklar atmaya başlayıp elektrik direğine tırmanınca yoldan geçen en kayıtsız insanlar bile dönüp bakmış; bu da NKVD'nin görevini yapmasını imkânsız hale getirmişti. Onu yalnız bırakmışlar ve almak için gece tekrar gelmişlerdi.

Aleksandr onlarla en son bir okul çıkışında karşılaşmıştı. Yanında bir arkadaşı vardı ve iki adam yanına yaklaşarak tarih öğretmeniyle olan toplantısını unuttuğunu; okula dönüp onunla konuşmasını söyledi. Hemen yalan söylediklerini anladı. Yerinden kıpırdamadı ve arkadaşının kolundan tutarak başını salladı. Arkadaşı istenmediğini anlayarak uzaklaştı. Aleksandr iki adamla yalnız kaldı ve seçeneklerini gözden geçirdi. Siyah arabanın kaldırıma yanaştığını görünce seçeneklerinin azaldığını fark etti. Etrafta insanlar varken ve hava aydınlıkken onu öldürüp öldürmeyeceklerini merak etti. Bunu yapmayacaklarını anladı ve kaçmaya başladı. Arkasından koştular; ama onlar on yedi değil, otuzlu yaşlardaydılar. Aleksandr birkaç dakika içinde onlardan kurtuldu ve dar bir sokağa saklandı. Sonra da St. Nicholas Kilisesi yanındaki markete girdi. Bir parça ekmek aldıktan sonra eve gitmeye korktu. Onu aramak için eve gideceklerini düşündü. Aleksandr bütün geceyi dışarıda geçirdi.

Ertesi sabah sınıfta güvende olacağını düşünerek okula gitti. Müdür Aleksandr'a bir kâğıt uzatarak onu ofisinde beklediğini

söyledi.

Ofisten çıkar çıkmaz yaka paça tutulup kaldırımda bekleyen arabaya bindirildi.

Büyük Ev'de dayak yedi ve sonra Kresti Hapishanesine götürüldü. Orada kaderinin çözümlenmesini beklerken birkaç illüzyon gördü.

Ancak bu gece onu almaya gelseler bile askeri hastanenin acil koğuşunun ortasında bir yaygara koparmayacaklarını biliyordu. Onu Volkhov'a yeni albaylık rütbesini vermek için götürdüklerini söyleyecekler ve onunla yalnız kalana kadar bu yalanı sürdüreceklerdi. Aleksandr'ın hedefi Volkhov'a gitmediğinden emin olmaktı; çünkü orada hapishaneye atılması ya da idam edilmesi için bütün kolaylıklar sağlanmıştı. Morozovo'daki deneyimsiz kişiler arasında hayatta kalabilmesi daha kolay olacaktı.

1928 yılına ait Sovyetler Birliği Ceza Kanununun 58. maddesine göre siyasi bir mahkûm sayılmıyordu. Devlete karşı suç işlemekten yargılanırsa buna göre ceza alacaktı. 14. bölümdeki kanun suçlarını en genel terimlerle açıklıyordu. Amerikalı, Sovyetler Birliği adaletinden kaçan bir mülteci ya da yabancı bir provokatör olmasına gerek yoktu. Casus ya da bayrak sağlayan biri olmasına da. Hatta cinayet işlemesine bile lüzum yoktu. Girişimde bulunmak cinayet işlemekle aynı şeydi ve aynı ceza veriliyordu. İhanet etme girişimi de ihanet etmekle eşitti. Sovyetler Birliği bu konuda Batı mahkemeleriyle arasındaki farktan gurur duyuyordu. Batı mahkemelerinde suçluya ceza verilmesi için bir eylemin gerçekleşmesi şarttı.

Sovyet Devletini ya da ordusunu zayıflatmak için yapılan her girişim ölümle cezalandırılırdı. Sadece eylem değil; düşünce bile devrimcilik olarak görülürdü.

Ve Tatyana... Aleksandr öyle ya da böyle Sovyetler Birliğinin onun hayatını kısaltacağını biliyordu. Aleksandr uzun süre önce Amerika'ya kaçmayı ve bir Kızıl Ordu kaçağının karısını geride bırakmayı düşünmüştü. Ya da Aleksandr cephede ölecek ve dul

karısını Sovyetler Birliği’nde bırakacaktı. Belki de *arkadaşı* Dimitri onu NKVD'ye ihbar edecek; Stalin’in gizli polisi onu öldürecek; Rus karısı Aleksandr Barrington'ın tek varisi ve Amerikan casusu olarak kabul edilecekti. Aleksandr'ın ve karısı olan şanssız kadının önünde birçok seçenek vardı.

Mekhlis, bana kim olduğumu sorduğunda onu selamlayıp Alexander Barrington olduğumu söyleyecek ve arkama bakmayacak mıyım?

Bunu yapabilecek miydi? Arkasına bakmamayı başarabilecek miydi?

Bunu yapabileceğini sanmıyordu.

Moskova'ya Geliş, 1930

On bir yaşındaki Alexander’ın midesi bulandı. "Bu koku ne anne?" diye sordu küçük, soğuk odaya girdiklerinde. Karanlıktı ve iyi göremiyordu. Babası ışığı yaktığında da pek fazla değişen bir şey olmadı. Ampul sarıydı ve loş bir ışık veriyordu. Alexander ağzından nefes aldı ve annesine bir kez daha sordu. Annesi cevap vermedi. Şapkasıyla paltosunu çıkardı ve odanın çok soğuk olduğunu fark edince paltosunu tekrar giyerek bir sigara yaktı.

Alexander'ın babası karizmatik yürüyüşüyle odada dolanıp eski dolaba, tahta masaya, tozlu pencere pervazlarına dokundu. "Fena değil. Her şey harika olacak. Alexander senin kendi odan var. Annenle ben burada kalacağız. Haydi gel, sana odanı göstereyim."

Alexander onu takip etti. "Ama koku baba..."

"Endişelenme," diyerek gülümsedi Harold. "Biliyorsun annen temiz bir insandır. Ayrıca bu bir şey değil. Sadece çok fazla insanla iç içe yaşayacağız." Harold, Alexander'ın elini sıktı. "Bu komünizmin kokusu oğlum."

Kalacakları otele götürüldüklerinde gecenin geç bir saatiydi. O sabah Prag'dan yaptıkları 16 saatlik bir tren yolculuğundan sonra, gün ağarırken Moskova'ya gelmişlerdi. Prag'a gelmeden önce Paris'ten de yirmi saatlik bir tren yolculuğu yapmışlar ve Prag'da iki

gün kalarak evrakların çıkmasını, izni ve treni beklemişlerdi. Alexander bundan pek emin değildi. Ama Paris'i sevmişti. Annesiyle babası huzursuzdular; ama Alexander onlan umursamadı. En sevdiği kitap *Tom Sawyer'ın Maceralarını* okuyordu. Ne zaman büyüklerden kaçmak istese, bu kitabı okumaya başlar ve kendini daha iyi hissederdi. Sonra annesi, babasıyla arasındaki tartışma hakkında açıklama yapmaya çalışırdı ve Alexander ona, babasının sözünden çıkmamasını söyleyebilmeyi dilerdi.

Onun açıklamalarına ihtiyacı yoktu.

Şu an dışında. Şimdi bir açıklamaya ihtiyacı vardı. "Komünizm kokusu mu? Bu ne Allahın cezası baba?"

"Alexander!" diye bağırdı babası. "Annen sana ne öğretti? Bu şekilde konuşma. Bu saçmalıkları nereden duyuyorsun? Annenle ben bu şekilde konuşmuyoruz."

Alexander babasına karşı çıkmaktan hoşlanmazdı; ama ona, annesiyle her kavga ettiklerinde bu kelimeleri kullandığını hatırlatmak istedi. Babası sürekli kendini baskı altında tuttuğu için, Alexander'ın umursadığı bu kavgalar değildi. O hiçbir şey duymazdı. Sanki annesiyle babası yan odada ya da önünde kavga etmiyormuş gibiydi. Alexander Barrington'da hiçbir şey duymamıştı. Annesiyle babasının odası koridorun diğer uçundaydı ve aralarında birçok oda vardı. Bu yüzden hiçbir şey duyamıyordu.

"Baba," dedi tekrar. "Lütfen. Bu koku ne?"

Babası huzursuzluk içinde cevapladı. "Tuvaletlerden geliyor Alexander."

Alexander odanın içinde gözlerini gezdirerek tuvaletlerin nerede olduğunu sordu.

"Hemen dışarıda," diyerek gülümsedi Harold. "İşin iyi tarafından bak. Gecenin bir yarısı çok uzağa gitmen gerekmeyecek.

Alexander sırt çantasını yere bıraktı ve paltosunu çıkarttı. Ne kadar üşüdüğü umurunda değildi. Paltosuyla uyuyamazdı. "Baba,"

dedi ağzından nefes almaya devam ederek. "Benim gecenin bir yarısı uyanmadığımı bilmiyor musun? Uykum çok ağırdır."

Üzerinde ince yün bir battaniye olan küçük bir karyola vardı. Harold odadan çıktıktan sonra Alexander hemen pencereyi açtı. Aylardan aralıktı ve dışarıda dondurucu bir soğuk vardı. Alexander ikinci kattan sokağa bakınca beş kişinin kapı eşiğinde yattığını gördü. Pencereyi açık bıraktı. Temiz soğuk hava odanın kokusunu alacaktı.

Koridora çıkarak tuvaleti kullanacaktı; ama yapamadı. Bunun yerine dışarı çıktı. Geri dönünce üzerindekileri çıkardı ve yatağa girdi. Uzun bir gün geçirmişti ve birkaç dakika içinde uykuya daldı. Ancak uyumadan önce kapitalizmin de bir kokusu olup olmadığını merak etti.

İKİNCİ BÖLÜM

Ellis Adası'na Geliş, 1943

TATYANA SENDELEYEREK YATAKTAN KALKTI ve pencerenin kenarına gitti. Sabah olmuştu ve hemşire biraz sonra bebeğini emzirmesi için getirecekti. Beyaz perdeleri araladı. Mandalı çevirerek pencereyi açmaya çalıştı; ama sıkışmıştı. Hızlı bir şekilde çekti. Pencere açılınca başını aşağıya sarkıttı. Ilık bir sabahtı ve dışarıda deniz kokusu vardı.

Deniz. Derin bir nefes alarak gülümsedi. Bu kokuyu seviyordu. Bu alışık olduğu kokulardan farklıydı.

Havada uçuşan martılar aşinaydı.

Manzara yabancıydı.

New York limanındaki sisli gün doğuşunun ardında yemyeşil bir deniz uzanıyordu. Uzakta yüksek binalar vardı ve sağ elindeki meşaleyi havaya kaldırmış bir adam heykeli göze çarpıyordu.

Tatyana büyülenmiş bir şekilde pencerenin yanına oturdu ve denizin karşısındaki binalara baktı. Çok yüksektiler! Çok güzeldiler ve sayıları oldukça fazlaydı. Fani insanları ölümsüz gökyüzüne yükseltiyorlardı. Kanat çırpan kuşlar, suyun sakinliği, binaların genişliği ve liman Atlantik'in içinde kendini gösteriyordu.

Daha sonra sis ortadan kayboldu ve güneş gözlerine girmeye başlayınca başını çevirmek zorunda kaldı. Liman, yük gemileriyle hareketlendi ve körfezi geçen gemilerin düdükleri duyulmaya başladı. Gürültü o kadar fazlalaştı ki Tatyana pencereyi kapatmayı düşündü; ama yapmadı.

Tatyana hep bir okyanus görmeyi istemişti. Karadeniz'i, Baltık Denizini ve birçok gölü görmüştü; ama hiçbir okyanusu görememişti. Atlantik Aleksandr'ın küçük bir çocukken üzerinde gemiye bindiği ve 4 Temmuz'da yanan ateşleri seyrettiği bir okyanustu. 4 Temmuz yakında değil miydi? Tatyana yanan ateşleri görebilirdi. Hemşiresi

Brenda'ya sormak zorundaydı. Brenda biraz sertti ve bilgi verirken kaba davranırdı. Tatyananın yanında kendini korumak için ağızlık takardı.

"Evet," dedi Brenda. "Ateş yakılacak. 4 Temmuza iki gün kaldı. Savaştan önceki günler gibi olmayacak tabi; ama yine de ateş yakılacak. Ateşleri düşünmeyi boş ver. Daha Amerika'ya geleli bir hafta bile olmadı ve sen ateşleri soruyorsun. Bulaşıcı hastalıklara karşı koruman gereken bir bebeğin var. Bugün yürüyüş için dışarı çıktın mı? Biliyorsun ki doktor temiz havada yürüyüş yapmanı; bebeğin üzerine öksürmemen için ağızlık takmanı ve yorulmamak için onu kucağına almaman gerektiğini söyledi. Dışarı çıktın mı? Peki kahvaltı ettin mi?" Brenda her zaman hızlı konuşurdu ve Tatyana onu doğru düzgün anlayamazdı.

Ama bu bile kahvaltı zevkini -yumurta, jambon, domates ve sütlü kahve- bozamazdı. Tatyana yatağında oturarak kahvaltısını yaptı. Çarşafların, yumuşak yatağın, yastıkların ve kalın yün battaniyenin ekmek kadar önemli olduğunu kabul etmeliydi.

"Oğlumu alabilir miyim? Onu emzirmem gerekiyor." Göğüsleri süt doluydu.

Brenda pencereyi kapattı. "Artık pencereyi açma," dedi. "Bebeğin üşütecek."

"Yazın üşütür mü?"

"Evet. Nemli yaz havası onu üşütür."

"Ama biraz önce dışarıda yürüyüş yapmamı söyledin."

"Orası dışarısı, burası da içerisi," dedi Brenda.

"Bendeki tüberküloz ona bulaşmadı," dedi Tatyana öksürerek. "Lütfen bana bebeğimi getir."

Brenda bebeği getirdi ve Tatyana emzirdi. Sonra yataktan kalktı ve kucağında bebeğiyle pencereyi araladı. "Bak Anthony," diye fısıldadı Tatyana Rusça. "Görüyor musun? Denizi görüyor musun? Çok güzel öyle değil mi? Limanın ardında insanlarla, caddelerle ve

parklarla dolu büyük bir şehir var. Anthony, iyileşir iyileşmez bu feribotlardan birine bineceğiz ve New York sokaklarında dolaşacağız. Bundan hoşlanır mısın?" Tatyana oğlunun yüzünü okşayarak gözlerini denize dikti.

"Baban hoşlanırdı," diye fısıldadı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Morozovo, 1943

MATTHEW SAYERS, GECE l.OO'DE Aleksandr'ın yatağının yanına geldi ve durumu anladı. "Hâlâ buradasın," diyerek duraksadı. "Belki seni almaya gelmezler."

Dr. Sayers, Amerikalıydı ve çok iyimserdi.

Aleksandr başını salladı. "Sovyetler Birliği Kahramanlık madalyamı Tatyana'nın sırt çantasına koydun mu?" diyebildi sadece.

Doktor başını salladı.

"Sana söylediğim gibi sakladın değil mi?"

"Elimden geldiğince sakladım."

Şimdi baş sallama sırası Aleksandr'daydı.

Sayers cebinden bir şırınga ve küçük bir ilaç şişesi çıkardı. "Bunlara ihtiyacın olacak."

"Tütüne daha çok ihtiyacım var. Tütünün var mı?"

Sayers bir paket sigara çıkardı. "Sarılmışı var."

"İşe yarar."

Sayers, Aleksandr'a küçük bir renksiz sıvı şişesi gösterdi. "Sana on damla morfin veriyorum. Hepsini tek seferde alma."

"Neden bir kerede alayım ki? Haftalardır hiç morfin almıyorum."

"İhtiyacın olabilir. Kim bilir? Damlanın dörtte birini, en fazla da yarısını al. On damla iki yetişkin adamı öldürmeye yeter. Bunun nasıl yapıldığını hiç gördün mü?"

"Evet," dedi Aleksandr. Tanya, elinde şırıngasıyla gözlerinin önüne geldi.

"İyi. Eğer iğne yapacak fırsat bulamazsan, ilaç alırsın. Burada sulfa ilaçları var. Bunlar enfeksiyon olmasını engeller. Bu küçük

şişede de karbolik asit var. Diğer ilaçlar biterse bunu yaranı temizlemekte kullan. Bunlar da bandajlar. Her gün değiştirmen gerekir."

"Teşekkürler doktor."

Sessiz kaldılar.

"El bomban var mı?"

Aleksandr başını salladı. "Bir tane çantamda, bir tane de botumun içinde var."

"Silahın var mı?"

Tabanca kılıfını elledi.

"Bunu senden alırlar."

"Almak zorunda kalacaklar. Saklamıyorum çünkü."

Dr. Sayers, Aleksandr'ın elini sıktı.

"Sana söylediğimi hatırlıyor musun?" diye sordu Aleksandr. "Bana ne olursa olsun bunu alacaksın." Şapkasını çıkararak doktora uzattı. "Benim için bir ölüm belgesi hazırlayacaksın ve ona, beni gölde ölü bulup orada bıraktığını, bu yüzden de cesedimin olmadığını söyleyeceksin. Anladın mı?"

Sayers başını salladı. "Yapmam gerekeni yapacağım," dedi. "Bunu yapmayı istemezdim."

"Biliyorum."

Kafalarını öne eğdiler.

"Binbaşı... Eğer seni buzların üzerinde ölü bir halde bulursam ne olacak?"

"Benim için bir ölüm belgesi hazırlayacaksın ve beni Ladoga nehrine gömeceksin. Beni gölün içine itmeden önce istavroz çıkaracaksın," diyerek ürperdi. "Ona şapkamı vermeyi unutma."

"Şu Dimitri Çernenko denen adam sürekli kamyonumun etrafında," dedi Sayers.

"Evet. Onsuz gitmene izin vermeyecek. İşini garantiye almaya çalışıyor. Onu da götürmelisin."

"Onu götürmeyi istemiyorum."

"Tatyana'yı kurtarmak istiyorsun, öyle değil mi? Eğer Dimitri seninle gelmezse, Tatyana'nın böyle bir şansı olmayacak. Bu yüzden değiştiremeyeceğin şeyleri düşünmekten vazgeç. Ona sahip çık ve karşılıksız güven."

"Onunla Helsinki'de ne yapacağım?"

Aleksandr gülümsedi. "Sana bu konuda tavsiye verecek doğru insan ben değilim. Sadece kendini ve Tatyana'yı tehlikeye sokacak bir şey yapma, yeter."

"Elbette."

Aleksandr konuşmaya başladı. "Çok dikkatli, ilgisiz, sıradan ve cesur olmalısın. İlk fırsatta Tatyana ile birlikte ondan kurtul. Stepanov'a geri döneceğini söyledin mi?" Albay Mikhail Stepanov, Aleksandr'ın kumandanıydı.

"Ona Finlandiya'ya döneceğimi söyledim. Benden... Karını Leningrad'a geri götürmemi istedi. Morozovo'dan ayrılmasının onun için daha iyi olacağını söyledi."

Aleksandr başını salladı. "Onunla konuştum. Tatyana'nın seninle gitmesine izin vermesini istedim. Tatyana'yı onun rızasıyla götüreceksin. Güzel. Üstten ayrılmak senin için daha kolay olacak."

Stepanov bana terfi için askerlerin Volkhov’a götürülmesinin bir politika olduğunu söyledi. Bu ikiyüzlülük müydü? Gerçekle yalanı ayırt edemiyorum."

"Benim dünyama hoş geldin."

"Senin başına gelenleri biliyor mu?"

"Bana olacakları söyleyen o. Beni nehrin karşısına geçirmek zorundalar. Burada sığınak yok," dedi Aleksandr. "Ama karıma benim söylediğimin aynısını söyleyecekler...Terfi olduğumu. Kamyon havaya uçunca NKVD'nin hikâyeye inanması daha kolay olacak.

Kumandanlarının tutuklanması hakkında açıklama yapmaktan hoşlanmazlar. Öldüğümü söylemek onlar için daha kolay."

"Ama Morozovo'da sığınak var," dedi Sayers ses tonunu alçaltarak. "Buranın sığınak olduğunu bilmiyordum. Dizanteriden ölmek üzere olan iki askeri görmeye gitmemi istediler. Terk edilmiş bir okulun bodrum katındaki küçük bir odadaydılar. Burası bir sığınaktı ve küçük bölümlere ayrılmıştı. Karantinada olduklarını düşündüm." Sayers, Aleksandr'a baktı. "Onlara yardım bile edemedim. Neden onları ölüme terk etmediklerini ve beni bu kadar geç çağırdıklarını bilmiyorum."

"Seni tam zamanında çağırdılar. Böylece askerler doktor kontrolünde ölmüş oldular. Uluslararası Kızıl Ordu doktoru kontrolünde. Bu çok mantıklı."

Dr. Sayers derin bir nefes alarak "Korkuyor musun?" diye sordu.

"Onun için korkuyorum," dedi Aleksandr doktora bakarak. "Ya sen?"

"Hem de nasıl."

Aleksandr başını salladı ve doktora doğru eğildi. "Bana sadece tek bir şey söyle doktor. Yaram buradan gidip savaşacak kadar iyileşti mi?"

"Hayır."

"Tekrar açılır mı?"

"Hayır; ama enfeksiyon kapabilir. Sulfa ilaçlarını almayı ihmal etme."

"Tamam."

Dr. Sayers gitmeden önce Aleksandr'a, "Tanya için endişelenme. Benim yanımda güvende olacak. New York'a gidene kadar onu gözümün önünden ayırmayacağım. Sonra da başının çaresine bakabilecek," diye fısıldadı.

Aleksandr halsiz bir şekilde başını salladı. "Elinden geldiğince iyi olacak. Ona çikolata ver."

"Sence bu işe yarar mı?"

"Sen ver," diye tekrarladı. "İlk beş teklifini geri çevirir; ama altıncıda kabul eder."

Dr. Sayers koğuşun kapısından çıkmadan önce arkasına döndü. İki adam bir süre birbirlerine baktılar ve sonra Aleksandr doktoru selamladı.

Moskova'da Yaşam, 1930

Tren istasyonunda ilk karşılandıklarında, otele bile gitmeden önce bir restorana götürülmüş, bütün akşam yiyip içmişlerdi. Alexander babasının haklı çıktığına sevinmiş ve hayatlarının iyiye doğru gittiğini düşünmüştü. Yemekler lezzetli ve boldu. Sadece ekmek ve tavuk pek taze değildi. Tereyağı ve su oda sıcaklığında saklanmıştı; ancak siyah çay sıcak ve lezzetliydi. Babası kadehlerini kaldırırken Alexander'ın bir yudum votka içmesine bile izin verdi. Annesi, "Harold! Çocuğa votka verme. Sen delirdin mi?" dedi. Annesi içkiyi sevmezdi ve bardağı dudaklarına değdirmekle yetinirdi. Alexander sırf meraktan votkayı içti ve boğazı saatlerce yandığı için bundan nefret etti. Yanma geçtiğinde de masada uyuyakalmıştı.

Sonra otelle ve tuvaletlerle karşılaştılar.

Otel pis kokuyordu ve karanlıktı. Koyu duvar kâğıtları ve koyu yer döşemeleri vardı. Yer döşemeleri duvarlarla aynı açıda değildi. Alexander hep öyle olması gerektiğini düşünürdü. Zaten o ne biliyordu ki? Belki de Sovyetler Birliği'ndeki yenilikçi mimarlar henüz Amerika’ya açılamamıştı. Babası sürekli Sovyetler Birliği'ndeki umuttan bahsettiği için, tekerleğin Ekim 1917'den sonra icat edildiğini öğrenmek Alexander'ı şaşırtmamıştı.

Yataklarının üzerindeki örtü, koltukların döşemesi, perdeler, mutfaktaki odun sobası ve üç giysi dolabı koyu renkteydi. Birbirine bitişik olan odalar loştu. Onlarla aynı koridorda yaşayan üç erkek kardeş Karadeniz kıyısındaki Gürcistan'dan gelmişti. Hepsinin kıvırcık siyah saçları, koyu tenleri ve siyah gözleri vardı. Alexander'a, açık ve düz saçlarına rağmen hemen sarılarak benimsemişlerdi. Ona

Şaşa adını takmışlardı ve kefir denilen sulu bir yoğurt ikram etmişlerdi. Alexander bundan nefret etmişti.

Nefret ettiği başka Rus yemekleri de çıkmıştı. İçinde soğan ve sirke olan hiçbir yemeğin yanına yaklaşamıyordu. Fakat neredeyse önlerine getirilen bütün yemeklerin içinde soğan ve sirke vardı.

Gürcistanlı kardeşler dışında onların olduğu katta Rusça konuşan pek yoktu. Otel Derzhava’nın ikinci katında otuz kişi yaşıyordu ve Ruslar buna 'hisar' diyordu. Diğer otuz kişi de Barringtonlar ile aynı sebepten dolayı Sovyetler Birliğine gelmişti. 1920'lerin sonunda Roma'dan atılan komünist bir İtalyan aile vardı ve Sovyetler Birliği onları kendi vatandaşı gibi kabullenmişti. Harold ve Alexander bunun onur verici bir şey olduğunu düşünüyordu.

Belçika'dan bir, İngiltere'den de iki aile vardı. Alexander en çok İngiliz aileleri sevmişti; çünkü onların dili kendininkine benziyordu. Ancak Harold, Alexander’ın İngilizce konuşmasından hoşlanmıyordu. Kattaki ne İtalyan ne de İngiliz ailelerinden hoşlanıyordu. Harold eline geçen her fırsatta Alexander'ı, Tarantella kardeşlerle ya da İngiliz arkadaşı Simon Lowell ile arkadaşlık kurmaya teşvik ediyordu. Harold Barrington oğlunun Sovyet kız ve erkeklerle arkadaşlık etmesini istiyordu. Moskova kültürünü benimsemesini ve Rusça öğrenmesini umut ediyordu. Alexander babasını mutlu etmek için bunu yaptı.

Harold Moskova'da iş bulmakta hiç zorlanmadı. Amerika'dayken bir sürü işle amatör olarak uğraşmıştı. Birkaç konuda uzman olmasına rağmen, elinden çok fazla iş geliyordu ve hızlı öğreniyordu. Moskova’da ona Sovyet gazetesi *Pravda*yı basma işi verildi. Günde on saat matbaa makinesinin başında duruyordu. Her gece eve geldiğinde parmakları mürekkep lekesiyle dolu oluyor ve bu koyu renk siyah gibi görünüyordu. Ama yıkamakla geçmiyordu.

Ustalık da yapabilirdi; ama Moskova’da pek fazla yeni bina yapılmıyordu. Harold "Yakında yapılacak," diyordu. Yol yapımcısı olabilirdi; ama Moskova'da yol yapımı ya da tamiratı yoktu.

Alexander'ın annesi babasının bütün isteklerini yaptı ve her şeye dayandı ama bazı alışkanlıklarından vazgeçemedi. Alexander onunla dalga geçse de ("Baba, annemin işçi sınıfının kokusunu çıkarmaya çalışmasını onaylıyor musun? Anne, babam onaylamıyor. Temizliği bırak."); Jane ortak kullandıkları banyoya girmeden önce saatlerce fırçalıyordu. Her gün işten geldikten sonra yemeği yapmadan önce tuvaleti temizliyordu. Alexander ve babası da yemeklerini bekliyordu.

"Alexander o banyodan her çıktığında ellerini yıkamalısın."

"Anne ben çocuk değilim," dedi Alexander. "Ellerimi yıkamayı biliyorum." Havayı kokladı. "Komünizm parfümü. Çok keskin bir koku."

"Kes şunu. Okulda da aynı şeyi yapmalısın. Nerede olursan ol ellerini yıka."

"Tamam anne."

Omuz silkerek "Burası ne kadar pis kokarsa koksun, koridor kadar kötü değil. Marta'nın odasından gelen kokuyu duydun mu?"

"Nasıl duymam? Yeni Sovyet düzeni orada oldukça ön planda."

"Asıl kötü olan ne biliyor musun? O ve iki oğlu o pisliğin içinde yaşıyor.".

"İki oğlu olduğunu bilmiyordum."

"Evet. Geçen ay onu ziyaret etmek için Leningrad’dan gelmişler ve kalmışlar."

Alexander sırıttı. "Burayı kokutanların onlar olduğunu mu söylüyorsun?"

"Hayır," dedi küçümser bir tavırla. "Leningrad tren istasyonundan getirdikleri fahişeler. Her gece yanlarında başka bir fahişeyle geliyorlar. Onlar da burayı pislik içinde bırakıyor."

"Anne çok önyargılısın. Herkes Paris'ten geçerken Chanel marka parfüm alamayabilir. Belki de fahişelere biraz vermelisin." Alexander kendi söylediğine kendi güldü.

"Seni babana teslim ediyorum."

Babası, "Belki sen on bir yaşında bir çocukla fahişelerden bahsetmeyi bırakırsan, her şey yoluna girer," dedi.

"Alexander, tatlım iyi Noeller," dedi Jane konuyu değiştirmeye çalışarak. "Baban anlamsız törenleri hatırlamamızdan hoşlanmıyor."

"Benim hoşlanmadığım bu değil," diyerek araya girdi Harold. "Sadece uygun bir şekilde kutlanmasını istiyorum. Abartılmasını değil."

"Seninle aynı fikirdeyim," dedi Jane sakin bir şekilde. "Ama içinden bu günü kutlamak hiç gelmiyor, öyle değil mi?"

"Özellikle de bugün," dedi Alexander.

"Evet. Pekâlâ. Güzel bir yemek yedik. Sen de diğer bütün Sovyet erkekleri gibi Noel'de hediye alacaksın." Duraksadı. "Noel babadan değil; bizden." Tekrar duraksadı. "Artık Noel babaya inanmıyorsun, değil mi oğlum?"

"Hayır anne," dedi Alexander alçak bir ses tonuyla ve yüzüne bakmadan.

"Ne zamandan beri?"

"Şu andan itibaren," dedi ayağa kalkıp masadaki tabakları toplayarak.

Jane Barrington, üniversite kütüphanesinde kitap ödünç verme işine girdi; ancak birkaç ay sonra referans, ardından da harita bölümüne transfer edildi. Son olarak da üniversite kafeteryasında öğle yemeği servisi yapmaya başladı. Her gece tuvaletleri temizledikten sonra ailesi için Rus yemekleri pişirdi. Bazen mozzarella peyniri, bazen zeytinyağı bazen de spagetti sosu eksik kaldı; ama Harold ile Alexander bunu umursamadı. Lahana, sosis, patates, mantar ve tuzlu siyah ekmek yediler. Harold, Jane'in Rus kadınları kadar iyi biftek yapmayı öğrendiğini söylüyordu.

Bir gece Alexander uykusundan annesinin çığlığıyla uyandı. İsteksizce yataktan kalktı ve koridora çıktı. Üzerinde beyaz sabahlığı olan annesi Marta'nın oğullarının getirdiği fahişelerden birine bağırıyordu. Kadın arkasına bile bakmadan koridorda yavaş yavaş yürüyordu ve Jane'in elinde bir tencere vardı.

"Ne oluyor?" diye sordu Alexander. Harold kalkmamıştı.

"Tuvalete gidiyordum ve mutfağa girip bir bardak su içeyim dedim. Gece yarısı bundan doğal ne olabilir? Mutfağa girince bu pis hayvanın iğrenç pençeleriyle etimi yediğini gördüm. Benim etimi! Seni pislik kadın!" diye bağırdı. "Pis ve terbiyesiz! İnsanların malına hiç saygısı yok!"

Alexander öylece durarak annesini dinledi. Jane birkaç dakika sonra yeni pişirdiği çorbayı lavaboya döktü. "O hayvanın ellerinin değdiği bir şeyi yer miyim hiç," dedi.

Alexander yatağına geri döndü.

Jane ertesi sabah hâlâ aynı şeyden bahsediyordu. Ertesi gün öğleden sonra Alexander okuldan döndüğünde de. Gece yemekte etsiz ve lezzetsiz bir şey yerlerken de aynı konu ortaya atıldı. Alexander etli yemekleri tercih ettiğini anlattı. Et onu doyuran birkaç yemekten biriydi. İrileşmeye başlayan vücudu onu şaşırtıyordu; ama beslenmesi gerekiyordu. Tavuk, sığır ve domuz eti yemeliydi. Eğer bulurlarsa balık da iyi olurdu. Sebze yemeklerine pek düşkün değildi zaten.

Harold, Jane’e, "Sakin ol. Kendini çok fazla yoruyorsun," dedi.

"Nasıl yormam? Soruyorum sana. Bu herif bir sürü adamla yatan o fahişeyi tren istasyonundan alıp geldiğinden beri acaba ellerini yıkadı mı?"

"Çorbayı döktün. Buna ne gerek vardı?" dedi Harold.

Alexander ciddi yüz ifadesini korumaya çalıştı. Babasıyla bakıştılar. Babası bir şey söylemeyince Alexander boğazındaki gıcığı temizledi ve konuşmaya başladı. "Anne, şey, bence sen bir sosyalist gibi davranmıyorsun. Marta’nın çocukları senin çorbandan içebilir.

Onların getirdiği fahişelere hak tanımalısın. Elbette o fahişeleri kabullenmeyeceksin. Ama onun haklarını kısıtlamamalısın. Sen de onların tereyağından alabilirsin. Biraz tereyağı ister misin? Gidip alayım."

Harold ve Jane şaşkın gözlerle Alexander'a baktı.

"Alexander, sen kafayı mı yedin? O adama ait bir şeyi neden isteyeyim?"

"Anlatmak istediğim de bu anne. Ona ait olan bir şey yok. Bunlar senin. Sana ait bir şey de yok. Bunlar da onun. Senin etinden yeme hakkı var. Bana öğrettiğin buydu. Moskova'daki okullarda da bunu öğreniyorum. Buna alışsak iyi olur. Bu şekilde yaşama sebebimiz bu. Sahip olduklarımızı paylaşmak. Birbirimizin mallarından yararlanmak. Açıkçası neden bu kadar az yemek pişirdiğini anlamıyorum. Koridorun sonundaki Nastya'nın geçen yıldan beri et yiyemediğini biliyor musun?" Alexander annesiyle babasına baktı.

Annesi, "İçine giren tanrının adı ne?" diye sordu.

Alexander lahana ve soğanlı yemeğini bitirdikten sonra babasına döndü. "Bir dahaki parti toplantısı ne zaman? Katılmak için sabırsızlanıyorum."

"Artık seni o toplantılara götürmemeyi düşünüyorum oğlum," dedi Jane.

"Tam aksine," dedi Harold, Alexander'ın saçlarını okşayarak. "Ben o toplantılara daha çok ihtiyacı olduğunu düşünüyorum."

Alexander gülümsedi.

Moskova'ya kışın gelmelerine rağmen ancak üç ay sonra ihtiyaç duydukları şeyleri -un ya da ampul gibi- almak için özel satıcılara gitmeleri gerektiğini fark ettiler. Tren istasyonlarının etrafında ceplerinden çıkardıkları meyveleri ve jambonları satan adamlar vardı. Sadece birkaç kişiydiler ve sattıkları şeyler çok pahalıydı. Harold buna karşı çıkıp siyah ekmek, etsiz yemek, tereyağsız ancak keten tohumu yağlı patates yemeğe devam etti. Oysa önceden keten tohumu yağının sadece resim yaparken ve ahşap cilalarken

kullanıldığını sanıyorlardı. "Özel satıcılara verecek kadar çok paramız yok," diyordu. "Bu kışı meyve yemeden geçirebiliriz. Seneye yeriz. Ayrıca bir kenara ayırdığımız paramız yok. Satıcılara verdiğimiz bu para nereden geliyor?" Jane cevap vermiyor; Alexander da bir şey bilmediği için susuyordu. Ancak Harold uyuduktan sonra annesi yanına geliyor; ertesi gün gidip kendine portakal, jambon ve taze süt almasını söylüyordu. "Beni duyuyor musun Alexander? Okul çantanın iç gözüne dolar koyuyorum. Tamam mı?"

"Tamam anne. Bu dolarlar nereden geliyor?"

"Bunu düşünme oğlum. Her ihtimale karşı yanıma biraz fazla para almıştım." Ona sarılıp alnından öpüyordu. "Her şey bir anda yoluna girmez. Amerika'da neler olduğunu biliyor musun? Depresyon, fakirlik ve işsizlik. Zor günler geçiriyoruz. Ancak prensiplerimiz doğrultusunda yaşıyoruz. İnsanları sömürerek değil; karşılıklı çıkarları gözeterek bir ülke kurmaya çalışıyoruz."

"Birkaç dolarla mı?" diye fısıldıyordu Alexander.

"Birkaç ekstra dolarla," diyordu Jane ona sarılarak. "Ama yine de babana söyleme. Çok üzülür. Onu aldatmışım gibi hisseder. Bu yüzden ona bahsetme."

"Bahsetmem."

Sonraki kış, Alexander on iki yaşına basmıştı ve Moskova'da hâlâ meyve yoktu. Çok soğuktu ve geçen kıştan tek fark tren istasyonlarının yanındaki satıcıların ortadan kaybolmuş olmasıydı. Tren yolları on yıllığına devrimci hareketler için Sibirya'ya verilmişti.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ellis Adası'nda Yaşamak, 1943

TATYANA KENDİNİ İYİ HİSSETMEYE başlayınca, İngilizcesini geliştirmek için kitap okumaya çalıştı. Küçük ama zengin Ellis kütüphanesinde hemşireler ve doktorlar tarafından bağışlanan birçok İngilizce kitap vardı. Kütüphanede Rusça kitaplar da bulunuyordu: Mayakovski, Gorki, Tolstoy. Tatyana odasında kitap okuyordu; ama okumak kafasını dağıtmıyordu. Nehirlerin, buzun ve kanın görüntüleri bombardımanların, uçakların, havan toplarının, buz oyuklarının, dikiş kurslarının, koltuklarda hareketsiz bir halde yatan annelerin, ölü bedenler üstüne atılan kız kardeşlerin, patlayan trenlerdeki erkek kardeşlerin, külleri yakılan babaların, akciğerleri iltihaplanan büyükbabaların ve kahrından ölen büyükannelerin görüntüsüyle karışıyordu. Beyaz kamuflaj, kan gölleri, ıslak mat siyah saçlar, kenara fırlatılmış bir asker şapkası, buzun üzerinde yatmak... Bütün bu görüntüler gözünün önünden gitmiyordu ve bu yüzden sendeleyerek odasından çıkıp ortak kullanılan banyoda kusuyordu. Sonra da aklının, kalbinin engelleyemediği yerlerde dolaşmasını önlemek ve gözlerini kapattığında gördüğü karanlıktan kurtulmak için kendini İngilizceyi daha iyi öğrenmeye zorluyordu.

Uyuyan Antony'yi karyolasından aldı ve huzura kavuşmak için onu göğsüne bastırdı. Ama Antony'nin güzel kokusu ve dudaklarında hissettiği yumuşak siyah saçları da aklının başka yerlere kaymasını engellemedi.

Ancak onu koklamayı seviyordu. İçerisi yeterince sıcak olduğunda üzerindeki kıyafetleri çıkarıp pembe yumuşak vücudunu hissetmeye bayılıyordu. Saçlarını, boynunu ve bebek nefesini koklamak çok hoşuna gidiyordu. Onu yüzüstü yatırıp sırtına, bacaklarına ve ayaklarına dokunuyordu. Bebek halinden memnun bir şekilde sürekli uyuyor ve onu okşamasına rağmen gözlerini açmıyordu.

"Bu çocuk hiç uyanıyor mu?" diye sordu Dr. Edvvard Ludlow ziyaretlerinden birinde.

Tatyana alçak bir ses tonuyla, "Onu aslan gibi düşünün. Bütün gün uyuyor ve gece avlanmak için kalkıyor," dedi.

Edvvard gülümsedi. "İyileşiyor olmalısın. Espri bile yapmaya başladın."

Gülümsedi. Dr. Ludlow zayıf ve nazik bir adamdı. Ses tonunu yükseltmezdi ve ani el hareketleri yoktu. Gözleri, konuşması ve hareketleri insanı sakinleştiriyordu. İyi bir doktor özelliklerine sahipti. Tatyana onun otuzlu yaşlarda olduğunu düşünüyordu. Sırtını o kadar dik tutuyordu ki, Tatyana, bir zamanlar askerlik yapmış olduğundan şüphelendi. Bakışları o kadar içtendi ki Tatyanaya güven veriyordu.

Dr. Ludlow, Tatyana bir ay önce New York limanına geldiğinde Antony'nin doğumuna yardımcı olmuştu. Her ne kadar Belinda onun Ellis Hastanesine haftanın sadece iki günü uğradığını söylese de, Dr. Ludlow her gün yanına uğrayarak onu kontrol ediyordu.

Edward saatine bakarak, "Neredeyse öğle olmuş. Neden bir yürüyüş yapıp sonra da kafeteryada bir şeyler yemiyoruz? Üzerine elbiseni giy de gidelim."

"Hayır." Odadan çıkmak istemiyordu. "Tüberküloz ne olacak?"

"Yüzüne maskeni tak ve çık."

İsteksizce onu takip etti. Büyük pencereleri olan geniş salonda, dikdörtgen masalardan birinde öğle yemeklerini yediler.

"Çok iyi değil," dedi Edward yemeğe bakarak. "Biraz biftek getirmiştim. Bundan ye." Bifteğinden bir parça böldü ve Tatyana'nın tabağına koydu.

"Teşekkürler; ama önümdeki yemeğe bir bak," dedi Tatyana. "Beyaz ekmek, margarin, patates, pilav ve mısır var. Bunlar yeterince fazla."

Karanlık odada oturuyordu ve önündeki tabakta oyun kâğıdı büyüklüğünde bir siyah ekmek vardı. Ekmeğin içindeki talaş ve

mukavva göze çarpıyordu. Bıçakla çatal alarak ekmeği parçalara böldü. Bir lokma aldı ve iyice çiğnemesine rağmen boğazından zor geçirdi. Sonra ekmek bitene kadar yemeye devam etti. Son lokmadan sonra ertesi sabaha kadar hiçbir şey yiyemeyeceğini biliyordu. Ekmeğin yansını akşam yemeğine saklayacak kadar güçlü olmayı isterdi; ama değildi. Başını önündeki tabaktan kaldırdığında kız kardeşi Daşa'nın ona baktığını gördü. O tabağındakileri çoktan bitirmişti.

"Aleksandr'ın geri dönmesini isterdim." dedi Daş. "Bize yemek getirirdi"

Aleksandr'ın geri dönmesini isterdim, diye düşündü Tatyana.

Bir anda ürperdi ve patatesini yere düşürdü. Sonra eğilerek aldı ve üzerindeki tozları silerek hiçbir şey söylemeden yedi.

Edward gözlerini ona dikmiş bifteğine batırdığı çatalı elinde kalmıştı.

"Şeker, çay, kahve ve süt var," diye devam etti Tatyana. "Elma ve portakal var."

"Tavuk zor bulunuyor. Sığır eti yok. Süt çok az ve tereyağı yok," dedi Edward. "Elimizdeki bütün tereyağını yaralılara veriyoruz ve bize bir şey kalmıyor. Tereyağı yiyince daha hızlı iyileşeceklerini düşünüyoruz; ama öyle olmuyor."

"Belki de hızlı iyileşmek istemiyorlardır. Burada olmayı seviyorlardır," dedikten sonra Tatyana, Edward’ın onu incelediğini fark etti. Aklına bir şey geldi. "Edward, süt olduğunu mu söyledin?"

"Çok değil; ama var. Düzenli olarak geliyor."

"Bana biraz süt, geniş bir fıçı ve uzun bir tahta kaşık getir. On ya da yirmi litre süt yeterli. Ne kadar fazla olursa o kadar iyi. Yarın tereyağlınız olacak."

Edward, "Sütle tereyağının ne ilgisi var?" diye sordu.

Şimdi Edward'ı inceleme sırası Tatyana'daydı. Gülümseyerek, "Ben doktorum, çiftçi değil. Haydi ye. Buna ihtiyacın var. Ayrıca

haklısın. Her şeye rağmen hâlâ çok süt var diyen adama bir süre hiçbir şey demeden baktı."

BEŞİNCİ BÖLÜM

Morozovo, 1943

ONU ALMAYA GECE YARISI geldiler. Aleksandr sandalyenin üstünde uyuyordu ve takım elbiseli dört adam tarafından silkelenerek kalkması işaret edildi.

Yavaşça ayağa kalktı.

"Terfi edilmek için Volkhov'a götürüleceksin. Acele et! Kaybedecek zaman yok. Hava aydınlanmadan önce gölü geçmemiz gerekiyor. Almanlar Ladoga gölünü sürekli bombalıyor." Sessiz bir şekilde konuşan soluk benizli adamın görevlendirildiği belliydi. Diğer üç adam hiç ağzını açmadı.

Aleksandr sırt çantasını eline aldı.

"Onu burada bırak," dedi adam.

"Ben bir askerim. Çantamı hep yanımda taşırım. Sizin yaptığınız gibi."

"Silahın yanında mı?"

"Elbette."

"Onu bize ver."

Aleksandr onlara doğru bir adım attı. En uzun olanından bir kafa boyu uzundu. Gri kışlık montlarının içinde cani gibi görünüyorlardı. Paltolarının üstünde küçük mavi çizgiler vardı ve NKVD arması göze çarpıyordu. "Bakalım bizden neler istediğini bir anlayalım," dedi adam alçak bir ses tonuyla.

"Bu senin için daha kolay olacak," diye kekeledi adamlardan biri. "Yaralısın, öyle değil mi? Bütün eşyalarını yanında taşımak senin için zor olur."

"Bunlar bütün eşyalarım değil. Sadece birkaç özel eşyam. Haydi gidelim," dedi Aleksandr adamları önünden iterek. "Haydi arkadaşlar. Zaman kaybediyoruz." Bu bir kavga bile sayılmazdı. O bir binbaşıydı.

Omuzlarındaki armalar umurunda değildi. Binadan çıkana kadar gözünde hiçbir otoriteleri yoktu. Polis işini gece gizli bir şekilde yapardı. Uykuda olan hemşireler ya da askerler tarafından duyulmak istemiyorlardı. Polis her şeyi uygun bir şekilde yapıyor gibi görünmekten hoşlanıyordu. Yaralı adamı gece yarısı terfi için gölün karşısına geçireceklerdi. Bunda garip olan ne vardı? Ancak rollerini iyi yapmak için silahını almamaları gerekiyordu. Sanki alabileceklerdi.

Dışarıya çıkarlarken Aleksandr yanındaki iki yatağın boş olduğunu fark etti. Nefes zorluğu çeken ve diğer asker gitmişti. Başını salladı. "Onlarda mı terfi olacak?" diye sordu.

"Soru sormak yok. Haydi gidelim," dedi adamlardan biri. "Acele et!"

Aleksandr hızlı yürümekte biraz zorlanıyordu.

Koridordan geçerken Tatyana'nın nerede olduğunu merak etti. Bu kapılardan birinin arkasında mıydı? Orada bir yerlerde miydi? Ona hâlâ çok yakındı. Derin bir nefes aldı. Onun için yaşıyor gibiydi.

Zırhlı kamyon, binanın önünde bekliyordu. Dr. Sayers’in Kızıl Ordu cipinin yanına park edilmişti. Aleksandr karanlıkta kırmızı beyaz amblemi fark etti. Kamyona yaklaştıklarında bir siluet belirdi. Bu Dimitri'ydi. Hafif eğilmiş bir şekilde duruyordu ve burnunun olduğu yerde siyah bir şişlik göze çarpıyordu.

Ayağa kalktı ve bir süre tek kelime etmedi. Ondan sonra "Bir yere mi gidiyorsunuz Bay Belov?" dedi. Soyadını vurgulamıştı.

"Bana yaklaşma Dimitri," dedi Aleksandr.

Dimitri söylediğini dinleyerek bir adım geri çekildi ve sonra ağzını yaya yaya güldü. "Artık bana zarar veremezsin Aleksandr."

"Sen de bana."

"İnan bana," dedi Dimitri hırçın bir ses tonuyla. "Sana hâlâ zarar verebilirim." Tam o sırada adamlar Aleksandr’ı NKVD kamyonunun

içine itti. Dimitri, Aleksandr'a parmağını salladı ve kanların kuruduğu burnunun altından sarı dişleri ortaya çıktı. Gözlerini de iyice kısmıştı.

Aleksandr başını çevirdi ve omuzlarını dikleştirerek kamyona binerken Dimitrinin olduğu tarafa bile bakmadı. Sonra da yüksek bir ses tonuyla ve iyice vurgulayarak, "Canın cehenneme!" dedi.

"Kamyona bin ve çeneni kapa!" dedi NKVD görevlilerinden biri Aleksandr'a ve sonra Dimitri'ye döndü. "Koğuşuna dön. Sokağa çıkma yasağı çoktan başladı. Burada ne işin var?"

Aleksandr kamyonun arkasında iki tane titreyen koruma gördü. Kamyonda onunla birlikte iki Kızıl Ordu askerinin olacağını beklemiyordu. NKVD askerleriyle yalnız olacağını düşünmüştü. Kendilerinden başka kimseyi tehlikeye atmayacaklarını sanıyordu. Şimdi ne olacaktı?

NKVD görevlilerinden biri sırt çantasını kaptı. Aleksandr hızla çekti. Adam almasına izin vermedi. "Taşımakta zorlanıyor gibisin," dedi almaya çalışarak. "Bunu sana gölün karşısına geçince geri veririm."

Aleksandr başını sallayarak, "Hayır, ben tutarım," dedi ve çantasını geri aldı.

"Belov..."

"Çavuş!" dedi Aleksandr yüksek bir sesle. "Bir askerle konuşuyorsun. Binbaşı Belov diyeceksin. Eşyalarımı bırakın. Şimdi yola koyulalım. Önümüzde uzun bir yol var." Kendi kendine gülümseyerek başını çevirdi. Sırtı düşündüğü kadar çok ağrımıyordu: yürüyebiliyor, zıplayabiliyor, konuşabiliyor, eğilebiliyor ve yere oturabiliyordu. Ancak güçsüz olması onu üzüyordu.

Kamyonun yavaş çalışan motoru hızlandı ve ilerlemeye başladılar. Hastaneden, Morozovo'dan ve Tatyana'dan uzaklaşıyorlardı. Aleksandr derin bir nefes aldı ve önünde oturan iki adama döndü.

"Siz de kimsiniz?" dedi sert bir şekilde. Onları baştan aşağı süzerken. İçerisi karanlıktı ve adamlarını zor seçiyordu. Kamyonun

kenarına yaslanmışlardı. Ufak tefek olan gözlüklüydü. Daha iri olan ise paltosuna sarınmıştı ve sargılı başından sadece gözleri, burnu, ağzı görünüyordu. Gözleri parlaktı ve karanlığa rağmen fark ediliyordu. Parlaklık belki de doğru kelime değildi. Gözlerinde bir şeytanlık vardı. Daha ufak tefek olan adam için aynı şey söylenemezdi. Onun gözleri sönüktü.

"Siz kimsiniz?" diye tekrarladı Aleksandr.

"Teğmen Nikolay Ospenski. Bu da Onbaşı Boris Maykov. 15 Ocakta, Volkhov'daki operasyonda yaralandık ve ordu çadırında..."

"Sus," dedi Aleksandr elini uzatarak. Konuşmaya devam etmeden önce onlarla el sıkıştı. Onları hissetmek istiyordu. Ospenski iyiydi el sıkışı dostça ve korkusuzdu. Eli güçlüydü. Maykov'unki de öyle.

Aleksandr sırtını yasladı ve botunun içindeki el bombasını hissetti. Lanet olsun! Ospenski'nin nefes alıp verişini duyuyordu. Ospenski, Tanya'nın onun yanına getirdiği, etrafını çadırla çevirdiği, tek akciğeri olan ve konuşup duyamayan adamdı. Şimdi oturabiliyor, nefes alabiliyor, duyuyor ve konuşabiliyordu.

"İkiniz de dinleyin," dedi Aleksandr. "Gücünüzü iyi kullanın. Buna ihtiyacınız olacak."

"Madalya almak için mi?" dedi Maykov şüphe içinde.

"Kendinizi kontrol etmezseniz ve titremeyi bırakmazsınız madalyayı öldükten sonra alırsınız," dedi Aleksandr.

"Titrediğimi nereden biliyorsun?"

"Botlarının birbirine çarptığını duyabiliyorum," dedi Aleksandr. "Sessiz ol asker."

Maykov, Ospenski'ye döndü. "Sana söyledim, yüzbaşı. Gecenin bir yarısı uyandırılmak zaten bana normal gelmemişti."

"Sana çeneni kapatmanı söyledim," dedi Aleksandr.

Kamyonun küçük, ön camından hafif, mavi bir ışık sızıyordu.

"Yüzbaşı," dedi Aleksandr, Ospenski'ye. "Ayağa kalkabilir misin? Ayakta durmanı ve gelen ışığı engellemeni istiyorum."

"Bunu en son duyduğumda kışladaki bir arkadaşım ot içiyordu," dedi Ospenski gülümseyerek.

"Merak etme. Ot içen falan yok," dedi Aleksandr. "Ayağa kalk."

Ospenski dediğini yaptı. "Bize doğruyu söyle. Terfi mi edileceğiz?"

"Nereden bilebilirim?" Nikolay küçük pencerenin önüne geçince Aleksandr botunun içinden el bombasını çıkardı. İçerisi yeterince karanlık olduğundan ne Maykov ne de Ospenski ne yaptığını görebiliyordu.

Emekleyerek kamyonun arka tarafına gitti ve sırtını kapıya dayadı. Ön tarafta sadece iki NKVD askeri vardı. Gençtiler, deneyimsizdiler ve hiç kimse gölün karşısına geçmek istemiyordu: Almanların açtığı ateş çok tehlikeliydi. Şoförün deneyimsizliği saatte yirmi kilometreden fazla yapamamasından belliydi. Aleksandr, eğer Almanlar, Sinyavino'da bulundukları yerden Sovyetlerin her türlü hareketlerini takip ediyorsa, bu hızla gözlerinden kaçmayacaklarını biliyordu. Buzun karşısına yürüyerek bile daha hızlı geçmişti.

"Binbaşı terfi edilecek misiniz?" diye sordu Ospenski.

"Bana söyledikleri bu. Silahımı almama da izin verdiler. Bunun aksini duyana kadar iyimserliğimi koruyacağım."

"Silahını taşımana izin vermediler. Gördüm. Duydum. Ama onu senden alacak güçleri yoktu."

"Ben yaralı bir adamım," dedi Aleksandr sigarasını çıkararak. "İsteseler silahımı benden alabilirlerdi," dedi çakmağını yakarak.

"Başka sigaran var mı?" diye sordu Ospenski. "Üç aydır sigara içmiyorum." Aleksandr'a baktı. "Hemşirelerimden başka kimseyi de görmedim." Duraksadı. "Ama senin sesini de duydum."

"Sigara içmek istemezsin," dedi Aleksandr. "Anladığım kadarıyla akciğerin yok."

"Tek akciğerim var. Hemşirem, cepheye gitmemem için beni taburcu etmiyordu."

"Gerçekten mi?" dedi Aleksandr, gözlerini kapayıp Nikolay'ın hemşiresinin hayalini kurmamak için direnerek ufak tefek, gözleri ışıl ışıl parlayan tatlı sarışın kız.

"Dışarıdan buz getirdi ve ciğerlerimin çalışması için soğuğu içime çekmemi istedi. Benim için daha fazla şey yapmasını isterdim."

Aleksandr ona bir sigara uzattı. Nikolay'ın susmasını istiyordu. Ospenski'nin, Tatyana'nın onu Mekhlis'in kollarına göndermek için kurtardığını anlamasına fırsat vermemeliydi.

Aleksandr Tokarev silahını alarak ayağa kalktı ve kilidi ateş ederek açtı. Maykov bağırmaya başladı. Kamyon yavaşladı. Gürültü yüzünden şoför kabininde bir kargaşa olmuştu. Ospenski yere eğilmişti ve artık camın önünde durmuyordu. Aleksandr'ın kamyon durmadan önce birkaç saniyesi vardı. Kapıyı açarak el bombasını çıkardı ve kamyondan sarkarak bombayı ileri fırlattı. Kamyonun birkaç metre önüne düşen bomba ve birkaç saniye sonra patladı. O sırada Maykov'un sızlandığını duydu. "Bu da neydi?.." dedi kamyondan buzun üzerine düşerken. Sırtında bir ağrı hissetti ve yaralarının açıldığını düşündü.

Kamyon ani bir fren yaptı ve dururken büyük bir gümbürtü çıkardı. Yana doğru savruldu, sallandı ve buzun üzerinde Aleksandr'ın fırlattığı bombanın oluşturduğu yarığın içine saplandı. Yarık, kamyondan daha küçüktü; ama kamyon kırılan buzdan daha ağırdı. Buz çatırdadı ve yarık genişledi.

Aleksandr ayağa kalktı ve topallayarak kapıya koşup iki adama onu takip etmelerini söyledi. "Bu da neyin nesi?" diye bağırdı Maykov. Kafasını çarpmıştı ve burnu kanıyordu.

"Kamyondan atla!" diye bağırdı Aleksandr.

Ospenski ve Maykov söyleneni yaptı. Kamyonun önü Ladoga nehrine batmaya başladığından tam zamanında atlamışlardı.

Şoförler buza çarpmış olmanın etkisiyle bilinçlerini kaybetmiş gibiydiler. Dışarı çıkmak için hiçbir girişimde bulunmuyorlardı.

"Binbaşı, bu ne?"

"Kapa çeneni! Almanlar üç dört dakika sonra kamyonu bombalamaya başlayacaklar." Aleksandr'ın buzun üstünde ölmeye hiç niyeti yoktu. Ospenski'yi ve Maykov'u göremeyince içine yalnız kalacağına dair ufak bir umut doğmuştu. NKVD askerlerinin olduğu kamyonu havaya uçurarak tek başına Morozovo kıyılarına gidecekti ve ormanda saklanacaktı. Bugünlerde bütün umudu buydu: kısa sürede olsa hayatta kalabilmek.

"Burada kalıp Alman ordusunun neler yapabileceğini görmek mi; yoksa benimle gelmek mi istiyorsunuz?"

"Şoförler ne olacak?" diye sordu Ospenski.

"Ne mi olacak? Onlar NKVD askeri. Sizi bu saatte buraya neden getirdiklerini sanıyorsunuz?"

Maykov ayağa kalkmaya çalıştı. Başka bir şey söyleme fırsatı bulamadan, Aleksandr onu buzun üstüne çekti.

Kıyıya bir iki kilometre uzaklıktaydılar. Gün ağarmak üzereydi. Kamyonun ön kısmı buza batmıştı ve buzun içinde bütün kamyonun girebileceği büyüklükte bir yarınk açılıyordu.

"Kusuruma bakma, binbaşı," dedi Ospenski. "Ama kıçınızdan konuşuyorsunuz. Bütün askerlik hayatım boyunca hiçbir hata yapmadım. Beni götürmeye gelmediler."

"Hayır!" dedi Aleksandr. "Benim için geldiler."

"Sen de kimsin?"

Kamyon suyun içinde kayboluyordu.

Ospenski buza, yerde her yeri kanlar içinde yatan Maykov’a ve Aleksandr'a bakarak güldü. "Binbaşı, belki de siz bize kamyon suyun içine battığında bu buzun üzerinde ne yapacağımızı söyleyebilirsiniz, öyle değil mi?" dedi.

"Merak etme," dedi Alexander derin bir iç geçirerek. "Size yalnızlığımızın uzun süremeyeceğine dair garanti verebilirim." Morozovo sahilini gösterdi ve iki silahını çıkardı. Bir askeri aracın far lambaları yaklaşıyordu. Cip, onlardan elli metre uzaklıkta durdu ve inen beş adam silahlarını Aleksandr'a doğrulttu.

Ospenski ve Maykov hemen ellerini havaya kaldırdı; ancak Aleksandr kendinden alt rütbede olan askerlerden emir almaktan hoşlanmazdı. Ayağa kalkmayacaktı. Bir bomba sesi duyunca ellerini başının üstüne koydu.

Başını kaldırdığında iki NKVD askerinin yüzüstü yere uzandığını ve diğer üçünün ellerinde silahla ona doğru sürüklene sürüklene geldiğini gördü. Aleksandr o fırsat bulamadan önce Almanların onları öldürebileceğini düşündü. Kıyıyı görmeye çalıştı. Sayers neredeydi? NKVD cipi yerinde sabitti ve Alman ateşine kolaylıkla hedef olabilecek durumdaydı. NKVD askerleri yakınına geldiklerinde Aleksandr onlara araçlarına binmelerini ve son hızla Morozovo'ya dönmelerini söyledi.

"Hayır!" dedi içlerinden biri. "Seni Volkhov'a geçireceğiz!"

Başka bir bomba Volkhov'a gidecekleri ya da Morozovo'ya dönecekleri tek araç olan cipin yirmi metre ilerisine düşmüştü. Almanlar cipi vururlarsa, adamlar Alman ateşi altında savunmasız kalacaktı.

Yüzüstü yatan Aleksandr yerdeki NKVD askerlerine baktı. "Volkhov'a Alman ateşi altında mı gitmeyi düşünüyorsunuz? Haydi gidelim."

Adamlar Aleksandr'ı getiren zırhlı kamyona baktılar. Neredeyse tamamı suyun içine batmıştı. Kendilerini koruma içgüdüleri ön plana çıkınca, Aleksandr hayretler içinde onlara baktı.

"Haydi geri dönelim," dedi NKVD askerlerinden biri. "Morozovo'ya dönüp emirleri bekleyelim. Onu Volkhov'a yarın da götürebiliriz."

"Bence bu çok akıllıca," dedi Aleksandr.

Ospenski şaşkınlık içinde Aleksandr'a bakıyordu. Aleksandr onu görmezden geldi. "Haydi hepiniz gelin. Cip havaya uçmadan önce içine binin." Aleksandr hayatta kalmaktan çok ıslanmamayı istiyordu. Hayatını ıslak bir şekilde geçirmek istemiyordu. Volkhov'da ya da Morozovo'da olsa, kıyafetlerinin kuru kalacağını biliyordu. Üzerindeki kıyafetlerin ıslak olması zatürreeye yakalanmasına ve ölmesine yol açardı.

Altı adam yerde sürünerek cipe gitti. Üç NVKD askeri onlara cipin arkasına binmelerini emretti. Ospenski ve Maykov endişeli gözlerle Aleksandr'a baktı.

"Binin."

İki NKVD askeri onlarla birlikte arkaya bindi. Ospenski ve Maykov rahat bir nefes aldı.

Aleksandr sigara çıkarıp bir tane Nikolay'a bir tane de yüzü bembeyaz olan Maykov'a uzattı. Maykov geri çevirdi.

"Bunu neden yaptın?" diye fısıldadı Ospenski Aleksandr'a.

"Size anlatacağım," dedi Aleksandr. "Bunu yaptım; çünkü terfi edileceğimi hissetmedim."

Cip, sahile dönerek kışlaya doğru ilerledi ve nehre doğru giderken sağlık kamyonunun yanından geçti. Aleksandr yolcu koltuğunda Dr. Sayers'in oturduğunu gördü. Aleksandr sigara içerken gülümsedi ve o sırada parmaklarının titrediğini fark etti. Her şey beklediği kadar iyi gidiyordu. Gölün şiddetli Alman saldırısına uğradığı açıkça belliydi. Buzun üzerinde cesetler vardı ve bir kamyon yan devrilmişti. Sayers ölüm belgesini hazırlayıp imzalayınca Aleksandr hiç yaşamıyor gibi olacaktı. NKVD buna memnun olacaktı yakaladıkları kişilerin kayıtlı olmaması onlar için daha iyiydi. Stepanov gerçekleri ve Aleksandr'ın yaşadığını öğrendiğinde, Sayers ve Tatyana çoktan gitmiş olacaktı. Stepanov, Tatyana'ya yalan söylemek zorunda kalmayacaktı. Elinde doğru düzgün bilgi olmadığından, Aleksandr'ın Ospenski ve Maykov ile birlikte gölde öldüğünü düşünecekti.

Elini başında gezdirdi ve gözlerini kapayıp hemen tekrar açtı. Soğuk Rus manzarası gözlerini kapattığında gördüklerinden daha iyiydi.

Herkes kazanmıştı. NKVD askerleri Kızıl Ordu'nun sorularına cevap vermek zorunda kalmayacaktı. Mekhlis pençelerini Aleksandr'a saplarken, Kızıl Ordu boğulan adamlar için yas tutuyormuş gibi rol yapmak zorunda kalmayacaktı. Onu öldürmek isteseler bunu hemen yaparlardı. Emirleri bu doğrultuda değildi. Nedenini biliyordu. Kedi fareyi parçalara ayırmadan önce onunla biraz oynamak istiyordu.

Morozovo'ya geri döndüklerinde saat sabahın 8.00'iydi. Güvenli bir şekilde korunmasız bölgeye götürülmeleri için Aleksandr, Ospenski ve Maykov eski bir okulun bodrumundaki sığınağa yerleştirildi. Sığınak eni bir metre, boyu iki metre olan bir odaydı. Üç askere yere yatmaları ve kıpırdamamaları emredildi.

Sığınak Aleksandr için çok küçüktü ve uzanacak kadar yer yoktu. Nöbetçiler gider gitmez üç adam yere çömeldi ve dizlerini göğüslerine çektiler. Aleksandr'ın yarası zonkluyordu. Soğuk betonun üzerinde oturmak işe yaramamıştı.

Ospenski gözlerini Aleksandr'a dikti. Aleksandr, "Ne istiyorsun? Soru sormayı bırak. Böylece sorguya çekildiğinde yalan söylemek zorunda kalmazsın," dedi.

"Neden sorguya çekilelim ki?"

"Tutuklandınız. Bu oldukça net değil mi?"

Maykov ellerine bakıyordu. "Olamaz," dedi. "Karım, annem ve iki küçük çocuğum var. Ne olacak?"

"Sırf sen mi?" dedi Nikolay. "Sen kimsin? Benim karım ve iki oğlum var. İki küçük oğlan çocuğu. Annemin de hâlâ hayatta olduğunu düşünüyorum."

Maykov cevap vermedi; Ospenski ile birlikte gözlerini Aleksandr'a dikti. Maykov daha sonra bakışlarını yere çevirdi; ama Ospenski bakmaya devam etti.

"Pekâlâ," dedi Ospenski. "Ne yaptın?"

"Yüzbaşı!" Aleksandr rütbeleri ihtiyaç duyduğunda kullanıyordu. "Yeterince konuştunuz."

Ospenski korkusuzdu. "Dindar ve bağnaz biri gibi görünmüyorsun."

Aleksandr sessiz kaldı.

"Yahudi gibi de durmuyorsun," dedi Ospenski. "Kızıl Ordu Siyasal üyesi misin? Filozof musun? Sosyalist misin? Tarihçi misin? Tarımla mı uğraşıyorsun? Endüstriyle mi ilgileniyorsun? Sovyet karşıtı bir kışkırtıcı mısın?"

"Ben Tatar bir at arabacısıyım," dedi Aleksandr.

"Bunun için on yıl ceza alacaksın demek. At araban nerede? Karım yakındaki tarlalardan soğan taşımak için bu arabaya ihtiyaç duyabilir. Senin yanında yatmak gibi bir şanssızlık yaşadığımız için mi tutuklandığımızı söylüyorsun?"

Maykov bir çığlık kopardı. "Ama biz hiçbir şey bilmiyoruz! Biz bir şey yapmadık!"

"Öyle mi?" dedi Aleksandr. "Bunu müzisyen grubuna ve 30'lu yılların başında piyano resitalleri için toplanan küçük seyirci topluluklara anlatın. Şarabın parasını çıkarmak için herkesten üç beş kuruş toplanırdı. Sovyet karşıtı hareketler yüzünden tutuklandıklarında ise bütün para kapitalistlere giderdi. Müzisyenlere ve küçük seyirci topluluklarına üç ila on yıl arasında ceza verilirdi." Aleksandr duraksadı. "Hepsine değil tabi. Sadece işledikleri suçu itiraf edenlere. İtiraf etmeyenleri ise öldürürlerdi."

Ospenski ve Maykov gözlerini Aleksandr'a dikti. "Peki sen bunu nereden biliyorsun?"

Aleksandr omuz silkti. "Çünkü ben on dört yaşındayken, beni yakalamalarına fırsat vermeden pencereden kaçmıştım."

Birinin geldiğini duydular ve sustular. Aleksandr ayağa kalktı ve kapı aralanırken Maykov’a "Onbaşı, hayatını kaybettiğini ve senden

her şeyi aldıklarını düşün..." dedi.

"Buraya gel Belov. Gidelim!" dedi bir adam elinde tüfeğini tutarak

"Bunu kabullenmenin tek yolu bu," dedi Aleksandr sığınaktan çıkarken. Kapının arkasından kapandığını duydu.

Terk edilmiş okulda, kara tahtanın önündeki masanın sandalyesine oturdu. Şimdi okul müdürünün elinde bir kitapla aniden içeri gireceğini ve emperyalizm dersi vermeye başlayacağını hayal ediyordu.

Bunun yerine içeri iki adam girdi. Odada dört kişi olmuşlardı. Aleksandr sandalyede, bir nöbetçi sınıfın arka tarafında, iki adam da öğretmen masasının yanındaydı. Adamlardan biri kel, zayıf ve uzun burunluydu. Kendini kibar bir şekilde Riduard Morozov olarak tanıttı. "Bu kasabanın adıyla aynı değil, öyle değil mi?" diye sordu Aleksandr.

Morozov gülümsedi. "Hayır."

Diğer adam son derece şişmandı ve keldi. Burnu da soğan gibi yuvarlaktı ve kılcal damarları ortadaydı. Çok fazla içki içiyor gibiydi. Kendini Mitterand olarak tanıttı. Aleksandr bu ismi komik buldu; çünkü bu Nazi işgali altında olan Fransa'daki direnmenin başındaki liderin adıydı.

Morozov konuşmaya başladı. "Neden burada olduğunuzu biliyor musunuz Binbaşı Belov?" diye sordu dostça bir ses tonuyla ve sıcak bir şekilde gülümseyerek. Adeta muhabbet ediyorlardı. Mitterand, Aleksandr'a çay ve hatta sakinleşmesi için votka ikram edecek gibiydi. Aleksandr bunu espri olarak düşünmüştü; ama masanın arkasından bir şişe votkayla üç bardak çıktı. Morozov bardakları doldurdu.

"Evet," dedi Aleksandr neşeli bir şekilde. "Dün bana terfi edileceğimi söylediler. Kurmay albay olacağım." Sonra da kendine sunulan içkiye, "Hayır, teşekkürler," dedi.

"Misafirperverliğimizi geri mi çeviriyorsunuz Bay Belov?"

"Ben Binbaşı Belov'um," dedi Aleksandr ayağa kalkıp sesini yükselterek. "Senin rütben var mı?" Bekledi. Adam hiçbir şey söylemedi. "Sanmıyorum. Üzerinde üniforma yok. Eğer üniforman olsa, giyerdin. Verdiğin içkiyi almayacağım. Benden ne istediğini söyleyene kadar da oturmayacağım. Size elimden geldiğince yardımcı olmak isterim beyler; ama orada oturup çok yakın arkadaşlarmışız gibi davranmaktan vazgeçin. Neler oluyor?"

"Tutuklusun."

"O halde terfi edilmeyecek miyim? Bu olayla sabahın 4.00'ünden beri, sadece 10 saattir ilgileniyorsunuz. Benden ne istediğinizi söylemediniz. Bunu bildiğinizi de sanmıyorum. Neden gidip bana olup biteni anlatacak birini bulmuyorsunuz? Bu sırada da beni hücreme götürün ve zamanımı yemeyin."

"Binbaşı!" Bu Morozov'du. Sesindeki kibarlık azalmıştı. Ancak ikisi de votkadan içmişti. Aleksandr gülümsedi. Onları sınıfta tutup içmelerini sağlarsa, adamlar onu kendi elleriyle Sovyetler Birliği-Finlandiya sınırına götüreceklerdi. Ona binbaşı demişlerdi. Orduda sadece bir kural vardı hiç kimse üsleriyle kaba bir şekilde konuşmazdı. Bu kuralın iyice benimsendiği ortadaydı. "Binbaşı," diye tekrarladı Morozov. "Burada kal."

Aleksandr sandalyesine döndü.

Mitterand kapıdaki nöbetçiyle konuştu. Aleksandr kelimeleri net olarak duyamadı; ancak konuyu anladı. Bu olay Morozov'un ve ekibinin kontrolünden çıkmıştı. Aleksandr ile daha büyük bir balığın ilgilenmesi gerekiyordu. Bu büyük balık da kısa süre içinde gelecekti. Ama önce onu kontrol altına almaya çalışacaklardı.

"Ellerini başının arkasına koy, Binbaşı," dedi Morozov.

Aleksandr sigarasını yere fırlattı; ayağıyla ezdi ve yerinden kalktı.

Silahıyla bıçağını aldılar ve sırt çantasının içini karıştırdılar. Çantada bandaj, kalem ve beyaz elbise -almaya değmeyecek şeyler- bulunca Aleksandr'ın göğsündeki ve omzundaki madalyaları

sökmeye karar verdiler. Sonra da artık bir rütbesi olmadığını ve bunu öne süremeyeceğini söylediler. Ona, ne verecekleri cezadan bahsetmişler; ne de başka soru sormuşlardı.

Alexander çantasını geri istedi. Ona güldüler. Çaresizlik içinde Tatyana'nın elbisesinin olduğu çantaya bakıyordu. Ondan geriye kalan tek şey bu elbiseydi.

Aleksandr penceresi olmayan bir hücreye götürülürken yanında ne Ospenski ne de Maykov vardı. Ona ne bir bank, ne bir yatak ne de battaniye vermişlerdi. Yalnızdı. Sadece nöbetçiler kapıyı açıp kaparken, kapının küçük camı aralanırken, hücrede büyük ihtimalle zehirli gaz için kullanılan küçük çukurdan ve onu izledikleri kapı deliğinden sızan oksijen dışında içeri hava girmiyordu.

Botlarının içindeki ilaçları bulamadıkları için onu kontrol altında tutmaya devam ettiler. Aleksandr ilaçların güvende olmadığını hissediyordu. Ama onları nereye koyacaktı? Botunu sıyırarak şırıngayı, morfini ve ilaçları oradan çıkarıp bunları gizli cebine koydu. Artık bunları bulmak için üzerini her zamankinden fazla aramaları gerekecekti.

Eğilince sırtı yine zonklamaya başladı. Yarasının her geçen gün daha çok genişlediğini hissediyordu. Morfin almayı düşündü; ama sonra vazgeçti. Başına gelecek şeyler öncesinde kendini uyuşturmak istemiyordu. Su istemeden acı olan sulfa tabletlerinden birini çiğnedi. Ağzına atmış ve içi ürpererek yutkunmuştu. Alexander hücresinde yere oturdu ve içerisi çok karanlık olduğundan onu göremeyeceklerini düşünerek gözlerini kapadı. Belki de açık kalmışlardı; bunu söylemek zordu. Sonuç aynıydı. Gün bitmiş miydi? Sigara içmek istiyordu. Hareketsiz bir şekilde durdu. Sayers ve Tatyana gitmişler miydi? Tatyana anlatılanlara inanıp onu teselli etmelerine izin vermiş miydi? Eşyalarını alıp Sayers'in kamyonuna binmiş miydi? Morozovo’ya ulaşmışlar mıydı? Alexander bundan emin olamıyordu. Dr. Sayers'in vazgeçeceğinden, Tatyana'yı ikna edemeyeceğinden ve Tatyana'nın orada kalacağından çok korkuyordu. Onu hissetmeye çalıştı; ama soğuk dışında hiçbir şey hissedemiyordu. Eğer Tatyana hâlâ Morozovo'da ise, Alexander'ı

sorgulamaya başladıklarında ve Tatyana hakkında bir şeyler öğrendiklerinde, her şey bitecekti. Tatyana'nın gittiğinden emin olana kadar NKVD'yi biraz daha oyalaması gerekiyordu. Tatyana ne kadar erken giderse, o da kendini devlete o kadar erken teslim ederdi.

Tatyana yakınlarda gibiydi. Çantasına uzanarak beyaz elbisesine dokundu. Onu beyaz güllü elbisesinin içinde, uzun saçlarıyla ve parlayan dişleriyle gözünün önüne getirdi. Çok yakınındaydı. Elbiseye dokunmasına bile gerek yoktu. Yardıma ihtiyacı olan o değil; Tatyana'ydı. Ona çok ihtiyacı vardı. Alexander olmadan bütün bunların üstesinden nasıl gelecekti?

Onu kaybetmeye nasıl dayanacaktı?

Alexander bir şeyi daha düşünmesi gerekiyordu.

Yakında buna fırsatı olmayacaktı.

"Aptal!" diye bir ses duydu dışarıdan. "İçeride ışık yokken mahkûmu nasıl izleyebileceğini düşünüyorsun? Kendini öldürebilirdi. Geri zekâlı!"

Kapı açıldı ve bir adam gaz lambasıyla içeri girdi. "Yanında sürekli ışık olmalı," dedi adam. Bu Mitterand'dı.

"Burada neler olup bittiğini bana biri ne zaman söyleyecek?" dedi Aleksandr.

"Sen bizi sorgulayamazsın!" diye bağırdı Mitterand. "Artık binbaşı değilsin. Sen hiçbir şeysin. Biz hazır olana kadar oturup bekleyeceksin."

Mitterand'ın tek ziyaret sebebi Aleksandr'a bağırmaktı sanki. Mitterand gittikten sonra gardiyan Aleksandr'a biraz su ve ekmek getirdi. Aleksandr ekmeğini yiyip suyunu içti ve bir delik aradı. Işık altında durmak istemiyordu. İçerideki oksijeni gaz lambasıyla paylaşmaktan yana da değildi. Lambanın üst kapağını açarak içindeki gazı deliğe döktü ve dibinde sadece on dakika idare edecek kadar gaz bıraktı. Gardiyan kapıyı açarak bağırdı. "Lamba niye söndü?"

"Gazı bitti," dedi Aleksandr sevimli bir şekilde. "Başka gaz var mı?"

Gardiyanda başka gaz yoktu.

"Bu, çok kötü," dedi Aleksandr.

Karanlıkta, köşede oturduğu yerden, başını duvara yaslayarak uyudu. Uyandığında ise içerisi hâlâ kapkaranlıktı. Uyandığından da emin değildi zaten. Rüyasında gözlerini açtığını görmüştü ama her yer kapkaranlıktı. Daha sonra Tatyana'yı görmüş ve uyanır uyanmaz da onu düşünmüştü. Rüyalar ve gerçekler birbirine karışıyordu. Aleksandr kâbusun nerede bitip, gerçek hayatın nerede başladığından emin değildi. Gözlerini kapayarak yeniden uyudu.

Kendini, kendinden ve Morozovo'dan -hastaneden, hayatından- uzak hissediyor; bu uzaklıktan garip bir şekilde huzur duyuyordu. Üşüdü ve vücudundaki ağrıları yeniden hissetti. Sırtındaki yara kötü durumdaydı. Dişleri titreye titreye gözlerini kapadı.

Harold ve Jane Barrington, 1933

Hitler Almanya'nın başbakanı olmuş ve Başbakan Von Hindenburg görevinden alınmıştı. Alexander engelleyemeyeceği kötü şeylerin olacağını hissediyordu. Uzun süre önce yemek, yeni ayakkabı ve kışlık mont hayali kurmaktan vazgeçmişti. Zaten yazın monta ihtiyacı olmayacaktı. Barringtonlar Temmuz ayını Krasnaya Polyana'daki yazlıkta geçiriyordu ve bu güzeldi. Litvanyalı dul bir kadından ve ayyaş oğlundan iki oda kiralamışlardı.

Bir öğleden sonra, kaynamış yumurta, domates ve sucuktan oluşan pikniklerini yaptıktan; annesi de votkasını içtikten sonra ("Anne, sen ne zamandan beri votka içiyorsun?") Alexander hamağa uzanıp kitap okumaya başlamıştı. Tam o sırada arkasındaki ormandan bir ses geldiğini duydu. Başını çevirince annesiyle babasını gördü. Göle taş fırlatıyor ve alçak bir ses tonuyla konuşuyorlardı. Alexander annesiyle babasının bu kadar yumuşak bir ses tonuyla konuşmasına alışık değildi; çünkü birbirine ters düşen ihtiyaçları yüzünden ilişkileri gergin bir hal almıştı. Normal olarak

gözlerini tekrar kitabına çevirdi. Ancak bu sessiz konuşma ve neşeli bir şekilde yakınlaşmaları onu meraklandırmıştı. Harold Jane'in elindeki taşı aldı ve onu kendine çekti. Bir eliyle beline sarılmış; diğeriyle de elini tutuyordu. Sonra onu öptü ve dans etmeye başladılar. Vals yapıyorlardı ve Alexander babasının şarkı söylediğini duyuyordu.

Vals yaparlarken birbirlerine sıkıca sarılıyorlardı. Alexander annesiyle babasını izlerken, onları daha önce hiç böyle görmediğini düşündü ve içinde anlatılmaz bir mutluluk hissetti.

Birbirlerinden ayrılarak Alexander’a baktılar ve gülümsediler.

Ne yapacağını bilemeyerek o da gülümsedi. Utanmıştı; ama başını çeviremiyordu.

Hamağının yanına geldiler. Babasının eli hâlâ annesinin belindeydi.

"Bugün evlilik yıldönümümüz Alexander."

"Baban bana yıldönümü şarkısı söylüyor," dedi Jane. "Otuz bir yıl önce evlendiğimizde bu şarkıda dans etmiştik. Ben on dokuz yaşındaydım." Harold'a gülümsedi.

"Hamakta mı kalacaksın oğlum? Biraz daha mı okuyacaksın?"

"Buradayım."

"İyi," dedi Harold ve Jane'in elinden tutarak eve doğru yürüdü.

Alexander kitabına döndü; ancak bir saat boyunca sayfaları çevirdikten sonra okuduğu tek kelimeyi hatırlamadığını fark etti.

Kış çok erken gelmişti. Kış boyunca Harold her Perşembe akşamı yemekten sonra Alexander'ı elinden tutuyordu ve soğukta Arbat'ta -Moskovalı sokak satıcılarının, müzisyenlerin, şairlerin, yaşlı kadın satıcıların olduğu trafiğe kapalı caddede- yürüyorlardı. Arbat'ın yanında, küçük, sigara dumanı kaplı iki odalı dairede komünizm savunucusu bir grup yabancı ve Sovyet erkekler 20.00'den 22.00'ye kadar toplantı yapıyor; Sovyetler Birliği'nde komünizmi daha iyi nasıl

uygulayacaklarını, sınıf farklılıklarını nasıl kaldıracaklarını, bütün anlaşmazlıkları ortadan kaldırıp devlete, polise ve orduya ihtiyaç duymayan bir toplumu nasıl yaratacaklarını tartışıyorlardı.

"Marx, tek çatışmanın sınıflar arasındaki ekonomik uyuşmazlık olduğunu söyledi. Bu uyuşmazlık ortadan kalkarsa polise de gerek kalmayacak. Arkadaşlar, ne bekliyoruz? Bu beklediğimizden daha mı uzun sürecek?" Bunu söyleyen Harold'dı.

Alexander okuduğu bir şeyi hatırlayarak lafa kanştı:"Devletin olduğu yerde, özgürlük olmaz. Özgürlük elde edildiğinde, devlet ortadan kalkar." Harold, Lenin'den alıntı yapan oğluna bakarak gülümsedi.

Alexander, toplantılarda altmış yedi yaşında, solgun benizli, gri saçlı, kafatasında bile kırışıklık varmış gibi görünen; ancak gözleri masmavi parlayan ve dudaklarında her zaman bir tebessüm olan Slavan ile arkadaşlık ediyordu. Az konuşuyordu; ama alaycı yüz ifadesini ve Alexander'a bakarken yaydığı sıcaklığı seviyordu.

İki yıl süren toplantılardan sonra da Harold ve diğer on beş kişi partinin bölge merkez bürosuna çağırılmış; sonraki toplantılarında, Rusya da komünizmi güçlendirme yollarını araştırma dışında başka konulara eğilmeleri, bu çalışmaların iyi gitmediği söylenmişti. Alexander babasından bunu duyunca, beş milyon kişinin yaşadığı bir şehirde, partinin, perşembe akşamları on beş sarhoş adamın yaptığı konuşmayı nasıl öğrendiğini sormuştu. Harold, Lenin'den alıntı yaparak cevap verdi. "'Özgürlüğün değerli olduğu doğrudur. O kadar değerli ki herkese bir miktar verilmeli.' Bizim konuştuklarımızı ortaya çıkaracak bir yol buldukları açıkça ortada. Belki de şu Slavan söylemiştir. Senin yerinde olsam onunla konuşmayı keserdim."

"O söylememiştir baba."

Bu olaydan sonra grup perşembe günleri buluşmaya devam etti; ama artık yüksek sesle Lenin'in *Ne yapılması gerekir?* adlı kitabını, Rosa Lüksemburg'un kitapçıklarını ya da Marx'ın *Komünist Bildirgesini* okuyorlardı.

Harold genellikle Amerikalı komünizm destekçilerinden bahsediyor ve Sovyet komünizminin uluslararası bir boyuta ulaştığını; her şeyin kısa süre sonra yoluna gireceğini söylüyordu."Isadora Duncan'ın ölmeden önce Lenin hakkında söylediğine bakın," diyordu Harold alıntı yaparak. "Başka insanlar kendilerini, parayı, teorileri ve gücü seviyordu. Lenin ise arkadaşlarını severdi... Lenin peygamberdi, İsa gibi. Peygamberlik sevgi demektir. İsa'nın ve Lenin'in içinde bu sevgi vardı."

Alexander onaylarcasına babasına gülümsedi.

Bir gece boyunca sessizce gülümseyen Slavan dışında on beş adam on dört yaşındaki Alexander'a "değer eksilmesi"nin anlamını açıklamaya çalıştı. Bir malın -örneğin ayakkabının- üretildikten sonra genel işgücü ve maddi açıdan değer kaybetmesinin ne anlama geldiğini anlattılar. "Anlamadığın ne?" diye bağırdı o zamanlar mühendislik yapan sinirli bir komünist.

"Ayakkabı satarak nasıl para kazandığınızı"

"Para kazanmaktan bahseden kim? *Komünist Bildirgesini* okumadın mı?"

"Okudum."

"Marx'ın ne dediğini hatırlamıyor musun? Fabrikanın ayakkabıları üreten işçilere verdiği parayla, ayakkabının satış fiyatı arasındaki fark işçi sınıfının sömürüldüğünü ortaya koyuyor. Komünizmin ortadan kaldırmaya çalıştığı bu. Dikkatini vermiyor musun?"

"Veriyorum; ama değer kaybı sadece kârı azaltmakla kalmıyor," dedi Alexander. "Değer kaybının anlamı, ayakkabılan üretirken harcanan paranın, ayakkabının satış fiyatından daha fazla olduğu. Aradaki farkı kim ödeyecek?"

"Devlet."

"Devlet parayı nereden bulacak?"

"Devlet işçilere geçici bir süreliğine ayakkabı yapmaları için daha az para verecek."

Alexander sessiz kaldı. "Yani dünya çapındaki enflasyon artışı sırasında Sovyetler Birliği işçilere daha az mı para verecek? Ne kadar az?"

"Az işte. Hepsi bu."

"Peki ayakkabıları nasıl alacağız?"

"Bir süreliğine almayacağız. Geçen yıl aldığımız ayakkabıları giymek zorunda kalacağız. Devlet durumunu düzeltene kadar," diyerek gülümsedi mühendis.

"Pekâlâ," dedi Alexander sakin bir şekilde. "Devlet Lenin'in Rolls Royce'unun parasını ödeyecek kadar iyi durumda değil mi?"

"Konuştuklarımızla Lenin'in Rolls Royce'unun ne alakası var?" diye bağırdı mühendis. Slavan gülmeye başladı. "Sovyetler Birliği iyi günlere kavuşacak," diye devam etti mühendis."Şu anda başlangıç dönemini yaşıyor. Gerek duyulursa başka ülkelerden borç alınır."

"Sovyetler Birliğine saygım sonsuz; ama dünyadaki hiçbir ülke bir daha Sovyetler Birliğine para vermez," dedi Alexander. "1917'deki Bolşevik İhtilali'nden sonra Sovyetler Birliği diğer ülkelerden aldığı borçların hiçbirini ödemedi. Uzun bir süre dış ülkelerden para beklenmemeli. Dünya bankaları kapılarını Sovyetler Birliği'ne kapadı."

"Sabırlı olmamız gerekiyor. Her şey bir günde değişemez. Ayrıca daha olumlu bir tutum sergilemesin. Harold, sen oğluna neler öğretiyorsun?"

Harold cevap vermedi; ama eve dönerlerken, "Senin içine ne girdi Alexander?" diye sordu.

"Hiçbir şey." Alexander her zamanki gibi babasının elinden tutmak istedi; ama bunun için oldukça büyüktü. Bir süre yanından yürüdü ve sonra dayanamayıp elini tuttu. "Bir sebepten dolayı ekonomik sorunlar yaşanıyor. Bu devrimci ülke daha çok ekonomi üzerine kurulmuş ve iş gücünü karşılamak dışında her şeyi düşünüyor. Fabrikaları ve makineleri devlet idare ettiği için, çalışanlar işçi sınıfında olduklarını her geçen gün daha az hissediyor. Üç yıldan

fazla zamandır buradayız. Beş yıllık planın sadece ilk yılını bitirebildik. Elimizde çok az yiyecek var ve marketler boş.." *İnsanlar sürekli ölüyor,* demek istedi; ama devamını getirmedi.

"Amerika'da neler olduğunu düşünüyorsun?" diye sordu Harold. "İşsizlik oranı yüzde otuz Alexander. Orada her şeyin daha mı iyi olduğunu sanıyorsun? Bütün dünya halinden memnun değil. Almanya'ya bir bak: enflasyon son derece yüksek. Şimdi şu Adolf Hitler denilen adam Almanlara sorunlarından kurtulacaklarını söylüyor. Belki başarıya ulaşır. Almanlar bunu diliyor. Lenin ve Stalin de Sovyetler Birliği'ne aynı vaatlerde bulunuyor. Stalin Rusya'ya ne diyor? İkinci Amerika demiyor mu? Buna inanmalı ve onun söylediklerini yapmalıyız. Kısa bir süre sonra her şey düzelecek. Göreceksin."

"Biliyorum baba. Haklı olabilirsin. Ama yine de devletin halkına para ödemesi gerektiğini düşünüyorum. Sana daha ne kadar az verebilirler ki? Et ve süt alacak paramız bile yok. Gerçi paramız olsa da, bunları bulamıyoruz. Sana ne zamana kadar az para ödeyecekler? Devleti idare etmek için daha fazla paraya ihtiyaç duyduklarını görecekler ve senin iş gücün onlar için büyük yük olacak. Ne yapacaklar? Maaşını ne zamana kadar azaltmaya devam edecekler?"

"Korktuğun ne?" dedi Harold, Alexander'ın elini sıkarak. "Büyüdüğün zaman iyi bir işin olacak. Hâlâ mimar olmak istiyor musun? Olacaksın. İyi bir kariyere ulaşacaksın."

"Korkuyorum," dedi Alexander elini çekerek. "Anlamadan başka bir şey olmayacağımız günlere çok az kaldı."

ALTINCI BÖLÜM

Edward ve Vikki, 1943

TATYANA PENCERENİN KENARINDA OTURMUŞ; bir eliyle iki haftalık bebeğini, diğeriyle ise kitabını tutuyordu. Gözleri kapalıydı. Tam o sırada birinin soluğunu duydu ve hemen gözlerini açtı.

Edward Ludlow yüzünde merak ve endişe dolu bir ifadeyle birkaç adım önünde duruyordu. Onu anlayabiliyordu. Bebeği doğurduğundan beri çok sessizdi. Bunun çok olağandışı bir şey olduğunu düşünmüyordu. Arkalarında bir hayat bırakıp buraya gelen birçok insanın sessiz olması normaldi. Kötü günleri geride bırakmışlardı ve küçük beyaz odalarda Özgürlük heykeline bakarak yeni doğan günleri izliyorlardı. "Bebeği kucağından düşüreceğinden korktum," dedi. "Seni ürkütmek istemezdim."

Ona, Anthony'yi ne kadar sıkı tuttuğunu gösterdi. "Merak etme."

Kitabına baktı. "Okumuyordum, sadece... Oturuyordum." Bu Aleksandr Puşkin'in *Bronz Atlı ve Diğer Şiirler* adlı kitabıydı.

"İyi misin? Öğlen oldu. Seni uyandırmak istemezdim."

Gözlerini ovuşturdu. Bebek hâlâ uyuyordu. "Bu çocuk geceleri değil; sabahları uyuyor."

"Annesi gibi."

"Annesi de programını ona göre ayarlıyor," diyerek gülümsedi. "Her şey yolunda mı?"

"Evet, evet," dedi Dr. Ludlow telaş içinde. "Sana, bir INS çalışanın seni görmeye geldiğini söylemek istedim."

"Ne istiyor?"

"Ne mi istiyor? Amerika'da kalman için sana bir şans vermek."

"Ben düşünmüştüm ki... Oğlum Amerika alanlarında doğduğundan..."

"Amerika toprakları," diye düzeltti Dr. Sayers. "Avukat senin davanla bizzat ilgilenmek istiyor." Duraksadı. "Savaş döneminde Amerika'ya pek fazla kaçak, yolcu gelmez, anlarsın. Özellikle de Sovyetler Birliği'nden. Bu çok olağandışı bir durum."

"Buraya gelmenin kendisi için güvenli olduğunu düşünüyor mu? Ona tüberküloz olduğumu söyledin mi?" diye sordu Tatyana.

"Söyledim. Maske takacak. Bu arada kendini nasıl hissediyorsun?

Öksürürken ağzından kan geliyor mu?"

"Hayır. Ateşim de geçti. Kendimi daha iyi hissediyorum."

"Dışarıya çıkıyor musun?"

"Evet. Deniz havası iyi geliyor."

"Evet." Ciddi bir yüz ifadesiyle ona baktı. "Deniz havası iyidir." Boğazındaki gıcığı temizleyerek devam etti. "Hemşireler tüberküloza yakalanmana çok şaşırdı."

"Onlara anlat Edward," dedi Tatyana. "Bütün yıl boyunca on bin kişiyle muhatap olduğumu ve bunlardan sadece on ila on altı kişinin benden hastalık kaptığını söyle onlara." Duraksadı. "Bu insanların düşündüğü kadar bulaşıcı bir hastalık değil. INS görevlisi eğer kendini yeterince güçlü hissediyorsa yanıma gelsin. Ona İngilizceyi çok iyi konuşamadığımı da söyle."

Edward gülümseyerek İngilizcesinin iyi olduğunu ve bunu ona kendisinin söylemek isteyip istemediğini sordu.

"Hayır. Hayır teşekkürler."

INS görevlisi Tom, onunla on beş dakika konuşarak İngilizceyi temel düzeyde bilip bilmediğini kontrol etti. Tatyana temel düzeyde konuşabiliyordu. Ona sahip olduğu yetenekleri sordu. Hemşirelik yaptığını; aynca dikişten ve yemek pişirmekten anladığını söyledi.

"Savaş süresinde hemşireye ihtiyaç oluyor," dedi adam.

"Evet. Ellis de bile eksik var," dedi Tatyana. Brenda'nın yanlış işte olduğunu düşünüyordu.

"Karşımıza senin durumunda olan pek fazla kişi çıkmıyor."

Cevap vermedi.

"Amerika'da kalmayı istiyor musun?"

"Elbette."

"Suçlu olarak görülmek istemezsin değil mi? Bu savaş zamanında bizim için çok önemlidir. Anlıyor musun? Avukatlar senin gibi insanlar hakkında kapsamlı bir araştırma yaparlar. Ülke çok karışık. Ülkeye katkıda bulunacağından, eski ülkenin değil, buranın çıkarlarını gözeteceğinden emin olmalıyız."

"Bu konuda endişelenmeyin," dedi. "Tüberküloz hastalığım geçer geçmez çalışmama izin verecekler ve hemen bir işe gireceğim. Hemşire, terzi ya da aşçı olurum. Gerekirse üç işi aynı anda yürütürüm. Sağlığıma kavuştuktan sonra elimden geleni yaparım."

Tom, tüberküloz olduğunu bir anda hatırlamış gibi ayağa kalkarak kapının yanına gitti ve maskesini düzeltti. "Nerede kalacaksın?" diye sordu boğuk bir ses tonuyla.

"Burada kalmak istiyorum."

"İyileştikten sonra bir daireye taşınman lazım."

"Evet. Merak etmeyin."

Başını sallayarak defterine bir şeyler yazdı. "Hayatına hangi isimle devam etmek istiyorsun? Belgelerde gördüğüm kadarıyla Sovyetler Birliği'nden Jane Barrington adındaki bir Kızıl Ordu hemşiresi kimliğiyle ayrılmışsın."

"Evet."

"Bu belgelerin ne kadarı sahte?"

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum."

Tom sessiz kaldı. "Jane Barrington kim?"

Bu kez de Tatyana sessiz kaldı. "Kocamın annesi," dedi en sonunda.

Tom derin bir iç geçirdi. "Barrington mı? Rus ismine benzemiyor."

"Kocam Amerikalıydı," dedi gözlerini yere çevirerek.

Tom kapıyı açtı. "İkamet belgelerinde kullanmak istediğin isim bu mu?"

"Evet."

"Rus ismi istemez misin?"

Tatyana düşündü.

Tom yanına yaklaştı. "Bazen buraya gelen mülteciler geçmişlerine bağlı kalmak ister. İlk isimlerini değiştirmeyebilirler. Sadece soyadında değişiklik yaparlar. Bunu düşün."

"İstemiyorum," dedi Tatyana. "İkisi de değişsin. Ben geçmişe bağlı kalmak istemiyorum."

Defterine bir şeyler yazdı. "O halde Jane Barrington."

Tom gittikten sonra Tatyana pencerenin kenarına oturarak *Bronz Atlı* kitabını tekrar açtı ve New York limanıyla özgürlük heykelini izlemeye başladı. Aleksandr'ın kitabın arasında sakladığı resmine dokundu. Resme bakmadan yüzüne ve üniformasına dokundu. Bu kez Aleksandr'ı ve bebeğini değil; kendini rahatlatmak için Rusça birkaç kelime fısıldadı. Şura, Şura diye fısıldadı bir zamanlar Tatyana Metanova olarak bilinen Jane Barrington.

Tatyana'nın günleri Antony'ye mama yedirerek, altını değiştirerek, birkaç kıyafetini banyodaki lavaboda yıkayarak, hastanenin bahçesinde yürüyüşler yaparak ve Antony'yi battaniyeye sarıp onunla bankta oturarak geçiyordu. Brenda, kahvaltısını odasına getiriyordu. Tatyana öğle ve akşam yemeğini de odasında yiyordu. Antony'yi uyumadığı zamanlarda kucağına alıyordu. Sadece iki şeye bakıyordu: New York limanına ve oğluna. Ancak oğlunu kucağına almakla duyduğu huzur, her geçen gün yaşadığı yalnızlıkla

azalıyordu. Brenda ve Dr. Ludlow bunun iyileşme belirtisi olduğunu söylüyordu.

Temmuz ayı sonunda bir sabah odada oturmaktan sıkılan Tatyana, Antony uyurken koridorda biraz dolaşmaya karar verdi.

Koridora çıkınca yakınlardan gelen inilti sesleri duydu ve bu sesi takip ederek yaralı erkeklerin bulunduğu koğuşa girdi. Tek görevli olan hemşire Brenda'ydı ve yaptığı işten duyduğu memnuniyetsizliği yaralı hastalara yansıtıyordu. Söylenerek, sert cümleler kurarak huysuz bir şekilde askerin bacağındaki yarayı temizliyor; biraz daha yavaş yapması için yalvaran askeri umursamıyordu.

Tatyana, Brenda'nın yanına giderek yardıma ihtiyacı olup olmadığını sordu. Brenda hasta bir kızın askeri daha kötü bir hale getirmesini istemediğini söyleyip, ondan hemen odasına dönmesini istedi. Tatyana yerinden kıpırdamadan askerin bacağındaki deliğe ve sonra da askerin gözlerine bakarak, "Bırak da sana yardım edeyim. Bacağını bandajlayayım. Baksana ağzımda ve burnumda maske var. Hastanenin diğer tarafında seni çağıran dört adam daha var. Birisi sabah kahvesini içerken dişini düşürmüş. Birinin de çok ateşi var. Başka bir hastanın da kulağından kan geliyor."

Brenda kovayı ve askerin bacağıyla uğraşmayı bıraktı. Tatyana yine de Brenda'nın kararsızlığını hissedebiliyordu: askerle ilgilenmek ya da onu Tatyana'ya bırakmak.

Tatyana yarayı yıkamaya başladı. Asker ona bakmıyordu ama sakinleşmiş gibi görünüyordu. Ya uyumuştu; ya da ölmüştü. Tatyana bacağını bandajlarken askerde hâlâ kıpırtı yoktu. İşini yapmaya devam etti.

Kolundaki ve başındaki yarayı da temizledi. Sonra da bir şırınga alarak askere morfin verdi. İçindeki acıyı dindirebilmek için kendine de morfin vermeyi çok isterdi. Bir yandan da Alman askerlerinin tedavi görmek için Amerika kıyılarını getirilecek kadar şanslı olduklarını düşünüyordu.

Brenda bir anda kapıda belirdi ve Tatyana'nın hâlâ koğuşta olmasına şaşırmış gibi görünerek hastalarına tüberküloz

bulaştırmadan odasına dönmesini istedi. Ses tonu sanki hastalarının durumunu çok fazla umursuyormuş gibiydi.

Tatyana koridordaki küçük havuzun yanından geçerek odasına dönerken üzerinde hemşire üniforması olan, uzun boylu, zayıf bir kızın ağladığını gördü. Uzun saçları ve uzun bacaklarıyla oldukça güzel görünüyordu. Tabi akan maskaralarına ve şiş gözlerine bakmazsanız. Tatyana su içmek için su makinesinin yanına giderken tedirginlik içinde kızın yanından geçti. Kız hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı. Tatyana kızın kolundan tutup, "İyi misin?" diye sordu.

"İyiyim," dedi kız iç çekerek.

"Pekâlâ."

Kız ağlamaya devam etti. Elinde hafif ıslanmış bir sigara tutuyordu. "Şu anda ne kadar çaresiz olduğumu keşke anlayabilseydin."

"Yapabileceğim bir şey var mı?"

Kız ıslak elleri arasından Tatyana'ya baktı. "Sen kimsin?"

"Bana Tanya diyebilirsin."

"Sen tüberkülozlu kaçak yolcu değil misin?"

"Artık daha iyiyim," dedi Tatyana alçak bir ses tonuyla.

"Sen Tanya değilsin. Belgelerini ben takip ettim. Adın Jane Barrington. Gerçi bunu neden umursuyorum ki? Hayatım darmadağın oldu ve ben isminden bahsediyorum. Keşke benim sorunlarım da senin kadar olsaydı."

Tatyana hemen onu rahatlatmak için söyleyecek İngilizce bir şeyler düşündü. "Daha da kötüsü olabilirdi."

"Bu konuda yanılıyorsun bayan. Daha kötüsü olamaz! Olamaz!.."

Tatyana kızın parmağındaki evlilik yüzüğünü fark etti ve içindeki acıma duygusu arttı. "Üzgünüm," diyerek duraksadı. "Kocan için mi ağlıyorsun?"

Kız gözlerini ellerinden ayırmadan başını salladı.

"Bu çok kötü bir şey," dedi Tatyana. "Bilirim. Bu savaş..

Kız başını salladı. "İnsanları öldürüyor."

"Kocan... Geri dönmüyor mu?"

"Geri dönmüyor mu?" diye bağırdı kız. "Bütün sorun da bu zaten. Gelecek hafta dönecek."

Tatyana şaşkınlık içinde bir adım geri çekildi.

"Nereye gidiyorsun? Yere yığılacak gibi görünüyorsun. Geri dönecek olması senin suçun değil. O kadar üzülme. Sanırım savaşta kızların başına daha kötü şeyler geldi; ama ben hiçbirini bilmiyorum. Kahve ya da sigara ister misin?"

Tatyana duraksadı. "Birlikte bir kahve içebiliriz."

Yemekhanedeki büyük dikdörtgen masalardan birine oturdular. Tatyana kendini Victoria Sabatella olarak tanıtan ("Ama sen bana Vikki de.") ve Tatyana'nın elini sıkarak "Burada ailenle mi birliktesin? Aylardır bu şekilde gelen bir mülteci görmedim. Gemiler onları kabul etmiyor. Hasta mısın?" diye soran kızın karşısına oturdu.

"Şimdi daha iyiyim," dedi Tatyana. "Burada tek başımayım." Bir an duraksadı. "Bir de oğlum var tabi."

"Uyduruyorsun!" diye bağırdı Victoria bardağını masaya vurarak. "Oğlun yok senin."

"Neredeyse bir aylık."

"Sen kaç yaşındasın?"

"On dokuz."

Geldiğin yerde erken evleniliyor olmalı. Nereden geldin?"

"Sovyetler Birliği."

Vay canına. Bu arada bu çocuğu nasıl yaptın? Kocan var mı?"

Tatyana ağzını açtı; ama Vikki hiç soru sormamış gibi konuşmaya devam etti. Nefes almadan önce Tatyana'ya kendisinin de babasını hiç görmediğini ("Öldü ya da kaçtı, ikisi de aynı şey."); annesini

("Beni çok genç doğurmuş.") pek iyi hatırlamadığını, şu anda Francisco'da iki adamla birlikte yaşadığını ("Aynı evde değil."), hasta numarası yaptığını ("Hasta; ama aklından.") anlattı. Vikki büyükannesiyle büyükbabası tarafından büyütülmüştü ("Annemi severler; ama yaşadığı hayatı onaylamazlar.") ve hâlâ onlarla birlikte yaşıyordu ("Bu düşündüğün kadar eğlenceli bir şey değil."). İlk önce gazeteci sonra da manikürcü olmaya karar vermişti ("İki işi de ellerini kullanarak yapıyorsun. Bunun doğal bir ilerleme olduğunu düşündüm."); ama sonra Avrupa'daki savaşın Amerika'yı da içine alacağını görerek hemşirelik okuluna gitmişti. Tatyana sessiz ve dikkatli bir şekilde dinlerken Vikki aniden ona baktı ve "Kocan var mı?" diye sordu.

"Vardı."

"Öyle mi?" Vikki derin bir iç geçirdi. "Vardı. Bir zamanlar kocan vardı..."

O sırada konuşmaları bir deri bir kemik olan, şık giyinmiş ve beyaz şapka takmış uzun boylu bir kadın tarafından bölündü. Kadın beyaz çantasını havada sallayarak yemekhaneye girdi ve bağırmaya başladı. "Vikki! Seninle konuşuyorum! Vikki! Onu gördün mü?"

Vikki derin bir iç geçirdi ve Tatyana'ya bakarak gözlerini yuvarladı. "Hayır Bayan Ludlow. Bugün onu görmedim. Sanırım kasabaya geçti. Salı ve perşembe öğleden sonraları burada oluyor."

"Öğleden sonraları mı? Kasabada değil! Ayrıca programını nasıl oluyor da bu kadar iyi biliyorsun?"

"Onunla iki yıldır çalışıyorum."

"Ben de onunla sekiz yıldır evliyim; ama hâlâ hangi cehennemde olduğunu bilmiyorum." Masanın yanına geldi ve iki kızın başına dikildi. Şüpheli gözlerle Tatyana'ya baktı. "Sen kimsin?"

Tatyana boynundaki maskeyle ağzını kapattı. Vikki bir adım öne çıktı. "Sovyetler Birliğinden geldi. İngilizceyi çok az konuşabiliyor, dedi."

"Bu ülkede kalmaya devam etmek istiyorsa, öğrenmeli. Savaştayız ve mültecileri besleyecek durumda değiliz." Kadın çantasını sallarken Tatyana'nın başını adeta sıyırdı ve odadan çıkıp gitti.

"Kim o?" diye sordu Tatyana.

Vikki elini salladı. "Boş ver. Onun hakkında ne kadar az şey bilirsen, o kadar iyi. Bu Dr. Ludlow'un deli karısı. Haftada bir kocasına bakmaya gelerek burada fırtınalar koparır."

"Neden onu sürekli kaybediyor?"

Vikki gülmeye başladı. "Bana kalırsa sorulması gereken asıl soru Dr. Ludlow'un neden bu kadar sık ortadan kaybolduğu."

"Pekâlâ. Neden?"

Vikki elini sallayınca Tatyana anladı. Dr. Ludlow'dan bahsetmek istemiyordu. Tatyana gülümseyerek Vikki’yi incelemeye başladı. Ağlamayı bırakmıştı ve Tatyana onun çok çekici bir kız olduğunu görebiliyordu. Güzelliğinin farkındaydı ve herkesin bunu görmesi için elinden geleni yapıyordu. Parlak, uzun saçları omuzlarına dökülüyordu; gözleri siyah maskara ile belirginleştirilmişti ve dolgun dudaklarında kırmızı ruj vardı. Beyaz üniforması ince vücuduna oturuyordu ve dizlerinin oldukça üstündeydi. Tatyana, yaralı askerlerin Vikki'ye nasıl baktıklarını merak etti.

"Vikki neden ağlıyordun? Kocanı sevmiyor musun?"

"Elbette seviyorum," diyerek derin bir iç geçirdi. "Sadece onu aramızda beş bin kilometre varken de sevebilmeyi isterdim." Ses tonunu alçaltarak devam etti. "Şimdi geri dönmesi için uygun bir zaman değil."

"Bir kocanın karısına dönmesi için mi? Doğru zaman ne?"

"Onun dönmesini beklemiyordum." Kahvesine doğru tekrar hıçkırarak ağlamaya başladı. Tatyana sonradan içmek isteyebilir diye kahve fincanını kenara çekti.

"Ne zaman...?" O kelime neydi? Bekliyordun mu?

"Noel'de!"

"Neden bu kadar erken dönüyor peki?"

"Buna inanabiliyor musun? Pasifik'te vurulmuş."

Tatyana gözlerini ona dikti.

"Ama durumu iyi," dedi Vikki hemen. "Kurşun sıyırıp geçmiş. Omzunda küçük bir yara var. Vurulduktan sonra doksan kilometre boyunca uçak kullanmış. Ne kadar kötü olabilir ki?"

Tatyana masadan kalktı. "Gidip oğluma mama vermem gerekiyor.”

"Ama Chris üzülecek."

"Chris kim?"

"Dr. Pandolfi. Onunla tanışmadın mı? Buraya Dr. Ludlow ile birlikte geliyor."

Chris Pandolfi. Doğru. "Evet tanıştım." Dr. Pandolfi, Tatyana’yı getiren gemiyi ziyaret eden ve bebeğin Amerika topraklarında doğmasına yardım etmeyeceğini söyleyen doktordu. Sovyetler Birliğine geri dönmesini ve tüberküloz hastalığıyla baş başa kalmasını istemişti. Edward Ludlow buna karşı çıkmış ve Tatyana'yı Ellis Adasındaki hastaneye götürmek için Dr. Pandolfi'den yardım almıştı. Tatyana, Vikki'nin omzunu okşadı. Chris Pandolfi'nin iyi biri olduğundan emin değildi. "Kendine iyi bak Viktoria. Belki de Dr. Pandolfi’den uzak durman iyi olur. Kocan eve dönüyor. Çok şanslısın."

Viktoria ayağa kalktı ve Tatyana'ya odasına kadar eşlik etti. "Bana Vikki de," dedi. "Ben de sana Jane diyebilir miyim?"

"Ne?"

"Adın Jane değil mi?"

"Bana Tanya de."

"Adın Jane iken sana neden Tanya diyeyim?"

"Asıl adım Tanya. Jane belgelerde geçen isim." Vikki’nin şaşkın yüz ifadesini fark etti. "Beni istediğin isimle çağır."

"Ne zaman gidiyorsun?"

"Gitmek mi?"

"Ellis'den."

Tatyana düşündü. "Gideceğimi sanmıyorum," dedi. "Kalacak bir yerim yok."

Vikki, Tatyana ile birlikte odaya girdi ve sepette uyuyan oğluna baktı. "Çok minik," dedi bilinçsizce Tatyana'nın saçlarına dokunarak. "Babası siyah saçlı mıydı?"

"Evet."

"Peki anne olmak nasıl bir duygu?"

"Şey..."

"Pekâlâ. Tamamen iyileştiğin zaman benim evime gelmeni istiyorum. Büyükannem ve büyükbabamla tanış. Küçük bebekleri çok severler. Benim de bebek yapmamı istiyorlar." Vikki başını salladı. "Tanrı yardımcım olsun." Tekrar Anthony’ye baktı. "Çok sevimli. Babasının onu görmemiş olması çok kötü."

"Evet."

Bebek çok minikti. Kıpırdayamıyor; başını çeviremiyor ve elini kaldıramıyordu. Kıyafetlerini giymekte zorlanıyordu yumuşak kolları ve başı Tatyana'nın tuhaf annelik yeteneklerine meydan okuyordu. Bu yüzden onu bazı günler giydirmiyor ve battaniyelere sararak yatırıyordu. Bebeğin, Edward'ın aldığı birkaç pijamadan başka kıyafeti yoktu. Neyse ki yaz olduğundan fazla bir şey giymesine gerek yoktu. Kolları uzun kollu kıyafetlerden geçirmek oldukça zordu. Fırsat bulsa bile onu banyoya sokmakta da zorlanıyordu. Göbek deliği tam olarak iyileşmemişti. Bu yüzden onu kıyafetle yıkıyordu; ama saçlarını yıkamak uzmanlık alanı dışındaydı. Bir şey yapamıyor ve annesine yardımcı olmuyordu. Kollarını kaldıramıyordu ve hareket etmemesi gerektiğinde kıpırdanıyordu. Başı arkaya düşüyordu;

vücudu Tatyana’nın elinden kayıyordu ve bacaklarını lavabonun içinde tehlikeli bir şekilde sallıyordu. Tanya onu elinden düşürmekten çok korkuyordu. Bebeğinin ona muhtaç ve kolay incinir olması daha çok dikkat etmesini sağlıyordu. Belki de doğanın kanunu buydu. Bebeğinin ona ihtiyaç duyması, Tatyana'yı daha güçlü kılıyordu.

Elbette Tatyana'nın da güce ihtiyacı vardı. Bebeği uyuduğunda ve güvende olduğunda, kendi başının arkaya düştüğünü, bacaklarının titrediğini ve savunmasız vücudunun yere yığılacağını hissediyordu.

Ondan güç almak için yanına gidiyor ve battaniyesini açarak ona dokunuyordu. Onu sepetinden alarak göğsüne bastırıyor ve başını kalbinin üstüne koyarak uyutuyordu. Uzun bacakları vardı. Tatyana onu okşarken, başka bir erkek çocuğuna onun annesinin gözünden baktığını hayal ediyordu. Anthony gibi uzun boylu, siyah saçlı ve yumuşak tenli bebek annesi tarafından okşanıyor; yemek yediriliyor; hayatı boyunca bu tek çocuğu bekleyen annesi tarafından doyasıya seviliyordu.

YEDİNCİ BÖLÜM

Sorgu, 1943

DIŞARIDAN GELEN SESLERİN ARDINDAN kapı açıldı.

"Aleksandr Belov?"

Aleksandr evet diyecekti; ama nedense aklına Romanov ailesinin bir gece yarısı küçük bir bodrumda öldürüldüğü geldi. Gece yarısı mıydı? Bunun gibi bir gece miydi? Hiçbir şey söylememeye karar verdi.

"Gel. Şimdi."

Gardiyanın arkasından üst kattaki küçük odaya çıktı. Burası sınıf değildi. Küçük bir depo kısmı vardı. Büyük ihtimalle eskiden hemşire odasıydı.

Sandalyeye oturması söylendi. Sonra ayağa kalkmasını istediler. Ardından yine oturmasını emrettiler. Dışarısı hâlâ karanlıktı. Saatin kaç olduğunu saptayamıyordu. Saati sorduğunda, "Kapa çeneni!" diye karşılık verdiler. Bir daha soru sormamaya karar verdi. Birkaç dakika sonra içeri iki adam girdi. Birisi şişko Mitterand'dı; diğerini ise tanımıyordu.

Adam Aleksandr'ın yüzüne bir el feneri tutunca Aleksandr gözlerini kapattı.

"Gözlerini aç binbaşı!"

Şişman Mitterand yumuşak bir şekilde, "Vladimir, bunu başka şekilde yapabiliriz."

Ona binbaşı demeleri hoşuna gitmişti. Bu durumda onu sorgulaması için bir albay getiremezlerdi. Önceden de şüphelendiği gibi Morozovo'da onunla ilgilenecek biri yoktu. Onu Volkhov'a götürmeleri gerekiyordu; ama adamlarını nehrin karşısına geçirerek tehlikeye atmak istemiyorlardı. Zaten bir kez başarısızlığa uğramışlardı. Eninde sonunda müdahale edeceklerdi; ama önce buzların erimesi gerekiyordu. Bir ay daha Morozovo'daki hücrede

kalabilirdi. Peki orada bir dakika daha geçirmeye dayanabilecek miydi?

Mitterand, "Binbaşı Belov, vatanınıza ihanet suçundan tutuklandığınızı söylemek için buradayım. Elimizde anavatanınıza ihanet ettiğinize dair kesin kanıtlar var. Bu suçlamalara ne diyorsunuz?"

"Bütün bunlar asılsız," dedi Aleksandr. "Başka bir şey var mı?"

"Casuslukla suçlanıyorsunuz!"

"Doğru değil."

"Bize sahte bir kimlikle yaşadığınız söylendi," dedi Mitterand.

"Doğru değil. Kimliğim bana ait," dedi Aleksandr.

"Bizim yanımızda imzalamanızı istediğimiz birkaç belge var. Ancak bu şekilde size 1928 ceza kanunun 58. maddesine göre hangi haklara sahip olduğunuzu söyleyebiliriz."

"Hiçbir şey imzalamam."

"Hastanede yanınızda yatan adam her gün sizi kontrole gelen Kızıl Ordu doktoruyla İngilizce konuştuğunuzu duyduğunu söyledi. Bu doğru mu?"

"Hayır."

"Doktor niçin ziyaretinize geliyordu?"

"Askerlerin niçin hastanelerin acil koğuşuna götürüldüğünü bilmiyorsunuz sanırım. Yaralıydım. Belki de üslerimle konuşabilirsiniz. Binbaşı Orlov..."

"Orlov öldü!" diye bağırdı Mitterand.

"Bunu duyduğuma üzüldüm," dedi Aleksandr. Orlov'un iyi bir kumandan olduğundan bir an için tereddüt etti. Mikhail Stepanov da söylemiş olamazdı. Peki kimdi?

"Binbaşı orduya sahte bir isimle katılmaktan suçlanıyorsunuz. Asıl adınızın Alexander Barrington olduğu iddia ediliyor. Sovyetler

Birliği karşıtı hareketlerde bulunduğunuz için Vladivostok'daki kampa sürgüne gönderilirken yolda kaçtığınız söyleniyor."

"Bunlar koca bir yalan," dedi Aleksandr. "Beni bunlarla suçlayan nerede? Onunla yüzleşmek isterim." Bu hangi geceydi? Ertesi gün olmuş muydu? Tanya ve Sayers buradan uzaklaşmış mıydı? Eğer gittilerse Dimitri'yi de yanlarında götürmüşlerdi. Bu yüzden NKVD'nin suçlamayı yapan kişiyi bulması zor olacaktı; çünkü o da Stalin'in kabine bakanlarından biri gibi kaçmıştı. "Ben de en az sizin kadar bu konunun kaynağını öğrenmek istiyorum," dedi Aleksandr gülümseyerek. "Hatta sizden de fazla. Beni suçlayan kişi nerede?"

"Sen bize soru soramazsın!" diye bağırdı Mitterand. "Soruları biz soracağız." Sorun başka sorularının olmamasıydı. Bunun yerine aynı soruları tekrarlamaya devam ettiler. "Adı Alexander Barrington olan bir Amerikalı mısın?"

"Hayır," dedi Amerikalı Alexander Barrington. "Neden bahsettiğinizi bilmiyorum." Aleksandr bunun ne kadar uzun sürdüğünü bilmiyordu. Feneri gözüne tuttuklarında gözlerini kapatmak zorunda kaldı. Ayağa kalkmasını emrettiler ve Aleksandr bunu, bacaklarını germek için iyi bir fırsat olarak gördü. Neşe içinde ayağa kalktı ama tekrar oturması söylendiğinde hevesi kursağında kaldı. Yaklaşık bir saat boyunca aynı soruyu tekrarlamaya devam ettiler. "Sen Amerikalı Alexander Barrington mısın?" sorusuna "Hayır. Neden bahsettiğinizi bilmiyorum," cevabını verip duruyordu.

Bu soru yedi saniye; cevap verirse, parmaklarını birbirine vurursa, gözlerini yuvarlarsa ve derin bir iç geçirirse de on iki saniye sürüyordu. Esnemeye başladığında otuz saniye ağzını kapatamıyordu. Bu, zamanın daha hızlı geçmesine yardımcı oluyordu.

Soruyu 147 kez sordular. Mitterand sorguya devam edebilmek için altı kez içki almak zorunda kaldı. Daha sonra dizginleri Vladimir'e bıraktı. Vladimir daha az içki içerek bu işin üstesinden gelebiliyordu ve hatta Aleksandr'a bile içki ikram ediyordu. Aleksandr bu ikramı

kibarca geri çevirdi. Ona ikram ettikleri hiçbir şeyi kabul etmemesi gerektiğini biliyordu. Onu uyuşturmaya çalışıyorlardı.

Hâlâ dikkatini dağıtmayı başaramamışlardı. 147. sorudan sonra Vladimir sert bir ses tonuyla "Gardiyan, onu hücresine geri götür," dedi. Sonra ekledi. "Sana her şeyi itiraf ettireceğiz Binbaşı. Senin hakkında yapılan suçlamaların doğru olduğunu biliyoruz ve bunu kabullenmen için elimizden geleni yapacağız."

Genellikle Parti, tutukluları, bir an önce mahkûm etme isteğiyle sorgularsa onları işçi kamplarına gönderirdi ve herkes ortadaki bu oyunun farkında olurdu. Sorguya çekenler ve tutuklular verilen bu işlerin rol gereği olduğunu bilirdi; ancak işin sonunda onlara çok sade alternatifler sunulurdu ve düşüncelerini inkâr etmeyi bırakırlardı. İşçi sınıfının yaptığı isyanda kimlerle işbirliği yaptığını söyle, yoksa Magadan'da yirmi beş yıl kalırsın. İtiraf edersen cezan on yıla düşer. Tutuklular kendilerini ve ailelerini kurtarmak için suçlarını itiraf ederdi. Dövülürler, küçük düşürülürler ve yalanlar ağır gelmeye başlardı. Aleksandr bu yapmacık soruşturmalar yıllar önce başladığından beri gerçeklerle suçlanan bir tutuklu olup olmadığını merak etti. O gerçekten Alexander Barrington'dı. Soruşturanların elinde ilk kez bir gerçek vardı; ama Aleksandr eğer hayatta kalmak istiyorsa bu gerçeği inkâr etmeli ve yalanlar uydurmalıydı. Bunu Mitterand ve Vladimir ile paylaşmak istedi; ama onu anlayacaklarını ya da bu ironiyi beğeneceklerini sanmıyordu.

Hücresine geri götürüldükten sonra iki gardiyan içeri girdi ve silahlarını ona doğrultarak kıyafetlerini çıkarmasını istediler. "Üniformanı yıkayacağız," dediler. Üniformasını çıkardı. Saatini, botlarını ve çoraplarını da çıkarmasını söylediler. Hücrenin zemini buz gibi olduğundan, çorapları çıkarma fikri Aleksandr'ın hoşuna gitmedi. "Botlarımı ne yapacaksınız?"

"Parlatacağız."

Aleksandr, Dr. Sayers'in verdiği ilaçları botlarının içinden çıkarmakla akıllılık ettiğini düşündü.

İsteksizce botlarını onlara uzattı. Adamlar hemen botları kaptılar ve hiçbir şey söylemeden gittiler.

Kapı kapandıktan sonra yalnız kalan Aleksandr gaz lambasını aldı ve ısınmak için yanına koydu. Artık oksijen kaybetmek umurunda değildi.

Gardiyan onu gördü ve lambaya dokunmaması için bağırdı. Aleksandr lambayı elinden bırakmadı. Gardiyan içeri girip lambayı alarak Aleksandr'ı tekrar soğuk ve karanlıkla baş başa bıraktı.

Sırtındaki yara Tatyana tarafından iyice bandajlanmış olsa da zonkluyordu. Bandaj sadece midesini sarıyordu. Oysa o bütün vücudunun bu bandajla sanlı olmasını isterdi.

Bedeninin mümkün olduğunca az kısmının soğukla temas etmesi taraftarıydı. Aleksandr hücrenin ortasında ayakta durdu. Bu şekilde sadece ayakları soğukla temas ediyordu. Ayakta öylece dururken sıcağın hayalini kurdu.

Ellerini başının arkasına koyuyor; sırtında gezdiriyor ve göğsünde kavuşturuyordu.

Sonra bir hayal kurdu...

Tanya önünde duruyor; başını Aleksandr'ın çıplak göğsüne yaslıyor; kalp atışlarını dinliyor ve sonra bakışlarını ona doğrultarak gülümsüyordu. Parmaklarının ucunda yükselerek kollarına sarılıyor ve başını ona doğru kaldırıyordu.

Sıcaklık.

Ne sabah ne de gece vardı. İçeriye hiç ışık girmiyordu. Zamanı ölçecek hiçbir şey yoktu. Tatyana gözünün önünden gitmiyordu ve onu ne zamandan beri düşündüğünü bilmiyordu. Hesaplamaya çalıştı; ama yorgunluktan ayakta duramadığını fark etti. Uyuması gerekiyordu.

Uyku mu soğuk mu? Uyku mu soğuk mu?

Uyku.

Köşeye kıvrıldı ve kontrolsüz bir şekilde titrerken bu ıstıraptan sıyrılmaya çalıştı. Ertesi gün olmuş muydu? Ertesi gece miydi?

Beni açlıktan öldürecekler. Susuzluktan öldürecekler. Sonra da öldüresiye dövecekler. Ama ilk önce ayaklarım, sonra bacaklarım ve iç organlarım donacak. Bütün organlarım buza dönüşecek. Kanımla kalbim de donacak ve her şeyi unutacağım.

Tamara ve Hikâyeleri, 1935

Onlarla aynı katta yirmi yıl boyunca yaşayan Tamara adında yaşlı bir kadın vardı. Kapısı her zaman açıktı ve Alexander bazen, okuldan sonra ona uğrar; sohbet ederdi. Yaşlı insanların gençlerle vakit geçirmekten büyük mutluluk duyduğunu fark etmişti. Bu onlara, hayat deneyimlerini gençlere aktarma fırsatı veriyordu. Bir öğleden sonra camın kenarındaki rahatsız tahta sandalyesinde oturan Tamara, Alexander'a, kocasının 1928 yılında dini nedenlerden dolayı tutuklandığını ve on yıl cezaya mahkûm edildiğini anlatıyordu.

"Dur Tamara, Mihailovna on yıl nerede mahkûm edildi?"

"Elbette işçi kampına gönderildi. Sibirya'ya. Başka nereye olacak?"

"Onu tutuklayıp çalıştırmaya mı gönderdiler?"

"Hapishaneye..

"Para almadan mı çalışıyordu?"

"Alexander lafımı kesiyorsun. Sana bir şey anlatmak istiyorum."

Alexander sessiz kaldı.

"Abrat yakınındaki fahişeler 1930 yılında tutuklandı. Aylar sonra sokaklara geri döndüler ve hatta eski mahallerinde aileleriyle yaşamaya devam ettiler. Ama benim kocamın ve bir sürü dindar adamın Moskova’ya dönmesine izin verilmedi."

"Sadece üç yılları kalmış," dedi Alexander yavaşça. "Üç yıl daha çalışacaklar."

Tamara başını salladı ve ses tonunu alçalttı. "1932 yılında Kolyma yetkililerinden bir telgraf aldım. Üzerinde *cevap gönderme hakkına sahip değilsiniz* yazılıydı. Bunun ne anlama geldiğini biliyorsun, öyle değil mi?"

Alexander tahminde bulunmak bile istemedi.

"Bu benimle mektuplaşamayacağını; çünkü hayatta olmadığını gösteriyor," dedi Tamara sesi titreyerek ve başını öne eğerek.

Ona, bir blok ötedeki kilisede çalışan üç rahibin kapitalizm kurallarını uygulamadıkları için ve körü körüne İsa'ya inandıklan için yedi yıl cezaya mahkûm edildiklerini anlattı.

"Hepsi işçi kampına mı gönderildi?"

"Alexander!"

Alexander sustu ve Tamara anlatmaya devam etti. "Komik olan ne biliyor musun? Aşağı sokaktaki otelin önünde birkaç ay öncesine kadar hâlâ fahişelerin durduğu"

"Hımm." Alexander bunu fark etmişti.

"Onların nasıl bir anda ortadan kaybolduklarını gördün mü?"

"Hımm." Alexander bunu da fark etmişti.

"Götürüldüler. Halkın huzurunu bozdukları için."

"Ve kapitalizme uymadıkları için," dedi Alexander. Tamara gülerek başını okşadı.

"Bu doğru oğlum. Çok doğru. Senin şu çok yakından ilgilendiğin işçi kampında ne kadar çalışma cezası aldıklarını biliyor musun? Uç yıl. İsa'nın adamlarına yedi yıl; fahişelere ise üç yıl ceza veriliyor."

"Pekâlâ," dedi Jane odaya girip oğlunu elinden tutup götürerek. Odadan çıkmadan önce arkasına döndü ve Tamara'yı suçlar bir ses tonuyla Alexander'a bakarak "Fahişeler hakkındaki bilgileri dişleri olmayan yaşlı bir kadından öğrenemeyiz, öyle değil mi?" dedi.

"Fahişeler hakkında kimden bilgi almamı isterdin anne?" diye sordu Alexander.

"Oğlum, annen seninle bir şey konuşmamı istedi," dedi Harold boğazındaki gıcığı temizleyerek. Alexander dudaklarını yapıştırdı ve sessizce bekledi. Babası, Alexander'ın gülmemek için kendini sıkmasından rahatsız olmuştu. Annesi odanın diğer tarafında temizlik yapıyor gibi görünüyordu. Harold, Jane'in olduğu tarafa baktı.

"Baba?" diye sordu Alexander boğuk bir ses tonuyla. Sesi birkaç ay önce çatallaşmaya başlamıştı ve yeni ses tonundan çok memnundu. Yetişkin gibiydi. Son altı ay içinde boyu da çok uzamıştı; ama hiçbir besinden yeteri kadar alamadıkları için maalesef hiç kilo alamamıştı. "Baba yürüyüş yaparak konuşmak ister misin?"

"Hayır!" dedi Jane. "Ben hiçbir şey duymuyorum. Burada konuşun."

Alexander başını sallayarak "Pekâlâ baba burada konuş," dedi. Yüz ifadesini değiştirdi ve ciddi görünmeye çalıştı. Gözlerini şaşı yapıp dilini çıkarsa da bir şey fark etmezdi. Harold, Alexander'a bakmıyordu.

"Oğlum," dedi Harold. "Şey için uygun bir yaşa geliyorsun. Eminim ki, şey... İyi bir çocuksun ve oldukça hoş görünüyorsun. Sana yardımcı olmak istiyorum oğlum. Belki çoktan... Eminim ki sen..."

Jane boğazındaki gıcığı temizler gibi yapınca Harold sustu.

Alexander birkaç dakika bekledi ve sonra ayağa kalkarak babasının sırtını okşadı. "Teşekkürler baba. Bana çok yardımcı oldun."

Odasına gitti ama Harold onu takip etmedi. Alexander annesiyle babasının birbirine bir şeyler fısıldadığını duyuyordu ve bir dakika sonra kapı çalındı. Gelen annesiydi. "Seninle konuşabilir miyim?"

Alexander yüzündeki ciddi ifadeyi korumaya çalışarak "Anne, babam gerçekten söylenmesi gereken her şeyi söyledi. Başka bir şey eklemen gerektiğini düşünmüyorum," dedi.

Annesi yatağın üstüne oturdu. Alexander da camın kenarındaki sandalyedeydi. Mayıs ayında on altı yaşında olacaktı. Yazları seviyordu. Belki de geçen yılki gibi Krasnaya Polyana'daki yazlıklarına giderlerdi.

Alexander, babanın bahsetmediği şey..."

Babamın bahsetmediği bir şey kalmış mıydı?"

"Oğlum..

"Lütfen... Devam et."

"Sana kızlar hakkında ders vermeyeceğim."

"Tanrıya şükür."

"Beni dinle. Tek istediğim şunu unutmaman..." diyerek duraksadı.

Alexander bekledi.

"Martha bana oğlunun penisini kestirdiğini söyledi!" diye fısıldadı. "Kesilmiş Alexander. Nedenini biliyor musun?"

"Öğrenmek istediğimden emin değilim."

"Çünkü Fransız olmuş! Bunun ne olduğunu biliyor musun?"

"Sanırım..."

"Diğer oğlu ise domuz eti yiyip duruyor. Bu iğrenç bir şey!"

"Evet bu..."

"Fransız laneti! Fransız iktidarı! Frengi! Lenin, bütün bunlar beynini yediği için öldü," diye fısıldadı. "Hiç kimse bunlardan bahsetmiyor; ama hepsi bir gerçek. Sen de böyle mi olmak istiyorsun?"

"Şey..." dedi Alexander. "Hayır."

"Bu olaylar her yeri sardı. Baban ve ben bir adamın bu yüzden burnunu kaybettiğini duyduk."

"Şahsen penisimi kaybetmektense burnumu kaybetmeyi..."

"Alexander!"

"Özür dilerim."

"Bu ciddi bir konu oğlum. Seni iyi ve temiz bir çocuk olarak yetiştirmek için elimden geleni yaptım. Şimdi yaşadığımız yere bir bak. Yakında bu pisliğin içinde tek başına kalacaksın."

"Ne kadar yakında?"

"Birlikte olduğun fahişenin önceden kimlerle yattığını bilmezsen ne olacak?" diye sordu Jane. "Oğlum büyüdüğünde aziz olmanı ya da hadım edilmeni istemiyorum. Sadece dikkatli olman gerekiyor. Sahip olduğun şeyi her zaman korumalısın. Temiz ve uyanık olmalısın. Eğer korunmazsan birlikte olduğun kızı hamile bırakırsın. Sonra da dikkatli davranmadığın için sevmediğin biriyle evlenmek zorunda kalırsın?"

Alexander gözlerini annesine dikti. "Hamile bırak mı?"

"Bebeğin senden olduğunu söyleyecektir ve sen bundan asla emin olamasan da bir anda kendini evli bulacaksın ve penisin aşağı düşecek."

"Anne," dedi Alexander. "Artık gerçekten susman gerekiyor."

Sana ne söylemeye çalıştığımı anlıyor musun?"

"Nasıl anlamam?"

Babanın sana anlatması gereken de buydu."

"Ben onun çok iyi anlattığını düşünüyorum."

Jane ayağa kalktı. "Bir an olsun dalga geçmekten vazgeçer misin?"

"Tamam anne. Geldiğin için teşekkürler. Bu konuşmadan çok memnun kaldım."

"Sorun var mı?"

"Hiç yok."

Otelin Adının Değişmesi, 1935

Ocak ayının dondurucu bir perşembe günü Alexander Parti toplantısına giderlerken babasına, "Baba, otelimizin ismi neden yine değişiyor? Altı ay içinde bu üçüncü değişiklik," dedi.

"O kadar olduğunu sanmıyorum."

"Öyle baba." Sokakta yan yana yürüdüler. Birbirlerine değmiyorlardı. "İlk taşındığımızda adı Derzhava'ydı. Sonra Kamenev Oteli oldu. Ardından da Zinoviev Oteli. Şimdi ise Kirov Oteli. Neden? Bu Kirov denen adam kim?"

"Leningrad Parti başkanı," dedi Harold.

Alexander toplantıda aynı soruyu yineleyince yaşlı Slavan gülmeye başladı. Alexander'ı kendine çekti ve başını okşayarak "Merak etme oğlum. Artık ismi Kirov olarak kalacak," dedi.

"Pekâlâ. Artık yeter," dedi Harold oğlunu çekmeye çalışarak. Ama Alexander dinlemek istiyordu. Kolunu babasından kurtardı.

"Neden Slavan İvanoviç?"

"Çünkü Kirov öldü," dedi Slavan. "Geçen ay Leningrad’da suikasta kurban gitti. Şimdi katil avındalar."

"Katili yakalayamadılar mı?"

"Onu yakaladılar," dedi yaşlı adam. "Peki ya diğerleri ne olacak?"

"Diğerleri de kim?" diye sordu Alexander sesini alçaltarak.

"Bütün komplocular," dedi yaşlı adam. "Onların da ölmesi gerekiyor."

"Bu bir komplo muydu?"

"Elbette. Yoksa neden katil avına çıkılsın?"

Harold sert bir ses tonuyla Alexander'ı yanına çağırdı. Toplantıdan çıktıktan sonra da, "Oğlum, Slavan ile neden bu kadar yakınsın? Bu adam sana neler söylüyor?" dedi.

"O harika bir adam," dedi Alexander. "Beş yıl Akatui'de kaldığını biliyor musun?" Akatui, Sibirya'daki ağır iş hapishanesiydi. "Ona

beyaz bir tişört verdiklerini; yazın sekiz, kışın altı saat çalışmasına rağmen tişörtünün hiç kirlenmediği; günde bir kilo beyaz ekmekle et aldığını söyledi. O zamanların hayatının en iyi yılları olduğunu düşünüyor."

"Bu imrenilecek bir şey değil," diye homurdandı Harold. "Onunla çok fazla konuşmanı istemiyorum. Bizim yanımızda otur."

"Siz çok sigara içiyorsunuz. Gözlerim yanıyor," dedi Alexander.

"Sigaramın dumanını başka tarafa üflerim. Slavan sorun çıkaran bir adam. Ondan uzak dur. Beni duyuyor musun?" Bir an duraksadı. "Ömrü uzun değil."

"...Neden?"

Slavan iki hafta sonra toplantılara gelmemeye başladı.

Alexander yaşlı adamı ve hikâyelerini özlüyordu.

"Baba, kattaki insanlar ortadan kaybolmaya devam ediyor. Tamara da gitti."

"Onu hiç sevmiyordum zaten," dedi Jane votkasından bir yudum alırken. "Sanırım hastalandığı için hastaneye kaldırıldı. Çok yaşlıydı Alexander."

"Anne, onun odasında takım elbiseli iki adam kalıyor. Tamara hastaneden dönünce orada kalmaya devam edecekler mi?"

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum," dedi Jane sert bir şekilde ve kendine bir bardak içki daha koydu.

"İtalyanlar da gitti. Anne onların gittiğini biliyor muydun?"

"Kim?" dedi Harold yüksek bir sesle. "Kim ortadan kayboluyor? Francalar ortadan kaybolmadı. Tatile gittiler."

"Baba kış ayındayız. Nereye tatile gidecekler?"

"Crimea'ya. Krasnodar yakınında bir tatil yeri. İki ay sonra gelecekler."

"Öyle mi? Peki Dorenler nerede? Onlar nereye gitti? Crimea'ya mı? Onların odasında da yeni biri kalıyor. Bu katın sadece yabancılar için olduğunu sanıyordum."

"Onlar Moskova'da başka bir binaya taşındı," dedi Harold yemeğinden bir lokma alarak. "Obkom, yabancıları Sovyetler Birliği halkıyla kaynaştırmak istiyor."

Alexander elindeki çatalı bıraktı. "Taşındılar mı? Nereye taşındılar? O halde Nikita niye bizim banyoda uyuyor."

"Nikita kim?"

"Baba, küvetin içinde bir adamın yattığını fark etmedin mi?"

"Ne adamı?"

"Nikita."

"Ne zamandan beri orada?"

Alexander annesiyle bakıştı. "Üç aydır."

"Üç aydır küvette mi yatıyor? Neden?"

"Çünkü Moskova'da kiralayabileceği tek bir oda bile yok. Buraya Novosibirsk'ten gelmiş."

"Onu hiç görmedim," dedi Harold. Nikita'yı görmediği için onun varlığına inanmıyor gibiydi. "Ben banyoya girmek istediğimde ne yapıyor?"

"Yarım saatliğine dışarı çıkıyor. Ona bir yudum votka veriyorum ve yürüyüşe gidiyor," dedi Jane.

"Anne," dedi Alexander neşe içinde yemeğini yiyerek. "Karısı da mart ayında yanına gelecek. Kattaki herkesle konuşup banyolarını akşamları daha erken saatte yapmalarını söylemem için bana yalvardı. Böylece karısıyla biraz..."

"Bu kadarı yeter. Beni sinirlendiriyorsunuz," dedi Harold.

Alexander ile annesi bakıştı. "Baba, git de kendi gözlerinle gör. Geri dönünce bana Dorenlerin Moskova'da nereye taşınmış olabileceklerini söylersin," dedi Alexander.

Harold geri dönünce omuz silkti ve "Bu adam serserinin teki," dedi.

Alexander annesinin votka bardağına bakarak, "O adam Baltık filosundaki mühendislerin başı," dedi.

Bir ay sonra, Şubat 1935'te Alexander okuldan döndüğünde annesiyle babasının yine kavga ettiğini gördü. Bu sırada bir ya da iki kez isminin geçtiğini duydu.

Annesi Alexander için üzülüyordu. Ama Alexander iyiydi. Rusçayı akıcı bir şekilde konuşuyordu. Şarkı söylüyor; bira içiyor ve Gorki parkında arkadaşlarıyla birlikte buz hokeyi oynuyordu. Annesi neden üzülüyordu? İçeri girip ona iyi olduğunu söylemek istedi; ama annesiyle babası arasındaki kavgaya karışmaktan hoşlanmazdı.

Bir anda bir şeyin fırlatıldığını ve birine vurulduğunu duydu. Koşarak odalarına girdi ve yerde yatan annesinin yanağının kanadığını gördü. Babası da ona doğru eğilmişti. Alexander babasının yanına koştu ve onu sırtından itti. "Baba sen ne yapıyorsun?" diye bağırdı. Annesinin yanında diz çöktü.

Annesi doğrularak Harold'a baktı. "Oğluna çok iyi örnek oluyorsun," dedi. "Onu Sovyetler Birliğine bu yüzden mi, kadınlara nasıl davranılacağını göstermek için mi getirdin? Belki de karısına nasıl davranması gerektiğini göstermek istemişsindir."

Kapa çeneni!" dedi Harold yumruklarını sıkarak.

"Baba!" Alexander ayağa fırladı. "Dur!"

"Baban bizi terk etti Alexander.”

"Sizi terk etmiyorum!"

Alexander babasını göğsünden itti.

Harold, Alexander'ın yüzüne bir tokat attı. Jane zor nefes alıyordu. Alexander sendeledi; ama yere düşmedi. Harold tekrar vurmaya yeltendi; ancak Alexander bu kez kenara çekildi. Jane, Harold'ın bacaklarından tuttu ve onu sırtüstü yere yatırdı. "Ona nasıl vurursun!" diye bağırdı.

Harold ve Jane yerde; Alexander ise ayaktaydı. Alexander kanayan dudağını sildi.

"Harold," dedi Jane dizlerinin üzerinde durarak. "Halimize bak! Bu lanet olası ülke bizi mahvetti." Ağlıyordu. "Haydi evimize dönelim ve her şeye yeniden başlayalım."

"Sen delirdin mi?" dedi Harold bakışlarını Alexander'dan Jane'e çevirerek. "Ne söylediğinin farkında mısın?"

"Evet."

"Amerikan vatandaşlığından çıktığımızı unuttun mu? Şu anda hiçbir ülkeye ait olmadığımızı ve Sovyet vatandaşlığı için beklediğimizi unuttun mu? Amerika'nın bizi kabul edeceğini mi düşünüyorsun? Bize resmen tekmeyi vurdular. Sovyet yetkililerin, onlara sırtımızı döndüğümüzü öğrendiklerinde ne yapacağını düşünüyorsun?"

"Sovyet yetkililerinin ne düşündüğü umurumda değil."

"Tanrım, çok safsın!"

"Öyle miyim? Sen nesin peki? Olacakları bile bile mi bizi buraya getirdin? Oğlunu bu yüzden de getirdin bu ülkeye?"

Harold hayal kırıklığı içinde ona baktı. "İyi bir hayat beklentisiyle gelmedik. İyi hayata Amerika'da sahip olabilirdik ancak."

"Haklısın. Sahiptik zaten. Buradakilerle yetinebiliriz Harold; ama Alexander burada olmamalıydı. En azından onu geri gönder."

"Ne?" Harold'ın sesi bir fısıltı gibi çıkmıştı.

"Evet." Alexander yerden kalkmasına yardım etmişti ve Harold'ın karşısında ayakta duruyordu. "Daha on beş yaşında. Onu Amerika'ya geri gönder!"

"Anne!" dedi Alexander.

"Bu ülkede ölmesine izin verme. Görmüyor musun? Alexander ve benim gördüğümüzü sen neden anlayamıyorsun?"

"Alexander da görmüyor. Öyle değil mi oğlum?"

Alexander sessiz kaldı. Babasına karşı çıkmak istemiyordu.

"Görüyor musun?" dedi Jane zafer kazanmış edasıyla. "Lütfen Harold. Yakında çok geç olacak."

"Saçma sapan konuşuyorsun. Ne için geç olacak?"

"Alexander için," dedi Jane umutsuzluk içinde. "Onun için bir an olsun gururunu bir kenara bırak. Mayıs'ta on altı yaşına girip Kızıl Ordu'ya katılmak zorunda kalmadan, bu trajedinin bizi mahvetmesine izin vermeden ve hâlâ Amerikan vatandaşıyken onu geri gönder. Amerikan vatandaşlığından çıkmadı. Seninle kalacağım ve hayatımı seninle geçireceğim; ama..."

"Hayır!" diye bağırdı Harold öfkeli bir ses tonuyla. "Olaylar umut ettiğimin aksine gelişiyor olabilir. Bak, üzgünüm..."

"Benden özür dileme, lanet olası herif! Benim için üzülme. Bu yatakta seninle yatıyorum. Ben ne yaptığımın farkındayım. Oğlun için üzül. Ona ne olacağını düşünüyorsun?"

Jane bakışlarını Harold'ın üzerinden çekti.

Alexander da başını çevirdi. Pencerenin kenarına giderek dışarıyı izledi. Şubattı ve gece olmuştu.

Arkadan annesiyle babasının seslerini duyuyordu.

"Janie, her şey yoluna girecek. Göreceksin. Alexander burada daha iyi olacak. Komünizmin bütün dünya tarafından kabul edileceğini benim kadar sen de biliyorsun. Dünyada zenginlerle fakirler arasındaki uçurum büyüdükçe, komünizme daha çok ihtiyaç olacak. Amerika kaybedilmiş bir dava. Onun haklarını komünistlerden başka kim savunabilir? Şu anda en zor dönemden geçiyoruz. Ama komünizmin geleceği aydınlatacağından hiç şüphem yok."

"Tanrım!" diye bağırdı Jane. "Ne zaman vazgeçeceksin?"

"Şimdi vazgeçemem," dedi. "Bunu sonuna kadar yaşayacağız."

"Doğru," dedi Jane. "Marx bizzat kendisi kapitalizmin kendi mezar kazıcılarından daha fazla ürettiğini söyledi. Kapitalizmden bahsetmediğini düşünüyorsun belki de."

"Kesinlikle doğru," dedi Harold bir yandan Alexander'a bakarak. "Komünistler görüş açılarını ve hedeflerini gizlemekten nefret eder. Sonuca, var olan şartları tamamen ortadan kaldırarak ulaşacaklarını açıkça ifade ederler. Kapitalizmin çöküşü kaçınılmaz. Bencillik, açgözlülük ve kişisel kazançlar bitecek."

"Zenginlik, rahat, insanca yaşama koşulları, özel hayat ve özgürlük de," dedi Jane. Alexander pencereden bakmaya devam ederken. "İkinci Amerika Harold. Lanet olası ikinci Amerika!"

Alexander arkasına dönmese de, babasının öfke, annesinin ise umutsuzluk dolu yüzünü; boyaları dökülen gri odayı, bantla yapıştırılmış kırık kilidi görüyor, on metre ilerideki banyonun kokusunu duyuyordu. Sessiz kaldı.

Soyyetler Birliği ne gelmeden önce Alexander için tek anlam ifade eden ülke Amerika'ydı. Babası kürsüye çıkıp Amerika karşıtı konuşmalar yapar; Amerikan polisi gelip babasını kürsüden indirir ve babasını Boston hapishanesinde bir hücreye kapatır; babası iki gün sonra çıkar ve yine bir coşkuyla 1920'lerin Amerika'sındaki eksiklikleri dile getirirdi. Harold'a göre Amerika'nın birçok eksiği vardı. Bir keresinde Alexander'a, New York ve Boston'a gelen ve birkaç peni kazanmak için acınacak hallere düşene kadar çalışan göçmenleri anlamadığını söylemişti.

Harold Barrington, Amerika'da devrim öğütleri verebiliyordu ve Alexander bunu anlıyordu; çünkü John Stuart Mill in *Özgürlük Üzerine* adlı kitabını okuyordu. Stuart Mili özgürlüğün mutluluk veren şeyleri yapmak değil; mutluluk veren şeyleri dile getirmek olduğunu söylüyordu. Babası Mill'in düşüncelerini Amerikan demokrasisine kabul ettirmeye çalışıyordu. Bunun nesi kötüydü?

Ancak Moskova ona hiçbir şey ifade etmemişti. Yıllar geçtikçe Moskova'dan ve rahatsız yaşamdan daha da soğuyordu. Perşembe günkü toplantılara giderken artık babasının elini tutmuyordu. Bu onun için büyük bir eksiklikti. Özellikle de kışın.

Rusya'yı ikinci Amerika olarak gören Stalin, birkaç yıl içinde Sovyetler Birliğinde Amerika'daki kadar çok demiryolu, kaldırım ve ailelerin tek başına yaşayacağı evler olacağını söylüyordu. Amerika'nın Rusya kadar hızlı endüstriyelleşmediğini; kapitalizmin ilerlemeyi yavaşlattığını; sosyalizmin ise hızlandırdığını söylüyordu. Amerika'da işsizlik yüzde otuz beş oranındaydı. Sovyetler Birliğinde ise hiç işsizlik sorunu yoktu. Sovyet halkı çalışıyor -bu üstünlüklerinin kanıtıydı-; Amerikan halkı ise işsiz olduğundan devlete boyun eğiyordu. Bu oldukça netti. O halde konforsuz yaşam neden bu kadar rahatsız ediyordu?

Ancak Alexander'ın kafa karışıklığı önemsizdi. Gençler için çok önemli bir şey yoktu zaten. Moskova'da olsa da sonuçta çocuktu.

Annesine döndü ve yüzünü silmesi için ona bir mendil uzattı. Kendi yüzünü de koluyla sildi. Dışarı çıkıp onları kendi hallerine bırakmadan önce babasına, "Onu dinleme. Amerika'ya tek başıma gitmem. Geleceğim burada olacak. İyi ya da kötü," dedi ve babasına daha da yaklaştı. "Ama anneme bir daha sakın vurma." Alexander, Harold'dan birkaç santimetre uzundu. "Eğer ona bir daha vuracak olursan, karşında beni bulursun."

Harold bir hafta sonra yazıcı makinesi başında yaptığı işinden çıkarıldı; çünkü yeni kanunlara göre yabancıların yazıcı makinesinin başında durması yasaktı. Ne kadar yetenekli olduklarının ve Sovyetler Birliğine ne kadar sadık kaldıklarının bir önemi yoktu. Bu görevde olan kişilerin elinde sabote etmek, yanlış kâğıtlar basmak, yanlış belgeler çıkarmak, yeni bilgileri değiştirmek ve Sovyetler Birliği'ne zarar verecek yalanlar söylemek için büyük bir fırsat vardı. Birçok yabancı bunu yaparken yakalanmış ve çok çalışan Sovyet halkını da etkilemeye çalışmıştı. Bu yüzden Harold artık bu görevi yapamayacaktı.

Alet yapan bir fabrikada işe girmişti. Metali eriterek tornavida ve dişli çark mandalı yapıyordu.

Bu iş birkaç hafta sürdü. Görünüşe bakılırsa bu da güvenli değildi. İşçiler Sovyetler Birliğine alet yapmak yerine kendilerine bıçak ve silah yapmaya başlamışlardı.

Daha sonra ayakkabıcı olarak işe girmişti ve bu Alexander'ı çok güldürmüştü. ("Baba, sen ayakkabı işinden ne anlarsın?")

Bu da tutmadı. Yabancılar Sovyet halkının dağlardan kaçması için botlar yapmaya başlamıştı.

Harold 1935'te bir nisan akşamı eve sarhoş halde geldi ve yemek pişirmek yerine (artık yemekleri Harold pişiriyordu) doğruca masaya oturarak temizlikçi olarak çalıştığı okula Obkom partisinden bir adamın gelip, kendisine kalmak için yeni bir yer bulmasını söylediğini anlattı. "Kendimize ait bir oda bulmamızı söyledi. Kendi başımızın çaresine bakmamızı istiyorlar." Omuz silkti. "Haklılar. Son dört yıl boyunca rahat bir hayat yaşadık. Devlete bir şeyler vermeliyiz." Susarak bir sigara yaktı.

Alexander babasının gizliden gizliye ona baktığını fark etti. Öksürerek, "Nikita ortadan kayboldu. Onun küvetine yerleşebiliriz belki."

Moskova'da Barringtonlar için tek bir oda bile yoktu. Harold bir aylık araştırmanın ardından bir gün işten eve geldiğinde, "Obkom partisindeki adam tekrar geldi. Artık burada kalamayız. Taşınmamız gerekiyor," dedi.

"Ne zaman?" diye bağırdı Jane.

"İki gün içinde çıkmamızı istiyorlar."

"Ama gidecek hiçbir yerimiz yok!"

Harold derin bir iç geçirdi. "Bana Leningrad'a gitmemizi önerdiler. Orada daha çok iş var halı, endüstri ve elektrik işleri."

"Moskova'da elektrik işi yok mu baba?"

Harold, Alexander'ı duymazlıktan geldi. "Oraya gideceğiz. Orada daha çok oda var. Göreceksiniz. Jane, Leningrad'daki devlet kütüphanesinde bir iş bulabilirsin."

"Leningrad mı?" diye bağırdı Alexander. "Baba ben Moskova'dan gitmiyorum. Arkadaşlarım ve okulum burada. Lütfen."

"Alexander yeni bir okula başlayacaksın. Yeni arkadaşlar edineceksin. Başka seçeneğimiz yok."

"Evet," dedi Alexander yüksek sesle. "Ama bir zamanlar seçeneğimiz vardı, öyle değil mi?"

"Alexander! Bana sesini yükseltme," dedi Harold. "Duyuyor musun?"

"Yüksek ve net!" diye bağırdı Alexander. "Hiçbir yere gitmiyorum. Duyuyor musun?"

Harold ayağa fırladı. Jane ve Alexander da.

"Benimle bu şekilde konuşmayacaksın," dedi Harold. "Taşınıyoruz ve bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum."

Karısına dönerek, "Bir şey daha var," dedi ve öksürdü. "İsmimizi değiştirmemizi istiyorlar. Rus ismi almalıyız."

Alexander gülmeye başladı. "Neden bu kadar yıl sonra?"

"Çünkü!" diye bağırdı Harold kontrolünü kaybederek. "Bağlılığımızı göstermemizi istiyorlar! Gelecek ay on altı yaşında olacaksın. Kızıl Ordu'ya gireceksin. Rus ismine ihtiyacın var. Sana ne kadar az soru sorarlarsa o kadar iyi. Artık Rus olmamız gerekiyor. Bu bizim için daha kolay olacak." Bakışlarını yere çevirdi.

"Tanrım, baba," diye bağırdı Alexander. "Bu ne zaman son bulacak? Artık kendi ismimizi bile taşıyamayacak mıyız? Bizi evimizden atmaları ve başka bir şehre göndermeleri yetmiyor mu? Adımızı da mı kaybetmek zorundayız? Başka neyimiz var?"

"Doğru olanı yapıyoruz. Amerikan ismine sahibiz. Bunu çok önceden değiştirmeliydik."

"Doğru," dedi Alexander. "Francalar ve Dorenler ismini değiştirmediği için başlarına gelenlere bak. Tatile çıktılar. Çok uzun bir tatile. Öyle değil mi baba?"

Harold, Alexander'a elini kaldırdı ama aynı anda Alexander onu itti. "Bana dokunma!" dedi soğuk bir ses tonuyla.

Harold tekrar denedi. Alexander tekrar itti; ama bu kez babasının elini bırakmadı. Titreyen ve ağlayan zavallı annesinin, babasının kontrolünü kaybettiğini görmesini istemiyordu. Annesi, "Harold, Alexander yalvarırım kesin şunu," diye çırpınıyordu.

"Bunu ona söyle!" dedi Harold. "Onu sen böyle yetiştirdin. Kimseye saygısı yok."

Annesi Alexander'ın yanına geldi ve kollarından tuttu. "Lütfen oğlum," dedi. "Sakinleş. Her şey yoluna girecek."

"Öyle mi düşünüyorsun anne? Bu şehirden taşınıyoruz ve bu otel gibi ismimizi değiştiriyoruz. Bu sence normal mi?"

"Evet," dedi. "Birlikte ve hayatta olacağız."

"İyi durumda olmanın tanımı nasıl da değişiyor," dedi Alexander kolunu annesinin ellerinden kurtarıp paltosunu alarak.

"Alexander o kapıdan dışarı çıkma," dedi Harold. "Sana o kapıdan çıkmayı yasaklıyorum."

Alexander babasına döndü ve gözlerinin içine baktı. "Haydi durdur beni."

Kapıdan çıktı ve iki gün geri dönmedi. Daha sonra eşyalarını topladılar ve Kirov otelinden ayrıldılar.

Annesi sarhoştu ve valizleri trene taşımaya yardım edemiyordu.

Alexander annesinde bir sorun olduğunu ne zaman hissetmeye başlamıştı? Sorun da buydu: annesi bir anda bu hale gelmemişti. İlk önce kendisi gibi davranmamaya başlamıştı; ama annesine bunu söylemek Alexander'a düşmezdi. Bunu babası da görebilirdi; ama onun gözleri yoktu. Alexander babasının dünya meseleleriyle kişisel meseleleri aynı anda beyninde barındıramadığını biliyordu. Harold'ın

olanları görüp göz ardı etmesi ya da hiçbir şeyin farkına varmıyor olması bir şey değiştirmezdi. Jane Barrington her geçen gün daha farklı bir insana dönüşüyordu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ellis Adası, 1943

EDWARD, AĞUSTOS ORTASINDA TATYANA'YI kontrol etmeye geldi. Tatyana yedi haftadır Amerika'daydı. Pencerenin kenarında her zamanki yerinde oturuyordu. Üzerinde sadece çocuk bezi olan Antony kucağındaydı ve parmak aralarıyla oynuyordu. Kendini çok daha iyi hissediyordu. Nefes alıp verişi düzelmişti ve neredeyse hiç öksürmüyordu. Bir aydır ağzından hiç kan gelmemişti. New York havası ona yarıyordu.

Edward stetoskobu göğsünden çekti. "Sağlığında büyük bir gelişme var. Sanırım seni taburcu etmek zorunda kalacağım."

Tatyana hiçbir şey söylemedi.

"Gidecek bir yerin var mı?" Edward duraksadı. "Bir işe girmen gerekiyor."

"Edward," dedi Tatyana. "Burada olmak hoşuma gidiyor."

"Biliyorum; ama sağlık durumun oldukça iyi."

"Belki burada çalışabilirim diye düşündüm. Daha fazla hemşireye ihtiyacınız var."

"Ellis'de mi çalışmak istiyorsun?"

"Hem de çok."

Edward sağlık departmanındaki başhekimle konuştu. Başhekim Tatyana'yla görüşmeye gelip, işi kaldırıp kaldıramayacağını ve gerekli yeteneklere sahip olup olmadığını görmek için üç aylık bir deneme sürecinden geçeceğini söyledi. Ellis adası değil PHD tarafından işe alınacağını; bu yüzden hemşireye ihtiyaç duyulduğunda New York Üniversitesi hastanesine gideceğini anlattı. Tatyana kabul etti ve Ellis'de kalıp kalamayacağını sordu. "Gece hemşiresi olarak çalışabilir miyim?" Başhekim buna sıcak bakmadı.

"Bunu neden istiyorsun? Kendine limanın karşısında bir ev tutabilirsin. Hemşirelerimiz burada kalmaz."

Tatyana elinden geldiğince durumunu anlatmaya çalıştı. Ellis'teki mültecilerin o çalışırken çocuğuna bakabileceklerini; iş saatleri içinde onu bırakacak bir yerinin olmadığını söyledi. Şu anki odasında kalırsa bu iki taraf için de daha kolay olacaktı.

"Ama burası çok küçük!"

"Bana bir oda yeter."

Tatyana, Vikki'den ona bir üniforma ve ayakkabı getirmesini istedi. "Sadece iki çift ayakkabı alacağını biliyor musun?" dedi Vikki. "Savaş kısıtlaması. Bunlardan birinin hemşire ayakkabın olmasını ister misin?"

"Sadece bir çift hemşire ayakkabısı istiyorum," dedi Tatyana. "İki çift ayakkabıyı ne yapacağım?"

"Dansa gitmek istersen ne olacak?" diye sordu Vikki.

"Nereye?"

"Dansa! Tek bacak üstünde zıplama ve swing dansı. İyi görünmek istersen ne olacak? Kocan geri dönmeyecek, öyle değil mi?"

"Hayır," dedi Tatyana. "Dönmeyecek."

"Dul olduğuna göre yeni güzel ayakkabılara ihtiyacın var."

Tatyana başını salladı. "Tek ihtiyacım olan bir çift hemşire ayakkabısı ve üniforma. Ellis'te kalacağım. Başka bir yere gitmek istemiyorum."

Vikki başını salladı. "Başka bir şey daha var. Bize ne zaman yemeğe geleceksin? Bu pazara ne dersin? Dr. Ludlow taburcu edileceğini söyledi."

Vikki, Tatyana'ya biraz büyük bir üniformayla ayağına uygun bir çift ayakkabı getirdi. Edward onu taburcu ettikten sonra önceden yaptığı işi bu kez de beyaz üniformasıyla yapmaya; New York'a

getirilen ve sonra başka bir yere çalışmaya götürülen yabancı askerlere bakmaya devam etti. Çoğu Alman, bazıları ise İtalyan ve bir iki tanesi de Fransızdı. Hiç Sovyet askeri yoktu.

"Tanya, ben ne yapacağım?" Vikki, Tatyana'nın odasında yatağın kenarında oturuyor; Tatyana ise uzandığı yerden Anthony'yi emziriyordu. "Arada mısın?"

"Evet, öğle arası." Tatyana gülümsedi; ama Vikki bu alaycı ifadeyi kaçırmıştı.

"Sen çalışırken bebeğe kim bakıyor?"

"Yanımda götürüyorum. Askerlerle ilgilenirken onu yandaki boş yatağa yatırıyorum." Brenda bunu her gördüğünde söyleniyordu; ama Tatyana'nın bebeğini tek başına odasında bırakmaya niyeti yoktu. Bu yüzden Brenda'yı umursamıyordu. Daha fazla mülteci olsa, o çalışırken çocuğuna bakabilirdi. Ama Ellis'e gelen çok az göçmen vardı. Temmuzda on iki, ağustosta ise sekiz kişi gelmişti. Hepsinin de kendi çocukları ve sorunları vardı.

"Tanya! Benim durumum hakkında konuşabilir miyiz? Artık kocamla birlikte olduğumu biliyorsun."

Biliyorum. Biraz daha bekle," dedi Tatyana. "Belki onu yine savaşa çağırırlar."

"Sorun da bu zaten! Onu istemiyorlar. Ağır makineleri kullanamıyor. Onurlu bir şekilde görevden muaf tutuldu. Bebek yapmamızı istiyor. Düşünebiliyor musun?"

Tatyana bir an sessiz kaldı. "Vikki onunla neden evlendin?"

"Savaş vardı! Neden evlendin demekle neyi kastediyorsun? Sen neden evlendin? Savaşa gidiyordu ve bana evlenme teklif etti. Ben de kabul ettim. Bunda bir zarar görmedim. Savaş vardı. Daha kötü ne olabilirdi?"

"Bu," dedi Tatyana.

"Bu kadar çabuk döneceğini düşünmedim! Noel için bir ya da iki kez geleceğini sanıyordum. Belki vurulurdu. O zaman bir savaş kahramanıyla evlendiğimi söylerdim."

"Şimdi savaş kahramanı değil mi?"

"Öyle sayılmaz. O yaşıyor!"

"Yaa!"

"O gelmeden önce her hafta sonu dansa gidiyordum; ama şimdi hiçbir şey yapamıyorum. Tanrım!" diye bağırdı. "Evli olmak gerçekten ayakbağı."

"Onu seviyor musun?"

"Elbette." Vikki omuz silkti. "Ama Chris'i de seviyorum. İki hafta önce de çok hoş bir radyologla tanıştım. Ama şimdi her şey bitti."

"Haklısın," dedi Tatyana. "Evlilik bunları yapmak için uygun değil." Bir an duraksadı. "Neden... O kelime neydi?"

"Boşanmak mı?"

"Evet."

"Sen deli misin? Nasıl bir ülkeden geliyorsun? Orada nasıl gelenekleriniz var?"

"Benim ülkemde herkes kocasına sadık olur," dedi Tatyana.

"Burada değildi! On binlerce kilometre uzaktayken sadık kalmam nasıl beklenebilirdi? Boşanmaya gelince... Bunun için çok gencim."

"Dul kalmak için genç değil misin peki?" dedi Tatyana.

"Hayır! Dul kalmak onur verici bir şeydir. Boşanamam. Ben Wallis Simpson mıyım?"

"Kim?"

Tanya işini çok iyi yapıyorsun. Brenda bana, her ne kadar haset içinde olsa da..." Edward gülümsedi. "Hastalara çok iyi davrandığını

söylüyor." Edward ve Tatyana hastaların arasında yürüyordu. Tatyana’nın kucağında uyanık olan Anthony vardı.

"Teşekkürler Edward."

"Bebeğinin hastalar çırasında hastalık kapacağından korkmuyor musun?"

"Onlar hasta değil," dedi Tatyana. "Öyle değil mi Anthony? Onlar yaralı. Bebeğimi yanımda gezdiriyorum ve hastalar bundan mutlu oluyor. Bazılarının geride bıraktığı karıları ve çocukları var. Ona dokunmaktan mutluluk duyuyorlar."

Edward gülümsedi. "O çok tatlı bir çocuk." Edward Anthony'nin siyah saçlarını okşadı. Anthony, Edward'a gülümseyerek karşılık verdi. "Onu dışarıya çıkarıyor musun?"

"Sürekli."

"İyi. Bebeklerin temiz havaya ihtiyacı vardır. Senin de." Boğazındaki gıcığı temizledi. "Biliyorsun pazar günleri NYU ve PHD'deki doktorlar Central Park'ta beysbol oynuyor. Hemşireler de izlemeye geliyor. Bu pazar Anthony ile birlikte gelmek ister misin?"

Tatyana cevap veremeyecek kadar şaşkındı. Merdivendeyken topuk seslerini duydular. "Edward?" dedi alt kattan bir ses. "Sen misin?"

"Evet tatlım, benim." Edward'ın ses tonu sakindi.

"Tanrı'ya şükürler olsun ki seni buldum. Her yerde seni arıyordum."

"Buradayım tatlım."

Bayan Ludlow üst kata çıktı ve üçü merdiven sahanlığında durdular. Tatyana bebeğine sıkıca sarıldı. Edward'ın karısı onaylamayan gözlerle Tatyana’ya bakıp, "Yeni hemşire mi Edward?" diye sordu.

"Hemşire Barrington, Marion ile tanıştın mı?"

"Evet," dedi Tatyana.

"Hayır tanışmadık," dedi Marion. "Gördüğüm bir yüzü asla unutmam."

"Bayan Ludlow," dedi Tatyana. "Her salı yemekhanede karşılaşıyoruz. Bana Edward'ın nerede olduğunu sormuştunuz ve ben de bilmediğimi söylemiştim."

"Hiç karşılaşmadık," diye tekrarladı Bayan Ludlow sesine daha fazla sertlik katarak.

Tatyana ve Edward hiçbir şey söylemedi.

"Edward seninle özel olarak konuşabilir miyim?" dedi ve Tatyana'ya dönerek ekledi. "Sen çocuk bakmak için çok genç değil misin? Onu doğru bir şekilde taşımıyorsun. Başından tutmalısın. Bebeğin annesi nerede?"

"Marion, bebeğin annesi o," dedi Edward.

Bayan Ludlow bir an sessiz kaldı ve daha sonra boğazındaki gıcığı temizledi. Ardından kimsenin konuşmasına fırsat vermeden öksürmeye başladı ve "Mülteciler..." kelimesini üstüne basa basa söyleyerek Edward'ı kolundan tutup götürdü.

Vikki koşarak koğuşa girdi ve Tatyana'yı kolundan çekerek koridora çıkardı. "Bana boşanmak istediğini söyledi!" diye fısıldadı. "Buna inanabiliyor musun?"

"Şey..."

"Ona boşanmayacağımı ve bunun uygun olmadığını söyledim. Bana boşanma davası açıp kazanacağını öne sürdü; çünkü -ne dediğini anlamadım ama- anlaşmayı bozmuşum. Ben de ona Uzak Doğudayken kendisinin de fahişelerle beraber olmuş olabileceğini söyledim. Ne dedi biliyor musun?"

"Şey..."

"Evet dedi! Ama askerler için durumun farklı olduğunu söyledi. Buna inanabiliyor musun?" Vikki başını sallayarak omuz silkti. Gözlerindeki parıltıdan kendini aşağılanmış gibi hissetmediği belliydi.

Maskarası akmamıştı ve dudaklarındaki ruj parıltısını kaybetmemişti. "Ona bunu yaptığına çok pişman olacağını söyledim. O da pişman oldum bile dedi. Neyse." Vikki'nin yüzünde bir panlü belirdi. "Pazar günü bize yemeğe gel. Büyükannem pazar günleri lazanya yapar."

Ama Tatyana gitmedi.

Yemeğe gel Tanya. New York'a gel Tanya. Bizimle Sheep Meadow'da beysbol oynamaya gel Tanya. Bizimle feribot gezisine, Bear dağındaki araba gezisine gel Tanya. Bize, hayata geri dön Tanya.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Stepanov ile, 1943

Aleksandr GÖZLERİNİ AÇTIĞINDA -açmış mıydı?- içerisi hâlâ karanlık ve soğuktu. Titriyordu ve kollarını vücuduna sarmıştı. Savaşta ölmekte, genç ölmekte, soğuk bir hücrede ölmekte ve bedenini rezil bir duruma düşmekten kurtarmakta utanılacak bir şey yoktu.

Bir keresinde hastanede, Tatyana yarasını temizlerken yüzüne bakmadan, "Işığı gördün mü?" diye sormuştu. O da görmediğini söylemişti.

Bu kısmi bir gerçekti.

Çünkü duymuştu...

Kızıl atın dörtnala koşuşunu.

Ama burada bütün renkler soluktu.

Aleksandr sanki sersemleşmiş gibi, hayal meyal metal kapı sürgüsünün açıldığını ve anahtarın çevrildiğini duydu. Albay Mikhail Stepanov elinde fenerle hücreye girdi. Aleksandr köşede iki büklüm yatıyordu.

"Vay canına!" dedi Stepanov. "Demek hayatta olduğun doğruymuş."

Aleksandr, Stepanov'un elini sıkmak istedi; ama çok üşüyordu ve sırtı çok ağrıyordu. Kıpırdamadı ve hiçbir şey söylemedi.

Stepanov yanında çömeldi. "O kamyona ne oldu? Kızıl Ordu doktorunun senin için hazırladığı ölüm belgesini gözlerimle gördüm. Karına öldüğünü söyledim. Hamile karın senin öldüğünü sanıyor!"

"Böyle olması gerekiyordu," dedi Aleksandr. "Sizi görmek çok güzel efendim. Nefes almamaya çalışın. Burada ikimize yetecek kadar oksijen yok."

"Aleksandr," dedi Stepanov. "Ona başından geçenleri anlatmak istemedin mi?"

Aleksandr başını salladı.

"Peki ama kamyonun patlamasının ve ölüm sertifikasının anlamı neydi?"

"Benden ümidini kesmesini istedim."

"Neden?"

Aleksandr cevap vermedi.

"Nereye gidersen git, seninle geleceğim," diyordu Tatyana. "Ama sen burada kalırsan, ben de kalırım. Çocuğumun babasını Sovyetler Birliği'nde bırakmayacağım." Aleksandr'a doğru eğiliyordu. "Bana Leningrad'da ne söyledin? 'Seni Sovyetler Birliği'nde ölüme terk ettiğimi bile bile nasıl bir hayat kurabilirim?" demiştin bana. Sana senin sözlerinle karşılık veriyorum. Bunlar senin kelimelerindi." Gülümsüyordu. "Bu konuda seninle aynı fikirde olmak zorundayım." Ses tonunu alçaltıyordu. "Eğer seni bırakırsam, hangi yola saparsam sapayım Bronz Atlı o uzun gecede peşimden gelir."

Bunu Stepanov'a söylemedi. Tatyana'nın Sovyetler Birliğinden ayrılıp ayrılmadığını bilmiyordu.

"Sigara ister misin?"

"Evet,” diye cevapladı Aleksandr. "Ama burada içemem. Yeterince oksijen yok."

Stepanov, Aleksandr’ı ayağa kaldırdı. "Birkaç dakika ayakta dur," dedi Stepanov. "Bacaklarını esnet." Başını yana eğen Aleksandr'a baktı. "Bu hücre senin için çok küçük Bunu düşünememişler."

"Düşündüler. Beni buraya koyma sebepleri de bu."

Stepanov sırtını kapıya yasladı. Aleksandr da karşısında duruyordu.

"Bugün günlerden ne efendim?" diye sordu Aleksandr. "Ne zamandır buradayım? Dört gündür mü? Beş gündür mü?"

"Bugün 16 Mart," dedi Stepanov. "Burada üçüncü günün."

Üçüncü gün! diye düşündü Aleksandr şaşkınlık içinde.

Üçüncü gün! diye düşündü heyecan içinde. Bu Tanya'nın...

Düşünmeyi bıraktı. Stepanov öne eğilerek, "Sesli konuşmaya devam et. Böylece seni duyabilirler. Ama beni de iyi dinle ki, yonca tarlasına geri döndüğünde seninle birlikte gülebilelim. Sana nasıl yonca yiyeceğini göstereceğim," dedi.

Aleksandr, Stepanov'un yüzüne baktı. Her zamankinden daha asıktı. Dudaklarından da kaygısı belli oluyordu. "Efendim?"

"Bir şey söylemedim Binbaşı."

Aleksandr başını sallayarak halüsinasyondan kurtulmaya çalışarak alçak bir ses tonuyla tekrarladı. "Efendim?"

"Her şey çıkmaza girdi Binbaşı," diye fısıldadı. "Karını aramaya başladılar bile, ama... Ortadan kaybolmuş gibi görünüyor. Onu Dr. Sayers ile birlikte Leningrad'a dönmesi için ikna ettim. Benden istediğin gibi. Buradan gitmesini kolaylaştırdım."

Aleksandr hiçbir şey söylemedi ve tırnaklarını avucuna geçirdi.

"Ama şimdi gitti. Başka kimin ortadan kaybolduğunu biliyor musun? Dr. Sayers. Bana karınla birlikte Leningrad'a gittiğini söylemişti."

Aleksandr, Stepanov'a bakmamak ve konuşmamak için tırnaklarını avucuna daha çok batırdı.

"Helsinki'ye gidiyordu; ama önce Leningrad'a uğraması gerekiyordu!" diye bağırdı Stepanov. "Tatyana'yı orada bırakacak ve Greçeski Hastanesi'nde bıraktığı kendi Kızıl Ordu hemşiresini alacaktı. Beni dinliyorsun değil mi? Leningrad'a ulaşmadılar. İki gün önce Kızıl Ordu kamyonu yanmış olarak bulundu. Finlandiya-Sovyetler Birliği sınırındaki Lisiy Nos'da yağmalanmış ve ters dönmüş halde duruyordu. Finlandiya askerleriyle bazı olaylar yaşanmış; dört adamımız öldürülmüş. Sayers'den ve hemşire Metanova'dan hiçbir iz yok."

Aleksandr hiçbir şey söylemedi. Sökülen kalbini yerden almak istedi; ama içerisi karanlık olduğundan bulamadı. Kalbinin ondan uzaklaştığını; kanadığını ve bir köşede atmaya devam ettiğini hissediyordu.

Stepanov ses tonunu biraz daha alçalttı. "Finlandiya askerleri de öldürülmüş."

Aleksandr tek kelime etmedi.

"Hepsi bu kadar değil."

"Öyle mi?" dedi Aleksandr gayri ihtiyari.

"Dr. Sayers'den bir haber yok. Ama..." Stepanov duraksadı. "Yakın arkadaşın Dimitri Çemenko karların üzerinde ölü bulundu."

Bu Aleksandr'ın içini biraz olsun rahatlatmıştı.

"Binbaşı, Çemenko'nun sınırda ne işi vardı?"

Aleksandr cevap vermedi. Tatyana neredeydi? Tek istediği bunu öğrenmekti. Kamyon olmadan nasıl bir yere ulaşmış olabilirlerdi? Kamyonsuzken Karelia bataklıklarından yürüyerek mi geçeceklerdi?

"Binbaşı, karın kayıp. Sayers kaçtı ve Dimitri öldü." Stepanov bir an duraksadı. "Sadece öldüğünü söylemek az kalır. Öldüğünde üzerinde Finlandiya üniforması vardı. Finlandiya pilot üniforması giymişti ve kendi pasaportunu değil; Finlandiya kimlik kartı taşıyordu."

Aleksandr hiçbir şey söylemedi. Stepanov'un hayatına mal olacak bilgiden başka saklayacağı bir şey yoktu.

"Aleksandr!" dedi Stepanov fısıltıyla. "Benimle konuş. Sana yardım etmeye çalışıyorum."

"Efendim," dedi Aleksandr korkusunu azaltmaya çalışarak. "Sizden, bana artık yardım etmemenizi istiyorum." Tatyana'nın bir resmine sahip olmayı isterdim. Kırmızı güllü beyaz elbisesine bir kez daha dokunmak için can atıyordu. Molotov kilisesinin merdiveninde, yeni evlendiklerinde çekilmiş olan gençlik hallerini görmek istiyordu.

Hissettiği korku ve panik, Aleksandr'ın Tanya ile olan geçmişini düşünmesine engel oldu. Bunu öğrenmesi gerekiyordu: onunla ilgili hayal kurmaktan bile vazgeçmeliydi.

Titreyen ellerle istavroz çıkardı. "Buraya gelip bana karımın kayıp olduğunu söyleyene kadar iyiydim," diyebildi. Kontrolsüz bir şekilde titremeye başladı.

Stepanov, Aleksandr'a yaklaştı. Üzerindeki paltoyu çıkarıp ona verdi. "Bunu omuzlarına at."

O sırada dışarıdan gelen sesi duydu. "Zaman doldu!"

Stepanov, "Bana doğruyu söyle. Karından Sayers ile birlikte Helsinki'ye gitmesini istedin mi?" diye fısıldadı. "Planın neydi?"

Aleksandr hiçbir şey söylemedi. Stepanov'un bunu bilmesini istemiyordu. Stepanov, Aleksandr yüzünden ölmeyi hak etmiyordu.

"Neden bu kadar inatçısın? Kes şunu! Hiçbir yere götürülmeyeceksin. Seni sorgulaması için yeni birini getirecekler. Görüştüğü herkesi itiraf ettirmeyi başarmış biri. Seni soğuk bir hücrede, neredeyse çırılçıplak bir halde tutuyorlar. Bunun devamı gelecek. Seni dövecekler; ayaklarını soğuk suyun içine koyacaklar; delirene kadar yüzüne ışık tutacaklar ve seni sorgulayan adam sana, onu öldürme isteği uyandıracak sorular soracak. Bütün bunlar karşısında güçlü olmalısın. Yoksa hayatta kalma şansın kalmaz."

Aleksandr bitkin bir halde, "Sence güvende mi?" diye sordu.

"Güvende olduğunu sanmıyorum! Burada güvende olan kim var Aleksandr?" diye fısıldadı Stepanov. "Sen mi? Ben mi? O da değil. Her yerde onu arıyorlar. Leningrad'da, Molotov'da, Lazarevo'da. Eğer Helsinki'deyse onu bulacaklardır. Bunu biliyorsun, öyle değil mi? Onu buraya geri getirecekler. Bu sabah Helsinki'deki Kızıl Ordu hastanesini arıyorlardı."

"Zaman doldu!" diye bağırdı biri yeniden.

"Hayatım boyunca bu cümleyi kaç kez duymak zorundayım?" dedi Aleksandr. "Annem için, babam için ve karım için söylendiğini

duydum. Şimdi de benim için söylüyorlar."

Stepanov paltosunu aldı. "Sana yaptıkları suçlamaları..."

"Bunları bana sorma."

"Onları inkâr et Aleksandr."

Stepanov hücreden çıkmak için arkasını döndüğünde Aleksandr, "Efendim..." dedi. Çok halsizdi ve kelimeler ağzından zar zor çıkıyordu. Duvarın soğuk olması umurunda değildi. Artık ayakta duramıyordu. Vücudunu soğuk betona yasladı ve yere yığıldı. "Onu gördünüz mü?"

Başını sallayan Stepanov'a baktı.

"Nasıldı?"

"Bunu sorma Aleksandr."

"O..."

"Sorma."

"Anlatın bana."

"Bana oğlumu geri getirdiğin zamanı hatırlıyor musun?" diye sordu Stepanov titreyen bir ses tonuyla. "Senin sayende huzura kavuşmuştum. Onu ölmeden önce görebildim ve onu kendim gömdüm."

"Tamam. Daha fazla konuşma," dedi Aleksandr.

"Karına bu huzuru kim verecek?"

Aleksandr yüzünü ellerinin arasına aldı.

Stepanov çıktı.

Aleksandr yerde hiç kıpırdamadan oturdu. Morfine ve ilaca ihtiyacı yoktu. Göğsünde bir kurşun varmış gibi hissediyordu.

Kapı açıldı. Aleksandr'a ekmek, su ya da kıyafet verilmemişti. Bu soğuk hücrede çıplak halde daha ne kadar kalacağını bilmiyordu.

İçeriye, görünüşe göre ayakta durmak istemeyen bir adam girdi. Arkasındaki gardiyan bir sandalye getirdi. Uzun boylu, kel ve asık yüzlü adam oturdu ve genizden gelen bir sesle "Elimde ne olduğunu biliyor musun Binbaşı?" diye sordu.

Aleksandr başını salladı. Elinde bir gaz lambası tutuyordu.

"Kıyafetlerini ve yün bir battaniye getirdim Binbaşı. Senin için bir parça domuz etim de var. Hâlâ sıcak. Krema ve tereyağlı patates de getirdim. Bir bardak votka ve üstüne güzel bir sigara. Bu lanet olası yerden çıkıp yemek yiyebilir ve üzerine bir şeyler giyebilirsin. Buna ne dersin?"

"Çok isterim," dedi ruhsuz bir halde. Bir yabancı karşısında sesinin titremesine izin veremezdi.

Adam gülümsedi. "Ben de böyle düşünmüştüm. Leningrad’dan sırf seninle konuşmak için geldim. Biraz konuşabilir miyiz?"

"Neden olmasın," dedi Aleksandr. "Başka yapacak bir şeyim yok."

Adam gülmeye başladı. "Haklısın. Pek bir şey yok." Ciddi bakışlarla Aleksandr'ı inceledi.

"Ne hakkında konuşmak istiyorsunuz?"

"Senin hakkında Binbaşı Belov. Bir de birkaç bir şey daha."

"Güzel."

"Giyinmek ister misin?"

"Kesinlikle," dedi Aleksandr. "Sizin gibi akıllı bir adam bunun cevabını tahmin edebilir.”

"Senin için başka bir hücre buldum. Daha sıcak, daha büyük ve bir penceresi var. Şu anda o hücredeki sıcaklık 25 derece olmalı. Buradaki gibi değil. Buranın ısısı en fazla 5 derece." Adam tekrar gülümsedi. "Bunu senin için fahrenhayta çevirmemi ister misin Binbaşı?"

Fahrenhayt mı?" Aleksandr gözlerim kıstı. "Buna gerek yok."

"Sigaradan bahsetmiş miydim?""

"Evet bahsettiniz.”

"Bütün bunlar insanı rahatlatan şeyler Binbaşı. Bunları ister misin?"

"Bu soruya cevap vermemiş miydim?"

"Verdin. Bir sorum daha var."

"Evet?"

"Sen Aralık 1930’da güzel karısı ve on bir yaşındaki iyi görünümlü oğluyla buraya gelen Harold Barrington'ın oğlu Alexander Barrington mısın?"

Aleksandr onu sorguya çeken adamın önünde ayakta dururken gözünü bile kırpmadı. "Adın ne?" diye sordu. "Genellikle senin gibi insanlar kendini tanıtır."

"Benim gibi insanlar mı?" diyerek gülümsedi adam. "Sen bana cevap verirsen, ben de sana veririm."

"Sorun ne?"

" Alexander Barrington mısın?"

"Hayır. Senin adın ne?"

Adam başını salladı.

"Ne?" dedi Aleksandr. "Bana sorunu sordun ve cevapladım. Şimdi sen benim sorumu yanıtla."

"Leonid Slonko," dedi adam. "Bu senin için bir şey değiştiriyor mu?"

Aleksandr onu dikkatli bir şekilde inceledi. Slonko ismini daha önce duymuştu. "Benimle konuşmak için Leningrad’dan geldiğini mi söylemiştin?"

"Evet."

"Leningrad'da mı çalışıyorsun?"

"Evet."

"Uzun zamandır mı Bay Slonko? Bana işinde çok iyi olduğunu söylediler. Bu işle uzun zamandır mı uğraşıyorsun?"

"Yirmi üç yıldır."

Aleksandr hayranlık içinde bir ıslık çaldı. "Leningrad'da nerede?"

"Ne nerede?"

"Nerede çalışıyorsun? Kresti'de mi? Yoksa Millionnaya'daki hapishanede mi?"

"Hapishane hakkında ne biliyorsun Binbaşı?"

"1864'te II. Aleksandr'ın hükümdarlığı zamanında kurulduğunu biliyorum. Orada mı çalışıyorsun?"

"Bazen oradaki mahkûmları sorguya çekiyorum."

Aleksandr başını sallayarak devam etti. "Leningrad güzel bir şehir.

Ama oraya hâlâ alışamadım."

"Öyle mi? Neden alışman gerekiyor ki?"

"Doğru. Neden alışayım ki? Krasnodar'ı tercih ederim. Orası daha sıcak." Aleksandr gülümsedi. "Unvanın ne?"

"Operasyon şefiyim," dedi Slonko.

"O halde asker değilsin. Ben de böyle düşünmüştüm."

Slonko elinde Aleksandr'ın kıyafetleriyle ayağa kalktı. "Bana kalırsa konuşmamız burada bitti Binbaşı," dedi.

"Bence de," dedi Aleksandr. "Geldiğin için teşekkürler."

Slonko o kadar büyük bir öfkeyle çıktı ki; lambayla sandalyeyi almayı unuttu. Gardiyan bir süre sonra içeri girip onları götürdü.

Tekrar karanlık oldu.

Bu, onu güçsüzleştiriyordu; ama içindeki korku kadar değil.

Bu kez çok fazla beklemedi.

Kapı tekrar açıldı ve iki gardiyan onlarla gelmesini emretti. Aleksandr, "Kıyafetlerim yok," dedi.

"Gittiğin yerde kıyafete ihtiyacın olmayacak."

Gardiyanlar genç ve hevesliydi -en kötü türden. Aralarına girerek, taş merdivenlere yalın ayak basarak yürüdü. Okulun koridorundan geçtiler ve ormana girip mart ayı olduğundan eriyen karların üzerinde ilerlediler. Ondan bir çukur kazmasını mı isteyeceklerdi? Sırtında tüfekleri hissediyordu. Aleksandr'ın ayakları ve vücudu uyuşmuştu; ama göğsü ve kalbi uyuşmuyordu. Kalbi ona acı çektirmeyi bıraksa, belki de her şeyin üstesinden daha kolay gelecekti.

On yaşındaki Cub Scout'u, Amerikalı çocuğu, Sovyet çocuğu hatırladı. Çıplak ağaçlar hayalet şehri anımsatıyordu; ama bir an için soğuk havayı solumaktan ve gri gökyüzünü görmekten mutluluk duymuştu. Her şeyin yoluna gireceğini düşündü. Eğer Tatyana Helsinki'deyse ve ona söylediklerini hatırlıyorsa, Sayers'i bir an önce oradan ayrılmak için ikna etmişti. Belki de Stockholm'a ulaşmışlardı bile. Eğer öyleyse hiçbir sorun yoktu.

"Arkanı dön!" dedi gardiyanlardan biri.

"Önce yürümeyi bırakayım mı?" dedi Aleksandr dişleri titreye titreye.

"Yürümeyi bırak ve arkanı dön," dedi gardiyan öfke içinde.

Yürümeyi bırakıp arkasına döndü.

"Aleksandr Belov," dedi kısa boylu gardiyan kendini beğenmiş bir ses tonuyla. "Savaş sırasında anavatanına ihanet etmekle suçlanıyorsun. Bunun cezası ölümdür. Bir an önce ortadan kaldırılmaktır."

Aleksandr kıpırdamadan durdu. Ellerini yana koydu ve gözlerini kırpmadan gardiyanlara baktı. Gardiyanlar gözlerini kırptı.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu.

"İhanetin cezası ölümdür," diye tekrarladı kısa boylu gardiyan. Aleksandr’ın yanına gelerek siyah bir göz bandı çıkardı. "İşte," dedi.

Aleksandr genç adamın ellerinin titrediğini gördü.

"Kaç yaşındasın?" diye sordu alçak bir sesle.

"Yirmi üç," dedi gardiyan.

"Ne garip...ben de," dedi Aleksandr. "Düşünsene. Üç gün önce Kızıl Ordu’da binbaşıydım ve yine üç gün önce Sovyetler Birliğinin taktığı kahramanlık madalyasını göğsümde taşıyordum. İlginç, öyle değil mi?"

Gardiyanın elleri, göz bandını Aleksandr'a takmaya çalışırken hâlâ titriyordu. Aleksandr geri çekildi ve başını salladı. "Bunu unut. Arkamı da dönmeyeceğim."

"Ben sadece emirleri uyguluyorum Binbaşı," dedi genç gardiyan. Aleksandr o anda bu adamla, üç ay önce Leningrad kuşatmasını kaldırmak için Neva'ya gittiğinde aynı mevzide olduğunu hatırladı. Aleksandr, Anatoli Marazov'un yardımına koşarken uçaksavarı ona teslim etmişti.

"İvanov?" dedi Aleksandr. "Umarım beni öldürürken, bizi vurmak üzere olan o lanet olası uçaklara karşı sergilediğinden daha bir iş sergilersin."

Adam Aleksandr'ın yüzüne bile bakmadı. "Hedef aldığında bana bakmak zorunda kalacaksın," dedi Aleksandr dimdik ayakta durarak. "Yoksa ıskalarsın."

İvanov diğer gardiyanın yanına gitti. "Lütfen arkanı dön Binbaşı," dedi.

"Hayır," dedi Aleksandr elleri yanda, gözleri tüfek tutan iki gardiyana. "Buradayım. Korktuğunuz ne? Gördüğünüz gibi neredeyse çırılçıplağım ve silahım yok."

Vücudunu iyice dikleştirdi. İki gardiyan tutulup kalmıştı. "Beyler," dedi Aleksandr. "Size tüfeklerinizi doğrultmanızı ben emretmeyeceğim. Bunu kendi kendinize yapmalısınız."

Diğer adam, "Pekâlâ silahını doğrult İvanov," dedi.

Tüfeklerini doğrulttular. Aleksandr tüfeklerden birinin namlusuna baktı. Gözlerini kırptı. *Tanrım, dünyada tek başına olan Tanya ya iyi bak.*

"Üç deyince," dedi adam tüfekleri ayarlarlarken.

"Bir..."

"İki..."

Aleksandr yüzlerine baktı. İkisi de çok korkuyordu. Sonra dikkatini kendi kalbine çevirdi. Buz gibiydi ve bu dünyadaki işinin bittiğini hissediyordu. Aleksandr, titreyen adamların yerine, Amerika'dan ayrıldıkları gün Boston'daki odasının aynasında gördüğü on bir yaşındaki çocuğun yüzüne baktı. Nasıl bir adam olmuştu? Babasının istediği gibi bir adam mı olmuştu? Dudakları gerildi. Bilmiyordu. Ama kendi istediği gibi biri olduğundan emindi. Bu, böyle bir zaman için yeterliydi. Omuzlarını dikleştirdi. 'Üç' için hazırdı.

Ama 'üç' demediler.

"Durun!" diye bir ses geldi arkadan. Gardiyanlar tüfeklerini indirdiler. Sıcak tutan bir palto ve deri eldiven giymiş; şapka takmış olan Slonko, Aleksandr'ın yanına geldi. "Ayağa kalkın beyler." Slonko elindeki paltoyu Aleksandr'ın omzuna attı. "Binbaşı Belov, şanslı bir adamsın. General Mekhlis seni affetti." Elini Aleksandr'ın omzuna koydu. Bu neden Aleksandr'ın irkilmesine sebep olmuştu?

"Haydi. Gidelim. Giyinmen gerekiyor. Bu havada donacaksın."

Aleksandr soğuk bir tavırla Slonko'yu inceledi. Fyodor Dostoyevski'nin, II. Aleksandr'ın gardiyanları tarafından öldürülmek üzereyken aynı şeyi yaşadığını okumuştu. Dostoyevski son anda hükümdar tarafından affedilmiş ve öldürülmek yerine sürgüne gönderilmişti. Dostoyevski de ölümle yüz yüze gelmişti ve son anda affedilmek onu mutlu etmişti. Ancak Aleksandr ruh durumuyla ilgilenecek ve beş dakika değiştirmeyi başaracak zaman bulamamıştı. Bunun bir affetme değil; dalavere olduğunu düşünüyordu. Önceden sakindi; ama şimdi bütün vücudu

ürperiyordu. Ayrıca Dostoyevski'nin aksine, son altı yıldır ölümle çok sık karşı karşıya kalmıştı.

Aleksandr, Slonko ile okul binasının arkasına kadar yürüdü. İki gardiyan da arkadan geliyordu. Küçük, sıcak bir odada kıyafetlerini ve botlarını gördü. Masanın üzerinde de yemek vardı. Aleksandr titreye titreye giyindi. Yıkanmış olan -bu ilginçti- çoraplarını ayağına giydi ve kan dolaşımının tekrar başlaması için ayaklarını uzun bir süre ovuşturdu. Ayaklarında siyah noktalar gördü ve bir an için bunların soğuk ısırması, enfeksiyon ya da kangrenden olabileceğini düşündü; ama bu uzun sürmedi çünkü sırtındaki yara cayır cayır yanıyordu. İvanov içinin ısınması için ona bir bardak votka ikram etti. Aleksandr votkayı içti ve çay olup olmadığını sordu.

Sıcak odada yemeğini yiyip çayını içen Aleksandr'ın karnı doyunca üzerine bir ağırlık çöktü. Bilincini kaybetme noktasına gelecek kadar uykusuzdu. Ayağındaki siyah noktalar geçmeye başlamıştı. Gözlerini kapadı ve tekrar açtığında Slonko'nun karşısında oturduğunu gördü. "Hayatını General Mekhlis bizzat kendisi bağışladı," dedi Slonko. "Bizlerin mantıksız askerler olmadığımızı ve bir kalp taşıdığımızı göstermek istedi."

Aleksandr hiç kıpırdamadı. Uyanık kalmalıydı.

"Kendini nasıl hissediyorsun Binbaşı Belov?" dedi Slonko bir şişe votkayla iki bardak çıkararak. "İkimiz de mantıklı insanlarız. Haydi içelim. Aramızda bir fark yok."

Aleksandr başını sallayarak Slonko'ya karşılık verdi. "Yemek yedim ve çayımı içtim,” dedim. "Elimden geldiğince iyi olmaya çalışıyorum." Vücudunu dik bir şekilde tutamıyordu.

"Seninle birkaç dakika konuşmak istiyorum."

"Benden yalan söylememi istiyor gibisin; ama bunu yapamam. Beni ne kadar soğukta bırakırsan bırak fark etmez." Gözlerini kırpıyor gibi yaptı; ama aslında kapatıyordu.

"Binbaşı hayatını bağışladık."

Aleksandr büyük bir çabayla gözlerini tekrar açtı. "Evet, ama neden? Benim masum olduğuma inandığınız için mi?"

Slonko omuz silkti. "Bu çok basit." Aleksandr'ın önüne bir kâğıt parçası koydu. "Bütün yapman gereken bu kâğıdı imzalamak ve hayatının bağışlanmasını kabullendiğini göstermek. Sibirya'ya sürgüne gönderileceksin ve hayatının geri kalanını orada geçireceksin. Savaştan da uzak olacaksın. Bu hoşuna gitti mi?"

"Bilmiyorum," dedi Aleksandr. "Ben bir şey imzalamam."

"İmzalamak zorundasın Binbaşı. Bizim mahkûmumuzsun. Sana söyleneni yapmalısın."

"Sana söylediklerime ekleyecek bir şeyim yok."

"Bir şey ekleme. Sadece imzala."

"Hiçbir belgede adımın geçmesini istemiyorum."

"Peki adın ne olacak?" dedi Slonko aniden. "Bunu biliyor musun?"

"Çok iyi biliyorum," dedi Aleksandr. Başı öne düşüyordu.

"İçki içerken bana eşlik etmediğine inanamıyorum Binbaşı. Bu çok kabaca bir davranış."

"Belki de içmemelisin Slonko. Cehenneme düşmek çok kolay."

Slonko gözlerini votkadan kaldırdı ve adeta dakikalarca Aleksandr'a baktı. En sonunda yavaşça, "Uzun zaman önce çok içen güzel bir kadın tanımıştım," dedi.

Aleksandr cevap vermesine gerek olmadığından sessiz kaldı.

"Çok cesurdu ve hapishanede içki içememekten yakınıyordu. Onu sorguya aldığımızda sarhoştu ve ayılması günler almıştı. Ayıldığında uzun uzun konuştuk. Ona içki ikram ettim ve kabul etti. Ona imzalaması için bir kâğıt uzattım ve bunu seve seve yaptı. Benden sadece tek bir şey istedi -bunun ne olduğunu biliyor musun?"

Aleksandr sadece başını sallayabildi. Slonko ismini o zaman duymuştu.

"Oğlunun hayatını bağışlamamı. İstediği tek şey buydu. Tek oğlunu -Alexander Barrington'ı kurtarmam."

"Bu onun iyi kalpliliğinden kaynaklanıyor," dedi Aleksandr. Ellerinin titremesini engellemek için birbirine kenetledi. Vücudunun da titrememesini dilerdi. Sandalye, masa ve karatahta gibi olmak isterdi; mart rüzgârıyla tangırdayan cam gibi değil. Cam, her an çerçevesinden çıkabilirdi. *Lazarevo'daki kilisenin boyalı camı gibi.*

"Sana bir şey soracağım," dedi Slonko dostça. İçkisini dikti ve boş bardağı tahta masanın üzerine bıraktı. "Ölmeden önce sana bir şey isteme şansı verilse, bu ne olurdu?"

"Sigara," dedi Aleksandr.

"Hayatının bağışlanmasını istemez miydin?"

"Hayır."

"Babanın da bana, seni bağışlamamız için yalvardığını biliyor musun?"

Aleksandr'ın yüzü sapsarı oldu.

Slonko İngilizce, *"Annen onu becermem için bana yalvardı; ama ben kabul etmedim."* Bir an duraksadı ve gülümsedi."*Tabi ilk başta."*

Aleksandr dişlerini sıktı. Başka hiçbir tepki göstermedi. Rusça, "Benimle mi konuşuyorsun? Çünkü ben sadece Rusça biliyomm. Bana okulda Fransızca öğretmeye çalıştılar; ama korkarım dil öğrenme konusunda pek yetenekli değilim," dedi ve başka bir şey söylemedi. Ağzı kurumuştu.

"Sana tekrar soracağım," dedi Slonko. "Sabırlı ve nazikçe bir şekilde soracağım. Sen Jane ve Harold Barrington'ın oğlu Alexander Barrington mısın?"

"Sana sabırla ve nazik bir şekilde cevap vereceğim," dedi Aleksandr. "Bu soru bana yüz ellinci kez sorulmuş olsa da, cevabım aynı. Hayır."

"Ama Binbaşı bunu bize söyleyen kişi neden yalan atsın ki? Bu bilgiyi nereden almış olabilir? Kafasından uydurmuş olamaz. Hayatın hakkında hiç kimsenin bilmediği detaylardan haberdar."

"O adam nerede?" dedi Aleksandr. "Onu görmek ve bahsettiği kişinin ben olduğumdan emin olup olmadığını sormak istiyorum. Beni biriyle karıştırdığına eminim."

"Hayır. Senin Alexander Barrington olduğundan emin."

Aleksandr ses tonunu yükseltti. "Eğer bu kadar eminse benim karşıma çıkmasına fırsat verin. Bahsettiğiniz adam dürüst biri mi? Gerçek bir Sovyet vatandaşı mı? Ülkesinde vatan haini olarak bilinmiyor mu? Nişan verilmiş ve savaştan kaçmamış biri mi? Bahsettiğiniz adam hepimize örnek teşkil ediyor, öyle değil mi? Yeni Sovyetler Birliği bilincine göre örnek olarak kabul edilen bu adamla yüzleşmeme; bana bakmasına ve parmağıyla göstererek 'Bu Alexander Barrington,' demesine izin verin." Alexander gülümsedi. "Sonra neler olacağını görelim."

Şimdi sararma sırası Slonko'daydı. "Seninle mantıklı bir şekilde konuşmak için Leningrad'dan geldim," dedi. Takındığı sahte alçakgönüllüğü kaybetmişti ve dişlerini sıkıp gözlerini kısıyordu.

"Seninle konuştuğuma çok memnun oldum," dedi Aleksandr gözlerinin daha da siyahlaştığını hissederek. "Her zamanki gibi doğruyu arayan ve bunu bulmak için hiçbir şeyden kaçınmayan bir Sovyet operatörüyle konuşmak beni mutlu etti. Sana yardımcı olmak istiyorum. Beni suçlayan kişiyi buraya getir. Bu konuyu bir an önce açıklığa kavuşturalım." Aleksandr ayağa kalktı ve masaya doğru bir adım attı. "Ama bu konu açıklığa kavuşur kavuşmaz kirlenen ismimi geri istiyorum."

"Bu hangi isim Binbaşı."

"Gerçek ismim. Aleksandr Belov."

"Annene benzediğini biliyor musun?" dedi Slonko aniden.

"Annem öleli uzun zaman oldu. Krasnodar’da tifüsten öldü. Ajanlarının bunu sana söylediğine eminim."

"Gerçek annenden bahsediyorum. Bir yudum votka için önüne gelen gardiyanla yatan kadından."

Aleksandr tepki vermedi. "İlginç. Bir çiftçi karısı olan annemin hayatı boyunca gardiyan gördüğünü sanmıyorum."

Slonko söylenerek odadan çıktı.

Aleksandr'ın yanına bir gardiyan geldi. Bu İvanov değildi. Aleksandr'ın tek istediği gözlerini kapamak ve uyumaktı. Ancak gözlerini her kapadığında gardiyan tüfeğinin ucuyla çenesine dokunuyor ve onu uyandırıyordu. Aleksandr gözleri açıkken uyumayı öğrenmeliydi.

Güneş battı ve oda kapkaranlık oldu. Adam lambayı yaktı ve bunu Aleksandr'ın yüzüne doğrulttu. Tüfeğiyle daha sert hareketler yapıyordu. Namluyu üçüncü kez Aleksandr'ın boğazına doğrulttuğunda, Aleksandr namluyu tuttu ve tüfeği gardiyanın elinden alarak ona doğrulttu. Ayağa kalkarak, "Bütün yapman gereken beni uyutmamak mı? Daha güçlü önlemlere gerek yok mu? Yoksa bunu yapamaz mısın?"

"Tüfeğimi geri ver."

"Bana cevap ver."

"Evet yapabilirim."

Gardiyana tüfeğini geri verdi. Gardiyan tüfeği aldı ve namluyu Aleksandr'ın alnına dayadı. Geri çekildi; bir an bir karaltı gördü ama sesini çıkarmadı. Gardiyan odadan çıktı ve kısa süre sonra yerine İvanov geldi. "Haydi Binbaşı. Gözlerini kapa. Onlar gelince seslenirim. O zaman gözlerini açarsın, tamam mı?"

"Hemen açarım," dedi Aleksandr büyük bir memnuniyetle. Gözlerini arkası kısa, kolsuz ve rahatsız sandalyede kapadı. Düşmemeyi umdu.

"Bütün yaptıkları bu," dediğini duydu İvanov'un. "Gece gündüz uyumanı engelliyorlar; yemek vermiyorlar; çıplak ve ıslak bir halde

soğukta tutuyorlar; karanlıkta bırakıp pes edene, beyaza siyah, siyaha beyaz diyene ve o kâğıdı imzalatana kadar uğraşıyorlar."

"Siyah beyazdır," dedi Aleksandr gözlerini açmadan.

"Boris Maykov o lanet olası kâğıdı imzaladı," dedi İvanov. "Dün öldürüldü."

"Diğerine ne oldu? Adı Ospenski miydi?"

"Revire geri getirildi. Tek akciğeri olduğunu fark etmişler. Ölmesini bekliyorlar. Onun için neden kurşun harcasınlar ki?"

Aleksandr konuşamayacak kadar yorgundu. İvanov sesini biraz daha alçalttı. "Binbaşı, Slonko'nun birkaç saat önce Mitterand ile konuştuğunu duydum. Mitterand'a, 'Merak etme. Ya pes edecek ya da ölecek,' diyordu."

Aleksandr cevap vermedi.

İvanov'un fısıltısını duydu. "Seni pes ettirmelerine izin verme Binbaşı."

Aleksandr cevap vermedi. Uyuyordu.

Leningrad, 1935

Barringtonlar, Leningrad'da 19. yüzyıldan kalma köhne bir apartmanda yan yana iki küçük oda buldu. Alexander yeni bir okula yazıldı; birkaç kitabını ve kıyafetini kolilerden çıkardı; on beş yaşında olmaya devam etti. Harold masa yapan bir fabrikada marangoz olarak işe girdi. Alexander ev dedikleri bu iki odaya pek uğramıyordu. Zamanının büyük bölümünü Moskova'dan daha çok sevdiği Leningrad sokaklarında dolaşarak geçiriyordu. Pastel renklerle boyalı binalar; aydınlık geceler ve Neva nehri... Bahçeleri, sarayları, geniş caddeleri, küçük dereleri ve kanalları olan Leningrad'ı tarihi ve romantik buluyordu.

Alexander on altı yaşında Alexander Barrington olarak mecburen Kızıl Ordu'ya katıldı. İsmini değiştirmemek için dayatmıştı.

Başkalarıyla paylaştıkları apartmanda kendi kabuklarına çekilip yaşamaya ve başkalarıyla bir şey paylaşmamaya çalışıyorlardı; çünkü kendilerine yetecek kadar şeye sahiplerdi. Ancak binanın ikinci katında yaşayan Svetlana ve Vladimir Visselski adındaki çift onlara dostça yaklaşmışlardı. Bir odada Vladimir'in annesiyle birlikte yaşıyorlardı ve ilk başta iki odaya sahip olan Barringtonları kıskanmışlardı. Vladimir kaldırım mühendisiydi. Svetlana kütüphanede çalışıyordu ve Jane'e sürekli onun için de uygun iş olduğunu söyleyip duruyordu. Jane orada bir işe girdi; ama sabahlan işe gitmek için yeterince erken kalkamadı.

Alexander, Svetlana'yı seviyordu. Otuzlu yaşların sonunda, hoş giyimli, çekici ve zeki bir kadındı. Alexander onunla bir yetişkinmiş gibi konuşmasından çok hoşlanıyordu. 1935 yazı çok sıkıcı geçmişti. Duygusal ve maddi çöküntü yaşayan ailesi yazlık ev tutmamışlardı Yazın şehirde kalmak ve yeni arkadaşlar edinme fırsatı bulamamak Alexander'a çekici gelmemişti. Gündüzleri Leningrad da dolaşmak; geceleri ise kitap okumaktan başka hiçbir şey yapmıyordu. Svetlana'nın çalıştığı kütüphaneden bir kart çıkartmıştı ve onunla sık sık birlikte oturup konuşmaya başlamıştı. Ara sıra da kitap okuyordu. Svetlana genellikle eve kadar onunla yürüyordu.

Alexander kütüphanede daha fazla zaman harcamaya başlamıştı. Eve yürürlerken Svetlana ona sigara ikram ediyordu ve Alexander bu ikramı geri çevirmiyordu; ama votka içme önerisini kabul etmiyordu. Votka gibi sigaraya hayır diyemiyordu; çünkü ağzında bıraktığı acı tat hoşuna gidiyordu. Votka onu istemediği bir insan haline getiriyordu. Sigara ise sakinleştiriyordu.

Bir öğleden sonra eve her zamankinden erken döndüklerinde annesini odasında uzanırken buldu. Oturmak için Alexander'ın odasına geçtiler; ama önce Svetlana'nın alt kata inmesi gerekiyordu. Alexander'a bir sigara daha ikram etti ve oturdukları koltukta ona biraz daha sokuldu. Onu bir süre inceleyerek girişimini yanlış anlayıp anlamadığını düşündü. Svetlana ağzındaki sigarayı çıkarıp ona verdi ve yanağına bir öpücük kondurdu. "Merak etme," dedi. "Isırmam."

Bu durumda girişimlerini yanlış anlamamıştı.

On altı yaşındaydı ve hazırdı.

Dudaklarından öptü. "Korkuyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedi sigarayla kibriti yere atarak. "Ama sen korkmalısın.”

Koltuktaki iki saatin sonunda Svetlana odadan çıktığında koridorda kolay bir savaş olacağını düşünüp bütün silahlarını kaybeden biri gibi titreyerek ilerliyordu.

İşten eve dönen Harold'ın yanından tökezleyerek geçti. Harold ona, "Akşam yemeğine kalmayacak mısın?" diye sordu.

"Yemek yok," dedi Svetlana. "Karın hâlâ uyuyor."

Alexander oda kapısını kapattı ve gülümsedi.

Harold kendine ve Alexander'a yemek pişirdi. Alexander bütün geceyi odasında geçirerek kitap okuyor gibi yaptı; ama aslında ertesi günü iple çekiyordu.

O yaz bir ay boyunca Alexander ile Svetlana her öğleden sonra buluşup birlikte oldu.

Svetlana'dan hoşlanıyordu. Ona, sürekli zevk vermek için neler yapması gerektiğini söylüyordu ve Alexander söylenenleri harfi harfine yapıyordu. Sabır ve azim hakkındaki her şeyi ondan öğrenmişti. İşini bitirene kadar onu büyük bir sabır içinde bekliyordu. Svetlana her geçen gün işten daha erken çıkmaya başlamıştı. Bu Alexander'ın gururunu okşuyordu. Yaz böylece su gibi akıp geçti.

Svetlana hafta sonları kocasıyla birlikte Barringtonların ziyaretine geldiğinde, aralarında geçenleri akıllarına getirmiyorlardı. Aralarındaki cinsel çekim zamanla azalmaya başladı.

Daha sonra Svetlana, Alexander'a akşamları nereye gittiğini sormaya başladı.

Sorun ise Alexander'ın dört duvarın arkasında neler olduğunu görmesi ve oraya geçmek, sadece Svetlana ile yetinmek istememesiydi.

Onunla zaman geçirmeye de büyük bir memnuniyetle devam ediyordu; ama kendi yaşındaki kızlarla da görüşüyordu. Bir pazar akşamı beşi yemekte patates ve ringa balığı yerlerken Svetlana'nın kocası Vladimir ortaya konuşarak, "Svetlana’nın ikinci bir işe girmesi gerektiğini düşünüyorum. Kütüphane çalışma saatlerini neredeyse yarı zamanlı işler kadar azalttı," dedi.

"Ama bu durumda nasıl karımı ziyarete gelecek?” dedi Harold tabağına biraz daha patates koyarak. Hepsi Alexander'ın annesiyle babasının odasındaki küçük masada oturuyordu.

"Beni ziyarete mi geliyorsun?" dedi Jane, Svetlana'ya. Masadaki hiç kimse bir süre cevap vermedi. Sonra Jane kafasını onaylarcasına salladı. "Elbette geliyorsun. Her gün hem de. Öğleden sonraları görüşüyoruz."

"Siz ikiniz burada çok hoş vakit geçiriyor olmalısınız," dedi Vladimir. "Eve çok iyi bir ruh haliyle geliyor. Onu tanımasam bir kaçamak yaptığını düşüneceğim." Karısı tarafından aldatılmanın olağandışı bir şey olduğunu düşünen bir adam gibi kahkaha attı.

Svetlana da başını arkaya yasladı ve gülmeye başladı. Harold bile kıkırdıyordu. Sadece Jane ve Alexander put gibi duruyordu. Jane yemeğin geri kalan kısmında tek kelime etmedi ve durmadan içti. Kısa bir süre sonra diğerleri masayı toplarken, o koltuğun üzerinde sızıp kalacaktı. Ertesi gün Alexander eve geldiğinde annesini kendi odasında, sarhoş bir halde onu beklerken buldu.

"Onu gönderdim," dedi Jane. Alexander içeri girmiş ve kütüphaneden aldığı kitaplarla ceketini yere fırlatıp kollarını kavuşturarak annesinin karşısında durmuştu.

"Tamam," dedi.

"Sen ne yapıyorsun Alexander?" dedi alçak bir ses tonuyla. Adeta ağlıyor gibiydi.

Bilmiyorum anne. Sen ne yapıyorsun?"

"Alexander.."

"Endişelendiğin şey ne?"

"Oğluma sahip olamamak," diye cevapladı.

"Bunu mu takıyorsun kafana?"

"Sonradan çok geç olmasını istemiyorum," dedi pişmanlık dolu bir ses tonuyla. "Biliyorum bu benim hatam. Son zamanlarda çok fazla.. Sesi çatallaştı. "Ama ailemiz içinde ne olursa olsun, artık buraya gelemez. Tabi bunu kocasının duymasını istemiyorsa."

"Senin öğleden sonra yaptıklarını babamdan gizlediğin gibi mi?"

"Sanki umurunda," dedi Jane.

"Vladimir'in de umurunda değil," dedi Alexander.

"Kes şunu!" diye bağırdı. "Bunu yapma amacın ne? Beni çıldırtmak mı?"

"Anne biliyorum buna inanmayacaksın; ama bu olayın seninle hiçbir ilgisi yok."

"Alexander," dedi. "Asıl inanamadığım şey başka. Rusya'nın en yakışıklı erkeğisin ve bana gelip yatacak başka bir genç kız bulamayıp, neredeyse benim yaşımda olan ve arkadaşım sandığım bir kadını seçtiğini söylüyorsun, öyle mi?"

"Genç bir kız bulamadığımı kim söyledi? Okullu bir kız seni ayıltmayı başarabilir miydi peki?"

"Anlıyorum. Konu dönüp dolaşıp bana geliyor!" Alexander kollarını bağlamış bir şekilde önünde durduğu için koltuktan kalkamadı. "Hayatta yapmak istediğin bu mu? Hayattan sıkılmış ve senden yaşlı olan bir kadının oyuncağı mı olmak?"

Alexander sinirlerinin gerildiğini hissetti. Dişlerini sıktı. Annesi bütün huzurunu bozuyordu.

"Bana cevap ver!" diye bağırdı. "İstediğin bu mu?"

"Ne?" dedi onun kadar yüksek bir sesle. "Sana çok daha çekici seçeneklerim varmış gibi mi geliyor? İğrenç bulduğun şey işin hangi kısmı?"

Jane ayağa fırladı. "Ağzından çıkanı kulağın duysun," dedi. "Ben hâlâ senin annenim."

"O halde annem gibi davran!" diye bağırdı.

"Sana bakıyorum!"

"Yaptıklarının bizi nereye getirdiğine bir bak. Babam ve ben Leningrad'da kendimiz için bir hayat kurarken, sen, babamın maaşının yarısını votkaya yatırıyorsun ve bu sana yetmiyor. Votka almak için mücevherlerini, kitaplarını, ipek elbiselerini ve kumaşlarını sattın. Geriye ne kaldı anne? Satacak başka neyin var?"

Jane hayatında ilk kez Alexander'a bir tokat attı. Alexander bunu hak etmişti ve bunun farkındaydı; ama dilini tutamamıştı.

"Anne bana bir çözüm sunmak istiyorsun, sun o zaman. Bana ne yapacağımı söylemek istiyorsun -aylarca benimle konuşmadıktan sonra-, bunu unut. Daha iyisini yapmalısın." Bir an duraksadı. "İçkiyi bırak."

"Şu anda ayığım."

"O halde yarın tekrar konuşalım."

Ama ertesi gün sarhoştu.

Okul nihayet başladı. Alexander, Nadya ismindeki bir kızı tavlamakla meşguldü. Bir öğleden sonra okul kapısında karşısında Svetlana'yı buldu. O sırada Nadya ile gülüşüyorlardı. Alexander Nadya'dan özür dileyerek Svetlana'nın yanına gitti ve biraz yürüdüler.

"Alexander seninle konuşmak istiyorum." Küçük bir parka gittiler ve sonbahar ağaçlarının altına oturdular. "Annen aramızda geçenleri biliyor, öyle değil mi?"

"Evet." Boğazındaki gıcığı temizledi. "Dinle... Zaten bu ilişkiyi bitirmemiz gerekiyordu."

"Bitirmek mi?" Svetlana şaşırmış görünüyordu.

Alexander da ona şaşkınlık içinde baktı.

"Bitirmeyeceğiz!" diye bağırdı. "Bunu neden yapalım ki?"

"Svetlana..."

"Alexander görmüyor musun?" dedi titreyerek kolundan tutarak. "Bu bizim için sadece bir huzur bulma."

Alexander kolunu çekti. "Bu benim başarısız olduğum bir test. Bunu yaparken ne düşündüğünü bilmiyorum. Ben okuyorum. On altı yaşındayım. Sen ise evli, otuz dokuz yaşında bir kadınsın. Bunun ne kadar devam edeceğini düşünüyordun?"

"İlk başladığımızda hiçbir şey düşünmüyordum," dedi.

"Güzel."

"Ama şimdi..."

Bakışlarını yere çevirdi. "Ahh Sveta..."

Svetlana banktan kalktı. Hıçkıra hıçkıra ağlaması Alexander'ın içini parçalamıştı -ona karşı olan tutkusunu içinde hissediyor gibiydi. "Elbette saçmalıyorum." Nefes almaya çalıştı. "Haklısın." Gülümsemek için kendini zorladı. "Son bir kez yapamaz mıyız?" diye fısıldadı. "Eski günlerin hatırına. Tamamen vedalaşmak için. Olmaz mı?"

Alexander cevap olarak başını önüne eğdi.

Tökezleyerek bir adım geri çekildi; kendini toparladıktan sonra mümkün olduğunca güçlü bir şekilde, "Alexander hayatın boyunca bunu hatırla -harika ödüllere sahipsin. Onlan çar çur etme. Kötüye kullanma ve asla kaybetmeyeceğini düşünme. Öleceğin güne kadar kendi silahın sensin," dedi.

Alexander ve Svetlana birbirlerini bir daha hiç görmediler. Alexander kendine başka bir kütüphaneden kart çıkarttırdı. Vladimir ve Svetlana onlara gelmeyi kesti. Harold ilk başlarda neden gelmediklerini soruyordu; ama sonra unutup gitti. Alexander babasının iç dünyasının, birlikte olmaktan hoşlanmadığı insanların

artık neden gelmediğini düşünemeyecek kadar karışık olduğunu biliyordu.

Sonbahar bitti ve kış geldi. 1935’ten 1936 yılına geçtiler. Noel'i babasıyla birlikte kutladılar. Bir birahaneye gittiler ve babası ona bir votka alarak, onunla konuşmaya çalıştı. Konuşma kısa ve yapmacıktı. Her şeye meydan okuyan Harold Barrington oğlundan ve karısından bihaberdi. Alexander babasının içinde yaşadığı dünyayı bilmiyor ve anlamıyordu. Zaten anlamak da istemiyordu. Babasının, Alexander’ın küçükken olduğu gibi onun tarafını tutmasından, ona inanmasından ve anlamasından mutluluk duyacağını biliyordu. Ama Alexander artık bunu nasıl yapacağını bilmiyordu. İdealizm günleri sona ermişti ve geriye sadece hayat kalmıştı.

Bir Odayı Bırakmak, 1936

Bu şekilde idare edebilirler miydi?

Kısa bir süre daha.

Upravdom'dan -ev komitesi- bir adam, ocak ayının karanlık bir cumartesi sabahı kapılarına geldi. Yanında ellerinde iş çantaları olan iki adam daha vardı ve ellerindeki kâğıdı göstererek Barringtonlara odalarından birini başka bir aileye vermeleri gerektiğini söylüyorlardı. Harold’ın tartışacak gücü yoktu. Jane ise karşı çıkamayacak kadar sarhoştu. Alexander sesini yükseltti; ama bu pek uzun sürmedi. Bunun bir faydası yoktu. Bu durumu düzeltecek biri de yoktu.

"Bana bunun adil olmadığını söyleyemezsiniz," dedi Upravdom görevlisi Alexander’a. "Üç kişi iki güzel odada kalıyorsunuz. Oysa evi olmayan iki kişi var. Kadın hamile. Sizin sosyalist ruhunuz nerede geleceğin Komsomol'u?" Komsomol, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist partinin genç üyelerine verilen isimdi.

Alexander ve Harold, yatağı, kıyafet dolabını, birkaç kişisel eşyayı ve kitap rafını diğer odaya taşıdılar. Alexander yatağını pencere kenarına; kıyafet dolabıyla kitaplığı ise anne ve babasıyla arasına bariyer gibi koydu. Babası üzgün olup olmadığını

sorduğunda Alexander, "On altı yaşında hep sizinle aynı odayı paylaşmayı hayal ederdim. Sizin de yalnız kalmak istemediğinizden eminim," diye bağırdı. Daha doğal ve konuşmaya yatkın olan İngilizceyle anlaşıyorlardı.

Jane ertesi sabah kalktığında, Alexander'ın onların odasında ne aradığını sordu. Günlerden pazardı.

"Artık buradayım," dedi Alexander ve odadan çıktı. Peterhofa giden bir trene bindi ve aklı karmakarışık bir halde etrafta dolandı. Gençliği boyunca bu dünyaya özel bir şey için getirildiğini düşünmüştü ve bu düşünce Alexander’ın peşini bırakmıyordu. Bu içinde yıkıntıya sebep oluyordu ve damarlarında dolanıyordu. Artık hiçbir amacı yoktu. Umutsuzluk içindeydi.

Eğer çocukluğunun sonunda hayatta onun olacak bir şey daha bulunduğunu ve elleriyle bir şey yapıp hayatında bazı şeyleri yola soktuğunu görecek olsa bu duygudan kurtulurdu.

Umut.

Bu güneşli pazar gününde Alexander içindeki bütün umudu kaybetmişti ve amaçları damarlarında yok olup gitmişti.

Son, 1936

Harold eve votka getirmeyi bıraktı.

"Baba, annemin başka yollardan votka alabileceğini düşünmüyor musun?"

"Neyle alacak? Parası yok."

Alexander, annesinin Sovyetler Birliği’ne geldiklerinden beri çar çur ettiği binlerce Amerikan dolarından bahsetmedi.

"Ben burada yokmuşum gibi konuşmaktan vazgeçin!" diye bağırdı Jane.

Ona şaşkınlık içinde baktılar. Daha sonra Jane, Harold’ın cebinden para çalıp votkalarını kendisi almaya başladı. Harold parasını artık evde tutmuyordu. Jane başkasının odasında eşyalarını

karıştırırken yakalanmıştı ve içtiği Fransız parfümünün etkisiyle sarhoş haldeydi.

Alexander, annesinin bu kez Amerika'dan getirdikleri paradan yemeye başlamasından korkuyordu. Annesi içmeyi para tamamen bitene kadar bırakmayacaktı. İlk önce Moskova'daki işinde biriktirdiği rubleleri, sonra da Amerikan dolarlarını harcayacaktı. Dolarlar annesine bir yıl boyunca karaborsadan içki alması için yeterli olacaktı; ama bütün bu paralar bitince ne yapacaklardı?

Para olmazsa, Alexander da bir hiçti.

Alexander annesini yeterli bir süre ayık tutmayı başarıp paraları ev dışında bir yere saktamalıydı. Eğer annesi paraları ondan izinsiz aldığımı öğrenirse, ortalığı karıştırırdı ve Harold yaptığı hainliği öğrenirdi. Eğer Harold karısının ona Amerika'dan ayrıldıklarından beri güvenmediğini, sevgisini ve saygısını yitirdiğini, baştan beri sandığı gibi onunla aynı fikirleri paylaşmadığını öğrenirse, Alexander babasının bir daha kendisine gelemeyeceğini biliyordu. Babasının geleceğini etkilemek istemiyordu. Tek istediği kendi sorumluluğunda olan parayı kurtarmaktı. Annesi de ayıkken aynı şeyi düşünecekti. Bunu biliyordu. Ayıkken parayı saklamasına izin verecekti. Önemli olan onu ayık tutmaktı.

Alexander zor ve mücadele içinde bir hafta sonu geçirerek annesinin içki içmesini engelledi. Annesi içkisizliğin etkisiyle onlara o kadar sert sözler söyledi ki en sonunda Harold bile pes etti. "Tanrı aşkına ona bir içki ver ve çenesini kapamasını söyle," dedi.

Ama Alexander ona içki vermedi. Yanına oturarak yüksek sesle Dickens'ı, Puşkin’i ve Zozçenko’nun en komik fıkralarını okudu; çorba ve ekmek yedirip kahve verdi; başına ıslak havlu koydu. Ancak öfkesini dindirmeyi başaramadı. Harold bir sessizlik anında Alexander'a, "Sen ve Svetlana hakkında ne söylemek istedi? Neden bahsediyor?" diye sordu.

"Baba daha öğrenemedin mi? Onun söylediği tek bir kelimeyi bile dinlememelisin."

"Elbette," diye mırıldandı Harold düşünceler içinde ve Alexander'ın yanından ayrıldı. Gerçi çok uzağa gidememişti; çünkü bu dar odada gidecek pek fazla bir yer yoktu.

Alexander, pazartesi günü babası işe gittikten sonra okulu ekerek bütün gün annesini, parayı güvenli bir yere koymaları gerektiği konusunda ikna etmeye çalıştı. Alexander önce sabırlı bir şekilde, sonra da bağırıp çağırarak eğer onlara bir şey olursa ve tutuklanırlarsa ne olacağını anlatmaya çalıştı.

"Saçma sapan konuşuyorsun Alexander. Bizi neden tutuklasınlar? Biz onların insanlarıyız. Diğer Sovyet halkı gibi kötü bir hayat sürüyoruz. Buraya onların kaderini paylaşmaya geldik."

"Bunu büyük bir cesaretle yapıyoruz," dedi Alexander. "Anne aklını başına topla. Moskova'da bizimle birlikte yaşayan diğer yabancılara ne olduğunu sanıyorsun?" Bir an duraksadı. Annesi düşünüyordu. "Yanılıyor olsam bile, kenara biraz para koymanın bize zararı dokunmaz. Ne kadar paramız kaldı?"

Jane bir süre düşündükten sonra bilmediğini söyledi. Alexander'a verip hesaplamasını istedi. On bin dolar ve dört bin ruble vardı.

Amerika'dan gelirken yanında kaç dolar vardı?" diye sordu.

Bilmiyorum. On yedi ya da yirmi bin olması lazım."

"Ahh, anne!"

"Ne? Bu paranın bir kısmıyla Moskova’da sana portakal ve süt aldım. Unuttun mu?"

"Unutmadım," dedi Alexander bitkin bir halde. Portakala ve süte ne kadar harcadıklarını merak ediyordu. Elli dolar mı? Yüz dolar mı?

Sigara içip Alexander'ı izleyen Jane, gözlerini kıstı. "Eğer parayı saklamana izin verirsem, benim sana yaptığım gibi sen de bana teşekkür anlamında içki için gizli gizli para verecek misin?"

"Evet. Sadece bir kez."

"Elbette. Bir küçük şişe yeterli. Biliyorsun kendimi ayıkken çok daha iyi hissediyorum. Ama bir küçük şişe içmek beni sarhoş etmez.

Biliyorsun öyle değil mi?"

Alexander annesine bu kadar saf mı göründüğünü sormak istedi; ama bir şey söylemedi.

"Pekâlâ," dedi Jane. "Bu konuyu kapatalım. Parayı nereye saklamayı düşünüyorsun?"

Alexander, annesinin kalın kaplı kitaplarından birini göstererek parayı bir kitabın arka kapağının altına yapıştırmayı önerdi.

"Eğer baban bunu öğrenirse, seni asla affetmez."

"Bunu da beni affetmediği şeyler listesine ekler. Haydi anne. Okula gitmem lazım. Kitap hazır olduktan sonra onu kütüphaneye koyacağım."

Jane, Alexander'ın uzattığı kitaba baktı. Puşkin'in *Bronz Atlı ve Diğer Şiirler* adlı kitabıydı. "Neden parayı evden getirdiğimiz İncil'in içine saklamıyoruz?"

"Çünkü Leningrad kütüphanesinde Puşkin'in kitaplarının olduğu bölümde bu kitabı görmek kimseyi şüphelendirmez. Ama Rus kütüphanesinde İngilizce bir İncil bulmak kuşku uyandıncı bir şey." Gülümsedi. "Sen de böyle düşünmüyor musun?"

Jane gülümseyerek cevap verdi. "Alexander, içinde bulunduğum durum için özür dilerim."

Alexander başını öne eğdi.

"Babanla bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum; çünkü bana karşı hiç sabrı kalmadı. Ama bu hayatla sorunlarım var."

"Biliyoruz," dedi Alexander. "Bunu fark ettik."

Jane oğluna sarıldı. O da annesinin sırtını sıvazladı. "Her şey yoluna girecek," dedi.

"Bu para Alexander," dedi ona bakarak. "Sence işine yarayacak mı?"

"Bilmiyorum. Hiç yoktan iyidir."

Kitabı yanına aldı ve okuldan sonra Leningrad halk kütüphanesine giderek üç koridoru kaplayan Puşkin bölümünde alt raflarda boş bir yer buldu. Kitabı 1927'den beri bakılmayan iki büyük okul kitabının arasına koydu. Onun kitabına da kimsenin bakmayacağından pek emin değildi. Onu daha iyi bir yere saklamayı isterdi.

Alexander o akşam eve geldiğinde annesinin yine içmiş olduğunu gördü. Gözlerinde sabahki pişmanlık dolu bakıştan eser kalmamıştı. Babasıyla yemeğini yerken bir yandan da radyo dinledi.

"Okul iyi mi?"

"Evet iyi baba."

"İyi arkadaşların var mı?"

"Elbette."

"İyi kız arkadaşların var mı?" Babası sohbet etmeye çalışıyordu.

"Evet var."

Babası boğazındaki gıcığı temizledi. "Güzel Rus kızları mı?"

Alexander gülümseyerek, "Neye kıyasla güzel? diye sordu.

Harold gülümsedi. "Oğluma yakışacak kadar güzel Rus kızları."

Alexander omuz silkti. "Beni beğeniyorlar."

"Teddy ile takıldığınız o kızı hatırlıyorum da, adı neydi?" dedi Harold.

"Belinda."

"Evet! Belinda. Hoş bir kızdı."

"Baba." Alexander gülmeye başladı. "Biz o zaman sekiz yaşındaydık. Sekiz yaşında biri için hoştu tabi."

"Ama sana âşıktı!"

"Teddy de ona âşıktı."

"Bu dünyadaki bütün ilişkilerin kaderi."

İçki içmek için dışarı gittiler. "Barrington'daki evimizi biraz özlüyorum," diye itiraf etti Harold, Alexander'a. "Ama bunun tek sebebi bu hayatı yeterince uzun bir süre yaşamamış olmam. Bu geçen zaman beni istediğim insan yapmaya henüz yetmedi."

"Uzun zamandır bu şekilde yaşıyorsun. Barrington'ı özleme sebebin de bu."

"Hayır. Ne düşünüyorum, biliyor musun oğlum? Sanırım burası Rusya olduğu için hayat yolunda değil. Komünizmin Amerika'da çok daha faydalı olacağına inanıyorum." Alexander'a gülümsedi. "Aynı fikirde değil misin?”

"Baba, Tanrı aşkına."

Harold bu konuda daha fazla konuşmak istemiyordu. "Boş ver. Ben biraz Leo'nun barına gideceğim. Gelmek ister misin?"

Ya eve gidip bilincini kaybetmiş annesiyle bir odada oturacak; ya da sigara dumanı kaplı bir barda babasının komünist arkadaşlanyla kapitalizm eleştirilerini dinleyecekti.

Alexander babasıyla olmak istiyordu; ama baş başa. Bu yüzden annesinin yanına gitmeyi tercih etti. Birisiyle yalnız kalmaya ihtiyacı vardı.

Ertesi sabah Harold ve Alexander çıkmak için hazırlanırken, akşamdan kalma olan Jane, Alexander'ın elini tutarak, "Sen sonra git oğlum. Seninle konuşmam lazım," dedi.

Harold gittikten sonra Jane telaşlı bir ses tonuyla, "Eşyalarını topla. O kitap nerede? Gidip onu alman lazım," dedi.

"Neden?"

"İkimiz Moskova'ya gidiyoruz."

"Moskova mı?"

"Evet. Gece olmadan oraya ulaşmalıyız. Yarın sabah ilk iş olarak seni konsolosluğa götüreceğim. Washington'daki devlet

departmanıyla bağlantıya geçene kadar seni orada tutacaklar. Sonra da seni Amerika’ya gönderecekler."

"Ne?"

"Evet Alexander. Babanla ben ilgilenirim."

"Sen kendine bakamıyorsun."

"Benim için endişelenme," dedi Jane. "Benim kaderim çizilmiş. Ama senin önünde uzun bir hayat var. Sadece kendini düşün. Baban o toplantılara gidiyor. Büyük adamlarla oynarsa cezalandırılmayacağını düşünüyor. Ama numarası ellerinde. Benimki de. Oysa senin numaran yok Alexander. Seni buradan çıkaracağım."

"Sen ve babam olmadan gitmem."

"Elbette gidersin. Babanın ve benim geri dönmeme asla izin vermezler. Ama sen Amerika’ya dönünce çok iyi olacaksın. Biliyorum bu günlerde Amerika’da yaşamak zor; ama özgür olacaksın. Bu yüzden beni dinle ve tartışmayı bırak. Ben senin annenim. Ne yaptığımı biliyorum."

"Anne beni Amerikalılara teslim etmek için Moskova'ya mı götüreceksin?"

"Evet. Sana, liseden mezun olana kadar halan Esther bakacak. Devlet departmanı Boston’a gideceğin gemiden indiğinde seni karşılamasını sağlayacak. Sen sadece on altı yaşındasın Alexander. Konsolosluk seni geri çevirmez."

Alexander bir zamanlar babasının kardeşiyle çok yakındı. Halası onu çok severdi; ama babasıyla Alexander'ı Sovyetler Birliği ne getirip geleceğini mahvettiği için büyük bir kavga etmişti ve o zamandan beri hiç görüşmemişlerdi.

Anne iki şey var," dedi. "On altı yaşıma girdiğimde Kızıl Ordu'ya kaydoldum, hatırlıyor musun? Zorunlu askerlik. Oraya yazıldığımda resmen Sovyet vatandaşı oldum. Bunu kanıtlayacak pasaportum var."

"Konsolosluğun bunu bilmesi gerekmiyor."

"Bunu mutlaka öğrenirler. İkincisi ise..." Alexander'ın sesi çatallaştı. "Babama veda etmeden gidemem."

"Ona bir mektup yaz."

Tren seyahati uzun sürdü. On iki saat boyunca oturdu ve düşündü. Annesinin bu kadar saat içki içmeden nasıl durduğunu bilmiyordu. Moskova'daki Leningrad istasyonuna geldiklerinde elleri çok kötü titriyordu. Geceydi; yorgun ve açtılar. Kalacak yerleri ve yiyecek bir şeyleri yoktu. Ilık bir nisan ayıydı. Bu yüzden Gorki parkındaki bankta uyudular. Alexander, Gorki parkında arkadaşlarıyla buz hokeyi oynadığı günleri hatırladı.

"İçkiye ihtiyacım var Alexander," diye fısıldadı Jane. "Hayatımı sürdürmek için içmem gerekiyor. Sen burada kal. Ben hemen geliyorum."

"Anne," dedi Alexander elini dizine koyup ayağa kalkmasını engelleyerek. "Eğer kalkarsan, istasyona giderim ve ilk trenle Leningrad'a dönerim."

Jane derin bir iç geçirerek Alexander'ın yanına sokuldu ve kucağını gösterdi. "Uzan oğlum. Biraz uyu. Yarın uzun bir gün olacak."

Alexander başını annesinin omzuna koydu ve uykuya daldı.

Ertesi sabah konsolosluk kapısında bir saat beklediler ve en sonunda biri gelerek içeriye giremeyeceklerini söyledi. Jane ismini ve oğlu hakkında açıklamanın bulunduğu mektubu adama verdi. İki saat daha beklediler ve kapıdaki görevli onları çağırarak konsolosun kendilerine yardımcı olamayacağını söyledi. Jane beş dakika içeriye girebilmek için yalvardı. Kapıdaki görevli başını salladı ve yapabileceği bir şey olmadığını söyledi. Alexander'ın annesini dizginlemesi gerekiyordu. En sonunda onu kenara çekti ve görevliyle kendisi konuştu. Adam İngilizce, "Üzgünüm!" dedi. "Eğer bilmek istiyorsanız söyleyeyim, kâğıda baktılar. Ancak annenizin ve babanızın dosyası Washington'daki devlet departmanına geri

gönderildi." Adam bir an duraksadı. "Sizinki de. Artık Sovyet vatandaşı olduğunuzdan, bizim yargılama yetkimiz altında değilsiniz. Yapabilecekleri bir şey yok."

"Peki politik sığınma ne olacak?"

Hangi esaslara dayanarak? Politik sığınma için buraya kaç Sovyet'in geldiğini biliyor musunuz? Her gün onlarca kişi. Pazartesi günü yaklaşık yüz kişi geldi. Sovyetler Birliği'nin davetiyle buraya geldik ve devletle olan bağlarımızı güçlendirmek istiyoruz. Eğer onun halkını kabul edersek, burada daha ne kadar kalmamıza izin verirler sanıyorsunuz? Geçen hafta karısını kaybedip iki çocuğuyla yalnız kalmış bir Rus babanın gitmesine izin verdik. Adamın Amerika'da akrabaları vardı ve orada iş bulacağını söyledi. Faydalı bir yeteneğe sahipti. Elektrikçiydi. Ayrıca ortada diplomatik bir skandal vardı. Onu geri göndermemiz gerekiyordu." Adam duraksadı. "Sen elektrikçi değilsin, yanılıyor muyum?"

"Hayır," dedi Alexander. "Ama Amerikan vatandaşıyım."

Görevli başını salladı. "Orduda iki kimliğe sahip olamazsınız."

Alexander bunu biliyordu. Tekrar denedi. "Amerika'da akrabalarım var. Onlarla yaşayacağım. Çalışabilirim de. Taksi kullanmasını biliyorum. Sokak köşelerinde bir şeyler de satabilirim. Elimden geleni yaparım."

Görevli ses tonunu alçalttı. "Sorun sen değil; annenle baban. Konsolosluk tarafından kabul edilemeyecek durumdalar. Buraya geldiklerinde çok olay çıkardılar. Herkesin bunu bilmesini istediler. Artık onları herkes tanıyor. Ailen Amerikan vatandaşlığından çıkmadan önce iyi düşünmeliydi. Neden bu kadar acele ettiler? Önce emin olmalıydılar."

"Babam emindi," dedi Alexander.

Moskova'dan dönüş yolu, geliş yolu kadar uzundu. Neden on yıl geçmiş gibi geliyordu? Annesi hiç konuşmuyordu. Etraf kırsal bölgelerle çevriliydi. Hâlâ bir şey yememişlerdi.

Jane boğazındaki gıcığı temizledi. "Bir bebek sahibi olmayı çok istemiştim. Seni doğurmak için on yıl bekledim ve bu sürede dört kez düşük yaptım. Senin doğduğun yıl Boston'da grip salgını vardı ve binlerce insan ölüyordu. Bunlar içinde kız kardeşim, babanın ailesi, erkek kardeşi ve birçok yakın arkadaşımız da vardı. Tanıdığımız herkes bir yakınını kaybetmişti. Kontrol için doktora gittim; çünkü kendimi halsiz hissediyordum ve bunun gripten olmasından endişeleniyordum. Doktor bana hamile olduğumu söyledi. Ona hastalanacağımızı ve bunu kaldıramayacağımızı söyledim. Nerede kalacaktık? Sağlımızı nasıl koruyacaktık? Doktor yüzüme bakarak, 'Bebek nskıyla gelir,' dedi."

Alexander'ın elini tuttu.

"Kendi yiyeceğini de beraberinde getirdin oğlum. Doğduğunda gece yarısıydı ve o kadar ani geldin ki hastaneye gidecek fırsat bile bulamadım. Doktor geldi; seni bizim yatağımıza yatırdı ve hayata atılmak için çok sabırsız olduğunu söyledi. Gördüğü en büyük bebektin. Ona sana büyükbabanın ismi olan Anthony Alexander ismini vereceğimizi söylediğimizde, seni havaya kaldırdı ve 'Büyük Alexander!' dedi. Çünkü gerçekten büyüktün." Bir an duraksadı. "Çok güzel bir çocuktun," diye fısıldadı.

Alexander elini çekti ve pencereye döndü.

"Senin için çok büyük umutlarımız vardı. Seni Boston'da bebek arabasıyla dolaştırırken kurduğum hayalleri senin de kurabilmeni isterdim. Yaşlı kadınlar beni durdurur ve simsiyah saçları, pınl pırıl parlayan gözleri olan bebeğimi severlerdi."

Kır manzarası hızla geçiyordu.

"Fırsatın olduğunda babana sor -acaba hayallerinde bu tek çocuğa yer var mıymış?"

"Yeterince yiyecek getiremedim, öyle değil mi anne?" dedi Alexander simsiyah saçları ve parlayan gözleriyle.

ONUNCU BÖLÜM

Ellis Adası Hayaletleri, 1943

ELLİS'DE ÇALIŞMAK VE YAŞAMAK son derece huzur vericiydi. Tatyana'nın dünyası o kadar küçük, o kadar dar ve o kadar doluydu ki; farklı bir hayatın hayalini kuracak, Amerika'daki hayallerini genişletecek ya da Leningrad hayallerine ve Aleksandr'a dönecek zamanı kalmıyordu. Ellis'de bebeğiyle yaşadığı, onu büyük penceresi olan küçük odada sevdiği, beyaz çarşaflı tek kişilik yatağında uyuduğu, beyaz üniformasını ve rahat ayakkabılarını giydiği, bu odada Anthony ve siyah sırt çantasıyla yaşadığı sürece Amerika'da Aleksandr ile imkânsız bir hayatın hayalini kurması gerekmiyordu.

Çaresizlik içinde bu siyah sırt çantasından uzak durmaya çalışarak, ailesindeki gürültü patırtıyı, tartışmaları, votka içilirken dinlenen müzikleri ve içilen sigaraların kokusunu arıyordu. Erkek kardeşini, kız kardeşini, üstü başı darmadağın olan annesini, hırçın babasını, büyükannesini ve büyükbabasını düşünüyordu. Onları savaş zamanında ekmeğe olan ihtiyacı gibi büyük bir acıyla özlüyordu. Ellis koridorlarında her gün sessiz hayaletler gibi yanından yürüyorlardı.

Gün içinde bebeğiyle ilgilendiğinden ve yaralılara yemek verdiğinden kendi yaralarını gece sarıyordu. Çam ağaçlarını, balıkları, nehri, baltayı, ormanları, ateşi, çilekleri, sigara kokusunu ve bir erkekten gelen kahkaha seslerini hatırlıyordu.

Üç numaralı Ellis binasının dar ve boş koridorlarında yürümek imkânsızdı. Tatyana, buradan ondan önce geçen milyonlarca kişinin ayak seslerini duyuyordu. Bir Numaralı Ellis binasına giden üst geçitten geçerken bu duygu fazlalaşıyordu. Çünkü hayatının devam ettiği üç numaralı binanın aksine, bir numaralı bina terk edilmiş gibiydi. Bu hayalet binadaki, merdivenlerdeki, koridorlardaki ve tozlu odalardaki tek iz 1894 gemilerle günde yedi kez buraya gelenlerdi. Bazı gemiler Castle bahçesinin karşısına demir atıyordu. Gemilerden

inenler doğrudan göçmenlerin toplandığı büyük odaya gidiyor; sonra da çantalarıyla çocuklarını alarak ve şapkalarını düzelterek büyük kayıt odasına geçiyorlardı. Her şeyi savaşla birlikte geride bırakıyorlar; anne ve babalarına, kocalarına, kardeşlerine onlara para göndereceklerine dair söz veriyorlardı. Vizeleri, evrakları ve paraları olmayan bu insanlar marangoz, terzi, aşçı, demir işçisi, inşaat ustası ve satış elemanı olarak çalışarak günde beş bin, ayda seksen bin, yılda ise sekiz milyon kazanıyordu.

Annem burada terzilik yapar; babam su borularını onarır ve Paşa da balık tutardı. Daşa ise ben çalışırken Aleksandr'ın oğluna bakardı. Tabi bu onun için üzücü bir durum olurdu.

Çocuklarıyla geliyorlardı. Hiç kimse çocuğunu geride bırakmak istemiyor; onlara Amerika’nın sokaklarını, mevsimlerini ve New York’u göstermek istiyorlardı. Hemen denizin karşı tarafında olan New York’a ulaşmak göç edenler ve Manhattan kıyılarına gelmeden önce sağlık kontrolünden geçenler için neredeyse imkansız gibiydi. Birçoğu Tatyana gibi ve hatta ondan daha fazla hastaydı. Bulaşıcı hastalık, dil bilmemek ve bir yeteneğe sahip olmamak da eklenince günde birçok göçmen geri çevriliyordu. Yaşlı anne babalar çocuklarından, kocalar karılarından aynlabiliyordu.

Benim gibi. Benim ayrı olduğum gibi.

Başarısız olma tehlikesi, dönme korkusu ve kabul edilme isteği o kadar güçlüydü ki; Ellis'in yerlerinde, duvarlarında, camlarında ve Tatyana’nın içinde umut alevleniyordu. Kucağında Anthony ile birlikte burada yürürken kendini iyi hissediyordu.

1924'deki sınırlamadan sonra Ellis adası Amerika'ya yapılan göçlerin çekirdek noktası olmaktan çıktı. Bunun yanı sıra her gün göçmenlerle dolu gelen gemiler, ayda bir gelmeye başladı. Yılda milyonlarca göçmen barındıran Ellis'e ortalama yüz göçmen geliyordu. İnsanların büyük bölümü New York limanına ellerinde pasaportları ile iniyor vizesi olmayan göçmenler artık geri çevriliyordu ve hayat değişikliği yapma riskini alanların sayısı gittikçe azalıyordu. İnsanlar hayatlarının risk altında olacağı seyahatlerden kaçınıyordu.

Ancak buna rağmen 748 kişi savaştan bir yıl önce belgeleri olmadan, domates sandıklarının arasında seyahat ederek Amerika'ya gelmişti.

Geri çevrilmediler.

Tam gerek duyulmadığına inandıklan Ellis adasını kapatmayı düşündükleri sırada II. Dünya Savaşı patladı ve 1939, 1940 ve 1941 yıllarında Ellis mülteciler için kullanışlı bir hastane haline geldi. Amerika savaşa girince, Atlantik'teki yaralı ve esir İtalyanlarla Almanlar Ellis’e getirildi.

Tatyana da bu dönemde gelmişti.

Bir anda ona ihtiyaçları olduğunu hissetmeye başladı. Ellis'te hiç kimse, hatta Vikki bile çalışmak istemiyor; yeteneklerini, ülkelerine dönecek ya da Amerika'daki tarlalarda çalışacak yabancı yaralı askerler için boşa harcadıklarını düşünüyorlardı. Vikki, Ellis'teki görevini isteksiz bir şekilde yürütüyordu; ama NYU hastanesinde çalışmayı tercih ediyordu. Oradaki yaralılar Vikki’yi daha mutlu ediyordu.

Yaralı Almanlar Ellis adasına götürülmeye ve orada iyileştirilmeye devam ettiler. Ölürken bile Tatyana'nın bilmediği bir dilden konuşan İtalyan askerler de buraya getiriliyordu. Konuşmalarında coşku ve hiddet vardı. İçten kahkahalar atıyor; hıçkırıklarla ağlıyor; umut içinde yüzüne bakıyor; elinden tutuyor ve ona teşekkür ediyorlardı. Bazen askerler ölmeden önce, eğer bulaşıcı bir hastalıkları yoksa, oğlunu onların göğüsleri üzerine yatırıyordu ve böylece huzur içinde ölmelerine yardımcı oluyordu.

Aleksandr'ın göğsüne de uyuyan oğlunu yatırabilmeyi çok isterdi.

Ellis adasının ortamı onu rahatlatıyordu. Anthony ile temiz beyaz çarşaflı yatağında yatabiliyor; kafeteryada üç öğün yemek yiyebiliyor; et ve tereyağı alabiliyordu. Oğluna bakabiliyor; onun sağlıklı olmasından güç alıyordu.

Edward ve Vikki bir yaz akşamı kafeteryada otururlarken Tatyana'nın önüne bir fincan kahve koydu ve onu, New York'a taşınmaya ikna etmeye çalıştı. New York'un savaş zamanında canlı

olduğunu; orada gece kulüplerine, partilere gidebileceğini; kıyafetler ve ayakkabılar alabileceğini; hatta içinde mutfağı, Antony ve kendisi için ayrı odaları olan bir ev bile tutabileceğini söylüyorlardı.

Binlerce kilometre uzakta savaş vardı. Binlerce kilometre uzakta Kama nehri ve Ural dağları vardı. Galaksilerin ışıkları Tatyana'nın Ellis adasındaki odasından içeri süzülüyordu ve ona, hayatına devam edip onları boş vermesini söylüyorlardı.

Tatyana'nın kulağında sesler yankılanıyordu; koridorlar, beyaz çarşaflar, tuzlu kokular ve şehrin karşı tarafındaki ışıklar rüya gibi geliyordu. Tatyana rüyalar adasındaydı ve ihtiyacı olan da buydu. Bu yüzden New York'a gitmek istemiyordu.

Ateş sönüyordu. Orman karanlıktı; ama soğuk battaniyenin üzerindeydiler. Aleksandr bacakları açık bir şekilde oturuyordu ve Tatyana da onun bacaklarının arasındaydı. Sırtını Aleksandr'ın göğsüne yaslamıştı. Aleksandr kollarını ona dolamıştı. İkisi de gökyüzüne bakıyor ve hiç konuşmuyordu.

"Tanya," diye fısıldadı Aleksandr başından öperek. "Yıldızları görüyor musun?"

"Elbette."

"Burada sevişmek ister misin? Battaniyenin üzerinde sevişelim ki bizi görsünler ve asla unutmasınlar."

"Şura..." Ses tonu yumuşak ve hüzünlüydü. "Bizi gördüler. Biliyorlar. Şuradaki takımyıldızını görüyor musun? Yıldız kümesinin gülücük şekli oluşturduğunun farkında mısın? Bize gülüyorlar." Biran duraksadı. "Onları başının üzerinden çok gördüm."

"Evet," dedi Aleksandr onu battaniyeye iyice sararak. "Bu takımyıldızının Perscus -Yunan kahramanı- galaksisinde olduğunu düşünüyorum."

"Perseus'un kim olduğunu biliyorum," diyerek başını salladı Tatyana. "Küçük bir kızken Yunan mitolojisine çok meraklıydım." Kendini Aleksandr'ın vücuduna bastırdı. "Sevişirken Perseus'un bizi izlemesi hoşuma gidecek."

"Perseus'daki sarı yıldızların daha çok göründüğünü; ancak mavilerin daha büyük ve parlak olduğunu biliyorsun..."

"Ve bunlara nova deniyor."

"Evet. Parlıyorlar; patlıyorlar ve soluyorlar. Gülücüğün etrafında ne kadar çok mavi yıldız olduğuna bir bak Tatya."

"Görüyorum."

"Yıldız rüzgârlarını duyuyor musun?"

"Bir hışırtı duyuyonım."

"Cennetten bir fısıltı getiren, geçmişten sonsuza uzanan seslerini duyuyor musun?"

"Ne fısıldıyorlar?"

"Tatyana... Tatyana..."

"Lütfen sus."

"Bunu hatırlayacak mısın? Nerede olursan ol başını kaldırıp Perseus'u gördüğünde, o gülücüğü fark ettiğinde, adının fısıldandığını duyduğunda, bil ki seni Lazarevo'ya geri çağırıyorum."

Tatyana gözyaşlarını Aleksandr'ın koluna sildi. "Beni geri çağırman gerekmeyecek asker; çünkü buradan asla ayrılmayacağım," dedi.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Central Park'ta Beysbol, 1943

EYLÜL DE BİTMİŞTİ VE Sovyetler Birliğin'den ayrılalı yedi ay olmuştu. Tatyana, Ellis'den dışaRI çıkmamış ve sadece ara sıra limana gitmişti. Bir cumartesi öğleden sonra, Vikki ve Edward, Tatyana ile Anthony’yi adeta zorla dışarı çıkardı ve New York'u gezdirmeye götürdü. Tatyana'nın itirazları karşısında ("Vikki, Anthony’yi koyacağım çocuk arabası yok.") Vikki bir eskici dükkânından dört dolara bebek arabası aldı. "Bu senin için değil; bebeğin için. Bebeğine verilen bir hediyeyi geri çeviremezsin."

Tatyana itiraz etmedi. Oğlunun birkaç kıyafet ve oyuncağa daha sahip olmasını isterdi. Bebek arabası da Ellis etrafında yaptıkları yürüyüşler için uygun olacaktı. Tatyana aynı eskici dükkânından Anthony’ye çıngırak ve oyuncak ayı aldı.

"Edward, karın, bir değil iki hemşireyle New York sokaklarında gezdiğini öğrenince ne yapacak?" diye sordu Vikki sırıtarak.

"Bunu ona söyleyenin gözlerini oyacak."

"Benim ağzım sıkıdır. Ya senin Tanya?"

Tatyana, "Ben İngilizce konuşmuyorum," deyince gülmeye başladılar.

"Bu kızın bir kez olsun New York'a gelmediğine inanamıyorum. Tanya neden göçmen bürosuna gitmiyorsun? Nasıl olduğunu görmeleri için onlarla birkaç haftada bir görüşmen gerekmiyor mu?"

Tatyana, Edward'a bakarak, "Adalet departmanından geldiler,” dedi.

"Ama bunun üzerinden üç ay geçti! New York’a gidip neler olup bittiğini kendin görmek istemiyor musun?"

"İşlerim çok yoğun."

"Yoğun bir hemşirelik," dedi Vikki gülerek. "O büyüyor. Yakında bebek arabasına sığmayacak. Yaşına göre oldukça iri. O kadar süt." Tatyana'nın süt dolu göğsüne baktı ve öksürdü.

"Bilmiyorum," dedi Tatyana büyük bir gururla Anthony’ye bakarak. "Onun yaşındaki erkek çocuklarının nasıl olduğunu bilmiyorum."

"Bana güven. O oldukça iri. Akşam yemeğine ne zaman geleceksin? Yarına ne dersin? Grammy’nin artık boşanmamdan bahsetmesini istemiyorum. Bu artık resmi biliyorsun. Boşandım. Büyükannem de her pazar günü bana, benim gibi dul bir kadını kimsenin istemeyeceğini söyleyip duruyor." Vikki gözlerini yuvarladı.

Vikki, peki neden onu haklı çıkarıyorsun?" dedi Edward.

Tatyana güldü.

"Benim gözüm sadece bir adamı görüyor. O da Chris Pandolfi."

Bu cevabın karşısında Tatyana homurdanmadan edemedi.

Edward gülümsedi. "Tanya, Chris'i pek sevmez, öyle değil mi Tanya?"

"Neden?" diye sordu Vikki.

"Çünkü bana Hemşire Düğünçiçeği diyor. Sanırım benimle dalga geçiyor. Bu düğünçiçeği de ne?"

Edward başını sallayıp gülümseyerek kolunu Tatyana'nın omzuna koydu, "Güzel, sarı bir çiçek," dedi. Vikki bu sırada Chris'in onu hafta sonu gezmeye götüreceğinden ve gelecek cumartesi gidecekleri dans için ona aldığı şifon elbisenin ne kadar güzel olduğundan bahsediyordu.

Battery parkının önündeki pazaryeri insanlarla doluydu.

Tatyana, Vikki ve Edward, uyuyan Anthony'yi pazarın önünden, Kilise Caddesinden, Wall Caddesinden, Güney Caddesinden, balık pazarından, Çin Mahallesi'nden ve Küçük İtalya'dan geçirdiler. Günün sonunda artık Edward ve Vikki yorgun düşmüştü. Tatyana binalardan, kalabalıktan, bağırışan neşeli insanlardan, mum, eski kitap ve elma satan sokak satıcılarından, sokak köşelerinde mızıka

ve akordeon çalan müzisyenlerden etkilenmişti. Ayakları ona ait değilmiş ve sert kaldırımlara değmiyormuş gibi yürüyordu. Kaldırımda patateslerin, bezelyelerin, lahanaların, şeftalilerin, elmaların, üzümlerin, pamuk ve kumaş satan at arabalarının, otobüslerin ve insan kalabalığının yanından geçerken etrafına şaşkınlık içinde bakınıyordu.

Mulberry Caddesi'ndeki bir kafeteryada durdular. Vikki ve Edward hemen kaldırımdaki sandalyelere oturdu. Tatyana elinde bebek arabasıyla ayakta durup yolun karşısındaki kilisenin merdivenlerinden inen gelin ile damada baktı. Etraflarında bir sürü insan vardı. Çok mutlu görünüyorlardı.

"Küçük ve zayıf bir kız sanki her an yere düşecekmiş gibi duruyor; ama ona bir bak. Nefesi bile kesilmedi," dedi Vikki.

"Bugün kesin kilo vermişimdir. Ordudaki günlerimden beri hiç bu kadar yürümemiştim," dedi Edward.

Edward da bir askerdi. "Edward hastanedeki yataklar arasında da her gün bu kadar yürüyorsun," dedi Tatyana gözünü kilisenin önündeki çiftten ayırmadan. "Ama sizin şu New York gerçekten güzelmiş."

"Sovyetler Birliğiyle kıyasladığında nasıl?" diye sordu Vikki.

"Çok daha iyi," dedi Tatyana.

"Bir gün bana oradan bahsetmen gerekecek," dedi Vikki. "Bakın şeftali! Haydi biraz alalım."

"New York hep böyle midir?" dedi Tatyana gözlerini çevreye bakmaktan alamayarak.

"Hayır. Savaş olduğu için böyle. Genelde hep canlıdır."

Tatyana iki hafta sonra Anthony ve Vikki ile birlikte Edward'ın Central Parkta doktorlarla oynadığı beysbol maçını izlemeye gitti. Chris Pandolfi de oradaydı. Edward'ın karısı gelmemişti ve Edward dinlenmek istediğini söylemişti.

Tatyana yanından geçenlere ve meyve satıcılarına bakarak gülümsedi. Kuşlar neşe içinde gökyüzünde uçuşuyordu ve kanatlarındaki renkler hayat saçıyordu. Başını eğdi ve bir eliyle oğlunu diğer eliyle ise şeftalileri tuttu. Şeftaliler olgundu ve güzel kokuyordu. Bir pazar günü Vikki ve Edward ile birlikte Ayı dağına çıkmayı düşünüyorlardı. Edward'ın karısı yine dinleniyor olacaktı ve yapraklar dökülecekti. Ama Tatyana bu pazar New York'taki Central Park'ta Anthony'nin elinden tutuyordu; güneş ışıl ışıl parlıyor; Edward beysbol oynuyordu ve Vikki her atışta hoplayıp zıplıyordu. Tatyana hayal görüp görmediğini merak etti.

Ama Anthony'nin annesi neredeydi? Ona ne olmuştu? Tatyana, 22 Haziran. 1941'den önce, Fransız yapımı banklarda oturan, kıımızı güllü beyaz bir elbise giyen ve Rusya'da savaşın başladığı gün dondurma yiyen kızı geri istiyordu. Erkek kardeşi Paşa ile yüzen, yaz günlerini kitap okuyarak geçiren ve her şeye sahip olan o kızı arıyordu. Güneşli bir günde karşısına çıkan Kızıl Ordu askerini özlüyordu. Dondurma almamış; bir önceki otobüse binmiş ve farklı bir yöne, bambaşka bir hayata doğru yola çıkmış olabilirdi. Ama o dondurmayı almalıydı. O dondurma sayesinde şu an buradaydı.

Şimdi New York'un coşkusu, Vikki'nin şen kahkaları, Anthony'nin ağlaması ve Edward'ın iyi huyları o kızı geri getirmeye çalışıyordu. Tatyana sahip olduğu her şeyi geride bırakmıştı. Çilli yüzünü kaldırarak, hoplayıp zıplayan Vikki'ye baktı ve gülümseyerek arkadaşlarına kola almaya gitti. Tatyana uzun sarı saçlarını her zamanki gibi örmüştü. Sıradan, mavi bir elbise giymişti ve üzerinde çok büyük duruyordu.

Edward ona yetişti ve Anthony'yi tutabileceğini söyledi. Tatyana başını salladı. Edward'ın, Aleksandr'ın oğlunu taşıdığını görmemek için başını öne eğdi. Böylece yaşadığı üzüntüler geride kalacak; Vikki ve Edwardla geçirdiği bu güzel günü bozmayacaktı.

Kola, su ve çilek aldıktan sonra birlikte çimlerin üzerindeki örtünün yanına döndüler. Tatyana bir süre hiç konuşmadı.

"Tanya,” dedi Edward. "Nasıl güldüğüne bir bak. Bebek gülüşü. Bu eşsiz bir şey, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Tatyana bakmadan. Anthony'nin dişsiz, büyük gülüşünü biliyordu. Bunu Ellis Hastanesinde görmüştü. Alman ve İtalyan askerler Anthony’ye bayılıyordu.

"Senin ve onun için bir şeyler aldım. Sence çilek yemek için henüz çok mu küçük?"

"Evet"

"Ama baksana, çok güzel değiller mi? Haydi alsana. Belki bunlarla bir şey pişirebilirsin."

"Evet," dedi Tatyana suyundan içerek. "Reçel, turta ve kurabiye yapabilirim. Dondurup kış için de saklayabilirim. Meyveleri değerlendirmede çok başarılıyımdır."

"Tanya, çileği değerlendirmenin kaç yolu var?"

"Bunu duysan şaşırırstn."

"Zaten şaşırıyorum. Ne yapıyorsun sen?"

"Çilek reçeli."

"Üstünden yalamayı çok severim."

"Gel de ye biraz."

Kaşığı ağzına uzattı ve tattırdı. Aleksandr dudaklarını yaladı. "Çokgüzel!"

Tatyana gözlerindeki bakışı fark etti. "Şura, hayır. Bunu bitirmem lazım. Sürekli karıştırılması gerekiyor. Bunu, kış için yaşlı kadınlara yapıyorum."

"Tanya..."

"Şura..."

Aleksandr, Tatyana'ya sarıldı. "Sam çilekler için deli olduğumu söylemiş miydim?"

"Sen karşı konulmaz birisin. "

ON İKİNCİ BÖLÜM

Slonko ile konuşma, 1943

"BİNBAŞI!"

Aleksandr hemen gözlerini açtı. Hâlâ sorgulama odasındaydı; tahta sandalyede oturuyordu ve İvanov tarafından korunuyordu. Slonko sert ve uzun adımlarla odanın içinde gelip gidiyordu.

"Pekâlâ Binbaşı, bana kalırsa artık oyun oynamayı bırakmalısın."

"Bu güzel," dedi Aleksandr. "Oyun oynayacak durumda değilim."

"Binbaşı!"

"Neden herkes bağırıyor?" Aleksandr başını ovdu. Kafatası çatlayacak gibiydi.

"Binbaşı, Tatyana Metanova adında bir kadın tanıyor musun?"

Aleksandr için sakin görünmek gittikçe zorlaşıyordu. İrade gücünü kullanarak sessiz kaldı. Bunu atlatırsa, her şeyin üstesinden gelebileceğini düşünüyordu. Yalan söylemekle gerçeği anlatmak arasında kararsız kalmıştı. Slonko'nun bir şeyler planladığı açıktı.

"Evet," dedi Aleksandr.

"Kim oluyor o?"

"Morozovo Hastanesi'ndeki hemşirelerden biriydi?"

"Biri *miydi?*"

"Artık orada değilim, yanılıyor muyum?" dedi Aleksandr uysal bir şekilde.

"Görünüşe göre o da orada değil."

Bu bir soru değildi. Aleksandr hiçbir şey söylemedi.

"O bir hemşireden fazlası, öyle değil mi Binbaşı?" dedi Slonko cebinden Aleksandr'ın pasaportunu çıkararak. "Burada, onun, senin karın olduğu yazılı."

"Evet," dedi Aleksandr. Hayatı pamuk ipliğine bağlıydı. Kendini yatıştırmaya çalıştı. Slonko'nun işinin uzun sürmeyeceğini biliyordu. Hazır olmalıydı.

"Şu anda nerede?"

"Bunu bilmek için kâhin olmam lazım," dedi Aleksandr.

"Bizimle birlikte," dedi Slonko öne doğru eğilerek. "Onu göz altına aldık." Büyük bir tatmin içinde güldü. "Bu konuda ne düşünüyorsun Binbaşı?"

Bu konuda ne mi düşünüyorum?" dedi Aleksandr gözlerini Slonko dan ayırmadan. Kollarını kavuşturup bekledi. "Bir sigara içebilir miyim?" diye sordu. Hemen getirdiler. Ellerinin titremesine engel olmaya çalışarak sigarasını yaktı. Aleksandr, Slonko'nun blöf yaptığını düşünmeye başladı. Stepanov daha dün Tatyana'nın kayıp olduğunu ve kimsenin onu bulamadığını; Mekhlis'in adamlarının panik içinde olduğunu söylemişti. Ayrıca Slonko ile yaptıkları önceki konuşmalarda bu konudan hiç bahsetmemişlerdi. Şimdi ise bir anda şapkasının içinden Tatyana'yı çıkarıyordu. Blöf yapıyordu. Eğer onu yakalamış olsalardı, Aleksandr'ı bu konuda daha önce sorgularlardı. Slonko onu aradıklarını; ama bulamadıklarını er geç söyleyecekti. Ama ne Dimitri, ne Sayers ne de Tatyana hakkında tek kelime etmiyordu.

Hâlâ yalnızdı ve Slonko üç gardiyanla karşısında duruyordu. Aleksandr'ın yüzüne parlak bir ışık vuruyordu ve bütün vücudunda bir halsizlik vardı. Uykusuzdu, beyinsel olarak yorgundu, sırtı ağrıyordu ve kalbinde bir ağırlık hissediyordu. Hiçbir şey söylememişti; ama harcadığı güç, enerjisini kaybetmesine yeterli olmuştu. Ne kadar enerjisi kalmıştı? 1936'da tutuklandığında büyük bir enerjisi vardı ve yaralı değildi. Neden Slonko ile o zaman karşılaşmamıştı? Aleksandr dişlerini sıktı ve beklemeye başladı.

"Karın şu anda sorguya çekiliyor."

"Senden başka biri tarafından mı?" dedi Aleksandr. "Bu kadar önemli bir davada başkasına güvenmene şaşırdım doğrusu. Senin için çalışan çok yetenekli adamların olmalı."

"Binbaşı, 1940'ta neler olduğunu hatırlıyor musun?"

"Evet. Savaşta Finlandiya ile savaştım. Yaralanıp şeref madalyası aldım ve teğmenliğe terfi edildim."

"Bundan bahsetmiyorum."

"Öyle mi?"

"1940'ta Sovyet Devleti yeni bir kanun çıkardı. Ceza kanununun 58. maddesine göre suç işleyen eşlerini destekleyen kadınlar yoğun çalışma kampında on yıl ceza alacak. Bu konuda bilgin var mı?"

"Ne yazık ki pek yok. Zaten 1940'ta evli değildim."

"Senin anlayacağın seviyeye ineceğim Binbaşı; çünkü oyun oynamaktan yoruldum. Karın, Dr. Sayers ve Dimitri Çemenko adında bir adamla kaçmaya çalıştı..."

"Dur," dedi Aleksandr. "Dr. Sayers de mi kaçıyordu? O Kızıl Haç'ta değil mi? Onlar uluslararası sınırları geçme hakkına sahip değiller mi?"

"Evet," diye bağırdı Slonko. "Ama karının ve yanındaki adamın böyle bir ayrıcalığı yok. Sınırdaki bir kazada Çemenko vuruldu."

"Tanığınız o muydu?" diyerek gülümsedi Aleksandr. "Umarım tek tanığınız o değildir."

"Dr. Sayers ve karınız Helsinki'ye ulaşmış."

Aleksandr gülümsemeye devam etti.

"Ancak doktor ağır bir şekilde yaralandı. Bunu nasıl öğrendiğimizi biliyor musun Binbaşı? Helsinki'deki hastaneyi aradık ve doktorun iki gün önce öldüğünü söylediler."

Aleksandr'ın yüzündeki gülümseme dondu.

"Çok yardımcı bir Kızıl Haç doktoru Sayers'in yaralı bir Kızıl Haç hemşiresiyle birlikte geldiğini söyledi. Kadın, Tatyana Metanova'nın tarifine uygun. Ufak tefek, sarışın ve hamile. Yüzünde de derin bir yara var."

Aleksandr hiç kıpırdamadı.

"Bu kadının o olduğunu düşünüyorum. Adamlarımız oraya ulaşana kadar doktordan onu tutmasını istedik. Onu Helsinki Hastanesinden aldık ve bu sabah buraya getirdik. Sorun var mı?"

"Evet," dedi Aleksandr ayakta durabilmek için kendi kendiyle mücadele ederek. Sonra oturmaya karar verdi. Yüzü, kolları ve bütün vücudu kaskatıydı. Bacakları titriyordu. Sert bir ses tonuyla, "Benden ne istiyorsunuz?” dedi.

"Doğruyu söylemeni."

Zaman -ne kadar garip bir şeydi. Lazarevo'da göz açıp kapayana kadar geçiyordu. Şimdi ise olduğu yerde sayıyordu ve saniyeler arasında derin nefesler alıyordu. Bir an kirli ahşap zemine bakarken doğruyu söylemeyi ve onu kurtarmayı düşündü. O lanet olası kâğıdı imzalayacaktı. Kim olduğunu itiraf edecekti. Peki ama Maykov ne olacaktı? O, Aleksandr'ı tanımadığını söylemişti. Vurulmadan önce onlara hangi gerçekten bahsedebilirdi? Slonko için yalanlar doğru, doğrular yalandı. Verdiği ve sakladığı cevaplar hep numaraydı. Buna rağmen hayattaki başarısı, karşısındaki insandan ne kadar yalan duyduğuyla ölçülüyordu. Artık onun Alexander Barrington olduğunu düşünmüyordu. Tek istediği söyleyeceği yalanları duymak ve bu işi bir başarı olarak kabul etmekti. Amacı kâğıdı imzalatmak ve onu öldürme hakkına sahip olmaktı. Alexander Barrington olup olmaması umurunda değildi. Öldürmek için sebep arıyordu ve Aleksandr her şeyi itiraf ederek bu isteğini gerçekleştirecekti.

Slonko doğruları evirip çeviriyor ve Aleksandr’ı güçsüzleştirmeye çalışıyordu. Gerçek, Tatyana'nın ortadan kaybolmuş olmasıydı. Onu aradıkları da doğruydu. Belki de Helsinki'deki Kızıl Haç’ı aramışlar; Dr. Sayers'in öldüğünü ve yanında bir hemşire olduğunu öğrenmişler; tariflere göre bu kadının Aleksandr'ın karısı olduğuna karar vermişlerdi. Sadece birkaç gün geçmişti. Adamlarını Helsinki'ye bu kadar çabuk göndermiş olabilirler miydi? Yetmiş kilometre ileride olan Leningrad'dan bile kamyon getirtemiyorlardı. Onu yakalayıp buraya getirmiş olabilirler miydi?

Tanya Helsinki'de sıkışıp kalmış mıydı? Aleksandr ona bu şehirde kalamayacaklarını söylemişti; ama o acıyla bunu hatırlayacak mıydı?

Aleksandr bakışlarını tekrar Slonko'ya çevirdi. Slonko önündeki şölene hazırlanırken ellerini ovuşturan bir adam gibi ona bakıyordu. Bir boğa güreşi seyreder gibiydi.

Aleksandr soğuk bir tavırla, "Benden duymadığınız bir gerçek var mı?" diye sordu.

"Kendi hayatınızı umursamıyor olabilirsiniz Binbaşı Belov; ama belki hamile karınızın hayatının tehlikede olduğunu bilirseniz bizimle konuşursunuz."

"Sorumu tekrarlayacağım," dedi Aleksandr. "Belki ilk söylediğimde beni duymamış olabilirsiniz. Söylemediğim bir şey var mı?"

"Evet. Bana doğruyu söylemediniz!" diye bağırdı Slonko, Aleksandr'a sert bir tokat atarak.

"Hayır!" Aleksandr dişlerini sıktı. "Sadece haklı olduğunu görmene yardımcı olmadım. Peşinde olduğun adamı en sonunda yakaladığını düşünüyorsun. Sana yanıldığını anlatmaya çalışıyorum. Gücünü benim üzerimde kullanamayacaksın. Askeri mahkemeye çıkarılmam gerekiyor. Ben sizin kolaylıkla itaat eden parti tutuklularınızdan değilim. Kızıl Ordu'da askerim. Ülkene hiç savaşta hizmet ettin mi?" Aleksandr ayağa kalktı. Slonko'dan bir kafa boyu uzundu. "Hiç sanmıyorum. General Mekhlis'in karşısına çıkmak istiyorum. Bu konuyu hemen halledeceğiz. Doğruyu mu istiyorsun Slonko? O zaman işe koyulalım. Ordunun savaş süresinde bana ihtiyacı var. Senin de Leningrad hapishanesine bir an önce dönmen gerekiyor," dedi Aleksandr.

Slonko küfretti iki gardiyandan Aleksandr'ı tutmalarını istedi; askerler bunu güçlükle yapabildiler.

"Elinizde hiçbir kanıt yok," dedi Aleksandr yüksek bir sesle. "Beni suçlayan kişi öldü. Ölmemiş olsa onu benim karşıma çıkarırdınız. Kumandanım Steanov ve tutuklanmamı emreden Mekhlis gerçeği

biliyor. Kızıl Ordu’da beş general önünde madalya aldığımdan haberdarlar. Nehirde yaralanmıştım ve savaşta verdiğim büyük çabalar için *Sovyetler Birliği Kahramanlık* madalyası almıştım."

Slonko güçlükle konuşuyordu. "Bu madalya nerede Binbaşı?"

"Güvende olması için karıma verdim. Eğer onu gözaltında tutuyorsanız, madalyaya bakabilirsiniz," diyerek gülümsedi Aleksandr. "Böyle bir madalyaya bakma fırsatı elinize bir daha zor geçer."

"Ben sorgu memuruyum!" diye bağırdı Slonko ve Aleksandr'a bir kez daha vurdu. Yüzü kıpkırmızıydı.

"Lanet olsun!" diye bağırdı Aleksandr. "Sen asker değilsin! Ben askerim. Benim üzerimde gücünü kullanamazsın."

"Bu konuda yanılıyorsun Binbaşı," dedi Slonko. "Senin üzerinde güç kullanabilirim. Neden biliyor musun?"

Aleksandr cevap vermeyince Slonko ona doğru eğildi. "Çünkü çok kısa bir süre içinde gücümü karının üzerinde kullanacağım."

"Gerçekten mi?" dedi Aleksandr kollarını gardiyanların elinden kurtarıp ayağa kalkarak ve arkasındaki sandalyeyi iterek. "Gücünü kendin için kullanabiliyor musun? Beni alt edeceğinden şüpheliyim çünkü."

Slonko cevap verirken geri çekilmedi. "Bundan emin olabilirsin. Bunu sana göstermeyi planlıyorum zaten."

"Lütfen yap," dedi Aleksandr yere düşen sandalyenin üstünden geçerek. "Böylece söylediklerinin yalan olduğunu görebilirim."

Slonko yüzüne doğru adeta hırladı.

"Ben senin aradığın kişi değilim," dedi Aleksandr.

"O kişisin Binbaşı. Söylediğin ve yaptığın her şey beni buna daha çok ikna ediyor."

Aleksandr soğuk ve küçük hücreye döndüğünde kıyafetlerini alabildiği için Tanrı'ya şükretti.

Gaz lambasını hücrede bırakmışlardı ve gardiyan gözlerini onun üzerinden bir an olsun ayırmıyordu.

Aleksandr, başına gelenlerin sebebinin ideoloji, komünizm ve vatan hainliği değil de; küçük bir adamın egosu olduğuna inanamıyordu.

Dimitri ve Slonko aynı karakterdeydiler. Dar kafalı ve taş kalpli Dimitri, içi kin dolu Slonko'nun kuzeni gibiydi. Dimitri hiçbir şeye sahip değildi ve bu çaresizliği onu iyice çileden çıkarıyordu. Artık ölmüştü; ama bunun için biraz geç olmuştu.

Aleksandr, hücrenin köşesinde otururken kilit sesini duydu. Derin bir iç geçirdi. Onu yalnız bırakmayacaklar mıydı?

Slonko içeri girdi ve kapıyı açık bıraktı. Gardiyan dışarıda kaldı. Slonko ayaktayken hücre tavanının yirmi santimetre altında duruyordu. Aleksandr'a ayağa kalkmasını emretti. Aleksandr isteksizce ayağa kalktı ve boyu tavandan beş altı santimetre kadar uzun olduğundan dizlerini hafifçe büktü. Öne doğru eğildi ve başı itaat ediyormuş gibi göründü.

"Karın Tatyana biraz ilginç bir kadın," dedi Slonko. "Onunla işim yeni bitti." Ellerini ovuşturdu. "Gerçekten ilginçti."

Aleksandr açık duran kapıya baktı. Gardiyan neredeydi? Elini iç cebine götürünce Slonko bağırdı. "Ne yapıyorsun?" Silahı olmadığından çekip çıkaramadı.

"Penisilin iğnemi çıkarıyorum," dedi Aleksandr. "Yaralıyım." Gülümsedi. "İlacımı almam lazım. Ocak ayındaki adam değilim."

"Bunu bilmek güzel," dedi Slonko. "1936'daki adam mısın?"

"Evet. Hâlâ o adamım," dedi Aleksandr.

"Sen kendini tedavi ederken, ben de karının senin hakkında neler söylediğini anlatayım..."

"Devam etmeden önce," diyerek sözünü kesti Aleksandr. Slonko'ya bakmadan bir morfin şişesi açtı. "Dünya’daki bazı ülkelerde kadınların kocaları hakkında bilgi verirken zorlanmasına karşı bir kanun olduğunu okumuştum. İlginç, öyle değil mi?" İğneyi şişenin içine soktu ve morfini yavaşça çekti.

"Onu zorlamadık," diyerek gülümsedi Slonko. "Her şeyi istekli bir şekilde anlattı." Tekrar gülümsedi. "Sadece bu da değil..."

Aleksandr bir adım öne çıkarak, "Seni uyarıyorum. Devam etme!” diye bağırdı. Slonko ile arasında yarım metre vardı. Elini dostça bir tavırla Slonko'nun omzuna atabilirdi; ama bu o anda uygun bir hareket değildi.

"Öyle mi?"

"Evet," dedi Aleksandr. "Bana bu konuda güven Slonko. Yanlış adamı tahrik ediyorsun."

"Neden?" diye sordu Slonko sıcak bir tavırla. "Yoksa tahrik olmuyor musun?"

"Tam aksi," dedi Aleksandr. "Tahrik olabilirim."

Slonko sessiz kaldı.

Aleksandr da bir şey söylemedi.

"Kendine penisilin iğnesi yapmayacak mısın Binbaşı?"

"Sen gidince yapacağım."

"Ben gitmiyorum."

Aleksandr başını salladı. "Elimizdeki işe bakalım. Beni askeri mahkemeye çıkaracak mısın? Yargılama sırasında orada olup, ülkende masum bir adamın kendini temize çıkarışını izlemekten zevk alacağına eminim."

"Senin ülkende Binbaşı," diye düzeltti Slonko.

"Benim ülkemde," dedi Aleksandr hiç kıpırdamadan. Hücre iki metre uzunluğunda ve bir metre genişliğindeydi. Bekledi. Slonko'nun bir mahkeme ayarlamadığını biliyordu. Elinde mahkemeye çıkarmak,

infaz etmek ve tam bir soruşturma yapmak için yetki yoktu. Aleksandr'a hiç kimsenin umursamadığı şeyleri itiraf ettirmeye çalışıyordu. Aleksandr'ın bildiği kadarıyla, tek tanık karlar üzerinde öldüğünden, Mekhlis bizzat kendisi Slonko'ya Belov'u serbest bırakmasını söylemişti. İyi adamları kaybedemezlerdi ve ölü bir kaçaktan başka ellerinde hiçbir tanık yoktu. Ayrıca Stalin, Belov için ölüm emri çıkarmamıştı ve tek umursadığı emir buydu. Ancak Slonko pes etmiyordu. Neden?

Slonko ona dokunamadı. Aleksandr sokakta Slonko gibi bir adamın yanından geçse dönüp bakmazdı bile. İşçi sınıfı böyle bir noktaya gelmişti. Bütün hayatı boyunca Slonko gibi partilerle domuzluk yapmış olan bir adam, Aleksandr gibi yedi yıldır peşinde olduğu bir av üzerinde gücünü kullanamazdı.

Bu düşünce Aleksandr'ın dünyası için son derece doğru, Slonko'nunki için ise son derece yanlıştı.

Aleksandr bekledi. Birkaç dakika sonra, "Neden daha çok bilgi edinip gelmiyorsun? Beni generallerin karşısına çıkar; ya da bana serbest kalma emrimi getir."

"Binbaşı, artık asla serbest olmayacaksın," dedi Slonko. "Zaten özgür olmamanı tavsiye ederim."

"Öldüğüm zaman özgür olacağım."

"Ölmene izin vermeyeceğim. Annen ve baban öldü. Senin için planladıkları hayatı yaşamanı istiyorum. İkisi de seni çok fazla düşündü Alexander Barrington. İkisi de bana böyle söyledi. Onların hayallerini gerçekleştirdiğine inanıyor musun?"

"Onları bilemem; ama kendi anne ve babamın hayallerini gerçekleştirdim. Onlar sıradan çiftçilerdi. Ben ise Kızıl Ordu'ya girdim. Benimle gurur duyarlardı."

"Karının umutları ne olacak Binbaşı? Bunları gerçekleştirdiğini düşünüyor musun?"

"Sana önceden de söyledim. Bana karımdan bahsetme."

"Öyle mi? O seninle konuşmak istiyor ama. O..."

Aleksandr, Slonko'ya doğru bir adım attı. "Bunu son kez söylüyorum. Bir daha söylemem."

"Gitmeyeceğim."

"Gideceksin. Seni kovuyorum. Bir bilgi elde edersen gel."

"Gitmeyeceğim Binbaşı," dedi Slonko. "Sen bana git dedikçe, ben kalmayı daha çok istiyorum."

"Bundan hiç şüphem yok. Ama yine de gideceksin." Aleksandr heykel gibi kıpırdamadan duruyordu. Nefes bile almıyor gibiydi.

"Binbaşı! Tutuklu olan ben değilim. Karısı tutuklanan da ben değilim. Amerikalı olan da."

"Ben de Amerikalı değilim."

"Amerikalısın Binbaşı. Karın aletimi emmeyi bitirdiğinde böyle söyledi."

Aleksandr, Slonko'nun boğazına yapıştı. Slonko şaşkınlıktan nefes alacak zaman bile bulamadı. Başını duvara yaslamıştı; gözleri yerinden fırlamıştı ve ağzı bir karış açıktı. Aleksandr boş kalan eliyle Slonko'nun kalbine morfini sapladı. Sonra da Slonko'nun çenesinden sıkıca tuttu. Slonko istese de tek kelime edecek halde değildi.

Aleksandr, İngilizce, "Beni şaşırttın. Karşında kimin olduğunu bilmiyor muydun?" dedi. Dişlerini sıkarak Slonko'nun boğazına yapıştı ve gözlerinin kaydığını gördü. "Bu, annem... Babam... Ve Tatyana için," diye fısıldadı.

Sarsılan Slonko yere yığıldı. Aleksandr onu boğazından tutarak kaldırdı ve boyun kasları gerilince, gözbebekleri büyüyünce ve göz kırpmayı kesince, Aleksandr boğazını bıraktı. Başmüfettiş bir anda yere yığılıverdi. Aleksandr boş şırıngayı Slonko'nun göğsünden çıkardı ve pis su borusuna atıp kapıya giderek bağırdı. "Gardiyan! Gardiyan! Slonko'ya bir şey oldu!"

Gardiyan içeri girdi; etrafa ve yerde yatan Slonko'ya baktı; sonra da şaşkın bir halde, "Ne oldu?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedi Aleksandr sakin bir şekilde. "Ben doktor değilim. Belki de bir doktor getirmelisiniz. Kalp krizi geçiriyor olabilir."

Gardiyan koşmalı mıydı; kalmalı mıydı; Aleksandr'ı orada mı bırakmalıydı; yoksa yanında mı götürmeliydi, bilmiyordu. Kapıyı kilitlemeli mi; yoksa açık mı bırakmalıydı? Yüzündeki şaşkınlık o kadar belirgindi ki, Aleksandr sakin bir şekilde gülümseyerek "Onu burada bırak ve beni götür. Hücreyi kilitleme zahmetinde bulunma. Hiçbir yere gidemez," dedi.

Gardiyan Aleksandr'ı aldı ve koşarak merdivenlerden çıkıp komutanlık binasına geçtiler. "Kiminle konuşmam gerektiğini bile bilmiyorum," dedi gardiyan çaresiz bir halde.

"Gidip Albay Stepanov ile konuşalım. O ne yapacağını bilir."

Stepanov'un Aleksandr'ı gördüğü andaki şaşkınlığı, kelimelerle anlatılmazdı. Gardiyan o anda panik içinde olduğundan konuşamıyordu. Slonko hakkında bir şeyler mırıldandı ve kapıda işini yaptığını, içeriden hiçbir ses duymadığını söyledi. Stepanov ondan birkaç kez sakin olmasını istedi; ama bu basit emri bile yerine getirecek durumda değildi. Stepanov en sonunda gardiyana votka ikram etti ve şaşkın bir halde Aleksandr'a döndü.

"Efendim," dedi Aleksandr. "Slonko hücremdeyken bir anda yere yığıldı. Sanırım gardiyan o sırada bir yere kadar gitmişti..." - Alexander bir an duraksadı. "Belki de özel bir işi vardı. Görevinin başında durmuyormuş gibi görünmekten korkuyor sanınm. Ama ben onun dikkatli ve çalışkan bir gardiyan olduğunu biliyorum. Slonko için yapabileceği bir şey yoktu."

"Aman Tanrım, Aleksandr!" dedi Stepanov ayağa kalkıp hemen üzerine bir şeyler giyerek. "Bana Slonko'nun öldüğünü mü söylüyorsun?"

"Bilmiyorum efendim. Ben doktor değilim. Ama bir an önce bir doktor bulsak iyi olur."

Bir doktor bulup hücreye getirdiler. Doktor bir anda irkildi ve Slonko'nun nabzına bakma gereği bile duymadan ölmüş olduğunu söyledi. Hücrede çok pis bir koku vardı. Herkes nefesini tuttu.

"Ahh Aleksandr," dedi Stepanov.

"Evet efendim," dedi Aleksandr. "Sanırım çok şanssızım."

Hiç kimse Slonko'yu ne yapacağını bilmiyordu. Sabah 2.00'de Aleksandr'ın hücresine gelmişti. Herkes uykudaydı. Aleksandr'ı koyacak hiçbir yer yoktu. Aleksandr yanında gardiyanla birlikte Stepanov'un odasının antresinde yatmayı önerdi ve Stepanov bunu kabul etti. "Te şekkürler efendim," dedi Aleksandr yere uzanarak. Stepanov köşede titreyen gardiyana baktı ve sonra Aleksandr'a döndü. "Binbaşı neler oluyor?" diye fısıldadı.

"Siz söyleyin Albay," dedi Aleksandr. "Slonko benden ne istiyordu? Bana Tatyana'yı Helsinki'den getirdiklerini ve her şeyi itiraf ettirdiklerini anlatıp durdu. Neden bahsediyordu?"

"Tam olarak öyle değil," dedi Stepanov. "Onu bulmaya çalıştılar; ama bunu başaramadılar. Sovyetler Birliğinde insanlar ortadan kaybolmakla kalmıyor..."

"Aslında efendim..."

"Arkasında en ufak bir iz bırakmıyor."

"Efendim aslında..."

"Aleksandr güçlük çıkarmayı bırak."

"Tamam efendim."

"Greçeski Hastanesi NKGB'ye..."

"Neye?"

"Sana söylemediler mi? NKVD kapandı. Artık yeni adı NKGB. Hükümet Güvencesi Altındaki Komite. Aynı kuruluş; ama adı farklı. 1934'ten beri ismi değişiyor." Stepanov omuz silkti. "Her neyse. NKGB'ye Sayers'in ve Metanova’nın Leningrad'a gitmediği söylendiğinde şüphelenmişler. Kamyonu ters dönmüş bir halde, dört

Sovyet ve bir sürü Finlandiyalı askerini de ölü olarak bulmuşlar. Kamyonda ilk yardım çantası yokmuş ve hatta kamyonun brandasındaki Kızıl Ordu amblemi sökük haldeymiş. Kimse bunu açıklayamıyor. Ne doktordan ne de hemşireden bir iz var. Ancak kazanın olduğu yerin altı istasyon, ilerisinde arama yapan görevliler ise bir doktorla hemşirenin, yaralı, Finlandiyalı bir pilotu Helsinki'ye götürdüğünü söylemiş. Hemşirenin adını hatırlayamıyorlar; ama Amerikalı olduğundan eminler. Yaralı Finlandiyalı pilotu bulduk. Aslına bakarsan ne pilot; ne de Finlandiyalı. Yaralı olduğunu söylemekse az kalır. Bu, her tarafı delik deşik edilen arkadaşın Dimitri'ymiş. Durum bu. Arkadaşın ölmüş; hemşire ve doktorda kayıplara karışmış. Bu yüzden Mitterand, Helsinki Kızıl Haç hastanesini aradı ve Rusça konuşmayı bilmeyen bir doktor buldu. Bunların hepsi manyak," diye fısıldadı Stepanov. "Doktorla İngilizce konuşacak birini bulmaları bütün günlerini almış." Stepanov gülümsedi. "Seni önerecektim."

Aleksandr hiçbir tepki vermedi.

"Her neyse. En sonunda Volkhov'dan doktorla İngilizce konuşacak birini getirtmişler. Anladığım kadanyla Dr. Sayers ölmüş."

"Öyleyse anlattıklarının büyük kısmı doğru," diyerek iç geçirdi Aleksandr. "Yalanlarını doğrularla o kadar iyi karıştırıyorlar ki; insan bunları ayırt etmeye çalışırken kafayı yiyor."

"Evet. Sayers, Helsinki'de öldü. Yaraları yüzünden kan zehirlenmesi geçirmiş. Doktorun ölmeden önce söylediğine göre, hemşire iki gündür yanında değilmiş. Onun Finlandiya'da olmadığını tahmin ediyormuş."

Aleksandr üzüntü ve rahatlama içinde Stepanov'a baktı. Bir an için Tatyana'nın burada olmadığına üzüldü. Belki de ona son bir kez bakma şansı olabilirdi. Ancak sonra gerçek duyguları su yüzüne çıktı. "Teşekkürler efendim," diye fısıldadı.

Stepanov, Aleksandr'ın sırtını okşadı. "Şimdi uyu. Güce ihtiyacın var. Aç mısın? Biraz sosisim ve ekmeğim var."

"Onları bana daha sonra yemem için saklarsanız çok minnettar olurum; ama şimdi uyumam lazım."

Stepanov kışlaya gitti ve Aleksandr uykuya daldı. Tanya'nın, söylediği her şeyi dinlemiş ve Helsinki'den ayrılmış olması üzerinden büyük bir yükün kalkmasına yardımcı olmuştu. Stockholm'e gitmiş olmalıydı. Belki de hâlâ oradaydı. Sayers'in de sonuna kadar Tatyana'nın yanında olduğunu düşünüyordu; çünkü Sayers ona Aleksandr'ın öldüğünü söylememiş olsa Tatyana çoktan Sovyetler Birliği'ne dönmüş olurdu.

Elinden bir şey gelmiyordu.

En azından lanet olası Dimitri ölmüştü.

Rahatsız bir şekilde uykuya daldı.

Volga nehri üzerindeki köprü, 1936

Alexander on yedi yaşındayken tutuklandığında, Kreşti hapishanesinde kim olduğunu sordular. O zaman bununla çok fazla ilgilenmiyorlardı. Sormuşlar; yanından ayrılmışlar ve günler sonra geri dönüp, "Alexander Barrington mısın?" diye tekrarlamışlardı.

"Evet," dedi Alexander; çünkü verecek başka bir cevabı yoktu ve doğru söylemenin onu kurtaracağını düşünüyordu.

Sonra ona kararı okudular. Alexander için o günlerde generallerden oluşan bir mahkeme yoktu. Onu penceresiz ve demir parmaklıklı bir hücreye götürdüler. Köşeye tuvaletini yapması için bir kova koydular. Tavanda sadece bir ampul vardı. Ellerindeki kâğıtta yazılardan okurken ondan ayakta durmasını istediler. İki adam vardı. Alexander birinci adamın söylediklerini anlamamış gibi, ikinci adam kâğıdı alarak tekrar okudu.

Alexander ismini yüksek ve net bir şekilde duydu: "Alexander Barrington." Karar daha da netti: "1935'te Moskova'da Sovyetler Birliği karşıtı hareketler yapmaktan ve Sovyetler Birliğinin otoritesini küçümsemekten Vladivostok'taki işçi kampında 10 yıl çalışmasına karar verildi. "On yılı duyunca yanlış anladığını düşündü. Bunu ona tekrar okumaları iyi olmuştu. Babasının nerede olduğunu sordu

çünkü bu meseleyi çözüp ona ne yapması gerektiğini söyleyebileceğini düşünüyordu.

Ama ona cevap vermediler. Babasının, annesinin, bir zamanlar Moskova'da onlarla beraber yaşayan yetmiş sekiz kişinin, Alexander’ın bazen yanlarına gittiği komünist grubun, arkadaşı Slavan'ın ve yaşlı Tamara'nın başına gelenleri biliyordu.

Ona, verilen cezayı anlayıp anlamadığını sordular.

Anlamamıştı; ama yine de başını salladı.

Yaşayacağı hayatı gözünün önünde canlandırmaya çalışmakla meşguldü. Babasına, gençliğini Stalin'in Sovyet Rusya'yı endüstrileştirmek üzerine olan beş yıllık planıyla geçirerek -Alexander bu planı çok iyi anlıyordu; çünkü Sovyetler Birliği'nde neyin yolunda gitmediğini çok iyi biliyordu- Alexander için istediği hayatı kurmayı başarıp başaramadığını sormak istiyordu. Ama babası görünürde yoktu.

Alexander'ın kaderi, ütopik ülke ona para ödeyemediği için Sibirya'da altın madeni aramak mıydı?

"Sorun var mı?"

"Annem nerede?" diye sordu Alexander. "Ona veda etmek istiyorum."

Gardiyanlar güldüler. "Annen mi? Annenin nerede olduğunu nasıl bilelim? Yarın sabah gidiyorsun. O zamana kadar onu bulmaya çalışabilirsin."

Ertesi gün ise Vladivostok'a giden trene bindirildi. Yanındaki adam, "Bizi Vladivostok'a götürdükleri için şanslıyız. Ben Perm-35'ten geldim. Orası tam bir cehennem," dedi.

"Orası nerede?"

"Molotov şehrinin yakınında. Orayı duydun mu hiç? Kama nehrinde, Ural dağlarının yakınında. Vladivostok kadar uzak değil; ama çok daha kötü. Oraya giden hiç kimse hayatta kalmayı başaramıyor."

"Sen ölmemişsin."

"Çünkü orada sadece iki yıl çalıştım ve beni serbest bıraktılar. İstediklerinden daha fazla mal ürettim ve kapitalist üretkenliğim onları memnun etti. Normal bir adamdan daha fazla çalıştığımı düşündüler."

Alexander, Sovyetler Birliği haritasında Vladivostok'un yerini bulduğunda, evi ve parası olmamasına rağmen, yaşamak istiyorsa ilk fırsatta buradan kaçması gerektiğini düşündü. Dünyanın bir ucundaydı. Büyük baş hayvanları taşıyan trenle Ural dağlarından, batı Sibirya ovasından, orta Sibirya platosundan, Moğolistan'dan, Çin'den ve Japonya'dan geçtiler. Alexander, Vladivostok denilen bu yeraltı mezarından dönüş olmadığını biliyordu.

Alexander, binlerce kilometre boyunca küçük pencereden ya da gardiyanların ara sıra içeri hava girmesi için açık bıraktıkları kapıdan dışarıyı izledi. Volga nehrini geçecekleri sırada bir fırsat yakaladığını düşündü. Trenden atlayacaktı. Volga nehri demir köprünün otuz metre kadar altındaydı. Alexander, Volga hakkında pek bir şey bilmiyordu. Kayalıklı mıydı? Derin iniydi? Akıntı hızlı mıydı? Çok büyük olduğunu görmüştü ve binlerce kilometre uzaktaki Hazar denizine döküldüğünü biliyordu. Eline başka bir şans geçer mi bilmiyordu. Ancak Volga nehrinden kurtulmayı başarabilirse güneydeki ülkelere, Gürcistan'a, Ermenistan'a ya da Türkiye'ye ulaşabilirdi. Annesinin Amerikan dolarlarının yanında olmasını isterdi. Hüsran dolu Moskova gezisinden döndüklerinde kitabı kütüphaneye geri götürmüştü ve sonra tutuklandığı için alma şansı bulamamıştı. Ancak para olmadan da, kaçmanın ya da ölmenin kendi seçimi olacağını biliyordu.

Aşağıya bakınca midesi bulanmaya başladı. Barrington'daki William Miller'ı hatırladı. Yakışıklı, sarışın ve popüler William Miller. Yüzme dersleri almaya beş haftalık bir bebekken başlamıştı. Zıplayabiliyor, takla atabiliyor ve suyun altında nefesini tutabiliyordu. Barrington'daki bütün çocuklardan daha hızlı yüzüyor ve koşuyordu. Denemekten utanmayan Alexander da bunlara dahildi. Sekiz yaşındayken, bir yaz öğleden sonrası Williamların olimpik yüzme

havuzlarında tarzancılık oynuyorlardı. Tramplenden zıplayarak beş metre derinliğindeki havuza atlıyorlardı. William havuzun iki metre üzerinde bulunan tramplenden havuza atladı; ancak William'ın hesaba katmadığı bir şey vardı. İri kemikli Ben, tramplenin hemen altındaydı ve William onu son anda fark ederek sola doğru atlamıştı. William'ın başı havuzun kenarına çarptı ve o günden sonra William'a yirmi dört saat bir hemşire bakmaya başladı. Yemeğini de midesine takılan bir tüple yiyordu. Garip mi? On yedi yaşındaki bir çocuğun 100 metreden tahmini sekiz metre derinliğindeki bir suya atlaması kadar garip miydi? Alexander fizik kurallarını bu duruma uyarlayamıyordu; ama içinden bir ses bu kuralların onun lehine olmadığını söylüyordu. Panik yapacak ve düşünecek zaman yoktu. Midesi bunun farkındaydı. Ölümüne atlıyor olabilirdi; ama en azından bu şekilde daha hızlı ölürdü. İstavroz çıkardı. Vladivostok'a giderse, ömrünün geri kalan kısmını ölümle cebelleşerek geçirecekti.

Tanrım bana yardım et, diye mırıldandı ve üzerindeki hapishane giysileriyle trenden atladı.

Yüz metreden aşağıya düşmesi uzun zaman aldı. O suya ulaştığında tren neredeyse nehrin diğer tarafına varmıştı. Çivileme atlamıştı ve Volga'nın bu atlayışını kaldıracak kadar derin olmasını umut etmişti. Derindi. Ayrıca soğuktu ve çok fazla akıntı vardı. Akıntı onu yarım kilometre kadar sürüklerken nefes alabilmek için mücadele ediyordu. Bu sırada başını köprüye çevirdi ve trenin çok uzakta nokta gibi göründüğünü fark etti. Durmuş gibi değildi. Yanındaki tutuklu dışında kimsenin yokluğunun farkında olmadığına emindi. Leningrad'dan Volga'ya geçen tutuklu "Güçlü kuvvetli, genç çocuk Vladivostok'a gidene kadar sabret. Başına neler geleceğini göreceksin," demişti.

Köprü gözden kaybolana kadar sudan çıkma riskini almak istemiyordu. Akıntı ile birlikte beş kilometre boyunca yüzdü ve en sonunda yorularak sudan çıktı. Yazdı ve insan hemen kuruyordu. Alexander yerden birkaç patates koparıp onları çiğ çiğ yedi ve sonra kıyafetlerini çıkarıp kendine yapraklardan yatak yaparak uyudu. Uyandığında kıyafetleri nemliydi ve bacakları ağrıyordu. Kendine

nasıl yeni kıyafet yapacağını bilmediğinden ateş yaktı ve kıyafetleri kurutarak hapishane giysisi oldukları belli olmasın diye ters çevirdi. Rengi iyice kaybetmek için yapraklarla, çamurla ve çilekle kıyafetlerini iyice lekeledi. Artık NKVD tarafından aranılan bir tutuklu olduğu belli değildi.

Alexander, Volga nehrinde balıkçı tekneleriyle ilerledi ve bir balıkçı ona pasaportunu sorana kadar onlara yardımcı oldu. Bu olaydan sonra ise ormanlar arasından ilerlemeye başlayarak Gürcistan ile Türkiye arasındaki dağlardan geçti. Balıkçılardan ve çiftçilerden uzak durmaya çalıştı; çünkü eninde sonunda birinin pasaportunu soracağından emindi. Pasaportu alınıp hapishanede damgalandığından, bunu gösterme şansı yoktu. Bu yüzden gömdü.

Yardım almadan seyahat etmenin dezavantajı yavaşlıktı. Yürüyerek günde ancak otuz kilometre ilerleyebiliyordu. Alexander güneye biraz daha hızlı gidebilmek için at arabasına binme riskini almalıydı.

Geçtiği tarlalardan birinde çalışan on beş yaşında bir kız görünce durdu, içecek ve yiyecek bir şey, yapacak bir iş olup olmadığını sordu. Kız onu eve, iyi kalpli ailesinin yanına götürdü. Kızın büyük çiftçi elleri, uzun, açık kahverengi saçları, yuvarlak bir yüzü ve toplu bir vücudu vardı. Koltuk altı ve ensesi terlemişti. Boynunda, küçük, altın bir haç işareti vardı. Sağlıklı ve genç görünüyordu.

Alexander Gürcistan'a kadar gidememişti. Karadeniz'deki Krasnador yakınındaki Beyli Gor köyünde kalacaktı. Burası hâlâ Rusya'ya aitti. Aylardan ağustostu ve hasat mevsimiydi. Çiftçi bir aile olan Belovlara tarla işlerinde yardım edecekti. Yefim ve Maritza Belov'un Grişa, Valeri, Şaşa ve Anton adında dört oğlu ve bir kızı vardı.

Belov ailesinin ona verecek odası yoktu; ama büyük bir memnuniyetle ağılda yattı, samanlıkların üzerinde uyudu, gün doğumundan gün batımına kadar çalıştı ve geceleri Larissa'yı düşündü. Larissa dudaklarını aralayarak ona gülümsüyordu ve sürekli nefessiz kalmış gibi yapıyordu. Alexander bunun bir oyun

olduğunu biliyordu; ama sekse ihtiyacı olduğu için bu işe yarıyordu. Uzun zamandır hiçbir şey yaşayamıyordu. Larissa bunun için uygundu.

Ancak Alexander ondan uzak durdu. Erkek kardeşleri işe yaramaz tipler değildi. Tarlada çalışarak patates, havuç, soğan ve buğday topluyorlardı. Yeni yetişen kız kardeşlerini korumak için gözlerini dört açıyorlar; Alexander gibi tişörtünü çıkarıp sadece pantolonla çalışan ve güneşin altında bronzlaşan göçmen işçilerden onu sakınıyorlardı. Alexander on yedi yaşındaydı; ama adam gibi görünüyor, adam gibi yiyor ve adam gibi çalışıyordu. Her yönden bir adam gibiydi ve Larissa bunu görüyordu. Erkek kardeşleri de. Bu yüzden ondan uzak duruyordu. Aileye kış için odun kesmeyi ve yemek için daha büyük bir masa yapmayı önerdi. Çocukken babasının testere, planya, çekiç ve çivi kullanarak masa yaptığını görmüştü. Amacı tarladan uzak durmak ve başka işlerle oyalanmaktı.

Ancak Alexander uzak durdukça Larissa ona daha çok yakınlaşıyordu ve şımarık bir kız gibi davranıyordu.

Karadeniz kıyısındaki Krasnodar'da ağustos sonuydu. Alexander bir öğleden sonra ahırda samanları istiflerken yere vuran ışığı gördü. Arkasına döndüğünde ışığın önünde duran Larissa tarafından kesildiğini fark etti.

Alexander'ın elinde diren, kalın ip ve bıçak vardı. Larissa alçak bir ses tonuyla ne yaptığını sordu. Samanları istiflediğini söyleyecekti; ama bunu bildiğini fark etti ve hiçbir şey söylemedi. Başka koşullar altında kendini dizginlemezdi. Şimdi bile kendini zor tutuyordu. Ama bu kızın bela olduğunu hissedebiliyordu.

"Larissa bunun sonu iyi olmayacak," dedi.

"Ne demek istediğini anlamıyorum," dedi ona yaklaşarak. Yalınayaktı ve üzerinde bir elbise vardı. "Dışarısı çok sıcak. Biraz gölgede kalmak için geldim. Umarım senin için bir sakıncası yoktur."

Ona sırtını döndü ve samanları almak için eğildi. "Ağabeylerin beni öldürecek."

"Bunu neden yapsınlar? Çok fazla çalışıyorsun. Seni takdir ediyorlar." Ona daha da yaklaştı. Alexander teninin kokusunu duyabiliyordu. Larissa derin bir nefes aldı. O da Alexander'ın kokusunu soluyordu.

"Dur."

Ona doğru bir adım daha attı ve durdu. Ona hâlâ sırtı dönüktü; ama ahırdaki masanın üzerine zıpladığını hissetti. "Burada oturup seni izleyeceğim," dediğini duydu.

Bir süre ona baktı ve sonra işine geri döndü. Vücudu pes etmek üzereydi. Bir anda rahatlayabileceğim düşünüyordu. Bundan zarar gelmezdi. Taze bedeninin, yıkanmış saçlarının ve nefesinin kokusunu alacak kadar yakınındaydı. Bir an gözlerini kapadı.

"Alexander," dedi boğuk bir ses tonuyla. "Bana bak. Sana bir şey göstermek istiyorum."

İsteksizce ve çaresizce ona baktı. Larissa yavaşça elbisesini kaldırdı ve bacaklarını araladı. Kalçaları, Alexander'ın göz seviyesindeydi. Gözleri bacaklarının arasına takıldı ve bir inilti kopardı.

"Buraya gel Alexander."

Gitti. Bacakları arasında durdu ve elbisesini tamamen çıkardı. Nefes nefese ve ter içinde dudaklarından öptü. Sonra göğüslerini yalamaya başladı ve bir yandan da elini bacaklarının arasında gezdirdi. Larissa inliyordu. Tam o sırada ahırın dışından bir gülme sesi geldi ve Larissa, Alexander'ı itmeye çalıştı. Alexander onu bırakmıyordu.

Larissa onu sert bir şekilde itti ve masadan aşağı indi. Tam o sırada en büyük ağabeyi Grişa içeri girdi, "Larissa, demek buradasın. Her yerde seni aradım. Buradan çık. Alexander'ı baştan çıkarmaya çalışmaktan vazgeç. İşi olduğunu görmüyor musun? Annemin yanına git. İnekleri çayırdan hâlâ neden getirmediğini merak ediyor. Birazdan süt almaya gelecekler."

"Gidiyorum," dedi Larissa, Alexander'ın yanından geçerek. Grişa ondan önce çıktı ve Larissa gitmeden önce arkasına dönerek," Alexander, bir dahaki sefere işimiz yarım kalmayacak ve ağzımı vücudunun her yerinde gezdireceğim. Sana söz veriyorum. Sonra kardeşim gibi ben de sana Şaşa yerine Şura diyeceğim. Sadece bekle," diye fısıldayıp gülümsedi.

Alexander günün geri kalan kısmında ve gece ahırdayken ondan başka hiçbir şey düşünemedi. Ancak ertesi gün bu isteklerini dizginleyen bir şey oldu. Sabah Larissa'nın solgun yüzünü gördü. Ona yaklaştığında Larissa ellerini kaldırdı ve yüzüne bakmadan, "Kendimi iyi hissetmiyorum," dedi.

"Umurumda değil," dedi. "Ben seni iyi ederim."

Larissa onu itti ve yüzüne bakmadan, "Uzak dur Alexander. Kendine bir iyilik yap ve benden uzak dur," dedi.

Alexander şaşkınlık içinde işinin başına döndü. Onu bütün gün görmedi. Akşam yemeğinde yüzü solgun olan Larissa'nın ateşinin de çıktığını öğrendi. Ateşi ertesi gün iyice yükseldi ve yüzünde kırmızı lekeler çıkmaya başladı.

Büyükler panik içinde hastalandığını söylediler.

Sonra Alexander da ateşlendi ve hastalanması büyükler tarafından panikle karşılanmadı. Atlarla ilgilenen adam tifüs olmuştu ve bunu onlara da bulaştırmıştı. Hastalığın başlangıcındaki baş ağrısı çok ağırdı ve gözleri yerinden fırlayacak gibi oluyordu. Alexander ateşin ardından sayıklamaya başlamıştı. Larissa'nın erkek kardeşleri, annesi ve babası da hastalığı kaptı. Larissa, Alexander'ın elini tutarak öldü. Herkes mezar kazamayacak kadar bitkin olduğundan onu hiç kimse gömemedi. Başında kendi ölümlerini beklediler.

Sonunda hayatta sadece Larissa'nın babası Yefim ve Alexander kalmıştı. Günlerce ve hatta haftalarca dışarı çıkmadılar. Birbirlerine tutundular; su içtiler ve dua ettiler. Alexander dualara İngilizce başlıyor ve sonra bunu Rusçayla karıştırıyordu. Barış, annesi ve babası, Amerika, sağlığı, hayatı, Teddy, Belinda, Boston, Barrington,

ormanlar ve son olarak da ölüm için dua ediyordu; çünkü artık buna katlanamıyordu. Sonra Yefim’in acı dolu gözlerle onu izlediğini görüyordu. Ağzından kanlar gelen Yefim, "Oğlum, bu şekilde, burada ölme. Annenle babanın yanına git. Evine dön. Evin nerede oğlum?" diye fısıldıyordu.

Yefim öldü. Alexander ise hayatta kaldı. Karantinada altı hafta geçirdikten sonra daha iyi oldu. Sovyet yetkililer hastalığın bölgeye yayılmaması için Belyi Gor köyünü, bütün cesetleri, ahırları ve tarlaları yaktı. Hayatta kalan ve kimliği olmayan Alexander, Yefim'in üçüncü oğlu Aleksandr Belov adı altında bir kimlik çıkardı. Sovyetler Birliği konsey üyeleri yüzlerinde maske ve ellerinde dosyalarla geldiklerinde, "Adın ne?" diye sordular. Alexander da hiç tereddüt etmeden, "Aleksandr Belov," dedi. Belyi Gor'daki doğum kayıtlarını ve Belov ailesinin nüfus kütüğünü inceledikten sonra Aleksandr'a bir pasaport çıkarttılar. Böylelikle Aleksandr evrakları tam olduğu için Sovyetler Birliğinde rahatlıkla seyahat edebilecekti. Aleksandr trene bindirildi ve Sovyetler Birliğinden verilen yazılı bir izinle Leningrad’a gönderildi. Orada Yefim'in kız kardeşi Mira Belov ile kalacaktı. Aleksandr’ın şansına, Mira, gerçek Aleksandr Belov'u on iki yaşından beri görmüyordu; ama yine de Aleksandr'ın siyah saçlarını, siyah gözlerini, zayıf vücudunu ve uzun boyunu görünce şaşırmıştı. ("Şaşa, anlayamıyorum. Beş yaşındayken, sarısın, kısa boylu ve tombuldun!") Şüphelenecek kadar iyi hatırlamıyordu. Aleksandr orada kaldı ve holde, boyundan yarım metre kısa olan bir yatakta yatmaya başladı. Mira, kocası ve kocasının ailesiyle akşam yemeği yiyor; evde mümkün olduğunca az zaman geçirmeye çalışıyordu. Kafasında bir plan vardı. Okulu bitirdikten sonra orduya katılacaktı.

Aleksandr’ın geçmişi hatırlayacak, düşünecek ve acı çekecek vakti yoktu. Sadece bir görevi vardı -ailesini tekrar görmek- öyle ya da böyle Sovyetler Birliğinden ayrılmak.

Yeni Bir Dost, 1937

Lisenin son altı ayında Aleksandr, Dimitri Çemenko ile tanıştı. Tuhaf görünen ve ufak tefek olan Dimitri, Aleksandr'a sürekli sorular soruyordu. Merakı bazen sinir bozucu oluyordu. Dimitri, Aleksandr’ın

hiçbir zaman sahip olamadığı köpek yavrusu gibiydi. Yalnız ve arkadaşa ihtiyaç duyan zararsız biri gibi görünüyordu. Bir deri bir kemik, pösteki gibi saçları olan ve gözleri fıldır fıldır oynayan bir çocuktu. Birine ya da bir şeye birkaç saniyeden fazla bakamazdı. Ancak Aleksandr konuşurken onu ağzı açık izliyordu ve bu Aleksandr’ı güldürüyordu. Dimitri şaka kaldıran biriydi. Yarışta sonuncu olduğunda, futbol oynarken gol kaçırdığında ve ağaçtan düştüğünde kendi haline gülerdi.

Ancak Aleksandr birkaç kez Dimitri’nin okul bahçesinde çocukları dövmeye çalıştığını görmüştü. Dimitri bir seferinde Aleksandr'ın da ona katılmasını istediğinde, Aleksandr onu kenara çekerek, "Sen ne yapıyorsun?" demiş ve Dimitri özür dileyerek bunu bir daha tekrarlamayacağını söylemişti. Aleksandr onun bu davranışlarını kızlar tarafından dikkat çekmeyen bir tip olmasına bağlıyordu. Kızlara sürekli laf atardı ("Poposu güzel değil mi? Hey, sen güzel popolu!") Aleksandr büyük bir sabırla ona hatalarını gösteriyordu; ancak yaptığı hiçbir şey Dimitri'nin gol atmasına, yarışı birinci bitirmesine ya da saçlarından bahseden bir kızı dinlerken sıkıldığını belli eden bir ifade takınmamasına yardımcı olmuyordu. Ancak Dimitri'nin huyları başka yönlerden düzeliyordu. Aleksandr’ın esprilerine gülüyordu ve ona iyi bir dost gibi davranıyordu.

Dimitri, Aleksandr'ın aksanındaki küçük farklılıkla çok ilgiliydi; ama Aleksandr sorduğu soruları geçiştiriyordu. Dimitri'ye güvenmiyordu. Bunun sebebi Dimitri'nin kişiliği değil; hiç kimseye kolay kolay güvenemeyen Aleksandr’dı. Dimitri ile Amerika’daki geçmişinden konuşmak yerine başka konulardan bahsediyorlardı: komünist politika (alaycı bir şekilde), kızlar (Dimitri’nin deneyimleri Aleksandr'a nazaran daha azdı) ve aile.

Bir öğleden sonra eve yürürlerken, Dimitri babasının şehir hapishanelerinden birinde gardiyan olduğunu söyledi. Burası sıradan bir hapishane değil; Leningrad'ın en korkunç yerlerinden biri olan Tutukeviydi. Aleksandr, bunu söylemesinin sebebinin onun gözünde daha güçlü görünmek olduğunu biliyordu. Aleksandr o andan itibaren Dimitri'ye farklı bir gözle bakmaya başladı.

Bir anda kaderine açılan bir kapı ve ailesine ne olduğunu öğrenme fırsatı bulmuştu. Bu Dimitri'ye güvenmesi için geçerli bir nedendi. Aleksandr, Dimitri'ye geçmişinden bahsedip Harold ve Jane Barrington'ın yerlerini bulmasına yardımcı olup olamayacağını sordu. Gözleri parlayan Dimitri, Aleksandr'a yardım etmekten çok mutlu olacağını söyledi. Aleksandr mutluluk içinde Dimitri'ye sarılarak, "Dima, eğer bana yardım edersen, yemin ederim ömrümün sonuna kadar arkadaşın olacağım. Senin için her şeyi yapacağım."

Dimitri, Aleksandr'ın sırtını sıvazlayarak teşekküre gerek olmadığını söyledi. Aleksandr'a iyi dost oldukları için yardım edecekti.

Aleksandr da dost olduklarında hemfikirdi.

Birkaç gün sonra Dimitri ona annesi hakkında haber getirdi. Tutuklanmıştı ve haberleşme özgürlüğü yoktu.

Aleksandr yaşlı Tamara'yı ve kocasını hatırladı. Bunun ne anlama geldiğini biliyordu. Dimitri'nin önünde tepkisiz durdu; ama bütün gece annesi için ağladı.

Dimitri'nin babasının yardımıyla beş dakikalığına tutukevine girdiler. Sovyet Devletine karşı girişimlerde bulunan yabancılar hakkında bir okul ödevi hazırladıklarını söylediler.

Aleksandr, babasını güneşli ve ılık bir haziran gününde birkaç dakika görebildi. En azından on dakika yalnız görüşebilmeyi umut ederdi. Görüşme sırasında yanında Dimitri, Dimitri'nin babası ve bir gardiyan vardı. Harold ve Alexander Barrington'a özel görüşme şansı verilmemişti.

Aleksandr babasına birkaç şey dışında aklındakileri korkusuzca söyledi.

Baba! demek istedi. Ben yedi yaşındayken sen, ben ve annem Revere sahiline gitmiştik. Hatırlıyor musun? Dişlerim takırdayana kadar yüzmüş ve seninle kumda büyük bir çukur kazarak okyanus sularının bunu bozmasını beklemiştik. Sahilde çok yanmıştık. Midem ağrıyana kadar şeker ve dondurma yemiştik. Üzerinde kum, tuzlu su

ve güneş kokusu vardı. Elimden tuttun ve benim de deniz gibi koktuğumu söyledin. O hayatımın en mutlu günüydü. O günü bana sen hediye ettin. Gözlerimi kapattığımda o günü hatırlayacağım. Benim için endişelenme. İyi olacağım. Hiçbir şeyi takma kafana.

Ancak babasına bunları söyleyecek fırsat bulmamıştı. Başka bir dilde söylese de, Harold'ın tepkisinin gardiyanı şüphelendireceğinden korktu. Neyse ki ilgisiz gardiyan ortada bir dolap döndüğünü düşünmüyordu.

Babası Aleksandr'ın yardımıyla İngilizce konuşan tek kişiydi. Aleksandr gardiyana, "Tutuklu bize birkaç kelime İngilizce bir şeyler söyleyebilir mi?" diye sordu. "Pekâlâ. Ama kısa kesin. Kaybedecek zamanım yok."

"İngilizce kısa bir şey söyleyeceğim," dedi Harold. Kelimeler ağzından zor çıkıyordu. Aleksandr'ın elinden tutarak iyice sıktı. "Seni görmeseydim gözüm açık giderdi oğlum!"

Aleksandr hiçbir şey söylemeden geri çekildi. Bu boş hücrede geçirdikleri birkaç dakika boyunca kendini kontrol altında tutmak için büyük çaba göstermişti. Ağzını kıpırdatarak, sessizce **Seni Seviyorum,** dedi ve kapı kapandı.

O günden sonra Dimitri hep Aleksandr'ın yanında oldu. Aleksandr'ın ihtiyacı olan da buydu: gerçek bir arkadaş.

Dimitri, kısa süre sonra Aleksandr ile birlikte Sovyetler Birliği'nden ayrılma planları yapmaya başladı. Dimitri'nin söyledikleri tam olarak Aleksandr'ın düşüncelerini yansıttığı için, Aleksandr onu durdurma gereği duymadı. Dimitri'yi yanında götürmekte de bir sakınca görmüyordu. İkisi birlikteyken daha iyi mücadele edebilir ve birbirlerini kollayabilirdi. Aleksandr'ın hayal ettiği buydu. Dimitri'nin onu koruyacağını düşünüyordu.

Ancak Dimitri, Aleksandr gibi sabırlı değildi. Aleksandr doğru zamanı bekliyordu. Trenle Türkiye'ye gitmekten; kışın Sibirya’dan geçmekten ve Bering Strait buzu üzerinden yürümekten

bahsetmişlerdi. Sonra Finlandiya'da karar kıldılar. Orası en yakın ve uygun yerdi.

Aleksandr her hafta kütüphaneye giderek **Bronz Atlı** kitabını kontrol ediyordu. Ya biri o kitaba bakarsa ne olacaktı? Biri onu alırsa ne olacaktı? Sürekli parasının güvende olmadığından endişeleniyordu.

Aleksandr ve Dimitri mezun olduktan sonra Kızıl Ordu'nun askeri okulundaki üç aylık programa katıldılar. Bu okula girmek Dimitri’nin fikriydi. Bunun kızları etkileyeceğini düşünüyordu. Aleksandr ise Sovyetler Birliği ve Finlandiya savaşa girerse, bunun Finlandiya'ya gitmek için iyi bir fırsat olacağına inanıyordu. Bu savaş da olası görünüyordu: Rusya, Leningrad'dan sadece yirmi kilometre uzaklıkta olan eski düşmanlarının varlığından rahatsızdı.

Askeri okul Aleksandr'ın düşündüğünden farklıydı. Öğretmenlerin kabalığı, yoğun eğitim programı ve çavuşlar tarafından sürekli aşağılanma insanın moralini daha savaşa girmeden bozuyordu. Aşağılanma, soğukta ve yağmurda koşup terlemekten daha kötüydü. Ama hepsinden kötüsü uykudan uyandırılmak ve askerlerden biri ayakkabılarını boyamayı unuttu diye saatlerce ayakta bekletilmekti.

Aleksandr askeri okulda mükemmel olunamayacağını, liderliği, saygıyı, çenesini tutmayı, dolaplarını kilitlemeyi, dakik olmayı ve *lanet olsun* yerine *evet efendim* demeyi öğrendi. Ayrıca diğer askerlerden daha güçlü, hızlı, tertipli, sakin ve korkusuz olduğunu gördü.

Bunun yanı sıra söylenen kelimelerin amacının sadece karşıdakini sinir etmek olduğunu anladı.

Askeri okuldaki ikilemi görmüştü. İnsanın ruhunu bozarak yeni bir insan yaratmaya çalışıyorlardı. Aleksandr asker olmadığına şükretti: onların işi daha ağır olmalıydı.

Daha sonra Dimitri askeri okulda sınıfta kaldı.

"Buna inanabiliyor musun? Ne şerefsiz insanlar. Bana böyle bir cehennem hayatı yaşattıktan sonra mezun etmediler! Bu ne büyük

bir saçmalık. Kumandana bir mektup yazacağım. Askeri okulun kumandanı kim Aleksandr? Bu mektubu görüyor musun? Tüfeğimi yavaş doldurup boşalttığımı, göbeğimin üzerinde yılan gibi ağır süründüğümü, savaş testlerinde yeterince sessiz kalamadığımı ve subaylık için gereken liderlik ruhuna sahip olmadığımı söylüyorlar. Şuna bak: Beni sınırda savaşmaya davet ediyorlar. Onlar için tüfeğimi yeterince hızlı doldurup boşaltamıyorsam, beni sınırda ne yapacaklar?"

"Belki de subaylık ve askerlik için aradıkları şartlar farklıdır."

"Elbette! Ama sınıra gönderilen askerlerin daha kuvvetli olması lazım! Sonuç olarak savaşta ilk harekete geçen bu askerler. Beni, daha geride olacağım bu programdan çıkartıp savaşın içine atıyorlar. İstemem, kalsın." Dimitri, Aleksandr'a baktı. "Sen mektubunu aldın mı?"

Elbette almıştı ve teğmen olduğunu öğrenmişti; ama Dimitri'nin bunu duyacak bir ruh halinde olduğunu düşünmüyordu. Yalan da atamazdı. Aleksandr, Dimitri'ye doğruyu söyledi.

"Aleksandr bu çok aptalca. Bütün planlarımız suya düştü. Sen subay, ben ise er olunca birbirimize nasıl bir faydamız dokunacak?" Dimitri başına vurdu. "Buldum! Harika bir fikrim var. Geriye sadece tek bir şey kaldı. Anladın mı?"

"Hayır."

"Teğmenliği kabul etme. Bundan büyük onur duyduğunu; ama iyice düşününce vazgeçtiğini söyle. Seni de birkaç gün içinde er olarak atarlar. Böylece aynı birlikte oluruz ve ilk fırsatta kaçarız," diyerek gülümsedi neşe içinde. "Bir an için bütün planlarımızın suya düştüğünü düşünmüştüm."

"Dur biraz," dedi Aleksandr meraklı gözlerle Dimitri'ye bakarak. "Benden ne istiyorsun Dima?"

"Teğmenliği kabul etmemeni."

"Bunu neden yapayım?"

"Planlarımızı gerçekleştirmek için."

"Planlarımız değişmedi. Teğmen olduğumdan, senin birliğinin başındaki çavuştan daha fazla yetkiye sahip olacağım. Ne olursa olsun Finlandiya'ya beraber gideceğiz."

"Ama aynı birlikte olmazsak, bunun bize ne yararı dokunacak? Planımız buydu Aleksandr."

"Planımız birlikte teğmen olmaktı. Er olmak konusunda hiçbir şey konuşmadık."

"Ama planlarımız değişti. Biraz esnek olmalıyız."

"Ama ikimiz de er olursak, elimizde hiçbir yetki bulunmaz."

"Yetkiden bahseden kim? Güç isteyen kim?" Dimitri gözlerini kıstı. "Sen mi?"

"Ben güç istemiyorum," dedi Aleksandr. "Bize yardıma olacak bir pozisyonda bulunmak istiyorum. Bunu kabullen, ikimizden birinin teğmen olması bize daha iyi olanaklar sağlar. Eğer ben er, sen ise teğmen olarak atansaydm, sana bu görevden ayrılmamanı söylerdim. Bizim için çok fazla şey yapabilirdin."

"Evet," dedi Dimitri alçak bir sesle. "Ama ben teğmen olmadım, öyle değil mi?"

"Bu şans Dima," dedi Aleksandr. "Bu konuda daha fazla düşünmeyeceğim."

"Ben de bu konuda hiçbir şey düşünemez hale geldim," dedi Dimitri. "Ama herkesin tepesine sıçacak olduğu benim."

Aleksandr hiçbir şey söylemedi. Dimitri tekrar konuşmaya başladı. "Aynı birlikte olmanın iyi olacağını düşünmüştüm."

"Aynı birlikte olacağımızın garantisi hiçbir zaman yok," dedi Aleksandr. "Seni Karelia'ya, beni Crimea'ya gönderebilirler." Aleksandr

SaiU r'.. n* Karelia ya, beni Crimea'ya gönderebilirler." Aleksandr sözünü yarım bıraktı. Bu çok saçmaydı. Teğmenlikten asla

vazgeçmeyecekti. Ancak Aleksandr, Dimitri'nin bakışlarından, çöken omuzlarından ve dudak bükmesinden arkadaşlıklarının ilk darbeyi aldığını görebiliyordu. Aleksandr bunun Sovyetler Birliği halkının özelliği olduğunu düşündü ve Dimitri'yi her şeyin güzel olacağına ikna etmek için daha fazla çaba harcadı. "Dima bir düşünsene. Ben teğmen olursam, sana her konuda destek olabileceğim. Daha iyi yemek, daha iyi sigara, daha iyi votka ve daha iyi kızlar..."

Dimitri şüpheli gözlerle ona baktı.

"Ben senin arkadaşınım ve sana yardım edecek bir pozisyonda olacağım."

Dimitri şüpheli gözlerle bakmaya devam etti.

Aleksandr elini uzatacağından Dimitri için hayat basit olacaktı; ancak Aleksandr için çok daha basit olacağı kesindi. Daha iyi yemekler yiyecek, daha fazla ayrıcalığa sahip olacak, daha iyi maaş alacak, daha iyi tüfekler kullanacak, ordu hakkında daha gizli bilgi edinecek ve karşısına daha kaliteli kadınlar çıkacaktı. Dimitri'nin avantajı ise, Aleksandr'ın Leningrad'da ona kumandanlık yapacak olmasıydı. Ancak Aleksandr yürüyüş sırasında Dimitri'ye emirleri yerine getirmediği ve ortada boş boş dolandığı için bağırdığında, bu bir avantaj olmaktan çıkmıştı. Aleksandr ya Dimitri dahil herkese bağırarak emirler verecekti; ya da herkese gevşek davranacaktı. Birincisini Dimitri, İkincisini ise Kızıl Ordu kabul etmiyordu.

Aleksandr, Dimitri'yi başka bir bölüğe geçirdi ve onu başka bir kumandan arkadaşı Teğmen Sergey Komkov'un himayesine verdi. Bu ilişkilerinin bozulmasına sebep olmuştu.

Bir akşam kâğıt oynarlarken, "Belov, sen de ordudasın," dedi kısa boylu, kel Komkov. "Bana Çemenko'yu almamı söylerken ne düşünüyordun? O benim şimdiye kadar gördüğüm en büyük baş belası! Hiçbir askerlik vasfına sahip değil. Küçük kız kardeşim bile ondan daha cesur. Hiçbir işi doğru yapmıyor ve emir almaktan nefret ediyor. Ona korkaklık madalyası verebilir miyiz?"

Aleksandr gülmeye başladı. "Yapma. O iyi biri. Savaşta iyi şeyler başaracağını göreceksin."

"Belov, dalga geçmeyi bırak. Bugün onu neredeyse firar etmeye çalışıyor diye vuracaktım. Yürüyüş sırasında tüfeğini düşürdü ve onu almaya çalışırken üç adım kaçırdı. Silahımı hemen ona doğrulttum. Sonra ona subayların tuvaletini temizleme görevi verdim."

"Kes artık Komkov! Her şey düzelecek.".

"Tüfeklerimizden birinin yanlışlıkla patladığını ve Çemenko'nun yere yatarak başını koruduğunu biliyor musun? Onu neden savunduğunu anlamıyorum. Bizi savaşta mahvedecek."

Buraya Gelin Kızlar, 1939

Kulüplere gitmeye başladıklarında Aleksandr Luba adında bir kızla tanıştı. Kız sık sık Aleksandr'ın yanına gelmeye başlayınca genç adam zamanla başka kızlara olan ilgisini kaybetti. Daha sonra Dimitri'nin Luba ile konuştuğunu ve ona karşı olan ilgisini gösterdiğini fark edip geri çekildi. Dimitri ise bir süre onunla oynayıp fırlatıp atınca kızcağız çok kırıldı.

Aynı olay başka başka kızlar üzerinde üç kez daha tekrarlandı ama Aleksandr umursamadı. Kendine her zaman başka bir kız bulabilirdi. Dimitri'yi Sadko barda bırakıp, subayların kulübüne gitmeye çalıştı; ama Dimitri buna izin vermedi. Bu yüzden Aleksandr, Dimitri ile birlikte Sadko'ya gitmeye ve belirli bir kızla ilgilenmiyormuş gibi yapmaya devam etti. Aslında bu doğruydu. Bütün kadınlardan hoşlanıyordu.

Oksana, el üstünde tutulmak istiyor ve kendine dokundurtmuyordu.

Olga, sadece dokunulmaktan hoşlanıyordu.

Milla, komünizm ve ekonomi hakkında çok fazla konuşuyordu.

Agafya, boş boş konuşuyordu.

İsabel, daha üçüncü buluşmada evlenmek isteyip istemediğini sormuştu.

Dina, onu şimdiye kadar birlikte olduğu erkeklerden çok daha fazla sevdiğini söylüyordu ve Aleksandr onu bir hafta sonra Anatoli

Marazov ile yakaladı.

Maya, her şeye tamam diyor; sonra da Aleksandr’ı bencil olmakla suçluyordu.

Megan, dudaklarını Aleksandr'ın vücudunda gezdirirken sürekli konuşuyordu.

Nina, Aleksandr dudaklarını onun vücudunda gezdirirken sürekli konuşuyordu.

Nadya, kâğıt oynamak istiyordu. Ama seksten önce ya da sonra değil; seks yerine.

Kiyra, en yakın arkadaşı Lena onlara katılmazsa sevişmeyeceğini söylüyordu.

Zoe, şımarıktı ve işini on beş dakikada bitiriyordu.

Maşa, küstahtı ve işini iki saatte bitiriyordu.

Marisa, konuşmaktan zevk aldığı; Marta ise konuşmaktan hoşlanmadığı bir kızdı.

Sofya, kendi yapmak zorunda kalmadığı işleri seviyordu.

Sonya, komik bir kızdı. Ancak bir anda kalbi kırık bir kıza dönüşüyordu.

Valentina, Aleksandr’ın birini öldürüp öldürmediğini merak ediyordu.

Jenya, Aleksandr’ın bebek isteyip istemediğini soruyordu.

Aleksandr daha sonra hepsinin isimlerini unutmaya başladı.

Bu seksten uzak kalmaya başladığı dönemde oldu. Sonra tekrar onlara döndü; gözlerine ve dudaklarına baktı ve onları çırılçıplak soydu. Bir temas istiyordu. Onları bir gecede unutuyor; ama bunu yapmaya devam ediyordu. Cuma, cumartesi, pazar gecelerini ve pazar öğleden sonralarını bu şekilde geçiriyordu.

Aleksandr bir süre sonra yeniden kendini geri çekmeye başladı. Onları hâlâ beğeniyor; onlara hâlâ ihtiyaç duyuyor ve onları hâlâ

istiyordu. Ancak yüzündeki tebessüm solmuştu ve onların tutkusuna karşılık veremiyordu. Böyle olunca da bütün bu kadınlar ona daha çok bağlandı.

Her geçen gün onunla birlikte olmayı, Nevski Prospekt'de koluna girip yürümeyi, gece sonunda ona sıkıca sarılıp teşekkür etmeyi ve sonraki hafta o başka bir kızla beraberken görüşmek için aramayı isteyen kızların sayısı artıyordu. İstekleri sürekli artıyordu; ama Aleksandr bunlara cevap veremiyordu.

"Daha fazlasını istiyorum Aleksandr," dedi biri.

Aleksandr, gülümseyerek "Bana inan. Sana elimde olan her şeyi verdim," dedi.

"Hayır," dedi. "Ben daha fazlasını istiyorum."

Geri dönerlerken Aleksandr derin bir iç geçirip, "Üzgünüm; ama sana istediğin şeyleri vermem imkânsız. Elimden bu kadarı geliyor," dedi.

Hâlâ, her kıza merhaba dediğinde, her kıza dokunduğunda, onun aradığı kişi olup olmadığını soruyordu kendine. Neredeyse buradaki bütün kızlarla beraber olmuştu. Acaba doğru kişi gelip gitmiş miydi? Bunun farkına varmamış mıydı?

Ancak her fırsatta, uyumadan önce, yıldızların altında, trende, ahırı görüyor ve Larissa'nın kokusunu duyuyordu. Nefes alıp verişini hatırlıyor ve bir daha asla elde edemeyeceği şeyin pişmanlığını hissediyordu.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sabatellas'da Yemek, 1943

TATYANA, EKİM SONUNDA BİR pazar günü nihayet Vikkilere yemeğe gitmeyi kabul etti. Sabatellas ailesi Küçük İtalya'da, Mulberry Ve Grand'ın köşesinde oturuyordu.

Kapıdan girerlerken Tatyana bir çığlık duydu. "Gelso-MEE-nah!" Siyah saçlı, bronz tenli, iriyarı ve kısa boylu bir kadın mutfaktan çıkıyordu. "Üç saat önce burada olacağını söylemiştin."

"Özür dilerim büyükanne. Tanya'nın işi bitmedi. O hastanede neler yaptığını bile bilmiyorum. Tanya büyükannem Isabella ile tanış. Bu da Tanya'nın küçük oğlu Anthony."

Büyükanne Tatyana'ya sarıldı; Anthony'yi ise unlu elleriyle sevdi ve sırtüstü tezgâhın üstüne yatırdı. Tatyana hemen oğlunun imdadına yetişmezse, Isabella'nın ondan yemek yapacağından korktu.

Tatyana mutfakta şarap içerlerken Vikki'ye, "Gelsomina ne?" diye sordu.

"Sorma. Yasemin anlamına geliyor. Ölen annemle ilgili bir şey."

"Annen ölmedi!" diye bağırdı Isabelle bebeği okşayarak. "O Kaliforniya'da."

"Kaliforniya'da," dedi Vikki. "Bu İtalyanca, acı dönemi anlamına geliyor."

"Kes şunu! Annenin ne kadar hasta olduğunu biliyorsun."

"Annen hasta mı?" diye fısıldadı Tatyana.

"Evet," diye fısıldadı Vikki. "Akıl hastası."

"Kes şunu!" dedi Isabella ve sonra Anthony'ye dönerek gülümsedi.

"Onlara, bebeğin babasını sormamalarını söyledim," diye fısıldadı Vikki yüksek sesle. "İyi mi?"

"İyi Vikki," dedi Tatyana fısıldayarak.

Tatyana geniş, büyük pencereleri ve uzun kitaplıkları, büyük mobilyaları olan evi sevmişti; ama renklerden rahatsız olmuştu: evin halıları, duvarları ve kadife perdeleri içtiği şarabın kırmızısındandı.

Koyu ahşap döşeli odada Isabella'nın zayıf ve ufak tefek kocası Travis ile tanıştı.

Isabella yemekte bir eliyle Anthony'yi tutup diğer eliyle Tatyana'ya lazanya servisi yaparken, "Travis ile tanıştığımda," dedi. "Vikki Tan-lazanya servisi yaparken, "Travis ile tanıştığımda," dedi. "Vikki Tanya'ya ekmekten ve salatadan uzat. Orada öylece oturup durma. Şarap koy. Nerede kalmıştım? Travis ile tanıştığımda..."

"Bunu anlatmıştın," dedi Travis Tatyana'ya bakıp özür dilercesine kel kafasını kaşıyarak.

"Prego, sözümü kesme. Seninle tanıştığımda, Sophia teyzemle evlenmek üzereydin."

"Bunu bana söyleme! Zaten biliyorum. Ona anlat!"

Biraz daha ekmek yiyerek ağzının dolu olmasını sağlayabilirdi. Böylece o yerken, onlar konuşurdu ve zaman geçerdi.

"Annemin küçük kız kardeşi," dedi Isabella. "Travis ile İtalya'daki küçük bir kasabada tanıştık. Florence yakınında. Florence'ı biliyor musun?"

"Evet," dedi Tatyana. "Kocamın annesi İtalyandı."

"Annem Travis'i karşılamam için beni tren istasyonuna gönderdi. Çünkü asla yolu tek başına bulamazdı. Dağlar arasındaki bir vadide yaşadık. Oysa beni onu karşılayıp teyzem Sophia'nın yanına getirmem için göndermişlerdi."

Vikki, "Büyükanne, senin sayende büyükbabam yolunu hiç bulamamış," dedi.

"Sus yavrum. Eve dönmek için on kilometre yürümemiz gerekiyordu. İki kilometre yürüdükten sonra onsuz yapamayacağımı anladım. Biraz şarap içmek için bir tavernada durduk. Hiç içki içmiyordum. Daha on altı yaşındaydım. Ama Travis bana kendi içkisinden ikram etti. Aynı kadehten içtik..." Servis yapmayı bırakıp gülümsedi ve lazanyasını yiyip ilgilenmiyormuş gibi görünen Travis'e baktı.

"Ne yapacağımızı bilemedik," diye devam etti Isabella. "Teyzem ve Travis yirmi yedi yaşındaydı. Evleneceklerdi. Florance yakınında, dağdaki tavernada ne yapacağımızı bilemeden oturduk. Ne yaptığımızı biliyor musun?" Isabella, Travis'i dürttü ve elindeki çatalın düşmesine sebep oldu. "Eve dönmedik. Roma'ya gitmeye ve aileye oradan mektup göndermeye karar verdik. Daha sonra Roma yerine Naples'e giden bir trene bindik ve oradan da gemiyle Ellis Adasına geçtik. Buraya 1902'de geldiğimizde birbirimizden başka hiçbir şeyimiz yoktu."

Tatyana yemeyi bıraktı ve Isabella ile Travis'e baktı. "Teyzen sizi affetti mi?"

"Hiç kimse affetmedi," dedi Isabella.

Travis ağzı dolu bir şekilde, "Annesi ona bugüne kadar tek satır yazmadı," dedi.

"O öldü Travis. Bana mektup yazması oldukça zor."

"*Aleksandr, kardeşimi ne zamandan beri seviyorsun?" diye sordu ölüm döşeğindeki Daşa.*

"Hiçbir zaman. Onu hiçbir zaman sevmedim," dedi Aleksandr. "Ben seni seviyorum."

"Yazın cepheye gittiğinde, Lazarevo'ya döneceğini ve evleneceğimizi söylemiştin," dedi Daşa öksürerek.

"Evet. Lazarevo'ya döneceğim ve evleneceğiz," dedi Aleksandr, Tatyana'nın ablası Daşa'ya.

Tatyana başını öne eğdi ve kasılan parmaklarını ovdu.

"Amerika’da iki kızımız var," diye devam etti Isabella. "Travis bir erkek çocuğu istedi; ama Tanrı buna izin vermedi." Derin bir iç geçirdi. "Erkek çocuk yapmaya çalıştık. Üç kez düşük yaptım." Isabella, Anthony’ye o kadar uzun bir süre baktı ki, Tatyana çocuğunu alıp sahiplenme gereği hissetti.

"1923'te büyük kızımız Annabella, Gelsomina’yı doğurdu..."

"Ve adımı Viktoria koydu," dedi Vikki.

"O nereden bilecek?” dedi Isabella düşünmeden. "Viktoria nasıl bir İtalyan ismi? Gelsomina senin gibi güzel bir kıza daha çok yakışıyor. Küçük kızımız Francesca ise Connecticut'ta yaşıyor. Ayda bir buraya geliyor. İyi bir adamla evlendi; ama henüz bir çocuğu yok."

"Büyükanne, Francesca teyzem otuz yedi yaşında. Otuz yedi yaşında birinin çocuğu olmaz," dedi Vikki.

"Oğlumuzun olmasını çok istiyorduk," dedi Isabella.

"Hayır," dedi Travis. "Eğer gerçekten isteseydik bir oğlumuz olurdu. Şimdi bebeği annesine ver ve yemeğini ye."

"Tanya, sen çalışırken ona kim bakıyor?" dedi Isabella, Anthony’yi istemeyerek annesine verirken.

"Onu yanımda götürüyorum. Uyumadığı zamanlarda askerler onunla ilgileniyor."

"Bu iyi bir şey değil," dedi Isabella. "Eğer istersen ona ben bakabilirim."

"Teşekkürler," dedi Tatyana. "Ama..

"Onu Ellis’e gelip alabilirim. Sonra da geri getiririm."

"Isabella!" diye bağırdı Travis.

Tatyana, Isabella’ya gülümsedi. "Bunu düşüneyim, olur mu?" dedi. "Ayrıca siz ikiniz birbirinize sahip olduğunuz için çok şanslısınız. Bu harika bir hikâye."

"Sen de bir oğlun olduğu için çok şanslısın, dedi Isabella.

"Evet," dedi Tatyana.

"Ailen nerede?"

Tatyana ilk başta hiçbir şey söylemedi. "Almanlar iki yıl önce Leningrad'ı kuşattı," dedi. "Hiç yiyecek yoktu." Sessiz kaldı.

Tatyana ve Pasha'nın Doğum Günü, 23 Haziran 1940

Onlar 16 yaşına giriyorlardı ve Metanov ailesi bunu Luga'daki yazlıklarında kutluyordu. Bir masa ödünç alıp bahçeye koymuşlardı; çünkü evin içinde on yedi kişinin -Metanov ailesinden yedi kişi, halası, onun kocası ve yeğeni, Tatyana'nın büyükannesi ve Iglenko ailesinden 6 kişi- oturabileceği kadar çok yer yoktu. Babası Leningrad'dan havyar, patates ve soğanlı ringa balığı almıştı. Annesi ise değişik bir Rus salatası yapmıştı. Kuzen Marina mantarlı turta, Daşa elmalı turta ve Tatyana'nın babaannesi krema hazırlamıştı. Anneannesi ona bir resim çizmiş; büyükbabası ise Tatyana'nın çok sevdiğini bildiğinden, şehirden çikolata almıştı. Tatyana'nın üzerinde kırmızı güllü beyaz elbisesi vardı. Bu sahip olduğu tek güzel elbiseydi. Babası bunu iki yıl önce Polonya'dan almıştı. En sevdiği kıyafetti.

Tatyana dışında herkes bardakları ellerinde tutamayacak duruma gelene kadar votka içti. Sonu gelmeyen politik cümleler kurdular ve çatlayana kadar yediler. Babası gitar çalıp Rusça halk türküleri söyledi. Herkes sözlerini bilmemesine ve ritmi tutturamamasına rağmen ona eşlik etti.

"Benim için ne kadar değerlisin
Bir bilsen
Bu Moskova geceleri..."

"Tanya on sekiz yaşına girdiğinde," dedi babası. "Sen ve Paşa için Astoria Oteli'nin balo salonunu tutacağım. O zaman gerçek bir kutlama yapacağız."

Beş yıl önce on sekiz yaşına giren Daşa, "Benim için böyle bir parti yapmadın baba," dedi.

"1935'te çok zor bir dönem geçiriyorduk," dedi babası. "Çok az paramız vardı. Ama şimdi her şey çok güzel ve iki yıl içinde daha da güzel olacak. Astoria'da senin şerefine de kadeh kaldıracağım, tamam mı Daşa?"

Tanya böyle bir gün yaşayabilmek için hemen ertesi gün on sekiz yaşına girmek istiyordu. Ilık bir hava vardı ve bahçede solan leylakların, çiçek açan bitkilerin kokusu vardı. Cırcırböcekleri ve sivrisinekler havada uçuşuyordu. Erkek kardeşiyle kız kardeşi çimlerde üzerine atladılar ve onu bağırana kadar gıdıkladılar. Tatyana elbisesi kirlenecek diye korkmuştu. Bu sırada büyükler kadehlerini kaldırıyor ve babası eline tekrar gitarı alıyordu. Tatyana böğürtlenlerin ve ısırgan otlarının arasında Aleksandr Vertinski'nin Leningrad için yazdığı ağıtı dinliyordu.

"Gelişigüzel konuşmalar
Tatlı ve gereksiz kelimeler
Yaz bahçesi, Fontanka ve Neva
Neden kelimeler bu kadar hızlı uçuşuyor?
Yabancı şehirlerin gürültüsü duyuluyor
Yabancı ülkelerin suları buranın kıyılarına vuruyor."

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Volkhov Hapishanesinde, 1943

SLONKO ÖLMÜŞTÜ; AMA ALEKSANDR’IN kaderinde değişen bir şey olmamıştı. Volkhov'a gönderilmiş ve daha kötü niyetli insanlarla uğraşmak zorunda kalmıştı. Tatyana'nın Sovyetler Birliğinden kaçtığını öğrendiğinde, kendini daha farklı bir ruh hali içinde buldu. Rahatlık hissi melankoliyle karıştı. Artık Tatyana'nın dönmemek üzere gittiğini biliyordu. Onu kimin sorgulayacağından ve hangi gardiyanın ona tüfek doğrultacağından haberi yoktu.

Gitmişti -tek bildiği buydu.

Volkhov'un Leningrad gibi ve Morozovo’dan farklı iki hapishanesi vardı -birisi cinayet işleyenler, diğeri ise siyasi suç işleyenler için. Ayrım iyi yapılmıştı ve Aleksandr cinayet suçu işleyenlerin bulunduğu hapishaneye konmuştu. Buradaki hücreler daha güzeldi. 1936’da tutuklandıktan sonra, Vladivostok trenine bindirilmeden önce Kresti’de geçirdiği birkaç günü hatırladı. Oradaki hücreler küçücüktü ve pis kokuyordu. Volkhov’daki bu hapishanede hücreler daha büyüktü; iki ranzası, bir lavabosu ve bir tuvaleti vardı. Kapıları çelik, pencereleri demir parmaklıklıydı. Kapı, yemek tepsisini getirdikleri zaman açılıyordu.

Ekmek, yulaf ezmesi, ne olduğu belli olmayan bir et, su ve ara sıra çay getiriyorlardı. Aleksandr'a ayrıca sigara ve votka alabileceği fişlerden de verildi.

Aleksandr iki ya da üç günde bir verdikleri bu fişleri sakladı ve kullanmadı. Votkanın ona bir yararı yoktu. Sigaranın ise başka bir hikâyesi vardı. Ağzı kuruyor ve akciğerleri nikotin ihtiyacı hissediyordu; ama kendine tütünü yasaklamıştı. Nikotine olan isteği Tatyana'ya olan özleminin yanında sönük kalıyordu. Yokluğu vücudunda bir boşluk oluşmasına ve içinin acımasına sebep oluyordu. Sırtı Leningrad savaşında yaralanalı beş ay olmuştu. Bu yüzden artık sadece sinir uçları ağrıyordu ve yara neredeyse tamamen iyileşmişti.

Aleksandr tütün fişlerini sakladı ve hücrenin içinde volta atmaya başladı. Üniforması ve botları yanındaydı. Ağrı kesicileri çoktan bitmişti. Morfini de Slonko için kullanmıştı. Sırt çantasını almışlardı. Stepanov'u Slonko'nun öldüğü geceden beri göremediği için, ona, sırt çantasının ne olduğunu da soramamıştı. Çantada, Tatyana'nın düğün elbisesi dışında gereksiz şeyler vardı. Gerçi o elbiseye değil bakmak; düşünmeyi bile kaldıramıyordu.

Bir duvardan diğeri altı adımda, kapıdan pencere ise on adımda bitiyordu. Aleksandr gün batımından itibaren bütün gün hücrenin içinde yürüyor; düşünecek hali kalmadığında ise adımlarını sayıyordu. Bir öğleden sonra 4572 adım atmıştı. Başka bir gün ise 6207 adım. Kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği arasında hücrede volta atıp Tatyana'yı düşünüyordu. Ne önsezisi ne de algılama gücü kalmıştı. Önündekini bile göremez haldeydi. Aleksandr gelecek yıllarda ne yaşayacağını bilmiyordu. Belki de bilse, bu karanlık günlere ölümü tercih ederdi. Bilemediğinden hâlâ yaşamaya devam ediyordu.

En sonunda askeri mahkemeye çıkarıldı. Hücrede bir ay boyunca volta attıktan ve doksan tütün fişi biriktirdikten sonra, üç generalin, iki albayın ve Stepanov'un karşısına çıkarıldı. Üniformasını giymiş ve siperlik şapkasını takmıştı -daha iyi görünen subay şapkasını karısına vermişti.

"Aleksandr Belov, senin hakkında ne yapacağımıza karar vermek için buradayız," dedi Mekhlis. Mekhlis zayıf bir adamdı ve horoz gibi kabarıyordu.

"Hazırım," dedi Aleksandr. Bu zamanla ilgili bir şeydi. Hücrede bir ay geçirmişti. Lazarevo'da Tatyana ile geçirdiği bir ay neden bu kadar yavaş ilerlememişti ki sanki?

"Senin hakkında bazı suçlamalar var."

"Bu suçlamalardan haberdarım efendim."

"Amerikalı olduğun ve ülkemizin içinde bulunduğu en kötü kriz döneminde sabotaj amacıyla Kızıl Ordu'da subay olduğun söyleniyor. Halkımız Almanların elinde. Yabancıların ordumuza girmesini neden istemediğimizi anlıyor musun?"

"Anlıyorum. Kendimi savunmak istiyorum."

"Seni dinliyoruz."

"Biraz önce söylediklerinizin hepsi asılsız yalanlar. Bunları adımı karalamak için size söylemişler. 1937'den beri Kızıl Ordu'daki sicilim oldukça iyi. Sadık bir asker oldum, üstlerimin emirlerine uydum ve hiçbir mücadeleden kaçınmadım. Ülkemi Finlandiya ve Almanya'ya karşı korudum. Büyük savaşta, Leningrad’daki dört kuşatmanın kaldırılmasına destek oldum. İki kez yaralandım ve ikinci yaralanmamda ölümle karşı karşıya kaldım. Beni provokasyon yapmakla suçlayan adam öldü. Sovyetler Birliği'nden kaçmaya çalışırken bizim askerlerimiz tarafından vuruldu. O adamın Kızıl Ordu’da asker olduğunu size hatırlatmak istiyorum. Sınırdaki askerlere yiyecek taşıyordu. Vatanına ihanet ederek kaçtı. Sizin için Kızıl Ordu'dan kaçan bir askerin sözleri bir subayınkinden daha mı doğru?"

"Bana ne düşüneceğimi anlatma Binbaşı Belov," diye bağırdı Mekhlis.

"Buna cüret etmem efendim. Sadece bir soru sordum," diyerek bekledi Aleksandr. Masadaki adamlar kendi aralarında görüşürken Aleksandr pencereden dışarı baktı. Bu pencerelerin dışında temiz hava vardı. Derin bir nefes aldı. Uzun süredir dışarıya çıkmamıştı.

"Binbaşı Belov, 1937'de vatana ihanet etmekten sınır dışı edilen Jane ve Harold Barrington'ın oğlu Alexander Barrington mısın?"

Aleksandr'ın verdiği tek tepki göz kırpmak oldu. "Hayır efendim," dedi.

"1936'da işçi kampına götürülürken trenden atlayan ve öldü sanılan Alexander Barrington sen misin?"

"Hayır efendim."

"Alexander Barrington ismini hiç duydun mu?"

"Sadece bu suçlamalar sırasında."

"Karın Tatyana Metanova'nın ortadan kaybolduğundan, Er Çemenko ve Dr. Sayers ile kaçtığı sanıldığından haberin var mı?"

"Hayır. Dr. Sayers’in kaçak olmadığını ve Çemenko'nun vurulduğunu biliyorum. Karımın da kayıp olduğunu duydum. Slonko bunu bana ölmeden önce söylemişti." Aleksandr söylediklerini vurgulamak için öksürdü. "Bana NKGB'nin elinde olduğunu yani tutuklandığını söyledi. Anlattığına göre, benim, Slonko'nun 1936'dan beri aradığı adam olduğumu gösteren itiraf kâğıdını imzalamış."

Generaller şaşkınlık içinde birbirlerine baktı.

"Karınızı tutuklamadık," dedi Mekhlis. "Slonko ise burada olmadığından kendini savunamaz."

"Elbette."

"Binbaşı Belov, karının yaptıkları hakkında ne düşünüyorsun? Sen buradayken kaçmasını tuhaf buluyor musun?"

"Bir dakika beni dinler misiniz General? Karım kaçmıyordu. Morozovo'ya Dr. Sayers'in isteği üzerine ve Greçeski Hastanesinin izniyle geldi. Dr. Sayers'in denetimi altındaydı."

"Onun denetimi altında olsa da, karınızın Sovyetler Birliğinden çıkma hakkına sahip olduğunu düşünmüyorum," dedi Mekhlis.

"Zaten böyle bir şey yapmış olduğunu hiç kabullenmedim. Çok çelişen bilgiler aldım."

"Seninle bağlantıya geçti mi?"

"Hayır efendim."

"Bu seni üzmüyor mu?"

Gözlerini kırptı. "Hayır efendim."

"Hamile karın ortadan kayboldu; seninle bağlantıya geçmedi ve bu seni üzmüyor, öyle mi?"

"Dr. Sayers'in yanındaki hemşirenin belgelerini kontrol eden ekip, bunların Sovyetler Birliği'ne ait olmadığını söyledi. İsmini hatırlamıyorlar; ama Amerikan Kızıl Haçına ait olduğundan eminler. Bu senin karına ve sana uymuyor."

Aleksandr bunun karısına daha uygun olduğunu söylemek istedi; ama sessiz kaldı. "Karım burada, hapishanede değil, yanılıyor muyum?" diye sordu.

"Burada olsaydı o da gelirdi."

"Ama buradaki hapishanede değil," diye tekrarladı Aleksandr. "Bana Amerikalı Alexander Barrington olup olmadığımı sordunuz ve ben de olmadığımı söyledim. Karımın, bana karşı yaptığınız suçlamalarla ne ilgisi olduğunu merak ediyorum."

"Karın nerede?"

"Bilmiyorum."

"Ne zamandır evlisiniz?"

"Bu haziranda bir yıl olacak."

"Umarım emriniz altındaki adamları, karınızdan daha iyi takip edersiniz Binbaşı."

Aleksandr gözlerini kırptı.

Generaller, Aleksandr'ı inceledi. Stepanov gözlerini onun üzerinden ayırmıyordu.

Mekhlis, "Sana bir şey soracağım Binbaşı. Amerikalı değilsen, neden senin için böyle bir suçlama yapsınlar? Er Çemenko'nun bize söyledikleri kafasından uyduramayacağı kadar ayrıntılıydı," dedi.

"Bunları kafasından uydurduğunu söylemiyorum. Beni başka biriyle karıştırdığını öne sürüyorum."

"Kiminle?"

"Bilmiyorum."

"Peki neden seni seçti Binbaşı?"

"Bilmiyorum efendim. Dimitri Çemenko ile yıllardır sorunlu bir ilişkimiz vardı. Bazen beni kıskandığını ve Kızıl Ordu'da ondan daha üst mevkide olduğum için bana kızgın olduğunu düşünüyordum. Belki de bana zarar vermek ve başarımı engellemek istedi. Karıma karşı da bazı duygular beslemiş olabilir. Bundan eminim aslında. Ölümünden önceki birkaç yıl içinde arkadaşlığımız çok bozuldu."

"Binbaşı, 67. ordunun kumandanını kızdırıyorsun."

"Bunun için üzgünüm. Ama tek sahip olduğum şey iyi ismim ve sicilim. Bunların ölen adi bir herif tarafından mahvedilmesini istemiyorum."

"Binbaşı, bize doğruları söylersen sana ne yapacağımızı düşünüyorsun? Eğer sen Alexander Barrington isen Amerika'daki yetkililerle bağlantıya geçeriz. Belki de senin Amerika'ya geri gönderilmeni bile sağlayabiliriz."

Aleksandr güldü. "Efendim size saygım sonsuz; ama ben burada vatana ihanet etmek suçundan yargılanıyorum ve gönderileceğim tek yer diğer dünya."

"Yanılıyorsun Binbaşı. Biz mantıklı insanlarız."

"Elbette. Eğer ülkeme gönderilmek için Amerikalı, İngiliz ya da Fransız olduğumu söylemem gerekiyorsa, beni ne durdurabilir?"

"Rusya!" diye bağırdı Mekhlis. "Ülkene bağlılığın."

"Bu bağlılıktan dolayı Amerikalı olmadığımı söylüyorum zaten."

Mekhlis başını kaldırıp Aleksandr'a baktı. "Masaya biraz daha yaklaş, Binbaşı. Sana daha yakından bakayım."

Aleksandr uzun masanın kenarına kadar geldi. Vücudunu ekstra dikleştirmesine gerek yoktu. Zaten dik duruyordu. Büyük bir cesaretle Mekhlis'in yüzüne baktı. Mekhlis de sessizce onu izledi ve en sonunda, "Binbaşı, sana bir kez daha soracağım. Ama yine acele bir şekilde cevap vermemen için sana otuz dakika zaman tanıyacağım. Dışarıya çıkarılacaksın ve sonra tekrar buraya getirilip cevabını vereceksin. Sana soracağım sorular şunlar: Amerikalı

Harold ve Jane Barrington'ın oğlu Alexander Barrington mısın? 1936'da Rusya'ya ihanetten tutuklandığında Vladisvostok'a götürülürken trenden atlayıp kaçtın mı? Liseden mezun olduktan sonra 1937 Kızıl Ordu'ya Aleksardr Belov adıyla mı girdin? 1940'da Finlandiya ile yaptığımız savaş sırasında Kızıl Ordu'dan firar edip Karelia üzerinden kaçmaya yeltendin mi? Ve bu esnada Dimitri Çemenko tarafından engellendin mi? Kızıl Ordu'daki yedi yılın boyunca ajanlık yaptın mı? Hayır, cevap verme. Otuz dakikan var."

Aleksandr odadan çıkarıldı. Dışarıdaydı! Yanında iki gardiyanla birlikte banka oturdu ve ılık mayıs rüzgârının tenini okşamasına izin verdi. Yakında yirmi dört yaşına gireceğini fark etti. Güneş pırıl pınl parlıyordu. Gökyüzü masmaviydi ve havada leylakla yasemin kokusu vardı.

Sonra Savaş Çıktı, 1939

Aleksandr, Leningrad garnizonunun başında olduğundan sokaklarda devriye gezmekle, Neva'da nöbet tutmakla ve Finlandiya-Rusya sınırına takviye ekip sağlamakla da görevliydi. Vladimir Lenin 1918 Mart'ında Rusya'nın yarısını -Karelia, Ukrayna, Polonya, Litvanya, Estonya- komünist devleti düzeltmek için elden çıkarmıştı. Karelian Isthmus Finlandiya'ya verilmişti.

Hitler ve Stalin 1939 Eylül'ünde Polonya'yı ikiye böldükten sonra, Stalin Hitler'den, Finlandiya'yı iyileştirmek için yapılan girişimlerin Almanya'ya karşı bir saldırı olarak algılanmamasına dair güvence istedi. 1939 Kasım'ında Stalin Karelian Isthmus'u almak için Finlandiya'ya saldırdı. Her ne kadar kumandan ısrar etse de, Aleksandr, Finlandiya savaşını bir saldırı olarak algılıyordu. İki yetişkin adam tokalaşıp seçime gidiyorlardı. Ancak bir toprağı tanklarla, tüfeklerle ve havan toplarıyla almaya çalışmak savaştan başka bir şey değildi.

Aleksandr, ilk savaşım Karelian ormanındaki bataklıkların içinde yaptı. Dimitri savaş sırasında güçsüz ve perişan bir hale gelmiş, Komkov da maalesef Dimitri konusunda haklı çıkmıştı. Komkov bunu Dimitri'nin yüzüne haykırdıktan sonra onu kaçmaması için ağaca

bağladı. Bir süre nefretini kusup tam vuracağı sırada Aleksandr onu engelledi. Bunu yaptığına o günden beri pişmandı.

Sovyetler Birliği, Dimitri'nin yardımı olmadan da Finlandiyanın üstesinden geldi. Savaş bittiğinde, Aleksandr Finlandiyalı cesetleri saydı. Ormanda sadece yirmi Finlandiyalı vardı. Şimdi hepsi ölüydü; ama onları öldürmek için 155 Kızıl Ordu askerlerini feda etmişlerdi. Yirmi dört tanesi Aleksandr ile birlikte Lisiy Nos'a döndü. Tabi bir de Dimitri. Komkov ise geri dönenlerin arasında yoktu.

Finlandiya 1940'ta Güney Karelia'ya daha fazla asker gönderdi. Sovyetler Birliğinin kazandığı otuz metrelik alanla üç ağacı geri aldı ve bunun dışında yirmi metrelik bir alanı ele geçirip binlerce Sovyet askerinin ölmesine sebep oldu. Aleksandr kendini tanımadığı üç kişiyle aynı görevde buldu. Finlandiyalılan Karelia Isthmus'dan çıkarıp Vyborg'a gönderme emri almışlardı. Aleksandr'a ve Kızıl Ordu'ya göre Vyborg'un Sovyetler Birliğinin elinde olması gerekiyordu. Böylece oradan Helsinki’ye uzaklığı birkaç yüz küometre olacaktı. Bu Dimitri ile onun yararınaydı. Her şeye rağmen Dimitri'ye olan sözünü tutacaktı. Aleksandr kaçma fırsatını çok yakın bir zamanda elde edeceklerini düşünüyordu.

1940 Mart'ındaki bu sözde girişimin son günlerinde Aleksandr, acıya dayanıklı ve bakışları anlaşılmaz Binbaşı Mikhail Stepanov'un emrinde çalıştı. Aleksandr'ın yanına Vyborg yakınındaki bataklıkları temizlemesi için bir havan topu ve kumandanın oğlu Yuri'nin de içinde bulunduğu otuz kişilik bir ekip verildi. Otuz tüfek ve üç havan topu iyi teşkilatlanmış Finlandiya ordusunu alt etmeye yetmedi. Aleksandr’ın askerleri düşman hattını geçmeyi başaramadı. Finlandiya körfezine girmeye çalışan diğer beş ekip de başarıya ulaşmadı.

Aleksandr sadece dört askerle Lisiy Nos taburuna döndüğünde, Binbaşı Stepanov ona oğlunu sordu. Aleksandr, Yuri'ye ne olduğunu bilmediğini söyledi. Yuri'nin öldürüldüğünü biliyordu. Aleksandr tek başına, gönüllü olarak savaş alanına dönmeyi ve Yuri Stepanov'u

getirmeyi istedi. Binbaşı bunu hemen kabul etti; ancak yanına bir adamını daha almasını söyledi.

Aleksandr yanına Dimitri'yi aldı. On bir doları da yanındaydı. Para, tüfek ve el bombalarıyla körfez yakınındaki bataklığa giderlerken Sovyetler Birliğine dönmek gibi bir niyetleri yoktu.

Yuri Stepanov'u buldular.

"Tanrım, o yaşıyor Dima," dedi Aleksandr yerde yatan Stepanov'u ters çevirerek. Asker güçlükle nefes alıyordu. Aleksandr, Stepanov'un dilini aşağıya doğru iterek nefes alıp verişini kolaylaştırmaya çalıştı. "Yaşıyor," diye tekrarladı Dimitri'ye bakarak.

"Evet. Öyle sayılır," dedi Dimitri etrafına bakınarak. "Haydi gidelim. Çok fazla zamanımız yok. Gitmeliyiz. Bu mükemmel bir zaman. Sessiz ol."

Aleksandr, Stepanov'un üniformasını yırtarak yarasının nerede olduğuna baktı. Genç adamın göğsünde kan vardı. Kanın rengi koyuydu. Aleksandr, Stepanov'un ne kadar kan kaybettiğini kestiremedi. Yüzünün solgun rengine bakılırsa, epey kaybetmişti.

Yuri Stepanov bir şeyler mırıldandı ve elini Aleksandr'a uzattı. Bir şeyler söylemeye çalıştı; ama yapamadı.

"Aleksandr!" diye bağırdı Dimitri. "Haydi gidelim."

"Dimitri!" diye bağırdı Aleksandr yüzüne bile bakmadan. "Bağırmayı kes ve biraz düşünmeme izin ver. Sadece bir dakika."

Stepanov'un yanında diz çökmeye devam edip, nefes alıp verişini dinledi ve solgun yüzüne baktı. Otuz metre ileride korunmayan Finlandiya sınırı, Sovyetler Birliği dışında bir ülke vardı. Bu ülkedeki deniz onu Stockholm'e götürecekti ve Aleksandr, Stockholm'de özgürlüğünü elde edecekti. Aleksandr beyaz ahşap kaplamaları, Barrington evlerini ve ağaçlarını görebiliyordu. Barrington'ın kokusunu duyabiliyordu. Derin bir nefes aldı. Kendini ve babasını görmesine yardımcı olan Dimitri'yi kurtaracak; kendi vatanının havasını bir kez daha soluyacaktı.

Savaşmayı, donmayı, tüfeklerini ateşlemeyi, çamurda uyumayı, ölümü ve yoluna çıkanları öldürmeyi göze almıştı; ama bunu hesaba katmamıştı -yaralı oğlunu bekleyen babayı.

Aleksandr bir kez daha derin bir nefes aldı. Artık Barrington'ın kokusunu duymuyordu. Burnuna gelen tek şey donmuş kanın, tüfeklerin metalinin ve barutun kokusuydu. Tek duyduğu Yuri Stepanov'un her nefes alıp verişte ciğerlerinden gelen sesti.

Aleksandr bu genç adamı ölüme terk edecekti. Bir babanın oğlunun ölmesine izin verecekti. Bu çocuğun ölümüyle özgürlüğünü elde edecekti. Aleksandr istavroz çıkardı. Bunun Tanrı'nın bir sınavı olduğunu düşündü.

Aleksandr, Stepanov'u kollarından ve bacaklarından tutarak yerden kaldırdı. "Dima, onu geri götürmem gerekiyor."

Dimitri'nin yüzü sapsarı oldu. "Ne dedin?"

"Beni duydun."

"Sen aklını mı kaçırdın? Geri dönemezsin. Geri dönmeyeceğiz."

"Döneceğim."

Dimitri'nin söylediği kelimelerde gizli bir çığlık vardı. Sessizliğinin altında büyük bir öfke yatıyordu. "Sen neden bahsediyorsun?" dedi. "Buraya onun için gelmedik. O numaraydı. Amacımız kaçmak."

"Biliyorum," dedi Aleksandr. "Ama bunu yapamam."

"Savaştayız Aleksandr! Bir anda kumandan altındaki binlerce adam için endişelenmeye mi başladın?"

"Onları ölüme terk etmedim," dedi Aleksandr.

"İlerleyeceğiz," dedi Dimitri dişlerini sıkarak.

"Pekâlâ," dedi Aleksandr. "Madem gidiyorsun, sana paranın yarısını vereyim. Bir şekilde Stockholm'e ulaşırsın. Ondan sonra da başının çaresine bakarsın. Amerika'ya gidersin."

"Sen neden bahsediyorsun? Gidersin de ne demek? Beraber gidecektik."

"Hayır Dimitri. Sana söyledim. Ben Yuri'yi geri götüreceğim. Ama senin geri dönmenin bir anlamı yok."

"Sensiz hiçbir yere gitmiyorum!" Dimitri ormanlar arasında adeta çığlık atmıştı.

"Pekâlâ," dedi Aleksandr. "Hâlâ hayattayken geri dönelim o zaman."

Dimitri kıpırdamadı. "Eğer Lisiy Nos'a geri dönersen bu Sovyet askeri olarak yapacağın son görev olur."

Aleksandr, Stepanov'u sırtına alarak Dimitri'nin yanına yaklaştı ve dişlerini sıkarak, "Dimitri, beni tehdit mi ediyorsun?" dedi.

"Evet," dedi Dimitri.

Aleksandr bir adım geri çekildi ve her şeyi kabullenmiş bir şekilde Dimitri'ye baktı. "Sana bir şey söyleyeceğim," dedi alçak bir ses tonuyla. "Git ve ne istiyorsan onu yap. Beni ihbar et. Şu anda birinin hayatını kurtarmak bundan çok daha önemli."

"Lanet olsun!"

"Elimize yine fırsat geçecek! Şu ormana bir bak. Buraya yeniden gelebiliriz. Bu bizim ilk fırsatımız, sonuncusu değil. Tekrar buraya dönüp kaçabiliriz. Eğer beni NKVD'ye ihbar etmekle tehdit ediyorsan, bu durumda Sovyetler Birliği'nden asla çıkamazsın. Buraya kök salarsın. Ben ölürüm; sen de hayatının sonuna kadar burada kalırsın." Aleksandr duraksadı. "Benim sözlerime kulak ver. Avrupa Hitler ile savaşa girecek. Eğer ölmezsem, elimize başka fırsatlar da geçecek. Kaçmak istiyorsan, çeneni sıkı tut." Aleksandr sustu. "Kıllık yapma. Haydi çocuğu babasına geri götürelim."

"Hayır!" dedi Dimitri.

"O zaman ne istersen onu yap!" Aleksandr'ın söyleyecekleri bitmişti. Dimitri'yi beklemeden arkasına döndü ve yürümeye başladı. Dimitri'nin isteksiz adımlarını duyabiliyordu. Dimitri adi bir adamdı ve bir başkasını sırtından vurabilirdi; ama bunu, ona günün birinde yardım etme sözü veren birine yapmazdı.

Bataklıkta zorlukla ilerleyerek saatler sonra üsse döndüler. Hava neredeyse kapkaranlıktı; ancak Aleksandr'ın gördüğü ilk şey bir NKVD askeriyle ağaçların arasından onlara bakan Mikhail Stepanov oldu. Bacakları titreyen Stepanov, Aleksandr'a doğru yürüdü ve korku içinde, "Yaşıyor mu?" diye sordu.

"Evet," dedi Aleksandr. "Ama bir doktora ihtiyacı var."

Mikhail Stepanov oğlunu Aleksandr'ın sırtından aldı ve onu kışladaki çadıra götürdü. Orada Yuri'ye kan, morfin ve ağrı kesici verildi. Stepanov ile Aleksandr, Yuri'yi yıkadı ve doktor vücudundaki üç kurşunu çıkardı. Yuri savaş alanında, vücudundaki kurşunlarla uzun süre kalmıştı ve yaraları iltihaplanmıştı.

Aleksandr yiyecek bir şeyler almaya ve sigara içmeye gitti. Sonra da geri dönüp Stepanov'un yanına oturdu. Yuri biraz kendine gelmişti ve babasıyla konuşmaya çalışıyordu. "Babacım," dedi. "İyi olacak mıyım?"

"Evet oğlum," dedi Stepanov, Yuri'nin elinden tutarak

"Şanslıydım. Çok daha kötü olabilirdi." Yuri Aleksandr'a baktı. "Öyle değil mi Teğmen?"

"Evet asker," dedi Aleksandr.

"Annem benimle gurur duyacak," dedi Yuri. "Bir daha savaşacak mıyım?"

Binbaşı Stepanov'un asılan yüzünü gören Aleksandr bir süre tek kelime etmedi. "Annesi nerede?" diye sordu en sonunda.

"1930'da öldü," dedi Stepanov.

"Baba."

"Efendim?"

"Benimle gurur duyuyor musun?"

"Hem de çok oğlum."

Uzunca bir zaman Yuri'nin yanında oturarak nefes alıp verişini ve gözlerini yavaşça açıp kapayışını izlediler. Sonra nefes alışı kesildi

ve gözlerini kırpmayı bıraktı. Binbaşı Stepanov başını öne eğerek ağlamaya başlayınca bunu kaldıramayan Aleksandr çadırdan çıktı.

Bir kamyona yaslanıp sigarasını içerken, Stepanov dışarı çıktı. "Üzgünüm efendim," dedi Aleksandr.

Stepanov elini Aleksandr'a uzattı. "Sen iyi bir askersin Teğmen Belov," dedi ciddi bir ses tonuyla. "1921'den beri Kızıl Ordu'dayım ve sana şimdi iyi bir asker olduğunu söylüyorum. Onu ölüme terk etmedin. Senin sayende tek çocuğumla vedalaşabildim. Senin sayende onu gömebileceğim. Ruhu huzura kavuşacak. Benim de." Stepanov, Aleksandr'ın elini bırakmadı.

"Ben bir şey yapmadım efendim," dedi Aleksandr başını öne eğerek. Kış savaşı, günler sonra, 13 Mart 1940'ta bitti.

Sovyetler Birliği Vyborg'u asla geri alamadı.

Mekhlis'in Önünde, 1943

Ona kim olduğunu sormuştu. Zamanı dolmuştu. Biliyordu. Ayağa kalkarken Kipling'in "Eğer" adlı şiirini hatırladı. Babası onunla konuşuyor gibiydi.

Eğer kazançlarından bir küme oluşturabilirsen
Ve bunu biranda riske atarsan ve kaybedersen
Her şeye yeniden başla
Ve asla kaybettiğinden yakınma.

Onu çağırdılar. Mahkemeye geri döndüğünde adeta mutluydu.

"Binbaşı, sorularımızı düşündün mü?"

"Evet efendim."

"Cevabın ne?"

"Krasnodar'dan gelen Aleksandr Belov'um ve Kızıl Ordu'da Binbaşıyım."

"Amerikalı Alexander Barrington mısın?"

"Hayır efendim."

Herkes sustu. Dışarıda taptaze bir mayıs günü vardı. Aleksandr yine dışarıda olmak istiyordu. Ona asık bir yüzle ve gözlerini kırpmadan bakıyorlardı. O da aynı ifadeyi takınmıştı. Generallerden biri kalemini masaya vuruyordu. Stepanov'un bakışları Aleksandr'ın üzerindeydi. Göz göze geldiklerinde, Stepanov hafifçe başını salladı.

General Mekhlis en sonunda konuştu. "Cevabının bu olmasından korkuyordum Binbaşı. Eğer evet deseydin, Amerika'yla bağlantıya geçecektik. Şimdi sorun senin hakkında ne yapacağımız. Kaderin hakkında bütün yetki benim elimde. Sen dışarıdayken meslektaşlarımla görüştüm. Önümüzde oldukça zor bir karar var. Sen doğruyu söylüyor olsan bile, bu suçlamalar Kızıl Ordu'da, nereye gidersen git peşini bırakmayacak. Sonu gelmeyecek. Bu subaylık görevini daha da zorlaştıracak. Kendini yanlış suçlamalara ve seninle savaşmaktan korkan askerlere karşı savunmak zorunda kalacağız."

"Ben mücadeleye alışkınım efendim."

"Evet; ama bizim mücadeleye ihtiyacımız yok." Mekhlis elini kaldırdı. "Ayrıca sözümü kesme Binbaşı. Eğer yalan söylüyorsan, hükümet ve vatandaşlarımızın koruyucusu olarak kötü bir hata yapmak, gerçek günün birinde ortaya çıktığında aptal durumuna düşmek istemeyiz. Doğruyu da söylesen, yalan da atsan, bizim adımıza leke sürdüğünün farkında mısın?"

"İzninizle General," dedi Stepanov. "Savaştayız ve askere aldıklarımızdan çok daha fazla sayıda askerimizi kaybediyoruz. Kaybettiğimiz silahların yerine yenilerini yapmakta ve ölen subaylarımızın yerini doldurmakta güçlük çekiyoruz. Binbaşı Belov ömek bir asker. Onun Kızıl Ordu için bir şeyler yapmasını isteyebiliriz bence." Stepanov itiraz edilmesine fırsat tanımadan devam etti. "Tank ve tüfek yapmak için Sverdlovsk'a gönderilebilir. Altın madeninde çalışmak üzere Vladivostok'a, ya da Kolyma veya Perm-35'e yollanabilir. Buralarda Sovyetler Birliği için oldukça üretken olabilir."

Mekhlis alaya bir tavırla güldü. "Altın madeninde çalışacak bir sürü adamımız var. Bir Kızıl Ordu Binbaşısını neden tüfek yaptırarak harcayalım?"

Aleksandr şaşkınlık içinde başını salladı. Albay Stepanov'un iyi bir iş başardığını düşündü. Az önce onu vurmaya hazırlanırlarken, şimdi orduda kalması için yalvaracak durumdaydılar.

Stepanov, Aleksandr'ın lehine konuşmaya devam etti. "O artık Binbaşı değil. Tutuklandığında rütbesi alındı. Onu Kolyma'ya göndermekte bir sorun görmüyorum."

"O halde neden ona hâlâ Binbaşı diyorsun?" diye sordu Mekhlis.

"Çünkü omzundaki armalar alınmasına rağmen o benim için hâla bir Binbaşı. Yedi yıldır kumandanlık yapıyor. Kış savaşında askerleri kumanda etti; Almanların Neva'nın diğer tarafından buraya geçmesini kumanda etti; Almanların Neva'nın diğer tarafından buraya geçmesini engellemek için savaştı; Hayat Yolunu açtı ve yazın askerleriyle Neva'daki dört kuşatmayı kaldırdı."

"Onun sicilini defalarca duyduk Albay Stepanov," dedi Mekhlis alnını ovuşturarak. "Şimdi ondan nasıl kurtulacağnnıza karar vermemiz gerekiyor."

"Onu Sverlovsk’a göndermeyi öneriyorum," dedi Stepanov.

"Bunu yapamayız."

"O halde eski görevine gönderin."

"Bunu da yapamayız."

Mekhlis bir süre sessiz kalarak düşündü. Derin bir nefes aldıktan sonra, "Binbaşı Belov, Volkhov yakınında, Ladoga gölüyle Sinyavino dağları arasında, Almanlar tarafından günde birkaç kez bombalanan bir demiryolu var. Bunu biliyor musun?"

"Evet efendim. Kuşatmayı kaldırdığımızda, karım o demiryolunun yapılmasına yardımcı olmuştu."

"Lütfen karından bahsetme Binbaşı. O hassas bir konu. Her neyse. Bu demiryolu Leningrad'a yiyecek ve yakıt ulaştırmada

önemli bir yer tutuyor. Seni ceza taburuna göndermeye ve Sinyavino dağları ile Ladoga nehri arasındaki bu on kilometrelik demiryolunun yapımında görevlendirmeye karar verdim. Ceza taburunun ne olduğunu biliyor musun?"

Aleksandr sessiz kaldı. Orduda, hiçbir şekilde korunmadan bombalanan köprülerin yapımına gönderilen, nehirlerden geçmesi istenilen, bombardıman altında demiryollarını onaran ve tüfek ya da tank verilmeden cepheye gönderilen binlerce asker vardı. Ceza taburunda tüfekler ortaklaşa kullanılırdı. Yanındaki adam vurulduğunda onun silahını sen alırdın. Ceza taburundaki askerler, Hitler'in bombardımanına direnmek için kurulan etten duvarlardı.

Mekhlis bir süre sessiz kaldı. "Eklemek istediğin bir şey var mı Binbaşı? Bu arada rütben resmî olarak elinden alındı."

"Güzel! Askerlere kumandanlık yapmamı değil; taburda bir asker olmamı istiyorsunuz, öyle değil mi?"

"Hayır. Askerlere yine kumandanlık yapacaksın."

"Bu durumda rütbemin bende kalması gerekiyor."

"Bunu yapamayız."

"Efendim size saygım sonsuz. Ancak Kızıl Ordu'da bir rütbem olmadan, ceza taburundaki askerlere değil; sincaplara bile söz geçiremem. Eğer görev yapmamı istiyorsanız, bana kumandanlık yapmam için gereken bütün gereçleri vermelisiniz. Aksi taktirde Kızıl Ordu'ya, savaşa ve size bir yararım olmaz. Adamlar benim emirlerime uymaz ve demir yolu onarılamaz. Askerlere ve vatandaşa yiyecek ulaştırılamaz; herkes perişan olur. Benden orduda kalmamamı isteyebilirsiniz..."

"İstemiyorum, emrediyorum."

"Efendim beni ceza taburuna gönderin; ama görevlendirmeyin. Çavuş ya da onbaşı olabilirim. Tercihinize saygılıyım. Ama eğer orduya yararlı olmamı istiyorsanız; rütbemi elimden almamalısınız." Aleksandr korkusuzca konuşuyordu. "Siz general olduğunuz için bunu herkesten daha iyi anlarsınız. General Meretskov’u unuttunuz

mu? Moskova zindanında ölümü bekledi. Halbuki bunun yerine Volkhov sınırında kumandanlık yapması gerekiyordu. O generalliğe terfi edilmişti ve emrine bir bölük değil; ordu verilmişti. Sıradan bir köylü olarak kalsa orduyu nasıl yönetirdi sizce? Eğer general değil de bir onbaşı olsa, o kadar adamı ölüme gönderebilir miydi? Almanları Sinyavino dağlarından çıkarmak istiyor musunuz? Onları çıkaracağım; ama rütbemi benden almayın."

Mekhlis, Aleksandr’a samimi gözlerle bakıyordu. "Beni ikna ettin Binbaşı Belov. Bir saat içinde Sinyavino'ya gönderileceksin. Hücreden eşyalarını alman için gardiyan sana eşlik edecek. Binbaşı rütbesini elinden alıp, sana yüzbaşı rütbesi vereceğim. Madalyaların nerede?"

Aleksandr gülmek istedi; ama yapmadı. "Sorgudan önce benden aldılar. *Sovyetler Birliği Kahramanlık* madalyam kayıp."

"Bu, büyük şanssızlık."

"Evet efendim. Yeni bir üniformaya, yeni silahlara, bıçağa, çadıra ve tertibata ihtiyacım var. Eski tertibatım kayboldu."

"Eşyalarına daha iyi sahip olmalısın Binbaşı Belov."

Aleksandr onu selamladı. "Bunu aklımdan çıkarmayacağım. Bu arada artık Yüzbaşı Belov, efendim."

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Ospenski ile karşılaşma, 1943

ALEKSANDR NÖBETÇİLERLE BİRLİKTE SINIRA gitti. Üzerine kıyafet verildi ve gerekli malzemelerini aldıktan sonra kamyonla kışlaya götürüldü. Ceza taburunda, cinayet suçundan ya da siyasi suçlardan tutuklanan yüzlerce adam vardı. Islak yerde uzanıyor; sigara içiyor ve kâğıt oynuyorlardı. Üç tanesi kavga etmeye başlayınca Aleksandr araya girdi. Kavgaya karışan adamlardan biri Nikolay Ospenski'ydi.

"Sen olamazsın," dedi Ospenski.

"Burada ne işin var asker?" dedi Aleksandr başını sallayarak. "Senin sadece bir akciğerin var."

"Sen burada ne arıyorsun? Öldüğünü sanıyordum," dedi Ospenski neşe içinde. "Seni vurduklarını düşündüm. Açıkçası o sorgulamadan sonra senden geriye hiçbir şey kalmayacağına emindim."

Aleksandr, Nikolay'a bir sigara ikram etti ve onu kenara çekti. "Burada rütben ne? Onbaşı mısın?"

"Hâlâ Teğmenim," dedi Ospenski içerlemiş bir halde. Sonra daha alçak bir ses tonuyla, "Üsteğmen rütbemi elimden aldılar," diye ekledi.

"İyi. Ben de senin kumandanınım. Yirmi adam seç ve trenin geçmesi için rayları onarmalarını söyle. Bana bir iyilik yap ve bir daha arkadaşlarınla kavga etme. Bu otoriteni azaltır."

"Tavsiyen için teşekkürler."

"Gidip adamlarını seç. Benden önce kimden emir alıyordun?"

"Dalga geçiyorsun herhalde. Hiç kimseden. Son iki hafta içinde üç yüzbaşı öldü. Hiç kalmadı. Almanların bombaladıkları demiryolu kadar, bunun başında duran yüzbaşılarını da gördüklerini

algılayamadılar. Bu sabah bir milimetrelik bir ray takarken beş adamımızı kaybettik."

"O zaman bunu gece nasıl yapacağımızı düşünelim."

Birkaç gün sonra bunun da iyi bir fikir olmadığı ortaya çıktı. Ospenski ile çalışan yirmi adamdan on üç tanesi geri dönebildi. Bu on üç kişiden üçü ağır, ikisi hafif bir şekilde yaralanmış; biri de kör olmuştu.

Kör kalan adam gece kaçmaya yeltendi ve Ladoga nehrinde NKGB askerleri tarafından vuruldu.

Sinyavino dağlarıyla Ladoga nehri arasındaki üs, düz ve bataklıklarla kaplı bir alandaydı. Her tarafta çadırlar ve albaylarla generaller için yapılan birkaç tahta kulübe vardı. Burada iki tabur, altı bölük, on sekiz tertip, elli dört manga ve 432 kişi vardı. Kumandan eksikliğinden dolayı Aleksandr'a, ölüme göndermesi için 216 kişiden oluşan bir tabur verilmişti.

Stepanov burada değildi. Aleksandr onu mahkemeden sonra bir daha görememişti. Yıllardır tek evi olan Leningrad garnizonuna geri dönmüş olmalıydı. Aleksandr böyle umut ediyordu.

Daşa Metanova ile tanışma, 1941

Aleksandr, Sadko'da her zamanki gibi barın yanında duruyordu. Subayların kulübüne gitmeyi tercih ederdi; asker olmayanlarla bir arada bulunmaktan hoşlanmıyor çünkü askerlerle sivillerin aralarındaki uçurum gittikçe büyüyordu.

Haziran ayının bu cumartesi gecesi Dimitri ile konuşurlarken, yanlarına iki kız geldi. Onlara kısa bir bakış fırlattı. İkinci kez baktığında, kızlardan birinin onunla ilgilendiğini fark etti. Kibar bir şekilde gülümsedi. Dimitri başını çevirdi; kızlara baktı ve gözlerini Aleksandr’a çevirdikten sonra kızlara doğru döndü.

"Size birer bira ısmarlayabilir miyiz kızlar?" diye sordu Dimitri.

"Elbette," dedi uzun boylu ve esmer olanı. Bu Aleksandr'a bakandı. Dimitri kısa boylu ve daha sıradan olan kızla muhabbete başlamıştı. Barda konuşmak zordu. Aleksandr esmer kıza yürümek isteyip istemediğini sordu ve o da, "Elbette," dedi gülümseyerek.

Ilık ve karanlık gecede dışarı çıktılar. Gece yarısı olmasına rağmen dışarısı hâlâ aydınlık sayılırdı. Kız biraz şarkı söyledi ve sonra elinden tutup gülerek, "Tahmin mi edeyim; yoksa bana adını söyleyecek misin?" dedi.

"Aleksandr," dedi ama onun adını sormadı; çünkü isimleri hatırlama konusunda yeteneksizdi.

"Benim adımı sormayacak mısın?"

Gülümsedi. "Bilmemi istediğinden emin misin?"

Şaşkınlık içinde ona baktı. "Adımı bilmeni istiyor muyum? Siz askerler gittikçe daha ilkel mi oluyorsunuz? Artık kızlara isimlerini bile sormuyor musunuz?"

"Hey dinle," dedi Aleksandr sırtını okşayarak. "Diğer askerlerin ilkelleşip ilkelleşmediklerini bilemem. Sadece isimleri aklımda tutmakta zorlanırım, hepsi bu.”

"Pekâlâ. Belki de bu geceden sonra benim adımı asla unutmazsın,” diyerek gülümsedi.

Aleksandr hafifçe başını salladı ve onu unutmaması için çok olağandışı bir şey yapması gerektiğini söylemek istedi; ama sadece, "Pekâlâ. İsmin ne?" diye sordu.

"Darya,” dedi. "Ama bana herkes Daşa der."

"Pekâlâ Darya-Daşa. Beni götürmek istediğin bir yer var mı? Eviniz boş mu?"

"Evimiz boş mu? Sen nerede yaşıyorsun. Elbette hayır. Bir an olsun yalnız kalamam. Evde kalabalığız. Büyükannem, büyükbabam, annem, babam ve erkek kardeşim. Bir de aynı yatakta yattığım kız kardeşim var." Kaşlarını kaldırarak güldü. "Bir subayın bile aynı anda iki kızla birlikte olmakta zorlanacağını düşünüyorum."

"Bu kişiden kişiye değişir," dedi Aleksandr ona sarılarak "Kız kardeşin nasıl biri?"

"On iki yaşında," dedi Daşa. "Beni götürebileceğin bir yer var mı?"

Aleksandr onu kışlaya götürdü. Bu gece sıra ondaydı.

Daşa soyunması gerekip gerekmediğini sordu. "Birinin bizi çıplak halde görmesini istemiyorum."

"Burası kışla, Avrupa Oteli değil. Soyun Daşa; ama tehlikeye de hazırlıklı ol," dedi Aleksandr.

"Sen soyunacak mısın?"

"Herkes beni çıplak gördü," dedi Aleksandr.

Daşa ve Aleksandr soyundu.

Ondan en az diğer kızlar kadar hoşlanmıştı. Tipik bir Rus vücuduna sahipti -geniş kalçalar, büyük göğüsler- ve kışladaki oda arkadaşı Grinkov tarzındaki erkekleri deli edecek türdendi. Aleksandr’ın Daşa'da en çok hoşlandığı şey ona, uzun zamandan beri tanışıyorlarmış gibi yakın davranmasıydı. Ona söyledikleri de farklıydı. "Aleksandr'ım... Sen nereden geldin?"

Birlikte bir saat geçirdikten sonra Grinkov bir kızla geldi ve o gece sıranın kendisinde olmamasını umursamadı.

Sonra giyindiler ve Aleksandr, Daşa'yı kapıya kadar geçirdi. "Şimdi söyle bakalım," dedi. "Gelecek hafta geldiğimde adımı hatırlayacak mısın?"

"Elbette... Daşa'ydı, öyle değil mi?" diyerek gülümsedi.

Gelecek hafta yine aynı arkadaşıyla geldi; ama maalesef Dimitri başka bir kızla çıkmıştı ve Daşa arkadaşını yalnız bırakmak istemedi. Üçü birlikte Nevsky Prospekt’de yürüdüler. Sonra arkadaşı otobüse binerek evine dönmeye karar verdi ve Aleksandr, Daşa'yı kışlaya götürdü. O gün sıra onda olmadığından oda doluydu.

"İki seçeneğin var," dedi Aleksandr. "Ya eve gideceksin; ya da içeri girip diğer askerleri görmezden geleceksin."

Daşa ona baktı. Aleksandr'ın gözlerinden ne düşündüğünü anlayamıyordu. "Pekâlâ," dedi. "Neden olmasın? Biz uyuyor numarası yaparken, annemle babam da bizi umursamıyor. Uyuyorlar mı?"

"Hiç sanmıyorum," dedi Aleksandr.

"Bu benim için biraz garip bir durum."

Aleksandr başını salladı. "Seninle evine kadar yürümemi ister misin?"

"Hayır. Sorun değil." Ona yaklaştı. "Geçen hafta çok iyi zaman geçirdim."

Aleksandr duraksadı. "Ben de," dedi. "Haydi Amirallik Dairesinin bahçesine gidelim."

Onunla buluştuğu üçüncü cumartesi gecesi, Moika kanalının kıyısında, gemilerin olduğu rıhtımda ıssız bir yer buldular, insanlardan yeterince uzaktaydılar ve Daşa hiç ses çıkarmamıştı. Aleksandr da inildememek için kendini oldukça iyi eğitmişti. Daşa'nın uzanacağı bir yer yoktu; ama Aleksandr oturabiliyordu.

"Aleksandr, sana Aleks dememin bir sakıncası var mı?" diye sordu.

"Hayır," dedi.

"Aleks, bana kendinden bahset biraz," diyerek gülümsedi Daşa. "Çok ilginç birisin."

En sonunda işleri bitmişti ve Aleksandr geri dönmek istiyordu. Uykuya ihtiyacı vardı. Kızlar yüzünden ne kadar geç yatarsa yatsın, pazar sabahı 7.00'de uyanmak zorundaydı. "Neden sen kendinden bahsetmiyorsun?"

"Ne öğrenmek istiyorsun?"

"Benden önce çok fazla askerle yattın mı?”

"Çok değil," diyerek gülümsedi Daşa. "Aleksandr, bence böyle bir konu açma. Yoksa ben de sana bazı sorular sorarım."

"Pekâlâ."

"Benden önce hayatına çok kadın girdi mi?"

Gülümsedi. "Çok değil."

Daşa gülmeye başladı.

Aleksandr da güldü.

"Sana bir şey söyleyeyim mi Aleks? Üç hafta önce seninle tanıştığımdan beri, aklımdan hiç çıkmıyorsun."

"Gerçekten mi?"

"Gerçekten. O zamandan beri başka erkeklerle birlikte olmadım." Duraksadı. "Sen de aynı şeyi söyleyebilir misin?"

Kesinlikle. Bende o zamandan beri hiçbir erkekle yatmadım."

Onu çimdikledi. "Kes şunu. Biraz daha sevişmek için zamanın var mı?"

"Hayır." Ona yanında başka prezervatif olmadığını söylemek istemiyordu. "Gelecek hafta gel. O zaman vaktim olur."

"Haydi ama," dedi alaya bir tavırla. "Söz veriyorum acele edeceğim."

"Hayır Daşa. Gelecek hafta."

Daşa gittikten sonra Aleksandr kışlaya döndü ve koridorda bir kızın onu beklediğini gördü. Onunla mayısta beraber olmuştu. Kız samimi, sarhoş ve çekiciydi. Pantolonunu açmadan oradan gitmeye de hiç niyeti yoktu. Aleksandr pantolonunun düğmelerini açtı.

O hafta uzun geçmişti. Aleksandr kapı nöbeti tutmuş ve Dimitri'nin bulduğu iki kızdan biriyle yatmıştı. Cumartesi gecesi Sadko'ya gitti. Tek amacı herhangi bir kızla yatmaktı. Uzun süredir görmediği bir kızla karşılaştı ve beraber birkaç içki içtikten sonra onu

Sadko'nun arkasındaki dar sokakta duvara yaslayarak ilişkiye girdi. Kız, "Sigaranı atmayacak mısın?" diye sorduğunda hâlâ ağzında olmasına şaşırdı. Kızı evine gönderdi ve Sadko'ya geri döndü.

Biri gözünü kapayınca, "Bil bakalım kimim?" diye sordu.

Gelen Daşa'ydı. Ona dönerek gülümsedi. Bu kez yalnız gelmişti.

Bu gece işini bitirdiğini düşünüyordu; ama Daşa için gece yeni başlıyordu. Bu yüzden Aleksandr ona birkaç bira alıp sohbet etmek zorunda kaldı. Sigara içtiler; biraz şakalaştılar ve sonra Daşa onu bardan çıkardı. "Daşa geç oluyor," dedi. "Yarın 7.00'de kalkmam gerekiyor."

"Biliyorum," dedi kolunu okşayarak. "Sürekli bir telaş içindesin. Hep bir yere geç kalıyorsun. Bu acele ne Aleks?"

Derin bir nefes alarak yorgun bir şekilde, "Ne önerirsin?" diye sordu.

"Bilmiyorum," diyerek gülümsedi. "Geçen hafta yaptığımızı tekrarlayamaz mıyız?"

Hatırlamaya çalıştı. Nedense geçen hafta yaşadıkları aklından tamamen çıkmıştı. Hatırlamazsa Daşa'nın üzüleceğini düşündüğünden, anımsamaya çalıştı. Ancak geçen haftayla bu hafta arasında çok şey olmuştu... Yoğunlaşmaya çalıştı. Çıkacak savaş konusunda yaptıkları konuşmalar aklını dağıtmıştı.

"Hatırlamıyor musun? Moika'ya gitmiştik."

Şimdi hatırladı. Onu kanala götürmüştü. "Oraya tekrar mı gitmek istiyorsun?"

"Her şeyden çok."

"Haydi gidelim."

İşleri bittiğinde saat 1.00'e geliyordu. "Aleksandr," dedi kucağına oturarak. "Çok etkileyici bir sevgili olduğunu söylemeliyim. Bu konuda son derece ciddiyim."

"Teşekkürler."

"İyi vakit geçiriyor musun?"

"Elbette."

"Çok fazla konuşmuyorsun, değil mi?"

"Ne hakkında konuşmak istersin?"

Daşa güldü. "Her şeyi söylediğimizi mi hissediyorsun?"

"İhtiyacım olan her şeyi konuşuyoruz."

"Gelecek hafta buluşmak istiyor musun?"

"Elbette."

"Boş günün var mı? Belki akşam yemeği için bize gelirsin. Evim buraya çok uzak değil. Beşinci bölgedeyiz. Ailemle tanışabilirsin."

"Çok fazla boş günüm yok."

"Pazartesi ya da salıya ne dersin?"

"Bu pazartesi ya da salı mı?"

"Evet."

"Tamam. Hayır, dur. Benim -dinle, bir hafta içinde..."

"Bu şekilde buluşmaya devam edemeyiz."

"Öyle mi?"

"Aslında edebiliriz," diyerek sırıttı. "Belki başka bir yere gidebiliriz."

"Nereye gitmek istersin?"

"Bilmiyorum. Daha iyi bir yer. Tsarskoye Selo ya da Peterhof'a ne dersin?"

"Olabilir," dedi çekimser bir şekilde onu üzerinden kaldırıp ayağa kalkarak. "Geç oluyor Daşa. Dönmem lazım."

Kışlaya döndükten sonra kapıdaki nöbetçi Çavuş İvan Petrenko ile birkaç dakika oturdu ve yatmadan önce votkayla sigara içti.

"Sence dedikodular doğru mu Teğmen? Hitler ile savaşa gireceğimize inanıyor musun?"

"Bunun kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum Çavuş."

"Ama bu nasıl olur? İngiltere ile Fransa savaşa girecek gibi görünüyordu. Sovyetler Birliği ve Almanya yaklaşık iki yıldır müttefik. Anlaşma imzaladık."

"Ve Polonya'yı eski dostlar gibi aralarında paylaştılar," diyerek gülümsedi Aleksandr. "Petrenko, Hitler'e güveniyor musun?"

"Bilmiyorum. Sovyetler Birliğini istila edecek kadar aptal olmadıklarını düşünüyorum."

"Umarım sen haklı çıkarsın," dedi Aleksandr sigarasını ayağıyla ezerek. "İyi geceler."

Tek istediği uyumaktı: bu neden bu kadar zordu? Ancak Marazov ve Grinkov yataklarında, çarşafı saçlarına kadar çeken iki kadınla beraberdi. Aleksandr ranzasına çıkarken onlara bakmamaya çalıştı ve başını yastığın altına koyarak gözlerini kapadı.

Tiz bir kadın sesinin, "Aleksandr," dediğini duydu. "Seni adi herif!"

Derin bir iç geçirerek yastığı kaldırdı ve gözlerini açtı. Biraz önce Grinkov ile yatan kız ranzasının başında duruyordu. Aleksandr, kızın arkasında kıkır kıkır gülen Grinkov'u gördü.

"Ne yaptım?" diye sordu bitkin bir halde. Sonra davul gibi şiş, sarhoş yüzünü hatırladı.

"Beni tanımadın mı? Geçen hafta bana seni burada beklememi söylemiştin. Seni o lanet olası kapıda üç saat bekledim! En sonunda pes ettim ve Sadko’ya gittim ve seni başka bir kızla gördüm."

Aleksandr kalkmak istemedi; ama her an yüzüne bir tokat ineceğini hissetti ve bunun yatarken olmamasını tercih etti. "Gerçekten çok üzgünüm!" dedi oturup bacaklarını ranzadan aşağıya sarkıtarak. Onu hayal meyal hatırlıyordu. "Seni üzmek istemezdim."

"Öyle mi?" dedi yüksek bir sesle. Grinkov yüzünü yastığa gömmüş, gülüyordu. Marazov ve yanındaki kız da dikkatlerini onlara

çevirdi.

Aleksandr kızın ismini hatırlayamadı. Ona dışarıya çıkmasını söylemek istedi; ama başkalarının önünde küçük düşürmek istemedi. Yataktan aşağı atladı ve kız yüzüne bir yumruk atmak üzereyken bileğinden tutarak onu itti ve başını salladı. "Bunlarla uğraşacak halde değilim."

"Hepiniz aynısınız, öyle değil mi?" dedi. "Hepiniz kadınlardan nefret ediyorsunuz ve fahişelerden hoşlanıyorsunuz. Bizi umursamıyorsunuz."

"Biz kadınlardan nefret etmiyoruz," dedi Aleksandr şaşkınlık içinde. "Nefret etmiyorum; ama..." Tanrım, adı neydi! "Eğer fahişelerden hoşlanıyorsak, bundan sana ne?"

Kız güçlükle nefes alıyordu.

"Dinle..." dedi. "Çok yorgunum. Benden ne istiyorsun?"

"Biraz saygı Aleksandr. Hepsi bu. Sadece biraz daha düşünceli olmanı."

Aleksandr gözlerini ovuşturdu. Bu çok aptalcaydı. "Bak, üzgünüm!"

Sözünü kesti. "Adımı bile hatırlayamıyorsun, öyle değil mi?" Elini yine kaldırdı. Aleksandr onu yine durdurdu. Birinden tokat yemekten nefret ederdi. Vücudundaki bütün tüyler diken diken oldu.

"Tanrım, sana âşık olacak kıza acıyorum lanet herif! Çünkü onu paramparça edersin!"

Koridorda merdivenlere doğru yürürken, Aleksandr arkasından seslendi. "Adını hatırladım... Elena."

"Canın cehenneme!" dedi Elena ve gözden kayboldu.

Bu askerin vedası değilse ne olduğunu bilmiyorum, diye düşündü Aleksandr kışlaya dönerken. Bu hapishane duvarları arasında üst üste bir sürü sigara içmek; bir odanın içinde yalnız kalmak; kırılan onurunu tamir etmek; Krasnodar'ı ve ölmeden önce ona güzel anlar yaşatan Larissa’yı düşünmek ve ona ayncalıklı olduğunu söyleyen

annesinin arkadaşı Svetlana Visselskaya'yı anımsamak istiyordu. Aleksandr, her an yattığı kızlardan birinin kışlaya dalıp silahla beynini uçuracağını ve mezar taşına, "Burada birlikte olduğu kızların ismini hatırlamayan Aleksandr yatıyor," yazacaklarını düşündü.

Bir an için kendinden nefret ederek uyumaya çalıştı. 22 Haziran, 1941, sabahın 3.00'üydü.

ON ALTINCI BÖLÜM

Sinyavino dağlarındaki demiryolu, 1943

ALEKSANDR, OSPENSKİ Yİ ÇADIRINA ÇAĞIRDI. "Teğmen, Çavuş Verenkov'un neyi var?"

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum efendim."

"Bu sabah bana payına düşen kahveden ve bulamaçtan getirdi. Neyse ki hepsini getirmemiş."

"Evet Yüzbaşı."

"Teğmen, neden Verenkov kendi bulamacını bana getiriyor? Neden Çavuş Telikov bana Fransızca mektuplarını veriyor? Çavuşumdan neden prezervatif isteyeyim? Burada neler oluyor?"

"Siz bizim kumandanımızsınız efendim."

"Bulamaçları ya da Fransızca mektupları kumanda etmiyorum."

"Size karşı iyi görünmek istemiştir."

"Neden?"

"Bilmiyorum efendim."

"Sana doğruları söyleteceğim Teğmen."

Üssün Ladoga nehrine uzaklığı bir kilometreydi ve Aleksandr her sabah yıkanmak için nehre gidiyordu. Yazın başıydı ve ılık bir hava vardı. Göl binlerce Sovyet askerine mezar olmuştu.

Bir sabah nehirden dönerken çadırlardan birinden Ospenski'nin sesinin geldiğini duydu. Normalde yoluna devam ederdi; ama isminin komplocu bir edayla söylendiğini işitmişti o yüzden de yavaşladı.

Ospenski, önceden orduda hiç bulunmamış olan ve siyasal suçtan tutuklanan Çavuş Verenkov ve on yıldır orduda çalışan Çavuş Telikov ile konuşuyordu. Ospenski, "Kumandandan uzak durun. Onunla doğrudan konuşmayın. Gözlerinin içine bakmayın. Ona bir

şey sormak istediğinizde bana söyleyin. Ben sizin sözcünüzüm," diyordu.

Aleksandr gülümsedi.

"Sözcüye ihtiyacımız var mı?" Bunu soran Telikov'du. Dikkatli bir adamdı.

"Bana inanın," dedi Ospenski. "Sözcüye ihtiyacınız var. Yüzbaşı Belov mantıklı ve sabırlı bir adamdır. Ama dikkatli olmazsanız, sizi gözünü kırpmadan boğar."

Verenkov şüpheliydi. "Canın cehenneme! Saçmalıyorsun!"

Ospenski korkusuzca devam etti; ama ses tonunu biraz alçalttı. "Dimitri Çemenko adında bir erin kolunu kopardığını biliyor musunuz? Kolundan geriye kanlı bir parça etten başka bir şey kalmadı. Bu yaptıklarının en kötüsü değil. Onu, kopan kolu öldürmedi. Ancak yüzüne attığı yumrukla onu az kalsın öldürüyordu. Bir yumruk Verenkov. Bunu bir düşün."

Aleksandr sessizce güldü. Bari söyledikleri doğru olsaydı.

"Çemenko yine ölmeyince, daha Morozovo hastanesinde yatarken, onu Finlandiya sınırında öldürmelerini emretti."

"Bizi kafaya alıyorsun."

"Size söylüyorum. Hiçbir şeyden korkmaz o. Ne kaçaklardan, ne Almanlardan, ne ölümden ne de NKGB'den. Şimdi dikkatlice dinleyin ve bunu sakın başkasına söylemeyin..." Ospenski fısıltıyla konuşmaya başladı. "Morozovo'daki hücredeyken, bir adam onu sorguya çekmeye geldi..."

"Neden tutuklanmıştı?"

"Casusluk suçundan."

"Saçmalama!"

"Doğru söylüyorum."

"Kime casusluk yapmış?"

"Sanırım Japonya’ya. Bu önemli değil. Dinleyin. Biri onu sorgulamaya geldi. Kumandanımızda silah yoktu. Ne oldu biliyor musunuz?"

"Sorguya gelen adamı öldürdü mü?"

"Elbette öldürdü!"

"Nasıl?"

"Hiç kimse bilmiyor."

"Döverek mi öldürdü?"

"Vücudunda hiçbir ize rastlanmadı."

"Boğdu mu?"

"Hiçbir ize rastlanmadığını söyledim."

"O zaman nasıl öldü? Zehirlendi mi?"

"Hiçbir şey!" dedi Ospenski heyecan içinde. "Bütün mesele de bu zaten! Hiç kimse bilmiyor. Ama şunu unutmayın -kumandanımız bir hücre içinde, elinde hiçbir silah olmadan birini öldürebiliyor. Sadece Çok fazla istemesi yeterli. Bu yüzden ondan uzak durun. Çünkü sizin gibilerini öğle yemeği niyetine yer."

"Teğmen!" Aleksandr çadıra girdi.

Ospenski, Verenkov ve Telikov havaya sıçradı. "Evet efendim."

Şimdi hepiniz işinizin başına dönün."

"Tamam efendim."

Telaşla dışarı çıkarlarken yüzüne bakmadılar. Aleksandr gülmemek için kendini zor tutuyordu.

Aleksandr birkaç hafta sonra bir şeyin farkına vardı: Demiryoluna üç manga, iki bölük ve elli asker gönderiyor; hiçbiri geri gelmiyordu. Geri dönenler için ise bandaj, antibiyotik, kan ve morfin olmuyordu. Almanlar Sinyavino dağlarında ve ağaçların arasında saklanıyor; demiryolunu çok net bir şekilde görüyorlardı. Demiryolunun

onarılması ve Leningrad'a erzak gönderilmesi gerekiyordu; ama Aleksandr'ın demiryoluna adam göndermekten başka bir seçeneği yoktu.

Her ne kadar bombaladıklrı alan hep aynı beş kilometrelik raylar olsa da; Aleksandr adamlarını günün herhangi bir saatinde demiryoluna gönderemiyordu. Dağlardan sürekli bomba atıyorlardı. Aylardan hazirandı ve hava ılıktı. Alexander her öğleden sonra demiryolunda ölenleri kavakların arkasındaki araziye getiriyordu ve onları mezarlara yerleştiriyordu. Üzerleri toprakla bile örtülmüyordu. Mezarlar birkaç hafta önce maden işçileri tarafından kazılmıştı ve ölenler henüz tamamını doldurmamıştı. Bütün alan toprak ve ceset kokuyordu.

22 Haziran 1943 gelip geçti. Savaş başlayalı tam iki yıl olmuştu.

Orbeli ve Sanatı, 1941

Aleksandr bir saat zar zor uyuduktan sonra sabahın 4.00'ünde uyandırıldı. Tek tesellisi herkesin uyandırılmış ve bahçede toplanmış olmasıydı.

22 Haziran 1941'di ve yaz gündönümü olduğundan en uzun gündü. Gökyüzü pespembeydi ve ağarmaya başlıyordu. Albay Mikhail Stepanov garnizonundaki askerlere seslendi.

"Hitler, yaklaşık bir saat önce, Karadeniz'de bulunan filomuzu bombaladı. Uçaklarımız, gemilerimiz ve askerlerimiz zarar gördü. Hitler'in adamları şu anda Sovyet topraklarında. Ukrayna'nın kuzeyinden Prusya'ya kadar olan sınırımızı da istila etti. Savunma bakanı Molotov akşam duyuru yapacak. Savaş başladı."

Uyku sersemi askerler aralarında konuşmaya başladı. Aleksandr hiçbir şey söylemeden duruyordu. Buna şaşırmamıştı; Kızıl Ordu subayları uzun zamandır savaş olasılıklarından bahsediyor, Hitler'in kıştan beri sınırları güçlendirmek için çalıştığını söylüyorlardı. Ancak Aleksandr'ın savaş denince aklına ilk gelen şu oldu: "Savaş! Bu bana kaçmak için başka bir fırsat olacak."

Aleksandr saatler boyunca savunma planlarını dinlerken kahve ve sigara içerek ayık kalmaya çalıştı. 18.00'e kadar Leningrad'da devriye gezecek; sonra da kışlanın girişinde nöbet tutacaktı. Sabah 11.00'de büyük bir memnuniyetle kışladan aynldı.

Neşeli bir şekilde Haymarket’te ve Nevsky Prospekt’te dolaştı. Nevsky Prospekt’te gezerken bir kadınla ondan çok daha iri olan bir adam arasındaki kavgayı daha fazla büyümesine izin vermeden engelledi. Kadın çantasıyla adama vuruyor ve bağırıyordu. Aleksandr birkaç dakika sonra, kadının adama, sırasını kaptığı için kızdığını anladı. "Savaşın başladığını bilmiyor mu? Bizim burada ne yaptığımızı sanıyor? Benim önüme geçemez. Bütün Kızıl Ordu buraya gelse umurumda değil."

Aleksandr adama kaşlarını kaldırarak, "Onu duydun. Önüne geçme," dedi.

Grand Elisey yiyecek dükkânının önünden geçerken sekiz kadının bir paket sosis başında kavga ettiğini gördü. Sosis, kadınlardan birinin torbasından düşmüştü ve bir diğeri bunu kapmıştı. Bu kavga olurken, bir başka kadın birinin ununu almış, dükkândan çıkıyordu. Aleksandr kısa bir süre arayı bulmaya çalıştı; ama sonra sosis başında kavga eden sekiz kadınla uğraşmanın ona düşmeyeceğini düşündü. Ardından otobüse binmek için kavga eden insanlara rastladı.

Aleksandr, Nevsky'den uzak durmaya karar verdi. Bu savaşta olmaktan daha kötüydü. Savaşta en azından silahını çekip düşmanı vurabilirdin. Ortalığın sakin olduğu St. Isaac'da yürüdü ve Bronz Atlı heykelinin önünden geçti. Birkaç dakika durdu ve heykeli izleyerek sigara içti. Birkaç haftadır Leningrad kütüphanesindeki kitabını kontrol etmemişti. Artık savaş başladığı için kitabı oradan almasının ve yanında tutmasının daha akıllıca olacağını düşündü. Kütüphaneler ve müzeler değerli eserlerini gemilerle ülke dışına gönderebilirdi. Aleksandr sigarasını içerken "Bronz Atlı" şiirinin en sevdiği birkaç satırını hatırlamaya çalıştı: *Ay ışığının solgun ışığında, atım şafuı kaldırıyor, ellerini büyük bir gürültüyle ileriye uzatıyor, Bronz Atlı takipte.* Yıllardır okumadığı satırları söyleyerek kendi

kendine gülümsedi ve bir sigara daha yaktı. Amirallik binasının önünden, Palace köprüsünden, Hermitage müzesinin önünden ve parmaklıklara tutunarak nehri seyreden uzun boylu, takım elbiseli adamın yanından geçti. Adam bir sigara çıkardı ve Aleksandr'a bakarak gülümsemeden başını salladı. Aleksandr da başını salladı ve yavaşladı. Adam, "Ateşin var mı?" diye sordu.

Aleksandr durdu ve çakmağını çıkardı. "Kibritimi içeride unuttum" dedi adam hemen. "Teşekkürler." Elini uzattı. "Josif Abgaroviç Orbeli," dedi uzun, gri sakalındaki külleri silkeleyerek.

"Teğmen Aleksandr Belov." Tokalaştılar.

Orbeli, nehre bakarak, "Teğmen, savaşın başladığı doğru mu?" diye sordu.

"Doğru. Nereden duydun?"

Orbeli arkasına dönmeden Hermitage'ı gösterdi. "İşte duydum. Müze müdürüyüm. Bana dürüst ol. Bu konuda ne düşünüyorsun? Almanlar Leningrad'a girecek mi?"

"Neden olmasın?" dedi Aleksandr. "Çekoslovakya, Avusturya, Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka, Norveç ve Polonya'yı aldılar. Avrupa Hitler'in elinde. Hitler başka nereye gidecek? İngiltere'ye gidemez. Sudan korkuyor. Buraya gelmek zorunda. Planı hep buydu. Leningrad'a girecek." Finlandiya'nın yardımıyla demek istedi; ama sustu. Müze müdürü çok üzgün görünüyordu.

"Boje moi," dedi Orbeli. *"Koşmar.* Neler olacak? Müzeme ne olacak? Onu Londra'yı bombaladıkları gibi bombalayacaklar. Şehrimizden, kulelerimizden, kiliselerimizden ve milli anıtlarımızdan eser kalmayacak. Sanat eserlerimiz yok olacak," dedi çatallaşan bir ses tonuyla.

"St. Paul hâlâ ayakta," dedi Aleksandr onu rahatlatmaya çalışarak. "Vestminster Abbey. Big Ben. Londra köprüsü. Almanlar İngilizlerin milli eserlerine dokunamadı. Ancak kırk bin Londralı öldü."

"Evet, evet," dedi Orbeli sabırsızlık içinde. "Zaten savaşta insanlar ölür. Peki ama benim sanat eserlerim ne olacak?"

Aleksandr birkaç adım attı. "St. İsac kilisesini ya da Bronz Atlı heykelini şehirden çıkaramayız; ama insanlan ve senin sanat eserlerini çıkarabiliriz."

"Bunları gemiyle nereye gönderebiliriz?" diye haykırdı Orbeli. "Bunlarla kim ilgilenecek? Nerede güvende olacaklar?"

"Sanat eserleri kendi kendine bakmak zorunda," dedi Aleksandr. "Onları nereye olursa gönder. Leningrad'dan çok daha güvende olacakları kesin."

"Tamerlane. Renoir. Rembrandt. Faberge. Değerli, paha biçilmez hâzinelerim. Bensiz mi kalacaklar?"

Aleksandr şapkasını düzeltti. "Bunların hepsi başka bir yerde daha güvende olacak. Merak etmeyin günün birinde savaş bitecek. İyi günler."

"Bugünün hiçbir olumlu yanı yok," diye mınldandı Orbeli ve müzesine gitmek üzere yolun karşısına geçti.

Aleksandr, Neva nehri kıyısında yürümeye devam edip Kış Sarayının ve Moika kanalının önünden geçti. Leningrad'da bir pazar öğleden sonrasıydı ve nehrin kıyısında hiç kimse yoktu. Oysa Nevsky'deki dükkânların önünde kuyruklar vardı ve insanlar birbirlerine bağırıp kavga ediyordu. Burada kimse yoktu ve Aleksandr bundan daha çok hoşlanıyordu. Yaz Bahçesi'nin önünden geçti ve sırtında tüfeğiyle Smolni manastırında dolaştı.

Aleksandr, Ulitsa Saltikov-Şedrin'in köşesinde biraz durdu. Nehrin sağ tarafında Tauride parkı uzanıyordu ve Aleksandr yazın burada yürümekten çok hoşlanıyordu. Ancak Smolni'deki kalabalığın kontrol altında tutulması gerekiyordu. Nereye gidecekti? Ya doğrudan Smolni'ye gidip sonra Tauride parkında dolaşacaktı; ya da önce parka gidip sonra manastıra gidecekti.

Bir sigara yaktı ve birkaç saniye saatine baktı.

Biraz zamanı vardı. Acelesi neydi? Kalabalığın sorunları yarım saat bekleyebilirdi. Tek başına devriye geziyordu ve aynı anda birçok

yerde olamazdı. Aleksandr sağa döndü ve Ulitsa-Saltikov-Şedrin'de yürümeye başladı.

Sokakta kimseler yoktu ve ağaçlar yaz rüzgârıyla savruluyordu. Barrington'ı düşündü. Barrington'daki ormanları hatırladı. Teddy ile birlikte ormanda uzanır; ağaçların hışırtısını dinlerlerdi. Bu sesi seviyordu.

Başka bir ses duydu. Biri şarkı söylüyordu.

Çok uzaktan geliyordu. Aleksandr sokağa baktı; ama kimseyi göremedi.

Yolun karşı tarafına baktı ve bankta oturan kızı fark etti.

İlk fark ettiği şey yüzünü saran uzun, sarı saçları; ikinci olarak fark ettiği şey ise kırmızı güllü beyaz elbisesiydi. Yeşil ağaçların arasında altın rengi saçları, üzerinde kan kırmızı güller olan beyaz elbisesiyle kartopu gibi görünüyordu. Dondurma yiyor ve kısık sesle bir şarkı mırıldanıyordu. Aleksandr ezgiyi tanıdı. "Lvov da tekrar buluşacağız aşkım..." -o günlerin popüler şarkısıydı. Aynı anda, şarkı söylemeyi, dondurmasından yalamayı, kırmızı sandalet giydiği ayağını sallamayı ve saçlarını yüzünden çekmeyi başarabiliyordu. Sadece caddenin karşısından onu izleyen Aleksandr'dan değil; savaştan, dünyadan ve o pazar günü Leningrad halkını etkileyen şeylerden de habersizdi. O anda kendiyle, muhteşem saçlarıyla, harika elbisesiyle, dondurmasıyla ve yumuşak sesiyle baş başaydı. Aleksandr'ın hiç görmediği bir dünyadaydı ve ayın üzerinde durgun bir denizde yüzüyordu. Kaldırımda olduğu yerden kıpırdayamadı.

Onu ilk gördüğünde donup kalmıştı. O gün sağa dönmek yerine düz gitse, bambaşka bir hayatı olacaktı. Onu gördüğünde yanından geçip gitseydi ve yolun karşısına geçmeseydi de her şey farklı olabilirdi. Onu görüp de yoluna devam etmeyi başarabilir miydi?

Ancak bu güneşli pazar gününde Aleksandr hiçbir şey düşünemedi. Dimitri'yi, savaşı, Sovyetler Birliğini, kaçma planlarını ve hatta Amerika'yı unutarak Tatyana Metanova için yolun karşısına geçti.

Daha sonra Tatyana’nın konuşurken sürekli ellerini kullandığını gördü. Parmakları ince ve güzeldi. Tırnakları bakımlıydı. Ona tırnaklarını nasıl bu kadar temiz tuttuğunu sorduğunda, Tatyana eskiden kirli tırnaklı bela bir kız olarak bilindiğini ve bunu asla unutmadığını söyledi.

"Kirli tırnakların yüzünden mi bela olduğunu düşünüyordun?"

"Bundan emindim."

Aleksandr güzel elleriyle ona dokunmasını istedi ama diğer taraftan erkekçe bakışları ve dokunuşları için fazla küçük olmasından korktu.

"Nerede yaşıyorsun Tanya?"

"Beşinci bölgede. Nerede olduğunu biliyor musun?"

O bölgede devriye gezmişti. "Greçeski Prospekt yakınında. Kiliseye yakın."

"Evet, kilise hemen caddenin karşısında," dedi Tatyana.

"Ancak kilise kelimesinin o binaya fazla geldiğini düşünüyorum. Daha çok depo olarak kullanılıyor."

Gülmeye başladı. "Evet," dedi kıkırdayarak. "Sovyet kilisesi işte."

Onunla geçirdiği o pazar çok kısa sürmüştü.

Savaş, annesi, babası, Aleksandr'ın sahte ismi, Dimitri'nin üzerindeki etkisi ve Daşa yüzünden birlikte geçirdikleri zaman hep sınırlı olmuştu. Slonko, Nikolay Ospenski ve Sovyetler Birliği tarafından etrafı çevrilmişti. Yaşamayı öğrenmeli, Tatyana ile geçirdiği o yüz dakika boyunca hiçbir şey hatırlamamak, hiçbir ses duymamalıydı. Onunla otobüse bindiklerinde yanına oturdu ve Mars bölgesinde yanında yürüdü. Bir bakışı her şeye bedeldi. Bu bir rastlantı mıydı? Sovyetler Birliğinde bir sonsuzluktu.

Pazar gelip geçti.

Mars bölgesi, haziran, ölüm, hayat, beyaz geceler, Daşa ve Dimitri gelip gitti.

Ancak Aleksandr hâlâ o sokakta durmuş; ağaçların altında, kırmızı güllü beyaz elbisesiyle dondurmasını yalayan ve kırmızı dudaklarıyla şarkılar mırıldanan Tatyana'yı izliyordu. Onun için bu yüz dakika göz açıp kapayana kadar geçmişti. Her şey bitmişti ve geriye bir boşluk kalmıştı. Ancak o sonsuza kadar kalbi küt küt ata ata o caddede olacaktı.

Paşayı kaybetme, 1941

Tatyana'nın ikiz kardeşi Paşa ortadan kaybolmuştu. İlk başta yaz kampına gitme fikri gayet doğal gelmişti; ancak sonra Luftwaffe, kampı havaya uçurdu ve Kızıl Ordu buradaki erkekleri tankların başına geçirdi ve bu da Paşanın kayıplara karışmasına neden oldu. Tatyana bunu kabullenmek istemedi ve Hitler nehrin karşı tarafındayken, kardeşini bulmak için Luga'ya gitti. Aleksandr onu geri getirmeye gitti; çünkü ona âşıktı.

Onunla neredeyse baş başa kalığı anlardan biri de buydu. Çadırda uzandıklarında, başka olmak istedikleri hiçbir yer yoktu ve ikisi de bunun farkındaydı. Hitler'in yüz metre ilerideki kuvvetlerine, Tanya'nın kırılan kaburgalarına, bacağına ve ruhuna, Paşa'nın ortadan kaybolmasına rağmen...

Aleksandr onun hıçkırarak ağladığını gördü. "Şura, onu bulmalıyız."

"Ah Tanya."

"Bunu yapmalıyız. Onu bulmadan eve dönemem. Bunu başarmam lazım. Lütfen. Ailemi bilmiyorsun. Beni tanımıyorsun."

"Biliyorum Tanya. Hem onlar hem de sen sahip olduklarınızla yaşamayı öğrenmelisiniz."

"Böyle söyleme. Ben onsuz yaşayamam."

Aleksandr güçlükle konuşabiliyordu. "Üzgünüm Tanya."

"Onsuz yapamam. Bunun ne demek olduğunu bilmiyorsun. O benim kardeşim. Anlamıyor musun? Eğer bir yerde beni bekliyorsa ne olacak? İnsanı ailesinden başka kim kurtarır? Aleksandr, neden

bu kadar geç kaldığımı düşünüyorsa ne olacak? Neden gitmediğimi düşünüyorsa?"

"Neden beklesin ki?"

"Çünkü beni tanıyor. Onu asla bırakmam."

Aleksandr sessiz kaldı. Paşa, Tatyana gibi bir kardeşi olduğu için şanslıydı. "Tanya, ondan hiçbir haber yok. Seninle Paşa arasında iki milyon Alman askeri var. Yürüyecek durumda değilsin. Eğilemezsin bile. Kaburgaların kırık. O da kayıp. Onu Tanrı'yla bırak."

Ertesi sabah Aleksandr ormanda, bombardıman altında yalnızlarken ve onu korumak için vücudunu siper ederken kendine daha fazla engel olamadı ve Tatyana'yı öptü. O ormanda ölebilirlerdi; önlerindeki engelleri -çaresizlik, yalancılık, Daşa, Dimitri, Hitler, Stalin ve savaş- düşününce bunu gerçekten istedi.

Paşa bulunamadı. Haftalar sonra yanan bir trende öldüğünü öğrendiler. Babası bunu kabullenmedi ve kendinden bir şey kalmayana kadar içti. Paşa onu tek oğluydu. Aleksandr babasını son bir kez hapishanede görerek onu huzura kavuşturduğu için bir kez daha sevindi. O da babasının tek oğluydu. Bir annesiyle babasının olduğunu, gece uyumadan önce onu öptüklerini bile güçlükle hatırlıyordu.

Tatyana onun için her geçen gün büyük bir şans gibi görünüyordu. Ona karşı olan hislerinin önüne geçemiyordu. Oysa Tatyana başka bir hayata, zamana ve erkeğe ait gibiydi.

Aleksandr'dan çok fazla şey istiyordu.

Aleksandr ise hiçbir şeye sahip değildi.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

New York'ta Noel, 1943

TATYANA VE ANTHONY, NOEL kutlaması için Vikki, büyükannesi ve büyükbabası tarafından evlerine davet edildi.

Eve gittiğinde Edward'ı da orada buldu.

Vikki'ye mutfakta, "Onu neden davet ettin?" diye fısıldadı.

"Noel'i kutlamak onun da hakkı Tanya."

Tatyana koltukta Edward'ın yanına oturdu ve içkisini yudumladı. Kucağındaki altı aylık Anthony'de bu içecekten istiyordu. Edward, Tatyana'ya dört gün önce evden kovulduğunu söyledi. Görünüşe bakılırsa karısı bu kadar yoğun çalışmasından ve ona çok az zaman ayırmasından bıkmıştı.

"Bırak tahmin edeyim," dedi Tatyana. "Onunla çok az vakit geçirdiğin için seni evden attı."

"Doğru."

Tatyana, "Ama bu durumda onunla daha az vakit geçirmeyecek misin?" diye sordu sessizce.

Edward güldü. "Benden pek fazla hoşlandığını sanmıyorum Tanya," dedi.

"Bu şanssızlık!" dedi.

Vikki, onlara ballı bisküvi getirdiğinde Tatyana yüzündeki memnuniyet ifadesini fark etti ve bütün bu sorunların ondan kaynaklandığını düşündü.

Misafir odasında hafif bir Noel müziği; zencefil, elmalı turta ve sarımsak soslu spagetti kokusu vardı. Evin içindeki koyu renklere gözü alışmıştı. Vikki'nin üzerinde, kahverengi saçları ve kahverengi gözleriyle uyum sağlayan kahverengi, kadife bir elbise vardı. Isabella ve Travis sanki savaş yokmuş gibi herkesi iyice doyuruyordu. Konuşmalar da şarap kadar yumuşaktı.

Daha sonra, neşeli Noel kutlamaları evi doldururken, Tatyana yatak odasında oğlunu emzirdi. Oda sessiz, ılık ve karanlıktı. Gözlerini kapadı ve biraz kestirdi.

Mumlara, kutlama yemeğine, dualara, uykuya, Vikki'ye ve Ellis'te olmasına rağmen, Tatyana bu Noel gecesinde huzurlu değildi. Oğlunu emzirirken gözünden yaşlar süzülüyor fakat o silme gereği bile duymadı. Sütünde, kalbinde ve ruhunda tek bir kelime yankılanıyordu: *Aleksandr.*

Noel'i Ellis'de geçirmek çok sıkıcıydı ama burada olmak da onu rahatlatıyordu. Çünkü yaralıların ona ihtiyacı vardı. Oradayken oğlunun dışında ona ihtiyaç duyan insanlarla birlikteydi. Beyaz çarşaflı yataklarda yatan askerlere yemek yediriyor ve onlara, ne yatak ne de teselli bulan diğer askerleri düşünmelerini fısıldıyordu. "Teselli bulamıyorlar; çünkü yanlarında sen yoksun Hemşire Tanya," dedi Paul Schmidt adındaki Alman, yaralı bir pilot. Kuzey Kanalı üzerinde uçuyor ve Kuzey Denizine yiyecekle silah taşıyan tankerleri bombalıyordu. Suya düşmüştü. Amerika'ya giderken iki bacağını kesmişlerdi ve artık evine gönderilecek kadar iyileşmişti. Tatyana'ya, evine gitmek istemediğini söyledi. "Eğer bacaklarım olsaydı, Amerika beni savaşa gönderirdi, öyle değil mi? Diğerlerine yaptıkları gibi."

"Seni yine gönderebilirler. Oturup inek sağarsın."

"Ne isterdim biliyor musun?" dedi gülümseyerek. "Amerikalı bir kızın benimle evlenmesini ve gitmeme izin vermemesini."

Tatyana gülümseyerek karşılık verdi. "Bunu diğer hemşirelerden birine sorabilirsin," dedi. "Ben Amerikalı değilim."

"Umurumda değil," dedi. Gözlerindeki ışık sönmemişti.

"Evde seni bekleyen karının yeniden evlenmenden hoşlanacağını mı düşünüyorsun?"

"Ona söylemek zorunda değiliz," dedi sırıtarak.

Tatyana ona biraz kendinden bahsetti. Tatyana İtalyan ve Alman askerlerle, Amerika'ya gelmeden önceki hayatından rahatlıkla konuşabiliyordu. Bu Vikki ya da Edward ile konuşmak kadar zor değildi. Arkadaşlarının, Leningrad karlarında ve Lazarevo sularında yaşadığı günleri öğrenmesini istemiyordu. Ancak bu evsiz ve yabancı adamlar onu çok iyi anlayabiliyordu.

"Artık Doğu sınırında olmadığım için mutluyum," dedi Paul Schmidt.

Ben mutlu değilim, demek istedi Tatyana. Çünkü doğu sınırındayken hayatının bir anlamı vardı. "Doğu sınırında yaralanmadın," dedi en sonunda. Başını öne eğerek ona yemeğini yedirmeye devam etti ve beyaz porselen tabağa değen metal çatala baktı. Tavuk çorbasının kokusuna, kolunun altındaki kolalanmış beyaz çarşafa, yün battaniyeye ve soğuk odaya konsantre oldu. Doğu sınırını gözünün önüne getirmemeye çalışıyordu. *Kocasına yemek yedirmek... Kaşığı dudaklarına götürmek... Yanındaki sandalyede uyumak... Yatağının etrafında gidip gelmek...*

Hayır. HAYIR.

"Sovyetlerin bize ne yaptığı konusunda hiçbir fikrin yok," dedi.

"Var Paul," dedi Tatyana. "Geçen yıl Leningrad'da hemşireydim. Kısa zaman önce Almanların Sovyet askerlerine neler yaptığını gördüm."

Çorbasını yutarken başını salladı ve çorbanın birazı ağzından çenesine aktı. Tatyana bunu sildi ve ağzına bir kaşık çorba daha verdi.

"Sovyetler Birliği bu savaşı kazanacak," dedi ses tonunu alçaltarak. "Neden biliyor musun?"

"Neden?"

"Çünkü askerleri önemsemiyor."

İkisi de sustu.

"Hitler sizin kıymetinizi biliyor mu?" diye sordu Tatyana.

"Stalin'den daha fazla. Hitler bizi tekrar cepheye gönderebilmek için iyileştirmeye çalışıyor; ama Stalin buna hiç zahmet etmiyor. Adamlarının ölmesine izin veriyor ve sonra on üç yaşındaki çocukları cepheye gönderiyor. Sonra onlar da ölüyorlar."

"Yakında gönderecek kimse kalmayacak," dedi Tatyana.

"Bu olmadan önce Stalin savaşı kazanacak."

Tatyana, başka bir yaralıyla ilgilenmesi için çağırıldı; ama sonra Noel bisküvisi ve sütlü çayla Paul'ün yanına geri döndü.

"Bu arada benim hakkımda yanılıyorsun," dedi Paul. "Rusya'da yaralandım. Ukrayna üzerinde. Bombardıman görevindeyken uçağım düştü. Düştüğümde, midem adeta yerinden çıktı." Bir an duraksadı. "Yani lafın gelişi."

"Anlıyorum," dedi Tatyana.

"İyileştikten sonra beni daha tehlikesiz olan Kuzey Kanalına gönderdiler. Komik, öyle değil mi? Yüzbaşım, orada daha güvende olacağımı düşündü. Oysa Ukrayna'ya, Sovyet halkının kucağına düştüğümde, beni öldürmediler. Bana acıdılar. Bilmiyorum, belki de bunun sebebi olayın geçen yıl Noel'de gerçekleşmiş olmasıdır."

"Sana Noel olduğu için acıdıklarını sanmıyorum," dedi Tatyana. "Sovyetler Birliği Noel'i kutlamaz."

Bakışlarını ona dikti. "Burada olma sebebin bu mu? Noel tatili senin için bir şey ifade etmiyor mu?"

Başını salladı. Güç almak için istavroz çıkarmak istedi; ama yapmadı. İçinden ağlamak geldi; ama engelledi. Güçlü, dayanıklı, kaya gibi ve Aleksandr gibi olmak istiyordu. Ancak bunu yapamıyordu. "Buradayım; çünkü bu evlerinden uzak olan yaralıları mutlu ediyor." Bir an bocaladı. "Buradayım; çünkü sizin için iyi bir şeyler yaparsam, size biraz huzur verirsem, başka bir yerlerde olan birisinin de huzurlu olacağını umut ediyorum..." Gözünden bir yaş damladı.

Paul şaşkınlık içinde ona baktı. "Hayatın bu şekilde yürüdüğünü mü düşünüyorsun?"

"Nasıl yürüdüğünü bilmiyorum," dedi Tatyana.

"Doğu sınırında mı?"

"Nerede olduğunu bilmiyorum," dedi. Odasındaki sırt çantasında duran ölüm belgesinden bahsedecek gücü bulamamıştı.

"Doğu sınırında olmadığına şükretmelisin. Orada olsa hayatta bir hafta kalmayı bile başaramazdı."

"Öyle mi?" Yüzü güçsüz ruhunu yansıtmış olacak ki, Paul elini okşayarak, "Bu konuda endişelenme Hemşire Tanya. Her nerede olursa olsun, ne umut ediyordur biliyor musun?"

"Ne?" diye fısıldadı.

"Senin güvende olmanı," dedi Paul.

New York'ta Noel.

Savaş devam ediyordu ve New York'ta Noel zamanıydı. Tatyana geçen yıl Noel'i Greçeski Hastanesinde, Dr. Sayers ve Sovyet hemşirelerle birlikte geçirmişti. Votka içmişler ve durumları yeterince iyi olan hastalara da ikram etmişlerdi. O sırada Tatyana'nın aklında olan tek düşünce Aleksandr'ı görmek için sınıra gitmekti. Beş gün içinde yola çıkacaklardı. Aleksandr bunu henüz bilmiyordu; ama o bir şekilde kocasıyla birlikte Sovyetler Birliğinden çıkacaktı. Leningrad'da ışık yoktu. Her yer yıkılmıştı. Noel'de, Almanlar Pulkovo'dan bomba atıyorlardı. Alman uçakları Noel gecesi şehri bombalıyordu. Tatyana dört gün içinde Dr. Sayers'in Kızıl Haç kamyonuyla Leningrad'dan ayrılmış olacaktı. Kendi kendine burayı tekrar görüp görmeyeceğini sormuştu.

Şimdi ise oraya bir daha asla dönemeyecek gibi görünüyordu.

Bunun yerine Noel'i New York'ta geçiriyordu. Yeşil ve kırmızı ışıklarla çevrili Küçük İtalya'yı, beyaz ışıklarıyla göz alan 57. Cadde'yi, kırmızı ve yeşil kuleleri olan Devlet Binasını ve Rockefeller merkezindeki Noel ağacını gördü. Noel olduğu için binalardaki ışıkların bir saatliğine yakılmasına izin verildi ve sonra hepsi söndü.

Soğukta ve karda Anthony'nin bebek arabasını iterek yürüdü. Etrafında büyük bir gürültü vardı ve insanlar ellerinde alışveriş torbalarıyla koşuşturuyordu. Tatyana'nın elinde hiç torba yoktu. Hediye almıyordu. Karlı, heyecan dolu ve savaşın içinde olan New York sokaklarında dolaşıyor; Aleksandr'ın Boston'da buna benzer on Noel geçirdiğini düşünüyordu. Noel kutlamalarının yapıldığı on Aralık ayı, kolların altında paketler, sürekli çalan çanlar, ışıklarla süslü ağaçlar ve bir kafeteryada, üzerinde "HER ŞEYİN AMACI İSA" yazan büyük tabela.

Bütün bunların içinde yaşamış; annesiyle babası ona hediyeler vermiş ve Noel gecesi, Noel baba ziyaretine gelmişti. Tatyana bir oyuncakçı dükkânına girdi ve Anthony'ye Noel hediyesi olarak tren aldı. Henüz bununla oynamak için çok küçüktü; ama bunun da zamanı gelecekti.

Tatyana 58. Cadde'deki Bergdoff mağazasının vitrininde güzel bir Noel battaniyesi gördü. Üşüdüğü ve Aleksandr'ı düşündüğü için, mağazaya girip battaniyenin fiyatını sordu. Battaniyeler yüzde yüz kaşmirdi ve yüz dolardı. Tezgâhtar ona bunları söyledikten sonra konuşmaları bitmiş gibi arkasına döndü. Sonra battaniyenin Tatyana'da kaldığını hatırladı ve dönüp aldıktan sonra tekrar işine baktı.

"Onu alıyorum," dedi Tatyana parasını çıkararak. "Üç tane alacağım. Hangi renkleri var?"

O gece Ellis'te, Tatyana ve oğlu, tek kişilik yataklarında, üzerlerinde iki kaşmir battaniye ile yattı. Üçüncü battaniyeyi Anthony'nin babası için saklıyordu.

New York'ta Noel.

Havyar, peynir, süt, çikolata, herkes için biraz et, oğullarına kalan son oyuncaklardan almak için birbiriyle yarışan kadınlar ve Noel için savaştan evlerine gelen erkekler...

Vikki'nin kocası gelmemişti; çünkü boşanmışlardı.

Tatyana'nın da kocası yoktu; çünkü onu kaybetmişti.

Ama diğer adamlar gelmişti.

Ağaçlar beyaz ışıklarla süslenmişti. Ellis'de bile hemşireler, İtalyan ve Alman askerler için Noel ağacı hazırlamıştı. Tatyana dışında hiç kimse, çift maaşa ve bir haftalık tatile rağmen Noel gecesinde çalışmayı istememişti.

New York'ta Noel.

Anthony'nin bebek arabasını iterek Vikki'nin evine giderlerken, Küçük İtalya'daki Mulberry Caddesinden geçti ve hastane radyosunda duyduğu "Uzun patika" adlı şarkıyı mırıldandı.

"O uzun patika
Rüyalarımın bahçesine çıkıyor,
Orada baykuşlar ötüyor
Beyaz ay parlıyor.
Rüyalarım gerçek olana kadar
Gecelerce bekliyorum
O uzun patikada seninle yürüyeceğim giinü bekliyorum."

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Aleksandr ve Almanlar, 1943

SOVYET ASKERLERİ SİNYAVİNO’DA ÖLMEYE devam ediyordu ve Almanlar hâlâ dağlardaydı.

Aleksandr oraya daha fazla asker gönderecekti ve onlar da öldürülecekti. Hem ceza taburunun hem de normal taburun başında olan Yüzbaşı-Albay Muraviyev, Aleksandr'ın söylediklerine kulak asmıyordu. "Burası ceza taburu," demişti. "Bunun anlamını biliyor musun, Yüzbaşı?"

"Evet. Ama size bir şey sormak istiyorum. Liseden beri matematik dersi görmedim. Her gün otuz askerim ölürse, elimdeki iki yüz asker kaç gün dayanır?"

"Bunun cevabını biliyorum," diye bağırdı Muraviyev. "Altı!"

"Evet. Bir hafta bile değil. Almanların dağda üç bin askeri var. Bizim ise elimizde bir tane bile kalmayacak."

"Merak etme. Demiryoluna göndermen için sana adam bulacağız. Bunu hep yapıyoruz."

"Amaç bu mu? Alınanlara, hedeflerini gerçekleştirmeleri için adamlarımızı kullanmalarına izin vermek mi?"

Muraviyev gözlerini kıstı. "Bana senden bahsetmişlerdi. Tam bir baş belasısın. Ceza taburunda görevli olduğunu unutuyorsun. Adamlarının güvenliğini düşünmek benim işim değil. Sadece demiryolunu onar ve çeneni kapat."

Aleksandr, Muraviyev'i selamlamadan gitti. Görünüşe bakılırsa bu konuyu tek başına ele alması gerekiyordu. Burada Stepanov gibi onu yönetecek birini bulmayı umuyordu; ama en azından en iyisini bildiğini kabullenmelerini istiyordu. Muraviyev, Aleksandr'ın adamlarını neden umursayacaktı? Hepsi suçluydular. Müzik grubundaki anneleri Fransa’daki insanlarla haberleştiği için ceza alanlar bile vardı. Oysa bu gruplar çoktan kapatılmış; anneleri de

çoktan ölmüştü. Bazıları, geçen yıl Stalin, Tanrı'ya inandığını itiraf etmeden önce kilisede tutuklanmıştı. Bazılan bilmeden, tutuklanmak üzere olan kişilerle tokalaşmıştı. Bazıları, tutuklanan kişilerin komşusuydu. Ospenski, "Ben de o insanlardan biriyim. En büyük şanssızlığım seninle aynı odada yatıyor olmaktı Yüzbaşı," dedi. Aleksandr gülümsedi. Silahların olduğu çadıra gidiyorlardı. Ospenski'den onunla gelmesini istemişti. Aleksandr 160 milimetrelik bir havan topu almaya gidiyordu.

Aleksandr bir önceki gün, gün ağarırken demiryolunu gören bir tepede çalılıkların arasına saklanmış ve Almanların attıkları bombalara yem olan adamlarını seyretmişti. Dürbünle Almanların attıkları bombaların nereden geldiğine baktı. İki kilometre uzaktan atıyorlardı. 160 milimetrelik havan topuna ihtiyacı vardı. Yoksa onlara ulaşamazdı.

Elbette ona, bu topu vermek istemediler. Görevli çavuş ceza taburuna top verilmediğini ve bunun Aleksandr'ın kumandanı Muraiyev'in kesin emri olduğunu söyledi.

"Yedi gün içinde yüz doksan iki adamımı kaybettim. Bu demiryolunu onaracak kadar mahkûmumuz var mı?"

"Emir emirdir Belov! Toplar, gelecek hafta Sinyavino dağlarını uçuracak ekibe lazım olacak."

"Adamlarınız üç tonluk bir topu dağa çıkarabilecek mi Albay?"

Muraviyev, Aleksandr’a çadırından çıkmasını emretti.

Aleksandr duyacağını duymuştu. Çavuşlarından biri olan Melkov'u çağırdı. Taburda votkadan en iyi anlayan kişi olan Melkov, akşam silahların başında duran görevliye votka götürdü. Görevli çok fazla içip sarhoş olmuştu ve sandalyesinde uyuyakalmıştı. Bu yüzden Aleksandr ile Ospenski'nin kapıyı açıp içeri girdiğini ve topu çıkardığını duymadı. Bu topu karanlıkta, bir kilometre boyunca yuvarlamaları gerekiyordu. Bu arada işini çok ciddiye alan Melkov silahların başında oturuyor ve görevliye her on beş dakikada bir votka dolduruyordu.

Saat 5.00'ten önce Aleksandr'ın adamlarından yedi tanesi demiryolunda bombardımana yakalanmıştı.

Aleksandr dürbünle bombanın atıldığı yeri ve izlediği yolu inceledi. Adamları zarar görmeden kaçmıştı. Aleksandr ve Ospenski patlayıcı kimyasal roket bombasını topa yerleştirdiler. "Unutma Nikolay," dedi Alexander tüfeğini dağlara yönelterek. "Sadece iki bombamız var. Almanları uçurmak için iki şansa sahibiz. Bu lanet olası topu, çavuş 6.00'da nöbet değiştirmeden önce geri götürmeliyiz."

"Sence en büyük iki bombanın eksik olduğunu fark etmeyecekler mi?"

Aleksandr dürbünle dağa baktı. "Allah'ın cezası Almanları havaya uçurduktan sonra, eksik bombaları fark edip etmemeleri umurumda değil. Ancak bunu anlamayacaklarına eminim. Sence bunu kim anlayacak? Sarhoş çavuş mu? Melkov onunla ilgileniyor. Adamlarımız için de otuz tane makineli tüfek alacak"

Ospenski gülmeye başladı.

"Gülme," dedi Aleksandr. "Topun dengesini bozacaksın. Hazır mısın?" Fitili ateşledi.

Fitil iki saniye yandı ve yere düşünce deprem oluyormuş gibi bir ses çıkardı. Sonra toptan ilk bomba fırladı ve bir kavis çizerek havada yükseldi. Bir buçuk kilometre uçtu: Aleksandr bombanın ağaçların arasına düşüp patladığını gördü. İlk bomba hedefine ulaştığında, ikinci bomba yola çıkmıştı. Aleksandr ikinci bombanın nereye düştüğüne bakmadı bile. Topu parçalara ayırmaya başladı hemen. Ospenski'yi geri kalan adamlarının başında bırakarak ağır topu yuvarlaya yuvarlaya depoya götürdü. Odayı kilitleyerek 6.00'ya iki dakika kala anahtarları sarhoş görevliye fırlattı. Melkov ile sabah yoklaması için aceleyle çadırlarına dönerlerken, "İyi iş başardın," dedi.

"Teşekkürler efendim," dedi Melkov. "Bu benim için zevkti."

"Bunu görebiliyorum,” dedi Aleksandr gülümseyerek. "Bir daha seni o kadar çok içerken yakalamayayım. Yoksa askeri cezaevine girersin."

Silahların başında duran görevli dört saat daha kendine gelemedi ve bir süreliğine görevden alındı. "Hiçbir silah eksilmediği için şanslısın Çavuş!” diye bağırdı Muraviyev.

Görevlinin cezası bir hafta boyunca demiryolu yapımını kumanda eden Aleksandr'ın emrinde çalışmaktı. "Almanlar son iki gündür sessiz olduğu için şanslısın. Yoksa ölümüne giderdin."

Almanlar örgütlenirken, Aleksandr'ın adamları zarar görmeden demiryolunu onardı ve beş tren, Leningrad'a yiyecekle ilaç götürmek için yola çıktı.

Bundan sonra Almanlar Sovyet askerlerini bombalamaya devam ettiler; ama bu uzun sürmedi çünkü Muraviyev, Aleksandr'a topu verdi. Almanların bulunduğu yeri saptayıp Sinyavino bölgesine birkaç top saldırısı yaptıktan sonra, 67. Ordu taburu dağları bombaladı ve Aleksandr'ın adamlarından top yardımı aldı.

Tabur geri dönmedi; ama Almanlar demiryolunu bombalamayı bıraktı.

1943 sonbaharında, 67. Ordu, Aleksandr'ın ceza taburuna -iki küçük bölüğe düşmüştü, toplam 144 adam vardı- Neva’dan Pulkovo'ya geçmeyi ve Almanya'nın Leningrad etrafındaki son kuşatmasını kaldırmasını emretmişti. Aleksandr, bu kez yanına bazı silahlar -ağır makineli tüfekler, toplar, tankları vuran bombalar ve el bombaları- aldı. Her adamında makineli tüfek ve cephanelik vardı. Pulkovo'da, 1943 Eylül'ünde on iki gün boyunca, Aleksandr’ın 7. Taburu, diğer iki tabur ve bir birlik Almanları bombaladı. Onlara yardımcı olan hava güçleri de vardı. Ancak bütün bunların hiçbir yararı yoktu.

Ağaçlar yapraklarını döktü. Çavuş Melkov öldürüldü. Hava soğudu ve bir kez daha kış geldi. Barringtonlar Sovyetler Birliğine

geldiğinden beri bu on dördüncü kıştı. Aleksandr kanlı günlerden sonra kuvvetlerini dağa çıkarmaya devam etti. Emrine iki yüz yeni adam verildi. 1943 Aralık ayında, dağın doğu kısmı Almanlardan temizlendi.

Aleksandr, Pulkovo dağının tepesinden kuzeye baktığında Leningrad'da yanan birkaç ışığı görebiliyordu. Sis olmadığında ise silah üretimine devam eden Kirov fabrikasının dumanları çok netti. Dürbünüyle baksa, elinde şapkasıyla yaslandığı ve haftalarca Tatyana'nın işten çıkmasını beklediği Kirov'un duvarını görebilecekti.

Bunu görmek için Pulkovo'nun tepesinde durmasına da gerek yoktu aslında.

Aleksandr 1943 Noel'ini subay çadırının önünde yaktıkları ateşin karşısında, üç teğmen, üç üsteğmen ve üç çavuşla geçirdi. Yanında oturan Ospenski ile votka içti. Herkes 1944 yılı için iyimserdi. Almanlar artık yavaş yavaş Rusya'dan çıkıyordu. 1943 yazından, Sinyavino'dan, Kursk savaşından, kasımda Kiev’in ve birkaç hafta önce Crimea'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra, Aleksandr, 1944'ün, Almanların Sovyet topraklarında bulunacakları son yıl olduğuna emin olmuştu. Görevi, her ne pahasına olursa olsun ceza taburuyla batıya ilerlemek ve Almanları ülkelerine göndermekti.

Aleksandr'ın yeni yıl çözümü buydu -batıya ilerlemek Tek umudu orada yatıyordu.

Kendine bir içki daha koydu. Sarhoş olan biri kötü bir Stalin esprisi yaptı. Bir diğeri karısı için ağladı. Aleksandr bunun kendisi olmadığına emindi. Dışarıda duygularını belli etmemeye çalışıyordu. Ospenski onunla bardak tokuşturdu ve şişeyi bitirdi.

"Neden diğer askerler gibi izne çıkamıyoruz?" diye yakındı sarhoş olan ve duyguları kabaran Ospenski. "Neden Noel için evimize gidemiyoruz?"

"Farkında mısın bilmiyorum Teğmen; ama savaştayız. Yarın içkinin etkisiyle bütün gün uyuyacağız ve salı günü tekrar savaşa

döneceğiz. Bu ay Almanların Leningrad çevresindeki kuşatması tamamen kaldırılacak. Sizin emekleriniz sayesinde Naziler şehrimizden çıkarılacak."

"Tanrı'nın cezası Naziler umurumda değil. Ben karımı görmek istiyorum," dedi Ospenski. "Senin gidecek bir yerin yok. Bu yüzden Almanları Rusya'dan çıkarmak için bu kadar heveslisin."

"Gidecek bir yerim var," dedi Aleksandr alçak bir ses tonuyla.

Ospenski onu dikkatte inceleyerek, "Ailen var mı?" diye sordu.

"Bu civarda yok."

Nedense bu Ospenski'yi daha da hüzünlendirdi.

"İşe iyi tarafından bak Nikolay," dedi Aleksandr. "Düşmanların arasında değiliz, öyle değil mi?"

Ospenski hiçbir şey söylemedi.

Aleksandr devam etti. "Birkaç saat içinde bütün şişeyi bitirdik. Havyarımız, ringa balığımız, biraz turşumuz ve hatta siyah ekmeğimiz bile vardı. Espriler yaptık; güldük ve sigara içtik. Daha ne kadar kötü olabileceğini bir düşünün." Aleksandr beyninin, acı koridorlarında dolaşmasına izin vermeyecekti.

"Seni bilemem Yüzbaşı; ama benim on aydır görmediğim bir karım ve iki küçük oğlum var. Onları en son vurulmadan hemen önce gördüm. Karım öldüğümü düşünüyor. Mektuplarımın eline ulaşmadığına eminim. Bana hiç cevap yazmadı." Ospenski durakladı ve boş bir çuval gibi sallandı.

Aleksandr hiçbir şey söylemedi. Sadece benim de bir karım ve yüzünü hiç görmediğim bir oğlum var. Ona ve bebeğe ne oldu? Bir yere ulaşabildiler mi? Güvendeler mi? Onun iyi olduğunu bilmeden nasıl yaşayabilirim? diye düşündü.

Yaşayamam.

Onun iyi olduğunu öğrenmeden yaşayamam.

Ne gecenin karanlığından korkacaksın, ne de gündüz fırlatılan oktan...

Ospenski yeni açılan şişeyi dikti. "Ahh," dedi elini sallayarak. "Lanet olsun! Hayat çok zor!"

Aleksandr votka şişesini Ospenski'nin elinden aldı ve içti. "Neyle kıyaslandığında?" dedi sigarasından derin bir nefes çekerek.

"Tanya, haydi sarhoş olalım."

"Neden?"

"Sigara içelim, sarhoş olalım ve doğum gününü, evliliğimizi kutlayalım," dedi kaşlarını kaldırarak.

"Kaz kafalısın. Doğum günüm bir hafta önceydi," diyerek güldü Tatyana. "Zaten kutladık. Ayrıca benimle evlendin. Hatırlıyor musun?"

Onu yerden çekerek kaldırdı.

Tatyana ona sarıldı. "Tamam, tamam, seninle biraz votka içeceğim."

"Biraz değil. Kendinden geçene kadar. Bardaklarımızı kaldıracağız... ” Kulübenin önündeki ateşin başında ikisi için votka doldurdu. Battaniyenin üzerinde bir şey bekler gibi diz çökmüştü. Aleksandr da karşısına geçerek diz çöktü. "Harika hayatımıza içeceğiz."

Tatyana bardağını kaldırdı. "Pekâlâ Şura. Harika hayatımıza içelim."

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

New York, Haziran 1944

ODA SADE VE BEYAZDI. Beyaz tül perdeler çok az kıpırdıyordu. Pencere kapalıydı. Ne rüzgâr vardı, ne de pembe ve temiz bir hava.

Sade beyaz odamda yere oturdum. Bej kapı kapalıydı ve gümüş kilit takılıydı. Sallanan menteşeler paslı değildi.

Aç ve kapa!

Önümde siyah çantam vardı ve bu çantada o yaşıyordu. Bej şapkası, beyaz dişleri ve karamel rengi gözleriyle çektirdiği siyah beyaz fotoğraf.

Gri çinili yerde oturdum; ama dışarıda, bir saatlik uzaklıkta Bear dağı vardı. Dağdaki koyu renkli ağaçlar güneş ışıklarıyla bakır rengine dönüşüyordu. Bakır rengi gözleri ve güneş ışığına benzeyen dudakları gibi. Sheep Meadow'da krem rengi tahta sopamla beysbol oynayabilirim. Onun çocukken yaptığı gibi...

Scout.

Bana öğrettiği gibi örgü örebilirim.

Yeşil bir ağaca tırmanabilirim.

Gümüş rengindeki ayın altında yüzebilirim.

Kırmızı, beyaz, mavi Amerikan bayrağının ve Altın Kapının hemen ilerisindeki penceremden okyanusa açılan lacivert körfezi görebiliyorum.

Renklerim aydan güneşe, pastan gökyüzüne koşuyor. Okyanus bizi ikiye bölüp düş kırıklığına uğratıyor. Geleceğim sönüyor. Gökyüzü, sis ve buzlar yok oluyor. Buz çatırdayıp kanıyor. Sen altındasın. Ben de.

Gri çinili yerde oturuyorum ve çantanın siyah kumaşına, silahın metaline, kitabının san sayfalarına, yeşil dolarlarına dokunuyorum.

Yeni evlendiğimizde, birbirimize uçarcasına koşarken çektirdiğimiz fotoğrafa bakıyorum.

Dışarıda sirenler çalıyor, beysbol sopası topa vuruyor, bebek ağlıyor ve gri buz kanıyor. Ben siyah bez çantayla yerde oturmaya devam ediyorum. Sonsuza kadar yerde, siyah bir keder içinde oturacağım.

"Tanya, sorun ne?" Gelen Vikki'ydi. Tatyana'nın açık oda kapısının önünde duruyordu. Anthony yerde oyuncaklarıyla oynuyordu. Tatyana da ellerini çinilere dayamış, yerde oturuyordu.

"Hiçbir şey yok."

"Bugün çalışıyor musun?"

"Geliyorum."

Vikki tedirgin bir şekilde, "Senin neyin var?" diye sordu.

"İyi sayılırım," dedi Tatyana. Gözleri ağlamaktan şişmiş ve adeta kapanmıştı. Zor görüyordu.

"Saat 8.00! Ağlıyor muydun? Daha gün başlamadı!"

"İzin ver de giyineyim. Hastaları dolaşmam lazım."

"Konuşmak ister misin?"

"Hayır. İyiyim. Bugün doğum günüm. Yirmi yaşına girdim."

"Bu halde olmanın sebebi bu mu? Doğum günün kutlu olsun! Bunu neden önceden söylemedin? Doğum gününün neyi bu kadar kötü?"

"Doğum günümde evlendiğimize inanamıyorum!" dedi.

"Böylelikle beni asla unutınayacaksın."

"Seni kim unutabilir Aleksandr?" diye sordu.

Tatyana doğum gününü kutlamadı. Bütün gün çalıştı ve akşam neredeyse bir yaşında olan oğluyla oynadı. Bütün gece perdeler ve pencereler açık bir halde odayı havalandırdı; yatağının yanında diz

çökerek boynunda asılı olan alyansını elledi. Bir yıldır Amerika'daydı. Tatyana yirminci doğum günü gecesinde Anthony'yi emzirdikten sonra Ellis'deki odasında yere oturdu ve Sovyetler Birliğinden ayrıldığından beri ilk kez sırt çantasındaki her şeyi çıkardı. Sırayla Alman yapımı silahı, *Bronz Atlı* kitabını, Rusça-İngilizce sözlüğü, Aleksandr'ın fotoğrafını, evlilik fotoğraflarını, Aleksandr'ın subay şapkasını ve çantanın cebindeki her şeyi çıkardı.

Bu sırada bir zamanlar Aleksandr'a ait olan *Sovyetler Birliği Kahramanlık* madalyasını buldu.

Neredeyse bütün gece hiçbir anlam veremeden bu madalyayı inceledi ve sonra koridora çıkıp bunu ışığın altına tutarak yanılıp yanılmadığına baktı.

Güneş doğup battı. Hava ılıktı ve pırıl pırıldı. Hâlâ madalyaya bakıyordu. Adeta dilini yutmuştu. Bu bir hata mıydı?

Tatyana, Aleksandr'ı Dr. Sayers ile birlikte gördüğü son gece bu madalyanın sandalyenin arkasında asılı olduğunu körfezdeki gemileri gördüğü kadar net görmüştü. Aleksandr, "Yarın öğleden sonra buraya bir Albay olarak geleceğim," demiş ve Tatyana yüzünde bir gülümsemeyle sandalyede asılı olan madalyaya bakmıştı.

Bu madalyanın sırt çantasında ne işi vardı? Bunu alamazdı; çünkü ona ait değildi.

Bunun anlamı ne? diye fısıldadı kendi kendine; ama bir türlü aklı almıyordu. Net bir şekilde düşünmeye çalıştıkça, aklı önüne engeller çıkarıyordu.

Ancak Dr. Sayers ona bu çantayı ofisinde, Tatyana, Aleksandr'ın Ladoga nehrinde patlayarak batan gemide öldüğünü öğrendikten sonra vermişti. Sayers çantayı Kızıl Ordu cipine binip Finlandiya'ya gitmelerinden önce getirmişti.

Hâlâ yerdeydi -gece gündüz, hastalarla ilgilenmediğinde, alışveriş yapmadığında, öğle yemeğiyle akşam yemeği arasında, Vikki ve Edward'dan fırsat bulduğunda ve Anthony ile ilgilenmediğinde

oturduğu o yerde sırt çantası, bunun içinde de Aleksandr'ın Sovyetler Birliği Kahramanlık madalyası vardı.

Aleksandr madalyayı ona mı vermişti? Bunu unutmuş olabilir miydi?

Dr. Sayers ona Aleksandr'ın ölümünden bahsettiğinde şapkayı vermişti. Şapkanın yanında madalya da mı vardı?

Sanmıyordu.

Bunu Albay Stepanov mu yapmıştı?

O da değildi.

Yerden kalktı ve madalyayı boynunda asılı olan evlilik yüzüklerinin yanına astı.

Günler geçti.

Bir Alman askeri madalyayı gördü ve İngilizce, "Bunu nereden buldun? Bu çok önemli bir madalya. Sadece en şerefli askerlere verilir. Nereden buldun?" dedi.

Tatyana oğlunu her emzirdiğinde ve onu kollarına alıp izlediğinde, kendini düşünmekten alamıyordu. *Eğer Aleksandr öldüğünde bu madalyayı boynunda taşıyor olsaydı, bunun hâlâ boynunda olması gerekirdi.* Tatyana askerlerin terfi edilmeye gittiği zaman yanlarında madalyalarını da götürdüklerini biliyordu.

Doktor bana onun şapkasını vermiş olabilir; ama madalyayı Aleksandr'ın boynundan çıkaramazdı. Bunu yapmış bile olsa, madalyayı elime verirdi. Öyle değil mi? *Al Tanya. Bu kocanın şapkası, bu da madalyası. Bunları sakla.*

Bu madalya ondan saklanmış; çantanın en gizli gözüne konmuştu. Bu gözde başka hiçbir şey yoktu. Çantadaki her şeyi boşaltıp gözleri eliyle kontrol etmese bunu asla bulamazdı.

Dr. Sayers madalyayı neden saklamıştı?

Neden madalyayı şapka ile birlikte ona vermemişti?

Çünkü bunu yaparsa, çok fazla soruyla karşılaşacağının farkındaydı.

Çok mu şüpheci davranıyordu? Ama neden şüpheleniyordu?

Tatyana karanlığın içinde, el yordamıyla söylenen bir yalanı arıyor gibiydi... Bulamadı... Uyudu, çalıştı, çocuğuna baktı ve haziran ortasında bir gece nefes nefese bir halde gözlerini açtı.

Bunun ne olduğunu biliyordu.

Belki de madalya hakkında çok fazla düşünmüştü ve birçok konuda şüphe duymuştu.

Ancak Dr. Sayers bunu açıklayamazdı.

Bunu bilen tek bir kişi vardı.

Aleksandr onun, en değerli madalyasına sahip olmasını istemişti; ama kafasında soru işaretleri olacağını bildiğinden bunu saklamıştı. Dr. Sayers'den bunu saklamasını istemişti. Dr. Sayers'den bunu buzun üstündeyken ya da hastanede istemişti.

Ortada bir numara vardı ve Dr. Sayers de bunun içindeydi.

Aleksandr'ın ölümü de bu plana dahil miydi?

Ya Dimitri'nin ölümü?

"Tatişya... Orbeli'yi hatırla."

Bu, ona söylediği son şeydi. Orbeli'yi hatırla. Ona hatırlayıp hatırlamadığını mı soruyordu; yoksa hatırlamasını mı istiyordu?

Tatyana o gece hiç uyumadı.

Beyaz Rusya, Haziran 1944

Aleksandr, Nikolay Ospenski'yi çadırına çağırdı. İki gün dinlenmek ve daha fazla talimat almak için Batı Litvanya'da kamp kurmuşlardı. "Teğmen, Çavuş Verenkov'un neyi var?"

"Ne demek istediğinizi anlamadım Yüzbaşı."

"Bu sabah bana büyük bir sevinç içinde tankın onarıldığını söyledi."

Ospenski'nin yüzü parladı. "Bu doğru Yüzbaşı."

"Bu beni şaşırttı Teğmen."

"Neden efendim?"

"Öncelikle," dedi Alexander sabır içinde. "Tankın onarılmaya ihtiyaç duyduğunu bilmiyordum."

"Çok ihtiyacı vardı efendim. Mazot pistonları tutukluk yapıyordu. Düzeltilmesi gerekiyordu."

Aleksandr başını sallayarak, "Bu, çok iyi Teğmen; ama beni şaşırtan ikinci bir şey var."

"Nedir efendim?"

"Bizim tankımız yok!"

Ospenski gülümsedi. "Hayır var efendim. Benimle gelin."

Aleksandr dışarıda, ormanın içinde, üzerinde Kırmızı Yıldız ve "Stalin İçin!" amblemi olan açık yeşil renkli tankı gördü. Tatyana’nın Kirov'da yaptığı tanklara benziyordu. Ancak bu daha küçüktü. Bir T-34'tü. Aleksandr tankın etrafında dolaştı. Savaştan zarar görmüştü; ama genel olarak iyi durumdaydı. Lastikleri sağlamdı. Tankın numarası hoşuna gitmişti: 623. Taret genişti. Topu büyüktü. "100 milimetrelik!" dedi Ospenski.

Aleksandr ona baktı. "Neden bu kadar övünüyorsun? Bunu sen mi yaptın?"

"Hayır; ama ben çaldım."

Aleksandr kendini tutamayarak güldü. "Nereden?"

"Şuradaki köprüden balık gibi tuttum."

"Tamamen suyun içinde miydi? Her tarafı ıslanmış mıydı?"

"Hayır. Sadece lastikleri suyun içindeydi. Stop etmiş ve çalıştıramamışlar."

"Sen nasıl çalıştırdın?"

"Çalıştırmadım. Otuz kişi onu itmem için bana yardımcı oldu. Sonra da Verenkov onu tamir etti. Şimdi müzik kutusu gibi tıkır tıkır çalışıyor."

"Nereden gelmiş?"

"Bu kimin umurunda? Bizden önceki taburdan kalmış olabilir mi?"

"Bizden önce buraya gelen bir tabur olmadı. Ateş hattına ilk gelen tabur olduğumuzun farkında değil misin hâlâ?"

"Belki de ormana saklanmışlardı. Bilmiyorum. Suda yüzen bir ceset gördüm. Bu topçu olabilir."

"İyi bir topçu değilmiş," dedi Aleksandr.

"Harika değil mi?"

"Evet, çok güzel. Onu bizden alacaklar. İçinde yeterince silah var mı?"

"Evet. Bu yüzden battığını düşünüyorum. 7.62 milimetrelik toplardan üç bin tane taşıma gücü varken, altı bin tane koymuşlar!"

"100 milimetrelik var mı hiç?"

"Evet," diyerek sırıttı Ospenski. "Otuz tane. Ayrıca beş yüz tane 11.63 milimetrelik top var. On beş roket ve ağır bir makineli tüfeğimiz de oldu Yüzbaşı."

"Bunların hepsini bizden alacaklar."

"İlk önce sizi aşmaları gerekecek." Ospenski onu selamladı. "Bizim tank kumandanımız olacaksınız."

"Bir teğmenin Yüzbaşını görevlendirmesi beni hep çok mutlu etmiştir. Seni lanet olası herif!" dedi Aleksandr.

Şoförü Ospenski, topçusu Telikov ve top yükleyicisi Verenkov olunca bahardan 1944 yazına kadar, Beyaz Rusya ile Polonya arasındaki üç yüz kilometrelik alanı düşmandan temizleyebilirdi. Beyaz Rusya'da savaşmak en kötüsüydü. Almanlar buradan çıkmak

istemiyordu. Aleksandr onları suçlamıyordu. Başına miğferini takıp Beyaz Rusya'da ilerliyor; köprülerde, ormanlarda ve köylerde durmuyor; ölen adamlarını ya da hayatlarını kaybeden kadınları umursamıyor; hiç uyku uyumuyordu. Aleksandr’ın sınırda aklında olan tek şey vardı -Almanya.

Alandan alana, ormandan ormana koştu; çamurlar ve bataklıklar içinde ilerledi. Çadır kurup nehirden balık tutuyor; bunları ateşin üzerinde pişiriyor -Ospenski hep Aleksandr ile birlikte yiyordu-; sonra uykuya dalıyor ve sonra kendilerini yine Almanların kucağına atıyorlardı. Almanları Rusya'dan çıkarmaya çalışan üç ordu vardı: en güneydeki Ukrayna ordusu, Merkez ordusu ve Aleksandr'ın General Rokossovski emrinde çalıştığı Kuzey Ordusu. Sovyetler Birliği için Almanlar sadece Rusya'dan çıkarmak tatmin edici değildi. İki buçuk yıldır Rusya topraklarını zehirleyen, milyonlarca insanın Litvanya, Letonya, Beyaz Rusya ve Polonya'ya kaçmasına sebep olan Almanları cezalandıracaklardı. Stalin, sonbahara kadar Berlin'e girmek istiyordu. Aleksandr bunun mümkün olmadığını düşünüyordu; çünkü elinde yeterince güç yoktu. Alanlar mayın doluydu ve bir zamanlar patates yetiştirilen tarlalarda bir sürü ceset gömülmemiş halde yatıyordu. Geri kalan askerler tüfeklerini alıp düşman üstüne yürüyordu. Aleksandr’ın taburunda mayınları bulan on tane mühendis vardı. Sürekli ölüyorlardı ve Aleksandr onların yerine yeni mühendisler buluyordu. En sonunda taburdaki her adamını mayın bulma ve bombayı ateşleme konusunda eğitti. Mayından temizlenmiş alandan geçerek ormana giriyorlardı ve burada Almanlarla çarpışıyorlardı. Öncelikle beş ceza taburu ormana giriyor; nehirlerden ve bataklıklardan geçerek diğer bölükler için yol açıyorlardı.

Kış olmaması iyiydi; ama yine de geceleri soğuk ve nemliydi. Nehir donmuyordu ve adamlar burada yıkandığından tifüs olmaktan kurtuluyordu. Aleksandr tifüsün ölümcül bir hastalık olduğunu ve ordunun böyle salgın bir hastalığı kaldıramayacağını biliyordu. Ölüme ilk gönderilenler ceza taburlarıydı ve bu taburda sürekli bir devridaim söz konusuydu. Ancak Rusya için ölüme gönderilen siyasi suçluların sayısı gün geçtikçe azalıyordu. Stalin ordudaki askerlerin

moralini yükseltmek için onlara yeni üniformalar hazırlattı. Stalin'in 1943'teki emrine göre, ceza taburundaki subaylar omuzlarında kırmızı yaldızlı apoletler taşıyacaktı. Bu çamur içinde daha şanlı bir şekilde ölmelerine ve mayınlara daha onurlu bir şekilde basmalarına yardımcı olacaktı. Ülkeyi kurtarmak için bu yeni üniformalardan giyen Ospenski bile tek akciğerine rağmen daha kolay nefes alır olmuştu.

Adamlar vücutlarındaki bütün kılları temizliyorlardı. Aleksandr'ın talimatları doğrultusunda her gün tıraş oluyor ve bit salgınını önlüyorlardı. Bu işlemi yoğun bir çarpışmadan sonra nehirde yapıyorlardı.

Aleksandr onları birbirinden ayırt edemiyordu. Bazısı uzun boylu, bazısı ufak tefekti. Bazılarında doğum izi vardı, bazılarında yoktu. Bazıları esmer; bazıları ise beyaz tenli ama yanıktı. Sadece birkaçının yüzünde çil vardı. Bazılarının gözleri yeşil; bazılarının ise kahverengiydi. Çavuş Yermenko'nun ise bir gözü kahverengi, diğeri ise yeşildi.

Günlük hayatta bir adamı saçları gösterirdi. Başındaki ve vücudundaki kıllar... Ama şimdi onları savaşta aldıkları yara izleriyle tanıyordu. Yaralar en belirleyici özellikleriydi. Savaştan, bıçaktan, kurşundan, kırıklardan, top mermisinden ve baruttan oluşan yaralar. Bunlar genellikle kollarında, omuzlarında ve bacaklarında oluyordu. Göğsünde, midesinde ve başında yara olanlar pek fazla yaşamıyordu.

Aleksandr, Teğmen Ospenski'yi nefes alıp verirken çıkardığı hırıltıdan ve sağ akciğerindeki yaradan, Çavuş Telikov'u beyaz, uzun vücudundan ve bir zamanlar vücudu siyah kıllarla kaplı olan Verenkov'u yeni yeni çıkmaya başlayan kıllarından tanıyordu.

Aleksandr, onların daha az göze batan özellikleri olmasını isterdi. Böylelikle adamlarını bu kadar kolay kaybetmezdi. Birini kaybettiğinde, onun yerine başka bir tıraşlı ve yaralı adamı geçiriyordu.

Aleksandr'ın taburu Kuzey Rusya'ya doğru ilerleyip Litvanya ve Letonya'ya indi. Beyaz Rusya'ya ulaştıklarında sınırları değiştirmeye

ve Rokossovski'nin kuzeydeki ordusundan Jukov'un merkez ordusuna gitti. Ovalarla kaplı ve ağaçsız olan Beyaz Rusya’da Aleksandr'ın şimdiye kadar görmediği kadar güçlü bir Alman harekâtı vardı. Kızıl Ordu sadece Beyaz Rusya'da 125.000 asker ve yirmi beş birlik kaybetmişti. Aleksandr'ın taburu ise güneye ilerledi ve Konev'in Ukrayna ordusuyla birleşti.

Haziran 1944'te, Amerikan ve İngiliz kuvvetlerinin Normandiya'ya ayak bastığı haberleri gelince, Aleksandr'ın taburu on gün içinde yüz kilometre ilerleyerek her biri 500 kişiden oluşan iki Alman birliğini yendi. Sovyet kamyonları, yemek, silah ve eksilenlerin yerine asker sağlamak için arkalarından geliyordu. Aleksandr dur durak bilmiyordu. Stalin gibi onun da Almanya'ya girmesi gerekiyordu. Stalin Almanlara hak ettikleri cezayı vermek istemiş olabilirdi; ancak Aleksandr kurtuluşunun orada yattığını düşünüyordu.

Apocalypse'in Siyah Atlısı, 1941

Hayal kırıklığına uğrayan Aleksandr, Metanov ailesinden mümkün olduğunca uzaklaşmak için, Karelia'da gönüllü olarak Finlandiyalılarla savaşmak istedi.

Dimitri'ye kahramanlıktan, madalyalardan ve terfiden bahsederek onunla gelmesini teklif etti; ancak vurulmaya ve yaralanmaya da hazırlıklı olmasını söyledi.

Dimitri, Karelia'ya savaşa gitmeyi reddetti. Sonra aniden Tikvin'deki mezbahaya gönderildi ve Almanlar yüzünden kolunu kaybetti.

Aleksandr, bin kişiden oluşan bir orduyla Finlileri Leningrad'dan çıkarmaya gönderildi. Haftalarca savaştı ve topraklarını geri kazanmaya çalışırken etrafında çok kan döküldü. En sonunda bir çatışmanın ardından üç yüz Kızıl Ordu askeri öldü. Karanlıkta hasarı inceleyen Aleksandr, her tarafın buzla kaplı olduğu bir eylül gecesi, etrafında bir sürü ölü Sovyet askerin ve önünde yenmesi gereken bir sürü Finlandiyalı askerin olduğunu fark etti. Karelia sınırında her taraf sessizdi ve NKVD sınıra yarım kilometre gerideki çalılıkların arasındaydı. Atılan bombaların ateşi hâlâ yanıyor; ağaçların kırılan

dalları çatırdıyor; ölen askerlerin kanı kara bulanıyor; ceset kokusu geliyor ve arada inilti sesleri duyuluyordu. Aleksandr yalnızdı.

Aleksandr'ın göğsündeki gümbürtü dışında etrafta çıt çıkmıyordu. Arkasına baktı; hiçbir kıpırtı yoktu. Elinde makineli tüfeğini tutuyordu. Birkaç adım attı. Tüfeği, silahı ve üniforması vardı. Ormandaki ölü Finlandiyalı askerlerin arasından geçti. Bir dakika içinde ölü bir Finlandiyalının üzerinden çıkardığı üniformayı giyebilir ve elinde Finlandiyalı subaya ait bir makineli tüfek tutabilirdi.

Etraf karanlık ve sessizdi. Tekrar arkasına baktı. NKVD yakında değildi.

Sadece onunla geçirdiği aylar. Hayatına baktığında, o haftaları, çalınan anları, Luga'daki geceyi, hastanede geçirdikleri dakikaları, otobüs yolculuğunu, beyaz elbiseyi, yeşil gözleri görüyordu ve bunlar hayatının içinde kırmızı bir ışık gibi parlıyordu. Bir adım daha attı. Ona yardım edememişti. Daşa ve Dimitri'ye de. Leningrad onları yutacaktı ve Aleksandr durup izleyerek hiçbir şey yapamayacaktı. Bir adım daha attı. Leningrad'ın buzlu sokaklarında açlıktan öleceklerdi.

Düz arazide ne kamyon, ne yol ne de insan vardı. Sadece Aleksandr, hendekler ve ölü askerler... Bir adım daha attı. Etrafındaki Finlandiyalı asker sayısı iyice artmıştı. Eğil, uzun boylu birini bul, üniformasıyla makineli tüfeğini al ve nefret ettiğin hayatı bir kenara fırlat. Yürü Aleksandr!. Onu kurtarabilirsin! Yürü!

Dakikalarca Finlandiya topraklarında durdu.

Nefret ettiği hayatta, geride bırakamayacağı tek bir şey vardı.

Arkasına döndü ve kendi taburuna doğru yürüdü. Tek ışık elindeki el fenerinden ve patlayan bombalardan geliyordu. Bir kez daha arkasına dönerek Finlandiya ormanına baktı.

Finlandiya'daki bu soğuk eylül gecesinde Rusya'dan kaçmanın bir yolunu bulabilseydi, şimdi bu kadar üzgün olmayacaktı. Kalbi belki boş kalacaktı; ama içinde korku taşımayacaktı.

Stalin, Moskova'da hayatta kalmak için savaşırken, Leningrad'ı Hitler'e verdi. Hitler ise buna karşılık, Leningrad için tek bir kurşun bile harcamayacağını, birkaç ay içinde şehirdeki herkesin açlıktan öleceğini söyledi. Karla kaplı beyaz sokaklarda yatan cesetlerin üstü beyaz çarşaflarla örtülüyordu. Hayatta kalan insanlar bunlara 'bez bebek' diyordu.

Tatyana ve ailesinin elindekiler azaldıkça -unları ve yulaf ezmeleri tükenmişti- Aleksandr'dan olan beklentileri artıyordu. Onlara biraz daha yiyecek getirip getiremeyeceğini soruyorlardı. Tatyana bu konuşmalar olurken kapının yanında duruyordu ve Aleksandr'ın ona karşı olan duyguları günden güne artıyordu. Savaşa, gömülmeyen ölülere, soğuk ve açlık içinde olmalarına rağmen Aleksandr'ın Tatyana'ya olan duyguları iyi sulanan bir fidan gibi büyüyordu.

Leningrad onlara 250 gram ekmek veriyor; Aleksandr ise soya fasulyesi ve keten tohumu yağı getiriyordu, ama bu onlara yetmiyordu. Oysa talaş ve siyah kek yemek Aleksandr'ın kalbi için yeterliydi.

Öyle ya da böyle Tatyana'yı bu şehirden çıkarmalıydı.

Kasım bitti ve aralık geldi. Leningrad'ın karla kaplı bombalanan sokakları, gömülmeyen cesetlerle doldu. Ne elektrikler vardı; ne de sular akıyordu. Ekmek pişirmek için fırında kullanacak gaz yoktu. Gerçi un da bulamıyorlardı.

"Aleksandr bana, kardeşimi ne zamandan beri sevdiğini söyle," dedi ölümle savaşan Daşa.

"Kardeşime ne zamandan beri âşıksın?"

Aleksandr, "Daşa, eğer beni o pazar günü sokakta 'Bir gün buluşacağız sevgilim,' şarkısını dinlerken görseydin, bunun cevabını bilirdin," demek istedi.

YİRMİNCİ BÖLÜM

Lazarevo, 1942

LAZAREVO -ADI BİLE MİTOLOJİK ve efsaneviydi. Mary ve Martha'nın kardeşi Lazarus öldükten dört gün sonra İsa tarafından hayata döndürülmüştü. Tanrı, onun kaderini değiştirmişti ve bu Lazarus'un düşmanlarını kızdırmıştı. Bu yüzden fanileri ve kutsal kişileri öldürmeye başlamışlardı.

Lazarevo bir balıkçı kasabasıydı ve on milyon yıldır, bin kilometre ilerideki, dünyanın en büyük denizine akan Kama nehri kıyısındaydı.

Aleksandr, Lazarevo'ya tesadüfen gitti.

Ondan altı aydır hiç haber alamamıştı. Onun hayatta olduğuna inanmıyordu; çünkü ondan çok daha güçlü olan insanların bu zorlukların üstesinden gelmediğini görmüştü. Onlar da Tatyana gibi hastalanmış ve aç kalmıştı. Tatyana da onlar gibi yalnızdı. Ufak tefekti, güçsüzdü ve bunu kesin atlatamamıştı.

Bu, Aleksandr için hiçbir şeye mal olmamıştı. Böyle bir tahmin yürütüyor ve hiçbir girişimde bulunmuyordu. Ne kolay!

Ama Aleksandr artık öğrenmişti: hayatında kolay bir adım, kolay bir gün ve kolay bir seçenek yoktu.

Tek bir hayatı vardı. Haziran 1942'de Lazarevo'ya giderek bu hayatı ellerinin arasına aldı.

Kama nehri kıyısında o harika parıltısını geri kazandığını gördü. Ne tarafa dönerse dönsün etrafına bir ışık saçıyordu.

Nehir boyunca koştular. Tatyana arkasına bile bakmadı.

İşlediği o kadar günahtan sonra onun gibi saf biriyle beraber olmanın Aleksandr için ne anlama geldiğini bilmiyordu. Onu kendine çekti. Ona dokunmayı uzun zamandır hayal ediyordu. Onu çıplak bir halde, karşısında tüm güzelliğiyle hazır görmeyi beklemişti hep. Onu incitmekten korkuyordu. Şimdiye kadar hiç bakire bir kızla beraber

olmamıştı. Önceden bir şey yapması gerekip gerekmediğini bilmiyordu.

Sonuç olarak hiçbir şey yapmadı. Tatyana onu vücuduyla vaftiz etti. Artık Aleksandr yoktu. Bildiği o adam ölmüştü ve yerine bambaşka bir insan doğmuştu.

Son beş yıldır adını ve yüzlerini hatırlayamadığı, onun için cumartesi gecesini geçirmekten başka bir şey ifade etmeyen kadınlarla beraber oluyordu. Bu kadınların arasında büyük bir benzerlik vardı; yanlarından aynlır ayrılmaz onları unutuyordu. Kızıl Ordu'da, Sovyetler Birliği'nde ve kalbinde hiç kimseyle bağı yoktu.

Son beş yılını ölümle mücadele eden, hayatlarını kurtardığı ve üsse götürdüğü genç erkekler arasında geçirmişti. Onlarla arasında bir bağ vardı; ama bu sürekli değildi. Sovyet savaşı sırasında hayatların pamuk ipliğine bağlı olduğunu herkesten daha iyi biliyordu.

Tatyana açlıkla mücadele etmiş; Volga’daki karlar arasında yürüyerek yolunu bulmuş; Aleksandr'ın çadırına gitmiş ve ona hiç kopmayan bir bağ olabileceğini göstermişti. Aleksandr'ın hayatında ölümle, mesafeyle, zamanla ve savaşla koparılamayacak bir bağ vardı artık. **Ben hayatta olduğum sürece, sen de yaşayacaksın asker,** demişti Tatyana.

Aleksandr buna inandı.

Tanrı huzurunda evlendiler.

Aleksandr battaniyenin üzerine oturarak sırtını ağaca yaslamıştı ve üstünde olan Tatyana onu ateşli bir şekilde öpüp nefes almasına fırsat vermiyordu. "Tanya..." diye fısıldadı.".. .Dur biraz..."

Bu evli olarak geçirdikleri üçüncü sabahtı. Uyandılar; yıkandılar; votka içtiler ve ağacın altına yattılar.

"Şura, sevgilim, kocam olduğuna inanamıyorum. Kocam."

"Hımm."

"Şura, ölene kadar kocamsın."

"Hımmm." Ellerini Tatyana'nın kalçalarında gezdiriyordu.

"Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Ömrünün sonuna kadar sadece benimle sevişmeye yemin ettin."

"Bunu seve seve yapacağım."

"Bir kitapta, Afrika kültürüne göre, bana olan sevginden emin olmam için bir karaciğerini sökmem gerektiğini okumuştum," dedi kıkırdayarak.

"Karaciğerimi alabilirsin Tatya; ama ondan sonra sana pek faydam olmaz. Belki de bunu yapmadan önce benimle sevişmelisin."

"Şura, dur."

"Hayır. Elbiseni çıkar."

Bunu yapmak zorunda kaldı.

"Şimdi üstüme otur."

"Ama giyiniksin!"

"Sadece üstüme otur." Ona aç gözlerle baktı. Tatyana'nın güzel bir vücudu vardı. Aleksandr bunu tüm detaylarıyla görmüştü. Esnek, yumuşak ve pürüzsüzdü. Aleksandr'ın isteklerine tam olarak hitap ediyordu. Bir kadın vücudunda aradığı her şey, ufak tefek, bakire karısında vardı. İnce bir bele, yuvarlak kalçalara, yumuşak bacaklara ve dolgun göğüslere sahipti. Altın saçlarından ayak parmaklarına kadar ipek gibi yumuşaktı. Aleksandr kısa kısa nefes aldı ve kollarını açtı.

Tatyana bacaklarını açarak üstüne oturdu. "Böyle mi?"

"Bu iyi," dedi ellerini vücudunda gezdirerek ve ona dokunmanın verdiği hazla inildeyerek. Tatyana biraz kendini kaldırarak, göğüslerini, Aleksandr'ın ağzının seviyesine getirdi. Aleksandr göğüslerini ellerinin içine aldı. "Tanya, Etiyopya'da kadınların yeni evlendikleri kocalarına daha seksi görünmek için vücutlarının bazı

yerlerini bıçakla kestiklerini ve bunların üzerine kül sürerek yaraya dönüştürdüklerini biliyor muydun?"

Tatyana tekrar kucağına oturarak yüzüne baktı. "Bunu çekici bulur musun?"

"Aslında hayır," dedi gülümseyerek. "Bu bana kurbanı hatırlatıyor."

"Ben sana kurbanı göstereceğim. Sanırım o bahsettiğin Etiyopya'da kadınların boynundan aşağısını tıraş ediyorlardı," dedi Tatyana.

"Bu sana seksi geliyor mu?"

Vücudunu onunkine bastırıyor ve dudaklarından öpüyordu. "Seksi gelmediğini farz edelim."

"Şura!"

"Ne? Afrika kültüründe kadınların, kocaları izin vermeden konuşamadığını bilmiyor musun?"

"Evet. Başka bir kültürde de kadın hem kocasıyla hem de onun kuzeniyle yatıyor. Eğer kadın isterse, gerdek gecesini iki adamla birlikte geçirebiliyor. Bunu nasıl buldun?" Cevaplamasına fırsat vermeden devam etti. "Bir diğerinde, kendimi bir şeyin içinde saklıyorum. Ona ne diyorlardı. .."

"Kara kutu," dedi Aleksandr gülümseyerek.

"Hayır, gerçek ismi."

"Burka."

"Evet! Burka. Hayatım boyunca kendimi tepeden tırnağa bir burkanın içinde saklıyorum. Ancak evliliğin başında, yüzümdeki burkayı kaldırman gerekiyor. Ben de sana yardım ediyorum ve kimin eli üstteyse evlilikte onun sözü geçiyor." Gülmeye başladı. "Bunlardan hangisi sana daha çekici geliyor, kocam?"

Tatyana onu ateşli bir şekilde öpmeye devam ettiği için Aleksandr bir süre konuşamadı. "Pekâlâ, öncelikle," dedi kısık bir ses tonuyla.

"Babamın kız kardeşinin çocuğu yok. Bu yüzden kuzen işini unut. Burkaya gelince, kendini bunun içine hapsetmenden hoşlanırım; çünkü seni hiç kimse göremez. Üçüncü bahsettiğin şeye gelince, senin gibi bir çetin cevizin evlilikte patron olması sanırım çok kötü olurdu."

"Bir hayal et asker," dedi Tatyana cesur bir şekilde. Ateşli dudaklarıyla onu yakıyordu.

Aleksandr homurdandı. "Barrington'da ne yapıyorduk biliyor musun? Orası Afrika değildi; ama avucumuzu kesiyor ve kanlarımızı birbirine değdiriyorduk. Böylece ömür boyu kan kardeşi oluyorduk."

"Eğer istiyorsan avuçlarımızı kesip kanlarımızı karıştırabiliriz; ama biz Rusya'da evliliği güçlendirmek için çocuk yapıyoruz." Boynunu ısırdı.

"Sana bir şey söyleyeyim o zaman," dedi Aleksandr. "Kalkmama izin ver de, evliliğimizi nasıl güçlendireceğimizi göstereyim." Tatyana üstünden kalkmadı ve aksine ona daha sıkı sarıldı. "Tanya..." dedi. Ondan, dudakları dışında hiçbir şey istemiyordu. Gittikçe gücünü kaybediyordu.

"Bir dakika önce çetin cevizdim," diye fısıldadı. "Şimdi beni üzerinden atamıyorsun."

Aleksandr ayağa fırlayıp bir eliyle onu tutarak dimdik durdu. "Sevgilim, sen, taşıdığım tüfekten ve toptan çok daha hafifsin," dedi. Boşta olan eliyle pantolonunun fermuarını açtı.

"Taşıdığın o top nerede?" dedi Tatyana boynundan öperek.

Tahta kulübeye geri dönüyorlardı. Aleksandr'ın çilek kovası yarısına kadar doluydu. Tanya'nınki ise ağzına kadar doluydu. "Çölde nasıl hayatta kalacağını bilmiyorum," dedi Tatyana.

"Kesinlikle çilek toplamadan." Elinden tuttu. "Benim taşımamı ister misin?"

"Ben iyiyim."

"İngilizce bir şey söyle."

"Açım," dedi İngilizce.

"Başka bir şey," dedi gülümseyerek.

Tatyana sustu.

"Başka bir şey," diye tekrarladı Aleksandr elini sıkarak.

İngilizce "Hiç *köpek evine* gittin mi?" diye sordu.

Aleksandr anlamadı. "Köpek evi?"

Sonra anladı. "Tanya.. Gülmeye başladı. "Onun adı kerhane."

"Yaa." Tatyana kıpkırmızı oldu. Aleksandr onu kendine çekti.

"Çileklere dikkat et," dedi İngilizce. "Bir kava çileğimi ziyan etme."

"Tamam," dedi Aleksandr başını sallayarak. "Ayrıca onun adı kova."

Elini alarak dudağına götürdü.

Tanya kulübeye girer girmez, çilekleri ayıklamaya başladı ve Aleksandr bu sırada yüzmeye gitti. Aleksandr döndükten sonra kurulanarak Tatyana'nın önünde durdu ve açtığı bacaklarının arasındaki kovaya baktı. Tatyana bir şey bekler gibi ona baktı ve Aleksandr elini uzattı.

Öğleden sonra biraz seviştikten sonra, Tatyana başını Aleksandr'ın koluna yasladığında, "Evet. Uzun zaman önce kerhaneye gitmiştim," dedi.

Bir anda irkildi ve yüzüne bakmadan, "Çok sık mı giderdin?" diye sordu.

"Hayır. Sık gitmezdim."

"O fahişelerin bir sürü adamla birlikte olduğunu bilmiyor muydun? İlişkiye girdikten sonra yıkanmadıklarını duymadın mı?"

Aleksandr, bu saf ve göz kamaştıran sarışın karısına gülümsedi. "Bütün kadınlar senin gibi ayak basılmamış kar gibi olamaz," dedi. Duraksadı ve bir an irkildi. "Bir daha gitmeyeceğim, tamam mı?"

Şaşkın bir halde ona baktı. "Neden gideceksin ki zaten?" dedi sevgi dolu bir ifadeyle. "Artık benimle evlisin."

"Kiminle evli olduğumu biliyorum." Bir an düşündü. "Ayrıca," diye ekledi. "Her zaman temkinli davrandım ve prezervatif kullandım."

"Ne kullandın?"

Aman Tanrım! "Bir tür kılıf," dedi. "Penise takılıyor."

Tatyana düşüncelere daldı. "Her zaman derken.

"Her zaman."

"Her zaman değil, öyle değil mi?"

"Her zaman Tanya. Bana nasıl inanmazsın? Bir dakika önce daha prezervatifin ne olduğunu bilmiyordun!.."

"Şura."

"Ne?"

"Her zaman değil," dedi sert bir şekilde. "Benimle birlikteyken takmıyorsun."

Aleksandr gülümsedi. "Neden takayım ki?" Onu kollarının arasına aldı. "Neden buna gerek duyayım?" diye fısıldadı.

"Dur bir dakika!" Kendini geri çekti. "Bana hiç prezervatifsiz sevişmediğini mi söylüyorsun?"

"Evet."

"Hiç mi?"

"Hiç."

"Sana inanmıyorum."

Aleksandr gülmeye başladı. "Doğrular, senin inanmana bağlı değil Tanya."

"Bütün o kadınlarla, eğlencelik kızlarla ve kışlaya gelen kızlarla yatarken de mi?"

"Özellikle de onlarla."

"Ama Şura, sen..." Bir an duraksadı. "Onlara çok fazla gereksinim duymuş olmalısın." Gülümsedi. "Kızlara değil, prezervatiflere."

Aleksandr da gülümseyerek karşılık verdi.

"Prezervatifin bittiğinde ne yapıyordun?"

"Alana kadar kızlardan uzak duruyordum."

Tatyana bir an sessiz kaldı. "Peki ya Daşa?"

"Ne olmuş ona?"

"Onunla yatarken de taktın mı?"

"Tanya, herkesle yatarken taktım."

"Şura..." Tatyana üstüne atladı ve ona sıkıca sarılıp silkeledi. Yüzünü boynundan kaldırdığında gözünde yaşlar vardı. "Sen hayvanın tekisin. Bunu bana beş gün boyunca nasıl anlatmazsın? Ben sana ilk beş dakika içinde her şeyi anlattım."

Sırıttı ve elini çıplak sırtında gezdirdi. "Hiç sormadın ki."

Tatyana onu bir kez daha silkeledi. Aleksandr kollarına, boynuna ve dudaklarına dokundu. Onu okşayarak yüzüne, kapalı gözlerine ve aralık dudaklarına baktı. "İngilizce bir şeyler söyle."

"Hayır," dedi. "Şimdi gidip sana çilek reçeli yapacağım."

"Harika!" dedi Aleksandr ona bakarak. "Bir parça etten çok daha iyi."

Tatyana ona döndü ve gülümsedi. "Şura, bana evlilik oltanı göster," dedi İngilizce.

Aleksandr gülmeye başladı. "Tanya, buraya gel. Lütfen. Çilekleri boş ver."

"Şimdi ne dedim?" diye sordu geri dönüp önünde diz çökerek.

"O evlilik oltası değil; evlilik yüzüğü. İşte burada." Gülümsedi. "İngilizceni, evlilik hakkında bir espri aracı olarak kullanmaktan vazgeç. Dokun bana."

Onu okşayıp sırıtarak, İngilizce, "Tamam seksi asker, dedi.

"Tanya... Ah, hayır." Midesi acımaya başlıyordu. "Dur dedim. Beni mahvediyorsun."

"Bana popondan bir parça et ver."

"Tanya!"

"Ne?" dedi parlayan gözlerle.

"Sana et falan vermeyeceğim."

"Pekâlâ." Yanına uzandı.

"Benimle oyun mu oynuyorsun? Kes şunu. Sinirleniyorum." "Kimde şeker kamışı var?"

Onu kendine çekti. "Bende."

"O zaman bana biraz ver."

"Pekâlâ."

"Gel, gel, gel." Onunla dalga geçiyordu. "İngilizce dilim nasıl?"

"Harika," dedi Aleksandr. "Ama ona İngilizcem denir. Sapasağlam bir adamı bitkin bir hale getirdin."

"Seni yeniden sapasağlam hale getirmek için ne yapmak gerekir?" diye sordu Tanya. "Kerhaneye göndermek mi?"

"Belki senin kerhanene gelebilirim," dedi Aleksandr dudaklarını Tatyana'nın gülen yüzünde gezdirerek.

Ona silah kullanmayı öğretiyordu. İsteksiz bir öğrenciydi. "Dikkatini ver. Hiç dikkat etmiyorsun!"

"Ediyorum."

Onu eliyle dürttü. "Sen çok kötü bir asker olurdun. Dinlemiyor ve emirlere uymuyorsun. Seni kamptan atarlardı. Haydi bir kez daha deneyelim. Emniyet mandalı nerede?"

Gösterdi.

"Şarjör nerede?"

Gösterdi.

"Horoz nerede? Kurşunlar nereden takılıyor? Yeni şarjörü nasıl takacağını hatırlıyor musun?"

Şarjörü çıkardı; yenisini taktı; tetiği çekti ve silahı iki eliyle tutarak ağaca doğru çevirdi. Aleksandr arkasından uzanarak elindeki silahı aldı. "Eğer ateş edersen, bir hafta aç kalırız. Bütün balıklar kaçar."

"Anlıyorum," dedi olduğu yerde hoplayıp zıplayarak. "Nasıldım?"

"Ezber konusunda iyisin; ama pratikten kaldın."

Onu selamlayarak hazır olda durdu. "Evet efendim. Pratikten kaldığım için bana ne ceza vereceksiniz?" Sırıttı ve bir kahkaha kopararak koşmaya başladı.

Tanya, kulübelerindeki şöminenin önünde, Aleksandr'ın karşısında oturuyordu. Bütün gün yağmur yağmıştı ve yemek saati yaklaşıyordu. Akşam yemeğini hazırlaması gerekiyordu; ama Aleksandr oynadıkları dominoda bir kez kazanmadan onu bırakmıyordu. Tatyana ona "Sen birleri alırsın," diyor, o da bunu kabul ediyordu; çünkü oyuna birler başlıyordu ve avantajlı oluyordu. Daha doğrusu öyle sanıyordu. 13.00'ten beri 40 ya da 50 kez oynamışlardı. Birleri ve ikileri almış; bütün çift taşları kapmıştı. Akla gelebilecek bütün kombinasyonlan yapmıştı; ama bir türlü yenemiyordu. Aleksandr buna inanamıyordu. "Ortalamaya vurulunca, bir kez olsun benim kazanmam gerekmiyor muydu?” dedi ona bakarak gülümseyen Tatyana’ya.

"Sanırım şansın dönüyor."

"Öyle mi düşünüyorsun?"

"Kesinlikle."

Diz hizasında bir etek, sarı bir gömlek ve mavi bir hırka giymişti. Saçlarını tepeden toplamış birkaç tutamı da yüzüne dökmüştü. Sıcak ve küçük görünüyordu. Aleksandr midesinde bir ağrı hissetti. Taşlarını inceleme zahmetinde bile bulunmadan neşeli bir şekilde şarkılar mırıldanıyordu. Yenme konusunda bu kadar hırslı olmasa, dikizlemek için eteğini biraz yukarı çekmesini isteyecekti.

"Bir şey söylemek istiyorum Şura," dedi Tatyana felsefik bir şekilde. "Her şeyde kazanamazsın."

"İzle beni."

"Sen beni nehrin karşısına yüzerken geçtiğinde, ben şikâyet ediyor muyum?" diye sordu. "Sen balığı çıplak elle tutarken ve ben bunu beceremezken; ya da daha güçlü olduğundan beni bilek güreşinde yenerken bir şey diyor muyum? Beni pokerde sürekli yeniyorsun. Ben itiraz ediyor muyum?" Tatyana gülümsedi ve Aleksandr o anda üstüne atlamak istedi.

"Aslında evet. Şikâyet ediyorsun," dedi sesini biraz alçaltarak. "Ben her zaman kazanmak istemiyorum. Sadece elli oyundan birini almak istiyorum. Bunu bana çok mu görüyorsun?"

Gözleri parladı ve uslu bir çocuk edasıyla "Kazanmana izin vermemi ister misin sevgilim?" diye sordu.

"İşte bu," diye haykırdı Aleksandr beş dakika sonra.

Tatyana gülmeye başladı.

"Bu oyunu kazanıyorum Tanya. Taşlarıma nasıl bir büyü yaptığın umurumda değil."

Aleksandr zafere çok yaklaşmıştı. Tatyana son taşını da koyup neşe içinde kendini yere attığında elinde sadece bir taş kalmıştı. Tatyana yere yatınca eteği açıldı ve bacaklarıyla iç çamaşırı ortaya çıktı. Aleksandr onu bir an izledi ve dayanamayarak üstüne atladı.

"Şura, akşam yemeği!" Gülüyor ve ondan kurtulmaya çalışıyordu. Elinden kaçarak kulübeden çıktı ve nehrin kenarına kadar koştu.

Aleksandr da yağmurun altında arkasından gitti. Onu, kıyafetlerle Kama nehrine atlamadan hemen önce yakalamayı başarmıştı.

Onu havaya kaldırarak, "Hayır. Bu kez izin vermeyeceğim," dedi.

Tatyana çığlıklar atarak elinden kurtulmaya çalıştı. Ama Aleksandr onu ıslak bir halde kulübeye kadar taşıdı ve kapıyı kapattı. Onu yere bırakarak ateşin önüne battaniye ile yastıkları koydu.

"Şura, akşam yemeği!" diye tekrarladı.

"Hayır Tanya. Ben."

Kulübenin içi sıcaktı.

Üzerindeki kıyafetleri çıkararak onu battaniyenin üzerine yatırdı ve sonra kendi de soyunarak yanına uzandı.

"Seninle işimi bitirdikten sonra bir taşla iki kuş vurmuş olacağım," dedi Aleksandr seksi bir ses tonuyla. Tatyana bir şey duymadı ve inildemeye başladı.

"Bir taşla iki kuş," dedi titreyen vücudunu okşayarak. "Bana durmam için yalvarana ve bir daha benimle domino oynamayacağına söz verene kadar seninle sevişeceğim."

Tatyana gözlerini kapadı ve ellerini ona uzattı. "Sana şimdiden söylüyorum," diye fısıldadı. "Durman için yalvarmayacağım."

"Bunu göreceğiz," dedi Aleksandr.

Zaman dursun. Zaman dursun.

Bir gün daha geçti. Akşam, Tatyana Aleksandr'ın kucağında otururken. "Hayır, hayır, okumayı bırakma," dedi iyice sokularak. "Üşüdüm." Göğsüne yaslandı. Aleksandr onu kollarının arasına alarak okumaya devam etti; ama Tatyana üstünde olduğundan, ipek saçları boynuna ve çenesine değiyor okuduğu tek bir kelimeyi bile anlayamıyordu. Nefes alıp verişini dinledi. Ritmikti. Kitabını bıraktı ve ona baktı. Gözleri kapalıydı.

Bir anda içini acı veren bir hüzün kapladı. Kıpırdamadan oturdu ve vücudundaki sabun kokusunu içine çekti. Kedi gibi ona sokulmuştu ve birbirlerini ısıtıyorlardı. içinden ona daha sıkı sarılmak geldi; ama uyanmasına sebep olacak bir şey yapmak istemiyordu. Aleksandr'ın aksine, Tatyana'nın uykusu hafifti ve eğer uyanırsa kucağından kalkacağını biliyordu.

Dakikalar, yağmur, soğuk, soluksuz anlar ve tik tak atan saat gelip geçiyordu. Saati, çan seslerini umursamıyordu. Güneş doğup batıyor; ay hal değiştiriyordu.

Kaç gün kalmıştı? Bunu düşünmek istemiyordu. Evlendiklerinde önlerinde yirmi altı gün vardı ve sürekli kaç gündür evli olduklarını sayıyorlardı. Ancak Tatyana bunu hesaplamayı bırakmıştı ve Aleksandr kaç günlerinin kaldığını merak ediyordu.

Canım karım, daha önce kendimi hiç hem bu kadar mutlu hem de bu kadar kötü ve çaresiz hissetmemiştim. Bunu anlayabiliyor musun? Sen mutluluktan kanat takıp uçarken, omuzlarında benim ağırlığımı hissedebiliyor musun? Bir örümcek ağından yapıldığın için seni hiçbir şey bozamaz, ben bile. Ben güçsüzlük ve korku içinde dibe batarken sen suyun üstünde yüzüyorsun.

Tatyana bir anda irkilerek gözlerini açtı. "Uyudum mu?" diye mırıldandı.

"Şişşt," dedi Aleksandr. "Kalkma."

"Ne zamandır kucağındayım?"

"Yeterince uzun zamandır değil. Kalkma," dedi alçak bir ses tonuyla. "Dur. Ben oturayım, sen de başını bana yaslayarak uyu. Bütün gece böyle kalabilirim."

"Yarın da sırtın çok ağrıdığı için yürüyemezsin," dedi ve boynunu gıdıkladı. Oturmaya devam ettiler. "Burada oturacak mıyız; yoksa kocalık görevlerini hatırlayacak mısın?"

"Hiçbir şey yapmadan oturacağız."

Parmaklarını boynunda gezdirdi ve öptü. Kalçalarını kucağına yerleştirmişti. "Sorun ne?" diye sordu. "Haydi. İzin ver seni mutlu edeyim."

"Ben mutluyum."

"Daha çok mutlu ol o zaman. Uzan," diye fısıldadı.

Tatyana gerektiğinde bir puma kadar vahşi olabiliyordu; ama aynı şeyi sevişirken yapamıyordu. Aleksandr'a çok yumuşak davranıyordu. "Daha sert," dedi Aleksandr. "Bana daha sert dokun Tatya. Bu kadar yumuşak olma."

"Şura..." Kulübenin etrafında, ay ışığının altında ateş yanıyordu. Tatyana parmaklarını yüzünde, dilini dudaklarının etrafında gezdirdi. Parmakları boynundan göğsüne indi ve kolunun üst kısmında dolaştıktan sonra devam etmeden önce durdu. "Kollarını seviyorum," diye fısıldadı. "Sürekli beni kollarının arasına aldığını hayal ediyorum."

"Bunu hayal etmene gerek yok," diye fısıldadı. "Seni şimdi kollarımın arasına alacağım."

"Kıpırdamadan yat." Göğsünü ve midesini okşamaya devam etti; parmakları ipek gibi yumuşak ve kırılgandı.

"Tatya," diye fısıldadı. "Ölüyorum."

"Hayır," dedi aşağıya inerek. "Daha değil."

"Evet şimdi," diye cevapladı. "Koskoca bir adamı yalvartma."

Tapınırcasına ve mutluluktan inildeyerek ona doğru eğilip, "Tanrım, Şura, sen... Seni seviyorum."

Aleksandr gözleri kapalı bir halde Tatyana'nın başını ellerinin arasına aldı.

Birkaç gün. Birkaç gece. Ertesi gece. Başka bir kahvaltı. Hal değiştiren ay.

Aleksandr her gece kulübenin önünde ateş yakmadan önce, Tatyana battaniyenin üzerine oturuyor ve onu yanına çagırıyordu. Aleksandr da kesilecek bir kuzu gibi yanına gidip başını kucağına yaslıyor ve Tatyana, yüzünü okşayarak bir şeyler mırıldanıyordu. Her akşam ona hikâyeler ve fıkralar anlatıyor; ya da şarkılar söylüyordu. Son zamanlarda söylediği tek şarkı "Moskova Geceleri"ydi:

"Ay ışığından yapılmış nehir akıyordu
Bu sessiz gecelerde
Uzaktan bir şarkı duyuluyordu
Ve sonra her şey susuyordu."

"Şura aç mısın?"

"Hayır." Yan yana oturuyorlardı. Aleksandr ona bakmıyordu.

"Emin misin? 18.00'den beri hiçbir şey yemedik ve saat..."

"Hayır dedim."

Sessizlik oldu. "Susadın mı? Bir bardak çay ister misin?"

"Hayır teşekkürler," dedi biraz daha yumuşak bir şekilde.

"Biraz votkaya ne dersin?" diyerek dirseğiyle dürttü. "Ben de sana eşlik edeceğim."

"Hayır Tanya. Hiçbir şey istemiyorum."

"Sana sigara getireyim mi?"

"Tanya!" diye bağırdı. "Ben iyiyim. İnan bana. İstediğim bir şey olursa, bunu sana söylerim, tamam mı?"

Aleksandr, Tatyana'nın gerildiğini hissetti. Ellerini geri çekmişti. Aleksandr ellerini eski yerine koydu. "Bana dokunmaya devam et. Ne kendim kıpırdamak istiyorum; ne de senin kıpırdamanı. Burada çok iyiyim." Yüzüne bakmadı.

"Buraya gel sevgilim," dedi. "Başını bana yasla."

Aslan konuştu. Kuzu da ona itaat etti.

Başını kucağına koymuştu ve Tatyana ensesini gıdıklayarak bir şeyler mırıldanıyordu.

"Tanya, şunu keser misin?" diye fısıldadı. "Lütfen bir dakika ara ver. Kaldıramıyorum."

Ona doğru eğilerek saçlarından öptü. Aleksandr göğüslerini başında hissetti. "Şura... Şura..." dedi bir ezgiyle. "Kocam, sevgilim, askerim, yakışıklım, erkeğim... Şuram, taptığım adam, Şura..."

Aleksandr konuşamadı.

"Şura dinle. Bana bak ve dinle. Dinliyor musun?"

"Evet," dedi gözlerini açıp ona bakarak.

Gözlerinin içi ışıl ışıldı. Boğazındaki gıcığı temizledi. "2000 yılında üç timsah nehir kenarında uzanır. Biri, 'Bir zamanlar yeşildik,' der. Diğeri 'Evet, yüzebiliyorduk,' diye ekler. Üçüncüsü ise öfkeli bir şekilde 'Bu kadar yeter. Zamanınızı boşa harcamayı bırakın. Haydi uçalım da biraz bal toplayalım,' der."

Aleksandr gülerek elleriyle yüzünü kapadı. Timsahlar ne olduklarının farkında olmayabilirlerdi; ama o kim olduğunu gayet iyi biliyordu.

"Şura, dur bekle. Daha gülme. Görevim seni gözünden yaş gelene kadar güldürmek." Tatyana, Aleksandr'ın ellerini yüzünden çekti. "Bir adam karısına..." diye başladı.

"Lütfen başka anlatma."

"Bir adam karısına 'Sevgilim, postacının şehirde bir kadın dışında herkesle beraber olduğuna dair çıkan dedikoduyu duydun mu?' diye sorar. Karısı 'Bu tek kişinin otuz bir numarada oturan Mira olduğuna eminim!' diye haykırır."

Aleksandr gülmeye başladı. "Pekâlâ. Şimdi sıra bende. 'Baş belası bir adamla sevişmek, ona neden sevişmek istemediğini anlatmaktan daha kolaydır.'"

Tatyana ona sıkıca sarıldı. "Şimdi de sıra bende: 'Tatlım, güzel vücudumu mu; yoksa güzel yüzümü mü tercih edersin?'"

"Ah şu espri anlayışın," dedi Alexander, ona, nefes alamayacağı kadar sıkı sarılarak. Dokuz gün kaldı demek istedi; ama yapamadı.

Aleksandr banka oturmuş sigara içerken, Tatyana nehirde bir sepet dolusu çamaşırı yıkamakla uğraşıyordu. Aleksandr bütün gün ormanda ağaç kesmiş; baltasıyla dalları kırarak adeta günahlarından arınmaya çalışmıştı. Uç saat boyunca Tatyana için çıra topladı; çünkü o gittikten sonra buranın daha da soğuyacağını biliyordu. Tatyana için de üzülüyordu. Bütün gün yaşlı kadınlara ev temizliğinde ve bahçe işlerinde yardım etmişti.

Tatyana ıslak çarşaflarla boğuşurken, Aleksandr onu üzgün bir halde izledi. Tatyana ağır sepeti kaldıramıyordu. Ona bakarak sigarasını içti. Tatyana en sonunda arkasına döndü ve onu bankta oturmuş sigara içerken görünce şaşırdı.

"Şura," diye seslendi. "Orada ne yapıyorsun? Gel de bana yardım et.”

Aleksandr kıpırdamadı.

"Şura!"

Aleksandr ayağa kalkarak ona doğru yürüdü. Yüzüne bakmadan sepeti tek eliyle kaldırdı ve yanına bırakarak tekrar banka döndü. Tam oturacağı sırada Tatyana'nın karşısında durduğunu gördü.

"Ne var?" dedi. "Şimdi ne oldu?"

"Bana 'şimdi ne oldu' diye sorup durma, tamam mı?"

"Ne?" dedi. "Neyi fazla, ya da az yapıyorum?"

Aleksandr ağzını açtı; ama Tatyana eliyle kapadı. "Sus. On dakika sonra benden özür dileyeceğin bir şey söyleme," dedi. Elini ağzında tutmaya devam ederek alnından öptü. Sonra yanağını okşayarak çamaşırların başına geri döndü ve kocasını şaşkın bir halde, vicdanıyla baş başa bıraktı.

Aleksandr kulübeye girip çay yaptı. Yanına giderek bardağı uzatırken, "Sana içecek bir şeyler getirdim," dedi suçlu bir şekilde.

Çamaşır mandallarıyla oynamaya başladı. O sırada Tatyana da bir ağaç kütüğünün üstüne oturdu. Aleksandr yanına gitti ve onu bir süre izledikten sonra önünde diz çöktü. Tatyana, ona iyice yaklaşması için bacaklarını araladı.

"Tanya..." dedi resmi bir ses tonuyla.

Tatyana onu susturdu. "Şişşşt. Hiçbir şey için özür dilemek zorunda değilsin. Nasıl istiyorsan öyle davran Şura."

"Neden bunu yapıyorsun?" diye sordu. "Neden bana aptalca davranmamamı söyleyemiyorsun? Neden sesini yükseltip, benden çenemi kapamamı istemiyorsun?"

"İstediğin bu mu Aleksandr?" dedi. "Seninle kavga etmemi mi istiyorsun? Önümüzde birkaç günümüz kaldı ve sen kavga etmek istiyorsun, öyle mi?"

Aleksandr ona sıkıca sarıldı. "Birkaç gün değil; sekiz gün. Şimdi bana senin için ne yapabileceğimi söyle. Odun keseyim mi? Ateş yakayım mı? Ormanda seni takip edeyim mi? Seni taşıyayım mı?"

Onun kırgın bir şekilde mırıldandığını duydu. Bunda ne mutluluk ne de sevgi işareti vardı. Uzun zamandır içinde tuttuğu üzüntüyü dışarı atmış gibiydi.

Aleksandr cevap veremedi ve yüzüne bakamadı. Onu duymamış gibi yaptı ve sırtını okşayarak boynundan öptü.

Sesi daha mutlu ve gür çıkan Tatyana, "Bana istediğini yapabilirsin. Bildiğin gibi -her yaptığın şey beni mutlu ediyor," dedi.

Aleksandr, Tatyana’nın taşınmaktan çok hoşlandığını biliyordu. Onu kollarıyla kaldırmasını ya da sırtına almasını seviyordu. Onu her kaldırdığında Tatyana'nın Luga'yı hatırladığının farkındaydı. Luga'dayken, önlerinde uzun Lazarevo günleri vardı.

Leningrad'daydılar. Daşa hayattaydı. Tatyana’nın bir ailesi vardı. Aleksandr onu, bir zamanlar yanında oturan, birlikte çay ve sigara içen, şakalaşan ailesi kadar çok sevebilir miydi? Ona yeterince sevgi verebilir miydi?

Evet, beş gün boyunca verebilirdi.

Ama sonra ne olacaktı?

Aleksandr onu içeri götürdü ve yataklarına yatırdı. Sabah yaktıkları ocak hâlâ sönmemişti.

"Neden hoşlandığını biliyorum..diye fısıldadı Aleksandr. Elbisesini kaldırarak kalçalarını ortaya çıkardı ve bacaklarını açtı. Onu okşayıp öperken yüzüne bakmayı seviyordu.

Tatyana'nın inildediğini duydu. Ona dokunmayı bir süreliğine bıraktı ve dinledi. "Şura... Şura... Gel, lütfen gel."

Ne istediğini biliyordu ve bunu ona vermek istiyordu. "Ne istiyorsun Tatya?"

"Gel Şura," diye fısıldadı. "Gel!.."

Aleksandr onu okşamaya devam etti. "Harikasın!" dedi ona doğru eğilerek.

Durmak zorunda kaldı. Tatyana kısa sürede kendinden geçmişti. "Daha değil Tanya. Benim güzel kızım kim..." diye fısıldadı. "Kim benim güzel kızım..."

Tatyana öfke içinde kendini çekmeye çalıştı. Aleksandr onu tekrar yatırdı ve parmaklarını yavaşça üzerinde gezdirmeye devam etti.

Tatyana sinirden ağlayacak durumdaydı. Aleksandr dudaklarından öpmek istedi; ama bekledi.

Tatyana onu sıkıca tuttu ve üstüne çıkmasını isteyerek inildedi. Aleksandr hâlâ direniyordu.

En sonunda duymak için can attığı kelimeler ağzından çıktı.

Bunları duymanın heyecanıyla inildemeye başlayan Aleksandr, "Pekâlâ Tatişya," diye fısıldadı. İçine girmesiyle Tatyana'nın rahatlaması bir oldu. Aleksandr'ın vücudu sekiz gün kaldı diye ağlıyor; boğazına bir şey düğümleniyordu.

Aleksandr aklını oynatmak üzereydi. Bir intihar görevi üstlenmişti -gitmeden önce Tatyana'nın ona karşı olan duygularının bitmesini

istiyordu. Tatyana'nın, o gittiği için sevinmesini umut ediyordu. Yaşayacağı bu değişimi kolaylaştırmaktı amacı.

Tatyana'nın savunmasızlığı onu mahvettiğinden, yüzüne bile bakamıyordu.

Ona ne oluyordu? Bu, iğrenç bir durumdu.

"Haydi, beni kaldır," dedi Tatyana başka bir gece. "Beni kaldır ve sevdiğin gibi ayakta tut. Bana istediğin gibi sahip ol; ama lütfen benim için üzülme Şura."

Aleksandr ona arkasını döndü.

"Tatlım," diye fısıldadı. "Kocam... Aleksandr."

Ona bakamadı.

Tatyana karşısında üstsüz, meme uçları sertleşmiş ve dudakları ıslak bir şekilde durdu. Çayı, sigarayı ve öfkesini unutarak iniltiler içinde bütün gece onunla sevişti.

Her zamanki gibi kulübeye girdiklerinde her şeyi unutmuşlardı. Burada sadece Tanya ve Şura vardı. Sevişiyor ve Tanrı'ya bu anın daha uzun sürmesi için yalvarıyorlardı. Aleksandr ona duvara yaslayarak ayakta, tezgâhın üstünde ve yataklarında sahip oluyordu; ama yine de içindeki üzüntü geçmiyordu.

Sevişmelerinde bir çaresizlik gizliydi -mutluluğu gelgitler halinde yaşıyorlardı. Bir zamanlar birbirlerine karşı açlıklarından sevişen Tanya ve Şura, şimdi ayrılacak olmanın verdiği yıkıntı içinde bunu yaşıyorlardı. Aleksandr'ın gidişi, gün batımı gibi kaçınılmazdı.

Ateşli ve sert sevişmeleri Tanrılara bir yakarıştı. Haz, acıyla karışıyordu ve mutlulukları arttıkça kalpleri boşalıyordu.

Beş gün kalmıştı.

Ertesi gece yağmur yağarken, ateşin önünde, yerde otururlarken, Aleksandr onunla sevişmemek için kendini bir kez daha tuttu. Aleksandr kendini durdurursa, zamanı da durdurabileceğini düşünüyordu.

Kendini ne kadar tutabilirdi? Onu izlemeye, sesini duymaya, inilderken nefesini koklamaya ve şimdiki gibi fısıldayışını dinlemeye ne kadar... Onu duymuyorum bile, bitmesini istiyorum, ama hayır, yapamıyorum. .. "Ne var Tanya?"

"Aleksandr, lütfen beni bırakma!"

"Bebeğim, endişelenme," dedi. "İnsan acılara rağmen yaşamaya devam eder. Bize bir bak. Yine birbirimizi hissediyoruz." Onu öptü. "Tekrar âşık olmak isteyeceksin ve olacaksın." Aleksandr'ın kalbi cayır cayır yanıyordu.

"Sus tatlım, sus Şura. Nefes alamıyorum!.."

Ancak Aleksandr söyleyecekleri bitene kadar susmayacaktı. Aleksandr yerde uzanıp sigarasını içerken, Tatyana'nın tekrar nefes almaya başlaması uzun zaman aldı. Sigaranın külü yere ve Aleksandr'ın göğsüne düştü. Aleksandr külü atmadı bile. Tatyana bunu onun yerine yaptı.

Tatyana sakinleşince, "Bazen beni böyle boğduğunda, ellerini boğazımda hissettiğimde, ciğerlerimi ezdiğinde, benim nefes almamamı istediğini düşünüyorum," dedi.

"Bu aptalca."

"Öyle mi?"

"Kesinlikle."

"Beni, seni ölüp unutmamı ister gibi sıkıyorsun Şura." Tatyana duraksadı. "Bizi unutmamı ister gibi."

"Aptalca."

Dört gün kalmıştı.

"Artık bana dokunmanı istemiyorum." Bu kelimeler Tatyana'nın ağzından, Aleksandr onu duvara yaslarken çıkmıştı. "Ben ciddiyim," dedi. "Benimle sevişmeni istemiyorum. Dur. Artık sana ihtiyacım yok. Artık seni sevmek istemiyorum."

"Pekâlâ," dedi onu bırakmadan ve geri çekilmeden.

"Ne yapacağız? Ne yapacağım? Sen öleceksin. Peki ben hayatımın geri kalan kısmını Lazarevo’da mı geçireceğim?"

"Geri döneceğim Tatya," dedi Aleksandr.

"Öleceksin. Ben de Sovyet Rusya'da bir başıma kalacağım."

"Ölmeyeceğim."

"Burada bize yer yok," dedi.

Aleksandr onunla aynı fikirde değildi. "Ural dağları üç yüz milyon yıl önce oluştu. Kendimize dağlar arasında bir yer bulduk. Burası bizim yerimiz."

"Lütfen sus." Vücudu titriyordu. "Bu dağlar önceden daha büyüktü. Erozyonla parçalandı; ama hâlâ ayaktalar."

"Evet. Biz de onlarlayız," diye fısıldadı Aleksandr. "Ama bu sadece hayatının başlangıcı Tatyana. Göreceksin. Üç yüz milyon yıl sonra, sen de hâlâ ayakta olacaksın."

Birbirlerine bakmıyorlardı.

"Evet," diye fısıldadı. "Ama seninle birlikte değil."

Aleksandr yarın gidiyordu. Bugün ise ona bakamıyor, dokunamıyor ve onunla konuşamıyordu. Hayatına nasıl devam edeceğini ve Tatyana’nın buna nasıl dayanabileceğini bilmiyordu.

Buna mecbur olduklarının farkındaydı.

Ama nasıl yapacaklardı?

İnsana her şeyini kaybettikten sonra hayatta kalabilmeyi kim öğretebilirdi?

Tatyana.

Tatyana ona, her şeyini kaybettikten sonra yaşayabilmeyi öğretmişti.

Aleksandr erken kalkıp yüzmek için çıktı; ama her zamanki gibi yüzdükten sonra kulübeye dönmedi. Bunun yerine dışarıdaki bankta oturdu ve gözlerini kapayarak sigara içti. Böylece Lazarevo'yu görmüyordu.

Kapalı gözlerinin hemen önünde çalılar, çam ağaçları, kozalaklar ve akan nehrin arkasındaki yeşil-gri dağlar vardı. Sönen ateşin kokusunu aldı ve çayla bir sigara daha içmek istedi. İçinden ölmek geliyordu.

"Tanya, sana söylüyorum, ağlama. Bunu zaten biliyorduk. Beni duyuyor musun? Seni anlayamıyorum."

"Ben ağlıyor muyum?"

"Ben ciddiyim," dedi Aleksandr. "Bunu yapamam. Sana ihtiyacım..."

"Ne var biliyor musun?" dedi Tatyana. "Şu anda ihtiyaç duyduğun kişi olamam. Elimden geldiğince iyi olmaya çalışıyorum." Ağlıyordu.

Aleksandr'ın boğazı yanıyordu. Yanına uzandı. Yatakta yan yana yattılar ve Tatyana, Aleksandr'ın başını göğüslerinin üstüne çekti. Fısıldamaya başladı ve söyleyecekleri bittiğinde Aleksandr'ın saçları gözyaşlarından sırılsıklam olmuştu. Tatyana'nın gözyaşları hiç bitmeyecekti. Ona olan aşkı sonsuzdu.

"Bir keresinde," dedi. "Elini göğsüme koyduğunda, bunun her şeye değer olduğunu düşünmüştüm. Hermitage müzesinin önündeydik. Kırık adam heykelinin hemen yanında. Hatırlıyor musun?"

"Nasıl unutabilirim?" dedi Aleksandr. "O adamı hiç unutmadım."

Tatyana ona döndü. Öpüştüler. Sonra göğsüne yattı. Aleksandr, kalp atışlarını dinlediğini biliyordu. Bunu hep yapıyordu: rahatlatıcı ve dinlendiriciydi.

Her zamanki gibi dirençli, sevgi dolu, içten ve hassastı. Onu etkiliyordu. Ama bir şey daha vardı. Ona çaresizlik içinde sarılıyor ve ağlayarak onun için adeta şimdiden yas tutuyordu. Yüzünü başının üstüne dayayarak hüngür hüngür ağlamaya devam etti. Onunla bir daha görüşmemek üzere ayrılıyor gibiydi.

Aleksandr'ın ona daha çok ihtiyacı olduğunu düşündüğünde, ruhunu onunla göndermeye karar verdi. Sadece ona değil; kendine de veda ediyordu. Beni al ve öyle git Aleksandr, diyordu sanki. Geriye benden bir şey kalmayacak. Bambaşka bir insan yaratacağım. Sevdiğin Tanya seninle olacak. Onu al. Aleksandr, giderken istemeden de olsa Tatyana'nın dediğini yapmıştı.

Islak bedeni onunla birleşti ve kendini sonsuzluğa bıraktı. Gözlerini kapıyor ve onları seven, gençliklerine inanan evrene teslim oluyordu. Yıldızlar, gizemli ay ve on milyon yıldır Hazar denizine dökülen Kama nehri onlara şahitlik ediyordu. Uzun süre sonra Tanya ve Şura dünyaya, nehre, çam ağaçlarına, dağlara ve Lazarevo'daki hayata geri döneceklerdi. Sonsuzdular. Aleksandr'ın Tatyana'sı da... Sonsuzdu, göğsünde inildiyordu, ılık nefesi, göğüsleri ve bacakları onu sarıyordu. Bu onun için her şeydi.

Duru sabah, sessiz geceye dönmüştü. Ona yardım etmeyi isterdi; ama kaybettikleri şeyi, hâlâ saf duygular besleyen Tatyana'dan daha iyi biliyordu.

Aleksandr önlerinde neyin olduğunun farkındaydı.

Yarın gidiyordu.

Yarın gitmiş olacaktı.

Yarın onsuz kalacaktı.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

Sam Gulotta, Washington, Haziran 1944

TATYANA, ALEKSANDR'IN MADALYASINI BULDUĞUNDAN beri bir an olsun yanından ayırmıyordu. Bir gün, izin isteyip Anthony'yi de yanına aldı ve Pennsylvania istasyonuna giderek Washington'a bilet aldı. Pennsylvania Caddesindeki Amerika Adalet Bakanlığına gidecekti. Dört saat boyunca Göçmen ofisiyle Ulusal Merkez bürosu arasında mekik dokuduktan sonra, bir görevli ona yanlış binada olduğunu, C Cadde-si'ndeki Devlet Bakanlığı binasına gitmesi gerektiğini söyledi. Anthony ile birlikte küçük bir kafeteryaya girdiler ve ellerindeki yemek fişleriyle çorba içip sandviç yediler. Savaşta olan bir ülkede bu kadar lezzetli etlerin hâlâ olması onu şaşırtıyordu.

Devlet Bakanlığında Avrupa İşleri, Nüfus ve Göçmen büroları arasında gidip geldi. Sonra danışmayı buldu ve bebeğiyle birlikte yorgun düştüğünden, Amerika'dan ayrılma konusunda ona yardım edecek birini bulana kadar buradan ayrılmayacağını söyledi.

O sırada Sam Gulotta ile tanıştı.

Sam, otuzlu yaşlarında, atletik vücutlu ve kıvırcık, kahverengi saçları olan bir adamdı. Tatyana onun danışma görevlisinden çok beden eğitimi öğretmenliği için uygun olduğunu düşündü. Bunda yanılmamıştı -Sam ona, öğleden sonraları ve yaz kamplarında oğlunun Beysbol Küçükler Takımı'nda koçluk yaptığını söyledi. Sam kâğıtlarla dolu tahta masanın üzerinden ona doğru eğilerek, "Bu yaygara niye?" diye sordu.

Tatyana derin bir nefes aldı ve Anthony'ye sıkıca sarıldı. "Burada mı anlatayım?"

"Başka nerede anlatacaksın? Akşam yemeğinde mi? Evet, burada," dedi gülümseyerek. Kaba değildi; ama günlerden perşembeydi ve saat 17.00 olmuştu.

"Bay Gulotta, Sovyetler Birliği'ndeyken, çocukken Moskova'ya gelen bir adamla tanışıp evlendim. Hâlâ Amerikan vatandaşı

olduğunu düşünüyorum.”

"Öyle mi?" dedi Gulotta. "Amerika'da ne işiniz var? Ayrıca adınız ne?"

"Adım Jane Barrington," dedi Tatyana ikamet iznini çıkarıp ona göstererek. "Amerika’da sınırsız kalma hakkım var. Yakında Amerikan vatandaşı olacağım. Ama kocam... Nasıl anlatsam?" Derin bir nefes aldı ve Aleksandr’dan başlayıp Kızıl Ordu'nun ölüm belgesinden Dr. Sayers’in onu Sovyetler Birliğinden kaçırışına kadar her şeyi anlattı.

Gulotta sessiz bir şekilde dinledi. "Bana gereğinden fazla şey anlattınız Jane Barrington," dedi.

"Biliyorum. Yardımınıza ihtiyacım var. Kocama ne olduğunu öğrenmek istiyorum," dedi.

"Ona ne olduğunu biliyorsunuz. Ölüm belgesini size vermişler."

Sovyetler Birliği Kahramanlık Madalyasını nasıl açıklayacaktı? Gulotta onu anlamayacaktı. Kim anlayabilirdi? Orbeli'yi nasıl anlatabilirdi?

"Belki de ölmemiştir."

"Bayan Barrington, bu konuda benden daha fazla bilgiye sahipsiniz."

Bir Amerikalıya ceza taburunu nasıl açıklardı? Denedi.

"Bayan Barrington, sözünüzü kestiğim için kusura bakmayın," dedi Gulotta araya girerek. "Ne ceza taburu? Ne rütbeli subayı? Elinizde ölüm belgesi var. Kocanız her kimse, tutuklanmadı. Boğuldu. Bu benim yetkim dışında."

"Bay Gulotta, boğulmamış olabileceğini düşünüyorum. Belki de o ölüm belgesi sahteydi. Şu anda ceza taburlarından birinde olabilir."

"Neden bu şekilde düşünüyorsunuz?"

Bunu tam olarak anlatamamıştı. "Duyulmadık durumlara bağlı olarak..."

"Duyulmadık mı?" Gulotta kendini tutamayarak güldü.

"Ben..."

"Beklenmedik mi demek istediniz?"

"Evet." Tatyana kıpkırmızı oldu. "İngilizcem... hâlâ öğrenmeye çalışıyorum."

"Çok başarılısınız. Lütfen devam edin."

Masanın diğer tarafında, floresan ışığının altında orta yaşlı, şişman bir kadın Tatyana'yı süzüyordu. "Bay Glutta," dedi Tatyana. "Benim için doğru insan olduğunuza emin misiniz? Belki başkasıyla konuşsam daha iyi olur."

"Doğru insan olup olmadığımı bilmiyorum," dedi. "Çünkü buraya neden geldiğinizi hâlâ anlayamadım. Yanlış insan olabilirim. Ama patronum mesaisini bitirdi bile. Şimdi bana ne istediğinizi söyleyin."

"Kocama ne olduğunu bulmanızı istiyorum."

"Hepsi bu mu?" diye sordu alaycı bir tavırla.

"Evet," dedi ciddi bir şekilde.

"Ne yapabileceğime bir bakayım. Gelecek hafta sizin için yeterince erken mi?"

Şimdi anladı. "Bay Gulotta..."

Ellerini çırptı. "Beni dinleyin. Aradığınız doğru kişi olduğumu sanmıyorum. Bu binada, hatta bu ülkede size yardım edebilecek birinin olduğunu da sanmıyorum. Bana kocanızın ismini bir kez daha söyleyin."

"Alexander Barrington."

"Hiç duymadım."

"1930’da burada mı çalışıyordunuz? Ailesiyle o zaman göç etmiş."

"Hayır. O yıllarda üniversitedeydim. Ama sorun bu değil."

"Size söyledim..."

"Evet, beklenmedik durumlar."

Tatyana arkasına döndü ve tam gitmek üzereyken adamın elini omzunda hissetti. Masasından kalkmış yanına gelmişti. "Gitmeyin. Paydos saati. Neden beni görmeye daha erken bir saatte gelmiyorsunuz?"

"Bay Gulotta, New York'tan gelmek için 5.00 trenine bindim. Sadece perşembe ve cuma günlerim boş. Bu saate kadar Devlet ve Adalet Bakanlığı arasında mekik dokudum. Benimle konuşan ilk kişi sizsiniz. Buradan sonra Beyaz Saray'a gidecektim."

"Sanırım Cumhurbaşkanımız meşgul. Normandiya'dan bir davet alımış. Orada savaş olduğunu duydum."

"Evet," dedi Tatyana. "O savaşta hemşireydim. Bu savaşta da hemşirelik yapıyorum. Sovyetler Birliği size yardımcı olabilir mi? Şu anda onlarla müttefikiz. Sadece biraz bilgi isteyeceksiniz." Bebek arabasının sapını iyice sıktı.

Sam Gulotta gözlerini ona dikti.

Tatyana pes edebilirdi; ama Sam'in bakışları iyi niyetliydi. Dinleyen, gören ve hisseden gözleri vardı.

"Dosyasına bakın," diye devam etti. "Elinizde, Sovyetler Birliği'ne göç eden kişilerin dosyaları mutlaka vardır. Bunlar kaç kişi olabilir? Dosyasına bakın. Belki orada bir şey vardır. Göreceksiniz - Amerika'dan ayrıldığında küçük bir çocuktu."

Sam, kahkahayla homurdanma arasında tuhaf bir ses çıkardı. "Pekâlâ diyelim dosyasına baktım ve Amerika'dan ayrıldığında küçük bir çocuk olduğunu gördüm. Sonra ne olacak? Bunları zaten biliyorsunuz."

"Belki başka bir şeyler vardır. Sovyetler Birliği ile Amerika iletişim halinde, öyle değil mi? Ona ne olduğunu bulabilirsiniz."

"Ölüm belgesinden daha güvenilir bir belgeyi nasıl bulabilirim?" diye mırıldandı Gulotta ve sonra sesini biraz daha yükseltti. "Pekâlâ.

Diyelim mucize eseri buldum ve kocanın hayatta olduğunu öğrendim. Sonra ne olacak?"

"Bırakın da bunu o zaman düşüneyim," dedi Tatyana.

Sam derin bir iç geçirdi. "Yarın sabah gelin. Saat 10.00’da. Dosyasını bulmaya çalışacağım. Ailesinin hangi yılda göç ettiğini söylemiştiniz?"

"Aralık 1930," dedi Tatyana en sonunda gülümseyerek.

Anthony ile birlikte, Devlet Bakanlığının yakınındaki küçük bir otelde kaldı. Otelde oda bulmak onu mutlu etmişti. Geri çevirmemiş ve evraklarını sormamışlardı. Üç dolar vermiş ve banyolu güzel bir oda tutmuştu. Bu kadar basitti. Hiç kimse Rus aksanından şüphelenip kimliğini istememişti.

Ertesi sabah saat 9.00'da danışmaya geldi ve banka oturup kucağındaki oğlunun parmaklarıyla oynayarak resimli bir kitaba göz gezdirdi. Gulotta 9.45'te içeri girdi ve onunla ofisine gelmesini istedi. "Oturun Bayan Barrington," dedi. Önündeki kalın dosyaya bakarak bir dakika boyunca hiçbir şey söylemeden durdu. Sonra derin bir iç geçirdi. "Alexander Barrington ile aranızda nasıl bir ilişki olduğunu söylemiştiniz?"

"Karısıyım," dedi Tatyana alçak bir ses tonuyla.

"Adınız Jane Barrington mı?"

"Evet."

"Jane Barrington, Alexander’ın annesinin adı."

"Biliyorum. Zaten bu yüzden bu ismi aldım. Ben Alexander'ın annesi değilim," dedi Tatyana. Gulotta onu şüpheli gözlerle inceliyordu. "Sovyetler Birliğinden çıkabilmek için onun adını aldım." Gulotta’nın neden endişeli olduğunu anlamaya çalışıyordu. "Endişelendiğiniz şey ne? Komünist olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

"Gerçek adınız ne?"

"Tatyana."

"Soyadınız ne? Sovyet isminiz neydi?"

"Tatyana Metanova."

Sam ona uzun uzun baktı. Bu Tatyana'ya saatlerce sürmüş gibi geldi. Adam ellerini dosyadan hiç ayırmıyordu. "Sana Tatyana diyebilir miyim?" derken bile.

"Elbette."

"Sovyetler Birliği'nden Kızıl Haç hemşiresi olarak çıktığını mı söylemiştin?"

"Evet."

"Çok şanslıymışsın," dedi Gulotta.

"Evet." Ellerine baktı.

"Artık Sovyetler Birliği'nde Kızıl Haç yok. Yasaklanmış. Birkaç ay önce Amerika Devleti, Kızıl Haçtan Sovyet hastanelerine ve kamplarına yardımcı olmalarını istemiş; Dışişleri bakanı Molotov ise bunu kabul etmemiş. Sovyetler Birliği'nden çıkabilmiş olman şaşırtıcı." Şaşkınlık içinde ona baktı. Tatyana gözlerini tekrar yere çevirdi.

"Tatyana, sana Alexander Barrington ve ailesinden bahsedeyim. 1930 yılında ailesiyle birlikte Amerika'dan ayrılmış. Harold ve Jane Barrington bütün uyarılarımıza rağmen istekli olarak Sovyetler Birliğine iltica etmiş. Harold Barrington, bütün kışkırtıcı hareketlerine rağmen Amerikan vatandaşlığından çıkartılmamış ya da devletimiz onunla ailesini iltica etmeye zorlamamış. Harold Barrington'ın kaç kez tutuklandığını biliyor musun? Otuz iki. Kayıtlarımıza göre, oğlu da onunla birlikte üç kez tutuklanmış. Ailesi hapishanede olduğu için o da iki kez yaz tatilini akrabalarının yanına gitmek yerine hapishanede geçirmiş..."

"Ne akrabası?" diye sözünü kesti Tatyana.

"Harold'ın, Ester Barrington adında bir kız kardeşi var."

Aleksandr, babasının kız kardeşinden sadece bir kez bahsetmişti. Gulotta'nın yavaş yavaş konuşması Tatyana'yı rahatsız ediyordu.

Kötü haberleri saklamak için kelimelerini ölçüp biçiyor gibiydi.

"Bana bütün bunların ne anlama geldiğini söyleyebilir misin?" dedi Tatyana. "Bana ne demek istiyorsun?"

"Bırak da sözümü bitireyim. Oğulları Amerikan vatandaşlığından çıkmamış; ama annesiyle babası çıkmış ve 1933'te pasaportlarını teslim etmişler. Sonra 1936'da Alexander'ın annesi Amerikan konsolosluğuna giderek oğlunun Amerika'ya kabul edilmesini istemiş."

"Biliyorum. Bu seyahat, hayatına mal oldu."

"Aslında evet," dedi Gulotta. "Ancak o noktada Alexander'ı yargılama yetkimiz bitmiş. Hapishaneye giderken kaçtığında, artık bir Sovyet vatandaşıymış."

"Evet."

"1936'da Sovyet yetkililer bize gelerek Alexander Barrington'ı bulmak için yardım istemiş. Kaçak olduğunu, artık Amerika'ya girme hakkının bulunmadığını ve onu bulursak Sovyetler Birliğine geri göndermekle yükümlü olduğumuzu söylemişler." Gulotta duraksadı. "Alexander Barrington artık Sovyet ve adaletten kaçan bir suçlu olduğundan, onun yerini öğrenir öğrenmez Sovyetler Birliğine bildirmemiz istenmiş."

Tatyana ayağa kalktı.

"Alexander onlara ait," dedi Gulotta. "Bize değil. Sana yardımcı olamayız."

"Zamanını ayırdığın için teşekkürler," dedi Tatyana titreyen bir sesle ve ellerim Anthony'nin bebek arabasına dayadı. "Seni rahatsız ettiğim için özür dilerim."

Gulotta ayağa kalktı. "Sovyetler Birliğiyle ilişkilerimiz sağlamlaştı; çünkü aynı safta savaşıyoruz. Ancak iki ülke de birbirine güvenmiyor. Savaş bitince ne olacak?"

"Bilmiyorum," dedi Tatyana. "Ne olacak?"

"Bekle," dedi Gulotta masasının önüne geçip, kapıyı açmadan önce Tatyana'nın yanında durarak.

"Artık gideyim," dedi Tatyana. "Treni kaçırmamam lazım."

"Bekle," diye tekrarladı. "Bir dakika otur."

"Artık oturmak istemiyorum."

"Beni dinle," dedi Gulotta oturmasını işaret ederek Sandalyeye oturması iyi olmuştu. "Bir şey daha var..." Yanındaki sandalyeye oturdu. Anthony bacağından tutunca Gulotta gülümsedi. "Tekrar evlendin mi?"

"Elbette hayır," dedi.

Gulotta çocuğa baktı.

"Bu onun çocuğu," dedi Tatyana.

Gulotta bir süre konuşmadı. "Alexander Barrington'dan hiç kimseye bahsetme. Adalet Bakanlığına, New York ve Boston’daki göçmen bürolarına gitme. Akrabalarını arama."

"Neden?"

"Bunu ne bugün, ne yarın ne de bir yıl sonra yap. Onlara güvenme. Cehenneme giden yol iyi niyetli girişimlerden geçer. Onun hakkında soruşturma açmalarını istemezsin sanırım. Sovyetler Birliğini arayarak Alexander Barrington hakkında bilgi istersem, buna bir anlam veremezler. Aleksandr Belov'un nerede olduğunu sorarsam da, eğer hâlâ hayattaysa, Sovyet yetkilileri üzerine salarlar."

"Bunu çok iyi anlıyorum," dedi Tatyana gözlerini Gulotta'dan ayırıp oğluna bakarak.

"Burada ikamet etme hakkına sahip olduğunu mu söylemiştin?"

Başını salladı.

"Mümkün olduğunca çabuk Amerikan vatandaşlığına geç. Oğlun Amerikan vatandaşı mı; yoksa?"

"Amerikan vatandaşı."

"Bu iyi." Boğazındaki gıcığı temizledi. "Bir şey daha var..

Tatyana hiçbir şey söylemedi.

"Geçen yıl, Mart 1943'e ait dosyalara göre, Sovyet yetkililer, vatandaşlarından biri olan, casusluk, firar, vatana ihanetten aranan ve Batıya kaçtığından şüphenilen Tatyana Metanova için Devlet Bakanlığı ile bağlantıya geçmiş. Telgraf göndererek Tatyana Metanova'nın Amerika'ya sığınıp sığınmadığını ve Alexander Barrington olduğundan şüphelendikleri Aleksandr Belov hakkında araştırma yapıp yapmadığını sormuşlar. Görünüşe bakılırsa Tatyana Metanova Sovyet vatandaşlığını iptal ettirmemiş. Geçen yıl bizimle bağlantıya geçmediğini söylemişiz.

Onu bulursak kendileriyle bağlantıya geçmemizi ve burada ikamet etmesine izin vermememizi istemişler."

Tatyana ve Sam uzun bir süre konuşmadan durdular. Sam en sonunda, "Tatyana Metanova, Alexander Barrington hakkında araştırma yaptı mı?" diye sordu.

Tatyana, "Hayır," diye cevap verdi.

Sam başını salladı. "Bence de. Benim dosyaya koyacağım bir şey yok."

"Evet," dedi Tatyana. Sam'in sırtını okşadığını hissetti.

"Eğer bana adresini verirsen, bir şey duyduğumda sana yazarım. Ama anlıyorsun..."

"Her şeyi anlıyorum," diye fısıldadı Tatyana.

"Belki bu lanet olası savaş biter ve Sovyetler Birliği'nde olanlar son bulur. Eğer ortalık durulursa, biraz araştırma yapabiliriz. Savaş bitince her şey daha iyi olabilir."

"Hangi savaştan sonra?" diye sordu Tatyana gözlerini yerden kaldırmadan. "Belki sana ben yazarım. Böylece adresimi kaydetmek zorunda kalmazsın. Beni her zaman Ellis adası hastanesinde bulabilirsin. Şu anda başka bir adresim yok. Bir evim..." Sözü yarım

kaldı. Dişlerini sıkmaktan elini Sam Gulotta'ya uzatamamıştı bile. İstedi; ama yapamadı.

"Elimde olsa sana yardım ederdim. Ben senin düşmanın değilim," dedi alçak bir ses tonuyla.

"Evet," dedi Tatyana yanından geçip ofisinden çıkarken. "Ama görünüşe bakılırsa, ben senin düşmanınım."

Tatyana tatile ihtiyacı olduğunu söyleyerek işten iki hafta izin aldı. Vikki’yi de onunla gelmesi için ikna etmeye çalıştı; ama iki stajyer doktoru ve kör bir müzisyeni aynı anda idare eden Vikki bunu yapamadı.

"Nereye gidiyorsun?"

"Anthony, Büyük Kanyonu görmek istiyor."

"Anthony, annesinin kendine bir ev ve yeni bir koca bulmasını istiyor bence. Bunun sırası önemli değil."

"Hayır. Sadece Büyük Kanyon'u görmek istiyor."

"Bana, sana ev bakacağımızı söylemiştin."

"Bizimle gel. Belki döndüğümüzde ev bakarız."

"Sen büyük bir yalancısın."

Tatyana gülmeye başladı. "Vikki, benim Ellis'te rahatım yerinde."

"Bütün sorun da bu zaten. Ellis'de rahat değilsin. Yapayalnızsın, bir odanın içinde çocuğunla yaşıyorsun ve ortak bir banyo kullanıyorsun. Tanrı aşkına, Amerika'dasın. Kendine bir ev tut. Biz Amerikalılar böyle yapıyoruz."

"Senin evin yok."

"İsa ve Meryem aşkına! Evim var."

"Benim de var."

"Kendine ait bir evin olsun istemiyorsun; çünkü bu şekilde yaşayarak kimseyle ilişki kurma fırsatın olmuyor."

"Biriyle birlikte olmamak için kendimi dizginlememe gerek yok."

"Ne zaman gençliğini yaşamaya başlayacaksın? Şu anda yaşıyor bile olsa, sana sadık kaldığını mı düşünüyorsun? Seni beklemediğine eminim. Şu anda bile birini becerdiğine eminim."

"Vikki hiçbir şey bilmezken, nasıl bu kadar emin konuşabiliyorsun?"

"Çünkü erkekleri tanıyorum. Hepsi aynı. Bana, onun farklı olduğunu söyleme sakın. O bir asker. Onlar müzisyenlerden de beter."

"Müzisyenler mi?"

"Boş ver."

"Seninle bunları konuşmaya devam etmeyeceğim. Hastalarım var. Kızıl Haç'a gitmem lazım. Kızıl Haç'a, yarı zamanlı olarak işe alındığımdan bahsetmiş miydim? Hemşireye ihtiyaçları var. Belki sen de iş başvurusu yapmalısın. Dediklerimi unutma. Seni aklının ucundan bile geçirmiyor. Senin de yapman gereken bu."

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Majdanek, Temmuz 1944

Doğu Polonya ormanlarından birinde durmuş bir yandan silahlarının bakımını yapıyor bir yandan da bir şeyler içiyorlardı.

"Neden sürekli Tanrı'dan, Almanlardan, Amerikalılardan, savaştan ve Stalin’den bahsetmek zorundayız?" dedi Ospenski.

"Biz bunlar hakkında konuşmuyoruz," dedi Telikov. "Sen konuşuyorsun. Bu konuları açan sensin. Sen gelmeden önce Kumandan Belov ile ne konuştuğumuzu biliyor musun?"

"Ne konuşuyordunuz?" diye bağırdı Ospenski.

"Tatlı su levreğinin mi yoksa tuzlu su levreğinin mi temizlenmesinin daha kolay olduğunu; hangisinden daha iyi çorba yapılacağını. Bana kalırsa tatlı su levreğinin çorbası daha güzel olur."

"Bunun sebebi tuzlu su levreğinin çorbasını hiç içmemiş olman. Ayağa kalkarken düşecek gibi duruyorsun. Sen ne biçim askersin?" dedi Aleksandr.

"Bir kadınla yatmaya ihtiyacı olan bir askerim efendim. Ya da bir kadınla ayakta durmaya. Herhangi bir şey yapmaya işte," dedi Telikov dergilerini eline alarak.

"Anlıyorum Telikov; ama ordu sınırdaki askerler için kadın temin etmiyor."

"Bunun farkındayım. Ama birkaç kilometre güneydeki 84. taburda üç tane kadın hemşire olduğunu duydum. Neden bizde sadece erkek doktorlar var?"

"Çünkü siz mahkûmsunuz. Size kadın hemşireyi kim verir? İki yüz kişisiniz. Gelecek kadın bir saat hayatta kalmayı bile başaramaz."

"Bu, bizim gibi erkekler için büyük bir sorun efendim."

"Size kadın hemşire verilememesinin sebebi de bu zaten," dedi Aleksandr.

Telikov şaşkınlık içinde ona baktı. "Bize kadın hemşire verilmemesinin sebebi siz misiniz?"

Ospenski, "Bize haksızlık ettiğinizi düşünüyorum Yüzbaşı. Sizin yumurtalıklarınız donarak kayaya dönüştüğü için bizi anlamıyorsunuz. Oysa biz kanlı ve canlıyız," dedi Aleksandr'a.

"Evet. Şu anda da bu kanın birazını akıtmak üzereyiz Teğmen. Yumurtalıklarımdan bahsetmeyi kes. Adamlarını ateş hattına çağır.

Aleksandr iki yüz askerle ilerledi ve Temmuz 1944'te Majdanek'e girdiklerinde bu askerlerden sadece seksen kişi kaldı.

Daha üç gün önce Sovyetler tarafından bağımsızlığına kavuşturulan Majdanekte, Nazi kampı kahverengi-yeşil çimlerin üzerinde duruyordu ve kışlalar kamuflaj gibi görünüyordu. Aleksandr yanan et kokusunu duydu; ama bir şey demedi. Tanktaki sessizlikten, adamlarının da bu kokuyu aldığını söyleyebilirdi.

"Neden buraya gelmemizi istediler?" dedi Telikov, Aleksandr’ın yanına gelip teller arasından Lublin şehrine bakarak. Lublin hemen önlerindeki alandı.

"Kumandan, Almanya'ya girmeye çalışırken nelerle karşılaşacağımızı görmemizi istedi," dedi Aleksandr. "Böylece Almanlara hiç acımayacağız."

Ospenski, Lublin halkının bu kokuyu alıp almadığını sordu ve Aleksandr onların aylardır bu kokuyla yaşadığını söyledi.

Kamp küçüktü ve çok sessizdi. İnsanlar burayı terk edince geriye hayaletler kalmış gibiydi.

Küller.

Kemikler...

Zyclon B gazının duvarlarda bıraktığı mavi lekeler.

İskeletler.

Çelik kapılarda delikler.

Küçük kampın bir köşesindeki hamam.

Büyük bacası olan fırınlar.

Kampla bağlantılı yollar.

Kışlalar.

Kumandan kulübesi.

Ve bunlar dışında hiçbir şey.

Askerler başları önlerine eğik aralardan sessizce yürüdüler. En sonunda kampın arka tarafında durarak şapkalarını çıkardılar.

"Bunun işçi kampı olduğu söylenemez, öyle değil mi?" diye sordu Ospenski, Aleksandr'a.

"Evet."

Ama bir şey daha vardı -fırınların yanında insan iskeletleri ve beyaz küller vardı. Kum tümsekleri karıncaların evleri değildi. Her tarafa beyaz küller yayılmıştı ve üstlerinde kafatasları duruyordu. Aleksandr, teğmeni, çavuşları ve erleri, küllere ve balkabağı büyüklüğündeki kafataslarına baktılar. Sonra biri daha önce hiç bu kadar büyük kafatası görmediğini ve bunlardan biriyle seksen adamın karnını doyurabileceğini söyledi. Aleksandr onlara dokunmalarına izin vermedi. İçi ayakkabı ve botlarla dolu olan tahta depoya girdiklerinde, Aleksandr adamlarına bunlardan birer tane almalarını söyledi. Kızıl Ordu'da bot bulabilmek büyük bir sorundu. Depodaki ayakkabılar ise yerden tavana kadar yükseliyordu.

"Sizce burada ne kadar ayakkabı var?" diye sordu Ospenski.

"Ben matematikçi miyim?” diye bağırdı Aleksandr. "Yüz binlerce sanırım.”

Sessizce kamptan çıktılar ve birkaç kilometre ilerideki Lublin Katolik kilisesine bakmak için tellerin yanında durmadılar.

"Sizce bunları kime yaptılar Yüzbaşı? Polonyalılara mı?"

"Evet. Özellikle Yahudi Polonyalılara," dedi Aleksandr. "Ancak kumandan bunu kabul etmez. Sovyet ordusunun içindeki nefretin sönmesini istemez."

"Sizce bunları yapmak ne kadar zamanlarını aldı?" diye sordu Ospenski.

"Majdanek'ta sekiz ay önce operasyonlar başladı. İki yüz kırk gün. Bir kadının dünyaya bebek getireceği süreden az bir zamanda, bir milyon insanı öldürdüler."

Bir kilometre boyunca hiç kimse konuşmadı.

Ospenski, "Burası bana komünistlerin haklı olduğunu gösterdi. Tanrı yok," dedi.

"Bu bana Tanrı'nın işi gibi gelmiyor Ospenski," dedi Aleksandr.

"Tanrı buna nasıl izin verebilir?" diye haykırdı Ospenski.

"Volkan patlamalarına ve çetelerin kadınların ırzına geçmesine izin verdiği gibi. Vahşet çok kötü bir şey."

"Tanrı yok,” diye tekrarladı Ospenski inatçı bir şekilde. "Majdanek, komünistler ve bilim bize Tanrı’nın olmadığını gösterdi."

"Komünistler hakkında bir şey diyemem. Madjanek bize, sadece insanların birbirine olan acımasızlığını gösterdi, insanlar bunu bazen, Tanrı'nın kendilerine verdiği özgür irade ile yapıyorlar. Öyle değil mi? Ayrıca, evrenin gerisinde bir Tanrı olup olmadığını söylemek bilimin görevi değil."

"Kesinlikle görevi. Bilimin başka ne amacı olabilir ki?"

"Deney yapmak."

"Öyle mi?"

"Deneyim... Çok uyuduğum bir gün bunu anladım. Mesela yemek yediğimiz için bu kadar fazla çalışabiliyoruz. Kırk yaşımıza

geldiğimizde yüzümüzde çizgiler oluşuyor -ve bilim bunun yaşlılığın belirtisi olduğunu söylüyor. Ölçüp biçen, araştıran ve gözlem yapan bilim, bize uykunun arkasında neler olduğunu nasıl söyleyebilir?" Aleksandr gülmeye başladı. "Ospenski, bilim ne kadar uyuduğumuzu ölçebilir; ama bize rüyamızda ne gördüğümüzü söyleyebilir mi? Tepkilerimizi ölçebilir; ama bize beynimizin içinde neler olduğunu açıklayabilir mi?"

"Bunu neden istesin?"

"Bilim sadece görülebilen ve dokunulabilen şeyleri gösterebilir. Bilimin beynimizin içinde bir yeri yok. Sana Tanrı'nın olup olmadığını nasıl söyleyebilir? Bana, senin ne düşündüğünü bile açıklayamaz."

"Ben açıklayabilirim. Şaşıracaksınız Yüzbaşı. Size ne düşündüğümü..."

"En yakın kerhanenin nerede olduğunu düşünüyorsun.”

"Nereden bildiniz?"

"Bu açıkça ortada Teğmen," dedi.

Tanklarına gittiler.

Daha sonra: "Yüzbaşı, ne düşünüyorsunuz?"

"Düşünmemeye çalışıyorum Teğmen."

"Bunu engelleyemediğinizde ne oluyor?"

"Boston Red Sox takımını düşünüyorum," dedi Aleksandr. "Bu yıl iyi bir sezon geçirip geçirmediklerini."

"Kimi?"

"Boş ver.”

"Aman Tanrım!"

"Bak yine ağzına onun adını alıyorsun. O yok mu?"

"Düşünmemeye çalıştığınızı sanıyordum."

Aleksandr güldü. "Bilimin, Tanrı’nın var olmadığını göstermeye yetmeyeceğini sana anlatacağım Ospenski." Arkasına döndü ve tankı yürüyerek takip eden askerlere baktı. "Şimdi Bak. Orada Çavuş Valeri Yermenko var. Ordunun onun hakkında bildikleri şunlar: On sekiz yaşında ve annesinden hiç ayrı kalmadı. Aile çiftliğinden çıkıp Stalin'in alanına girdi. Aralık 1942'de Almanlar tarafından kuşatılan şehirde savaştı. Almanlar bir ay sonra yenilgiye uğratıldıktan sonra, serbest bırakıldı ve Volga'daki ağır iş kampına gönderildi. Sana, onun buraya nasıl geldiğini soracağım. Bizimle Doğu Polonya'da ilerleyen ve Sibirya'daki ceza taburunda görevlendirilen bu çocuğun burada işi ne?"

Ospenski önce Yermenko'ya sonra da Aleksandr'a baktı. "Tanrı olduğu için, Yermenko adındaki bu adi herifin senin ceza taburuna girebilmeyi başardığını mı söylüyorsun?"

"Evet."

"Bunun nedenini anlayıp anlamadığımı mı öğrenmek istiyorsun?"

Anlamıyorsun. Ancak onunla birkaç dakika konuşursan, evrenin kendi kendine oluşmadığını ve Tanrı tarafından yaratıldığını görürsün."

"Buna zamanımız var mı?"

"Gidecek başka bir yerin mi var?"

Lublin yakınında, mayınlarla dolu bir arazide yavaşça ilerlemeye başladılar. Başmühendis sonuncusu dışında bütün mayınlan başarıyla temizledi. Daha sonra mühendisi mayının açtığı çukurun içine gömdüler. "Pekâlâ," dedi Aleksandr. "Kim yeni başmühendis olmak istiyor?"

Hiç kimse bir şey söylemedi.

"Ya biriniz gönüllü olursunuz; ya da ben aranızdan birini seçerim. Hangisini tercih edersiniz?"

Sıranın arkasındaki bir er elini kaldırdı. Çok ufak tefek göründüğünden, Aleksandr onun bir kadın olabileceğini düşündü.

Küçük bir kadın. Er Esteviç titreyerek bir adım öne çıktı ardından, "Bir süreliğine başka bir alanı bombalamayacağız değil mi efendim?"

"Dört yıldır Alman işgalinde olan bir şehre girmek üzereyiz ve geri çekilmeden önce her yere mayın döşeyecekleri kesin. Eğer bu gece uyumak istiyorsan, hemen işe koyulmalısın Er."

Esteviç titreyerek selam verdi.

Ospenski tankla ilerlerken, "Bana mükemmel teorinizin sonunu anlatacak mısınız? Bunu duymak için sabırsızlanıyorum," dedi.

"Biraz daha sabırlı ol Teğmen. Eğer Lublin'e canlı olarak girmeyi başarabilirsek, sana bu gece anlatacağım."

Esteviç iyi bir iş başardı. Küçük ve hasar görmemiş bir evde beş tane mayın buldu. Almanlar, Sovyet askerlerinin kalması için tek bir ev bırakmış ve bunu mayınlarla döşemişti. Askerler yıkık dökük bir yerde kendilerine yatak hazırladılar ve bahçedeki ateşin başında otururlarken Aleksandr, "Ospenski, hiç, ne kadar çok şey bilmediğini düşündün mü?"

Ospenski güldü.

"Ne kadar çok hata yaptığını bir düşün ve bunu nasıl bilebileceğini sor."

"Ben asla böyle bir soru sormam efendim," dedi Ospenski. "Nasıl gözümden kaçtığını sorarım."

"Birinci taburdaki bir çavuşun, başka bir yerde olma şansı varken neden benim yanımda görev aldığını bile bilmiyorsun. Bunun yerine karşıma geçip, Tanrının olmadığını söylüyorsun."

Ospenski önce biraz düşündü ve sonra, "Bu Yermenko’dan nefret etmeye başlıyorum," dedi.

"Onu buraya çağıralım."

"Hayır."

"Onu çağırmadan önce, son dört saattir onun üzerinde bilimsel bir deney yaptığını sana hatırlatacağım. Onu büyük bir dikkat içinde inceleyip gözlemledin. Yürüyüşüne, tüfeğini tutuşuna ve başını kaldırışına baktın. Adımını şaşırdı mı? Yorgunluk belirtisi gösterdi mi? Aç mı? Annesini özlemiş mi? Hayatında hiçbir kadınla yatmış mı?" Aleksandr gülümsedi. "Bu sorulardan kaç tanesine cevap verebilirsin?"

"Sadece birkaçına efendim,” dedi Ospenski. "Evet aç. Evet yorgun. Evet, başka bir yerde olmak istiyor. Evet, annesini özlüyor. Evet, kadınlarla yatıyor. Geldiği Minsk'te bunu yapmak için ihtiyacı olan tek şey aylık maaşının yarısı olmalı."

"Bunları nereden biliyorsun?"

"Çünkü bu beni anlatıyor," dedi Ospenski.

"Pekâlâ. Yani bu basit soruların cevabını, kendini tanıdığın için verebiliyorsun.”

"Ne?"

"Cevapları kendi içine bakarak verdin. Yürürken, tüfeğini kaldırırken kendini yorgun ve aç hissediyorsun çünkü."

"Evet."

"O zaman görünenin arkasında bir şey olduğunu düşünüyorsun. Bunu düşünmenin sebebi ise kendinin de ötesinde bir şey olduğuna inanman. İçinde, bir şeyler söylemene, yürüyüş yaparken kendini sıkıntılı hissetmene ve masum bir Almanı vururken mayınlar üzerinde koşan bir fareye zarar vermek istememene neden olan bir şey var."

"Masum Alman yoktur."

Aleksandr konuşmaya devam etti. "Bu şey, yalan söyleyip vicdan azabı duymana, karını aldatıp kendini suçlu hissetmene, yanlış olduğunu bile bile köylülerin eşyalarını çalmana sebep oluyor. Aynı şey Yermenko'nun içinde de var. Bilim bu şeyi ölçemez. Gidip onunla konuşalım. Sana doğrulardan ne kadar uzak olduğunu göstereyim."

Aleksandr, Ospenski’yi, Yermenko'yu çağırmaya gönderdi. İkisine de votka ve sigara ikram edip, ateşe biraz daha odun attı. Yermenko ilk başta tedbirliydi; ama sonra sarhoş olup daha sıcak davranmaya başladı. Gençti ve son derece özgüvensizdi. Ospenski'nin gözlerinin içine bakmıyor ve her sorulan soruya evet efendim ya da hayır efendim diye cevap veriyordu. Karkov’daki annesinden, savaş başladığında yüksek ateşten ölen kız kardeşinden ve çiftlik hayatından bahsetti biraz. Ona Almanlar hakkında soru sorduklarında, Yermenko omuz silkip çok fazla gazete okumadığını ve haberleri dinlemediğini söyledi. Neler olup bittiğini bilmiyor; sadece söylenenleri yapıyordu. Almanlar konusunda bir espri yaptı ve bir bardak daha votka içip yatağa gitmeden önce bir sigara daha istedi. Aleksandr onu anlayışla karşılayıp gidebileceğini söyledi.

Ospenski kaşlarını kaldırdı. "Hiçbir özelliği yok Telikov, ölen mühendis ve benim gibi sıradan biri."

Aleksandr sigara sarıyordu.

"Almanlar hakkında bir şey bilmek istemiyor. Sadece emir verdiğiniz zaman gidip onları vuruyor. İyi bir asker. Taburunda isteyeceğin türden. Savaş deneyimine sahip, emirleri dinliyor ve yakınmıyor."

"Onu iyi gözlemlemledin ve sonra onunla konuştun. Birlikte muhabbet ettik. Onu ortama ısındırdık ve şakalaştık. Bu insan hakkında biraz bir şeyler öğrendik. Bilim sınırlarının sonuna ulaştı, öyle değil mi?"

"Evet."

"Bilim aynı şekilde evrendeki dünyayı, ayın hareketini, güneşi ve yıldızları da inceliyor. Teleskoplar bilime, Samanyolunu ve dokuz gezegenini gözlemlemekte de yardımcı oluyor. Heming penisilini, Lister ise karbolik asiti mikroskop yardımıyla bulmadı mı? Yermenko'yu yürürken ve bizimle otururken böyle bir mikroskopun altına koyduk. Onu, bilimin evreni incelediği şekilde gözlemledik. Belki bunu daha kısa bir süre içinde yaptık; ama bize evrenin atomlardan, elektronlarlardan ve hücrelerden oluştuğunu anlatan

bilim adamlarının kullandıkları ilkelere başvurduk. Yermenko'nun kan grubunu öğrenebilirdik. Boyunu sorabilirdik. Peki bunlar bizimle bu arazilerde yürüyen adamın altında neler yattığını öğrenmemize yardımcı olur muydu sence?"

"Evet," dedi Ospenski. "Bence yardımcı olurdu."

Aleksandr sigara yaktı ve Nikolay'a da bir tane ikram etti. "Teğmen Ospenski, Yermenko sadece on altı yaşında. Öz babasını on iki yaşında öldürdü. Köydeki yetkililer babasının annesini her gün dövdüğünü öne sürdü. Yermenko bunu izlemekten sıkılmış olmalı. Babasını bir sopayla döverek öldürdü. Küçük bir çocuğun iriyarı, yetişkin bir adamı öldürmesinin ne kadar zor olduğunu biliyor musun? Köyden kaçtı ve orduya katıldı. Yaşı hakkında yalan söyleyip on dört yaşında olduğunu iddia edince onu orduya aldılar. Eğitimi sırasında çavuşuyla arasında sorunlar yaşandı ve en sonunda adamı ormanda, boynunu kopararak öldürdü. Savaşta üç yüzün üstünde Almanı elleriyle ve bıçakla öldürdü. Ordu ona silah vermekten korkuyordu. Bulunduğu bina kuşatmanın başından sonuna kadar Sovyetler'in elindeydi. Sovyet yetkililer onu Almanlara teslim etti; çünkü onunla uğraşmak istemiyordu. Almanlar kuşatıldığında, Kızıl Ordu, Yermenko'yu geri aldı. Onu Gulog'a gönderdiler ve Yermenko orada gardiyanı doğradı ve üniformasıyla silahını alarak kamptan kaçtı. Sonra da Sovyet ovalarında bin kilometre yol kat ederek Ladoga nehrine ulaştı. Nereye gittiğini biliyor musun? Murmansk'a. Oradan Amerika'ya giden bir gemiye binmeyi planlıyordu. Görünüşe bakılırsa Amerikalıların bu gemilerle ne gönderdiğini ve ne ürettiklerini iyi öğrenmişti. Volkhov'da tutuklandı ve General Meretskov onunla ne yapacağını bilmediğinden onu benim emrime vermeyi tercih etti."

Ospenski sigarasından bir nefes bile alamamıştı. "Teğmen," dedi Aleksandr. "Değerli sigaralarımı ziyan etme. Ya iç, ya da bana ver."

Ospenski sigarasını yere fırlattı ve gözlerini Aleksandr'dan ayırmadan, "Benimle kafa buluyorsunuz," dedi.

"Öyle mi düşünüyorsun?"

"Yalan söylüyorsunuz."

"Ben mi?" dedi Aleksandr gülümseyerek.

"O zaman izin verin de anlayayım..."

"Yermenko'nun içini sadece kendisi bilebilir. Ruhunu sadece kendisi kontrol edebilir. Senin tek bildiğin benim senin kumandanın olmama rağmen her zaman önümden yürümen; benim tek bildiğim ise buna izin vermem. Anlatmak istediğim bu. Herkesin dış görünüşünün altında bambaşka bir ruh yatar. Bilim ise bunu asla göremez. Evrenin daha bilinmeyen çok yönü var."

Ospenski düşüncelere daldı. "Şu lanet olası Yermenko neden size bu kadar sadık Yüzbaşı?"

"Çünkü Meretskov benden onu vurmamı istedi ve ben bunu yapmadım. O artık ölene kadar benim."

Ateşin yanındaki Ospenski, "Şu lanet olası Yermenko yüzünden mi Tanrı'nın var olduğuna inanıyorsunuz?" diye sordu.

"Hayır. Onun ruhunu gözlerimle göremediğim için," dedi Aleksandr.

İkinci Kitap

KUTSAL HAÇA GİDEN KÖPRÜ

Gelin arkadaşlarım,
Daha, yeni bir dünyayı keşfetmek için çok geç değil.
Yüzünüzdeki konuşan çizgileri bir kenara bırakın.
Gün batımından sonra yelken açın...
Ölene kadar batı yıldızları altında yıkanalım.

Alfred, Lord Tennyson

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kutsal Haça giden köprü, Temmuz 1944

ALEKSANDR'IN TABURU LUBLİN'DE KONAKLADIKLARINA çok memnun olmuştu. Lublin, Beyaz Rusya'da gördükleri yakılan ve yağma edilen köylerin aksine, hiç zarar görmemişti. Bombalanan ve yanan birkaç ev dışında, Lublin'in tertemiz bir görüntüsü vardı. Dar sokakları ve pazar günleri pazarların kurulduğu sarıya boyalı meydanları göze çarpıyordu. Burada meyve, havyar, peynir, krema ve balkabağı satıyorlardı (Aleksandr'ın adamları balkabağından uzak duruyordu). Beyaz Rusya'da birkaç çiftlik hayvanı görmüşlerdi. Burada ise domuzları hazır pişmiş halde satıyorlardı. Taze süt, peynir ve tereyağı da burada yeterince inek olduğunun göstergesiydi. Yumurta ve tavuk da satılıyordu. "Eğer Almanların işgal ettikleri yer böyle oluyorsa, ben Hitler'i Stalin'e tercih ederim," diye fısıldadı Ospenski. "Benim köyümde karımın tarladan topladığı soğanlara bile el koyuyorlardı. Soğan ise yetiştirdiği tek şeydi."

"Ona patates yetiştirmesini söylemeliydin," dedi Aleksandr. "Buradaki patateslere bak." Satıcılarda saatler, kadın kıyafetleri ve bıçaklar da vardı. Aleksandr üç tane bıçak almak istedi; ama hiç kimse Rus rublesini kabul etmedi. Polonyalılar Almanlardan nefret ediyor; Rusları ise az seviyorlardı. Almanları ülkelerinden çıkarmak için herkesle yatarlardı; ama bu kişilerin Rus olmamasını tercih ediyorlardı. Sonuç olarak Sovyetler, 1939'da Almanya'ya doğru ilerlerken bazı Polonya topraklarına girmişti ve bu toprakları geri vermeye niyetli görünmüyordu. Bu yüzden insanlar Ruslar konusunda şüpheli ve tedbirliydi. Askerler değiş tokuş yapmadıkça hiçbir ürünlerinden alamıyordu. Hiç kimse değersiz Rus paralarını kabul etmiyordu. Moskova anlamsız banknotlar basmayı bırakmalıydı. Aleksandr en sonunda yaşlı bir satıcı kadınla muhabbeti ilerletti ve iki yüz ruble karşılığında üç bıçakla kör sayılan Çavuş Verenkov için bir gözlük almayı başardı.

Havyardan, yumurtadan, patatesten, soğandan ve votkadan oluşan akşam yemeklerini yedikten sonra, Ospenski, Aleksandr'ın yanına gelerek heyecan içinde bir fahişe çadırını bulduklarını, hep beraber oraya gideceklerini söyleyip, onun da gelmek isteyip istemediğini sordu.

Aleksandr hayır dedi.

"Yapmayın efendim. Majdanek'te gördüklerimizden sonra hayata dönmek için bir şeyler yapmalıyız. Gelin ve biraz hayatın tadını çıkarın."

"Hayır. Ben uyuyacağım. Birkaç gün içinde Vistula'daki köprülerle ilgileneceğiz. Bunun için güce ihtiyacımız var."

"Vistula’nın ismini hiç duymadım."

"Canın cehenneme!"

"Ne zaman gideceğimiz belli olmayan bir nehir için mi bu gece bize katılmıyorsunuz?"

"Hayır. Uyuyacağım; çünkü buna ihtiyacım var."

"Size saygım sonsuz Yüzbaşı; ama bütün gün sizinle birlikteyim ve sizin neye ihtiyaç duyduğunuzu çok iyi biliyorum. Sizin buna hepimizden çok ihtiyacınız var. Benimle gelin. Kızlar paramızı almak istiyor."

Aleksandr gülümseyerek, "Sanki rublelerini harcamakta çok başarılı olmuş gibi konuşuyorsun. Ospenski, kendine bir saat bile alamadın. Bir fahişeyi ayarlayacağını nasıl düşünüyorsun? Senin rublelerine dönüp bakmazlar bile," dedi. Aleksandr çadırın önünde yeni bıçaklarını parlatıyordu.

"Bizimle gelin."

"Hayır. Siz gidin. Belki döndüğünüzde bana olanları anlatırsınız."

"Yüzbaşı erkek kardeşim gibisiniz. Sizin onun vekiliymiş gibi davranmanıza izin vermeyeceğim. Haydi gelin. Beş tane harika Polonyalı kız olduğunu duydum. Otuz zloti karşılığında hepimizle yatarlar."

Aleksandr gülmeye başladı. "Senin otuz zlotin yok!"

"Ama senin var. Haydi."

"Hayır. Belki yarın olur. Bu gece yorgunum."

Aleksandr'ın içinden yalnızken hiç böyle bir düşünce geçmiyordu. Tek düşündüğü savaş, tankı kumanda etmek, saldırıyı beklemek ve diğer insanları öldürmekti. Bütün bunları içinden söküp atabilmeyi isterdi.

Suda bir havlu ıslattı ve ıslak havluyu başına koyarak yatağına yattı. Islak su boynundan, yanaklarından ve başından süzüldü. Gözleri kapalıydı.

"Şura, battaniyenin üzerine uzan."

Aleksandr buna seve seve uydu. Ilık, güneşli ve sakin bir öğleden sonraydı. Aleksandr odun kesiyor; Tatyana ise kitap okuyordu. Yüzmeye gitmek istedi.

"Odun kesmek seni yoruyor mu ? "

"Hayır. Gayet iyiyim. ”

"Biraz olsun yorulmadın mı?"

Nasıl bir cevap istediğini bilmiyordu. "Şey... Evet. Biraz yorgunum."

Tatyana gülümseyerek üstüne oturdu ve kollarını başının üzerine kaldırdı.

Aleksandr kokusunu içine çekti. Köprücük kemiğini öpmemek için kendiyle savaşıyordu. "Pekâlâ, şimdi ne olacak?" dedi.

"Şimdi kaçmaya çalışman gerekiyor."

"Ne kadar uzağa koşmalıyım?" dedi Aleksandr onu battaniyenin üzerine yatırıp ayağa kalkarak.

Tatyana başını salladı. "Hazır değildim. Buraya geri dön." Gülmemeye çalıştı; ama beceremedi.

Dediğini yaptı.

Kollarını birleştirdi; ancak kalın bileklerini parmaklarıyla saramadığından başının arkasına yerleştirmekle yetindi. Kokusu, Aleksandr'ı güçsüzleştiriyordu. Onunla korkusuzca mücadele etmesi, sırtına çıkması, onu yere yatırması ve onunla boğuşmaya çalışması, Aleksandr'ı tahrik etmişti. Seksi ve çocuksu tavırlarının bir arada olması Aleksandr'da afrodizyak etkisi yaratıyordu.

"Artık hazır mısın?" diye sordu, onu tutabilmek için büyük bir azim içinde olan Tatyana'ya bakarak. Bileklerini birbirine yaklaştırıp ensesine yerleştirmişti. "Bu iyiydi," dedi. "Başka ne yapacaksın?"

"Düşünüyorum." Tatyana bacaklarıyla, omurgalarını sarmıştı. Derin bir nefes aldı. "Hazır mısın?"

Konuşmayı bitiremeden Aleksandr onu sırtından attı. Ancak bu kez ayağa kalkmadı.

Oturarak ağlamaklı bir ses tonuyla, "Nerede hata yapıyorum? Neden seni olduğun yerde tutamıyorum," dedi.

Aleksandr onu battaniyenin üzerine yatırdı. "Senin 1.50 boyunda ve kırk beş kilo; benim ise 1.90 boyunda ve 90 kilo olmamdan mı kaynaklanıyor acaba? Büyük, esmer ve tozlu ellerini boynuna götürdü.

Geri çekilerek inatçı bir tavırla, "Hayır. Öncelikle, boyum 1.57. Ayrıca fizik kurallarına göre ağırlığımı kıpırdamanı engelleyecek kadar çok verdim."

Aleksandr ciddi yüz ifadesini korumak için büyük bir çaba harcıyordu. Üzerine çıkarak ellerini başının arkasına götürdü ve gülümsedi. "Bu oyunu oynarken seni öpmeme izin var mı?"

"Kesinlikle hayır," dedi Tatyana.

"Hımmm," dedi ve yüzüne baktı. Onu gerçekten de Öpmek istiyordu.

Başını eğerek, "Şura, bu oyunun bir parçası değil."

"Umurumda değil," dedi onu öperek. "Kuralları ben koyuyorum."

"Pokerde yaptığın gibi, değil mi?"

"Yine poker konusunu açma."

Gülmemeye çalıştı. "Hazır mısın?"

Aleksandr ona baktı. "Hazırım."

Elinden kurtulmaya çalıştı; ama kıpırdayamıyordu. Omurgaları, bacaklarının arasındaydı. Bacakları sırtına dolanıktı ve sırtını tekmeleyebilecek kadar kalkıyordu. Vücudunu kaldırmaya ve bileklerini kurtarmaya çalışırken başını iki yana salladı. "Bekle," dedi. "Sanırım anladım."

"Sana bir şey söyleyeyim," dedi Aleksandr. "Bileklerini tek elimle tutacağım. Bu sana yardımcı olur mu?" Sağ eliyle bileklerini tutarak başının üstüne çıkardı.

"Hazır mısın?"

Aleksandr gülmeye başladı. "Evet bebeğim." Onunla göz göze gelmeye çalışıyordu; ama Tatyana bakışlarını kaçırıyordu. Aleksandr ile gözleri buluşunca bu oyunun son bulacağını biliyordu. Tatyana gözlerindeki bakışı çok iyi tahmin ediyordu ve onunla boğuşmasına rağmen gözlerini görürse inildemeye başlayacağının farkındaydı.

Bacakları hâlâ aynı yerdeydi. Bileklerini bile kurtarmayı başaramamıştı. Aleksandr elini elbisesinin altına sokarak kalçalarında gezdirdi.

"Buna izin yok," dedi nefes nefese bir halde.

"Öyle mi?" Ellerini daha fazla dolaştırmaya başladı.

"Hayır. Buna izin vermiyorum."

"Pekâlâ, gel bakalım," dedi Aleksandr dudaklarından, çillerinden ve gözlerinden öperek. "Bana nelerin olduğunu göster."

Tatyana başını yana çevirdi. "Nerede hata yaptığımı anladım sanırım," dedi. "Haydi tekrar deneyelim."

Bileklerini daha fazla sıktı. "Durma."

Çok alçak bir sesle inildedi; ama Aleksandr duydu.

"Beni bırakman lazım," diye fısıldadı Tatyana.

"Nerede hata yaptığının farkında olduğunu sanıyordum."

"Farkındayım. Ama beni bırakıp uzanman gerekiyor."

Aleksandr bu kez dediğini isteksizce yaptı.

Tatyana, Aleksandr'ın bacaklarının arasında diz çöktü. Ellerini tutmak yerine pantolonunu indirdi ve üzerine oturarak elbisesini kaldırdı. "Şimdi..." diye mırıldandı Aleksandr'ın ellerini başının üzerinde tutup, dudaklarını yüzünde gezdirerek. "Devam et asker."

Aleksandr kıpırdamadı. Tatyana aşağıya yukarıya hareket etti.

"Durma" diye mırıldandı. "Sana, sahip olduklarımı mı göstermemi istemiştin? Elimden kurtulmaya çalış."

Aleksandr inledi. Tanya onu öpüyordu. "Kocam..." dedi kalbinin ve hareketlerinin ritmiyle. "Bir şey söylüyordun..."

"Hiçbir şey yok." Gözlerini kapattı. Tatyana ona itaat ederek, hakkı olan bir şeyi verdiğini değil, ayrıcalıklı olduğunu gösteriyordu. Aleksandr ona sarıldığında yaşama gücü buluyordu.

Tatyana onu tutmaya devam etti. Aleksandr'ın ise Tatyana için küt küt atan kalbinden başka hiçbir yeri kıpırdamıyordu.

"Bunu daha önce yapmalıydım," dedi Tatyana gülümseyip yanağından öperek. "Seni yenmenin bir yolu olduğunu biliyordum."

"Bana sorman yeterliydi. Sana ne yapman gerektiğini söylerdim."

"Neden sana sorayım ki? Bunu kendim bulabilirim."

"İyi bir iş başardın Tatişya," diye mırıldandı Aleksandr. "Bunu kendin mi buldun?"

Aleksandr gecenin bir yarısı -nemli havlu hâlâ başındayken- Ospenski'nin sarhoş ve neşeli sesiyle uyandı. Ospenski kalkması için onu sarsıyor ve elinin içine sıcak bir şey yerleştiriyordu. Aleksandr'ın bunun bir kadın memesi olduğunu fark etmesi biraz

zaman aldı. Sarhoş kadın yatağının yanında diz çökmüş, "Uyan kovboy, cennet burada," diye mırıldanıyordu.

"Teğmen," dedi Aleksandr. "Yarın bunun acısını çıkartacağım."

"Yarın bana şükredeceksin. Parası ödendi. Tadını çıkar." Ospenski çadırın fermuarını çekti ve ortadan kayboldu.

Aleksandr yatağın üzerinde oturup gaz lambasını yakınca, karşısında genç, sarhoş ve çekici Polonyalı bir kadın gördü. Bir süre birbirlerine baktılar. Aleksandr yorgun, kadın ise sarhoştu. "Rusça biliyorum," dedi kadın. "Buraya geldiğim için başım belaya girecek mi?"

"Evet," dedi Aleksandr. "Gitsen iyi olur."

"Ama arkadaşın..."

"O benim arkadaşım değil; ezeli düşmanım. Seni buraya zehirlemek için getirdi. Hemen gitmen lazım."

Ayağa kalkmasına yardım etti. Göğüsleri, önü açık olan elbisesinden dışarı sarkıyordu. Aleksandr'ın üstünde de sadece iç çamaşırı vardı. Kadının hayranlık içinde onu izlediğini fark etti. "Yüzbaşı," dedi. "Bana zehir olduğunuzu mu söylüyorsunuz? Öyle görünmüyorsunuz." Elini ona uzattı. "Teniniz de zehirli gibi değil." duraksadıktan sonra fısıldayarak, "Rahatlayın asker," dedi.

Aleksandr geri çekilerek pantolonunu giymeye başladı. Kadın, sürtünerek onu durdurmaya çalıştı. Aleksandr onu iterek derin bir iç geçirdi.

"Geride sevdiğin birini mi bıraktın? Buna eminim. Onu söylüyorsun. Senin gibi çok erkek gördüm."

"Bundan şüphem yok."

"Benimle olduktan sonra kendilerini daha iyi hissettiler. Bu yüzden rahat ol. Haydi. En kötü ihtimal ne olabilir? Zevk alman mı?"

Evet, dedi Aleksandr. Bu olabilecek en kötü şey."

Elini uzatarak, Haydi gel. Korkacak bir şey yok," dedi.

"Korkmuyorum," dedi Aleksandr.

"Haydi yapma."

Kemerini taktı. "Haydi çıkalım. Seni geldiğin yere geri götüreceğim."

"Biraz çikolatan var mı?" dedi gülümseyerek." Biraz çikolata karşılığında penisini emebilirim."

Aleksandr'ın gözü kadının göğüslerine takıldı. "Biraz çikolatam var," dedi. Kalbi dahil her yeri küt küt atıyordu. "Hepsini alabilirsin." Duraksadı. "Penisimi emmene de gerek yok."

Polonyalı kadının gözleri parladı. "Gerçekten mi?"

"Evet." Çantasına uzandı ve ona bir parça çikolata uzattı.

Çikolatayı ağzına attı ve hepsini bir anda çiğnedi. Aleksandr kaşını kaldırdı. "Çikolata benden daha iyi," dedi.

Kadın gülmeye başladı. "Beni gerçekten götürecek misin?" dedi. "Çünkü sokaklar benim gibileri için pek güvenli değil."

Aleksandr makineli tüfeğini eline aldı. "Haydi gidelim."

Lublin’in boş sokaklarından geçtiler. Uzaktan, gülüşen ve eğlenen erkeklerin sesi geliyordu. Kadın koluna girdi. Uzun boylu bir kadındı ve teni Aleksandr'a değince bir şelale etkisi yaratıyordu.

Midesinin kasıldığını ve kalp atışlarının hızlandığını hissetti. Yürürlerken Aleksandr bir an için gözlerini kapadı ve yaşayabileceği rahatlamayı hayal etti. Gözlerini açarak irkildi ve derin bir iç geçirdi.

"Vistula’ya gideceksiniz değil mi? Yani Pulawy’ye?" diye sordu kadın.

Cevap vermedi.

"Gideceğinizi biliyorum. Nereden biliyor musun? Biri zırhlı, biri piyadelerden oluşan, bin kişilik iki Sovyet Birliği oraya gitti. Geri dönen olmadı."

"Zaten dönmeleri beklenmiyor."

"Beni dinlemiyorsun. Onlar ilerleyemedi bile. Hepsi nehirde boğuldu. Bütün Sovyet askerleri."

Aleksandr düşünceler içinde ona baktı.

"Onlar umurumda değil. Almanların umurumda olmadığı gibi. Ama sen bana saygı gösterdin. Sana daha iyi bir yol göstereceğim," dedi kadın.

Aleksandr onu dinledi.

"Çok kuzeye gidiyorsunuz. Doğrudan Alman savunmasının içine giriyorsunuz. Orada yüz binlerce askerleri var. Sizin Vistula'yı geçmenizi bekliyorlar. Hepinizi öldürecekler. Unutma, Beyaz Rusya'yı kolaylıkla yenilgiye uğratmalarının sebebi, orayı umursamamış olmaları."

Aleksandr, Beyaz Rusya'nın durumunun farklı olduğunu söylemek istedi; ama sustu.

"Vistula, Polonya-Almanya sınırında, Oder önündeki son büyük nehir ve Berlin'den geçiyor. Nehrin karşısına ve kuzeydeki Warsaw'a asla geçemezsiniz. Ne kadar çok tankınızın ve uçağınızın olduğu önemli değil."

"Uçağım yok," dedi Aleksandr. "Sadece bir tankım var.'

"Elli kilometre güneye gitmeniz ve nehrin en dar yerinden karşıya geçmeniz gerekiyor. Orada bir köprü var. Gerçi oranın mayınla patlatıldığına..."

"Bunu nereden biliyorsun?"

Gülümsedi. "Öncelikle oraya pek uzak olmayan Tarnow'da yaşıyorum. İkincisi buradan bir ay önce giden düşmanlar ben anlamıyormuşum gibi aralarında Almanca konuşuyordu. Bizim aptal olduğumuzu sanıyorlar. O küçük, mavi-beyaz köprünün bombalandığına eminim. Oradan geçmeyin. Zaten nehir derin değil. Derin yerlerinde duba kullanabilirsiniz; ama bana kalırsa orada kolaylıkla yüzebilirsiniz. Tankınızı bile karşıya geçirebilirsiniz. Orman iyi korunmuyordur çok büyük ağaçlar var ve oldukça dağlık. Ama

korunmadığının garantisini veremem. Sadece çok fazla tedbir alınmadığını biliyorum. Orada hem Sovyet hem de Alman askerleri var. Nehrin karşısına geçebilirseniz kendinizi bu ormanın içinde bulursunuz. Ormanın sonunda da Almanya! En azından şansınız olur. Ama Vistula'yı Pulawy ya da Dolny'den geçerseniz, hepiniz ölürsünüz."

Durdu. "İşte geldik." Küçük evi gösterdi. Işıklar yanıktı. Gülümsedi. "Bizi buradan tanıyabilirsiniz. Bütün gece ışıklarımız açıktır."

Aleksandr da gülümsedi.

"Teşekkürler," dedi. "Bu gece bir kişiyle daha yatmak zorunda kalmadığım için sevindim. Çok yorgunum." Göğsüne dokundu. "Gerçi seninle yatmak isterdim."

Aleksandr, kadının elbisesini düzeltti. "Adın ne?"

Gülümsedi. "Vera," diye yanıtladı. "Rusça kader anlamına geliyor, öyle değil mi? Senin adın ne?"

"Aleksandr," dedi. "Tarnow yakınındaki mavi-beyaz köprünün bir adı var mı?"

Vera onu dudağından öptü. *"Most do Swietokryzst.* Kutsal Haça giden köprü."

Aleksandr ertesi sabah beş adamını, Vistula seyahatine hazırlık olsun diye kuzeydeki Pulawy'ye gönderdi. Hiçbiri geri dönmedi. Beş adamı ise Dolny'ye yolladı. Onlardan da dönen olmadı.

Aylardan ağustostu ve Warsaw'dan yavaş gelen haberler kötüydü. Almanları Warsaw'dan çıkarmak için yapılan yoğun görüşmelere rağmen Almanlar oldukları yerden kıpırdamıyordu. Sovyetler Birliğinin kaybı çok fazlaydı. Sovyetler Birliği tarafından kışkırtılan ve yalanlarla kandırılan Polonyalılar ise Alınanlara karşı tek başlarına saldırıya geçmişlerdi. Almanlar Polonya da büyük bir katliam gerçekleştiriyordu.

Aleksandr birkaç gün daha bekledi ve iyi haber alamayınca, Ospenski ile birlikte Vistula'ya giden ormanda yürüyüp dağda saklanarak diğer tarafta olup bitenleri kontrol etti. Tam karşıya baktıklarında hiç kimseyi göremiyorlardı. Arkalarında ellerinde tüfekleriyle bekleyen NKGB ordusu vardı. Ceza taburundaki hiçbir subayın, barış sağlamak için bile, tek başına Polonya da dolaşmasına izin verilmiyordu. NKGB, polis görevi görüyordu. Almanlarla savaşmıyor ve sadece Gulog mahkûmlarını kontrol ediyorlardı. Bir yıldan beri bir gün olsun Aleksandr'ın peşinden ayrılmamışlardı.

"Bu heriflerden nefret ediyorum," dedi Ospenski.

"Ben onları düşünmüyorum," dedi Aleksandr dişlerini sıkarak. Oysa bir an olsun aklından çıkmıyorlardı.

"Düşünmelisiniz. Başınıza bir bela gelmesini istiyorlar."

"Ben bunu kişisel bir olay gibi görmüyorum." Oysa öyle görüyordu.

Sigara içtiler. Hava sabah güneşliydi ve nehir Aleksandr'a çok şey hatırlatıyordu... Hafızasını nikotinle zehirlemek için üst üste bir sürü sigara içti. "Ospenski, senin tavsiyene ihtiyacım var."

"Bu benim için büyük şeref efendim."

"Yarın sabah Dolny'deki köprüyü uçurmak için, görevlendirildim."

"Sakin görünüyor," dedi Ospenski.

"Öyle görünüyor, değil mi? Ama ya?.." -derin bir nefes aldı... "Ya sana yarın öleceğini söyleseydim?"

"Yüzbaşı, üç yıldır öleceğimi söylüyorsunuz."

Aleksandr konuşmaya devam etti. "Nehrin, Alman savunmasının güçlü olmadığı güney kısmına gidip yaşamayı önersem? Sonuç farklı olur mu bilmiyorum; ama bu yaz sabahı, kaderin rüzgârı 'Öl ya da yaşa' diye fısıldıyor gibi."

Kumandanım, size neden bahsettiğinizi sorabilir miyim?"

"Hayattaki yolundan bahsediyonun Ospenski. Bir yol, hayatının kalan kısmını gözler önüne seriyor. Diğer yolda öyle; ama daha kısa."

"Neden nehrin güneyine gidersek daha iyi olacağını düşünüyorsunuz?"

Aleksandr omuz silkti. Ona yumuşacık teni olan, Kader adındaki kadından bahsetmek istemiyordu. "Dolny'nin sessizliğinin yanıltıcı olduğunu biliyorum."

"Kumandanım, sizin de başınızda bir kumandan var, öyle değil mi? Bu sabahki konuşmanızı duydum. General Konev, Dolny'ye gitmeniz için emir veriyordu."

Aleksandr başını sallayarak, "Evet. Bizi ölüme gönderiyor. Nehir çok derin ve köprü korunmasız. Almanların köprüye mayın döşediklerini bile sanmıyorum. Bizi Dolny'den vuruyorlar."

Ospenski, "Çok fazla seçeneğimiz olduğunu sanmıyorum Yüzbaşı. Siz General Konev değilsiniz. Size söylediği yere gitmelisiniz. O da Stalin'in emirlerini gerçekleştirmeli," dedi.

Aleksandr düşüncelere daldı. Hiç kıpırdamadı. "Şu köprüye bir bak. Nehre bak. Üzerinde binlerce Sovyet askeri yüzüyor." Durakladı. "Yarın sen ve ben de o nehrin üzerinde olacağız."

"Ben kimseyi görmüyorum," dedi Ospenski gözlerini kısıp bakarak. "Biri bunu kafasından uyduruyor olmalı."

Aleksandr başını salladı. "Hayır yanılıyorsun. Hepsi öldü. Biz de yarın öleceğiz." Gülümsedi. "Vistula’ya dikkatli bir şekilde bak Teğmen. Güneş doğduğunda orası senin mezarın olacak. Dünyadaki son gününün tadını çıkar. Tanrı bu dünyayı çok güzel yaratmış."

Ospenski kıkırdadı. "Demek ki sizin de o kadınla ilişkinizi kesmeniz gerekecek, öyle değil mi?"

Aleksandr ayağa kalktı ve on kilometrelik Lublin yolunda yürürlerken, "General Konev'i arayarak görevi değiştirmesini isteyeceğim. Ama senin tam desteğine ihtiyacım var Teğmen," dedi.

"Bütün umutsuzluğuma rağmen ölene kadar yanınızda olacağım efendim."

Aleksandr, Konev'i Vistula’nın elli kilometre güneyine gitme konusunda ikna etmeyi başardı. Bu sandığı kadar zor olmamıştı. Konev, Sovyet askerlerinin Dolny'de nelerle karşılaştığından haberdardı ve Ukrayna’daki ana birlikler henüz Vistula'ya gitmemişti. Yeni bir taktik denemekte zarar görmedi.

Aleksandr'ın taburu, ormandan ayrılmak için hazırlanırken, Aleksandr'ın çadırını söken Ospenski söylenip durdu. Tanka binip, Telikov’u çağırana kadar dırdırı bitmedi. Aleksandr'ın tanka binmeyip, arkasından yürüdüğünü görünce yine söylenmeye başladı.

Aleksandr, Vistula’ya giden elli kilometrelik dağlık ve dar yoldan, tankın arkasından yürüyerek ilerledi. Arkasına baktı. Bir NKGB bölüğü arkalarından geliyordu.

Üç kez mola verip kamp kurdular, nehirde balık tuttular, Lublinden aldıkları havuçla patatesleri yediler, sıcakkanlı Polonyalı kızlardan bahsettiler, şarkılar söylediler, bütün vücutlarını tıraş ettiler ve sonunda umut olmayan bir yola giden mahkûmlar gibi değil; Cub Scout oyuncuları gibi davrandılar. Aleksandr herkesten daha yüksek sesle şarkılar söylüyor, hepsinden daha neşeli davranıyor ve rüzgârı arkasına alarak onlardan daha hızlı yürüyordu.

Ospenski ise onun aksine sürekli yakınıyordu. Öğleden sonra bir ara tanktan atlamış ve biraz Aleksandr ile yürümeye başlamıştı.

"Keşke yakınıp durmasan."

"Askerlik ayrıcalığımı kullanma hakkına sahibim," dedi Ospenski somurtkan bir şekilde.

"Evet, ama bunu neden bu kadar çok kullanmak zorundasın?" Aleksandr nehri düşünüyor, bir yandan da Ospenski'yi dinliyordu. "Daha hızlı yürü ve tek ciğerli hasta numarası yapma."

"Efendim, Lublin’deki o kadın... Neden ondan yararlanmadınız?"

Aleksandr cevap vermedi.

"Bilirsiniz efendim," dedi Ospenski. "Ona para ödemek zorunda kaldım. En azından onunla yatabilirdiniz. Bana bir incelik yapabilirdiniz.”

"Bir dahaki sefere daha saygılı davranırım."

Ospenski iyice yanına yaklaştı. "Yüzbaşı, neyiniz var? Onu görmediniz mi? Vücudu da en az memeleri kadar güzeldi."

"Öyle mi?"

"Onu çekici..."

"Tipim değildi."

"Sizin tipiniz nasıl efendim? Sorumu mazur görün. O evde her tipten kadın..."

"Benim tipim o evde olmayan kadınlar."

"Tanrım! Savaştayız!"

"Aklımda yeterince düşünce var Teğmen."

"Bana Polonyalı kadından bahsetmek ister misiniz?" Ospenski boğazındaki gıcığı temizledi.

Aleksandr gülümseyerek karşıya baktı. "Sen anlat Teğmen. Bütün ayrıntıları istiyorum. Bu bir emir."

Ospenski beş dakika boyunca konuştu. Sözü bittiğinde Aleksandr bir süre sessiz kaldı ve duyduklarını hazmederek, "Yapabileceğinin en iyisi bu mu?" dedi.

"Hikâye şu anda anlattıklarımdan daha uzun sürdü!" diye haykırdı Ospenski. "Ben kimim? Cicero mu?"

"Sen karşındaki kadına hoş vakit geçirtmeyi bile başaramıyorsun.

Seks bu kadar sıkıcı bir şey mi; yoksa ben unuttum mu?"

"Unuttunuz mu?"

"Sanmıyorum."

"O zaman siz bana bir hikâye anlatın."

Aleksandr başını sallayarak "Sana anlatabileceğim hikâyeleri unuttum. Hatırladıklarımı ise sana anlatamam," dedi. Nikolay'ın gözlerini ona diktiğini hissediyordu. "Ne var?" Biraz daha hızlı yürüdü Aleksandr. "Askerler yürüyün!" diye bağırdı birliğine. "Önümde bayılmayın. Daha hızlı! Daha gideceğimiz yere yirmi kilometre var. Sallanmayın." Ospenski'ye baktı. "Ne var?" Aleksandr hâlâ yüzüne bakan Teğmenine bağırdı.

"Yüzbaşı, geride kimi bıraktınız?"

"Bunun sebebi geride bıraktığım kişi değil," dedi Aleksandr daha hızlı yürüyüp, tüfeğini daha sıkı tutarak. "Beni geride bırakmış olmaları."

Gece yarısı 3.00'te köprüye ulaştılar. Telefon görevlisi hemen Ukrayna ordusu kumandanıyla Aleksandr arasında bağlantı kurmaya çalıştı.

Aleksandr, gün doğarken uyandı. Nehrin kıyısında oturdu. Suyun derinliği ancak bir buçuk metreydi. Sonra, eski, tahta ve bir zamanlar beyaz olan köprüye baktı. *"Most do Swietokryzst,"* diye mırıldandı Aleksandr. Erken bir pazar sabahıydı ve köprüde hiç kimse yoktu. Ancak köprünün ötesinde, uzakta, Swietokryzst kasabasını kilise kuleleri Kutsal Haç dağlarındaki meşe ağaçları görünüyordu.

Aleksandr Ukrayna ordusunu bekleyecekti; ama bunu bir kez daha düşündü. Nehri hemen geçmesinde bir sakınca yoktu.

Etraf oldukça sakindi. Bir gün içinde bu gökyüzünün, toprağın ve suyun adamlarının kanıyla dolacağına inanmak güçtü. Belki de nehrin diğer tarafında hiç Alman yoktu ve nehri geçip ormanların içinde saklanabilirlerdi. Amerikalılar, Avrupa'ya iki ay önce girmişti. En sonunda Almanya'da olacaklardı. Bütün yapması gereken Amerikalıların eline düşene kadar hayatta kalmayı başarmaktı.

Belki de bir başka pazar günü bu köprülerden birinde bir ressam oturacak, nehirde küçük botlarla gezen ailelerin, beyaz şapkalı

kadınların, ellerinde kürek olan erkeklerin ve beyaz kıyafetli çocukların resmini çizecekti. Belki de çizdiği resimdeki kadınlar mavi şapka takacaktı. Biri çocuğunu kucağına alacaktı ve kocası ona gülümseyerek kürekleri daha hızlı çekecekti. Ressam, arkalarındaki altın rengindeki güneş ışıklarını da resmine yansıtacaktı.

Aleksandr'ın bu sabah istediği tek şey çocukluğuna geri dönmekti. Kendini seksen yaşında gibi hissediyordu. En son ne zaman gülmüştü? En son ne zaman elinde silah olmadan bir yere koşmuştu? En son ne zaman uzun adımlarla caddenin karşısina geçmişti?

Swietokryzst'e geçmeden önce bu sorulara cevap vermek istemiyordu.

"ATEŞ AÇIN! ATEŞ AÇIN!"

Ertesi gün nehirde zalim düşman ateşi altında ölüyorlardı ve bu yavaş bir ölüm değildi. İlk önce piyade birliği harekete geçti; acilen yardıma ihtiyaçları vardı.

Tankları suyun içindeki kayalıklar arasında sıkışıp kalmıştı. Verenkov topa 100 milimetrelik bir bomba yükledi ve ateşledi. Patlama ve gelen çığlıklar, Aleksandr'a, Verenkov'un ıskalamadığını gösterdi. Bu kez daha küçük bir bomba hazırladı; ama atacak zaman bulamadı.

Tankları büyük bir hedefti. Aleksandr tankın uçurulmak üzere olduğunun farkındaydı. Tankını ve silahlarını kaybetmek istemiyordu; ama adamlarına daha çok ihtiyacı vardı. "Aşağıya atlayın!" diye bağırdı adamlarına. "Tankı bombalayacaklar!"

Atladılar -daha doğrusu bomba tankın önüne çarpıp patladığında atlamak zorunda kaldılar. Tek motorlu taşıtlarını kaybettiklerine üzülen Aleksandr, makineli tüfeğini başının üzerinde tutarak nehirde ilerlemeye başladı ve nehrin diğer kıyısına ateş etmeye başladı. Ospenski bazen arkasında bazen de yanında durarak onu korumaya çalışıyordu. Ona, geri dönmesini, ilerlememesi, beklemesini ve bir

yere saklanmasını söyleyerek, bağırıyordu. Onu çekmeye çalışıp lanetler okumasına rağmen, Aleksandr onu itiyor ve umursamayarak ilerliyordu. Telikov ve Verenkov yüzerlerken birbirlerine tutundu. Sadece Aleksandr, başı suyun dışında yürüyebilecek kadar uzundu. Adamlarından daha avantajlı durumdaydı. Onların yüzerken ateş etmeleri pek etkili olmuyordu.

Her tarafları makineli tüfek ateşiyle çevriliydi. Bu ateşlerin nereden geldiğini saptayamıyordu. Her kurşun kaskının üstüne isabet ediyor gibiydi.

Adamları suyun üzerinde cansız bir halde yüzmeye başlamıştı.

Vistula'nın rengi kırmızıya dönüyordu. Aleksandr'ın diğer tarafa geçmesi gerekiyordu. Karaya çıktıklarında her şey daha kolay olacaktı. Buranın gerçekten de Pulawy ve, Dolny'den iyi olup olmadığını düşündü. Bu Alman savunmasının güçsüz hali miydi?

Suda hiçbir şey yapmak mümkün değildi.

Ospenski her zamanki gibi, bağırmaya devam ediyordu fakat bu kez hedefi Aleksandr değildi. "Şunlara bak. Hepsi yavru kedi gibi ciyaklıyor! Biz kiminle savaşıyoruz? Erkeklerle mi, kadınlarla mı?"

Aleksandr adamlarından birinin bir ceset sürüklediğini gördü. Bu Yermenko'ydu.

"Çavuş!" diye bağırdı Aleksandr. "Savaş arkadaşın nerede?"

Yermenko cesedi havaya kaldırdı. "Burada efendim!"

Aleksandr, Yermenko'nun suyun içinde mücadele ettiğini görebiliyordu. Hızlı bir şekilde yüzerek yanına gitti ve ona bağırdı. Yermenko hâlâ suyla boğuşuyordu ve yüzerken cesede tutunuyordu. "Senin neyin var?" diye bağırdı Aleksandr. "Askeri bırak ve yüz!"

"Ben yüzme bilmiyorum efendim!"

"Lanet olsun!" Aleksandr, Ospenski, Telikov ve Verenko'yu Yermenko'ya yardım etmeye çağırdı. Kıyıyla aralarında on metre kaldığı sırada, çalılıkların arasından üç Alman çıktı. Aleksandr bir saniye bile düşünmeden onlara ateş etti.

Sonra üç asker daha çıktı. Ardından üç tane daha. Aleksandr ateş etmeyi sürdürdü. Dört Alman suya atladı ve Aleksandr'a doğru yürüyerek silahlarını uzattılar. Yermenko, Aleksandr'ın önüne geçti ve silahını Almanlara doğrultarak onları yere yıktı. Ospenski, Telikov ve Verenkov da Aleksandr'ın önünde bir duvar oluşturdu. Ospenski, "Geri çekilin Yüzbaşı. Geride durun!" diye bağırdı. Omzunun ürerinden ateş etti; ama ıskaladı.

Aleksandr tüfeğini kaldırıp Ospenski'nin omzunun üzerinden ateş etti ve ıskalamadı. "Iskalarsan yeniden ateş et, Teğmen!" diye bağırdı.

Ancak beş Alman suyun içindeydi ve oldukları yerde su bellerine geliyordu. Aleksandr ateş etmeye ve kıyıya yaklaşmak için mücadeleye devam etti. Adamları da tüfekleriyle Almanlara ateş ederek kıyıya yaklaşmaya çalışıyordu; ama bu konuda pek şanslı oldukları söylenemezdi. Islak bedenleri ön plandaydı ve yaklaşan Almanların sayısı gittikçe artıyordu.

Savaşta, Aleksandr beş duyusundan üçü çok fazla, ön plana çıkmıştı. Tehlikeyi karanlıktaki bir baykuş gibi görüyor; kan kokusunu bir sırtlan gibi alıyor ve sesleri bir kurt gibi duyuyordu. Dikkati dağılmıyor, kafası karışmıyor ve tereddüt etmiyordu. Her şeyi görüyor, kokluyor ve duyuyordu. Kendi kanını koklamıyor ve kendi acısını hissetmiyordu.

Yanında bir ışık gördü ve tam zamanında eğilince kurşun yarım metre yanından geçti. Alman asker ıskaladığı için sinirlenmişti. Bu kez de süngüsüyle vurmaya çalıştı. Boynuna vurmayı hedefledi; ama Aleksandr'ın boynu ulaşamayacağı kadar yüksekteydi. Aleksandr tüfeğini aldı ve Almanın kafasına patlattı. Adam yere suya düştü; ama başında beş Alman daha vardı. Kolu kanarken, bıçağını çıkardı ve onlarla, yere düşürene kadar savaştı. Ospenski de bu sırada silahlarını aldı. Artık hepsinin elinde tüfek vardı ve hızla kıyıya ilerliyorlardı.

Çalıların arkasından başka Alman askerleri çıkmadı ve ateş durdu. Bir anda ölümle savaşan askerlerin iniltisi ve onlara mezar

olan nehrin sesi dışında hiçbir şey duyulmadı.

Aleksandr’ın adamları sudan çıktılar ve toprağın üzerinde sürünmeye başladılar.

Genç adam sigara içmek istedi; ama sigaraları ıslanmıştı. Silahlarını ve toplarını başlarının üzerinde tutarak, sudan dikkatli bir şekilde geçen NKGB askerlerine baktı.

Onunla Yermenko arasında oturan Ospenski, "Lanet herifler!" diye fısıldadı. Aleksandr, Ospenski'ye bir şey söylemedi; ama NKGB kıyıya çıkınca, ayağa kalktı ve selam vermeden, "Mayınlı olmayan köprüden, sivil gibi geçmeliydiniz," dedi.

NKGB askeri soğuk bir tavırla Aleksandr'a bakıp, "Bana düzgün bir şekilde hitap et," dedi.

"O lanet olası köprüden geçmeliydiniz," dedi Aleksandr. Başından kanlar damlarken tüfeğini eline aldı.

"Ben Kızıl Ordu'da teğmenim!" diye bağırdı adam. "Yüzbaşı Sennev. Tüfekleri indirin, asker."

"Ben de yüzbaşıyım!" diye bağırdı Aleksandr sağlam koluyla tüfeğini kaldırarak. "Yüzbaşı Belov." Bir kelime daha ederse, Aleksandr tüfeğinde ne kadar kurşun kaldığını kontrol edecekti.

Adam sustu ve askerlerine onu takip etmelerini işaret ederek ormana doğru ilerledi. Bir yandan da sessiz bir şekilde küfrediyordu.

Aleksandr'ın geriye kalan adamları kıyıda bekledi. Taburundaki kayıpları gözden geçirmek istedi (gerçi artık taburdan çok bir birlikti). Ona bakmak için Kremler adında, Ukraynalı bir doktor gelmişti. Kolundaki yarayı karbonik asitle yıkadı ve iltihabı önlemek için sulfa pudrası döktü. Kremler'in tek söylediği, "Yara derin," oldu.

"Dikiş ipliğiniz var mı?"

"Küçük bir makaram var. Yaralı askerimiz çok."

"Bana yarayı dikmek için üç iplik verin yeter."

Kremler yarasını dikti, başındaki kanları temizledi, ona biraz votka verdi ve karnından morfin iğnesi yaptı. Daha sonra Ospenski yanına gelerek, "Yüzbaşı, size bir şey söyleyebilir miyim?" dedi.

Aleksandr yerde oturmuş sigara içiyordu. Morfin uykusunu getirmişti. Başını kaldırarak ona baktı. "İlk önce ben sana bir soru soracağım. Kaç adamımız öldü?"

"Hepsi. Otuz iki erimiz, üç çavuşumuz, bir teğmenimiz -bu benim ve sadece bir yüzbaşımız -bu da sizsiniz, kaldı," dedi Ospenski.

"Yermenko yaşıyor mu?"

"Evet."

"Verenkov?"

"Boyundan ve midesinden yaralandı. Ona verdiğiniz gözlükleri de kaybetti. Ama hâlâ hayatta."

"Telikov?"

"Ayağı kırıldı; ama yaşıyor."

"Ayağını kırmayı nasıl başardı?"

"Tökezledi." Ospenski gülmüyordu.

"Sorun ne? İyi misin?"

"İyiyim. Başım iki saattir kanıyor."

"Beynin yerinde mi Teğmen?"

Ospenski, Aleksandr'ın önünde çömeldi. "Efendim, ben asla kumandanımı eleştirecek biri değilim. Umarım beni yanlış anlamazsınız; ama bütün bu yaptıklarınız çılgınlıktı."

"Beni eleştiriyorsun Teğmen."

"Efendim..."

"Teğmen!" Aleksandr ayağa kalktı. Akan kanı bandajının üzerine çıkmıştı. "Gidecek başka bir yerimiz yoktu." Bir an duraksadı. "Ayrıca nehri geçtik, öyle değil mi?"

"Efendim, anlatmak istediğim bu değil. Konev'in zırhlı 29. Birliği bir gün içinde burada olacak. Onları bekleyebilirdik. Ancak biz beklemeden ve düşünmeden doğruca suya, ateşin altına girdik. Hiçbir şey düşünmeden hareket ettiniz. Bizi Almanların pençesine bıraktınız ve adamlarımızın çoğunu kaybetmemize sebep oldunuz. Şimdi yaralı bir halde yerde oturuyor ve neden sinirli olduğumu anlamıyormuş gibi yapıyorsunuz!"

Aleksandr, elini bandajın üstüne bastırarak, "İstediğin kadar sinirlenebilirsin Teğmen; ama bunu benim yanımda yapma. Oturup Konev'in adamlarını bekleyemezdim. Buraya gelmeleri günler alacaktı. Almanlar daha fazla güçlenecekti ve onların karşısına ilk önce çıkan yine biz olacaktık. Bu, Almanlara güçlenmeleri için zaman vermekten başka bir işe yaramayacaktı. Harekete geçmemiz gerekiyordu. Şimdi ormandayız ve yeniden teşkilatlanacağız. Yolu Sovyet orduları için temizledik. Bize minnettar olacaklar." Gülümsedi. "Vistula'yı geçen ilk Sovyet askerleri olduğumuzun garantisini verebilirim sana."

Ospenski kuşkulu gözlerle ona baktı.

"Çok kötü değildik. Harika bir iş başardığımız da söylenemez. Önceden de adamlarımızı kaybettik Teğmen. Geçen sene nisan ayında Minsk'te olanları hatırlıyor musun? Polonya'daki önemli bir nehri geçerken değil; lanet olası bir tarladaki mayınları temizlerken otuz adamımızı kaybetmiştik."

"Efendim, bizi roketlerin altına gönderdiniz. Bizim ise bütün kurşunlarımız ıslanmıştı."

"Nehri geçerken tüfeğini başının üzerinde tutmanı söylemiştim."

"Geriye kırk askerimiz kaldı!"

"Yirmi NKGB askerini de sayıyor musun?"

"Kırk asker ve yirmi kedi yavrusu!"

"Evet; ama Almanları nehrin kıyısından uzaklaştırdık. Ormana geri çekildiler. Ormana takviye güçlerle gireceğiz."

Ospenski başını salladı. "Ormanda savaşamayız. Ormanda savaşmam. Ormanda savaşmak tamamen farklı bir şey. Tehlikeyi göremiyorsunuz."

"Evet göremezsin. Senin için daha uygun bir ortam bulamadığım için kusura bakma."

"Tankımızı kaybettik. Sizi koruyan tek şey oydu."

"Beni."

"Tanrı aşkına!" diye bağırdı Ospenski. "Ölümsüz gibi hareket ediyorsunuz; ama..."

Aleksandr, "Bana sesini yükseltme Ospenski. Anlıyor musun? Sana ne kadar çok özgürlük verirsem vereyim, buna hakkın yok. Sözlerim yeterince net mi?" diye bağırdı.

"Evet efendim," dedi Ospenski daha alçak bir ses tonuyla, bir adım geri çekilerek. "Ama ölümsüz değilsiniz efendim. Adamlarınız da öyle. Ama adamlar umurumda değil. Yeri doldurulamayacak olan sizsiniz. Ben de sizi korumak için buradayım. Geride kalmanız gerekirken, nasıl böyle bir savaşın içine dalarsınız? Neden yapıldığınızı düşünüyorsunuz, Yüzbaşı? Sizin de diğerlerimiz gibi yaralandığınızı görünce, bundan emin olamadım."

"Bu benim kanım değil," dedi Aleksandr.

"Ne?"

Aleksandr başını salladı.

"Bize ormanda ne olacak?"

"Kutsal Haç dağlarına gideceğiz. "Cephaneliklerimiz yetersiz kalacak; çünkü Almanlar daha güçlü. Konev bize ölene kadar savaşmayı emredecek. Ceza taburu bunun için var. Sovyet subayı olmanın anlamı bu."

Ospenski boş gözlerle Aleksandr'a baktı. "Buraya gelmemizin sebebi de lanet olası kader anlayışınız mı?"

"Evet. Çünkü Kızıl Ordu'nun gözden kaçırdığı bir şey daha var."

"Bu ne efendim?"

"Ölmeye niyetim yok," dedi Aleksandr.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Barrington, Ağustos 1944

"NEREYE GİDİYORUZ?" DİYE SORDU Vikki. "Ve neden? Massachusetts trenine binmek istemiyorum. O kadar uzağa gitmek istemiyorum. Bu tren yolculukları nereden çıktı? Arizona'dan daha yeni geldin. Bu yetmedi mi? Hava yağmurlu ve berbat. Dün iki vardiya çalıştım. Pazartesi günü de iki vardiya çalışacağım. Evde kalamam mı? Grammy lazanya yapacak. Tırnak bakımı yapmalı, kıyafetlerimi ütülemeli ve saçlarımla ilgilenmeliyim. Ayrıca kadınlar artık bacaklarındaki ve koltuk altlarındaki kılları alıyor. Çok acıyor; ama deneyeceğim. Benimle gelmeye söz verdiğin güzellik salonuna gideceğim. Neden bir yerlere seyahat etmemiz gerekiyor? Evde kalıp banyomu yapamaz mıyım?"

"Hayır. Gitmemiz gerekiyor," dedi Tatyana Anthony'yi bebek arabasına koyup Vikki'yi çekiştirerek.

"Neden seninle gelmek zorundayım?"

"Çünkü tek başıma gitmek istemiyorum. Çünkü yeterince İngilizce bilmiyorum. Çünkü arkadaşımsın."

Vikki derin bir of çekti.

Boston’a giderlerken, trende beş saat boyunca oflayıp püfledi. "Vikki, saydım da, bir kilometre içinde üç kez iç geçirdin. Önümüzde iki yüz kırk kilometre var. Bu da yedi yüz yirmi iç geçirme eder."

"Bu iç geçirme değil," dedi Vikki hırçın bir şekilde. "Nefes alıyorum."

"Abartılı bir nefes alma ama. "Keşke şimdi Paşa ile seyahat ediyor olsalardı. Hiçbir sıkılma belirtisi göstermez ve yanında sabırla otururdu. Kız kardeşi de Vikki gibi yakınırdı. "Edward'a benimle gelmesini teklif etmeliydim," dedi Tatyana, Anthony'nin üstünü örterek. Boston'da da yağmur yağıyordu.

"Neden teklif etmedin?"

"Her hissettiğin şeyi bana yansıtmak zorunda mısın? Bana yardım ettiğin için dırdır ettiğini duymak istemiyorum. Yakınmayı bırak artık."

Vikki iç geçirmeyi bıraktı.

Tren olmadığı için Boston'dan Barrington’a taksiyle gittiler. Taksici, "Yirmi dolar tutar," dedi.

Vikki şaşkınlığını belli etti ve Tatyana bacağını çimdikleyince bağırdı. "Sorun değil," dedi Tatyana taksiciye.

"Yirmi dolar mı? Sen deli misin?" Taksinin arka koltuğuna oturdular ve Tatyana, Anthony yi kucağına aldı. "Ben bu parayı bir buçuk günde kazanıyorum. Sana ne kadar maaş veriyorlar?"

Ondan daha az. Oraya nasıl gitmeyi düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum. Otobüs yok mu?"

"Otobüse binmek için çok yürümemiz gerek."

"Ama geri dönerken bir yirmi dolar daha vereceğiz."

"Evet."

"Şimdi bana ne yaptığımızı söyler misin?"

"Anthony'nin akrabalarını ziyaret edeceğiz." Bunu yapmaması gerektiğini biliyordu. Sam buna yeltenmemesini söylemişti; ama kendine engel olamıyordu. İçinden bir ses sorun çıkmayacağını söylüyordu. Ayrıca Anthony’nin akrabalarının yardımına ihtiyaç duyabilirdi.

"Amerika'da akrabaların mı var?"

"Benim değil; Aleksandr’ın akrabaları. Bana destek olmana ihtiyacım var. Yardımın gerektiğinde, kolunu çimdiklerim. Aynen böyle."

"Ahhh!"

"Ben çimdiklemediğim sürece, gülümseyecek ve tek kelime etmeyeceksin."

Bir saat sonra Barrington'daydılar. Tatyana taksiciye parayı uzattı ve taksiden indiler. Barrington, siyah panjurlu beyaz evleri ve yeşil meşe ağaçlarıyla çevrili sokakları olan bir kasabaydı. Ağaçların arkasından kuleler yükseliyordu. Ana caddede açık mağazalar vardı: elektronik eşya mağazası, kafeterya, antika galerisi. Sokakta yürüyen birkaç kadın gördü. Hiçbirinin elinde bebek arabası yoktu ve ortada Anthony dışında bir bebek görünmüyordu.

"Bu seyahat için iki haftalık maaşından fazla mı harcadın?" dedi Vikki saçlarını taramak için fırçasını çıkararak.

"İngiltere’den buraya gelmek için ne kadar harcadığımı biliyor musun? Beş yüz dolar. Buna değer miydi?"

"Kesinlikle. Peki buraya gelmek için ne kadar harcadın?"

"Bebek arabasını it, yeter."

"Bekle, işim var." Saçını taramaya devam etti.

Tatyana ona baktı.

"Tamam, tamam."

"Gidip Maple Caddesi'nin nerede olduğunu soralım."

Köşedeki gazete bayiinden, Maple Caddesi'nin birkaç blok ötede olduğunu öğrendiklerinde yağmurun altında yürüyorlardı.

"Kafama bir şey dank etti," dedi Vikki. "Kasabanın adıyla soyadın aynı. Bu bir tesadüf mü?"

"Bunu yeni mi fark ettin? Geldik." Siyah panjurlan olan büyük bir evin önünde durdular. Ön bahçede büyük akçaağaçlar vardı. Üç basamak çıkarak kapıya geldiler ve zili çalmadan önce beklediler.

"Ne yapıyoruz?"

Tatyana cesaretini toplayamadı. "Belki de geri dönmeliyiz."

"Dalga mı geçiyorsun? Bu kadar yolu bunun için mi geldik?" Vikki zile bastı. Tatyana, Anthony'nin bebek arabasını merdivenlerin başında bırakıp, onu kucağına aldı.

Kapı, sert bakışlı, iyi giyimli, saçları yapılı ve onlardan daha yaşlı bir kadın tarafından açıldı. "Buyurun," dedi ters bir şekilde. "Para mı istiyorsunuz? Durun, cüzdanımı edip geleyim."

"Dilenci değiliz," dedi Tatyana hemen. "Esther Barrington'ı arıyorum."

"Benim," dedi Esther. "Siz kimsiniz?"

"Ben..." Tatyana bir an tereddüt etti. Oğlunu gösterdi. "Bu Aleksandr Anthony Barrington," dedi. "Aleksandr'ın oğlu."

Esther elinde tuttuğu anahtarları düşürdü. "Siz kimsiniz?"

"Ben Aleksandr'ın karısıyım," dedi Tatyana.

"O nerede?"

"Bilmiyorum."

Esther'in yüzü kıpkırmızı oldu. "Buna hiç şaşırmadım. Evime gelmeye nasıl cüret edersiniz? Siz kim olduğunuzu sanıyorsunuz?"

"Aleksandr'ın karısı..."

"Kim olduğunuz umurumda değil! Sanki çok umurumdaymış gibi oğlunuzu bana gösteriyorsunuz. Sizin adınıza çok üzgünüm!.." Sert ses tonu zavallılığını maskeliyordu. "Çok üzgünüm; ama sizin için yapabileceğim bir şey yok."

Tatyana bir adım geri çekildi. "Özür dilerim," dedi. "Haklısınız. Ben sadece..."

"Ne istediğinizi biliyorum! Bana çocuğunuzu getirmek istedin. Bu her şeyi düzeltecek mi?"

"Neyi düzeltecek?" diye sordu Vikki.

Esther, Vikki'ye cevap vermedi ve yüksek sesle konuşmaya devam etti. "Kayınpederin on dört yıl önce evimden çıkarken bana ne dedi, biliyor musun? *'Oğlumun seninle hiçbir ilişkisi kalmadı, kaltak,'* dedi. Benim kanımdan olan Aleksandr üzerinde hakkım yokmuş. Onlara yardım etmek istedim. Sovyetler Birliğine hayatlarını mahvetmeye giderlerken, Aleksandr'a bakabileceğimi söyledim; ama

bu teklifimi kabul etmedi. Beni istemedi. Bana ne bir mektup yazdı; ne de telgraf çekti. Ondan hiçbir haber almadım." Nefes almak için durdu. "Bu arada o herif şimdi ne yapıyor?"

"Öldü," dedi Tatyana.

Esther tek kelime edemedi. Kapının tokmağına tutunup sendeleyerek geri çekildi. İyi. Sen de, her kim oluyorsan, oğlunun benimle ilgisi olduğunu söylüyorsun." Esther titreyen elleriyle kapıyı yüzlerine çarptı ve kızlar kapının önünde öylece kaldı.

"Ne olmasını bekliyordun?" diye sordu Vikki.

Ağlamamak için kendini zor tutan Tatyana, "Bu kadar kötü davranacağını tahmin etmemiştim," dedi.

Ne ummuştu? Barringtonlar Amerika'dan ayrılmadan önce, Aleksandr'ın babasıyla halası arasında nasıl bir ilişki olduğunu bilmiyordu. Ancak Tatyana, Esther'in tepkisinden bir şeyi çok iyi anlamıştı: Esther kardeşi, görümcesi ve Aleksandr hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Tatyana'nın buraya gelmekteki tek amacı da, Esther'in ona yardım edebilecek bir bilgiye sahip olup olmadığını görmekti. Hiçbir şey bilmediğine göre, Tatyana'nın buradaki işi bitmişti. Anthony'nin akrabalarını bulmayı değil; Aleksandr'a ne olduğunu öğrenmek istiyordu sadece.

Anthony'yi bebek arabasına geri koydu ve caddeye doğru yürümeye başladı. "On dört yıl," dedi Vikki. "Hatırlaması bile mucize. Bazı insanların hafızası çok güçlü oluyor."

Yavaşça kasaba merkezine doğru yürüdüler. "O kelimenin anlamı neydi?" diye sordu Tatyana. "Aleksandr'ın babası evden ayrılırken ona ne demiş?"

"Boş ver. Kadınlar bu tür kelimeler kullanmaz. Esther'in içinde bir asker ruhu var. Sana günün birinde İngilizce küfürleri öğretirim."

"İngilizce küfürleri biliyorum," dedi Tatyana. "Ama bunu hiç duymamıştım."

"Bunları nasıl bilebilirsin ki? Sözlüklerde ve gramer kitaplarında yoklar," dedi Vikki. "Hiçbir kitapta bu küfürlere rastlamadım."

"Bir zamanlar çok iyi bir öğretmenim vardı," dedi Tatyana.

Ana caddede yürürlerken yanlarında bir araba durdu ve içinden Esther indi. Makyajı silinmiş, gözleri kıpkırmızı olmuş ve yapılı saçları bozulmuştu. Tatyana'nın önüne geçti.

"Özür dilerim," dedi Esther. "Seni görünce şok oldum. Kardeşimden de Amerika'dan gittiğinden beri hiç haber almamıştım. Onlara ne olduğunu bilmiyordum. Devlet Bakanlığındaki hiçbir yetkili bize bir şey söylemiyor."

Eve döndüler ve Esther onlara jambon, ekmek, çorba ve kahve ikram etti. Anthony'yi de üst kata çıkararak yatırdı.

İçinde yıllardır kin barındırıyormuş gibi görünen Esther, Tatyana ona kardeşinden, kansından ve Aleksandr'dan bahsedince hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı.

Pazar gününe kadar orada kalmaları için o kadar çok ısrar etti ki Tatyana bu isteğini geri çeviremedi. Esther nazik bir kadındı. Hiç çocuğu olmamıştı; altmış bir yaşında, Harold’dan bir yaş küçüktü ve hayatta kalan son Barrington'dı. Kocası beş yıl önce ölmüştü ve Esther hizmetçisi Rosa ile yaşıyordu.

"Aleksandr burada mı yaşıyordu?" Tatyana gözlerini Esther'in üstünden ayırmadı ve Aleksandr'a ait bir şey görme korkusuyla etrafına bakınamadı.

Esther başını salladı. "Onların evi buradan bir kilometre ileride. Şu anda orada yaşayan insanlarla görüşmüyorum; çünkü çok züppeler. Ama istersen arabayla evin önünden geçeriz ve bir bakarsın."

"Evlerinin arkasında ağaç var mı?"

"Artık yok," dedi Esther. "Ağaçların yerine ev yaptılar. Ağaçlar çok güzeldi. Aleksandr’ın bir arkadaşı vardı..."

"Teddy mi? Yoksa Belinda mı?"

"Hayatı hakkında bilmediğin bir şey var mı?"

"Evet," dedi Tatyana. "Şu anki hayatı."

"Teddy 1942'de Midway Savaşında öldü. Belinda ise sınır hemşiresi oldu ve şu anda Kuzey Afrika'da. İtalya'da da olabilir. Zavallı Aleksandr! Zavallı Teddy! Zavallı Harold!" Esther başını salladı. "Aptal Harold! Bütün ailesini mahvetti. O altın gibi çocuk - sende resmi var mı?"

Tatyana başını salladı. "Çok değişmedi Esther. Ondan, o zamandan beri haber almadın mı?"

"Tabi ki hayır."

"Peki onun hakkında bir şey duydun mu?"

"Hayır. Neden sordun?"

Tatyana güçlükle ayağa kalktı. "Bizim gitmemiz gerekiyor."

New York'a giderlerken, Vikki yol boyunca camdan baktı.

"Neyin var Vikki?"

"Hiçbir şeyim yok. Sadece düşünüyordum," dedi Vikki. "Seninle ilk tanıştığımda yüzündeki o yara izi dışında son derece sıradan biri gibi görünüyordun."

Tatyana oğluna bakarak elini Vikki'nin bacağına koydu. "Ben karmaşık bir insan değilim," dedi. "Sadece kocama ne olduğunu öğrenmek istiyorum."

"Edward'a ve bana öldüğünü söylemiştin."

Tren Massachusetts sahilinden geçerken, Tatyana camdan dışarı baktı.

Beni mi arıyordun? diye sormuştu ona günün birinde. Bütün hayatım boyunca, demişti.

Hiçbir şey söylemedi ve başını arkaya yaslayıp Anthony'nin saçlarını okşayarak, istasyona kadar gözleri kapalı bir halde durdu.

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

Kutsal Haç dağlarında, Ekim 1944

KUTSAL HAÇ KÖPRÜSÜNDEN YÜZ kilometre uzaklaşan ve ormana ulaşan Aleksandr ile adamları burada konaklıyor ve bu soğuk sonbahar öğleden sonrasında üç saattir ateşin başında oturuyordu.

Ormanda uyuyor, çarpışmaya ara verdiklerinde çadırlarını kuruyor ve yerde yatıyorlardı. Ateş yakıyorlardı; gerçi ormanda yiyecek bir şeyler bulmak zordu. Tavşanlar taburdaki askerlerin sesini duyup kaçıyordu. Nehirde akıntı olmadığından çok fazla balık da bulamıyorlardı. Biraz akıntı olduğu zamanlarda ise ancak yıkanma şansı buluyorlardı. Çilek mevsimi geçmişti ve mantar yemekten hepsinin midesi bozulmuştu. Çiğ mantarlar, Aleksandr'ın adamlarının midesine dokunduğundan, Aleksandr bunu yasakladı. Telefon bağlantısı kesilmişti ve ordunun gönderdikleri takviye kuvvetleri yetmiyordu. Aleksandr kendine domuz yağından çorba hazırlamak zorunda kalıyordu. Temizlik, askerlerin umurunda değildi ve bitlenmemek için bir çaba harcamıyorlardı. Oysa bitle tifüs arasındaki bağlantıyı çok iyi biliyorlardı. Adamlar domuz yemek ve çorba içmek istiyordu. Yüzlerinde ve vücutlarındaki barut, çamur, kan lekeleri haftalarca kalıyordu. Ayakları hiç kurumadığından sürekli yara bere içindeydi.

Ormanda tek başına yaşayan bir taburdular ve dağlarda diğer tarafa ulaşmak için ilerliyorlardı. Ancak Almanlar, Sinyavino ve Pulkovo'da yaptıkları gibi dağların tepelerinde duruyordu. Aleksandr'ın yüzlerce adamını öldürmek için sadece birkaç adama sahip olmaları yeterliydi.

Aslında güç de olsa bir ilerleme kaydetmişlerdi. Dağda, bir anda Almanlar tarafından durduruldular fakat takviye güçlerine rağmen Nazi savunmasını aşmayı başaramadılar. Sekiz gün sonra takviye kuvvet de gönderilmemeye başladı. Sabahtan akşama kadar süren patlamalar arasında Almanların sesleri duyuluyordu. Aleksandr

Almanların savunmadan çok kuşatma üzerinde yoğunlaştıklarından şüphelenmeye başlamıştı. Yine gece oldu ve Aleksandr'ın adamları ormanda bir metre bile ilerleyemedi.

Aleksandr ya buradan çıkmanın bir yolunu bulacaktı; ya da bu orman ona mezar olacaktı. Verenkov ölmüştü bile. Zavallı, düşmanı görememiş ve boşa ateş etmiş; ama düşmanı onu ıskalamamıştı. Kaderi Verenkov'u bu ormanlara getirmiş ve hayatını burada sonlandırmıştı. Aleksandr ve Ospenski, üzerine atılan el bombasının açtığı çukura onu gömdüler ve başına bir sopa dikerek kaskını üstüne taktılar.

"Bu da neyin nesi?" dedi Aleksandr ateşler bir anda kesilince. "Birinin Rusça konuştuğuna yemin edebilirim. Ben halüsinasyon mu görüyorum Ospenski. Dinle."

"Maschinengewehr 43'ün kâğıt yırtılmasına benzeyen sesini duyuyorum." Bu, Almanların makineli tüfeğiydi.

"Evet o da var; ama dinle. Hazırlık yapıyorlar; ama biri Rusça emirler veriyor. Bunun Rusça olduğuna eminim."

Ospenski sevecen bir şekilde Aleksandr'a baktı. "Rusya'yı mı özlediniz Yüzbaşı?"

"Canın cehenneme!" dedi Aleksandr. "Sana bunun Rusça olduğunu söylüyorum!"

"Rus askerleri vurduğumuzu mu söylüyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Bu tuhaf değil mi? Buraya nasıl gelmiş olabilirler?"

"Şey, efendim Vlasoviteleri duydunuz mu hiç?"

"Vlasovite mi?"

"Taraf değiştiren Sovyetler."

"Evet duydum," diye bağırdı Aleksandr. Adamlarını korumaya çalışırken, Ospenski ile böyle bir konuşma yapmak istemiyordu. Ospenski hiçbir konunun acil olduğunu düşünmezdi. Bir ağacın

arkasında oturmuş makineli tüfeğini dolduruyor ve atılacak topları düzenliyordu. Kanarya Adalarındaymış gibi rahattı.

Aleksandr elbette Vlasoviteleri duymuştu. Rus General Andrey Vlasov'ın kumandası altında olan Vlasoviteler, Almanlar tarafında tutuklanan ve onların tarafına geçirilen Rus askerlerdi. Kızıl Ordu'daki kardeşlerini öldürerek sözde Rusya'nın bağımsızlığı için mücadele ediyorlardı. Stalin karşıtı bir özgürlük harekâtı izleyen ve Hitler'den destek almayan Vlasov, uzun süre Almanya hapishanesinde kalmıştı; ama birçok Rus, Almanların köprülerinde onun adına savaşmaya devam etmişti.

"Bunlar Vlasoviteler olamaz," dedi Ospenski.

"General Vlasov burada değil; ama adamları Almanların yanında savaşmaya devam ediyor. Yüz binden fazla adamı var. Bunlardan bazıları da bu ormanlarda."

Ateş bir süreliğine kesildi ve Rusça *"Zarcjai! Zarcjai!"* diye bağırdıklarını duydular.

Aleksandr, Ospenski'ye baktı ve kaşlarını kaldırarak, "Haklı çıkmaktan nefret ediyorum," dedi.

"Şimdi ne yapacağız? Elimizde yeterince cephanelik yok."

"Bu, doğru değil," dedi Aleksandr neşe içinde. "Dört şarjörüm ve yarım bir birliğim var. Takviye kuvvetler de kısa süre sonra burada olacak." Bu yalandı. Telefon hattının yine kesildiğinden şüpheleniyordu ve şimdi buna bir sorun daha eklenmişti -hatlar kopmuştu.

"Ormanda en az otuz kişiler."

"O zaman hiçbirini ıskalamayacağız."

"Takviye kuvvetler hakkında yalan söylüyorsunuz. Takviye kuvvetler zaten gönderildi. Konev iki hafta önce silahlı ve cephanelikli üç yüz asker gönderdi. Hepsi öldüler."

"Gevezeliği kes Teğmen. Adamlarına, ateş açmaya hazırlanmalarını söyle."

On dakika sonra Aleksandr'ın birliğinden geriye bir şey kalmadı. Adamlarının açtığı ateş susturuldu.

"Alman sınırı buradan ne kadar uzaklıkta?" diye sordu Ospenski.

"Yüz bin Alman askeri ötede Teğmen."

Ospenski derin bir iç geçirdi. "Şimdi ne olacak?"

"Bıçağını çıkar. Kısa süre sonra ormanda birbirimize gireceğiz."

"Saçmalıyorsunuz!" Ospenski kimse duymasın diye alçak bir sesle konuşuyordu.

"Başka bir önerin var mı?"

"Başka önerilerim olsa, teğmen olmazdım. Yüzbaşı olur ve size emir verirdim." Ospenski duraksadı. "Birinden emir aldığınız oldu mu hiç efendim?"

Aleksandr güldü. "Teğmen bilmem farkında mısın; ama benim de üslerim var."

"Peki şimdi neredeler? Size geri çekilmenizi emretmeleri gerekiyor."

"Geri çekilemeyiz. Bunu biliyorsun. Arkamızda bunu engellemeye çalışan yirmi NKGB askeri var. Bizi vururlar."

Aleksandr sessiz kalıp düşüncelere daldı.

İki adam yerde yan yana oturarak ağaçlara yaslandılar. Ospenski, "Geri çekilirsek NKGB'nin bizi vuracağını mı söylediniz?"

"Anında." Aleksandr, Ospenski'ye bakmıyordu.

"Bizi vuracaklarını söylediniz öyle mi?"

Aleksandr, Ospenski'ye baktı. "Ne tahmin ediyordun Teğmen?" dedi alçak bir ses tonuyla.

"Hiçbir şey efendim. Bizi vuracak silahlara sahip olduklarını anlatmaya çalışıyorsunuz değil mi?"

Aleksandr birkaç dakika sessiz kaldı ve sonra, "Bana Çavuş Yermenko'yu getir," dedi.

Ospenski, birkaç dakika sonra, kolundan kanlar akan Yermenko ile geldi.

"Çavuş, cephanelikler ne durumda?"

"Üç tane sekizlik topumuz, üç tane el bombamız ve birkaç havan topumuz var."

"Çok iyi. Sana durumu anlatayım. Cephaneliğimiz az ve ormanda en az on Alman var."

"Ben daha fazla olduklarını düşünüyorum efendim. Ayrıca silahlılar."

"Çavuş, iyi bir nişancı mısın? Cephaneleriniz sizi o kadar adama karşı koruyabilir mi?"

"Hayır, efendim yetmez. İyi bir tüfeğim yok."

"Bir fikriniz var mı?"

"Bana mı soruyorsunuz efendim?"

"Sana soruyorum Çavuş."

Yermenko duraksadı ve düşünürken şapkasını düzeltti. Pür dikkat bir şekilde ayakta duruyordu ve kolu kanamaya devam ediyordu. Aleksandr, Ospenski'den ilkyardım çantasını getirmesini istedi. Yermenko hâlâ düşünüyordu. Aleksandr ona çömelmesini ve çavuşun yarasına bakmasını işaret etti. Hafif bir sıyrıktı; ama sürekli kanıyordu. Aleksandr yaranın üzerine bir bez parçası bağladı ve Yermenko'nun yanında otururken, "Bana ne düşündüğünü söyle Çavuş," dedi.

Yermenko, ses tonunu alçaltarak, "Belki, gerideki taburdan cephanelik isteyebiliriz efendim." Ormanı gösterdi.

"Haklısın. Ama ya bunu kabul etmezlerse ne olacak?"

"Onlara bunu, hayır diyemeyecekleri bir şekilde sormalıyız."

Aleksandr, Yermenko'nun sırtını sıvazladı.

Yermenko ses tonunu iyece alçaltarak, "Onlarca otomatik, en az üç tane makineli tüfeklerinin ve toplarının olduğunu biliyorum. El bombaları, suları ve yiyecekleri de var."

Aleksandr ve Ospenski birbirine baktı. "Haklısın," dedi Aleksandr, Yermenko'nun kolundaki bezi iyice sıkıp bağlayarak. "Ama cephaneliklerini bizimle paylaşacaklarından emin değilim. Bu görevi üstlenir misin?"

"Evet efendim. Ama onların dikkatini dağıtacak bir adama ihtiyacım var."

Aleksandr ayağa kalktı. "Bunu ben yaparım."

"Efendim!" diye bağırdı Ospenski. "Olmaz. Beni gönderin."

"Bizimle gelebilirsin. Ama ne olursa olsun, onlara sakın bir ciğerinin olduğunu söyleme Teğmen." Aleksandr, Yermenko'ya yaptığı tahta sopayı uzattı. Sopanın oyulan baş kısmında mermiler vardı. Sopanın diğer ucunda ise, Aleksandr'ın ağaç kabuğundan yaptığı sap bir ipe bağlanmıştı. Böylece sallaması daha kolay oluyordu. Yermenko sopayı aldı, Ospenski'ye Tokarev silahı için mermi verdi, tüfeklerini doldurdular ve Aleksandr şarjörünü hazırladı. Üçü, ormanın içinde sessiz bir şekilde NKGB kampına doğru yürümeye başladı. Aleksandr yirmi adamın ateşin etrafında oturup sohbet ettiğini ve gülüştüğünü görebiliyordu.

"Ospenski," dedi. "Sen burada bekle. Onlarla ilk önce ben konuşacağım. Yardımlarını isteyeceğim. İkiniz burada kalın. Yanınıza döndüğümde, eğer tüfeğim omzumda olursa, bu olumlu bir cevap aldığımızı gösterir. Eğer tüfek elimde olursa, bu olumsuz cevap verdiklerinin işareti olur. Anladınız mı?"

"Çok iyi anladık," dedi Yennenko. Yüzünü buruşturan Ospenski hiçbir şey söylemedi. Ospenski, Aleksandr'ı koruma görevini çok ciddiye alıyordu.

"Teğmen! Anladın mı?"

İç geçirdi. "Evet efendim."

Aleksandr, Ospenski ile Yermenko'yu on adım geride, çalıların arkasında bırakarak adamların yanına gitti. Adamlar başlarını kaldırarak ona baktı.

"Beyler," dedi yanlarına yaklaşarak. "Yardımınıza ihtiyacımız var. Cephaneliğimiz kalmadı ve takviye kuvvetler buraya ulaşamadı. Telefon hatları kesildiğinden onlara haber de gönderemiyorum. İki taburdan geriye sadece yirmi adamım kaldı ve takviye kuvvet yok. Fişeklerinize ve mermilerinize ihtiyacımız var. Yaralılarımız olduğundan ilkyardım çantalarınıza ve suyunuza da gereksinim duyuyoruz. Kumandanı aramak için telefonunuzu da kullanmak istiyoruz."

Adamlar hiçbir şey söylemeden yüzüne baktılar ve sonra gülmeye başladılar. "Bizi yanınızda istememiştiniz, öyle değil mi?"

"Sadece ormana gitmenizi söylemiştim."

"Size verilen emirleri yerine getirmediğiniz açıkça ortada Yüzbaşı," dedi Teğmen Sennev oturduğu yerden.

"Emirleri yerine getirdim teğmen," dedi Aleksandr. "Adamlarımın kanı bunun kanıtı. Ama şimdi silahlarınıza ihtiyacım var."

"Canın cehenneme!" dedi Sennev.

"Kardeşlerinize silah yardımı yapmanızı istiyorum. Hâlâ aynı tarafta savaşıyoruz, öyle değil mi?"

"Canın cehenneme dedim!"

Aleksandr derin bir iç geçirdi. Yavaşça adamlara arkasını döndü ve tüfeğini eline aldı. Tam o sırada Yermenko'nun fırlattığı sopanın havada uçtuğunu ve Sennev'in kafasına indiğini gördü. Yermenko konuşulanları duyacak kadar yakına gelmiş ve sopayı zamanında fırlatmıştı.

Aleksandr arkasına döndü ve tüfeğini onlara çevirerek bir el ateş etti. Otomatik ateşi kullanmadı ve Sennev için mermilerini boşu

boşuna harcamadı. Aleksandr beş el, Yermenko ise altı el ateş edince iş bitti. NKGB askerleri tüfeklerini kaldırmaya bile fırsat bulamadı.

Aleksandr, cesetleri üst üste koyarken, Ospenski ve Yermenko silahları ve erzakları aldı. Oradan yeterince uzaklaştıktan sonra -yirmi adım- Aleksandr el bombasını cesetlerin üstüne fırlattı. Bomba patladı. Üç adam birkaç dakika durup yükselen alevleri izledi.

"Belki askerler bir uğurlama isterler," dedi Ospenski onları selamlayarak. "Elveda ve canınız cehenneme!"

Yermenko gülmeye başladı.

Bulundukları yere geri döndüklerinde Aleksandr çavuşun omzuna vurdu. "İyi iş başardın!" dedi ona bir sigara uzatarak.

"Teşekkürler efendim," dedi Yermenko ve boğazındaki gıcığı temizledi. "Gidip düşman kumandanını bulmak için izin istiyorum. Kumandanlarını ele geçirirsek, savunma yapamayacaklarını düşünüyorum."

"Böyle mi düşünüyorsun?"

"Evet. Birbirlerinden çok kopuklar. Sınırda ve gelişigüzel açtıkları ateşte hiçbir amaçları yok. Eğitimli bir ordu gibi davranmıyorlar. Yandaş güç gibi savaşıyorlar."

"Ormandayız çavuş," dedi Aleksandr. "Hendek kazmalarını beklemiyorsun, öyle değil mi?"

"Mantıklı davranmalarını bekliyorum. Ama bunu göremiyorum. Çok fazla silahları var ve bize gelişigüzel ateş açıyorlar. Ormanı, cephanelikleri hiç bitmeyecekmiş gibi savunuyorlar."

"Bana kumandam getirirsen, bunda ne değişiklik olacak?"

"Kumandanları olmazsa geri çekilirler."

"Onlar geri çekilir; ama biz ormanda kalmaya devam ederiz."

"Güneye doğru ilerleyebiliriz. Güney Ukrayna sınırına gitmeye hazırız."

"Güney Ukrayna cephesi bizi gördüğüne çok sevinir. Çavuş, ben bu ormanı aşmayı emrediyorum."

"Bunu yapacağız; ama yandan. İki haftadır buradayız. Neredeyse her şeyimizi kaybettik. Adamlarınızın yerini dolduramıyor ve Almanları buradan çıkaramıyoruz. Efendim, size kumandanlarını getirmeme izin verin. Geri çekileceklerini göreceksiniz. Almanlar kumandansız hiçbir şey yapamaz. Yan taraftan ilerleriz."

Ospenski, Aleksandr'ı dirseğiyle dürttü. "Neden ona Rus olduklarını söylemiyorsun Yüzbaşı?" diye fısıldadı.

"Bunun Yermenko için bir şey değiştireceğini mi düşünüyorsun?" diye fısıldadı Aleksandr.

Aleksandr yeni telefon hattından, onların dört kilometre güneyinde olan 28. Taburun Yüzbaşısı Gronin ile bağlantıya geçti. Gronin'e NKGB den bahsetmedi; ama acilen takviye güce ihtiyaç duyduklarını söyledi. Sonra, Almanların Aleksandr ile Gronin'in arasında bir yerde bulunduğu ve Gronin'in Aleksandr'a asker göndermek için Almanları aşması gerektiği ortaya çıktı. Gronin yorgun olmasına rağmen sesini iyice yükselterek bağırdı. "Benimle dalga mı geçiyorsun? Sen kim olduğunu sanıyorsun? Eğer domuzlar uçmaya başlarsa, sana takviye güç gönderirim. Elindeki askerlerle savaş." Telefonu yüzüne kapattı.

Aleksandr ahizeyi yavaşça yerine koyarken Ospenski ile Yermenko'nun ona baktığını fark etti. "Ne dedi Yüzbaşı?" diye sordu Ospenski.

"Takviye kuvvetlerin birkaç gün içinde burada olacağını ve o zamana kadar sabretmemizi söyledi." Aleksandr matarasındaki sudan bir yudum alarak homurdandı -NKGB'nin suyu bile daha lezzetliydi. "Pekâlâ Yermenko. Bana kumandanlarını getir. Ama yanına bir adam daha al."

"Efendim..."

"Hayır. Yanına birini daha alacaksın. Sessiz, iyi, sadık ve güvenebileceğin birini."

"Onu almak isterim efendim,” dedi Yermenko, Ospenski'yi göstererek.

"Sen aklını mı kaçırdın? Ben teğmenim..."

"Teğmen!" diye bağırdı Aleksandr. Sigara yakıp bir Ospenski bir de Yermenko'ya baktı. Sırıtarak, "Çavuş, teğmeni yanında götüremezsin. O benim. Yanına başka birini al," dedi. Bir an duraksadı. "Daha iyi birini al. Smirnoff olabilir."

"Bana güvendiğiniz için teşekkürler efendim," dedi Ospenski.

"Rica ederim Teğmen."

Bir saat sonra Smirnoff tek başına geri döndü. "Çavuş Yermenko nerede?"

"Başaramadı," dedi Smirnoff.

Aleksandr bir süre sessiz kaldıktan sonra, "Sana bunu sormadım çavuş. Nerede olduğunu sordum."

"Size söyledim. Öldü efendim."

"Sana nerede olduğunu sordum. Cevap alana kadar da sormaya devam edeceğim. Şu anda nerede?"

Smirnoff, şaşkın ve bitkin bir halde Aleksandr'a baktı. "Anlamadım,.."

"Ölen çavuş nerede?"

"Öldüğü yerde efendim. Bir mayına bastı."

Aleksandr doğruldu. "Seni koruyan arkadaşını düşman topraklarında mı bıraktın?"

"Evet efendim," diye kekeledi Smirnoff. "Oradan kaçıp buraya dönmem gerekiyordu."

"Çavuş, üstündeki üniformayı hak etmiyorsun. Ülkeni koruman için sana verilen silahı hak etmiyorsun. Yere yığılan askeri düşman toprağında bırakmak..."

"Ölmüştü efendim," dedi Smirnoff gergin bir şekilde.

"Yakında sen de öleceksin!" diye bağırdı Aleksandr. "Senin cesedini Sovyet tarafına kim taşıyacak? Arkadaşın öldü. Seni o taşıyamaz." Elinin tersini Smirnoff'a doğru sallayarak, "Gözümün önünden kaybol,” dedi. Sonra topuklarının üzerinde dönen çavuşa, "Gitmeden önce söyle bakalım, işimize yarayacak bir şey buldun mu? Yoksa düşman toprağına sadece, bir askeri ölümüne terk etmek için mi girdin?" dedi.

"Hayır efendim." Smirnoff, Aleksandr'ın yüzüne bakmadı.

"Neye hayır?"

"Efendim, kumandanın Alman değil, Rus olduğunu gördüm. Ancak aralarında birkaç Alman da var. Almanca konuştuklarını duydum. Kumandan kesinlikle Rustu. Askerlere Almanca emirler veriyordu; ama yüzbaşı ile Rusça konuşuyordu. Yaklaşık elli adamı kalmış."

"Elli!"

"Onun her hareketini kontrol ediyorlar," diyerek duraksadı Smirnoff. "Bunu biliyorum; çünkü onun yanına çok fazla yaklaştık. O sırada da çadırın etrafının mayın döşeli olduğunu gördük Ama şimdi nereye gidileceğini biliyorum. Yermenko'nun cesedini bulacağım. Oradaki mayınlar zaten patladı. Kumandanın çadırına el bombası atabileceğimi düşündüm. Kumandan parçalara ayrılır ve adamları teslim olur."

Aleksandr duraksadı. "Kumandanın Rus olduğuna emin misin?" "Kesinlikle."

Smirnoff gitti. Yarım saat geçti ve geri dönmedi. Aleksandr, bir buçuk saat geçtikten sonra Smirnoff tan umudunu kesti. Ağaçlar yüzünden ileriyi görmesi imkânsızdı. Aptal herif büyük ihtimalle onları alarma geçirmekten başka bir şey yapamamıştı. Şimdi orada ölü bir halde yatıyor ve Aleksandr'ın gidip onu almasını bekliyordu.

"Ben gidiyorum Teğmen," dedi Aleksandr. "Eğer bana bir şey olursa, birliğimizin kumandanlığını sen yapacaksın."

"Efendim, gidemezsiniz."

"Gideceğim ve ya ben, ya da kumandanlan ölene kadar dönmeyeceğim. Lanet olası Smirnoff! Zavallı Yermenko'yu orada bıraktı" Aleksandr küfürler yağdırıyordu. "En azından gitmişken ikisini de bulurum. Nereye basacağımı biliyorum. Keşke tankım olsaydı. Tankım olsa, bu hale düşmezdim."

"Tankınız vardı. Eğer nehirden yardım almadan geçmeseydiniz, hâlâ olacaktı."

"Kapa çeneni!" dedi Aleksandr makineli tüfeğini, silahını ve beş el bombasını alıp, kaskını düzelterek.

"Ben de sizinle geliyorum efendim," dedi Ospenski ayağa kalkarak.

"Oldu," dedi Aleksandr. "Gel de hırıltılarını duysunlar. Ben gidiyorum. Burada kal ve kendine bir ciğer yap. Bir saat içinde döneceğim."

"Geri dönün, Yüzbaşı."

Aleksandr karanlıkta, bir Sibirya kaplam kadar sessiz bir şekilde Almanların kampına doğru ilerledi. Küçük el fenerini çalılıkların arasına tutuyor ve ceset arıyordu. Silahının tetiğini çekmişti ve diğer elinde de bıçağı vardı.

Mayına basmış olan Smirnoff'u buldu. Bir metre ileride de Yermenko yatıyordu. Onların başında istavroz çıkardı.

Feneri ileri tuttuğunda, beş metre ötedeki kumandan çadırını gördü. Yerdeki mayınlar gözüne çarptı. Bunları gizleme gereği bile duymamışlardı. Keşke adamları da bu mayınlara basmasaydı.

Çadırın önünde bir ışık ve gölge gördü. Bir adamın boğazındaki gıcığı temizleyerek, "Yüzbaşı, uyudunuz mu efendim?" dediğini duydu.

Aleksandr, bir adamın ilk önce Almanca, sonra da Rusça bir şeyler söylediğini işitti. Yüzbaşı askere, Rusça, ona içecek bir şey getirmesini ve çadırın etrafından ayrılmamasını söyledi. "Mayınlar iki

tanesini öldürdü; ama gerisi de gelecek Borov. İyi saklanıyorum; ama işimizi şansa bırakamayız."

Aleksandr, bunun ona çok yardımcı olduğunu düşündü. Bıçağını dişlerinin arasına alarak el bombasını çıkardı. Gizli ve hızlı bir şekilde hareket etmesi gerektiğini biliyordu. Çadırı ıskalamamalıydı.

Asker çadırdan çıktı ve fermuarını kapatmadan önce yüzbaşıyı selamladı. Aleksandr el bombasının fitilini ateşlemek üzereyken, askerin, "Hemen döneceğim Yüzbaşı Metanov," dediğini duydu.

Gürültülü bir şekilde yere düştü. El bombasını elinden düşürdü ve asker ortadan kayboldu.

Az önce *Metanov* mu demişti?

Acı çeken beyni onunla oyun oynuyordu. Titreyen ellerle el bombasını yerden aldı; ama fırlatamadı.

Onlara çok yakındı. Kumandanı ve yardımcısını kolaylıkla öldürebilirdi. Şimdi ne yapacaktı?

Eğer bu ismin söylendiğini hayal ettiyse, bu onun için daha da kötüydü. Metanov ismini duyduğunu düşünürse, üç adım atarak kumandanın çadırına yaklaşmaya çalışacaktı.

Aleksandr üç adım atarak çadırın yanına yaklaştı. Yüzbaşının, yattığı yerin bu kadar yakınına mayın döşetmeyeceğini düşünmüş ve haklı çıkmıştı. Elini uzatarak çadıra dokundu. Çadırın içinde küçük bir lamba yanıyordu. Aleksandr kâğıt hışırtısı duydu. Kendi nefes alıp verişini bile duyamaz haldeydi. Bunun sebebi sessiz nefes alması değil; nefesinin kesilmiş olmasıydı.

Yavaşça çadırın kazıklara bağlı olan iplerini çözmeye başladı. Silahını çıkardı; ama çok ses yapacağı için tetiği çekemedi. Bıçağını alıp üçe kadar saydı ve çadırın üstüne atladı. Kumandanı, çadırın içinde köşeye sıkıştırmıştı. Adam hiçbir yere kıpırdayamadı. Aleksandr adamın üstündeydi ve silahını başına dayamıştı. "Kıpırdama!" dedi Aleksandr Rusça. Adamın ellerini, dizlerinin altına koyarak yerde el yordamıyla yüzbaşının silahını aradı. Silahıyla bıçağını, yatağının altında buldu. Kıpırdandığını hissediyordu.

Aleksandr, "Beni anlıyor musun; yoksa Almanca konuşmam mı gerekiyor?" Kıpırdamadan duran adama güvenmiyordu. Sert bir şekilde vurdu. Sonra çadırı bir kenara çekti ve fenerini adamın yüzüne tuttu. Genç, siyah saçlı ve tıraşlıydı. Gözünden çenesine kadar inen derin bir yarası; başında ve boynunda kan; yeni yeni iyileşen yaraları vardı. Zayıftı ve yüzü solgundu. Rus mu; Alman mı karar veremedi. Yüzünden anlaşılmıyordu.

Aleksandr kumandanı çadırdan çıkardı ve asker su getirmeden önce, onu kendi kampına götürdü.

Ospenski, Aleksandr'ın elinde düşman kumandanını görünce neredeyse bayılacaktı. Öne atıldı; ama bir şey söyleme fırsatı bulamadan Aleksandr eliyle onu susturdu. "Konuşmayı kes. Bana urgan getir."

Aleksandr ve Ospenski, adamı çadırın arkasındaki ağaca bağladılar.

Aleksandr gecenin geri kalan kısmında yakaladığı askerin karşısında oturdu. En sonunda adamın gözlerinin açıldığını ve öfkeli bir şekilde ona baktığını görmüştü. Aleksandr yanına yaklaşarak ağzındaki bandı çıkardı.

"Seni adi herif!" adamın ağzından çıkan ilk Rusça cümleydi. "Tek yapman gereken beni vurmaktı. Beni adamlarına bırakabilirdin."

Aleksandr hâlâ bir şey söylemiyordu.

"Neden yüzüme bakıp duruyorsun," dedi kumandan yüksek bir sesle. "Nasıl ölmek isteyeceğimi mi anlamaya çalışıyorsun? Yavaş bir ölüm iyi mi? Acı çektire çektire de öldürebilirsin. Umurumda değil."

Aleksandr ağzını açtı. Konuşmaya başlamadan önce adamın ağzına kahve termosunu tuttu ve biraz içirdi. "Adın ne?" diye sordu.

"Kolonçak,” dedi adam.

"Gerçek ismin ne?"

"Bu gerçek ismim."

"Tam adın ne?"

"Andrey Kolonçak."

Aleksandr tüfeğini eline aldı. "Eğer gerçek ismin buysa, seni öldürmek zorunda kalacağım. Böylece adamların seni kahraman ya da şehit olarak kabul etmez."

Adam gülmeye başladı. "Ne sanıyorsun? Ölümden korktuğumu mu? Beni vur. Buna hazırım."

"Arkanda bıraktığın adamlar da ölüme hazırlar mı?"

"Kesinlikle. Hepimiz hazırız." Adam sırtını dikleştirerek meşe ağacına yaslandı ve gözlerini Aleksandr'a dikti.

"Bana kim olduğunu söyle."

"Sen kendini ne zannediyorsun? Kardeşim misin? Sana hiçbir şey söylemeyeceğim. Beni hemen öldürsen iyi olur; çünkü bir dakika sonra çığlık atacağım ve adamlarım yardımıma koşacak. Onlar ölümüne savaşacak; ama bu sırada sen de geriye kalan hastalıklı adamlarını kaybedeceksin. Ağzımdan tek kelime alamazsın."

"Kampımın arka tarafındasın. Adamlarından bir buçuk kilometre uzaktasın. İstediğin kadar bağır. Bir kadın gibi çığlık at. Seni kimse duymaz. Adın ne?"

"Andrey Kolonçak olduğunu söyledim."

"Soyadının, Rus iç savaşında Beyaz ordunun başında bulunan, kadın yandaşı Kolontay ile bir bağlantısı var mı?"

"Bu doğru."

"Peki o zaman yardımcın sana neden Yüzbaşı Metanov diyor?"

Adam gözlerini kırpıştırdı. Bir an için gözlerini Aleksandr'dan kaçırdı. Ama bu, Aleksandr için yeterli olmuştu. Adamın yüzüne bakmadan "Yüzbaşı Pavel Metanov musun?"

Adamdan çıt çıkmadı. Aleksandr da sessizdi. Aleksandr tüfeğine, ellerine, yerdeki otlara, botlarına ve taşlara bakarak derin bir nefes aldı. Bu acı veren bir nefesti. "Paşa Metanov musun?"

Ona, Çin'de İngilizce konuşan birini görmüş gibi şaşkınlık içinde bakan adama çevirdi gözlerini. Binlerce kilometre uzağa gidip tanıdık bir yüz görmüş gibiydi. Siyah beyaz fotoğrafı çekilen bir çocuk gibiydi.

"Anlamıyorum," dedi. "Sen kimsin?"

"Ben," dedi Aleksandr ve sesi çatlayınca devam edemedi. Sağır gökyüzüne bağırır gibiydi.

Ama gökyüzü sağır değildi.

Aleksandr ağaca bağlı olan adama üzüntü ve şaşkınlık içinde baktı.

"Ben Aleksandr Belov," dedi en sonunda. "1942'de Tatyana Metanova adında bir kızla evlendim..." Bu ismi söylemek Aleksandr'ın içini ne kadar çok acıtıyorsa, ağaca bağlı olan adam da bunu duyduğunda o kadar acı çekiyordu. Titreyen başını öne eğdi. "Hayır! Sus! Bu, doğru olamaz! Tüfeğini al ve beni vur!"

Aleksandr tüfeğini bıraktı ve onun yanına yaklaştı. "Paşa, Tanrım, aklından neler geçiyordu? Sen ne yapıyorsun?"

"Beni boş ver," dedi Paşa Metanova. "Tanya ile evli misin? O zaman sağlığı iyi, değil mi?"

"O gitti," dedi Aleksandr.

"Öldü mü?" dedi nefesini tutarak.

"Sanmıyorum." Aleksandr sesini alçalttı. "Sovyetler Birliğinden kaçtı."

"Anlamıyorum. Nereye gitti?"

"Paşa..."

"Zamanımız var. Hiçbir şeyimiz yok; ama zamanımız var. Anlat bana."

"Finlandiya üzerinden kaçtı," diye fısıldadı Aleksandr. "Bunu başardı mı; güvende mi bilmiyorum. Hiçbir şeyden haberim yok. Beni tutuklayıp ceza taburunda görevlendirdiler."

"Peki... Ailem ne oldu?" dedi Paşa tereddüt ederek.

Aleksandr başını salladı.

"Hayatta olan var mı?"

"Hayır," dedi Aleksandr.

"Annem ne oldu?"

"Leningrad hepsini aldı."

Paşa birkaç dakika hiçbir şey söylemedi ve sonra ağlamaya başladı.

Aleksandr başını göğsüne değecek kadar eğdi.

Bir türlü kendine gelemeyen Paşa, "Neden? Beni öldürebilirdin ve bunlardan haberim olmazdı. Huzur içinde ölebilirdim. Sovyetler Birliğinden gittikleri ve güvende olduklarını sanıyordum. Molotov'da olduklarını düşünüyordum. Yaşadıklarına inandığımdan huzurluydum. Neden canımı bağışladın? Buna ihtiyacım olmadığını göremiyor musun? Yaşamayı hak ettiğimi düşünsem, düşmanlarımızın tarafına geçer miydim? Gelip beni kurtarmanı sana kim söyledi?"

"Hiç kimse," dedi Aleksandr. "El bombasını çadırına fırlatmaya hazırlanıyordum. Ölecektin ve adamların yarın sabah ortadan kaldırılacaktı. Ancak birinin sana gerçek isminle seslendiğini duydum. Bunu neden duymam gerekiyordu? Bunu kendine sor." Duraksadı. "İplerini çözebilir miyim?"

"Evet," dedi Paşa. "Böylece kalbini ellerimle sökebilirim."

"Keşke bir kalbim olsaydı," dedi Aleksandr ayağa kalkıp Paşanın ağzını bantlayarak.

Sabah beraberinde öfkeyi de getirdi. Aleksandr bağlı olan ve ağzı bantla yapıştırılan Paşanın somurtmasına anlam veremiyordu. Bu konuda düşünmek için boş zamanının olmasını isterdi. Başlarında yeterince sorun yokmuş gibi bir de yağmur yağıyordu. Kutsal Haç

dağlarına ölmek için gelmişlerdi ve şimdi ıslanmaktan can vereceklerdi.

Aleksandr, Paşaya yemek verdi; ama kabul etmedi. Sigara teklifini de geri çevirdi.

"Kurşuna ne dersin?"

Paşa, Aleksandr'ın yüzüne bile bakmıyordu.

Düşmanlar bu sabah sessizdi. Aleksandr buna şaşırmamıştı. Paşa'nın da şaşırmadığına emindi. Birliklerinin kumandanı gitmişti.

Aleksandr, Paşa'nın ağzındaki bandı çıkararak, "Senin neyin var?" diye sordu.

"Neden bana ailemden bahsettin?"

"Sen sordun."

"Yalan söyleyebilirdin. Hepsinin iyi olduğunu söyleyebilirdin."

"Bunu yapmamı mı isterdin?"

"Evet. Binlerce kez evet. Yağmurun altında huzur içinde ölebilmek için bunu isterdim."

Aleksandr, Paşa'nın yüzündeki yağmur damlacıklarını sildi.

Sonra adamlarını topladı ve hepsi ağaçların kenarında yerini aldı. Sabahki sisten sonra ateş açmışlardı ve karşılık gelmemişti. Ormanda, savaşın sesi vardı. Bir metre, bir kilometre ilerideki yapraklar, çalılıklar ve çamur ateş seslerini yakınlaştırıyordu. Alanlar, mayınlar ve tanklar, bu durumdan çok daha iyiydi.

Sadece on dokuz adamı kalmıştı. On dokuz adam ve ölmeyi isteyen bir rehine.

Ateşi kestiler ve ağaçların altında oturdular. Aleksandr hiç konuşmadan Paşa'nın yanında duruyordu. Gronin ile bir kez daha telefonda konuşmaya çalışmıştı; ama telefon kesilip duruyordu ve onu tam olarak duyamıyordu. Adamlarının cephaneliği bitmek üzereydi.

Ospenski yanına geldi ve ormanda ilerleyebilmek için kumandanı öldürmeleri gerektiğini fısıldadı. Aleksandr bekleyeceklerini söyledi.

Bu sırada yağmur hâlâ devam ediyordu.

Saatler sonra Paşa başını oynattı ve Aleksandr'a, ağzındaki bandı çıkarmasını işaret etti.

"Belki şimdi bir sigara içebilirim," dedi Paşa.

Aleksandr ona bir sigara uzattı.

Paşa sigarasından büyük bir nefes çektikten sonra, "Onunla nasıl tanıştın?" diye sordu.

"Bizi kader bir araya getirdi," dedi Aleksandr. "Savaşın ilk gününde sokakta devriye geziyordum ve o dondurma yiyordu."

"Tam ona yakışır bir hareket," dedi Paşa. "Her şeye başını sallar ve sonra bildiğini okur. Ona söylenenler oldukça netti: zaman kaybetme ve yiyecek alıp gel." Aleksandr'a baktı. "O gün onu ve ailemi gördüğüm son gündü."

"Biliyorum." Aleksandr kalbinde bir acı hissetti. "Karımın kardeşi Paşa Metanova, seninle ne yapacağım?"

Paşa omuz silkti. "Bu senin sorunun. Sana adamlarımdan bahsedeyim. Elli kişiler ve ormanda konaklıyorlar. Beş teğmen ve beş çavuş. Bensiz ne yapabileceklerini düşünüyorsun? Asla teslim olmazlar. Dağların batı kısmını koruyan Wehrmacht birliklerinin yanına ulaşana kadar kaçacaklardır. Orada sizi bekleyen ne kadar tabur olduğunu biliyor musun? Beş yüz kişi. On dokuz adamının buna ne kadar dayanabileceğini düşünüyorsun? Ceza taburlarının nasıl çalıştığını biliyorum. Eğer diğer taburların cephaneliğe ihtiyacı varsa, size asla cephanelik vermezler. Ne yapacaksın?"

"Teğmenim, seni öldürmemiz gerektiğini düşünüyor."

"Haklı. General Vlasov'un ordusundan geriye kalan son askerlerin kumandanıyım. Ben ölürsem, onlardan geriye kimse kalmaz."

"Nereden biliyorsun?" dedi Aleksandr. "Vlasovitelerin Romanya'ya girdiklerini ve oradaki kadınlara tecavüz ettiklerini duydum."

"Bunun benimle ne ilgisi var? Ben Polonya'dayım."

Aleksandr ellerini bacaklarına koyarak yenilgiye uğramış bir halde oturdu. "Sana ne oldu? Ailen bunu bilmek isterdi."

"Bana artık ailemden bahsetme," dedi Paşa.

"Annen ve baban sen ortadan kaybolduktan sonra mahvoldu."

"Annem her zaman duygusal bir kadındı," dedi Paşa ve ağlamaya başladı. "Bilmemelerinin daha iyi olacağını düşündüm. En kötüsünü düşünmeleri, öldüğümü sanmaları daha iyiydi."

Aleksandr bunun daha iyi olup olmadığından emin değildi. "Tanya, seni aramak için Dohotino'daki kampa gitti."

"O bir deli!" dedi ağlamaklı bir şekilde.

Aleksandr biraz daha yanına yaklaştı. "Kamp terk edilmiş olduğundan, Almanya tarafından işgal edilmeden birkaç gün önce Luga'ya gitti. Seni bulmak için Novgorod'a gitmeyi düşünüyordu. Dohotino kampındakilerin oraya gönderildiğini duymuştu."

"Gönderildik..." Paşa başını salladı ve üzüntü içinde güldü. "Tanrı Tanya'yı mucizevi bir şekilde koruyor. Novgorod'a gitmiş olsaydı, kesin ölürdü. Novgorod'un yakınından bile geçmedim. Oraya yaklaştığım en yakın nokta, Almanların, güneyinden geçen treni patlattıkları İlmen gölü."

"İlmen gölü mü?"

İkisi de birbirinin yüzüne bakamadı. "Sana bu gölden bahsetti mi?"

"Bana her şeyi anlattı," dedi Aleksandr.

Paşa gülümsedi. "Çocukluğumuzu o gölde geçirdik. O, İlmen gölünün kraliçesiydi. Demek beni aramaya geldi, öyle mi? O benim kız kardeşimdi. Beni bulabilecek biri varsa, o da Tanya'ydı."

"Evet. Ama seni ben buldum."

"Evet. Allah'ın cezası Polonya'da! Novgorod'da değildim. Naziler treni havaya uçurdular ve cesetleri üst üste yığarak yaktılar. Ellerinden tek kurtulan ben ve arkadaşım Volodya oldu. Kendi ordularımızı bulmaya çalıştık; ama o sırada bütün bölge Almanların elindeydi. Volodya haftalar önce kampta bacağını kırmıştı. Çok fazla uzaklaşamadık. Birkaç saat içinde tutuklandık. Volodya Almanların hiçbir işine yaramazdı. Bu yüzden onu öldürdüler." Başını salladı. "Annesi bunu öğrenmediği için mutluyum. Annesini tanıyor muydun? Nina İglenko."

"Tanıyordum. Geri kalan iki oğlu için Tanya'dan yiyecek koparmaya çalışıyordu."

"Onlara ne oldu?"

"Leningrad hepsini aldı." Aleksandr başını biraz daha öne eğdi. Başı birazdan üstünde oturduğu çamurun içine girecekti.

Aleksandr, Paşa ile Vlosoviteler hakkında konuşmak istedi; ama doğru kelimeleri bulamadı. Bir milyon askerin kendi ordularını bırakıp düşmanın ordusuna katılarak kendi vatandaşlarına karşı savaşmasını nasıl açıklayacaktı? Ajanlığı ya da vatan hainliğini anlayabilirdi. Ama bir milyon asker bunu nasıl yapardı?

Aleksandr'ın tek söyleyebildiği, "Paşa, bunu yaparken ne düşünüyordun?" oldu.

"Ne mi düşünüyordum? Hangi konuda? Ukrayna'da olanları, Stalin'in kendi adamlarını oradaki Almanlara verdiğini duymadın mı?"

"Hepsini duydum," dedi Aleksandr bitkin halde. "1937'den beri Kızıl Ordu için çalışıyorum. Her şeyi duydum. Her konuda bilgim var. Her karardan, her kanundan, her emirden."

"Büyük kumandanımızın Anavatanımıza ihanetten hapishaneye atıldığını duymadın mı?"

"Elbette duydum. Ailesine ekmek bile vermediler."

"Doğru. Ama şunu da bil: Stalin'in öz oğlu Naziler tarafından tutuklandı."

"Evet."

"Stalin bunu öğrenince ve ortadaki çelişkiyi görünce ne yaptı biliyor musun?"

"Oğlunu reddetti," dedi Aleksandr kaskını kulaklarına kadar çekerek.

"Bu doğru. Almanlardan, onun, Berlin yakınındaki Sachsenhausen kampına gönderildiğini ve orada infaz edildiğini duymuştum."

"Evet."

"Kendi oğlunu öldürttü! Ben nasıl kurtulabilirdim ki?"

"Bu hepimiz için geçerli," dedi Aleksandr. "Ancak Stalin bizim kim olduğumuzu bilmiyor. Bu bize yardımcı olabilir. Bizi kurtarabilir."

"Benim kim olduğumu biliyor."

Aleksandr, Stalin'in, onunda kim olduğunu bilmesinden korktu. Ordusunda yabancı bir ajan. Gözlerini Paşa'nın yüzüne çevirdi. "Ordu düşmanın tarafına geçip, kendi vatandaşlarına karşı savaşanları vatan haini olarak kabul ediyor. Seni yakaladıklarında ne yapacaklarını düşünüyorsun Paşa?"

Paşa ellerini sallamak isteyip iple mücadele etti ve başını sağa sola salladı. "Onlara bir tutuklu olarak dönsem yapacakları şeyi," dedi en sonunda. "Orada oturup beni yargılayıp durma. Beni tanımıyorsun. Yaşadıklarımı bilmiyorsun."

"Anlat bana." Aleksandr iyice yanına yaklaştı. Aynı ağacın yanında oturuyorlardı ve sessiz savaş alanına sırtları dönüktü.

"Almanlar beni 1941 kışında Minsk kampına gönderdi. Kampta altmış bin kişiydik. Bize yeterince yemek veremiyorlardı. Zaten bunu istemiyorlardı da. Bize yiyecek veremiyor ve tıbbi yardım sağlayamıyorlardı. Kendi liderlerimiz Kızıl Ordu'nun bize yardım göndermesini engelliyordu. Evden yiyecek, mektup ya da battaniye

almamıza da izin yoktu. Hitler, Stalin'den Almanların tutukladığı mahkûmlar için yardım istediğinde, Stalin söylediklerinden bir şey anlamadığını belirtmiş; Sovyet askerleri Almanlara teslim olmayacağından Sovyet mahkûmlarının da olamayacağını öne sürmüştü. Ayrıca Almanlara karşılıksız hiçbir yardımda bulunmayacağını söylemişti. Hitler de bunun kendisi için sorun olmadığını bildirdi. Kampta altmış bin kişiydik ve kış sonunda bu sayı on bir bine düşmüştü. Oldukça fazla sayıda mahkûm hayatta kalmayı başarmış, öyle değil mi?"

Aleksandr konuşmadan başını salladı.

"İlkbaharda kamptan kaçtım ve nehir kenarından ilerleyerek Ukrayna'ya gittim. Orada yine Almanlar tarafından tutuklandım ve bu kez POW kampına gönderildim. Ama burası işçi kampıydı. Mahkûmları çalıştırmanın yasa dışı olduğunu düşündüm; ama Sovyet askerleri ve mülteciler için hiçbir şey yasa dışı değildi. Bu yüzden işçi kampı Ukraynalı Yahudilerle doluydu. Sayılarının her gün azaldığını görüyordum. Onların partizan hareketlerine katılmak için kaçtıklarını sanmıyorum. Bundan, Yahudi olmayanlarımızın 1942'de mezar kazmasını isteyip binlerce cesedi buraya gömdüklerinde iyice emin oldum. Orada güvende olmadığımı biliyordum. Almanlar, Ruslara karşı bir yakınlık duymuyordu. Yahudilerden nefret ediyorlardı; ama Ruslar için hissettikleri de bundan çok farklı değildi. Kızıl Ordu da bu düşmanlıklarını arttırıyordu. Bizi öldürmekle kalmıyor; vücudumuzu paramparça edip ateşte yakmak istiyorlardı. Bunlar canıma tak etti ve 1942 yazında kaçtım. Yunanistan'a gitmeye çalışırken Rusya Özgürlük Ordusunun kumandanı Andrey Vlasov için savaşan bir grup adam tarafından yakalandım. Kaderimi biliyordum. Onlara katıldım."

"Ahh Paşa!" Aleksandr ayağa kalktı.

"Sence kız kardeşim Hitler'in mi; yoksa Stalin'in mi elinde ölmemi isterdi? Bana hayatta kalma sözü veren Vlasov ile gittim. Stalin ve Hitler öleceğimi söylüyordu. Hitler, köpeklere, Sovyet askerlerinden daha iyi davranıyordu."

"Hitler köpekleri sever. Onları çocuklara tercih eder."

"Hitler ve Stalin bana aynı şeyi teklif ettiler. Sadece General Vlasov beni canlı istedi. Ben de kendimi ona teslim ettim."

Aleksandr makineli tüfeğine mermi koyarak, "Peki şu Vlasov, ona ihtiyacın olduğu zamanda nerede? Faşist, komünist ve Amerikalılara değil; Nazilere yardım ettiğini düşünüyordu. Oysa hepsinin ortak bir yanı var. Hepsi vatan hainlerini aşağılıyor." Aleksandr botunun içinden bıçağını çıkardı ve Paşa'ya doğru eğilince, onu ürküttü. Aleksandr şaşkınlık içinde ona bakarak omuz silkti ve Paşa'nın ellerini bağlayan ipleri kesti. "Andrey Vlasov Almanlar tarafından esir alındı, hapishaneye atıldı ve sonra Sovyetler Birliğine geri verildi. Bu savaşa yıllardır hiçbir katkısı olmayan Vlasov için savaşıyorsun. Zafer günleri bitti artık."

Paşa ayağa kalktı ve uzun süredir aynı pozisyonda durmanın verdiği acıyla inildedikten sonra, "Benim zafer günlerim de bitti," dedi.

Birbirlerine baktılar. Paşa, Aleksandr'a, Tatyana'nın babası Georgi Vasiliyeviç Metanov'u hatırlatıyordu. Paşa ona bakarak, "İyi bir ikiliyiz. Ben Vlasov'un adamlarından geri kalanlara kumandanlık ediyorum. Bunların soyu tükenmek üzere. Taburum en ön safta; çünkü Almanlar kendi halkımız tarafından öldürülmemizi istiyor. Sen de beni öldürmek için gönderildin. Savaşamayan, ateş edemeyen ve silahları olmayan mahkûmlardan oluşan bir taburu kumanda ediyorsun." Gülümsedi. "Kız kardeşimi cennette gördüğünde ona ne diyeceksin? Kardeşini savaşta vurduğunu mu?"

"Paşa Metanov," dedi Aleksandr gelmesini işaret ederek. "Bu dünyaya neden geldiğimi bilemem; ama seni öldürmek için olmadığı kesin. Şimdi gel. Bu anlamsız duruma bir son vermeliyiz. Adamlarına tüfeklerini bırakmalarını söyleyeceksin."

"Sana söylediğimi duymadın mı? Adamlarım asla NKGB'ye teslim olmaz. Ayrıca ilerlersen başına nelerin geleceğinden haberin var mı?"

"Evet. Almanlar yenilgiye uğratılacak. Belki bu lanet olası dağlarda, bizim tarafımızdan değil; ama herhangi bir yerde. İkinci cepheyi duydun mu? Patton'u duydun mu? Berlin yakınındaki Oder nehrinde Amerikalılarla birleşeceğiz. Başımıza gelecek olan bu. Eğer Hitler'in kalbi varsa teslim olur ve Almanya'yı ikinci bir yenilgiden kurtarır. Böylece milyonlarca insanın hayatını da bağışlamış olur."

"Hitler, şartsız teslim olacak bir adama benziyor mu? Birinin ya da milyonlarca kişinin ölüp ölmemesi umurunda mı? Eğer dibe batarsa, bütün dünyayı beraberinde götürür."

"Zaten bunu yapıyor," dedi Aleksandr. Ospenski'ye ıslık çalacağı sırada, Paşa elini Aleksandr'ın omzuna koyarak bunu önledi.

"Bekle," dedi Paşa. "Bunu biraz düşünelim, olur mu?"

Kütüğün üzerine oturarak birer sigara yaktılar. "Aleksandr," dedi Paşa. "Beni öldürmemekle büyüklük yaptın."

"Öyle yaptım, değil mi?" Aleksandr sigarasını içti. "Öyle ya da böyle, hemen bir çözüm bulmalıyız. Yoksa ikimizin de kumanda edecek tek adamımız kalmayacak."

Paşa sustu. "O zaman ormanda sadece sen ve ben mi kalacağız?" diye sordu sonra.

Aleksandr yüzüne baktı. Ne söylüyordu?

Paşa eğilerek "Eğer adamlarıma, onları NKGB'ye teslim etmeyeceğine dair garanti verirsen, teslim olmalarını sağlayabilirim."

"Onları ne yapmamı öneriyorsun?"

"Bizi birliğine al. Silahlarımız, bombalarımız ve havan toplarımız var."

"Silahlarınızı her şekilde alırdım Paşa. Esir alınanlar silahlarını teslim eder. Peki ama senin adamların ne yapacak? Karşı tarafta savaşacaklar mı?"

"Onlara ne söylersem onu yaparlar."

"Bunu nasıl yapabilirler?"

"Ne öneriyorsun? Onları dağıtmayı mı?"

"Dağıtmak mı? Buna ne dendiğini biliyor musun? Yüzüstü bırakmak."

Paşa bir süre sessiz kaldı. "Aleksandr hiçbir umut yok. O dağda beş yüz bin asker var."

Evet; ama on üç milyon asker onları öldürmeye geliyor."

"Evet ama senle ben ne olacağız?"

Birliğinin silahlarına ihtiyacım var."

"Silahlarımı aldın diyelim. Elinde sadece on dokuz adam var. Ne yapmayı düşünüyorsun?"

Aleksandr fısıltıyla konuşmaya başladı. "Benim ne düşündüğüm konusunda endişelenme. Sadece..."

"Sadece ne?"

"Paşa, Almanya'ya girmem gerekiyor. Bunu yapana kadar hayatta kalmalıyım."

"Neden?"

Çünkü Amerikalılar Berlin'e geliyor. Çünkü Amerikalılar Almanya'yı, esir kamplarını ve beni özgürlüğe kavuşturacak, diye düşündü ama hiçbir şey söylemedi.

"Sen aklını yitirmişsin," dedi Paşa.

"Evet."

Paşa, Aleksandr'a uzun bir süre baktı. Islak ormanda, yanında üzgün bir halde ayakta duruyordu ve parmaklarının arasındaki sigara küle dönüşüyordu. "Aleksandr, Almanları tanımıyor musun? Onlar hakkında hiçbir şey bilmiyor musun?"

"Her şeyi biliyorum; ama hâlâ umudum var. Şimdi her zamankinden daha umutluyum." Paşa'ya baktı. "Seni neden buldum sanıyorsun?"

"Ölen bir adama işkence çektirmek için mi?"

"Hayır Paşa. Sana da yardım edeceğim. Sadece buradan çıkmamız gerekiyor. Sen ve ben. İlk yardım çantan var mı?"

"Evet. Bir sürü bandaj, ağrı kesici, morfin ve hatta biraz penisilin."

"Güzel. Bunlara ihtiyacımız olacak. Yiyecek var mı?"

"Her çeşit konservemiz mevcut. Süt, yumurta, sardalye, jambon ve ekmek var."

"Konserve ekmek mi?" Aleksandr gülmemek için kendini zor tuttu.

"Siz neyle besleniyorsunuz?"

"Adamlarımın etiyle," dedi Aleksandr. "Adamlarının çoğu Rus mu?"

"Evet çoğu. On tane de Alman var. Onları ne yapmamızı öneriyorsun? Büyük ihtimalle senin tarafına geçip kendi ordularına karşı savaşmayacaklardır."

"Elbette. Bu hayal bile edilemez, öyle değil mi?"

Paşa arkasına döndü.

"Onları tutuklarız."

"Ceza taburlarının böyle bir hakka sahip olmadığını sanıyordum."

"Burada kendi kanunlarımı uyguluyorum," dedi Aleksandr. "Bana hiç kimse destek olmuyor. Bize yardım edecek misin, etmeyecek misin?"

Paşa sigarasından son bir nefes aldı ve sigarasını ayağıyla ezdikten sonra yüzündeki yağmur damlalarını sildi. Aleksandr bunun gereksiz bir hareket olduğunu düşündü. "Sana yardım edeceğim; ama Teğmenin bunu onaylamayacak. Beni öldürmek istiyor."

"Bırak da onu ben düşüneyim," dedi Aleksandr.

Ospenski'yi ikna etmek kolay olmadı.

Aleksandr, Paşa'nın birliğini aralarına katacaklarını söylediğinde, Ospenski, "Sen delirdin mi?" dedi.

"Daha iyi bir fikrin var mı?"

"Gronin'in takviye kuvvet gönderdiğini söylememiş miydin?"

"Yalan attım. Adamlarımı buraya çağır lütfen."

"Bence kumandanı öldürelim ve silahlarla adamlarımız gelene kadar ormanda bekleyelim."

"Kumandanı öldürmeyeceğim ve hiçbir şeyi beklemeyeceğim. Onlar gelmeyecek."

"Yüzbaşı, belirlenen kurallara uymuyorsunuz. Almanları mahkûm olarak yanımıza alamayız. Kumandanlarını vurmamız gerekiyor."

"Teğmen bana adamlarımı getir ve bu saçmalığa bir son ver."

"Yüzbaşı!.."

"Teğmen! Hemen şimdi!"

Ospenski şüphe içinde Aleksandr'ın yanında duran, elleri çözülmüş olan Paşa'ya baktı. Ospenski ve Paşa bir süre bakıştılar. "Yüzbaşı, onu çözdünüz mü?" dedi Ospenski alçak bir ses tonuyla.

"Neden düşünmen gerekenleri düşünüp, gerisini bana bırakmıyorsun? Git çabuk!"

Aleksandr, Ospenski ve Telikov'un emrinde on dört er ve iki çavuş vardı. Paşa'nın taburuyla birlikte, Alman tutuklular dışında, sayıları altmıştan fazla olacaktı. Paşa'ya yanına gelmesini işaret etti.

"Adamlarımın, onlara seslendiğim zaman ben olduğumu anlamaları gerekiyor," dedi Paşa.

"Pekâlâ," dedi Aleksandr. "Ben yanında dururum, sen de bağırırsın. Böylece senin olduğunu anlarlar."

Ospenski, Aleksandr'ın önünü kesti. "Size saygım sonsuz efendim. Ancak ateş hattına gidemezsiniz."

"Gideceğim Teğmen," dedi Aleksandr, onu makineli tüfeğiyle kenara çekerek.

"Yüzbaşı," dedi Ospenski. "Efendim hiç satranç oynadınız mı? Satrançta, karşı tarafın vezirini almak için kendi vezirinizi feda etmeniz gerektiğini biliyor musunuz? Adamları hem onu hem de sizi vuracak."

Aleksandr başını salladı. "Ben vezir değilim Ospenski. Beni öldürmek yerine daha iyi işler başarmaları gerekiyor."

"Sizi öldürüp oyunu kazanacaklar. O herifi tek başına gönderin. Kurşunlara hedef olabilir. Bu umurumda değil. Ama size bir şey olursa, kumandanımız kalmaz."

"Yanılıyorsun Teğmen. Sen varsın. Şu anda ormanda ilerleme emri altındayız." Ses tonunu alçalttı. "En sonunda bunun nedenini anladım. Bunun sebebi Vlasoviteler. Stalin Sovyet pisliklerinin -bizim- diğer Sovyet pisliklerini -onları- öldürmesini istiyorlar." Paşa biraz ileride duruyordu. Aleksandr bunları duymasını istemiyordu. Ospenski yi kolundan çekerek ileri götürdü. "Sadece bir talimat var -ilerlemek- ve sadece bir sorumluluğumuz var -adamlarımızı kurtarmak. Adamlarımızı kurtarmak uğruna Metanov'un hayatını bağışlamaz mıydın?"

"Hayır!" dedi Ospenski. "O vatan hainini kendi ellerimle öldürürdüm."

"Nikolay," dedi Aleksandr alçak bir sesle. "Ona dokunacak olursan, ölürsün. Sadece içinde bulunduğum durumu anla ve içindeki coşkuya yenilip kazara bir şey yapma. Gözüm üzerinde. Ona bir şey olursa, seni suçlarım."

"Efendim..."

"Anlıyor musun?"

"Hayır!"

"O adam karımın kardeşi," dedi Aleksandr.

Ospenski'nin yüz ifadesi değişti. Aleksandr ne hissettiğini saptayamıyordu. Sanki Ospenski böyle bir şeyi bekliyor gibiydi. Bakışları farklıydı. Sonra Ospenski, "Bunu bilmiyordum," dedi.

"Nereden bilecektin ki?"

Aleksandr ve Paşa görevlerine başladılar. Öğleden sonraydı. Ormanda yaprakların sesinden başka bir şey duyulmuyordu. Rahatsız edici ve anlam verilemeyen bir sessizlik. Yanan bir dal kırılarak yere düştü ama kasım yağmuruyla ıslanıp çabucak söndü. Paşa Metanov, Aleksandr'dan on metre ileride durdu ve bağırdı. "Ben Kumandan Kolonçak'ım. Beni duyabiliyor musunuz? Bana hemen Teğmen Borov'u çağırın."

Ormandan ses gelmedi. "Ateş etmeyin ve bana Borov'u getirin," diye bağırdı.

Bir mermi atıldı ve son anda Paşa'yı ıskaladı. Aleksandr gözlerini kapayıp bu yaptıklarının çılgınlık olduğunu düşündü. Onu, ateşin ortasında tek başına bırakmayacaktı. Paşayı yanına çağırdı ve bir daha sesleneceği zaman bir çavuşunun Metanov'un önünde siper olarak onu korumasını istedi. Diğer taraftan başka mermi gelmedi. Kısa bir süre sonra birinin, "Kumandan Kolonçak," diye bağırdığını duydu.

"Benim Borov," dedi Paşa.

"Parola ne?"

Paşa, Aleksandr'a baktı. "Sana bunu sorsalar bilebilir miydin?"

"Hayır."

"Tahmin eder miydin?"

"Oyun oynama. Burada adamlarının hayatı söz konusu."

"Hayır, senin adamlarının hayatı söz konusu."

"Ona parolayı söyle Paşa."

"İlmen gölü kraliçesi," diye bağırdı Paşa beyaz bir mendil sallayarak.

Aleksandr acı içinde bir süre sessiz kaldıktan sonra, "Kız kardeşin, savaşın ortasında isminin geçtiğini duysa, eminim çok sevinirdi," dedi.

Borov, otuz metre ilerideki ağaçların arasından onlara doğru gelmeye başladı. İki düşman taburu ayıran tek şey bu ağaçlardı. Bir saat içinde hep beraber savaşmaya başlayacaklardı. Aleksandr ormanda, dağlarda, çamurda, çalılar arasında, gölgeler arasında ve kırılan dallar altında çok bulunmuştu. Başını öne eğdi. Savaşın en azından şimdilik biteceğini bildiğinden mutluydu. Paşa'nın, kendisine inanamayan Borov ile konuştuğunu duydu. "Teslim olmamak için izninizi istiyoruz efendim."

"Bu isteğiniz reddedildi," dedi Paşa. "Çıkış yolu görüyor musunuz?"

"Onurlu bir şekilde ölmek," dedi Borov.

Aleksandr bir adım ileri attı. "Adamlarına silahlarını bırakmalarını ve öne çıkmalarını söyle."

"Yüzbaşı!" diye araya girdi Paşa. "Bununla ben ilgileneceğim." Borov'a döndü. "Almanlar da hapishaneye atılacak."

Borov güldü. "Onlan teslim mi edeceğiz? Buna sevinecekler."

"Buna zorunlular."

"Geri kalanımız ne olacak?"

"Kızıl Ordu için savaşacağız."

Borov söylenenlere inanamayarak bir adım geri çekildi. "Yüzbaşı, neler oluyor? Bu imkânsız."

"Olan şu Borov, ben tutuklandım. Bu yüzden seçme şansınız yok. Benim hayatta kalmam için bunu yapmalısınız."

Borov gerçekten de başka seçeneği yokmuş gibi başını öne eğdi.

Kısa bir süre sonra Paşa, "Borov bana her zaman sadık olacaktır. Senin için Ospenski ne kadar önemliyse, benim için de o öyle," dedi Paşa.

"Ospenski benim için önemli değil," dedi Aleksandr.

"Dalga geçiyorsun." Paşa duraksadı. Adamları önlerinde, Almanların ise ellerini bağlamış bir şekilde Sovyet kampına geri dönerlerken "Aleksandr, ona güveniyor musun?” diye sordu.

"Kime?"

"Ospenski'ye."

"Herkese güvendiğim kadar."

"Bunun anlamı ne?"

"Sen bundan ne anlıyorsun?"

Paşa öksürdü. "Ona özel konularda güveniyor musun?"

"Özel konularda hiç kimseye güvenmem," dedi Aleksandr karşıya bakarak.

"Bu iyi," dedi Paşa. "Onun güvenilir biri olduğundan pek emin değilim."

"Bana yıllardır sadık ve güvenilebilecek biri; ama ben yine de güvenmiyorum."

"Bu iyi," dedi Paşa.

Aleksandr birçok konuda haklı çıktı. Ne sovyet takviye kuvvetleri ne de yardım geldi. Bu yüzden Paşa'ya ve Rus askerlerine Kızıl Ordu üniforması veremediler. Kırk ikiden fazla adamını kaybetmiş olmasına rağmen onları kanlı üniformalarıyla gömmüştü. Şimdi ise üzerlerinde Alman üniforması olan ve Alman tarzında tıraş edilmiş kırk iki adamı vardı. Aleksandr onlara Ruslar gibi tıraş olmayı emretmişti; ama üstlerinde hâlâ Alman üniformaları vardı.

Paşa da birçok konuda haklı çıktı. Alman takviye güçleri Rus taburuna bakmak için dağın eteklerine inmişti ve Paşa'nın adamlarını bulmak yerine Aleksandr'ın taburuyla karşılaşmıştı. Görünürde hiçbir Vlasovite yoktu. Silahları ve el bombaları Aleksandr'ınkilerden fazla olmasına rağmen Aleksandr'ın avantajı vardı. Askeri kariyerinde ilk

kez dağların tepesindeydi. Alman Topçu birliği zor, piyade birliği ise kolay bir şekilde yenilgiye uğratılmıştı. Adamları dağdan indiğinde, kayıpları sadece beş askerdi. Aleksandr bundan sonra hep dağın tepesinde savaşacağını söyledi.

Paşa, Almanların Aleksandr'ı durdurmak için bir seferliğine bir avuç asker gönderdiklerini; ancak bir dahaki sefere binlerce asker göndereceklerini söyledi.

Paşa haklı çıkmaya devam etti.

Kutsal Haç dağlarının diğer tarafında daha fazla orman ve savaş vardı. Daha fazla topa, makineli tüfeğe ve el bombasına sahiptiler. Orada daha az yağmur yağıyor ve daha fazla ateş açılıyordu.

Aleksandr'ın taburundan beş kişi daha eksildi. Ertesi gün daha fazla Alman geldi ve tabur üç mangaya düştü. Bandajları ve ağrı kesicileri yoktu. Adamları savunmaya geçecek ve siper hazırlayacak zaman bulamıyorlardı. Ağaçların arkasına saklanıyorlardı; ama top ateşleri ve el bombaları ağaçları, bir bir yıkıyordu. Adamları da öyle. Kopan bacaklarını dikecek bir şeyleri yoktu.

Dört gün sonra geriye iki manga, yirmi adam kaldı. Aleksandr, Paşa, Ospenski, Borov ve on altı asker.

Aleksandr'ın adamlarından biri ormanda bir böcek tarafından ısırıldı ve ertesi gün öldü. Geriye kaldı on dokuz kişi. Paşa'yla karşılaşmadan önceki sayılarına düşmüşlerdi. Ama ellerinde sekiz mahkumları vardı.

Alman ordusu ilerlemiyordu; ama geri de çekilmiyordu. Sessiz de kalmıyorlardı. Tek amaçları Aleksandr'ın taburunu ortadan kaldırmak gibiydi.

Aleksandr beşinci günü de atlatmayı başardı; ancak hiç el bombası kalmamıştı ve tüfeklerindeki mermi yok denecek kadar azdı. Borov öldürülmüştü. Paşa onu ıslak yapraklar altındaki çamura gömerken ağladı.

Sonra Çavuş Telikov öldü. Ospenski, onu gömerlerken ağladı.

Bandaj ve yiyecek kalmamıştı. Yağmur sularını toplayarak mataralarına doldurdular. Morfin ve ilaçlar bitmişti. Aleksandr adamlarının bandajını artık kendi yapıyordu.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu Paşa.

"Benim gücüm kalmadı," dedi Aleksandr.

Tek seçenek geri çekilmekti.

Aleksandr geri dönmeye hazır olan Ospenski'ye, "Geri çekilemeyiz," dedi.

"Evet Teğmen," dedi Paşa. "Geri çekilmenin cezasının ölüm olduğunu biliyorsun."

"Canın cehenneme!" dedi Ospenski. "Seni ölümle cezalandırmak isterdim."

Aleksandr ve Paşa birbirine baktı. "Almanları ölüm için neden seçtiğimi merak ediyordun."

"Hayır," dedi Ospenski. "Sen Almanları kendi adamların olarak kabullendin, lanet herif!"

"Kendi halkımızın savaşa nasıl baktığını gör!" diye bağırdı Paşa. "Seni burada bırakıp hiçbir şekilde destek olmadılar ve ölüme terk ettiler. Sana hakaret ettiler ve Rusya'ya karşı cinayet işlediler! Başka bir yerde böyle bir şeyin olduğunu duydun mu hiç? Hangi orduda böyle bir şey oluyor? Söyle bana. Bir de bana yaptıklarımın nedenini soruyorsun,”

Aleksandr, Olaya çok kişisel bakıyorsun Paşa. Sence bizim ölmemiz kimin umurunda?" diye sordu.

Hiç konuşmadan birbirlerine baktılar ve Aleksandr konuşmasını bitirip kırılan bir ağaca yaslanarak oturdu ve bıçağıyla bir dalı oymaya başladı. Başka bir ağacın dibinde oturan Ospenski, Aleksandr'a bu gereksiz işleri bırakması için seslendi. Aleksandr ise bu sopayla balık tutacağını ve karnını doyuracağını, Ospenski'nin ise açlıktan ölmesine izin vereceğini söyledi. Paşa, Borov'un onlar için

balık tuttuğundan, onun en iyi arkadaşı olduğundan ve yıllarca sağ kolu olduğundan bahsetti üzgün bir şekilde. Ospenski ise Vistula nehrine lanetler okumaya başlamıştı. Aleksandr ikisinin de çenesini kapatmasını söyledi. Akşam oldu.

Aleksandr ve Tatyana saklambaç oynuyordu. Aleksandr sessiz bir halde ormanda duruyor ve onu bekliyordu. Böcek ve arı sesleri dışında hiçbir şey duymuyordu. Tatyana'dan çıt yoktu. Yavaşça ilerlemeye başladı. "Ahh Tanya," dedi ona. "Neredesin minik Tanya? Neredesin? Benden iyi saklansan iyi olacak; çünkü içimden bir ses seni bulmam gerektiğini söylüyor." Onu güldürmeyi umut ediyordu. Konuşmayı keserek dinledi. Hiç ses yoktu. Bazen, yakınında olduğunda, ona verdiği silahın tetiğini çektiğini duyuyordu. Ama bugün hiç ses yoktu.

"Oh Tanya!" Ormanda yürüyor ve her birkaç saniyede bir arkasına bakıyordu. Bu oyun bir keresinde, Tatyana arkasından yaklaşıp silahı böbreklerine dayadığında bitmişti. "Tatya, sana çok önemli bir şey söylemeyi unuttum. Beni dinliyor musun? "

Dinledi; ama hiç ses gelmedi. Gülümsedi.

Başına yosun geldi. Yine aynı şeyi yapıyordu. Hemen yukarıya baktı. Orada değildi. Etrafına bakındı. Onu göremedi. Böyle zamanlarda Aleksandr'ın kamuflaj atletini giyiyor ve adeta görünmez oluyordu. Aleksandr gülmeye başladı." Tatişya, bana yosun fırlatmaktan vazgeç; çünkü seni bulursam..." Bir ses duyup başını kaldırdı. Yukarıdan kafasına bir kova su dökülüyordu. Sırılsıklam oldu. Kova ağacın bir dalından sarkıyordu ve Tatyana görünürde değildi. Kovanın ipi alçaldı ve Aleksandr'ın sağındaki kütüğün arkasına indi. "Pekâlâ, bu kadar yeter. Bekle bakalım Tanya," dedi ıslak tişörtünü çıkararak. "Başın büyük belada!" Kütüğe yaklaştı ve aniden bir ses duydu. Sonra da saçları ve yüzü beyaz bir toza bulandı. Bu undu ve ıslak saçlarına yapışmıştı. Aleksandr buna inanamadı. Onu ormanda tuzağa düşürmeyi; üzerine önce su sonra da un dökmeyi ne zamandan beri planlıyordu? Ne kadar zor bir iş başarmış olmasına şaşırarak, "Bu kadarı yeter Tanya! Eğer önceden

başının belada olduğunu düşünüyorsan, sana şimdi nasıl bir..." dedi. Kütüğe doğru yürüdü ve arkasında bir nefes sesi duyunca, dönmeden onu yakaladı. Aslında onu değil; silahı yakalamıştı. Tatyana çığlık atarak silahı bıraktı ve ormanda koşmaya başladı. Aleksandr onu takip etti. Ormanın nehrin bu tarafındaki kısmı çok büyük ağaçlarla kaplıydı -Molotov'dan Lazarevo'ya uzanan çam ağaçlarına ya da kulübelerinin etrafındaki ağaçlara benzemiyordu. Çok fazla uzamış otlar ve yosunlar vardı. Ağaçların sarkan dalları ve kesilmiş olan kütükler Aleksandr'ı yavaşlattı. Tatyana'ya ise hiçbir şey engel olmuyordu. Kütüklerin üstünden atlıyor; dalların altından eğilerek geçiyordu. Yerden yosun ve yaprak alıp Aleksandr'a fırlatmayı bile başarıyordu.

Aleksandr'ın canına tak etti. "Arkana bak!" diye bağırdı amaç onu yandan yakalamaktı. Yoluna çıkan otları umursamadan üç kütüğün üzerinden atladı ve Tatyana'nın önüne çıktı. Sonra da silahını ona doğrulttu. Islaktı ve her tarafında unlar vardı. Tatyana çığlık atarak arkasını dönüp koşmaya başladı. Ancak buna fırsat bulamadan, Aleksandr üstüne atlayıp onu yere yatırdı. "Nereye gittiğini sanıyorsun?" dedi kaçmaya çalışan Tatyana'yı yere yatırarak. "Ne yaptığını düşünüyorsun akıllı kız? Şimdi nereye gideceksin?" Unlu yüzünü Tatyana'nın temizyanaklanna sürdü.

"Kes şunu!" diye bağırdı. "Beni kirleteceksin!"

"Seni kirletmekten daha fazlasını yapacağım."

Tatyana, Aleksandr'ın altından çıkabilmek için büyük bir mücadele verdi ve onu gıdıklamaya çalıştı. Aleksandr ellerini tutup başının üstüne koydu. "Başının nasıl bir belada olduğunu tahmin bile edemezsin, un fırlatan Nazi. Ne düşünüyordun? Bunu ne zamandan beri planlıyordun?"

"Beş saniyeden beri," dedi gülerek. "Çok safsın!" Hâlâ elinden kurtulmaya çalışıyordu.

Ellerini başının üstünde tuttu ve bileklerini kavradı. Sonra da kamuflaj tişörtünü yukarıya çekerek, midesini ve göğüslerini ortaya

çıkardı. "Benimle savaşmayı bırakacak mısın?" dedi. "Pes ediyor musun?"

"Asla!" diye bağırdı. "Ayaklarının dibinde ölmek bile..."

Aleksandr kirli sakallarını karnına sürterek onu gıdıkladı. "Kes şunu!" dedi Tatyana. "Bana işkence etmekten vazgeç. Beni öpücük hapishanesine koy."

"Öpücük hapishanesi senin gibiler için çok fazla. Daha katı bir cezayı hak ediyorsun. Pes ediyor musun?" dedi.

"Asla!"

Karının, ağzı ve kirli sakallarıyla bir kez daha gıdıkladı. Aleksandr, dikkatli olması gerektiğini biliyordu. Bir keresinde onu çok fazla gıdıklamış ve bayılmasına sebep olmuştu. Şimdi ise kontrolsüz bir şekilde gülüyor ve bacaklarını havada sallıyordu. Bacaklarımı onunkilerin üstüne koydu; ellerini başının üstünde tutmaya devam etti ve dilini vücudunda gezdirmeye başladı. "Pes ediyor musun?" diye sordu bir kez daha.

"Asla!" diye bağırdı. Aleksandr kendini biraz kaldırarak, Tatyana'nın meme ucunu ağzına aldı. Bağırma tonu değişene kadar da durmadı.

Biran duraksadı. "Sana tekrar soracağını. Pes ediyor musun?"

İnleyerek Hayır," dedi. Duraksadı. "Beni öldürsen daha iyi olacak asker... Tekrar sessiz kaldı. "Bütün silahlarını kullan."

Aleksandr ellerini başının üstünde tutarak, onunla yosunlar arasında sevişti. Tatyana pes edene kadar da durmadı. Nefes nefese kalana kadar devam etti. "Şimdi ne diyorsun mahkûm?"

Tatyana, "Lütfen efendim, biraz daha istiyorum," diye mırıldandı.

Gülmeyi kestikten sonra ona daha fazlasını verdi.

"Pes ediyor musun?"

Sesi zor duyuluyordu. "Lütfen efendim, biraz daha istiyonım..."

Biraz daha verdi.

"Ellerimi bırak," diye fısıldadı Tatyana."Sana dokunmak istiyorum."

"Pes ediyor musun?"

"Evet ediyorum."

Ellerini bıraktı ve Tatyana ona dokundu.

Tatyana'nın da yüzü, göğüsleri ve karnı un içinde kalmıştı. Un, yosun ve Aleksandr...

"Haydi kalk," diye fısıldadı.

"Kalkamam," dedi Tatyana. "Kıpırdayamıyorum."

Onu Kama nehrine kadar kucağında taşıdı ve orada, birlikte balıkların arasında yıkandılar.

"Seni öldürmenin kaç yolu var?" dedi Aleksandr onu kendine çekip öperek.

"Sadece bir," dedi Tatyana yüzünü ıslak boynuna sürterek.

Polonya'nın soğuk ormanlarında, Aleksandr, Paşa, Ospenski ve geriye tek kalan çavuşları Demko, çalılıkların arasına saklandı. Kuşatılmışlardı; cephanelikleri kalmamış; kapkara olmuşlardı; kana bulanmışlar ve ıslaktılar.

Aleksandr ve Paşa oturmuş parlak bir fikir bulmayı ya da ölümü bekliyordu.

Almanlar gaz dökerek önlerindeki ormanları yaktı. Sağları ve solları alevler içindeydi.

"Aleksandr..."

"Paşa, biliyorum." Sırtlarına ağaca yaslamışlardı. Aralarında birkaç metre vardı. Alevler Aleksandr'ın yüzünü ısıtıyordu.

"Kapana sıkıştık."

"Evet"

"Hiç mermimiz kalmadı."

"Evet." Aleksandr bir tahta parçasını oyuyordu.

"Her şey bitti, öyle değil mi? Kaçış yolu yok."

"Öyle sanıyorsun; ama var. Sadece bunu düşünemiyoruz."

"Düşündüğümüzde ölmüş olacağız,” dedi Paşa.

"O halde biraz daha hızlı düşünsek iyi olur." Paşa'ya baktı. Tatyana'nın kardeşini bu ormandan çıkarmanın bir yolunu bulmalıydı. Onu, Tatyana için kurtarmalıydı; ama bu karanlığın içinde zaman ilerledikçe, onu kurtaramayacağını düşünmeye başlıyordu.

"Teslim olamayız."

"Öyle mi?"

"Evet. Almanların bize nasıl davranacağını düşünüyorsun? Yüzlerce adamlarını öldürdük. Bize iyi davranacaklarını mı sanıyorsun?"

"Bu bir savaş. Bizi anlayacaklardır. Ayrıca daha alçak sesle konuş Paşa." Aleksandr, Ospenski'nin onları duymasını istemiyordu. Ospenski ise her şeyi duyuyordu.

Paşa sesini alçalttı. "Geri dönemeyeceğimi çok iyi biliyorsun."

"Biliyorum."

Sessiz kaldılar ve Aleksandr -ellerini ısıtmak için- dalı oymaya devam etti. Paşa, makineli tüfeğini temizledi ve aniden bir kahkaha kopardı.

"Ne düşünüyorsun Paşa?"

"Hiçbir şey. Burada ölmenin ne kadar ironik olduğunu."

"Neden ironik."

"Babam buraya uzun zaman önce gelmişti. Barış zamanında. Polonya'ya iş için gelmişti! Bundan çok etkilenmiştik. Hepimize değişik hediyeler getirmişti. Bana aldığı kravatı rengi solana kadar taktım. Daşa, Polonya çikolatalarından daha lezzetli bir şey

olamayacağını düşünmüştü ve kolu kırık olan Tanya, babamın ona verdiği elbiseyi giymişti."

Aleksandr dalı oymayı bıraktı. "Ne elbisesi?"

"Bilmiyorum. Beyaz bir elbise. O elbiseyi giymek için çok zayıf ve küçüktü. Ayrıca kolu da alçıdaydı. Ama yine de giydi."

"Elbisenin..." Aleksandr'ın boğazına bir şey düğümlendi. "Elbisenin üstünde çiçekler var mıydı?"

"Evet. Kırmızı güller vardı."

Aleksandr derin bir iç geçirdi. "Baban elbiseyi nereden almış?"

"Sanırım Swietokryzst kasabasındaki pazardan. Tanya o elbiseyi kutsal kabul eder ve her pazar giyerdi."

Aleksandr gözlerini kapadı ve hareket etmeden durdu.

Bir süre sonra Paşa'nın sesiyle irkildi. "Sence kız kardeşim böyle bir durumda ne yapardı?"

Aleksandr gözlerini kırpıştırdı ve Tatyana'nın o elbiseyle bankta oturup dondurma yiyen; Mars bölgesinde o elbiseyle yalın ayak dolaşan, yine aynı elbiseyle Molotov kilisesinin merdivenlerinden karısı olarak inen halini aklından silmeye çalıştı.

"Geri döner miydi?" diye sordu Paşa.

"Hayır. Dönmezdi." Kalbi sıkıştı. Bunu Aleksandr ondan ne kadar isterse istesin, bir şey değişmezdi.

Aleksandr makineli tüfeğini alarak Paşanın yanına gitti ve Ospenski oturduğu ağacın altından kalkıp yanlarına gelmeden, "Paşa! Senin hamile kız kardeşin Rusya'dan tek başına kaçtı. Silahları vardı; ama bunları asla kullanmazdı. Hiç kimseyi öldürmeden, bir el ateş etmeden, karnında bebeğiyle ve tek başına bataklıklar içinde ilerleyerek Helsinki'ye gitti. Finlandiya'ya ulaştıysa, daha da uzağa gittiğine eminim. Kadere inanmalıyım. Seni buldum. Buraya boşu boşuna gelmediğimi biliyordum. Şu anda dört, eğer Almanları sayarsak da sekiz adamımız var. Onlar bizim rehinelerimiz. Bıçaklarımız, süngümüz ve kibritimiz var. Silah

yapabiliriz ve Tanya'nın aksine, onları kullanabiliriz. Burada oturup her şey bitmiş gibi davranmayı bırakalım. Tatyana'dan daha güçlüyüz ve bunu gösterelim. Kolay olmayacak; ama denemeliyiz. Öyle değil mi?"

Yüzü ve saçları çamur içinde olan Paşa kıpırdamadan durdu. Aleksandr istavroz çıkardı. "Alevler içindeki bu ormandan diğer tarafa geçmeliyiz Paşa. Tek yapmamız gereken Almanlara yaklaşmak."

"Bu delilik; ama kabul ediyorum."

Mahkûmları ve Ospenski'yi ikna etmek zor oldu.

"Endişelendiğin ne?" diye sordu Aleksandr. "Nefes alma kapasiten bizimkinin yarısı. Dumanlar arasından kurtulmak senin lehine olacak."

"Dumanı solumayacağım; ama yanıp kül olacağım," dedi Ospenski.

En sonunda herkes harekete geçmeyi kabul etti. Aleksandr onlara başlarını korumalarını söyledi.

Paşa boş makineli tüfeğini omzuna atarak, "Hazır mısın?" dedi.

"Hazırım," dedi. "Çok dikkatli ol Paşa. Ağzını kapa."

"Bir yandan koşup bir yandan ağzımı kapayamam. Bana bir şey olmaz. Unutma ki, Almanlar, içinde olduğum treni yakmıştı. Önceden de ateş içinde bulundum. Haydi gidelim. Kaskın içinde nefes alabilirim. Sadece beni susuz bırakmayacağına söz ver."

"Bırakmayacağım," dedi Aleksandr boş tüfeğini omzuna atıp ağzını ıslak bir havluyla kapatarak.

Ateşin içine daldılar.

Aleksandr, yanan ormanın içinde koşarlarken, ağzına bağladığı ıslak havluyla nefes alıp veriyordu. Ospenski elinden geldiği kadar nefesini tuttu ve ıslanan yağmurluğunun içinde nefes alıp vermeye

çalıştı. Paşa ise doğrudan dumanların içine dalmıştı. Aleksandr onun cesur ve aptal olduğunu düşünüyordu. Bir şekilde alevlerin arasından geçmeyi başardılar. Islak kıyafetleri burada işe yaramış ve tutuşmamıştı. Bütün adamların başı kazılı olduğundan, saçlarının da alev alması gibi bir olasılık yoktu. Mahkûmlardan biri şanssızdı: üzerine yanan bir dal düşmüştü ve bilincini kaybetmesine neden olmuştu. Diğer Almanlardan biri onu sırtüstü yere yatırdı ve yoluna devam etti.

Ateş arkalarında kaldığında Aleksandr, Paşa'ya baktı ve onun cesur değil, aptal olduğunu gördü. Yüzü sapsarıydı. Yavaşladı ve sonra durdu. Hâlâ ateşin ortasında sayılırlardı.

Aleksandr koşmayı bıraktı. "Sorun ne?" derken ağzındaki havluyu çekti ve hemen öksürmeye başladı.

"Bilmiyorum," dedi Paşa boğazını tutarak.

"Ağzını aç."

Paşa ağzını açtı; ama bunun bir yararı olmadı. Bir ağaç gibi aniden yere yığıldı. Boğazına yemek kaçmış gibi bir ses çıkarıyordu ve nefes alamıyor gibiydi.

Aleksandr ağzındaki ıslak havluyu Paşa'nın ağzına ve burnuna koydu. Bunun bir faydası olmadığı gibi, Aleksandr da öksürmeye başladı. Alevler, diğer taraftaki düşman ateşinden daha kötüydü. Ospenski kolunun üstüne dayanmıştı. Kalan Almanlar ilerlemişti ve geriye kalan son er Demko, onları makineli tüfeğiyle kontrol altında tutuyordu. Önlerinde onlarca metrelik bir yol vardı; ama Aleksandr, Paşa'yı bırakamıyor ve çalılıklar arasında ilerleyemiyordu. Ne ileri gidebiliyor; ne de dönebiliyordu.

Bir şey yapılmalıydı. Paşa nefes almaya çalışıyor; ama beceremiyordu. Aleksandr, Paşa'yı sırtına aldı; ıslak havluyla tekrar kendi ağzını kapadı ve koşmaya başladı. Ospenski de onunla koşuyordu.

Aleksandr, Paşa'yı taşıyarak ne kadar zaman kaybetmişti? Otuz saniye mi? Bir dakika mı? Bunu söylemek zordu. Paşa'nın nefes

alma mücadelesine göre değerlendirildiğinde, çok uzun bir zaman geçmişti. Kısa bir süre sonra her şey için çok geç olacaktı. Dumanlar azalmaya başlayınca Ospenski'yi çağırdı.

"Doktor nerede?" diye sordu Aleksandr.

"Doktor öldü. Hatırlamıyor musunuz? Kaskını aldık."

Aleksandr net hatırlayamıyordu.

"Asistanı yok muydu?"

"Asistan yedi gün önce öldü."

Aleksandr sırtındaki Paşa'yı dikkatli bir şekilde indirdi ve yere oturarak onu kollarının arasına aldı. Ospenski onlara baktı. "Neyi var?"

Bilmiyorum. Vurulmadı. Hiçbir şey yutmadı." Aleksandr her ihtimale karşı Paşanın boynunu vücudu gibi düz bir hale getirdi ve elini ağzına sokarak bir şey olup olmadığını kontrol etti. Sonra yemek borusuna uzandı ve bir tıkanıklık olduğunu fark etti. Boğazında hamur gibi bir şey vardı. Aleksandr hemen dizlerinin üstüne çöktü ve Paşa'nın boğazına nefes verdi. Hiçbir şey olmadı. Nefes vermeye devam etti. Yine bir şey değişmedi. Yemek borusu hâlâ tıkalıydı. Aleksandr korkmaya başladı. "Neler oluyor?" diye mırıldandı. "Onun neyi var?"

"Bunu daha önce görmüştüm," dedi Ospenski. "Sinyavino'da bazı askerler duman zehirlenmesinden ölmüştü. Boğazları dumanla tamamen tıkanıyordu. Yutkundukları zaman ise ölüyorlardı." Ağzına ıslak bir havlu kapattı. "Onun işi bitti," dedi Ospenski. "Nefes alamıyor. Onun için yapabileceğiniz bir şey yok."

Aleksandr, Ospenski'nin ses tonunda bir memnuniyet olduğuna yemin edebilirdi. Ona cevap verecek zamanı yoktu. Paşayı yere yatırdı ve ıslak havluyu başının altına yerleştirerek başını hafifçe arkaya eğip boğazını görmeye çalıştı. Sırt çantasını karıştırarak kalemini buldu. Kalem neyse ki kırılmıştı ve mürekkebi akmamıştı. Sovyetlerin iyi imalatına şükretti. Kalemi parçalayarak delik kısmı bir kenara ayırdı ve bıçağını çıkardı.

"Ne yapacaksınız Yüzbaşı?" diye sordu Ospenski, Aleksandr'ın elindeki bıçağı göstererek. "Boğazını mı keseceksiniz?"

"Evet," dedi Aleksandr. "Şimdi çeneni kapat ve benimle konuşmayı kes."

Ospenski diz çöktü. "Çok patavatsız oldum."

"Boğazına ışık tut ve kıpırdatma. Senin işin bu. Bu plastik tüpü ve ipi de tut. Sana söylediğim zaman tüpü bana ver. Anladın mı?"

Hazırlandılar. Aleksandr derin bir nefes aldı. Zamanı olmadığını biliyordu. Parmaklarına baktı. Titremiyordu.

Paşanın boğazındaki âdemelmasını buldu ve biraz daha aşağıya inerek yemek borusuna ulaştı. Dikkatli davranırsa, hafif bir yarık açarak tüpü Paşanın boğazına sokabilir ve nefes almasını sağlayabilirdi. Ama bu çok küçük bir kesik olmalıydı. Şimdiye kadar hiç böyle bir şey yapmamıştı. Elleri, Tanya gibi ince işler yapmaya müsait değildi. "Başlıyoruz," dedi nefesini tutup bıçağını Paşanın boğazına götürerek. Ospenski'nin, fener tutan eli titriyordu. "Teğmen, Tanrı aşkına elini titretme."

Ospenski bunun için çaba sarf etti. "Bunu daha önce yaptınız mı Yüzbaşı?"

"Hayır. Ama yapan birini gördüm."

"Başarıyla mı sonuçlandı?"

"Pek sayılmaz," dedi Aleksandr. Bunu iki doktorun yaptığını görmüştü. İki askerde kurtarılamamıştı. Birisinin boğazı çok derin kesilmiş ve yemek borusu zarar görmüştü. Diğeri ise nefes alabilmişti; ama gözlerini açamamıştı.

Aleksandr yavaşça Paşa'nın boğazında iki santimetrelik bir yarık açtı. Bıçağa dayanıklıydı. Sonra kan akmaya başladı ve ne kadar kestiğini görmesi zorlaştı. Bisturiye ihtiyacı vardı; ama elinde olan tek şey, tıraş olduğu ve adam öldürdüğü bıçaktı. Biraz daha derin kesti ve bıçağı dişlerinin arasına alarak deriyi parmaklarıyla araladı. Kıkırdak ortaya çıkmıştı. Ademelmasının altındaki zarı kesti ve

Paşa'nın boğazından, içeriye nefes girdiğine dair bir ses geldi. Aleksandr deriyi elleriyle tutmaya devam etti ve ciğerlerine yeterince hava gitmesini sağladı. Bu, nefes almak için burnu ve ağzı kullanmaya benzemiyordu; ama işe yarayacaktı.

"Kalemi ver Teğmen."

Ospenski kalemi uzattı.

Aleksandr kısa, plastik tüpü deliğe yerleştirdi ve nefes borusunun arkasına gitmemesine özen gösterdi.

Aleksandr da derin bir nefes aldı. "Başardık Paşa," dedi. "Ospenski, ipi ver." İpin bir ucunu tüpe, diğer ucunu ise Paşa'nın boynuna bağladı. Böylece tüp sabit duracaktı.

"Duman ne zaman çıkıyor?" diye sordu Aleksandr.

"Ben nereden bileyim?" dedi Ospenski. "Benim gördüğüm kadarıyla, boğazlarına duman kaçan adamların çoğu duman çıkmadan önce öldü. Bu yüzden bilmiyorum."

Paşa, Aleksandr'ın kollarında yatıyordu ve pis plastik tüple nefes alıyordu. Aleksandr nefes almak için mücadele veren Paşa'nın çamur kaplı yüzüne bakıyor; savaşın sonunda ölümü bekler hale geldiklerini ve Paşa'nın Sovyet yapımı bir kalem sayesinde nefes alabildiğini düşünüyordu.

Bir zamanlar Grinkov, Marazov, Verenkov, gözlüklerini kaybeden Telikov, Yermenko ve Daşa hayattaydı. Aleksandr bile ölümle karşı karşıya gelmiş; kendini Ladoga gölündeki buzların üstünde kanlar içinde yatar halde bulmuştu. Buzlar üstünde, kaskı bir kenara fırlamış halde ve vücudundan kanlar akarken öylece beklemişti.

Ama Aleksandr, nefes almak kadar kısa bir süre içinde sevilmişti. Derin bir nefes süresinde sahiplenilmişti.

"Paşa beni duyabiliyor musun?" diye sordu Aleksandr. "Duyabiliyorsan gözlerini kırp."

Paşa gözlerini kırptı.

Aleksandr susarak derin derin nefes aldı ve aklına bir şiir, *Soğuk Gecede yere Yığılan Adamın Fantezisi*, geldi:

Bir keresinde boş boş dolanırken,
Bir kaldırımın altın taşlarında mutluluğu buldum.
Şimdi görüyorum ki,
O sıcaklık şiirmiş.
Tanrım, gökyüzünün eski,
Yıdız yiyen battaniyesini küçült,
Böylelikle onu sırtıma alıp huzurla yatayım.

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

New York, Ekim 1944

EDWARD LUDLOW, ELLİS ADASI Hastanesinin odasına girdi ve Tatyana'yı elinden çekerek koridora çıkardı. "Tatyana, gördüğüm doğru mu?"

"Bilmem. Ne görüyorsun?"

Sinirden sapsarı olmuştu.

"Ne?"

"Doğru mu? Kızıl Haç'ın Avrupa'ya gönderilecek hemşireler listesini gördüm ve burada Jane Barrington adı da vardı. Bana onun başka bir Jane Barrington olduğunu, bunun bir tesadüf olduğunu söyle."

Tatyana sessiz kaldı.

"Hayır. Lütfen. Hayır."

"Edward..."

Elinden tuttu. "Bu konuyu biriyle konuştun mu?"

"Elbette hayır."

"Ne düşünüyorsun? Amerikalılar Avrupa'da. Hitler iki cephede de köşeye sıkıştı. Savaş en sonunda bitiyor. Oraya gitmenin bir anlamı yok."

"Kamplarda ilaca, yiyeceğe ve tıbbi bakıma ihtiyaç var."

"Tatyana, onlarla ilgilenen hemşireler vardır."

"Eğer onlarla ilgilenen hemşireler varsa, neden Kızıl Haç'tan gönüllüler istediler?"

"Seni değil; başka gönüllüleri istediler."

Cevap vermeyince Edward üsteledi. "Tanrım Tatyana," dedi şaşkın bir ses tonuyla. "Anthony ile ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Onu Massachusetts'deki büyük halasına bırakmak isterdim; ama o küçük bir çocuğun peşinden koşamaz." Tatyana, Edward'ın bakışlarını fark etti ve elini çekti. "Esther, Anthony'yi ona bırakabileceğimi; hizmetçisi Rosa'nın ona bu konuda yardıma olabileceğini söylüyor; ama ben bunun iyi bir fikir olduğunu düşünmüyorum."

"Öyle mi?"

Sesindeki alaycı tavra karşılık vermedi. Bunun yerine, "Onu Isabella ile bırakmayı düşündüm," dedi.

"Isabella mı? Tam bir yabancı!"

"Yabancı sayılmaz. Bana bunu teklif eden o."

Tanya o benim bildiğimi bilmiyor. Senin bildiklerinden bile habersiz. Ama ben senin bilmediklerinin bile farkındayım. Bana doğruyu söyle, kocanı aramak için mi gidiyorsun?"

Tatyana cevap vermedi.

"Ahh Tatyana!" dedi Edward başını sallayarak. "Bana onun öldüğünü söyledin."

"Edward, endişelendiğin şey ne?"

Kaşlarını silip şaşkınlık ve öfke içinde bir adım geri çekildi. "Tanya," dedi titreyen bir sesle. "Bu sonbaharda Almanya'daki işçi kamplarının kontrolü Heinrich Himmler'e verildi. İlk yasakladığı şey buradaki Amerikalıların mektup ve paket alması oldu. Kampların IRC tarafından denetlenmesini de durdurdu. Himmler bize Sovyetler dışında bütün müttefiklerine eşit davranacağına dair güvence verdi. Şu anda Kızıl Haç'ın Almanya'daki işçi kamplarında tıbbi müdahale yapmasına izin yok. Savaşı kaybetmek üzere olduklarını biliyorlar ve mahkûmların ne olacağını umursamıyorlar. Geçen yıl bu umurlarındaydı; ama bu yıl değil. Kızıl Haç’a yasak geleceğine eminim. Ayrıca kaç tane mahkûm kampı olduğunu düşünüyorsun, iki mi? Yüzlerce! Bunun dışında İtalyan, Fransız, İngiliz ve Amerikalıların da olduğu onlarca kamp var. Bu sence kaç mahkûm eder? Tahminen yüz bin kadar."

"Himmler fikrini değiştirecek. 1943'ten önce de aynı şeyi yaptılar ve mahkûmlarına kötü davranılacağını fark ettiklerinde fikir değiştirdiler."

"Evet; ama o zaman savaşı kazanacaklarını düşünüyorlardı! Normandiya'ya çıkarma yapılınca günlerinin sayılı olduğunu gördüler. Artık mahkûmlar umurlarında değil. Bunu nereden mi biliyorum? Çünkü 1943'ten beri, Kızıl Haç'tan, Amerika'daki Alman mahkûmlara sağlanacak kolaylıkları sormadılar."

"Bunu neden yapsınlar ki? Amerikalıların, Alman mahkûmlara iyi davrandığını biliyorlar."

"Hayır. Bunun sebebi, savaşın kaybedildiğini anlamaları."

"Himmler fikrini değiştirecek," dedi Tatyana inatla. "Kızıl Haç bu kamplarda görev yapacak."

"Yüzlerce kampta, yüz binlerce mahkûm var. Her kampta bir hafta harcansa, iki yüz hafta gerekir. Buna yolda geçecek zaman da dahil değil. Bu dört yıl eder. Ne yapmayı düşünüyorsun?"

Tatyana cevap vermedi. Bu kadar ayrıntılı düşünmemişti.

"Tatyana," dedi Edward. "Lütfen gitme!"

Edward bu olaya kişisel bakıyor gibiydi. Tatyana ne diyeceğini bilemedi.

"Tatyana, oğlun ne olacak?"

"Isabella ona bakacak."

"Ömür boyunca mı? Annesi hastalanarak ya da yaralanarak öldükten sonra da mı?"

"Edward, Avrupa'ya ölmek için gitmiyorum.'"

"Öyle mi? Buna engel olamayacaksın. Almanya işgal edilmek üzere. Polonya Sovyetlerin elinde. Sovyetler Birliği seni arıyorsa ne olacak? Polonya'ya gittiğinde Sovyet yetkililer tarafından yakalanırsan ne olacak? Jane Barrington, Tatyana Metanova, sana ne yapacaklarını düşünüyorsun? Almanya’ya, Polonya'ya,

Yugoslavya'ya, Çekoslovakya'ya ve Macaristan'a gidersen ölürsün. Hiçbir şekilde geri dönemezsin."

Bu doğru değil, demek istedi. Ama Sovyetler Birliğinin onu aradığını biliyordu. Risklerin farkındaydı. Çok fazla risk vardı. Peki ya Aleksandr? Onu bulması küçük bir ihtimaldi. Planının kötü olduğunun farkındaydı. Aleksandr Luga'da, Molotov'da ya da Lazarevo'da olabilirdi. Elinde ölüm sertifikası vardı. Elinde bu sertifikayla bütün işçi kamplarını dolaşacaktı ve onu arayacaktı. Eğer bulamazsa, bir şekilde Leningrad'a dönecekti ve Albay Stepanov'u bulup ona Aleksandr'ı soracaktı. Ondan da cevap alamazsa General Voroşilov ve Mekhlis'e soracak; gerekirse Moskova'ya gidip Stalin ile konuşacaktı.

"Tanya, lütfen gitme," diye tekrarladı Edward.

"Orbeli ne demek?"

"Orbeli mi? Bunu bana önceden de sordun. Nereden bileyim? Bilmiyorum. Orbeli'nin bunlarla ne ilgisi var?"

"Onu en son gördüğümde bana 'Orbeli'yi unutma,' dedi. Belki Orbeli Avrupa'da bir yerdir ve onu orada bulabilirim."

"Çocuğunu bırakıp cepheye gitmeden önce Orbeli'nin ne olduğunu öğrenmen gerekmiyor mu?"

"Bunu denedim," dedi. "Bulamadım. Hiç kimse bilmiyor."

"Tanya, bunun hiçbir anlamı yok gibi."

Edward'ın gerginliği Tatyana'nın sinirine dokundu. Kendini nasıl haklı çıkaracaktı? "Oğlum iyi olacak," dedi bitkin bir halde.

"Annesi ve babası yokken mi?"

"Isabella harika bir kadın."

"Isabella altmış yaşında bir yabancı! Isabella onun annesi değil. O ölünce Anthony'ye ne olacak?"

"Vikki bakacak."

Edward gülmeye başladı. "Vikki üstündeki bluzu düzeltmekten aciz. İşe zamanında gelmeyi bile başaramıyor. O ne oğlunu, ne seni, ne de büyükannesiyle büyükbabasını umursuyor. Tek düşündüğü kendisi. Vikki'nin kendi çocuğu olmasın diye dua ediyorum. Vikki şimdi bile Anthony'ye bakmana yardım etmiyor. Onunla tek duygusal bağı -sen- gidince ona bakması için ne sebep kalacağını düşünüyorsun? Sence bununla ne kadar başa çıkabilecek?" Edward derin bir nefes aldı. "Onu öksüz kalınca nereye göndereceklerini biliyor musun? Erkekler için olan bir bakımevine. Belki kendini öldürmek için Avrupa'ya gitmeden önce bu evlerden birini ziyaret edip on beş aylık oğlunun sonunun ne olacağım görebilirsin."

Tatyana'nın yüzü soldu.

"Bunu da düşünmedin," dedi Edward. "Biliyorum. Çünkü düşünsen, gitmeye kalkmazdın. Buna eminim. Nasıl biliyor musun?" "Nasıl?" diye sordu bitkin halde.

Edward elinden tutarak, "Çünkü bu hastanenin kapısından giren insanlar için neler yaptığını gördüm. Çünkü sen hep doğru olanı yapıyorsun Tatyana."

Cevap vermedi.

"Zaten babasını kaybetti," dedi Edward. "Annesini de kaybetmesine izin verme. Bu dünyada, onu geçmişe ve geleceğe bağlayan sadece sen varsın. Seni kaybederse, ömrünün sonuna kadar limansız bir gemi gibi olacak. Ona mirasın bu olacak."

Tatyana'dan çıt çıkmıyordu. Bir anda üşümeye başladı. Edward elini sıktı. "Tanya," dedi. "Vikki, üst kattaki gaziler, göçmenler ya da benim için değil; oğlun için gitme."

Tatyana ne yapacağını bilmiyordu. Ancak içindeki şüphe tohumları gittikçe büyüyordu. Sam Gulotta'yı aradı. Sam ona, Aleksandr hakkında hiçbir şey duymadığını söyledi; Alman işçi kamplarındaki kötü durumu doğruladı ve oradaki Sovyet mahkûmların kaderini anlattı. Tatyana bu konuda düşündükçe planını

daha çılgınca buluyor ve oğlu için daha fazla suçluluk duymaya başlıyordu.

Önüne gelene Orbeli'yi sordu. Bütün Alman ve İtalyan askerlerine, hemşirelere ve mültecilere... Sonra New York kütüphanesine gidip bütün araştırma kitaplarını, dergileri ve haritaları inceledi; ama Orbeli hakkında hiçbir şey bulamadı.

Bu konuda bilgi bulamaması daha az düşünmesine yardımcı oldu. Gittikçe önemini yitirmeye başladı. Orman, köy, kale ya da general adı değildi. Gittikçe anlamsız bir kelimeye dönüşüyordu. Belki de Aleksandr ve onunla ilgisi olmayan bir şeydi. Aleksandr bunu şaka olsun diye söylemiş olabilirdi. Bu bir mesaj değildi ve unutulmalıydı.

Peki ama madalya ne olacaktı? *Sovyetler Birliği Kahramanlık Madalyası* ne olacaktı? Bunun sırt çantasında ne işi vardı?

Ancak Tatyana en sonunda bunun için de bir açıklama buldu. Dr. Sayers, ona Aleksandr'ın öldüğünden ilk bahsettiğinde; belki de madalyayı onunla göle gömmek yerine aldığını söylemeyi unutmuştu. Çünkü bu olayın ardından daha büyük sorunlar yaşanmıştı. Ona, madalyayı sırt çantasının gizli bir gözüne koyduğunu söyleyecekti; ama öldüğü için bunu yapamamıştı.

Gitmekten vazgeçti.

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM

Polonya, Kasım 1944

ALEKSANDR AĞACA YASLANDI VE Paşanın başı kucağındayken uykuya daldı. Gün doğarken Paşa'nın boğazındaki şişlik inmeye başladı. Aleksandr plastik tüple ağzına birkaç nefes verdi. Aleksandr tüpün etrafını bir bantla iyice yapıştırdı. Tüpü çıkarmak istemiyordu; çünkü Paşa buna tekrar ihtiyaç duyarsa, aynı şeyleri tekrarlayamazdı. Paşa tüpün başını göstererek, "Burayı da bantla. Açıkken konuşamıyorum," dedi.

Aleksandr tüpün ucunu bantladı ve Paşa nefes almak için birkaç dakika mücadele verirken onu izledi.

"Aleksandr, dinle," diye fısıldadı en sonunda bitkin bir halde. "Bir fikrim var. Beni savunma hattına kadar sırtında taşı. Üzerimde hâlâ Alman üniforması var. Öyle değil mi?"

"Evet."

"Alman üniformam sayesinde kendini kurtarırsın. Onu kurtarmak istersen..." Ospenski'yi gösterdi ve güçlükle nefes aldı. "Ona da yaralı bir Almanı taşımasını söyle. Onlardan geriye kalan var mı; yoksa hepsi öldü mü?"

"Sanırım şok geçiren bir Alman var."

"Harika!" Nefes aldı. "Yaralılarını taşıyarak onlara teslim olun. Hayatınızı kurtarın."

"Diğer üçü yürüyebilir."

"İyi. Saldırıya hazır olun ve mahkûmların konuşmasına izin vermeyin. Savunma hattına ulaştığınızda *Schie?bscn Sie nicht,* deyin. Ateş etmeyin."

"Bütün söylemem gereken bu mu?" dedi Aleksandr. "Neden bunu 1941'de ve hatta 1939'da söylemedik?" diyerek gülümsedi. Paşa nefes aldı.

"Siz ikiniz ne planlıyorsunuz?" dedi Ospenski onları duyarak. "Teslim olmayı düşünmüyorsunuz, öyle değil mi?"

Aleksandr hiçbir şey söylemedi.

"Yüzbaşı, teslim olamayacağımızı biliyorsun."

"Geri de çekilemeyiz."

"Geri çelilmiyoruz. Burada durup takviye kuvvetlerin gelmesini bekleyeceğiz."

Paşa ve Aleksandr birbirlerine baktı. "Teslim oluyoruz Ospenski. Yaralı bir adamım var. Hemen tedavi edilmesi gerekiyor."

"Ben teslim, olmayacağım. Bizi öldürürler;" dedi Ospenski. "Sonra da kendi ordumuz bizi reddeder."

"Kendi ordumuza döneceğimizi kim söyledi?" dedi Paşa, Aleksandr'dan yardım alarak.

"Konuşacak kadar iyisin. Özellikle senin gibi yürüyen bir ölünün kaybedecek hiçbir şeyi yok. Ama bizi bekleyen ailelerimiz var."

"Benim ailem yok," dedi Aleksandr. "Ama Ospenski haklı."

Ospenski tatminkâr bir şekilde Paşaya gülümsedi.

Aleksandr, "Burada kal Nikolay. Kızıl Ordu'nun sana ulaşmasını bekle," dedi.

Ospenski'nin yüzündeki tebessüm soldu. "Yüzbaşı! Senin bir ailen var. Karın olduğunu söylememiş miydin? Ve onun..." -alaycı bir tavırla Paşa'yı gösterdi- "Kız kardeşi yok mu?"

Aleksandr ve Paşa hiçbir şey söylemedi.

"Neden o ikinizin de umurunda değil? Siz teslim olursanız, Archangelsk'teki Bolşevik adasına gönderilir." Bolşevik adasından geri gelen olmuyordu.

Paşa, Ospenski'yi duymazlıktan gelerek Aleksandr'a baktı. "Hazır mısın?"

Aleksandr başını salladı ve dört Alman mahkûma gelmelerini işaret etti. Birisi sürekli sayıklıyordu. Diğerinin başında bir sıyrık vardı; ama çok fazla kanıyordu.

Ospenski zorlukla nefes alıyordu ve Paşa gibi hırıltı çıkarıyordu. "Bu mu olacak Yüzbaşı? Siz Yüzbaşı Belov, bin beş yüz kilometre yol geldiniz; Alman birliklerini, mayınları, ölüm kamplarını, nehirleri ve dağları aştınız. Bütün bunlar teslim olmak için miydi?" Çok hararetli konuşuyordu.

"Evet," dedi Aleksandr titreyen bir sesle. "İşim bitti. Şimdi ya bizimle gelirsin, ya da burada kalırsın."

"Burada kalacağım," dedi Ospenski.

Aleksandr onu selamladı.

"Bunlar hep onun yüzünden," dedi Ospenski. "O gelmeden önce onurlu bir adamdınız. Onu buldunuz ve ruhunu şeytana satıp hayatta kalmayı başardığını görünce, aynı şeyi yapmaya karar verdiniz."

Aleksandr, Ospenski'ye bakıyordu. "Neden olaya bu kadar kişisel bakıyorsun. Teğmen, bütün bunların seninle ne ilgisi var?"

"Nedense onun için çok önemliymiş gibi davranıyor," dedi Paşa.

"Canın cehenneme! Seninle konuşan yok. Neden kalemle nefes alıp çeneni kapamıyorsun? O olmasa, şimdi kemiklerin çürümeye başlamıştı bile!"

Ospenski!" dedi Aleksandr. "Sınırı aşıyorsun. Kumandan Metanov senden rütbe bakımından yüksek."

"Onun şeytan rütbesine hiçbir saygım yok," diye bağırdı Ospenski. "Haydi gidin Yüzbaşı. Ne bekliyorsunuz? Gidin ve adamlarınızı arkanızda bırakın."

Çavuş Demko utana sıkıla, "Beni geride bırakmıyor. Ben de onunla gidiyorum," dedi.

Ospenski gözlerini fal taşı gibi açtı. "Geride sadece beni mi bırakıyorsunuz?"

"Öyle görünüyor," dedi Paşa gülümseyerek.

Ospenski onun üstüne yürüdü ve Aleksandr tam zamanında araya girerek onu durdurdu. Cesur ama aptal olan Paşa, tek ciğerli Ospenski ile bile kavga edecek halde değildi. Nefes alma mücadelesi bütün gücünü azaltmıştı.

"Sizin ikinizin neyi var?" dedi Aleksandr, Paşa'yı kenara iterek. "Paşa..."

"Ona güvenmiyorum Aleksandr. Ona hiç güvenmiyorum."

"Bunu söylemek için çok uygun bir kişisin doğrusu," diye bağırdı Ospenski.

"Ona ilk baktığımda," diye devam etti Paşa. "İçime bir his doğdu."

Aleksandr, Paşa'yı kenara çekti. "O iyi biri," diye fısıldadı. "Her zaman yanımdaydı. Borov'un senin yanında olduğu gibi."

"Doğru, yanında," dedi Paşa.

"Evet. Haydi onu alıp gidelim de, Almanlar gürültüyü duyup yeni bir savaş başlatmasın."

Paşa hiçbir şey söylemedi. Aleksandr, Paşa'nın başını arkaya eğip boğazındaki tüpü düzeltti. "Konuşmamalısın. Bir doktor bulup boğazını diktirmeliyiz. Bu yüzden bu süre içinde çeneni tut. Bırak onunla ben ilgileneyim."

Tekrar Ospenski'nin yanına döndü. "Nikolay, onun rütbesine saygı duymayabilirsin; ama benimkine saygı duymaktan başka çaren yok. Seni ormanda tek başına bırakamam. Bunu yapmaktansa seni vururum daha iyi. Sana bizimle birlikte teslim olmanı emrediyorum." Sesini alçalttı. "Bu senin lehine olur."

"Lanet olsun, geliyorum," dedi Ospenski. "Ama bunu istemeyerek yaptığımı bilin."

"Başından beri isteksizsin zaten. Bana isteyerek yaptığın bir şey söyle."

Ospenski tek kelime etmedi.

"Paşa, senin domuzlarla yaşamaya alışık olmadığını söylüyor Teğmen."

"Evet ama siz beni korudunuz efendim. Öyle olmadığımı söylediniz."

"Kesinlikle. Sen benim iyi arkadaşımsın Nikolay. Seni burada bırakamam. Haydi gel."

Silahlarını yere bıraktılar.

Topallayan iki Almanın arkasından yürümeye başladılar. Aleksandr'ın sırtında Paşa, Ospenski'nin sırtında başından yaralı olan Alman, Demko'nun sırtında ise sayıklayan Alman vardı. Bu şekilde ormanlar, yıkılan ağaçlar, hendekler ve çalılıklar arasından geçtiler. Silahsız olan Aleksandr, yarım kilometre boyunca uzanan Alman savunma hattına doğru ilerledi. Onlara *Schie?bsen Sie nicht,* dese bile ateş açacaklarını biliyordu; ama yine de o bir kilometreyi yürüdü.

Ormandan gelen bir çığlık durmasına neden oldu. *"Halt! Bleibcn Sie stehen. Kommen Sie nicht naheres!"*

Aleksandr ellerinde makineli tüfekler olan iki asker gördü. Durdu ve bilgi vermeden ilerlemedi *"Schie?bsen Sie nicht, Schie?bsen Sie nicht,"* diye bağırdı. "Yanında yaralı Almanların olduğunu söyle," diye fısıldadı Paşa. *"Wir haben verwundetes Deutsch mit uns."*

Aleksandr seslendi. *"Wir haben..."*

"Verwundetes..."

"Verwundetes Deutch mit uns."

Alman tarafında aralarında konuşuyorlarmış gibi bir sessizlik oldu.

Aleksandr bir zamanlar beyaz olan, kanlı havlusunu havaya kaldırdı. *”Wir übergeben!"* Teslim oluyoruz.

"Çok iyi," dedi Paşa. "Demek sana bunu yasaklamışlar; ama nasıl söyleneceğini öğretmişler."

"Bunu Polonya'da öğrendim," dedi Aleksandr havluyu sallayarak. *"Verwundetes Deutsch!"* diye bağırdı tekrar. *"Wir übergeben!"*

Almanlar dördünü mahkûm olarak aldılar. Paşa'yı ve diğer Almanları doktorların olduğu çadıra götürdüler. Paşa'nın boğazını diktiler ve ona antibiyotik verdiler. Sonra Aleksandr'ı sorguya çektiler ve Sovyet politikasına ters olmasına rağmen neden Alman mahkûm aldığını sordular. Sonra Alman askerleri sorguladılar ve bu sırada Almanlar gibi muamele edilen Paşa'nın Alman olmadığını öğrendiler. Hemen üzerindeki Alman üniformasıyla rütbesini alarak ona hapishane giysileri verdiler ve iyileştiğinde onu gönderdiler. Paşa, Aleksandr ve Ospenski Polonya'daki Oflag hapishanesine, asker olan Çavuş Demko ise Stalag'a gönderildi.

Aleksandr, Almanların hayatlarını bağışlamasının tek sebebinin, karşılarına silahlarla değil; Alman yaralılarla çıkmaları olduğunu biliyordu. Almanlar, Sovyetlerin hayvanlar gibi davranarak askerlerini ormanda ölüme terk ettiğini düşünüyordu. Aleksandr, Ospenski ve Demko ise insani bir şekilde davranmış ve Sovyetler gibi yapmamıştı.

Paşa, Aleksandr'a, Almanların iki çeşit işçi kampı olduğunu söylemişti ve bunda haklıydı. Bu kamp iki bölüme ayrılmıştı -biri müttefik mahkûmlar, diğeri ise Sovyetler için. Müttefik kampında, mahkûmlara, savaşın kurallarına göre davranılıyordu. 1929 Cenova Anlaşmasında belirtilen mahkûmlara müdahale şekline bu kamplarda uyuluyordu. Bu kamptan tellerle ayrılan Sovyet kampında ise mahkûmlara, Stalin'in kurallarına göre davranılıyordu. Tıbbi yardım yapılmıyor ve su ile ekmek dışında bir şey verilmiyordu. Sorguya çekiliyor; dövülüyor; işkence görüyor ve en sonunda ölüme terk ediliyorlardı. Diğer Sovyet mahkûmlar ise arkadaşları için mezarlar kazıyordu.

Aleksandr, ona nasıl muamele ettiklerini umursamıyordu. Almanya yakınında, Oder nehrinden birkaç kilometre uzaklıktaydı ve Paşa ile birlikteydi. Büyük bir sabırla Kızıl Haç hemşirelerinin kampa gelmesini bekliyordu. Gelmeyeceklerini öğrendiğinde çok büyük

hayal kırıklığına uğradı. Müttefik kampında bile hastalanıp ölen askerler vardı. İngiliz ve Fransızlar için bile Kızıl Haç yardımı alınmıyordu. Bunun cevabını hiç kimseden alamadı. Ne onu sorgulayan binbaşı, ne de kışlasındaki nöbetçiler bir şey söylüyordu. Paşa, Almanların bir sebepten dolayı Kızıl Haç hemşirelerinin buraya girmesini yasaklamış olabileceğini tahmin etti.

"Evet. Savaşı kaybediyorlar," dedi Ospenski. "Bu da kurallara uymamaları için geçerli bir neden."

"Seninle konuşan yok," diye bağırdı Paşa.

"Tanrım, ikiniz de kesin!" dedi Aleksandr.

"Teğmen," dedi Paşa, Ospenski'ye. "Neden bizi bir dakika olsun yalnız bırakmıyorsun? Neden sürekli yanımızdasın?"

"Benden gizli neyin var Metanov," diye sordu Ospenski. "Neden bir anda yalnız kalma ihtiyacı hissettin?"

Aleksandr yanlarından uzaklaştı. Onu takip ettiler. Paşa, Ospenski'nin varlığından rahatsız olup iç geçirdikten sonra, "Kaçmaya çalışmalıyız. Burada durmamızın ne anlamı var?" dedi.

Aleksandr kendi kendine homurdanıyordu. "Projektör ya da gözlem kulesi olmadığına göre buna kaçma denebileceğini sanmıyorum kumandan," dedi beş metre ilerideki telin deliğini göstererek. "Buna gitmek denir."

Genç adam ilk başlarda IRC'nin geleceğini düşünerek kaçmak istememişti. Ancak haftalar geçip kamptaki koşullar değişince ve IRC ortada görünmeyince, başka seçeneklerinin olmadığını düşündü. Teller onarılmıştı. Bu yüzden mühendislerin alet barınağından bulduklan testereleri kullandılar ve bir delik açıp kaçmayı başardılar. Fakat yaklaşık dört saat sonra arkalarından Volkswagen Kübel ile gelen iki nöbetçi tarafından yakalandılar. Döndüklerinde kampın kumandanı, "Siz delisiniz? Nereye gittiğinizi sanıyorsunuz? Gidecek hiçbir yer yok. Her yer burası gibi. Sizi bu seferlik affediyorum; ama bunu bir daha yapmayın,” dedi. Aleksandr'a bir sigara verdi. Karşılıklı birer tane yaktılar.

"Kızıl Haç nerede kumandanım?"

"Bunu neden merak ediyorsun? Sanki sana yardıma gelecekler. Sovyet askerlerine paket gelmesi yasak Yüzbaşı."

"Bunu biliyorum. Sadece nerede olduklarım merak ettim."

"Yeni emre göre kamplara girmeleri yasak."

Aleksandr kendini mümkün olduğunca temiz tuttu; sık sık tıraş oldu ve kumandan için bir şeyler yapmayı teklif etti. Kiplinger, Cenova Anlaşmasının kurallarına aykırı davranıp Aleksandr'ın isteklerini yerine getirerek, ona testere, çivi ve çekip verip mahkûmlar için daha fazla kışla hazırlamasını istedi. Ospenski de ona yardım etti; ama tek ciğeri olduğundan, bu yağmurlu kış günlerinde zorlanıyordu.

Paşa, gönüllü olarak mutfakta çalışmayı istedi. Böylece kendine, Aleksandr'a ve istemeyerek de olsa, Ospenski'ye yemek aşırıyordu.

1944 Kasımının sonuydu. Aralık ayı da gelip geçti ve kamplar iyice doldu. Aleksandr dondurucu soğukta, kışlaları yeterince hızlı hazırlayamıyordu. Müttefik ve Sovyet kamplarındaki kışlalarda normalde bin kişi kalması gerekiyordu; ama bu sayı on bine çıkmıştı.

"Teğmen Ospenski," dedi Aleksandr bir gün. "Teslim olmayı engelleyen bir kanun olmasına rağmen burada çok fazla Sovyet'in bulunması bana garip geliyor. Anlayamıyorum. Bana bunu açıklayabilir misin?"

"Büyük ihtimalle sizin gibi dönekler Yüzbaşı."

Herkes için yeterince yiyecek ve su yoktu. Askerler bir deri bir kemik kalmış ve kirli vücutları yüzünden hastalık kapmışlardı. Aradaki tel kaldırıldı ve iki kamp birleştirildi. Almanlar beş bin Sovyet mahkûmuyla ne yapacaklarını bilmiyordu. Sovyetlerin dışında, Romenler, Bulgarlar, Türkler ve Polonyalılar da vardı.

Ortada hiç Yahudi yoktu.

" Yahudiler nerede?" diye sordu bir Fransız yarım yamalak İngilizcesiyle. Aleksandr Rusça, hepsinin Majdanek'te olduğunu

söyledi. Ancak Fransızlarla İngilizler ne dediğini anlamadılar ve ondan bir adım geri çekildiler. Ospenski yakınındaydı ve Aleksandr İngilizce konuşarak onu şüphelendirmek istemiyordu.

Yüzbaşı, bu kampta hiç Yahudi olmadığım nereden biliyorsunuz?” diye sordu Ospenski kışlaya dönerlerken.

Buraya ilk getirildiğimizde banyoya sokulduğumuzu hatırlamıyor musun?” diye sordu Aleksandr.

"Evet. Bizi pis bir halde sorgulamak istemediler."

"Aslında bunun başka bir sebebi daha vardı Teğmen. Çıplak kaldığında Yahudi olup olmadığını da kontrol ettiler. Eğer Yahudi olsaydın, şimdi burada olamazdın."

Bu arada Amerikalıların, Belçika yakınlarındaki Hürtgen ormanında ciddi kayıplar verdiğine dair dedikodular yayılmaya başladı. Tam bir katliam yaşanıyordu ve şartlı teslim olma gibi bir durum söz konusu değildi.

Aleksandr her sabah tamirat ve inşaat işleriyle ilgilenip diğer mahkûmları denetliyor; öğleden sonraları ise yırtılan telleri ve kırılan camları onarıp, boş tüfekleri temizliyordu. Tek amacı ellerini meşgul etmekti. Bu işleri yaptığı için ona biraz daha fazla yiyecek veriyorlardı. Ama bu yeterli değildi. Paşa, Aleksandr'a, Minsk'teki mahkûm kampında yaşadıklarını hatırlattı. Sovyetlerle ne yapacağını bilemeyen Almanlar onları ölümle baş başa bırakmıştı.

"Müttefik mahkûmların hepsini ölüme terk edemezler."

"Edemezler değil mi? Ne yapacağız peki? Peşlerinden cehenneme gidip onlara karşı olan sorumluluklarımızı yerine mi getireceğiz? Bence yeniden kaçmaya çalışalım. O lanet olası telleri sürekli tamir ediyorsun. O da sürekli deliniyor."

"Evet; ama şu anda sadece beni izlemekle görevli olan bir nöbetçi var."

"Onu öldürüp kaçalım."

"Yarın Katoliklerin Noel'i. Onu Noel'de vuramayız, öyle değil mi?"

"Ne zamandan beri bu kadar dindar oldun?" dedi Paşa.

"Yüzbaşı ile Tanrı'nın ilişkisi çok önceye dayanıyor," dedi Ospenski ve Paşayla birlikte Aleksandr'ın haline güldüler. Aleksandr bunun, aralarındaki düşmanlıktan daha iyi olduğunu düşündüğü için bir cevap vermedi.

Noel'de kışlalarını ısıtmalan için onlara daha fazla kömür verdiler. Biraz da votka dağıttılar. Kışlalarında yirmi subay vardı. İçtiler; kâğıt ve satranç oynadılar; yüksek sesle Sovyet şarkıları -Stenka Razin, Katyuşa- söyleyecek kadar sarhoş oldular. Sabah hiçbirinin bilinci yerinde değildi

Noel'in ertesi günü nöbetçi hastalandı ve onu öldürmelerine gerek kalmadı. Hasta olduğundan işinin başında uyuyakaldı. Böylece yeniden kaçtılar; ama kış olduğundan bir yere ulaşmak zordu. Sadece askeri trenler vardı. Bu trenlerden birine atladılar ve ilk durakta, çaldıkları üniformaların üstlerine çok küçük geldiğini düşünen bir polis tarafından durduruldular. Catowice'e geri döndüklerinde nöbetçi ölmüştü. Üçü bir kez daha kumandan Kiplinger tarafından çağırıldı.

"Yüzbaşı Belov, kampta çok katı kurallar uygulamadığımı görüyorsun. Ne yaptığın umurumda değil. İş istedin, verdim. Yemek istedin, verdim. Sınırların içinde kaldığın sürece bütün kampta dolanmana izin verdim ve seni izlemedim. Bunun adil olduğunu düşündüm; ama sanınm sen aynı fikirde değilsin. Yanındaki bu iki aptal da koyun gibi arkandan geliyor. Artık buradan gidiyorsun. Sana bunu bir kez daha tekrarlarsan buradaki işinin biteceğini söylemiştim. Beni ciddiye almıyor musun? Seninle sorun yaşamak istemiyorum. Kontrolümüzdeki mahkûmları kaçırdığımızda bizi vurduklarını bilmiyor musun?"

"Nereye gideceğiz?"

"Kaçamayacağınız bir yere," dedi Kiplinger. "Colditz kalesi."

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM

New York, Ocak 1945

TATYANA, NOEL GÜNÜ ANTHONY ile yürümek için körfezin diğer tarafına geçti ve sonra Central Parka buz patenine gitmek için Vikki ile buluştu. Otobüse bindiler ve 59. Caddeyle 6. Sokağın köşesinde indiler. Tatyana ufak bir işi olduğunu söyleyerek Anthony'yi Vikki ile birlikte parka gönderdi.

Plaza otelinin yanındaki telefon kulübesine gitti. Birkaç dakika cebindeki sentleri elledi. Sonra bunları çıkararak saydı. Oysa kaç senti olduğunu biliyordu. En sonunda numarayı çevirdi.

"Mutlu yıllar Sam," dedi. "Kötü bir zamanda mı aradım?"

"Mutlu yıllar Tatyana. Sorun değil. Acil bir iş için ofise gelmiştim."

Bekleyerek nefesini tuttu.

"Senin işine yarayacak bir haber yok," dedi.

"Hiç mi?"

"Hiç."

"Seninle bağlantıya..."

"Hayır."

"Beni sormak için de mi?"

"Hayır. Büyük ihtimalle başka şeylerle meşguller. Avrupa'yı en iyi nasıl paylaşacaklarını düşünmek gibi."

Nefesini bıraktı. "Seni sürekli arayıp rahatsız ederek aptalca davranıyorum."

"Önemli değil. Gerçekten. Bir ay sonra tekrar ara."

"Arayacağım. Bana karşı çok anlayışlısın. Teşekkürler." Tatyana telefonu kapattı ve bir süre başını telefonun soğuk metaline dayayarak bekledi.

Tatyana en sonunda Vikki ile birlikte bir ev tutmayı kabul etti. Kızlar Ocak 1945'te yeni evlerine taşındılar. Tatyana, Kilise Caddesi'nde, altıncı katta, üç yatak odası ve iki banyosu olan bir ev bulmuştu. Battery Park'a çok yakındılar. Oturma odasının penceresinden New York limanıyla Özgürlük heykelini; yangın merdivenine çıktığında ise Ellis adasını görüyordu.

Evin aylık kirası elli dolardı. Vikki her ne kadar ilk başlarda yeni kıyafetler almak yerine parasını kiraya yatırmak istemese de, bu yeni evde çok mutluydular. Tatyana aldığı kitapları koyacağı, oğluna ve kendine ait ayrı odaların bulunduğu bir evi olduğuna çok memnundu. Ancak Tatyana oğluyla aynı odada uyuyordu. Battaniyesiyle yastığı, Anthony'nin hemen yanında, yerdeydi. Onu emzirmeyi bıraktığında kendi odasında yatmaya başlayacağını söylemişti. On sekizinci ayda Anthony memeyi bıraktı; ama Tatyana yerde yatmaya devam etti.

Ekmek. Un, süt, tereyağı, tuz, yumurta ve maya.

Vikki her gece 23.00’te neden hamur yoğurmaları gerektiğini anlamaya çalışırken, Tatyana, "Çünkü sabah, sıcak ekmek almak için çıkıp oğlumu burada bırakmak istemiyorum," dedi. Vikki bunu bir daha sormadı; ama her sabah Tatyana’nın taze çöreklerini, sandviçlerini ve çıtır çıtır ekmeklerini yemeden, üzerine de kahvesiyle sigarasını içmeden önce *"Bugün bize günlük ekmeğimizi ver,"* diye dua ediyordu.

"Amin," dedi Tatyana.

"Minn!" diye tekrarladı Anthony.

"Sana bu kadar lezzetli ekmek yapmayı kim öğretti Tanya?"

"Kız kardeşim. Yemek yapmayı bana o öğretti."

"Çok iyi bir aşçıydı herhalde."

"İyi bir öğretmendi. Bana ayakkabılarımın bağcıklarını bağlamayı, yüzmeyi ve saati söylemeyi de öğretti."

"Nasıl öldü."

"Yeterince ekmek yiyemediği için Vikki."

Tavana bakarak aklını yeterince meşgul edemediğini düşündü. Gün boyunca çok fazla dakika ve saniye vardı. Sabah 6.00’da kalkıyordu ve Anthony’yi Isabella’ya bırakıyordu. Neyse ki o vardı. 8.00’den 16.00’ya kadar Ellis’te çalışıyor; 16.00’dan 18.00’a kadar ise Kızıl Haç'a gidip kan alarak deniz aşırı gönderilecek ilkyardım çantalarını hazırlıyordu. Sonra Anthony'yi Isabella'dan alıp parka götürüyor; yiyecek bir şeyler alıp yemek pişiriyor; Anthony ile oynuyor; onu banyoya sokuyor; yatağına yatırıyor; radyoyu ve Vikki'yi dinliyor ve ertesi gün için ekmek hamuru hazırlıyordu.

Saat 1.00'i geçmişti ve Anthony ile Vikki uyumuştu; ama o hâlâ oturuyor ve tavana bakıyordu. Yaptığı işler ona az geliyordu.

Kâbus göremeyecek kadar yorulana dek çalışmalıydı.

Amerika daki hayatı onu Aleksandr'ın hayalini göremeyecek kadar yormalıydı.

Tatyana'nın beline sarıldı. Yüzü ve saçları ıslaktı, dişleri ise inci gibi parıldıyordu. Üçe kadar sayıp onu nehre fırlattı ve arkasından kendi de atladı. Tatyana dibe dalıp çıktı ve yüzerek yanından uzaklaştı. Aleksandr onu takip etti ve yakalarsa başına geleceklerden bahsetti. Tatyana da başına gelecekleri görmek için yavaşladı.

Tatyana ekmek yaptıktan sonra çarşıya çıkarak yedi çeşit jambon, tencere, tava ve başka mutfak araç gereçleri, havlu, çarşaf aldı. Marketleri, meyve stantlarını, kasapları ve köşedeki büfeleri seviyordu. Tatyana'nın vücudu büyük bir mücadeleyle ilerliyor; ama ruhu geçmişten kopamıyordu. Aleksandr onu, Lazarevo'da öksüz bir halde yaşarken bulmuştu ve hayatını tamamlamıştı.

Ama o bulamıyordu. Yorulmuştu. Boşa çaba sarf ediyordu. Hayır: Seni bulana kadar pes etmeyeceğim Şura; ama bir bebek bakıcısı

bulamadım Şura. Kusura bakma. Kendinden nefret etmeye başladı. Aleksandr ile Daşa'dan gizli gizli görüştüğü günlerde bile kendisinden böylesine nefret etmemişti.

Vikki kaç kez sorarsa sorsun, Tatyana cumartesi gecesi Greenwich köyündeki Ricardo adlı kulübe gitmeyecekti. Yeni kıyafet ve ayakkabı almıyordu.

"Benimle Harlem'deki Elks Rendezvous'ya gelmelisin," dedi Vikki. "Harika bir yer! Herkes dans ediyor ve etraf doktor kaynıyor."

"Kendine yeni bir sevgili bulmaya çalışan bir kadından daha kötüsü olamaz," dedi Tatyana o anda okuduğu kitaptan alıntı yaparak. "Cyril Connolly'nin *Sesli Mezar* adlı kitabını okudun mu? Tavsiye ederim."

"Bu kitap okuma işini bir kenara bırak. "Apollo'da *Köleler* de oynayan Bette Davis ve Leslie Howard'ı görmek ister misin?"

"Belki başka sefere."

"Başka sefer yok! Bugün cuma gecesi. Haydi güzellik merkezine gidelim. Onlara senden çok bahsettim ve seninle tanışmak için sabırsızlanıyorlar. Ellerimize manikür yaptırıp Mott Caddesinde biraz yürürüz. Çin yemeğinin tadına mutlaka bakmalısın, harika. Oradan da Elks Rendezvous'ya gideriz."

"O kadar yol tepip Harlem'e mi gideceğiz?"

"Orası dans için en iyi yer."

"Tek derdin dans mı?"

"Küstahlık mı yapacaksın?" dedi Vikki. "Geliyor musun?"

"Belki başka bir zaman. Tamam mı?"

"Tanya," dedi Vikki bir akşam koltukta otururlarken. "En sonunda senin sorununu anladım. Sürekli ekmek pişiriyor ve jambon yiyorsun."

"Benim neyim var?"

"Sürekli neşesizsin. Yelkenci gibi küfretmeyi ve bütün dünya şeninmiş gibi yürümeyi öğrenmeli; benimle güzellik salonuna gelip bakım yaptırmalı ve en önemlisi bir erkekle birlikte olmalısın."

"Pekâlâ," dedi Tatyana. "Bu adamı nerede buluruz?"

"Aşktan bahsetmiyorum," dedi Vikki, Tatyana'nın neye ihtiyaç duyduğunu açıklar gibi.

"Elbette."

"Hoş vakit geçirmekten bahsediyorum. Çok telaşlı ve endişelisin. Hem çalışıyor; hem annelik yapıyorsun. Ellise ve Kızıl Haç'a gitmek, Anthony ile ilgilenmek sana fazla geliyor."

"Ben sürekli bir telaş içinde değilim," diyerek kendini savundu Tatyana.

"Tanya, Amerika'dasın! Biliyorum savaş var; ama burada değil. Hep Amerika'ya gelmeyi istemedin mi?"

"Evet," dedi Tatyana. Ama yalnız gelmek istememişti.

"Burası Sovyetler Birliğinden daha iyi değil mi?"

İki botun içinde, İlmen nehrinde yarışıyorlardı. Bir kilometre boyunca kürek çekip nehrin ortasına önce ulaşmaya çalışıyorlardı. Tatyana yöntemli ve sakin bir şekilde ilerliyordu. Paşa ise kız kardeşini yenemediği için çılgına dönüyordu. Kıyıda Daşa ile kuzenleri Marina, Tatyana'yı; büyükler ise Paşa'yı destekliyordu. Yazdı ve havada taze bir su kokusu vardı.

Ama artık orada değillerdi, ilmen nehrinde, Luga'da ve Leningrad'da değillerdi; ama buralar onu yalnız bırakmıyordu.

Aleksandr da öyle.

Tatyana çayını içerken kendi hayatını gözlerinin önünden silmeye çalıştı. "Bana ilk aşkını anlat," dedi.

"Adı Tommy'ydi. Bir grupta solistti. Çok hoş biriydi. Sarışın, kısa boylu ve..."

"Ama sen uzunsun."

"Biliyorum. Ona oğlummuş gibi sarılıyordum. Harikaydı. On yedi yaşındaydı ve çok yetenekliydi. Bowery'deki Sid kulübünde onu yangın merdiveninde oturarak izliyordum. Ona hayrandım."

"İlişkinize ne oldu?" diye sordu Tatyana önündeki fincana bakarak.

"Müzisyenlerin sahneden indikten sonra ne yaptığını öğrendim."

"Onu izlemeye gittiğini sanıyordum."

Eve dönmek zorunda kalıyordum. Bana daha sonra uğrayacağını söylüyordu. Sonra sahneden indikten sonra barın arka odasında onu bekleyen bir sürü kız olduğunu öğrendim. Onlarla yatıyor ve sonra saat 5.00'te yangın merdiveninden benim yatak odama süzülerek benimle birlikte oluyordu."

"Olamaz."

"Tam üç hafta gözyaşı döktüm. Sonra Jude ile tanıştım."

"Jude kim?"

"İkinci aşkım."

Tatyana gülmeye başladı.

Vikki elini Tatyana'nın sırtına koydu ve saçlarını okşamaya başladı. "Tanya." Ses tonu çok yumuşaktı. "İkinci, üçüncü ve hatta, eğer şanslıysan, dördüncü, beşinci aşk vardır."

"Bu çok hoş," dedi Tatyana elindeki fincanı sıkıca tutup gözlerini kapayarak.

"Sen benim yerimde olsan siyahlar giyip bir yıl yas tutardın. Sana bir şey söyleyeyim -Jude Tommy'den daha iyiydi. Ona karşı daha fazla şey hissettim. Daha iyi..." Vikki duraksadı. "Her konuda daha iyiydi."

Tatyana başını salladı.

"Tanya, harika bir erkekle beraber olmanın verdiği hissi unuttun mu?"

"Keşke unutabilseydim."

Vikki, Tatyana'ya sarıldı. "Ah Tanya," dedi. "Sana bunu unutturacağız. Söz veriyorum."

Bir zamanlar genç kızlarla delikanlılar dolunayda, ateş başında buluşup şarkılar söyler ve şakalaşırdı. Şarap içip dans eder ve yüksek sesle müzik dinleyip gülüşürlerdi. Göz göze geldiklerinde kızın yüreği hop ederdi ve erkek yanına yaklaşırdı. Kız başını yukarı kaldırır; erkek ise aşağıya bakardı ve...

Bir zamanlar ilk aşk diye bir şey vardı.

Vikki, Edward, Isabella ve Travis bunu yaşamıştı.

İlk aşk. İlk öpücük Her şeyin ilki.

Bir zamanlar hepsi çok gençti.

Sonra yaşlandılar.

Zaman geçti; müzik durdu; kız üzerindeki elbiseyi çıkardı; ateş söndü ve gülmeyi kestiler. Ancak sonra, yeni doğan güneş gibi, kızın önünde başka bir adam durdu. Birbirlerine gülümsediler ve bakışları buluştu.

Bu ilk aşk değildi.

İlk öpücük değildi.

Ama yine de aşktı.

Tatlı bir öpücüktü.

Kalbi yine çarpıyordu.

Kız devam etti. Devam etti; çünkü yaşamak ve mutlu olmak istiyordu. Pencere kenarında oturup denize bakmak değil; yeniden âşık olmak istiyordu. İlk aşkını unutmak istiyordu. Tek istediği ilk hissettiği şeyleri hatırlamaktı.

O duyguyu yeniden kazanmak ve aynı şeyi başka bir adama vermek istiyordu; çünkü kalbi yeniden âşık olamayacak kadar

doluydu. Kalbinin hissetmeye ve yükseklerde uçmaya ihtiyacı vardı.

Çünkü hayat uzundu.

Yas tutmayı bırakıp gülümsedi; başka bir elbise giydi ve başka bir adama yaklaştı. Yeniden şarkı söyledi ve espriler yaptı. Ölmemişti ve hâlâ dünyadaydı. Hâlâ gülmeye ihtiyaç duyan bir insandı. Kalbinin on yedi yaşındaki gibi çarpmadığını bile bile gülmeye devam etti.

Kendini korumak için, vücudunun bir tarafı kanasa da yürümeye devam etti. Sert adımlar atmamaya, başka gözlerden ve başka gözyaşlarından kendini korumaya çalıştı. En büyük becerisi, önündeki en büyük engel olmuştu. Zaman, ona, aldığı yaraları bütün dünyadan saklamayı öğretmişti.

Bir oğlu olduğu, yalnız kalmadığı, sevdiği ve yaşadığı için şanslıydı. Gençken ise hak ettiğinden fazlasına sahip olmuştu.

Günün birinde koltuktan kalkacak, pencerenin yanından ayrılacak, yangın merdivenine çıkacak ve siyah sırt çantasıyla boynunda asılı olan yüzükten kurtulacaktı. Günün birinde, müzik çaldığında, onunla evlendikleri gece nehrin kenarında vals yaptıklarını hatırlamayacaktı.

Evlendiğimiz gece nasıl dans etmiştik...

Günün birinde. Ama şimdi her nefesinde geçmiş gözünün önüne geliyordu ve gözünü her kırpışında içi Aleksandr ile doluyor, ondan başka hiçbir şey göremiyordu.

Bütün düşündüğü, Aleksandr'ın onun neyini sevdiği, ona neden ihtiyaç duyduğu ve ondan ne istediğiydi.

Hatıralar, bütün huzurunun düşmanıydı.

Unutamıyordu ve daha da kötüsü içinde kanayan yara her geçen gün artıyordu. Lazarevo’da normal görünen dudakları, elleri ve kalbi şimdi içinde çok farklı duygular yaratıyordu. Sanki öncesinden daha fazla bir bütün olmuş gibiydiler.

Nasıl balık tutuyor; nasıl uyuyor ve nasıl yıkanıyorlardı? Dikiş kurslarına nasıl gidiyordu? Şimdi onunla vakit geçirmek yerine başka

bir şeyler yaptığı için kendinden nefret ediyordu. Bulutların üstünde uçarlarken, normal hayatını sürdürmeyi nasıl düşünmüştü?

Aleksandr o mutlu günleri kaybedeceklerini bilse, yanında başını öne eğip yürür müydü?

Ona dokunmayı ne kadar da çok seviyordu. Sessizce oturup bacaklarını aralıyordu ve Aleksandr ona her istediğinde sahip olabiliyordu. Buna, izinde olan her askerin ihtiyaç duyduğunu söylüyordu. Bu bazen yetmiyordu bile. Tatyana bankta otururken parmaklarını üzerinde gezdiriyor ve onu öpmeye başlıyordu. O anda onunla sevişmek istiyorsa, bunu asla sonraya bırakmıyordu.

Tatyana camın kenarında tuzlu suyun kokusunu içine çekerken, hatıralar *Seni delirteceğiz,* diye haykırıyordu. Dışarıdan bakıldığında yüzü gülen normal bir kadın gibi görünecekti; ama ruhu bir daha asla özgür kalmayacaktı.

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM

Colditz, Ocak 1945

BELKİ DE COLDİTZ HAKKINDA söylediklerinde yanılmamışlardı. Buradan kaçış yoktu. Yapacak iş de bulamıyorlardı. Uyumaktan, kâğıt oynamaktan ve yürüyüş yapmaktan başka işleri yoktu. Her sabah yoklama için 7.00'de kalkıyor; her akşam 22.00'de ışıkları söndürüyorlardı. Bu arada da üç kez yemek yiyor ve iki kez yürüyüşe çıkıyorlardı.

Colditz, Saxony'nin güneyinde, büyük Almanya şehirleri -Leipzig, Dresden ve Chemnitz- arasındaki üçgendeki on beşinci yüzyıl kalesiydi. Mulde nehrinin yanındaki bir dağın tepesindeydi. Burası sıradan bir dağ değildi. Colditz'in güneyi hisar hendekleriyle, kuzeyi ve batısı ise uçurumlarla çevriliydi. Kayalıklar üzerine yapılmıştı. Dağın bittiği yerde kale başlıyordu.

Kale, işlerini çok fazla ciddiye alan, zeki ve titiz Almanlar tarafından yapılmıştı. Aleksandr bunu, dört ranzalı, soğuk, küçük hücrede kalan beş Sovyet'ten öğrenmişti.

Colditz'in bir koğuşu, kilisesi, barakası, iki kantini, tiyatrosu ve hatta dişçi muayenesi vardı. Aynca bu dişçi sadece mahkûmlar için çalışıyordu. Alman nöbetçiler, burada sürekli kalıyormuş gibi, çok iyi yaşıyor ve besleniyordu. Colditz'in kumandanının kendine ait bir kışlası bile vardı.

Almanya'daki diğer işçi kamplarından kaçmaya yeltenenlerin hepsi buraya gönderilmişti. Her on beş metrede bir, ellerinde makineli tüfekler olan nöbetçiler bekliyordu ve kalenin etrafında dolaşarak onları yirmi dört saat denetim altında tutuyordu. Alman garnizonuna ve kumandanın kışlasına giden tek yol, hisar hendeğinin üzerindeki köprüydü.

Her yüz elli mahkûm başına iki nöbetçi düşüyor gibi görünüyordu. Aleksandr, 31 Ocak gününü bahçede gidip gelen nöbetçileri seyretmekle geçirdi. Bu ona, Leningrad'daki Pavlov kışlasında

yaşadığı günleri hatırlatıyordu. Albay Stepanov'a ne olduğunu merak ediyordu.

Otuz bir gün boyunca, nöbetçileri, kantinde, duşta ve bahçede izledi. İyi davranışlar sergileyen askerlerin, haftada iki kez, bir saatliğine batıya bakan terasta gezinmesine izin veriliyordu. Burası, etrafı çevrilmiş taş bir alandı ve parmaklıklardan aşağıya bakıldığında çimlerle kaplı bu bahçe görünüyordu; ama mahkûmların o bahçeye girmesi yasaktı. Aleksandr, iyi davranışlar sergilediğinden haftada iki kez bu terasta yürüyüş yapıyor ve onu denetleyen adamları izliyordu. Odasının penceresinden bile nöbet değiştirişlerini takip ediyordu. Ranzası üçüncü kattaki koğuşta, cam kenarındaydı ve batıya bakıyordu. Batıya bakmak hoşuna gidiyordu. Bu içindeki umudu beslemesine yardım ediyordu. Uzun dar terasla, uzun dar bahçenin altındaydı.

Colditz'den içeri girmek imkânsız gibi görünüyordu.

Tanya bunu nasıl yapmıştı? Dimitri öldükten ve Sayers yaralandıktan sonra Finlandiya'ya kaçmayı nasıl başarmıştı? Bunu bilmeyi çok isterdi. Ama bildiği bir şey vardı -Tatyana'nın bir şekilde Finlandiya'ya ulaştığı. Buradan kaçmanın da bir yolu olmalıydı. Ama o bunu göremiyordu.

Paşa ve Ospenski, ondan daha umutsuzdu. Nöbetçileri izlemiyorlardı. Aleksandr bahçede İngiliz mahkûmlarla konuşmak istiyor ama İngilizce bildiğini Paşa ve Ospenski'ye açıklamak işine gelmiyordu. Görünürde hiç Amerikalı yoktu. Sadece İngiliz ve Fransız subaylar, bir tane Polonyalı subay ve aynı hücreyi paylaştıkları beş Sovyet vardı.

Polonyalı subayın adı General Bor-Komarovski idi ve Aleksandr onunla kantinde muhabbet ediyordu. Komarovski, 1942'de Hitler'e ve Sovyetler Birliğine karşı yürütülen yeraltı direnişinin başında görev almış; yakalanınca da doğrudan Colditz'e gönderilmişti. Her ne kadar Aleksandr'a önceden yaptığı kaçma girişimlerini anlatıp ona buranın Rusça haritalarını vermek istese de, kaçma fikrini aklından çıkarmasını istedi. Kale duvarlarını aşmayı başaranlar bile birkaç

gün içinde yakalanıyordu. "Ne kadar iyi plan yaparsan yap, Tanrı sana yardım etmediği sürece buradan kaçmanın imkânı yok," dedi Komarovski.

Aleksandr, Tatyana'nın Sovyetler Birliğinden kaçmayı başardığını söylemek istedi.

Gece ranzasında yatarken Tatyana'nın kollarını düşündü. Onu nasıl bulacağını düşündü... Nerede olabilirdi? Eğer hâlâ onu bulmasını bekliyorsa, nerede olabilirdi? Helsinki'de mi? Stockholm'de mi? Londra'da mı? Amerika'da mı? Amerika'nın neresinde? Boston'da mı? New York'ta mı? Belki de daha sıcak bir yerde. San Francisco'da mı? Dr. Matthew Sayers ile Rusya'dan ayrıldığında, planları New York'a gitmekti. Doktor ölmesine rağmen, Tatyana oraya gitmeyi başarmış olabilirdi. Aramaya oradan başlayacaktı.

Hayalindeki kör sokaklardan nefret ediyordu; ama onu gördüğü zaman nasıl bir yüz ifadesi takınacağını, vücudunun nasıl titreyeceğini, gözyaşlarının tadının nasıl olacağını ve ona doğru nasıl koşacağını merak ediyordu.

Çocukları şimdi kaç yaşındaydı? Bir buçuk. Erkek miydi; yoksa kız mı? Kızsa, annesi gibi sarışın olabilirdi. Erkekse, şimdi kel olsa da bir zamanlar siyah saçlı olan babasına benziyor olabilirdi. Kendi çocuğunu kucağına alıp havaya kaldırmak nasıl bir duyguydu acaba?

Onu ilk terk ettiğinde, kalbindeki sızı rüzgârlı mart ayı, yağmurlu nisan ayı, kurak mayıs ayı ve sıcak haziran ayı boyunca geçmemişti. En kötüsü de hazirandı. Bazen bu sızı o kadar artıyordu ki, bir gün daha dayanamayacağını düşünüyordu.

Sonra iki yıl geçti. Sızı gittikçe hafifledi; ama ona olan ihtiyacı hiç bitmedi.

Bazen Polonya'daki kızı düşünüyordu. Kader, ona her şeyini sunmuştu; ama Aleksandr, ona sadece çikolata vermekle yetindi. Onunla yatsa, şimdi daha mı güçlü olurdu? Hiç sanmıyordu.

Colditz'te ne düşüncelerden, ne korkulardan ne de acılardan kaçış vardı. Ondan aylardır ayrı olduğunu fark etti. Sadık bir kadın kocasını ne kadar bekleyebilirdi? Gökyüzündeki en parlak yıldız olan Tatyana'sı ne kadar beklerdi?

Lütfen daha fazla düşünmeyeyim. Daha fazla istemeyeyim. Daha fazla sevmemeyim.

Başka hiçbir şey istemiyorum.

Ne kadar zaman geçtikten sonra sarı saçlarını salıp işten çıkacak ve yüzünü güldürecek birini görecekti?

Yüzünü pencereye çevirdi. Ne pahasına olursa olsun Colditz'den kaçmalıydı.

"Beyler, buraya bakın," dedi Paşa ve Ospenski'ye. Dondurucu bir şubat günü terastaydılar. "Sizin bir şeyi görmenizi istiyorum." Yedi metre genişliği ve yirmi metre uzunluğu olan kare terasın iki tarafında duran nöbetçileri gösterdi.

Onları terastaki parmaklıkların yanına götürdü ve sigarasını yakarken kayalıklara baktı. Paşa ve Ospenski de kayalıklara baktı. "Neye bakıyoruz?" diye sordu Paşa.

Terasla aynı boyutta olan aşağıdaki bahçede, ellerinde makineli tüfeklerini tutan iki nöbetçi vardı. Biri pagodada, diğeri ise tahta iskelenin üstündeydi.

"Evet," dedi Ospenski. "Dört nöbetçi gece gündüz burada duruyor. Haydi gidelim."

Aleksandr kolundan tuttu. "Dur ve dinle."

"Yoo, hayır," dedi Ospenski.

Paşa öne eğildi. "Bırak gitsin Yüzbaşı," dedi. "Ona ihtiyacımız yok. Cehenneme kadar yolun var Ospenski."

Ospenski hiçbir yere kıpırdamadı.

Aleksandr, eliyle işaret etmeden, "Gün içinde bahçede ve terasta ikişer nöbetçi duruyor. Geceleri buradaki nöbetçilere izin veriliyor; çünkü sabaha kadar burada durmalarının bir anlamı yok. Bunun yerine bahçedeki nöbetçilerin sayısını gece, üçe çıkarıyorlar. Üçüncü nöbetçi telleri kontrol ediyor." Aleksandr durarak öksürdü. "Bu tellerin yüksekliği on altı metre. Bunları aşınca dağın tepesine ve özgürlüğe ulaşıyorsunuz." Tekrar duraksadı. "Gece yansı iki şey oluyor. Birisi nöbetçilerin değişmesi; İkincisi projektörlerin bu terası ve kaleyi aydınlatacak şekilde çevrilmesi. Bütün bunları gece penceremden izledim. Nöbetçiler gidiyor ve onların yerine yenileri geliyor."

"Nöbet değiştirmenin ne demek olduğunu biliyoruz Yüzbaşı," dedi Ospenski. "Ne öneriyorsunuz?"

Aleksandr gözlerini kaleye çevirdi. Sigarasını içmeye devam etti. "Nöbetçiler nöbet değiştirirken ve projektörler kapalıyken, uzun bir iple odamızın penceresinden atlamayı, terasa doğru koşmayı, sonra altındaki bahçeye atlamayı, telleri kesmeyi, ardından da on altı metreyi iple inip kaçmayı öneriyorum."

Paşa ve Ospenski hiçbir şey söylemedi. Sonra Ospenski, "Ne kadar ipe ihtiyacımız olacak?" diye sordu.

"Doksan metre yeterli."

"Bunu kantinden alabilir miyiz? Yoksa ev idaresine mi sormamız gerekiyor?"

"Bunu çarşaflardan yapacağız."

"Bunun için çok fazla çarşaf gerekir."

"Paşa, ev idaresindeki Anna ile yakın arkadaş," diyerek gülümsedi Aleksandr. "Bize bol bol çarşaf alabilirsin, öyle değil mi?"

"Durun durun," dedi Paşa. "Pencereden doksan metre aşağıya mı atlayacağız yani?"

"Evet."

Paşa ayağını iki kez yere vurdu. "Burası beton Aleksandr!"

"İpe tutunup duvara sürünerek ineceksin."

"Sonra ipe tutunup bahçeye on üç metre daha ineceğiz, on dört metre koşacağız, teli keseceğiz ve on altı metreyi daha iple ineceğiz."

"Evet. Ama bu sırada nöbetçiler yerlerini almış olacak."

"Onlar yerlerine geçene kadar telin diğer tarafında, ormanda olmamız gerekecek."

"Yaa!" diye bağırdı Paşa. "Peki bizim pencereden sarkan ip ne olacak? Projektörler yakıldığında nöbetçilerin bu ipi fark etmeyeceğini mi düşünüyorsun?"

"Oda arkadaşlarımızdan birisi bize destek olacak ve biz indikten sonra ipi çekecek. Konstantin bunu yapar."

"Bunu neden yapsın ki?"

"Çünkü yapacak daha iyi bir işi yok. Ona bütün sigaralarını verdin. Onu ev idaresindeki Anna ile tanıştırdın." Aleksandr gülümsedi. "Ayrıca eğer bu işe yararsa, bir sonraki gece o da kaçar. Tel zaten kesilmiş olacak."

Ospenski, "Metanov, her zamanki gibi gözden kaçırdığınız bir soru var. Zaman konusu ne olacak? Yeni nöbetçi yerini alıp projektörlerden yanmadan önce ne kadar zamanımız var?"

"Altmış saniye."

Ospenski gülmeye başladı ve Paşa da ona eşlik etti. "Yüzbaşı, her zamanki gibi çok esprilisiniz."

Aleksandr sigarasını içti ve hiçbir şey söylemedi. Paşa da sigarasından iki nefes üst üste çekti. Ağzı hâlâ açıktı ve gülmek istiyordu. "Bu konuda ciddi değilsin, değil mi?"

"Kesinlikle ciddiyim."

"Bizimle dalga geçiyor," dedi Ospenski, Paşa’ya. "Bunu cuma gününe kadar sürdürebilir. Çok muzip biridir."

Aleksandr sigarasını içti. "Siz olsanız ne yapardınız? İki yıl harcayarak tünel mi kazardınız? İki yılımız yok. Altı ayımızın

olduğunu bile sanmıyorum. Buradaki İngilizler savaşın yaza kadar biteceğine inanıyor."

"Nereden biliyorsun?" dedi Ospenski.

"İngilizceyi az çok anlayabiliyorum Teğmen," diye bağırdı Aleksandr. "Senin tersine, ben okula gittim."

"Yüzbaşı, espri anlayışınızı çok beğeniyorum. Ancak neden tünel kazmamız gerekiyor? Neden çarşaflarla pencereden kaçmamız gerekiyor? Neden altı ay savaşın bitmesini beklemiyoruz?"

"Sonra ne olacak Ospenski?"

"Sonra, sonra," diye kekeledi. "Sonra ne olacağını bilmiyorum. Peki ama şimdi kaçarsak ne olacak? Kendinizi neden uçurumdan aşağıya atıyorsunuz? Nereye gitmeyi umut ediyorsunuz?"

Paşa ile Aleksandr, Ospenski'ye baktı ve cevap vermedi.

"Ben gitmeyeceğim," dedi Ospenski.

"Teğmen Ospenski," dedi Paşa. "Lanet olası sefil hayatınız boyunca bir şeye evet dediğiniz oldu mu hiç? Mezar taşında ne yazacak biliyor musun? 'Nikolay Ospenski. Hayır dedi.'"

"İkiniz de komedyensiniz," dedi Ospenski yanlarından uzaklaşarak, "işiniz gücünüz şamata. Gülmekten karnım ağndı. Ha. Ha. Ha."

Aleksandr ve Paşa alttaki bahçeye geri döndüler.

Paşa, tellerden nasıl geçeceklerini sordu.

"Ben de Katoviç'ten kalma testereler var," dedi Aleksandr gülümseyerek. "Komarovski bana Almanya haritası verdi. Sadece İsviçre sınırına ulaşmamız gerekiyor."

"Kaç kilometre?"

"Çok fazla," diye itiraf etti Aleksandr. "İki yüz kadar." Ama Leningrad ile Helsinki arası daha yakın diye eklemek istedi. Helsinki, Stockholm arası daha da kısaydı. Stockholm'den Amerika'ya geçmek ise zor olmayacaktı. Tanya ile böyle planlamışlardı.

Paşa hiçbir şey söylemedi. "Başarısız olursak bu bize pahalıya patlar."

"Senin fikrin ne Paşa? Birazcık düşündüğünde Colditz'de kalmanın sana bir şey kazandırmadığını görürsün."

Paşa omuz silkerek, "Yanında olmadığımı söylemedim. Gitmeyeceğimi de. Sadece..."

Aleksandr sırtını sıvazladı. "Evet risk fazla. Ama ödülü de büyük."

Paşa üçüncü kattaki koğuşlarının penceresine, durdukları terasa ve aşağıdaki bahçeye baktı. "Bütün bunları altmış saniye içinde nasıl yapacağımızı düşünüyorsun?"

"Hızlı olmalıyız."

Şubatın ortasına kadar, iki hafta boyunca plan yaptılar. Tıbbi yardım malzemeleri, konserve ve pusula aldılar. Çamaşırhaneden çarşaf çaldılar. Geceleri bunları kesip birbirlerine bağladılar ve bunları yataklarının altına sakladılar. Ospenski, ip yapmalarına yardım ederken, sürekli onlarla gitmeyeceğini söylüyordu; ama koğuştaki herkes gideceğini biliyordu. En zor olanı sivil kıyafetler bulmaktı. Paşa, Anna ile tatlı bir dille konuşarak, onu Alman subayların kışlasındaki çamaşırhaneden giysi çalmaya ikna etti. Silahları uzun zaman önce ellerinden alınmıştı; ama Aleksandr'ın, içinde testere, boş kalem ve para olan sırt çantası hâlâ duruyordu. Anna kaçacakları günden bir gece önce onlar için Alman kimlik kartı bile çalmıştı.

"Almanca bilmiyoruz," dedi Ospenski. "Bu işimize yaramaz."

"Ben biraz biliyorum," dedi Paşa. "Ayrıca üzerimizde Alman kıyafetleri olacağından, bu kimlikleri taşımamız doğru olur."

"O saf kıza, senin için işini ve hayatını riske atması karşılığında ne verdin?" diye sordu Ospenski.

"Kalbimi," diyerek gülümsedi Paşa. "Sadık olma sözü verdim. Hep aynı vaatlerde bulunmaz mıyız? Öyle değil mi Aleksandr?"

"Evet Paşa."

En sonunda planlanan şubat gecesi geldi ve zaman yaklaştı. Her şey hazırdı.

Saat 23.00'tü ve Ospenski horlaya horlaya uyuyordu. Gitmeden on dakika önce onu kaldırmalarını istemişti. Aleksandr gitmeden önce dinlenmenin akıllıca bir davranış olduğunu düşünüyor; ama onun gözüne dünden beri uyku girmiyordu.

Paşa ile birlikte kapalı olan pencerenin yanında, yerde oturuyorlardı. İpi, betona monte edilmiş olan ranzanın ayağına sıkıca bağlamışlardı.

"Konstantin'in ipi tutacak kadar güçlü olduğuna inanıyor musun? O kadar güçlü görünmüyor," diye fısıldadı Paşa.

"Bunu yapabilir." Aleksandr bir sigara yaktı.

Paşa da bir tane yaktı. "Başarabilecek miyiz Aleksandr?"

"Bilmiyorum." Aleksandr bir an duraksadı. "Tanrı'nın bizim için ne planladığını bilmiyorum."

"Yine Tann'ya güveniyorsun. Her şeye hazır mısın?"

Aleksandr cevap vermeden önce biraz duraksadı. "Başarısızlık dışında her şeye."

"Aleksandr?"

"Efendim?"

"Hiç çocuğunu düşündün mü?"

"Sen beni ne sanıyorsun?"

Paşa bir şey söylemedi.

"Ne öğrenmek istiyorsun? Beni hâlâ hatırlayıp hatırlamadığını düşündüğümü mü? Beni unutup yeni bir hayat kurduğunu düşündüğümü mü? Öldüğümü düşünüp bunu kabullendi mi?" Aleksandr omuz silkti. "Sürekli bunları düşünüyorum. İçimdekilerle

yaşıyorum hep. Peki ne yapabilirim? Ona gitmekten başka yolum yok."

Paşa sessiz kaldı.

Aleksandr onun hızlı hızlı nefes alıp verişini dinledi.

"Ya şimdi mutluysa?"

"Umarım mutludur."

"Demek istediğim..." Aleksandr sözünü kesti.

"Sus."

"Tanya mutlu olmayı başarabilen ve kendini çabuk toparlayan biri. Sadık, güvenilir ve acıya dayanıklı. En ufak şeylerden bile çocuk gibi mutlu olur o. Bazı insanların kendini ne kadar çabuk bıraktığını biliyorsun değil mi?"

"Biliyorum," dedi Aleksandr sigarasından bir nefes alarak.

"Tanya bunu yapmaz."

"Biliyorum."

Yeniden evlendiyse ve kendine güzel bir hayat kurduysa ne olacak?"

Onun mutlu olduğunu görmek beni de mutlu edecek."

Peki sonra ne olacak?"

Hiçbir şey olmayacak. Sen yanında kalacaksın. Ben gideceğim."

"Hayatını sadece çekip gitmek için riske atmıyorsun Aleksandr."

"Evet. Ben, tuzlu suda yaşayan, nehirdeki akıntıya karşı 3.200 kilometre yüzen, yumurta bırakmak için kendi sularına giden ve ardından ölen bir som balığı gibiyim. Başka seçeneğim yok."

"Seni unuttuysa ne olacak?"

"Unutmamıştır."

"Belki unutmamış olabilir. Ama ya sana karşı eskisi gibi hissetmiyorsa ne yapacaksın? Yeni kocasını seviyor olabilir. Belki de

çocukları vardır. Seni görünce korkuya kapılabilir."

"Paşa, çok değişken bir Rus ruhun var. Çeneni kapa."

"Aleksandr, on beş yaşındayken bir kıza âşık oldum ve bir ay boyunca harika zaman geçirdik. Ertesi yıl bu ilişkiye devam edeceğimizi düşünerek Luga'ya döndüğümde ne oldu biliyor musun? Benim kim olduğumu bile hatırlamadı. Bu, ne kadar üzücüydü, biliyor musun?"

"Oldukça üzücü." Gülmeye başladılar. "Seni bu kadar çabuk unuttuğuna göre bir yerde hata yapmış olmalısın."

"Kapa çeneni!"

Aleksandr'ın hiç şüphesi yoktu -Tatyana nasıl bir hayata sahip olursa olsun, onu unutmamıştı. Onun hâlâ uykusunda ağladığını hissedebiliyordu. Bir süredir rüyasında onu Lazarevo'da değil; bambaşka bir yerde onunla konuşurken ve ona yalvarırken görüyordu. Ama bu farklı yerdeki yeni yüzüne rağmen nefesinin kokusunu alabiliyordu.

"Aleksandr," diye fısıldadı Paşa. "Onu bulursak ne olacak?

"Paşa, sen beni üst üste sigara yakan bir tiryakiye dönüştüreceksin," dedi Aleksandr bir sigara yakarak. "Bütün sorularına cevap veremem. Elimde olsa, onu bulacağımı biliyor."

"Ospenski’yi ne yapacağız?" dedi Paşa. "Onu burada bırakamaz mıyız? Uyandırmayı unutmuş gibi yapalım."

"Bunu uyanınca anlayacaktır."

"Öyle mi?"

"Nöbetçileri peşimizden gönderir."

"Bunu yapar değil mi? Onunla ilgili sorun da bu zaten. İçinde biraz kötülük var, öyle değil mi?"

"Bundan emin ol," dedi Aleksandr. "Sovyetlerin hepsinde aynı şey vardır."

"Ospenski'de daha da çok var," diye fısıldadı Paşa. Aleksandr kalkarak Ospenski'yi uyandırdı. Gece yarısı olmak üzereydi. Zaman gelmişti.

Aleksandr pencereyi açtı. Yağmurlu ve fırtınalı bir geceydi. Etrafı görmek zordu. Bunun onlar için bir avantaj olabileceğini düşündü. Nöbetçiler yağmur altında çok gönüllü çalışmazdı.

İpi bellerine, eşyalarını ise sırtlarına bağlayarak Konstantin'den gelecek işareti beklediler. Aleksandr, teli keseceği küçük testereyi de botunun içine saklamıştı. Terastaki nöbetçiler gece olduğundan görevi bırakmıştı. Konstantin bahçedeki nöbetçiler gider gitmez elindeki mendili sallayacaktı ve ilk önce Aleksandr, arkasından da Paşa ile Ospenski atlayacaktı.

En sonunda, gece yansını birkaç dakika geçe, Konstantin mendili salladı. Aleksandr kendini küçük pencereden sarkıttı. İpin uzunluğu dört metreydi. Islak, sert beton duvara çok hızlı çarptı ve sonra ipi yavaş yavaş bırakarak ayaklarını yere bastı. Paşa ve Ospenski de arkasından atladılar; ama daha yavaştılar. Aleksandr hemen terasa koşarak parmaklıkların üstünden atladı ve ipi yavaş yavaş bıraktı. İp kısaydı ve çimlerin iki metre üzerinde asılı kalmıştı. Sonra atlayarak tellere koştu. Testereyi botunun içinden çıkarmıştı bile. Arkasında Paşa, onun arkasında da zor nefes alan Ospenski vardı. Aleksandr'ın yanına ulaştıklarında, o telleri kesmişti bile. Delikten baktılar ve uçurumdaki ağaçların arasına saklandılar. Projektörler yandı. Bu gece nöbetçilerin yerlerine geçmesi daha fazla zaman almıştı. Hava rüzgârlıydı ve çok yağmur yağıyordu. Aleksandr ipin Konstantin tarafından çekilip çekilmediğini görmek için kaleye baktı. Yağmur yağdığından görmek zordu. Nöbetçiler hâlâ ortada yoktu ve Aleksandr üç yüz yaşındaki ağaca on beş metrelik ipi bağlamak için yeterince zaman buldu. Bu kez önce Paşa ve Ospenski’yi yolladı. Yavaşça inerek kendilerini uçurumdan aşağıya bıraktılar. Karanlıktı ve böyle olması iyiydi; çünkü Ospenski inerlerken, "Yüzbaşı, size yüksekten korktuğumu söylemiş miydim?" dedi.

"Hayır. Şimdi de bunu söylemenin zamanı değil."

"Ben şimdi çok uygun bir zaman olduğunu düşünüyorum."

"Her yer karanlık. Yükseklik görünmüyor. Haydi biraz daha hızlı hareket et."

Aleksandr sırılsıklam olmuştu. Alman montları kalındı; ama su geçiriyordu. Bu neye yarardı?

Bir dakika sonra ipi bıraktılar ve yere atladılar. Aleksandr Coldiztz'i saran teli de kesti ve dağın tepesine ulaştılar.

Şimdi havanın daha iyi olmasını umut ediyordu. Bu havada koşmayı kim isterdi?

"Herkes iyi mi?" diye sordu Aleksandr. "Harika bir iş başardık."

İyiyim, dedi Ospenski nefes nefese.

Ben de iyiyim, dedi Paşa. "Yere inerken bacağımı bir yere sürttüm."

Aleksandr el fenerini çıkardı. Paşa'nın pantolonunun bacak kısmı yırtılmıştı; ama bacağı çok az kanıyordu. "Tellerden olmuştur. Sadece bir çizik. Haydi gidelim."

Gece gündüz koştular. Bazı geceler ahırlarda uyudular; ama rüyalarında bile koştuklarını gördükleri için, yorgun uyandılar. Aleksandr ve Paşa daha yavaş koşmaya başlamıştı. Ospenski ise hareket etmekte bile zorlanıyordu. Tarlalardan, nehirlerden ve ormanlardan geçtiler. Colditz'den ne kadar uzaklaşmışlardı acaba? Otuz kilometre olabilirdi. Üç yetişkin adam, beş sağlam ciğer ve otuz kilometre. Güneybatıdaki Chemnitz'i bile geçememişlerdi. Tren yoktu ve kaldırımlı yollardan geçmemeye özen gösteriyorlardı. Bu hızla İsviçre sınırındaki Constance gölüne nasıl ulaşacaklardı?

Paşa üçüncü gün iyice yavaşladı. Konuşmuyor ve hiçbir şey yemiyordu. Aleksandr ona biraz balık yemesini söylediğinde, Paşa aç olmadığını söyledi. Ospenski hepsini yiyebileceğini söyleyince Aleksandr balığı ona uzattı ve gözlerini Paşa'ya dikti. Paşa'nın bacağındaki yara kıpkırmızıydı ve üstünden sarı bir sıvı akıyordu.

Aleksandr yaranın üstüne iyot ve ilaçlı pudra dökerek bandajladı. Paşa üşüdüğünü söyledi. Aleksandr ona dokununca sıcak olduğunu gördü.

Çarşafları üstlerine örttüler ve birbirlerine sokularak biraz ısındılar. Aleksandr gecenin bir yarısı terleyerek uyandı. Yakında bir ateş yakıldığını düşündü ve hemen irkildi. Ama bu ateş değil; cayır cayır yanan Paşa'ydı.

"Neyin var?" diye fısıldadı Aleksandr.

"Kendimi iyi hissetmiyorum," dedi Paşa.

Etraf sessizdi. Aleksandr son sularını kullanarak Paşa'nın alnına ıslak bez koydu. Bunun çok fazla etkisi olmadı. Islak bez kurudu ve Paşa'nın ateşi devam etti. Aleksandr yağmurda dışarı çıktı ve biraz daha su getirdi.

Paşa kendini iyi hissetmediğini mırıldanıyordu. Sabah olduğunda ağzında kan gelmeye başladı. Aleksandr bacağındaki bandajı çıkardı. Dünkü gibi görünüyordu. Sarıdan çok yeşildi. Pansuman yapıp üzerine pudra döktü. Sonra aynı pudradan yağmur suyuna karıştırıp Paşa'ya içirdi Paşa bunu içtikten sonra kustu ve Aleksandr sinirlenip bağırdı. Paşa çok uzun süre yağmur altında kaldığını ve bu yüzden üşütmüş olabileceğini mırıldandı.

Dışarıda dondurucu bir soğuk vardı ve yağmur devam ediyordu. Aleksandr, Paşayı montuyla sardı. Paşa ateşler içindeydi. Sonra kendi montunu da çıkarıp ona giydirdi.

Yağmur durduğunda ateş yaktı ve Paşanın giysilerini kuruttu. Sonra da ona sigara ve termoslarından birindeki viskiden verdi. Paşa titreye titreye viskiyi içti.

"Ne yapacaksınız?" diye sordu Ospenski.

"Bu kadar çok konuşmak zorunda mısın?" diye bağırdı Aleksandr.

Yürümeye karar verdiler.

Paşa adım atmaya ve ilerlemesine yardıma olması için kollarını hareket ettirmeye çalıştı; ama titreyen dizleri bükülüyordu. Biraz

dinlenirse kendine geleceğini söyledi ve yere oturdu. Aleksandr onu yerden kaldırdı ve sırtına aldı.

"Yüzbaşı..."

"Ospenski tek kelime daha edersen, seni ellerimle..."

"Anladım."

Yürümeye devam ettiler. Aleksandr, Paşa'yı bütün gün sırtında taşıdı. Bir ara onu sırtından indirerek yağmur suyu içirdi ve sonra akşam boyunca taşımaya devam etti. Bir kez daha durduklarında ona viski ve bir parça ekmek verip tekrar taşıdı.

Güneydoğudaki Saxony'deki çamurlu yoldan geçerlerken Paşa'nın gittikçe ağırlaştığını fark etti. Aleksandr yorulduğunu düşündü. Gün bitiyordu. Kamp kurup ateşin başında oturdular. Aleksandr ormandaki bir köprüye balık tutmaya gitti. Bir levrek tuttu ve bunu suda pişirdi. Paşa'ya içine toz ilaçtan da kattığı balık suyunu içirdi. Sonra da Ospenski ile birlikte balığı bölüştü.

Ospenski uyudu. Aleksandr sigara içti ve Paşa'nın alnına ıslak bez koymaya devam etti. Sonra Paşa üşümeye başladı ve Ospenski'nin de montunu alarak, üç montla Paşa'yı örttü.

Artık hiç kimse konuşmuyordu.

Paşa, ertesi sabah ateşler içinde uyandı ve beni bırakın, der gibi başını salladı. Aleksandr da başını salladı ve onu sırtına alıp taşıdı. Almanya'da güneşsiz bir şubat günüydü. Lacivert gökyüzü başlarının metrelerce üstündeydi. Aleksandr durup yardım isteyemeyeceklerini biliyordu -Paşa olmadan Almanca konuşamazlardı. Saxony polisinin üç kaçaktan haberdar olduğuna; Alman kıyafetleri giyen, ancak Almanca bilmeyen bu üç kişiyi gördüğünde anında tutuklayacağına emindi.

Paşa hastayken çok uzağa gidemezlerdi. İyileşmesi gerekiyordu. Küçük bir ahır buldular ve samanlıkların arasında sabah olmasını beklediler. Oturup Paşa'nın kesik kesik nefes alışını dinlemek, verdiği mücadeleyi ve ateşler içinde yanan yüzünü görmek

Aleksandr'ı yoruyordu. Ayağa kalktı. "Gitmemiz gerekiyor. Yolumuza devam etmeliyiz."

Bir şey söyleyebilir miyim?" dedi Ospenski.

"Olmaz," dedi Aleksandr.

"Ahırın dışında bir dakika konuşalım."

"Olmaz dedim."

Ospenski gözleri kapanan Paşa’ya baktı. Bilincini kaybetmiş gibi görünüyordu.

"Yüzbaşı, durumu kötüleşiyor."

"Pekâlâ Dr. Ospenski. Bu kadarı yeterli."

"Ne yapacağız?"

"Yolumuza devam edeceğiz. Tek ihtiyacımız olan bir Kızıl Haç kamyonu bulmak."

"Ne Colditz'de ne de Katoviç'te Kızıl Haç görevlisi yoktu. Burada olacağını nasıl düşünürsünüz?"

"Belki Kızıl Haç kamyonuna; belki de Amerikalılara rastlarız."

"Amerikalılar buraya kadar ilerledi mi?"

"Ospenski, ben de senin gibi son dört aydır hapishanedeyim. Amerikalıların ne kadar ilerlediğini nereden bilebilirim? Ama buralarda olabileceklerini düşünüyorum. Savaş uçaklarının Dresden'e doğru yola çıktığını duymadın mı?"

"Yüzbaşı..."

"Bu konuda tek bir kelime daha duymak istemiyorum Teğmen. Haydi gidelim."

"Nereye gideceğiz. Onun yardıma ihtiyacı var."

"Ona bu yardımı bulacağız. Yardım ayağımıza, bu ahıra gelmez."

Paşa'yı sırtına aldı. Yürümek bütün gücünü almıştı. Saat başı durarak Paşa'ya su içiriyor, alnına ıslak havlu koyuyor, onu iki montla

sıkıca sarıyor ve montsuz bir şekilde yürümeye devam ediyordu.

Ospenski de yanından yürüyordu.

Aleksandr, Ospenski'nin sesini duydu. "Yüzbaşı," diye seslendi.

"Ne var?" Yanına bakacak durumda olmadığından yürümeye devam etti. Ospenski önüne geçerek yolunu kesti ve onu durdurdu. "Ne var Teğmen?"

Ospenski elini Aleksandr'ın omzuna koydu. "Yüzbaşı. Üzgünüm. O öldü.”

Aleksandr onu eliyle kenara itti. "Çekil önümden."

"Öldü Yüzbaşı. Lütfen buna daha fazla devam etmeyelim."

"Ospenski!" Derin bir nefes alıp sesini yükseltti. "O ölmedi. Sadece bilinci yerinde değil. Geceye kadar sadece birkaç saatimiz var. Bunu yolun ortasında dinelerek harcamayalım."

"O öldü Yüzbaşı,’ diye fısıldadı Ospenski. "İsterseniz bir de kendiniz bakın."

"Hayır,' dedi Aleksandr. "Ölemez. Bu imkânsız. Beni rahat bırak. İster yanımdan, istersen de başka yoldan yürü. Ama beni rahat bırak."

Sırtında Paşa ile bir buçuk saat daha yürüdü. Sonra boş bir yolda, çıplak bir ağacın yanında durup Paşa'yı yere yatırdı. Paşa artık sıcak değildi ve nefes almaya çalışmıyordu. Bembeyaz ve buz gibiydi. Gözleri de açıktı.

"Hayır Paşa," diye fısıldadı Aleksandr. "Hayır." Paşa'run gözlerini kapadı. Birkaç dakika Paşa’nın başında durdu ve sonra yere yığıldı. Onu montla sıkıca sararak kollarına aldı ve soğuktan korudu. Kendi gözleri de kapandı.

Aleksandr gecenin geri kalanında, boş yolda, sırtını ağaca yaslayarak oturdu. Kıpırdamadı, gözlerini açmadı ve konuşmadı. Sadece, Tatyana'nın kardeşini kucağında tuttu.

Ospenski onunla konuşuyorsa bile duymuyordu. Uyuyorsa bunu hissetmiyordu. Soğuk havanın, sert yerin ve ağacın sırtına değen sert kabuğunun da farkında değildi.

Sabah olduğunda Saxony’nin üstünde gri bir ışık yükseldi. Aleksandr gözlerini açtı. Ospenski, yanında, montuna sarınmış bir halde yatıyordu. Paşa'nın vücudu kaskatı kesilmişti ve soğuktu.

Aleksandr, Paşa'yı kucağından indirerek ayağa kalktı. Yüzünü ve ağzını viskiyle yıkadıktan sonra alet çantasından bir kazma çıkarıp yerde bir çukur kazmaya başladı. Ospenski uyanarak ona yardım etti. Bir metre derinliğinde çukur kazmaları üç saatlerini aldı. Yeterince derin değildi; ama iş görürdü. Aleksandr, Paşa'nın yüzünü, üstüne toprak gelmesin diye montuyla örttü. İki küçük dal ve biraz iple haç yapıp Paşa’nın göğsüne koydu. Onu alıp çukura yerleştirdiler ve üstünü toprakla kapattılar. Geniş, kalın bir sopanın üzerine PAŞA METANOV ismini ve 25 Ocak 1945 tarihini kazıdı. Sonra da bunu, yaptığı bir başka haçla birlikte başına dikti.

Aleksandr ve Ospenski hiç kıpırdamadan mezarın başında durdular. Aleksandr mezarı selamladı. "Tanrı benim kılavuzum," diye fısıldadı. "Ben istemeyebilirim. O beni yeşil çayırlara yatırdı. Yüksek sularda, ölüm vadilerinde bana yol gösterdi..." Aleksandr daha fazla devam edemedi. Yolun kenarındaki ağacın dibine oturarak bir sigara yaktı.

Ospenski yola devam edip etmeyeceklerini sordu.

"Hayır," dedi Aleksandr. "Bir süre burada oturacağım."

Saatler geçti.

Ospenski yeniden sordu.

"Teğmen," dedi Aleksandr kötü bir ses tonuyla. Sesini kendi bile tanıyamıyordu. "Onun yanından bir yere ayrılmayacağım."

"Yüzbaşı!" diye bağırdı Ospenski. "Arkanızdan esen şu kader rüzgârına ne oldu?"

"Yanlış anlamış olmalısın Nikolay," dedi Aleksandr başını kaldırmadan. "Bu rüzgârın yanımdan geçtiğini söylemiştim."

Ertesi gün Alman polisi onları yakaladı; zırhlı kamyona koydu ve Colditz'e geri götürdü.

Aleksandr gardiyanlar tarafından çok fazla dövüldü ve tek başına bir hücreye kapatıldı. Burada o kadar çok kaldı ki; zaman kavramını bile unuttu.

Paşa'nın ölümüyle kaderinin de sonu gelmişti.

Beni serbest bırak Tatyana. Affet beni. Unut beni. Seni unutmama izin ver. Seni, yüzünü ve sıcaklığını unutmak istiyorum.

Okyanusun karşısına geçme planı bütün hayalleriyle birlikte uçup gitti. Vücudu uyuşuyor; kalbi donuyor ve umutsuzluk bütün damarlarına doluyordu. Umutları ve Tatyana yokken içi kaskatı oluyordu.

Ama sesler dinmiyordu.

OTUZUNCU BÖLÜM

New York, 1945

NİSANDA AMERİKALILAR VE RUSLAR, Almanya'da ilerledi; Mayısın ilk haftası Almanya koşulsuz teslim oldu. Avrupa savaşı bitti. Pasifik tiyatrosunda, Amerikalılar, Japonya'nın bütün sahillerini ve adalarını kuşatmış olmalarına rağmen hâlâ kan döküyordu.

23 Haziran sessizce gelip geçti. Tatyana 21 yaşına girdi. Yılların acılarını dindirmesi için daha ne kadar yas tutması gerekiyordu? Boğazında düğümlenen o kayanın küçük bir çakıl taşına dönüşmesi için kaç gün, gece, ay, yıl geçmesi gerekiyordu? Onun adını her düşündüğünde, oğluna her baktığında, bu taş ciğerlerine nefes gitmesini engelliyordu. Her Noel'de, doğum günlerinde ve 13 Mart'ta nefes alamıyordu. Yıllar geçiyor; ama acılar kalıyordu. Bunun dışında her şey geçiyordu: mutluluk, insan sevgisi, yaşama sevinci, huzur, çocuğunla gülüp eğlenme, tabağındaki yemek, masandaki içecek, dualar, el çırpışlar, hepsi geçiyordu.

1945 yazında, Vikki, Tatyana ve Anthony ile birlikte trene atlayıp Arizona'ya gitmeyi kabul etti. Tatyana, Amerikan vatandaşı oluşunu bir tatille kutlamak istiyordu.

Tatyana, Vikki'ye yolda, Washington'a uğramaları gerektiğini söyledi.

Bu kez Devlet Bakanlığına girmedi ve C Caddesindeki bankta büyük bir sabırla oturarak, Vikki'nin sigara içişini, Anthony'nin ise çimlerin üzerinde oynayışını izledi. "Buraya uğramak senin fikrin miydi? Sadece iki haftalık izin aldık."

Tatyana, Devlet Bakanlığı'nda çalışanların öğle yemeğine çıktığını gördü. Sam Gulotta oturduğu bankın önünden geçti. Tatyana kendini ona göstermeye çalışmadı. On adım attıktan sonra yavaşlayarak durdu. Arkasına dönerek ona birkaç dakika baktı ve yavaşça geri döndü.

Tatyana bakışlarını ona çevirerek, "Merhaba. Seni rahatsız etmek istemedim." Ona Vikki'yi tanıttı.

Gulotta gülümsedi ve yanına oturdu. "Beni rahatsız etmiyorsun. Seni gördügüme sevindim. Sana verecek yeni bir haberim yok."

"Hiç mi?"

"Hiç. Avrupa iyi karıştı." Duraksadı. "Sana ortalık biraz durulunca, araştırma yapacağıma dair söz verdiğimi biliyorum... Ama her şeyin daha kolay olacağını düşünmekle hata yapmışım. Her şey daha kötüye gitti. Amerika, Fransa, İngiltere ve Sovyetler Birliği -hepsi Berlin'deler. Yanlış bir diplomatik adım atılırsa, gelecek hafta yine dünya savaşı başlar."

"Biliyorum." Ayağa kalktı. "Teşekkürler."

"Amerikan vatandaşlığına geçtin mi?"

"Evet. Daha yeni geçtim."

Gulotta, "Bir şeyler atıştırmak ister misin? Öğle arası. Bir sandviç yiyebiliriz," dedi.

"Çok isterdim; ama belki başka bir zaman. Sana bir şey getirdim. Bu sabah yaptım." Tatyana içi et dolu bir paket çıkardı. "Bunu sevdiğini söylemiştin."

"Çok teşekkürler." Elindeki paketi aldı. "Öğle yemeğinde bunu yemek çok iyi olacak."

Tatyana ve Sam birbirlerine hoşça kal dediler.

Sam gözden kaybolunca, Vikki, Tatyana'yı çimdikledi. "Tanya, seni cadaloz! Seni aşifte! Demek saman altından su yürütüyordun!"

"Vikki, ortada bir şey yok," dedi Tatyana sakin bir şekilde.

"Öyle mi? Evli mi?"

"Evliydi." Tatyana duraksadı ve Vikki'ye Sam'den bahsetmeli mi diye düşündü. Anlatmaya karar verdi. "Karısı üç yıl önce Okinawa'daki ordularımıza tıbbi malzeme götürürken uçak kazasında ölmüş. İki oğlunu tek başına büyütüyor."

"Tatyana!"

"Vikki, sana bunu anlatacak zamanım yok."

"İki haftan var. Yurt dışında on üç milyon askerimiz bulunuyor ve bu savaşı kazandığımızda hepsi New York limanından evlerine gelecek."

"Öyle mi? Amerika'nın başka kıyı kenti yok mu?"

"Doğru. Şimdi bana, güzel New York'umuz on üç milyon kişiyi ağırlayacakken, neden adamın birini bulmak için Washington'a geldik."

"Seninle bu konuyu konuşmak istemiyorum."

Büyük Kanyon'da beş gün kaldıktan sonra, Tatyana bir araba kiraladı ve güneye doğru ilerleyip Arizona'dan geçtikten sonra Tucson'a gittiler.

Vikki şehirli bir kız olduğundan araba kullanmayı bilmiyordu.

Phoenix'de durdular. Vikki buraya, "Sıkıcı bir köy," dedi. Sıcak bir yaz akşamında, arabanın kaputuna yaydıkları battaniyenin üzerinde oturuyorlar ve gün batımını izliyorlardı. Arizona'nın güneydoğusundaki Sonoran çölü yüzlerce kilometre uzunluğundaydı. Kuzey Amerika'nın en büyük çölü olan, Arizona ile New Mexico arasında yer alan bu çölde 298 çeşit kaktüs vardı. Hemen yakınında da Maricopa dağlarının etekleri uzanıyordu. Lacivert gökyüzüyle krem rengindeki kumlar kontrast oluşturmuştu. Çöl oldukça sessizdi.

Sırtlarını rüzgâra, Batıl İnanç dağlarına dönerek Sedan marka arabanın kaputunda oturdular. İki yaşında olan Anthony yerde emekliyordu ve yaptığı sadece iki şey vardı: üstünü kirletmek ve yılan bulmak.

"Anthony," dedi Vikki yüzündeki teri silerek. "Yerden kalk. Yılanların yiyeceklerini bütün yuttuğunu biliyor musun?"

"Tamam Vikki," dedi Tatyana. "Yeterli."

"Bütün bütün, Anthony," diye tekrarladı Vikki.

"Ama ben büyük. Küçük yılan istiyorum." Anthony iki yaşında bir çocuğa göre oldukça iyi cümleler kuruyordu.

"Sen büyük değil; küçük bir çocuksun."

"Vikki.”

"Ne var?"

Tatyana bir şey söylemedi. Sadece Vikki'nin yüzüne baktı.

"Bunu neden yapıyorsun? Adımı söylüyorsun ve ne istediğini anlamamın yeterli olacağını düşünüyorsun. Vikki ne?"

"Ne demek istediğimi biliyorsun."

"Hayır, susmayacağım. Sen onun için endişelenmiyor musun?"

"Hayır," dedi Tatyana. "Anthony yılan bulunca bana haber ver. Onu New York'a götürüp pişiririz."

"Bu jambondan sonra büyük bir değişiklik olur. Bir dahaki doğum gününde pişiririz," dedi Vikki arkasına yaslanarak içeceğinden yudumladı. "Sana çocuk bakımı ve yemek kitabı alacağım. Bir de şu 'eklerin' olduğu kitaplardan."

"Hangi kitaplardan?"

"Boş ver. Tanya, Planter'in yer fıstıklarından gerçekten yiyorsun, öyle değil mi?"

"Ne?"

"Planter'in yer fıstıkları."

"Hayır. Yer fıstığını sevmem."

"Meydandaki yer fıstığı reklamı nasıldı? Geçen gün önünden geçmiştik."

"Bilmiyorum. Sanırım *'Planter'in yer fıstıkları: daha fazla enerji için günde bir paket yiyin;'* yazıyordu."

Kesinlikle doğru. Çok iyi. Eğer senin durumunu bu slogana uyarlayacak olursak, bu yazı *'Daha fazla enerji için gününü pakete koy,'* diye değişirdi. Aradaki farkı görüyor musun?"

"Hayır," dedi tepkisiz bir şekilde.

"Tanrım!"

Tatyana başını çevirerek güldü. Çantasından bir kutu kola çıkardı ve Vikki'ye uzatarak "*'Coca Cola iç. insanı tazeleyen bir ara,'*" dedi.

"Çok iyi!" dedi Vikki gözleri ve dişleri parlar halde Tatyana'ya bakarak.

Anthony yılan aramaktan yorgun düştü. Arabaya tırmanıp Tatyana'nın kucağına oturdu. Elleri ve üstü başı kir içinde, başını Tatyana'nın göğsüne yasladı. Tatyana ona bir bardak su verdi.

Kucağında Anthony ile Vikki'nin yanında oturan Tatyana, "Çok güzel, değil mi?" dedi.

"Oğlun mu?" Vikki eğilerek onu öptü. "Evet. Çöl çok kurak." Omuz silkti. "Bir süre huzur bulmak için iyi. Ama burada yaşamak istemezdim. Kaktüs dışında hiçbir şey yok."

"İlkbaharda bütün bu yabani çiçekler tomurcuk açar. Burası ilkbaharda daha iyi olur."

"New York da ilkbaharda güzel oluyor."

Tatyana ilk önce bir şey söylemedi. Sonra, "Çöl çok şaşırtıcı..." dedi.

"Çöl yine iyi. Hiç bozkır gördün mü?"

Tatyana cevap vermeden önce düşündü. "Evet," dedi alçak bir ses tonuyla. "Burası gibi değil. Bozkır soğuktur. Burası şu anda doksan derecenin üstünde; ama aralıkta, Noel yaklaştığında da yetmiş derece olur. Gökyüzünde hep güneş vardır ve asla karanlık olmaz. Aralıkta sadece uzun kollu bir gömlek giymek yeterlidir."

"Arizona'da kışın ne giyiyorsunuz?" diye sordu Daşa, Aleksandr'a.

"Uzun kollu gömlek."

"Bana masal anlatıyorsun. Bunları Tanya'ya anlat. Ben bu masallar için fazla büyüğüm."

"Tanya, sen bana inanıyorsun, öyle değil mi?"

"Evet Aleksandr."

"Arizona'da, ilkbahar kentinde yaşamak ister miydin? "

"Evet Aleksandr."

"Yani?" dedi Vikki. "Şu anda burası sıcaktan kavruluyor. Eğer arabaya binip gitmezsek, başımızda yumurta pişirecekler."

Tatyana irkildi ve başını sallayarak anılardan kurtulmaya çalıştı. "Az önce dediğim gibi. Burası bozkıra benzemiyor. Hoşuma gitti."

Vikki omuz silkerek, "Ama Tanya, etrafında hiçbir şey yok," dedi.

"Bu harika değil mi?”

"Biraz."

"Burada yaşamak ya da bu araziyi satın almak isteyecek birinin olduğunu sanmıyorum."

Tatyana boğazındaki gıcığı temizledi. "Peki ya arkadaşın?" dedi.

"Hangisi?"

"Ben."

"Burada mı yaşamak istiyorsun?" Vikki duraksayarak başını çevirdi "Yoksa burayı satın almak mı istiyorsun?"

Tatyana, "Sonoran çölünden biraz kaktüs ve çalılık aldığımı düşünsene," dedi alçak bir ses tonuyla.

"Bunu bir saniye bile düşünmem."

Tatyana sessiz kaldı.

"Bu araziyi aldın mı?"

Tatyana başını salladı.

"Bu koskoca araziyi mi?"

Tatyana başını salladı.

"Ne zaman?"

"Geçen yıl. Anthony ile buraya geldiğimde."

"Seninle gelmem gerektiğini biliyordum! Neden yaptın bunu? Ayrıca hangi parayla?"

"Burayı çok sevdim." Dağlara kadar uzanan çöle baktı. "Hayatım boyunca hiçbir şeye sahip olmadım. Burayı Sovyetler Birliğinden getirdiğim parayla aldım." Aleksandr'ın parasıyla.

"Ama, Tanrım, neden burayı tercih ettin?" Vikki yüzüne baktı. "Çok ucuz olduğuna eminim."

"Ucuzdu." Sadece dört hayata mal olmuştu. Harold'ın, Jane'in, Aleksandr'ın ve Tatyana'nın hayatına. Tatyana, Anthony'ye daha sıkı sarıldı.

Vikki, Tatyana'yı inceleyerek, "Bunun gibi başka sürprizlerin var mı? Yoksa hepsi bu mu?" diye sordu.

"Hepsi bu." Tatyana gülümsedi ve başka bir şey söylemedi. Batıdaki vadiye, gün batımına, kaktüslere, çöle ve 4850 dolara aldığı doksan yedi dönümlük Amerikan toprağına baktı.

OTUZ BİRİNCİ BÖLÜM

Colditz'den Çıkış, Nisan 1945

AMERİKALILAR ÜÇ GÜN SÜREN bir savaştan sonra Colditz'teki mahkûmları özgürlüklerine kavuşturdu. Bu bir söylenti de olabilirdi; çünkü Aleksandr silah seslerini duymuş olmasına rağmen bahçede sadece birkaç Amerikalı görmüştü. Onların yanına ulaşmayı başardı ve sigara isteyip yakmak için eğildiğinde, bir ere, Aleksandr Barrington adında bir Amerikalı olduğunu, hikâyesi öğrenilirse belki ona yardım edebileceklerini söyledi.

Amerikan'askeri gülmeye başladı. "Evet. Ben de İngiltere kralıyım," dedi.

Aleksandr tam ağzını açtığı sırada Ospenki de sigara istemek için geldi.

Aleksandr başka bir fırsat daha yakalayabileceğini düşündü; ama bu olmadı. Ertesi sabah erken saatlerde Amerikalıların özgür bırakmasından sonra, Sovyet görevliler, bir general, iki albay ve yüz kişilik bir ordu Colditz'e geldi. Yedi adamlarını, yenilgiye uğrayan Almanya'da zafer yürüyüşü yapacak kardeşlerinin yanına götüreceklerdi.

Bir trene kondular. Aleksandr bütün trende sadece yedi Sovyet olup olmadıklarını düşündü. Sonra trenin Sovyetlerle dolu olduğunu öğrendi. Ama hepsi asker değildi; bazıları işçi, bazıları da Polonya'da oturanlardı. Trende binlerce erkek vardı. Birisi, tutuklandığı sırada, karısı ve üç çocuğuyla Bavaria'da yaşıyor olduğunu söyledi. Diğerlerinden de benzer sözler geldi. "Benim de ailem vardı. Annem, iki kız kardeşim, üç yeğenim. Sonra erkek kardeşim öldü." Aleksandr diğer aile üyelerinin ne olduğunu merak etti. "Onları oldukları yerde bıraktık," dedi adam.

"Peki neden ailenizi de yanınıza almadınız?" dedi Aleksandr'a tutkal gibi yapışan Ospenki.

Adam cevap vermedi.

Tren batıda, Almanya'nın merkezine doğru yavaşça ilerledi. Yol tabelalarının çoğu kırıldığı için, nerede olduklarını söylemek zordu. Yüzlerce kilometre gitmiş gibiydiler. Aleksandr üzerinde 'Gottinger 9,' yazan küçük bir tabela gördü. Gottinger neredeydi?

Tren durduruldu ve hepsine inmeleri söylendi. İki saat yürüdükten sonra kendilerini terk edilmiş işçi kampı gibi görünen bir yerde buldular. NKGB askerleri -Aleksandr o anda onların Kızıl Ordu askerleri olamayacağını fark etmişti; çünkü Kızıl Ordu askerleri birbirlerine bağlı olurdu- buraya el koydular ve adına geçiş kampı dediler.

"Nereye geçiş kampı?" diye sordu Ospenki. Hiç kimse cevap vermedi.

Sonra kampın adını 'Eleme ve teşhis' olarak değiştirdiler.

1945 Nisanının iki haftasını bu kampta geçirdiler. Etraf tellerle çevrildi ve gözlem kuleleri inşa edildi. Sonra savaşın bittiğini ve Hitler'in öldüğünü duydular.

Almanya'nın kuşatılmasından sonraki gün, elektrikli tellerin arkasındaki araziye mayın döşendi. Aleksandr ve Ospenki bunu biliyordu; çünkü aralarında trende konuştukları adamın da olduğu en az beş kişi bu mayınlara basarak ölmüştü.

"Bizim bilmediğimiz ve onların bildiği ne?" diye sordu Ospenki şüphe içinde, kaçanların cesetlerinin mezarlara gömülüşünü izlerken.

"Dahası, bu zararsız kampta durmayıp, mayınlı araziden kaçmak istemelerinin sebebi ne?" dedi Aleksandr.

"Eve dönmek istemiyorlar," dedi başka bir adam.

"Peki ama neden?" diye sordu Ospenki.

Aleksandr sigarasını yaktı ve tek kelime etmedi.

Kampta çok fazla sivil olmasına rağmen, buranın neden ordu disiplini altında yönetildiğini merak ediyordu. Sabahlan erken

kaldırılıyorlardı. Sokağa çıkmaları yasaktı ve kışlada askeri denetim vardı. Herkese bir görev verilmişti. Bütün bunlar tuhaftı.

Birkaç gün sonra, Dışişleri bakanı vekili İvan Skotonov, kamptaki adamlarla konuşması için Moskova'dan gönderildi. Karışık bir halde durmalarına izin verilmedi ve sıraya dizilmeleri istendi. Saçları yağlı olan, takım elbise giymiş Skotonov'un sesi zor duyuluyordu. En sonunda eline bir mikrofon aldı. "Vatandaşlar! Askerler!" dedi. "Rusya'nın onur duyduğu evlatları! Büyük bir düşmanı yendiniz! Ülkeniz sizinle gurur duyuyor! Ülkeniz sizi seviyor! Ülkeniz, Muhteşem Liderimiz ve Öğretmenimiz Stalin'in bizim için kurtardığı bu topraklara yeniden katkı sağlayabilmeniz için, kendinizi toparlamanızı istiyor. Ülkeniz sizi çağırıyor. Bizimle birlikte ülkenize geri döneceksiniz. Herkes sizi kahramanlar gibi karşılayacak ve alkışlayacak!"

Aleksandr karısını ve çocuklarını geride bırakmış olmasına rağmen mayın tarlasına girerek ölen adamı hatırladı.

"Geri dönmezsek ne olacak?" diye bağırdı biri.

"Evet. Innsbruck'da bir hayatımız var. Bu hayatı neden terk edelim?"

Çünkü siz Sovyet vatandaşısınız," diye seslendi Skotonov yumuşak bir şekilde. "Siz Innsbruck'a ait değilsiniz. Vatanınıza aitsiniz!"

"Ben Polonyalıyım," diye bağırdı biri. "Krakow'dan geldim. Neden geri dönmem gerekiyor?"

"Polonya'nın o bölümü yıllardır tartışma konusu. Sovyetler Birliği oranın kendi toprakları içinde bulunduğunu ilan etti."

O akşamki konuşmadan sonra yirmi dört kişi kaçmaya yeltendi. Bir tanesi mayın tarlasının güvenli bir noktasını bulmayı bile başardı; ama bir nöbetçinin attığı kurşun onu durdurdu. Skotonov ertesi sabah orada bulunan kalabalığa "Yaralandı; ölmedi," dedi. Ama adam bir daha görülmedi.

Kampta üç çeşit insan var gibiydi: Almanların işgal ettiği, Polonya, Romanya, Çekoslovakya ve Ukrayna gibi ülkelerden gelenler; Almanya tarafından seçilen ağır işçiler; Aleksandr ve Ospenki gibi Kızıl Ordu askerleri.

Bu gruplar mayıs sonunda birbirinden ayrıldı ve farklı kışlalara yerleştirilerek, farklı yemeklerle beslendi. Mülteciler, ardından da ağır işçiler kamptan yavaş yavaş yok olmaya başladı.

"Hep gece oluyor, fark ettin mi?" dedi Aleksandr. "Kalkıyoruz ve burada olmadıklarını görüyoruz. Gözlerimin sabah 3.00'te açık olmasını isterdim. İçimden bir ses uyanık kalırsak, olanları görebileceğimizi söylüyor."

Bahçede günlük yürüyüşünü yaparken ağır işçilerden biri yanına gelerek sigara istedi ardından, "Duydun mu? Dört yıldır beraber çalıştığım adamlardan dördü dün gece ortadan kayboldu. Bunu duydun mu? Kamptan çıkarılarak infaz edilmişler. Ortak kullanılan alanda," dedi.

"Neden infaz edilmişler?" diye sordu Ospenki.

"Vatana ihanetten ve düşman için çalışmaktan."

"Belki de çalışmaya zorlandıklarını söylemeliydiler."

"Denediler. Ama eğer gerçekten Almanlar için çalışmak istemediyseler, neden kaçmaya çalışmadılar?"

"Belki kaçmayı deneyebiliriz," dedi Ospenki. "Ne dersiniz Yüzbaşı?"

Arkalarından Polonyalı bir adam yaklaştı ve gülerek, "Kaçış yok. Nereye kaçacaksınız?" dedi. Aleksandr ve Ospenki arkasına döndü. Bahçede küçük bir kalabalık vardı. Polonyalı adam ellerini sıkarak, "Lech Markiewicz. Sizinle tanıştığıma memnun oldum. Kaçmak yok arkadaşlar. Beni Cherbourg, Fransa'dan buraya kadar getirip Sovyetlerin eline kim teslim etti biliyor musunuz?" dedi.

Beklediler.

"İngilizler."

"Bu arkadaşım Vasya'yı Brüksel'den getirip Sovyetler Birliğine kim teslim etti biliyor musunuz? Fransızlar."

Vasya başını salladı.

"Stepan'ı, İsviçre ve Constance gölüne sadece on kilometre uzaklıktan olan Bavaria'dan alıp Sovyetlerin ellerine teslim eden kim? Amerikalılar. Müttefikler, yardımsever bir şekilde bizi Sovyetler Birliğine getiriyor. Buraya gelmeden önce gittiğim Lübeck'deki geçiş kampında, Danimarkalı ve Norveçli mülteciler vardı. Orada sizin gibi askerler, ya da benim gibi ağır işçiler yoktu. Sadece savaş yüzünden evsiz kalmış mülteciler vardı. Hepsi Sovyetler Birliğine geri döndü. Bu yüzden bana kaçmaktan bahsetmeyin. Kaçma zamanı çoktan geçti. Artık gidecek bir yer yok. Bütün Avrupa Hitler'e aitti. Şimdi ise Avrupa'nın yarısı Sovyetler Birliği'nin elinde."

Vasya ile Stepan'ın koluna girdi ve gülerek oradan uzaklaştı.

Ancak o gece elektrikçi olan Lech Markiewicz, elektrikli telleri kısa devre yaptırarak kaçtı. Ertesi sabah kampta değildi ve kimse ona ne olduğunu bilmiyordu.

Kamyonlar her gece yüzlerce adamı almaya geliyordu. Gün içinde ise pek hareket yoktu. Çok kötü yemekler veriyorlar ve haftada bir kez banyoya gönderiliyorlardı. Düzenli olarak tıraş oluyor ve bit kontrolünden geçiyorlardı. Yavaş yavaş yeni Ruslar gelmeye, eskileri ortadan kaybolmaya başlamıştı.

Temmuz sonunda bir gece, Aleksandr ile Ospenki kışla arkadaşları tarafından uyandırıldı ve eşyalarını toplayıp kampın arka tarafına gitmeleri söylendi. Onları bekleyen üç kamyon vardı. Herkes kendine bir eş seçmişti. Aleksandr da Ospenki'yi tuttu. Biraz mesafe kat ettiler. Aleksandr ulaştıkları yerin tren istasyonu olduğunu tahmin etti ve sonra yanılmadığını gördü.

OTUZ İKİNCİ BÖLÜM

New York, Ağustos 1945

DOĞUNUN ALT BÖLÜMÜNDE, TATYANA, Vikki ve Anthony, bir yaz günü cumartesi sabahı, 2. Cadde'deki pazarda dolaşıyorlardı. Sokaktaki herkes gibi onlar da, bir hafta önce Nagasaki'nin bombayla yerle bir edilmesi sonucu teslim olan Japonya'dan konuşuyorlardı. Vikki ikinci bombanın gereksiz olduğunu düşünüyordu. Tatyana, Japonya'nın Hiroşima bombasından sonra teslim olmadığını öne sürdü. "Onlara yeterince zaman vermedik. Üç gün nedir ki? Onlara övünmeleri için daha fazla zaman vermeliydik. Yenileceklerini bile bile son üç ay boyunca neden bizi öldürmeye devam ettiler sanıyorsun?"

"Bilmiyorum. Almanlar bunu niye yaptı? Savaşı 1943'te kaybettiklerini biliyorlardı."

"Çünkü Hitler manyağın teki."

"Hirohito neydi peki?" Tatyana bir anda altmış kişi gibi görünen bir aile tarafından kuşatıldı. Altı kişiydiler: adam, karısı ve dört genç çocukları. İlk önce Tatyana'nın eline yapıştılar; sonra kollarından tuttular ve ardından sıkıca sarıldılar.

Tanya? Tanya? Orada mısın?" dedi Vikki.

Kadın Tatyana'nın saçlarını okşayarak Ukraynaca bir şeyler mırıldandı. Adam gözyaşlarını sildi ve Anthony'ye dondurma ile şeker verdi. Anthony gülümseyerek dondurmayı aldı ve yere düşürdü.

"Bu insanlar kim?" diye sordu Vikki.

"Anne çok insan tanıyor," dedi Anthony, Tatyana'nın eteğinden çekerek.

"Bu kesinlikle doğru; ama aralarında hiç erkek yok," dedi Vikki.

"Dondurma istiyorum anne."

Aile Tatyana ile Ukraynaca konuşuyor ve Tatyana onlara Rusça cevap veriyordu. En sonunda ellerinden öperek gittiler. Anthony, Tatyana ve Vikki de yürümeye başladı.

"Tatyana!"

"Ne var?"

"Bize az önce şahit olduğumuz sahneyi açıklayacak mısın?"

"Anthony hiçbir açıklama istemiyor, öyle değil mi tatlım?"

"Hayır anne. Ben dondurma istiyorum."

Oğluna yeni bir dondurma ve şeker aldıktan sonra Vikki'ye bakarak omuz silkti. "Ne var? Slavlar çok duygusal olur."

"Yaptıkları abartının da ötesindeydi. Ayağına resmen altın tozu serptiler. El hareketlerinden bile, hayatlarını senin için feda edebileceklerini anladım."

Tatyana gülmeye başladı. "Dinle o zaman, anlatacağım. Birkaç ay önce New York limanına geldiler. Adam, Almanlar Ukrayna'yı ilk kuşattığında, karısını ve çocuklarını Türkiye'ye göndermiş. İki yıl işçi kampında kalmış ve sonra kaçarak Türkiye'ye gitmiş. Onları Ankara'da bir yıldan fazla aramış. En sonunda 1944 yılında bulmuş. New York limanına geldiklerinde belgeleri yoktu; ama sağlık durumları yerindeydi. Ancak çok fazla mülteci kabul ediyorduk. Adam belgeleri olmamasına rağmen burada kalabilirdi; çünkü çalışıyordu. Tuğla örüyor ve boya yapıyordu. Ancak karısı dikişten anlamıyor ve İngilizce konuşamıyordu. Türkiye'de yaşadığı üç yıl boyunca, çocuklarına bakmak için sokaklarda dilencilik yapmıştı." Tatyana başını salladı. "Biraz İngilizce bilselerdi, her şey çok daha kolay olacaktı. Ben ne yapabilirdim? Hepsi geri gönderilecekti." Eğilerek Anthony'nin başındaki beysbol şapkasını düzeltti ve çenesindeki vanilyalı dondurmayı sildi. "Adamın burada kalabileceğini; ama geri kalanların dönmesi gerektiğini söylediğimde verdikleri tepkiyi düşünebiliyor musun? Bana, nereye döneceklerini sordular. Ukrayna'ya dönemezlerdi; çünkü oradan kaçmışlardı. Onları yakalarlarsa doğruca kampa gönderirlerdi ve oradan çıkışları

olmazdı. Beş kadına kampta ne yaparlardı? Ne yapabilirdim Vikki? Gidip kadın için bir temizlik işi buldum. Bir mağaza sahibinin evini temizleyecekti ve kızları, adamın çocuklarına bakacaktı. Onlara, INS yetkilileri yardımıyla geçici vize çıkarttırana kadar Ellis'de kaldılar." Tatyana omuz silkti. "O günlerde Ellis çok karışıktı. Herkesi geri gönderiyorlardı. Adamın birini, hiçbir şeyi olmadığını, sadece sağ kulağında biraz iltihap olduğu söyleyerek Litvanya'ya gönderiyorlardı. Onu bir gün hastanede tuttular ve ertesi gün tedavi etmeden çıkardılar. Onlara göre tek hastalığı kulağının kırmızı olmasıydı!" Tatyana'nın yüzü kıpkırmızı oldu. "O zavallı adamı gözleri şiş bir halde odasında otururken buldum. Karısının Amerika'da iki yıldır onu beklediğini söylüyordu. İkisi de terziydi. Sonra onun kulağına baktım."

"Dur bir dakika, INS görevlisi mi? Akbaba, engerek yılanı Vittorio Vassman'dan bahsetmiyorsun değil mi?"

"Evet, ondan bahsediyorum. O iyi bir adam."

Vikki gülmeye başladı. "Annesine bile garajında yer vermiyor. Onun yardımıyla geçici vize mi aldın? Ona bunun karşılığında ne verdin?"

Hasta olan annesine ve ona yemek yaptım. Sonra da çok zor bir işi başardığını söyledim."

"Onunla yattın mı?"

Tatyana derin bir iç geçirdi. "Seni bazen hiç anlamıyorum."

"Edward, Tanya'nın Ellis'de neler yaptığını duydun mu?"

"Evet, hepsini biliyorum."

Ellis yine mülteci barınağı haline geldiğinden, doktor ve hemşirelerle dolan kafeteryada öğle yemeklerini yiyorlardı. Brenda aralarında yoktu. Haziran 1945'te kocası Pasifik'ten gelince işi bırakmasına herkes şaşırmıştı. Brenda'nın kocası olduğunu bile hiç kimse bilmiyordu.

Vikki, Edward'a doğuda yaptıklarından bahsetti.

Edward başını salladı ve sevgi dolu gözlerle Tatyana'ya baktı. Tatyana rahatsız olup başını çevirdi ve Vikki'nin gözleri fal taşı gibi açılmıştı. "Vik," dedi Edward. "Bütün Ellis adası Tatyana'nın yaptıklarından haberdar. Onu artık neden mültecilerin geldiği gemiye göndermediklerini sanıyorsun? Bu gemilerdeki bütün insanları buraya kabul ediyor. Onu okyanusun yarısına kadar herkes tanıyor. Tatyana'nın denetiminde olmayı ve onlara dokunmasını istiyorlar."

"Mültecileri anlıyorum. Ama Vassman'ı onlara geçici vize çıkartması için nasıl ikna etti?"

"Onu her sabah hipnotize ediyor. Bu işe yaramazsa da, kahvesine bir şeyler katıyor."

"Onunla sabahları görüştüğünü mü ima ediyorsun?"

"İkiniz de susun artık," dedi Tatyana.

Edward konuşmaya devam etti. "Daha geçtiğimiz cumartesi, öğleden sonra, üç kadın onu görmeye geldi. Onu görmek için feribotla Ellis'e geçmişler."

"Karının sana bakmaya geldiği gibi," dedi Tatyana sert bir şekilde.

"Hayır, tam olarak öyle değil." Edward ona döndü. "Yakında boşanacağım karım, Ellis'e, senin için gelenler gibi hayatını bana adamaya gelmiyor."

"Neden bahsettiğini anlamıyorum," dedi Tatyana. "Bana sadece elma getiriyorlar."

"Elma, gömlek ve dört kitap," diyerek gülümsedi. "Orada değildin. Onlara, adresini verebileceğimi söyledim..."

"Edward!" diye bağırdılar aynı anda.

Gülmeye başladı. "Elmaların kapına kadar gelmesini istemez misin?"

"Hayır,' dedi Tatyana.

Gazete büfesinde, Tatyana ile Vikki'ye *Tribüne* gazetesini veren adam, "Siz hemşire Tatyana değil misiniz?" diye sordu.

Bir anda alarma geçen Tatyana, "Kim öğrenmek istiyor?" dedi.

Gazeteci adam gülümsedi. "Size Ellis Meleği diyorlar. Gazete için para vermenize gerek yok. Sizin sayenizde yüzlerce müşteri edindim."

Oradan uzaklaşırlarken Vikki, "Anlamaya başlıyorum. Tanrım. Bunları onlar için yapmıyorsun," dedi.

"Neyi?"

"Bunu kendin için yapıyorsun. Adama, adını kimin öğrenmek istediğini sordun. Bunu soracak birini bekliyor gibisin."

"Yine yanılıyorsun. Aynı gün içinde nasıl bu kadar çok yanılabilirsin?"

"Kimi bekliyorsun?"

"Bu eski günlerden kalma bir alışkanlık," dedi Tatyana. "Birinin seni araması, kötüye işaret."

"Saçmalıyorsun. Beklediğin kim?"

"Hiç kimse."

"Buna nasıl zaman buluyorsun? Bir çocuğun var. İki işte çalışıyorsun. Ben de seninle yaşıyorum. Sırlarla dolu bir hayat sürmeye nasıl fırsat buluyorsun?"

"Ne sırrı? Hiçbir şey yapmıyorum. Sadece apartman yöneticisine başka bir kapıcıya ihtiyaç duyup duymadıklarını soruyorum. Bu çok mu?"

"Ben sormuyorum. Sen neden bunu yapmak zorundasın?"

"Çünkü bu bana bir şeye mal olmuyor," dedi Tatyana. "Ama Romanya'dan gelen Diego'nun iyi bir işi oldu."

Vikki kapıyı açarken elini Tatyana'nın omzuna attı. "Ne kadar yardımseversin. Bu Amerika'ya bırakacağın mirasın mı?"

"Mirasım değil," dedi Tatyana kenara çekilerek. "Teşekkürüm."

Vikki akşamları genellikle evde olmuyordu. Dansa ve yemeğe gidiyor; barda arkadaşlarıyla buluşuyordu. Gece eve sarhoş geliyor ve anlatacak çok şeyi oluyordu. Tatyana ise, o kaçta gelirse gelsin uyanıyor ve ona yardımcı oluyordu. Bir akşam Tatyana uyumak için tam yatağa girmişti ki, Vikki eve geldi. Elbisesini üstünden çıkarıp bir kenara fırlattı ve Tatyana'nın yanına yattı. Elini başının üstüne koydu ve derin bir of çekti.

"Efendim?" dedi Tatyana.

"Aa, sen uyumuyor muydun?"

"Artık uyumuyorum."

Vikki elini yüzünden çekti. Çakırkeyif görünüyordu. "Tanya, taksi bulamadım. Astor'dan buraya topuklu ayakkabılarla yürüdüm. Ayaklarım çok acıyor."

Tatyana, Vikki'nin ağladığını duydu. İçki içmek bütün duygularını dışa vurmasına neden oluyordu. Tatyana, Vikki'nin saçlarını okşadı. "Sorun ne? Gelsomina mı?"

"Ben ne arıyorum Tanya? Ne? Bu akşam gerçek bir aptalla çıktım. Kıl herifin tekiydi. Şu geçen hafta tanıştığım Todd."

"Sana ondan uzak durmanı söylemiştim."

"İlk başlarda çok iyiydi."

"Yani geçen hafta mı?"

"Evet. Ama bu hafta benden çok şey istemeye başladı. Ricardo'nun yerinden çıktığımızda çok kaba davrandı. Beni sert bir şekilde itti. Neyse ki o sırada bir araba geçiyordu. Benimle birlikte eve gelmek istedi ve hayır dememe rağmen ikna olmadı."

"Neden ikna olsun ki? Ona ilk gördüğünde evet dedin."

"Sadece beni seven biriyle olmak istedim. Bunun neresi yanlış?"

Daşa da cuma ve cumartesi geceleri işten sonra, onu sevecek birine ihtiyaç duyduğu için mi evli olan dişçi patronu ile çıkıyordu? Daha sonra, Sadko'da, iyi bir adamla, bir Kızıl Ordu subayıyla tanıştı. ("Tanya onunla mutlaka tanışmalısın. O kadar yakışıklı birini gördüğünü sanmıyorum!")

"Hiçbir yanlış yok."

"Yine Harry ile birlikte olmak istiyorum. O çok tatlı..."

O sarhoşun tekiydi. Ama Tatyana bir şey söylemedi.

"Jude'u, Mark'ı ve hatta eski kocamı geri istiyorum. Savaş bitmeden önce her şey daha iyiydi. Şimdi geri döndüler ve bize sahip olmak istiyorlar. Bize nasıl davranacaklarını bilmiyorlar. Savaş zamanında birlikte oldukları fahişeler gibi davranmamızı istiyorlar."

"Biz onlara nasıl davranacağımızı biliyor muyuz?"

"Sevgi dolu kalbimi geri istiyorum," dedi Vikki ağlayarak. "Neden korkuyorum, biliyor musun? Annem gibi yalnız kalmaktan. Onun gibi olmak istemiyorum. Hep, sonunda annelerimiz gibi olacağımızı söylerler. Sen buna inanıyor musun?" Tatyana cevap verme fırsatı bulamadan, Vikki konuşmaya devam etti. "Annem beni terk etti, New York'tan gitti, yurt dışına çıktı, seyahat etti, âşık oldu; ama en sonunda Montecito'da bir evde yaşamaya başladı. Montecito'nun nerede olduğunu bile bilmiyorum. Annem orada kendini bir tımarhane buldu."

"Onun için üzüldüm."

"Bazen ne düşünüyorum, biliyor musun?" diye fısıldadı Vikki iç çekerek. "Annemin yine yanımda olmasını istiyorum. Bu tuhaf değil mi?"

"Hayır," dedi Tatyana. "Ben de annemin yanımda olmasını isterdim."

"Annen iyi biri miydi?"

"Bilmiyorum. Her şeye rağmen annemdi işte."

"Ablan iyi miydi?"

"Çok iyi bir ablam vardı," diye fısıldadı Tatyana. "Beni küçükken sırtında taşırdı. Hayatı boyunca beni kötü erkeklerden korudu. Hepsinin yanımda olmasını çok isterdim. Ablamın, erkek kardeşimin." Gözlerini kapadı. *Paşa ve Tanya aynı ipe tutunup Luga nehrinin üstünde sallanıyordu ve sonra üçe kadar sayıp kendilerini suya bırakıyorlardı. Paşa ve Tanya Luga'nın kıyısında koşup kendilerini suya atıyorlardı.*

"Ama sen de sevmek istemez misin? Ben istiyorum. Long Island'da iyi yatak odalı bir ev, araba ve iki çocuk hayali kuruyorum. Büyükannemle büyükbabamın sahip olduğu hayatı istiyorum. Kırk üç yıldır beraberler."

"Vikki, sen bunu istemiyorsun. Çocuk istemiyorsun. Bu sana göre bir şey değil. Sen şıpsevdisin."

Vikki, karanlıkta, Tatyana'ya baktı. Rimelleri gözlerinin altına akmıştı. "Olabilir."

Tatyana ellerini Vikki'nin saçlarından çekmeden başını salladı.

"Her şeyi nasıl biliyorsun? Bu evden dışarı adım atmıyorsun."

"Nereye gitmem gerekiyor? Evimdeyim işte."

Vikki uzanıp Tatyana'nın saçlarına dokunarak, "Peki sen şıpsevdi misin?" diye sordu.

"Keşke öyle olsaydım."

Vikki, Tatyana'ya sarıldı. Tatyana da gözlerini kapattı ve yıllar önce Sovyetler Birliği'ndeki evlerinde Daşa'nın yanına sokulduğu gibi Vikki'nin yanına sokuldu.

"Tanya," dedi Vikki. "Bu kadar uzun süre biriyle birlikte olmadan nasıl durdun?"

Tatyana cevap vermedi.

"Kocan dışında bir erkekle beraber oldun mu?"

Tatyana olduğu yerde kıpırdandı. Başkasıyla aynı yatağı paylaşmak onun sınırlarının dışındaydı. "Hayır," dedi alçak bir ses

tonuyla. "On altı yaşındayken âşık oldum. Başkasını sevmedim. Başka hiç kimseyle yatmadım."

"Ahh Tanya. Büyükannem senin hakkında yanılmamış. Senin hâlâ kocanı düşündüğünü söyledi.”

Tatyana tek kelime etmedi. Vikki ona yine sarıldı.

"Ama oğlun var. O biraz olsun içinin rahatlamasına yardımcı olmuyor mu?"

"Babasını düşünmediğim zamanlarda, yardımcı oluyor."

"Peki tekrar âşık olmak istemiyor musun? Mutlu olmak? Evlenmek? Tanrım Tatyana," dedi Vikki derin bir nefes alarak. "Verecek.. ..çok şeyin var." Tatyana'ya sıkıca sarıldı. "Edward boşanıyor. Neden bir gece onunla yemeğe çıkmıyorsun? Neden onunla arandaki ilişkiyi bir öğle yemeğinden öteye götürmüyorsun?"

"Edward benden daha iyilerini hak ediyor."

"Edward ve ben böyle düşünmüyoruz."

Tatyana, Vikki'nin kolunu okşayarak güldü. "Bu günleri atlatacağım," diye fısıldadı. "Buna inan."

Karanlıkta, saatlerce uyumadan yattılar. Vikki bir ara su içmek için kalktı. Sonra yatakta yatarken sigara içti.

"Lütfen bana onunla yemeğe çıkacağını söyle. Bir yemekten ne zarar gelir?"

"Neden bu konuyu kafana bu kadar çok takıyorsun?"

Vikki gülmeye başladı. "Takıyorum; çünkü seni istediğini biliyorum. Ayrıca iyi anlaşacağınıza eminim."

"Anlaşmak mı? Unut bunları. Sadece yemek dedin."

"Evet. Baş başa bir yemek."

"Birliktelik birçok yemek anlamına gelir. Hatta evlenme anlamına bile."

"Bunun neresi yanlış?"

"Artık uyuyacağım. Sen istediğini yap."

Vikki'ye kötü düşüncelerinden ya da güzel hayallerinden bahsedemiyordu. Ona gökyüzünü ya da acılarını anlatamıyordu.

Başka birinin yanında yatmanın neresi huzur vericiydi? Bambaşka birinin nefes alan vücudunu, çarpan kalbini, siyah saçlarını hissetmek ne kadar huzur verirdi?

Vova'nın tek söylediği "Merak etme Aleksandr. Sen gidince Tanya ile ilgileniriz," idi.

Evde, çaresiz halde karşısındaki sandalyede oturuyordu ve kafası karmakarışık görünüyordu.

"Sana bir şey soracağım," dedi Aleksandr alaycı bir ses tonuyla. Tatyana araya girdi. "Şura, sevgilim..."

"Sana bir şey soracağım," diye tekrarladı daha yüksek bir ses tonuyla. "Sözümü kesme!" Önünde, kafese konmuş bir hayvan gibi gidip geliyordu. "Bana sadece, Vova seninle ilgilenmeye başlamadan, ne kadar dayanabileceğini söyle. Belki de gitar çalan Vlasik'e, başka ne marifetleri olduğunu sorarsın. Ona iyiliksever olup olmadığını sor. Ya da istersen onunla ben konuşayım."

Şaşkın bir halde Aleksandr'ın yüzüne baktı ve hiçbir şey söylemedi. Ona kızamıyordu. Onu bu kadar sevdiğini bilirken, nasıl kızabilirdi?

"Bana cevap ver," dedi ona doğru bir adım atarak.

Tatyana ellerini birbirine kenetlemiş halde sandalyesinde oturuyordu. Yalvarırım..."

"Bana istediğin kadar yalvar," dedi kaba bir şekilde. "Vlasik ile baş başa konuşmamı ister misin? Yoksa beni özlediğinde, sana öğrettiğim kelimeleri ona mı söyleyeceksin?" Gözlerinden alevler çıkıyordu. Onu kolundan çekip ayağa kaldırdı.

Tatyana elini kurtarmaya çalıştı. "Bırak beni!" Kendini geri çekince, dikiş masasıyla tuğla duvarın arasında sıkışıp kaldı. Öne

adım atarak yanından geçmeye çalıştı; ama Aleksandr önünden çekilmedi ve geçmesine izin vermedi. "Konuşmamız bitmedi," diyerek onu hafifçe itti.

"Şura!"

"Bana sesini yükseltme!"

"Şura! Kes şunu!" dedi yüksek bir sesle ve bir kez daha yanından geçmeye yeltendi. Ancak Aleksandr onu bu kez daha hızlı iterek köşeye sıkıştırdı. "Sana kesmeni söyledim! Bunları boşu boşuna yapıyorsun."

"Senin için öyle."

"Sen aklını mı yitirdin? "Vücudunu onunkine bastırdı. "Çekil önümden."

"Geçmeyi dene."

"Şura!" diye çığlık attı. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Titriyordu. "Lütfen dur." Ağlamamaya çalıştığından alt dudağı titremeye başlamıştı. Aleksandr kendi başını duvara vuruyordu. Sonra geri çekildi.

"Ne düşünüyorsun Aleksandr? Bunları yaparsan, gittiğin için üzülmeyeceğimi mi? Devam et. Bu şekilde benim için her şeyin daha kolay olacağını mı sanıyorsun?"

"Sen böyle düşünüyor gibisin," dedi Aleksandr yanından biraz daha geri çekilerek.

Tatyana bir süre yüzüne baktı. "Dur bir dakika. Bunun benimle ilgisi yok." Burnunu çekti. "Benim köydeki her aptalla birlikte olacağımı düşünerek, bana karşı olan duygularını köreltmeye mi çalışıyorsun? Seni aldatırsam, buradan gitmenin, ölmenin daha kolay olacağını mı düşünüyorsun?"

"Tanya, kapa çeneni!"

"Hayır!" diye bağırdı, "istediğin bu, öyle değil mi? En kötü olasılıkları düşünüyorsun ve beni biranda karın olarak görmemeye başlıyorsun. Bir anda kalpsiz bir fahişeye dönüşüyorum ve kocam

rahat ediyor. Ben sen gider gitmez yerini başkasıyla dolduracak bir fahişeyim." Sinirden yumruklarını sıkıyordu.

"Tanya, sana çeneni kapamanı söyledim!"

"Hayır!" diye bağırdı ve kendini daha cesur, daha uzun hissetmek için olduğu yerde zıpladı. "Tek istediğin ve ihtiyacın olan, benden kurtulmak için en kötü olasılıkları düşünmek." Gözlerinden yaşlar süzülmeye başlamıştı. "Buna ne kadar ihtiyacın olduğu umurumda değil. Sana bu fırsatı vermeyeceğim," dedi sinirli bir şekilde. "Sana bu hakkı vermeyeceğim. Sırf sen beni bırakıp giderken kendini iyi hisset diye, kendimi bir fahişe gibi göstermeyeceğim."

"Sana sus dedim, duyuyor musun?"

"Susmazsam ne olur?" dedi. "İstediğini yap Aleksandr."

"Ben de boş durmam."

"Elbette durmazsın!" diye bağırdı çaydanlığı yere fırlatarak.

"Doğru!" diye bağırdı. "Canın kavga mı istiyor? O zaman ederiz."

Dişlerini sıkarak üstüne yürüdü. "Kavganın ne demek olduğunu bilmiyorsun," dedi elbisesini göğsünden kalçalarına kadar yırtıp onu yere yatırarak. İç çamaşırlarını yırtıyor ve bacaklarını açması için onu zorluyordu.

Tatyana gözlerini kapadı.

Ona çok kaba davrandı. Tatyana ilk başta ona dokunmak istemedi; ama bu acı dolu vücudu tutmaması imkânsızdı. "Asker..." dedi iniltileri arasında. "Beni yanında götüremezsin, beni bırakamazsın..."

"Seni götürebilirim," diye fısıldadı.

Biranda inlemeye başladı ve sonra kendini geri çekerek dışarı çıktı. Öksüren ve güçlükle nefes alan Tatyana'yı yerde tek başına bırakmıştı.

Bankta sigara içiyordu. Elleri titriyordu. Tatyana beyaz bir çarşafa sarınmış halde karşısında durdu. Sesi titriyordu. "Yarın," dedi

güçlükle." Lazarevo'daki son günümüz." Birbirlerine bakamadılar. "Lütfen böyle yapmayalım."

"Pekâlâ, yapmayalım."

Çarşafı yere bıraktı ve dizlerinin dibine oturdu. "Dikkat et," dedi Aleksandr sigarasına bakarak.

"Dikkatli olmak için çok geç," dedi Tatyana. "Yıkıma az kaldı. Sigaran yoksa ne olacak?"

Aleksandr karanlıkta uzun bir süre onu göğsünde yatırdı. Konuşmadı; kıpırdamadı; nefes almadı ve biraz önce başladığı işi tamamlamadı.

En sonunda konuşmaya başladı. "Seni yanımda götüremem," dedi. "Hayatın çok fazla tehlikeye girer. Bu riski alamam."

"Şişşt." Tatyana göğsünü öptü. "Biliyorum. Şura, ben seninim. Bunu bu gece söylememi istemeyebilirsin; ama bu hep böyle kalacak. Ben her zamanki gibi daima senin olacağım. Bunu hiçbir şey değiştiremeyecek. Ne senin yumrukların, ne vücudun ne de ölümün."

Aleksandr dişlerini sıktı.

"Sevgilim." Tatyana ağlamaya başladı. "İkimiz de öksüzüz Aleksandr. Birbirimizden başka kimsemiz yok. Sahip olduğun herkesi kaybettiğini biliyorum; ama beni kaybetmeyeceksin. Evlilik yüzüğümüz üzerine, kırdığın kalbim üzerine, senin üzerine yemin ediyorum. Ölene kadar sana sadık kalacağıma yemin ediyorum."

"Tanya," diye fısıldadı. "Ölürsem beni unutmayacağına söz ver."

"*Ölmeyeceksin, asker," dedi. "Ölmeyeceksin. Yaşayacaksın! Nefes alacaksın ve pençelerini hayata geçirip bırakmayacaksın. Benim için hayatta kalacağına söz ver. O zaman ben de seni bekleyeceğime söz veririm." Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. "Sana ne olursa olsun, burada seni bekliyor olacağım Aleksandr."*

Ayın olmadığı Lazarevo'da ölümlerine yaklaşırken söylenen cesurca sözler.

Hayat kendini küçük şeylerle gösteriyordu. Her sabah bindiği feribottaki denizci gülümseyerek ona günaydın diyor, kahve ve sigara ikram ediyor, on üç dakikalık yolculuk süresince, onunla birlikte güvertede oturuyordu. Benjamin'deki beysbol maçında kaçan topu yakalamaya çalışan adam ona çarpıp üstüne düşmüştü ve birkaç dakika kalkmamıştı. Bu sırada Edward yardımına yetişti ve adama Ricardo'nun yerinde olmadıklarını hatırlatmıştı. Vikki, Tatyana her sabah işe gitmeden önce ona ruj sürüyordu ve yanağına bir öpücük konduruyordu. Tatyana ise evden çıkar çıkmaz ruju siliyordu.

Tatyana bir sabah rujunu silmeyecekti.

Bir cuma gecesi Ricardo'nun yerine gitmeye hayır demeyecekti.

Hayat kendini takım elbise giymiş bir borsacıyı karşısına çıkararak gösteriyordu. Wall Caddesi'ndeki kafeteryada Vikki ile Tatyana'nın yanında oturan ve anlattıklarına gülen borsacı...

Tatyana'nın Amerika'da kalmalarına yardımcı olduğu bir ailenin babası, Ellis'e gelip onu büyük oğluna istemiş; tuğla döşeme işinde çalıştığını ve ona çok iyi bakacağını söylemişti. Sonra Tatyana'nın görmesi için oğlunu da yanında getirmişti. Uzun boylu, yapılı ve on sekiz yaşlarında, güler yüzlü biriydi. Tatyana'ya, sanki ona uzun zamandır âşıkmış gibi bakmıştı. Tatyana onunla Ellis'in kafeteryasında kahve içmiş; tanıştıklarına memnun olduğunu, ancak onunla evlenemeyeceğini söylemişti.

Hayat kendini Edward ile haftada iki kez yedikleri öğle yemeğinde gösteriyordu.

Merkezdeki inşaat işçileri ve ona kolayla sosisli sandviç satarken gülümseyen adamla gösteriyordu hayat kendini.

Tatyana bütün gününü gemilerde geçiriyor; savaştan yeni dönen mültecileri inceliyor; onları Ellise giden feribota bindiriyor ve onları hastanede tedavi ediyordu. Öğleden sonraları New York hastanesine

gidiyor ve yatakların arasında dolaşarak bütün erkeklerin yüzüne bakıyordu. Eğer gelirse, ya Ellise ya da New York hastanesine gelirdi. Ancak savaş dört ay önce bitmişti. Ülkelerine gönderilen bir milyon askerin üç yüz bini buraya gelmişti. Tatyana yaralılara daha kaç kez nerede savaştıklarını soracaktı. Nerede kalıyordunuz? Avrupa'da mı? İşçi kamplarında Sovyet subaylara rastladınız mı? Sizinle İngilizce konuşan bir İngiliz subayı oldu mu? Tatyana New York limanına yanaşan her gemiyi karşılıyor ve Avrupa'dan buraya kaçan bütün insanların yüzlerini tek tek inceliyordu. Amerikalı askerlerin Nazi kampında yaşadıkları zulmü daha ne kadar dinleyecekti? Sovyet mahkûmlara Alman kamplarında yapılardan daha ne kadar duyacaktı? Ölenlerin sayısını hesaplamayı ne kadar sürdürecekti? Binlerce ölü mü? Milyonlarca ölü mü? Almanlar tarafından aç bırakılan Sovyet askerlerini ne verilen kanlar ne de penisilinler kurtarabilmişti. Aynı şeyi defalarca dinlemeye ne kadar dayanabilirdi?

Geceleri Anthony'yi Isabella'dan alıyor; sonra Vikki ile birlikte yemeklerini yiyorlar ve son çıkan kitaplarla en son gösterime giren filmler hakkında konuşuyorlardı. Ardından eve gidip Anthony'yi yatağına yatırıyordu. Vikki ile koltuğa oturup ya kitap okuyor; ya da konuşuyorlardı. Ertesi gün her şey yeniden başlıyordu.

Sonra da yeni bir haftaya başlıyorlardı.

Her ay Anthony ile birlikte Esther ve Rosa'yı ziyarete gidiyordu. Ona verecek yeni haberleri yoktu.

Her ay Sam Gulotta'yı arıyordu. Onda da yeni haberler yoktu.

New York'taki yeni yapılanma, ülkenin diğer şehirlerinden yedi kat daha fazlaydı. Ellise gelen mülteciler geri gönderiliyordu. New York hastanesindeki eski doktorlar emekli oluyordu. Tatyana her hafta posta kutusunu kontrol ediyordu. Ama ona mektup gönderen yoktu. Her şeye rağmen onu bekliyordu. Cumartesi geceleri dansa, cuma geceleri ise sinemaya gidiyordu. Yemek pişiriyor, Central Parkta beysbol oynuyor, İngilizce kitaplar okuyor, Vikki ile dışarı çıkıyor ve oğlunu seviyordu. Bütün bunların dışında, yolda gördüğü her adamın

yüzünü inceliyor; arkadan gördüklerinin o olmasını umut ediyordu. Elinde olsa geleceğini biliyordu. Gelmiyordu.

Kaçma fırsatı yakalasa gelirdi. Gelmiyordu. Eğer yaşıyorsa, ondan haber alırdı. Alamıyordu.

"Hayatın daha yeni başlıyor Tatyana,' dedi Aleksandr. "Üç yüz milyon yıl sonra, hâlâ ayakta olacaksın."

"Evet," diye fısıldadı. "Ama sensiz."

OTUZ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Anavatan, 1945

TREN YOL BOYUNCA ON beş kez durduruldu. Nereye gidiyorlardı? Aleksandr, Ospenki'ye, sırası geldiğinde bunu öğreneceklerini söyledi. Ama öğrenemediler. Hep gecenin bir yarısı tren değiştiriyorlardı. Aleksandr ayakları zincirli halde metal basamakları çıkarken halüsinasyon gördüğünü düşünüyordu. Trendeki tahtanın üzerine yatıp gözlerini bir an önce kapamak için sabırsızlanıyordu.

Aleksandr'ın treni doğuya doğru ilerliyordu. Tren, anavatanlarına dönen ayakları zincirli adamları sallıyordu. Aleksandr ve Nikolay kâsedeki bulamaçlarını yerken, tren aniden duruyor ve kâsedekiler dökülüyordu.

Tren ormanlardan ve ovalardan geçerek yoluna devam ediyordu.

Aleksandr yüzünü koluyla kapattı. Kama nehri buz kaplıydı. Önündeki karanlık gecenin içinde Tatyana'nın gülümseyen, çilli yüzü vardı.

Tren, dağların arasında geçerken hızlandı. Çam ağaçlarının, yosunların ve taş mağaraların yanından ilerlediler.

Günler, geceler geçmişti; ama gidecekleri yere ulaşamamışlardı.

Hem kahvaltıda, hem de akşam yemeğinde bulamaç yiyorlardı.

Gece trenin içi buz gibi oluyordu. Etraflarını kuzeydeki Almanya platosu sarıyordu.

Uyudu.

Rüyasında Tatyana'yı gördü.

Çığlık atarak uyandı ve yatağın içinde oturarak önündeki bir şeyi itmeye başladı. Aleksandr da kalkarak, arkasında, yatakta oturdu. "Tanya," dedi kolundan tutarak. Tatyana şaşkınlık verici bir güçle kolunu geri çekti; öfke içinde, arkasına bile dönmeden yüzüne bir

yumruk indirdi. Aleksandr hazırlıksız yakalanmış ve yana çekilme fırsatı bulamamıştı. Burnu kanamaya başladı. Uykusu iyice açılmıştı. Tatyana için endişelenerek bu kez kolundan daha sıkı tuttu ve avazı çıktığı kadar "Tanya!" diye bağırdı. Bu sırada burnundan akan kan göğsüne kadar süzülmüştü. Gece yarısıydı ve dışarıdaki Ay, Tatyana'nın tepinen vücudunu ve çarşafa akan siyah kanları görecek kadar içeriyi aydınlatıyordu.

Tatyana kendine geldikten sonra derin derin nefes almaya ve titremeye başladı. Kollarım bırakmanın iyi olacağını düşündü.

"Şura," dedi. "Az önce gördüğüm rüyaya inanamayacaksın." Sonra ona dönerek, "Tanrım, sana ne oldu?" dedi.

Aleksandr öylece oturmuş burnunu tutuyordu.

Tatyana hemen yataktan fırladı ve havlu getirdi. Sonra sırtını duvara yasladı ve Aleksandr'ı kendine çekti. "Buraya gel," dedi. "Çabuk buraya gel." Başını dizlerinin üstüne koydu ve havluyu burnunda tuttu.

"Bu çok iyi," dedi Aleksandr. "Ama nefes alamıyorum." Başını kaldırıp biraz kan tükürdü ve sonra tekrar yattı. Havlunun ağzını kapatan kısmını biraz kaldırdı.

"Özür dilerim hayatım," diye fısıldadı Tanya. "Bunu yapmak istemezdim -ama gördüğüm rüyaya inammayacaksın."

"Beni başka bir kadınla basmanı tercih ederdim," dedi Aleksandr.

"Daha da kötüsü," dedi Tatyana. "Yaşıyordun; ama hiç kıpırdamıyordun. Önümde yatıyordun ve etlerini parça parça bana yediriyorlardı. Onlar..."

"Onlar kimdi?"

"Yüzlerini göremedim. Ellerimi arkadan bağlamışlardı ve senin etinden keserek ağzıma veriyorlardı."

Aleksandr ona baktı. "Beni canlı canlı mı yiyordun?" diye sordu.

Tatyana yutkundu.

Aleksandr kaşlarını kaldırdı.

"Vücudunun yanında büyük bir parça eksikti."

"Yaşadığımı nereden biliyorsun?"

"Gözlerin hareket ediyor ve sana yardım etmem için yalvarıyordu." Gözlerini kapadı. "Tanrım..."

"Seni yakalayanları yumruklayarak mı yardım ediyordun bana?"

Başını salladı ve puslu gözlerle ona baktı. "Ne yaptım?" diye fısıldadı.

"Sanırım burnumu kırdın," dedi Aleksandr.

Tatyana ağlamaya başladı.

"Şaka yaptım," dedi ona doğru uzanarak. "Sadece kanıyor hepsi bu. Birazdan durur."

Aleksandr, pişmanlık dolu yüz ifadesini fark etti. Gördüğü rüyanın etkisiyle yüz kasları gerilmişti.

"Ben iyiyim," dedi Aleksandr. Başını çevirerek göğsünden öptü. Sonra onu kendine çekti ve bir eliyle kendi burnunu tutarken, diğer eliyle Tatyana'nın saçlarını okşadı.

"Yaşıyordun," diye fısıldadı Tatyana. "Vücudundan kestikleri parçaları bana yediriyorlardı. Anlıyor musun?"

"Gayet iyi," dedi Aleksandr. "Burnumun kanaması bunun kanıtı."

Tanya başından öptü. Burnunun kanaması kısa bir süre sonra durdu. "Gidip yıkanacağım. Çarşaflarla yarın ilgileniriz."

Dur -gitme. Seni temizlemek için bir şey getireyim. Yataktan iner misin? İçeride suyumuz var. Sana yardım etmemi ister misin? Kolumu tut."

"Tanya," dedi Aleksandr kolunu tutarak yataktan inerken. "Burnum kanıyor; ölümcül hasta değilim."

"Yarın yüzün moraracak." Bir havlu ıslatıp, burnundaki, yüzündeki ve göğsündeki kanları yavaşça sildi. "Ben tehlikeliyim," diye

mırıldandı. "Sana yaptığıma bak."

"İtiraf etmeliyim ki, daha önce bu kadar çıldırdığını hiç görmemiştim. Korkunç haldeydin. Savaşta da güçleri bir anda on adamın gücüne yükselen askerler görmüştüm."

"Özür dilerim. Gel, temizlendin. Benim hakkımda kötü bir rüya görme Şura, olur mu?"

"Önümde yattığın ve seni yediğim bir rüya mı?" diye sordu gülerek. "Bu çok kötü bir rüya olurdu."

"Ne bunu, ne de başka bir rüya gör. Yatağa çık hadi. Yardım edeyim mi?"

"Sanırım becerebilirim."

Tatyana hemen döneceğini söyleyerek gitti ve Kama'nın soğuk suyuyla ıslattığı havluyla geri geldi. "Bunu yüzüne koy. Belki böylece yarın yüzün morarmaz."

Islak havluyu yüzüne koyarak sırtüstü yattı. "Bu şekilde uyuyamam," dedi.

"Uyumak isteyen kim?" dediğini duydu ve bacaklarının arasında diz çöktüğünü gördü. İnildemeye başladı. "Kendimi affettirmek için ne yapabilirim?" dedi Tatyana.

"Hiçbir şey düşünemiyorum."

"Öyle mi?"

Bir şeyler mırıldanıyor, ince parmaklarını vücudunda gezdiriyor ve her yerini öpüyordu. Penisini ağzına aldı. Islak havlu hâlâ Aleksandr'ın yüzündeydi.

Tren durdu, aşağıya indirildiler ve savaşta yıkılan istasyonda sıraya dizildiler. Aleksandr botlarını giydi -bunların kendi botları olmadığına emindi. Ayağına çok küçüktüler. Bitkin bir halde sadece bir projektörle aydınlatılan istasyonda beklediler. Bir yüzbaşı

gardiyan elindeki zarfın içinden bir kâğıt çıkardı ve önünde duran yetmiş kişiye, vatana ihanetten suçlandıklarını açıkladı.

"Olamaz," diye fısıldadı Ospenki.

Aleksandr umursamaz bir tavırla bekledi. Trene dönüp yatmak istiyordu. Artık onu hiçbir şey şaşırtamazdı. "Merak etme Nikolay."

"Konuşmayı kesin!" diye bağırdı asker. "Vatan hainliği, düşmanla birlikte dolap çevirmek, düşmanın mahkûm kampında Rusya aleyhine çalışmak, düşman için yemek pişirmek, düşman için inşaat yapmak ve düşman için tüfek temizlemek. Vatan hainliği konusundaki kanun oldukça net. 1B kanunun 58. maddesine göre yargılanacaksınız. On beş yıl boyunca II. Bölge işçi kamplarında, en son olarak da Kolyma’da çalışacaksınız. Göreve, buharlı trene kömür koymakla başlayacaksınız. Kömürler kamyonun yanında. Kürekler de orada. Bir sonraki durağınız Doğu Almanya’daki işçi kampı olacak. Şimdi görev başına."

"Olamaz. Kolyma'ya gidemeyiz," dedi Ospenki. "Bir yanlışlık olmalı."

"Sözümü bitirmedim," diye bağırdı gardiyan. "Belov, Ospenki, bir adım öne çıkın!"

Ayaklarında zincirlerle birkaç adım öne çıktılar. "Siz ikiniz, düşmana yardım ettiğiniz için aldığınız on beş yıllık hapis cezasının dışında, savaş zamanında casusluk yapma suçundan da yargılanacaksınız. İkinizin de rütbeleri elinden alınacak. Cezalarınız böylece yirmi beş yıla çıkacak."

Aleksandr, sanki bunlar ona söylenmemiş gibi kıpırdamadan duruyordu.

Ospenki, "Beni duydun mu? Bir yanlışlık olmalı. Yirmi beş yıl işçi kampında kalmam. General ile konuş..."

"Emirlerim oldukça net! Görüyor musun?" Ospenki'nin burnunun dibinde bir kâğıt salladı.

Ospenki başını salladı. "Hayır. Anlamıyorsunuz. Ortada kesinlikle bir yanlışlık var." Şaşkın bir şekilde onu izleyen Aleksandr'a baktı.

Ospenki kömürü küreklerle trene doldururlarken hiçbir şey söylemedi. Ancak trene tekrar bindiklerinde, Aleksandr'ın anlam veremediği bir paniğe kapıldı.

"Serbest kalacağım gün gelecek mi?"

"Evet. Yirmi beş yıl sonra."

"Ben sizden serbest olmayı kastediyorum," dedi Ospenki, Aleksandr'a başını çevirerek. "Sana zincirli olmayacağım, senin yanında olmayacağım günleri kastediyorum."

"Neden bu kadar karamsarsın? Kolyma kamplarının karma olduğunu duydum. Belki kampta evlenirsin."

Birlikte tahtanın üzerinde oturdular. Aleksandr bir süre sonra uzandı ve gözlerini kapadı. Ospenki rahat olmadığından ve Aleksandr gibi iriyarı bir adamın yanına sığamadığından yakındı. Tren hareket edince yere düştü.

"Senin neyin var?" dedi Aleksandr ayağa kalkması için elini uzatarak. Ospenki, elini tutmadı.

Sizi dinlememeliydim. Teslim olmamalıydım. Kendi başımın çaresine baksaydım, şimdi özgürdüm."

Ospenki, söylenenleri duymadın mı? Mülteciler, işçi kamplarına gönderildi. Polonya, Romanya, Bavaria, Fransa, İtalya, Danimarka ve Norveç'teki mültecilerin sonu aynı oldu. Bu kadar adam arasından bir tek kendnin özgür kalabileceğini nasıl düşünürsün?"

Ospenki cevap vermedi. "Yirmi beş yıl! Yirmi beş yıl hapis cezası aldınız. Bu artık umurunuzda değil mi?"

Aleksandr derin bir iç geçirdi. "Hayır. Artık umurumda değil. Yirmi altı yaşındayım. On yedi yaşımdan beri Sibirya'da yargılanıyorum." İlk mahkûmiyetine Vladivostok'da başlamıştı.

"Kesinlikle doğru! Tanrım, hep sizin yüzünüzden. Morozovo'da sizin yanınızdaki yatağa yattığım gün kötü kaderim başladı ve

hayatım lanetlendi. Lanet olası bir hemşire sırf beni o yatağa yatırdı diye neden yirmi beş yıl hapis cezası almam gerekiyor?" Kıpırdanınca zincirlerinden ses geldi. Diğer mahkûmlar uyumaya çalıştığından ona, "Kapa şu çeneni," diye bağırdılar.

"O, lanet olası hemşire!" dedi Aleksandr. "Benim karımdı." Duraksadı. "Kaderinin bana ne kadar sıkı bağlı olduğunu görüyorsun Nikolay."

Ospenki birkaç dakika konuşmadı.

"Bunu bilmiyordum," dedi en sonunda. "Ama elbette. Hemşire Metanova. Onun adını duymuştum. Paşa’nın soyadının bana neden o kadar yabancı gelmediğini şimdi anlıyorum." Bir süre sessiz kaldı. "Şimdi nerede?"

"Bilmiyorum," dedi Aleksandr.

"Size hiç mektup yazdı mı?"

"Mektup alamadığımı biliyorsun. Ben de yazamıyorum. Çalışmayan bir plastik kalemim var sadece."

"Hastanedeydi ve bir anda ortadan kayboldu. Ailesinin yanına mı döndü?"

"Hayır. Ailesi öldü."

"Sizin aileniz?"

"Onlar da öldü."

"Peki o zaman nerede?"

"Bu ne Ospenki. Sorgu mu?"

Ospenki sessiz kaldı.

"Nikolay?"

Ospenki cevap vermedi.

Aleksandr gözlerini kapattı.

"Bana söz verdiler," diye fısıldadı Ospenki. "Bana iyi olacağıma dair yemin ettiler."

"Kim?" dedi Aleksandr gözlerini açarak. Olduğu yerde doğrularak oturdu. Ospenki biraz geri çekildi; ama Aleksandr ile zincirli olduğundan çok fazla çekilemiyordu.

"Hiç kimse," diye mırıldandı ve Aleksandr'a gizli bir bakış fırlatarak omuz silkti.

"Bu deniz kadar eski," dedi sakin bir ses tonu kullanmaya çalışarak. "1943'te, tutuklanmamızdan hemen sonra beni sorguya çektiler. Bana iki seçeneğim olduğunu söylediler. 58. madde uyarınca, cinayetten infaz edilebilirdim. Bu ilk seçeneğimdi. Bunu biraz düşündüm ve sonra ikinci seçeneğimin ne olduğunu sordum. Bana, senin tehlikeli bir katil olduğunu ve savaşta sana ihtiyaç duyacaklarını söylediler. Buna rağmen, senin vatana ihanet ettiğinden şüpheleniyorlardı. Ama burası kanunlara göre hareket eden bir ülke olduğundan, sana hayatını uzun bir süre bağışlayacaklar ve kendini asmanı bekleyeceklerdi."

Ospenki'nin onun yanından ayrılmamasının sebebi buydu. "Senden, benim darağacım olmanı mı istediler Ospenki?" dedi Aleksandr.

Ospenki cevap vermedi.

"Ahh, Nikolay," dedi Aleksandr bitkin bir halde.

"Bekle..."

"Daha fazla bir şey söyleme."

"Dinle..."

"Hayır!" Aleksandr, Ospenki'nin üstüne atladı. Boynundan tutarak başını trenin duvarına dayadı. "Bana daha fazla bir şey anlatma."

Elinden kurtulmak için hiçbir şey yapamayan Ospenki'nin yüzü kıpkırmızıydı ve zor nefes alıyordu. "Dinle beni," dedi kısık bir sesle.

Aleksandr, Nikolay'ın başını yine duvara dayadı.

Birisi, "Sakin olun," dedi güçsüz bir şekilde. Hiç kimse kavgaya karışmak istemiyordu. Bir adamın eksilmesi daha fazla ekmek anlamına geliyordu.

Ospenki öksürüyordu. Başının arkasını hızlı bir şekilde çarptığından burnu kanıyordu. Karşılık veremedi.

Aleksandr yüzüne bir yumruk attı ve Ospenki yere düştü. Aleksandr ayağına küçük gelen botla onu tekmeledi. Kendi bile korkmuştu. Birini öldürmek üzereydi. Bu, Slonko'ya olan öfkesinden farklıydı. Ospenki'ye olan öfkesi, uzun zaman güvendiği bir kişi tarafından aldatılmanın verdiği duyguyla karışıyordu. Bu olay Aleksandr'ın kendini daha da zayıf hissetmesine neden oldu. Geri çekilerek tahtanın üstüne oturdu. Ospenki ile birbirlerine hâlâ zincirlerle bağlıydılar.

Ospenki nefes alabilmek için mücadele verirken birkaç dakika konuşmadı. Çok sessiz konuşuyordu. "O zaman ölmek istemedim,” dedi. "Bana bir çıkış yolu gösterdiler. Eğer onlara senin hakkında bilgi verirsem -karına kaçmasında yardım edip etmediğini ve şüphelendikleri gibi Amerikalı olup olmadığını öğrenirsem- beni serbest bırakacaklardı. Hayatta kalacak ve karımla çocuklarıma geri dönecektim."

"Sana yeterince emir vermişler," dedi Aleksandr.

Ölmek istemedim!" diye bağırdı Ospenki. "Sen bunu herkesten daha iyi anlarsın! Her ay onlara, yaptıkların ve söylediklerin hakkında rapor verecektim. Tanrı konusunda yaptığımız tartışmayla çok ilgilendiler. Her ay NKGB tarafından çağırılıp senin hakkında sorgulanıyordum. Beni şüphelendiren bir şey var mı? Bir hata yapıyor musun? Yabancı cümleler kuruyor musun? Bunun karşılığında karıma ekstra yiyecek ve maaş verdiler. Bana da birkaç ruble verdiler ve bunları..."

"Beni birkaç parça gümüş için mi sattın Nikolay? Birkaç fahişeyle yatmak için mi sattın beni?"

"Bana hiçbir zaman güvenmedin."

"Sana güvendim," dedi Aleksandr yumruklarını sıkarak. "Sana bu konuda bir şey söylemedim; ama benim güvenime layık olduğunu düşündüm. Seni, kayınbiraderime karşı savundum." Aleksandr şimdi her şeyi anlıyordu. "Paşa senden en baştan beri şüpheleniyordu ve bunu bana sürekli söylüyordu." Onun da insanlar konusundaki altıncı hissi Tatyana kadar güçlüydü. Aleksandr onu dinlememişti ve şimdi her şeyi görmüştü. Ospenki'ye her şeyi anlatmış olabilirdi; ama bu bilgilerle hayatını tehlikeye sokmak istememişti.

Ospenki bir an duraksadı. "Onlara senin hakkında bildiğim her şeyi anlattım. Colditz'deki Amerikalılarla İngilizce konuştuğunu anlattım. Catowice'de de İngilizce konuştuğundan bahsettim. Teslim olmak istediğini söyledim. Bildiğim her şeyi anlattım. Neden bana hâlâ yirmi beş yıl ceza veriyorlar?"

"Düşün bakalım."

"Anlayamıyorum!"

"Çünkü!" diye bağırdı Aleksandr. "Özgürlük için ruhunu sattın. Şimdi bu özgürlüğü kazanamadığın için şaşırıyor musun? Sözlerini tutacaklarını mı sanıyorsun? Onlara birkaç değersiz bilgi verdiğin için seni önemseyeceklerini mi düşünüyorsun? Karımı hâlâ bulamadılar. Asla da bulamayacaklar. Sana sadece yirmi beş yıl ceza vermelerine şaşırdım." Aleksandr ses tonunu alçalttı. "Ödüllerinin sonu gelmez."

"Sen kişisel konuşuyorsun! Ben o lanet olası hapishaneye gideceğim ve sen..."

"Nikolay, iki aydır sana kelepçeliyim," dedi Aleksandr kırgın bir ses tonuyla. "Kelepçeli! Seninle yaklaşık üç yıl boyunca aynı kaptan yemek yedik, aynı mataradan su içtik..."

"Bunu vatanıma olan sadakatimden yaptım," dedi Ospenki "Beni korumalarını istedim. Ben onlara yardım etsem de etmesem de seni öldüreceklerini söylediler."

"Neden bana şimdi bunları söylüyorsun?"

"Neden söylememeyim?" dedi Ospenki fısıldayarak.

"Tanrım, ne zaman öğreneceğim! Benimle bir daha konuşma Ospenki," dedi Aleksandr. "Benimle konuşursan sana cevap vermeyeceğim. Israr edersen, seni susturmasını bilirim."

"O halde sustur beni," dedi Ospenki başını öne eğerek

Aleksandr zinciri çekerek yanından bir metre uzaklaştı. "Ölüm senin için iyi," dedi duvara dönerek.

Nereye gittiklerini söylemek zordu; dışarıda yaz vardı, hava ılıktı ve yağmur yağmıyordu. Küçük pencereden içeri ağaçların kokusu süzülüyordu. Aleksandr gözlerini kapadı, burnunun üstünü kaşıdı. O sırada yüzündeki ıslak havluyu ve Tatyana'nın vücudunda dolaşan ağzını hatırladı. Seyahat uzadıkça, hatıraları iyice canlanıyordu. Burnundan çarşafa kanların damladığını ve Tatyana'nın, onun başını göğüslerine dayayıp *"Seni bana çiğ çiğ yediriyorlardı,"* diye mırıldanışını düşündüğünde inlememek için kendini zor tuttu.

OTUZ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Jeb, Kasım 1945

TATYANA, EDWARD İLE YEMEĞE çıkmayı kabul etti. Anthony'ye Vikki, bakacaktı. Tatyana mavi bir etek ve bej renginde pamuklu bir kazak giymişti. Vikki çok ısrar etse de, saçlarını salık bırakmadı ve örerek topladı. Makyaj da yapmadı. Sonra paltosunu giyerek koltuğa oturdu ve kucağına Anthony'yi alıp birlikte resimli kitaba bakarak beklemeye başladı.

"Neden endişeleniyorsun?" dedi Vikki etraflarında dolanıp yerde yığılmış gazeteleri toplayarak. "Onunla sürekli öğle yemeği yiyor ve muhabbet ediyorsun. Sadece yediğiniz yemek biraz farklı olacak."

"Bir de saat farklı olacak."

"Evet."

Tatyana başka bir şey söylemedi ve Anthony'nin kitabıyla ilgileniyor gibi yapıyordu.

Edward takım elbiseyle gelmişti. Vikki, çok yakışıklı göründüğünü söyledi. Tatyana da iyi göründüğünde hemfikirdi. Edward oldukça uzun boylu ve zayıftı. Takım elbiseyi iyi taşıyordu. Ciddi ve samimi bakışları vardı. Tatyana onun yanında kendini bazen huzurlu; bazen de son derece huzursuz hissediyordu.

Edward onu 44. Cadde'deki Sardi'ye götürdü. Genç kadın karides ve biftek yedi. Ardından da çikolatalı kekin yanında kahve içti.

İlk baştaki garip sessizlikten sonra, bütün yemek boyunca Edward'a sorular sordu ve onu dinledi. Ona ilaçlar, ameliyatlar, yaralılar, ölenler, hastalar ve önceden çalıştığı hastaneler hakkında sorular sordu. Ayrıca neden doktorluk mesleğini seçtiğini ve doktorluğun onun için hâlâ bir şey ifade edip etmediğini öğrenmek istedi. Amerika'da gördüğü şehirlerden en çok hangisini sevdiğini de merak etmişti. Doğrudan gözlerinin içine baktı ve doğru zamanlarda güldü. Çikolatalı kekle hesabı beklerlerken, Tatyana başını biraz

yana eğdi ve karşı masada adeta o anki halinin yansımasını gördü. Onların masası daha genişti ve Edward ile ondan daha yaşlıydılar. Ayrıca onlarla birlikte oturan yetişkin bir de kızları vardı.

Garsona saati sordu. "22.00 mi? Çok geç olmuş. Anthony'nin yanına dönmeliyim. Gerçekten çok güzel bir akşam geçirdim. Teşekkürler."

Biraz şaşkın görünen Edward onu taksiyle evine bıraktı.

Tatyana yol boyunca camdan dışarı baktı. 23. Cadde'den geçerlerken, "Sürekli kendimden bahsederek seni sıktım," dedi Edward.

"Önemli değil," dedi Tatyana. "Harikaydın. Biliyorsun, dinlemek hoşuma gider."

"Belki bir dahaki sefere senden konuşuruz."

"Benim hayatım çok sıkıcı," dedi Tatyana. "Konuşulacak bir yanı yok."

"İki yıldır buradasın. Amerika'nın nesini seviyorsun?"

"İnsanlarını," dedi düşünmeden.

Edward gülmeye başladı. "Ama Tanya, bütün tanıdıkların göçmenler."

Başını salladı. "Gerçek Amerikalılar onlar. Hepsinin New York'ta olmak için geçerli bir sebebi var. New York harika bir şehir."

"Başka neyini seviyorsun? Burada en çok sevdiğin şey ne?"

"Lezzetli jambonlar," dedi. "Sanırım rahatı da seviyorum. Amerikalıların ürettiği her şey hayatı kolaylaştırıyor. Battaniyeler kaşındırmıyor. Hemen köşebaşında süt bulabiliyorum. Ekmek de. Ayakkabılar ayağıma uygun. Sandalyeler yumuşak. Burada olmak güzel." 14. Cadde'den geçerlerken camdan dışarı baktı. "Hayal ettiklerimden çok fazlası," diye ekledi alçak bir ses tonuyla.

Taksi evinin önünde durdu. "Şey..." dedi.

"Tanya," dedi duygu dolu bir ses tonuyla ve ona uzandı.

Edward'a doğru eğilip yanağından aceleyle öperken, "Bu güzel akşam için teşekkür," deyip taksiden indi.

"Pazartesi görüşürüz," diye bağırdı arkasından; ama Tatyana binanın kapısından girmişti bile.

Tanya, Tanya.

Bana seslendiğini duydum.

Dönünce orada olduğunu gördüm. Hâlâ yaşıyor ve adımı söylüyordu.

Tanya, Tanya.

Üzerinde üniforması ve omzunda tüfeği vardı. Nefes nefese bir halde bana doğru koşuyordu.

Hâlâ çok gençti.

Onu nasıl bu kadar net duyuyordum?

Neden sesi beynimin içinde yankılanıyordu?

Göğsümde, kollarımda, parmaklarımda, zor çarpan kalbimde ve nefesimde neden yankılanıyordu?

Neden beni duymuyordu?

Geceleri sesler duyuyordu.

Ama gün içinde, kalabalık ortasında...

Yavaşça yürüdüğümde ve kıpırdamadan oturduğumda bana seslendiğini duyuyordum.

Tanya, Tanya.

Bunu neden duyuyordum?

Bana geceleri rüzgârın sesini dinlememi söylememiş miydi?

Bana fısıldayacağını söylemişti.

Peki o zaman neden bağırıyordu?

Buradayım Şura! Seslenmeyi bırak. Bir yere gitmiyorum.

Tanya, Tanya.

Soğuk, güneşli bir cumartesi öğleden sonrası, Tatyana, Vikki ve Anthony, her zamanki gibi 2. Cadde'deki pazarda dolaşıyordu. Vikki boş boş konuşuyor, Tatyana ise bir yandan onu dinliyor, bir yandan da Anthony'yi omzundan tutuyordu. Bebek arabasını bugün kendisi itmek istemişti. Yayaların üstüne üstüne sürüyordu. Vikki bütün alışveriş torbalarını tek başına taşıdı ve bu arada, bunun haksızlık olduğunu söyleyip yakınmayı da ihmal etmedi.

"Neden Edward ile bir kez daha çıkmak istemiyorsun?"

"İstemiyorum demedim. Sadece düşünmek için biraz zamana ihtiyacım olduğunu söyledim. Birlikte öğle yemeği yemeye devam edeceğiz."

"O öğle yemeği ama. Akşam yemeği değil. Onu başından attığını anlayacak."

"Başımdan atmıyorum. Sadece... Yavaş ilerlemek istiyorum."

Vikki başka konuya atlamıştı bile. "Tanya, bu akşamki yemek için jambon ve ekmek istediğini biliyorum; ama ben belki de et dışında farklı bir şey yapabileceğini düşünüyordum. Spagetti ve köfteye ne dersin?"

"Spagetti neden yapılıyor?"

"Nasıl bilebilirim? Zeytin gibi onlar da Portekiz'de yetişiyor. Büyükannem bunları özel dükkânlardan alıyor."

"Hayır. Spagetti undan olur."

"Öyle mi?"

"Köfte de etten."

"Öyle mi?"

Tatyana cevap vermedi. Birkaç metre önünde bir adam silueti gördü. Anthony'nin elini sıkıca tutarak kalabalığın arasından onu görmeye çalıştı. 2. Cadde kalabalık olduğundan, başını kaldırdı, üç adım sağa geçti ve sonra hızlı yürümeye çalıştı.

"Öyle mi?"

"Haydi biraz daha hızlı. Kusura bakmayın," dedi önündeki insanlara. "Afedersiniz. Lütfen."

"Bu acelen ne? Tanya! Soruma cevap vermedin."

"Soru mu?"

"Öyle mi, diye sormuştum."

"Spagetti ve köfte de, hamur ve et. Kusura bakmayın," dedi Tatyana önündeki insanları ve Anthony'nin kolundan daha hızlı çekti. Küçük bacakları onu zor taşıyordu. "Haydi oğlum, sallanmayalım." Ne Anthony'ye, ne Vikki'ye ne de itip kaktığı insanlara bakıyordu. Hiç kimse sinirli bir Rus kadının ayaklarına basmasından hoşnut değildi -özellikle de Rusların yaşadığı bu bölgede. Tatyana kendisine Rusça kaba kelimeler söylendiğini duydu. "Acele et Vikki!"

Anthony'yi kucağına aldı; bebek arabasını Vikki'nin zaten dolu olan eline tutuşturarak, "Koşmam gerekiyor," dedi. Sonra yol boyunca koştu ve önündeki iki adama yetişmeye çalıştı. Arkalarından seslenmek dışında hiçbir şey yapamıyordu. Nefes nefese bir halde, kalbi yerinden fırlayacak gibi çarparken onlara yetişti ve konuşmadan önce -çünkü konuşacak halde değildi- boş olan eliyle adamın kolundan tuttu. "Aleksandr?" demeye çalıştı; ama ağzından tek kelime çıkmadı.

Adam çok uzun boylu ve geniş omuzluydu. Elini uzun süre omzunda tutunca, adam arkasına dönerek ona baktı ve gülümsedi. Tatyana kıpkırmızı oldu ve elini çekerek bakışlarını başka tarafa çevirdi. Ancak artık çok geçti.

"Evet, tatlım?" dedi adam. "Senin için ne yapabilirim?"

Tatyana geri çekildi. Bir anda İngilizceyi unutarak, Rusça bir şeyler söylemeye başladı. Sonra yine yarım yamalak İngilizcesine geri döndü. "Özür dilerim. Seni birine benzettim..."

"İstediğin kişi olabilirim. Kim olmamı istersin tatlım?"

Vikki elinde bebek arabası ve poşetlerle en sonunda yanına ulaşabildi. Yüzü kıpkırmızıydı. "Tanya! Sen ne yaptığını?.." İki adamı görünce sözünü yarım kesti ve gülümsedi.

Uzun boylu adam kendini Jeb, arkadaşı ise Vincent olarak tanıttı.

Jeb, siyah saçlıydı; ama yüzü bambaşka birine aitti. Bu Jeb'in yüzüydü. Tatyana'nın kocasının yüzü değil. Yine de bir cumartesi öğleden sonrası ona yakın durmak, dostça gülümseyen gözlerine bakmak, Tatyana'nın içinde bir istek uyandırdı.

Birkaç dakika sonra giderlerken Vikki, "Tanya, bu dengesizlik ne? Yıllardır bütün erkekleri görmezden geliyorsun ve sonra bir adamı takip etmek için önüne çıkan herkesi itip kakıyorsun. Senin neyin var?"

Ertesi gün Jeb aradı.

"Sen deli misin?" dedi Vikki. "Ona telefon numaramızı mı verdin? Kim olduğunu bile bilmiyorsun?"

"Kim olduğunu biliyorum," dedi Tatyana. "Japon bir terzi."

"Anlayamıyorum. Onu hiç tanımıyorsun. İki yıldan beri Edward ile çıkman için sana yalvarıyorum..."

"Vikki, Edward ile birlikte olmak istemiyorum. O bana çok fazla."

"Edward böyle düşünmüyor. Jeb ile mi birlikte olmak istiyorsun?"

"Bilmiyorum."

"Ben onu sana yakıştıramadım," dedi Vikki sert bir şekilde. "Sana bakış tarzını beğenmedim. Seni isteyen o kadar adam varken, benim sevmediğim birini seçtiğine inanamıyorum."

"Zamanla seversin."

Ama Jeb kendini sevdiremedi. Tatyana, Jeb ile tek başına yemeğe çıkmaktan utandığı için, onu eve davet etti.

"Ona ne yapacaksın? Yumurta ve jambon mu? Jambon, salata ve domatesli ekmek mi? Yoksa ıvır zıvırla dolu, jambonlu lahana mı?"

"Ivır zıvırla dolu lahana iyi fikir. Lahana ve ekmek."

Jeb onlarla birlikte yemek yedi. Vikki bir an olsun onları yalnız bırakıp odasına gitmedi. Anthony de bütün akşam ayakaltındaydı. En sonunda Jeb gitti.

"Seni ilk gördüğünde sana bakış tarzını sevmedim. Ondan şimdi daha çok nefret ediyorum," dedi Vikki. "Onu kibirli bulmuyor musun?"

"Ne?"

"Sen ne zaman konuşmaya başlasan, sözünü kesiyor. Bunu fark etmedin mi? Bunu yapmacık bir şekilde gülümseyerek yapıyor. Oğlunu görmezden geldiğini de fark etmedin mi?"

"Onu nasıl görmezden gelebilirdi? Teşekkür ederim, Anthony bütün gece masanın altındaydı!"

"Anthony'nin Jeb'den daha iyi birini hak ettiğini düşünmüyor musun?"

"İstiyorum," dedi Tatyana. "Ama daha iyi olan adam burada değil. Ne yapabilirim?"

"Edward, Jeb'den daha iyi biri," dedi Vikki.

"Peki o zaman sen neden Edward ile çıkmıyorsun? Şu anda boşta."

"Bunu denemedim mi sanıyorsun?" dedi Vikki. "Benimle ilgilenmiyor."

Vikki, Jeb konusunda haklıydı. Sahiplenici ve kibirliydi. Ama Tatyana kendine engel olamadı -büyük kollarıyla ona sarılmasını istiyordu.

Tatyana, Aleksandr'ı düşündü; onu hayal etti ve sadece gerçek bir mazoşistin yapabileceği bir cehennem yarattı. Avını bütün bütün yutan bir deve gibiydi. Başını koparıyor ve onu yiyordu. Gözleri kapalıydı. Hayatın kapılarını ve ölümü yutuyordu. Neyse ki hâlâ hayattaydı.

Noel'den birkaç hafta önce, Tatyana, Anthony'yi almak için Isabella'ya gittiğinde, Isabella onu karşısına oturttu ve bir fincan kahve vererek, "Tanya, neyin var?" dedi.

"Hiçbir şeyim yok."

Isabella onu inceledi.

Tatyana ellerine baktı. "Daha iyi bir kaderim olmasını isterdim."

"Ne konuda?"

"Hayat konusunda. Ne yapmam gerektiği konusunda." Onu unutmak istemiyorum, demek istedi.

"Tatlım, elbette yapman gerekeni yapacaksın," dedi Isabella. "Diğer kadınlar kocaları öldüğünde nasıl davranıyorsa, sen de öyle davran."

"Ama ya ölmediyse?" diye fısıldadı Tatyana. "Kaderimi çizmek için kanıta ihtiyacım var."

"Ama tatlım elinde kanıt olursa, buna kader denmez. Öyle değil mi?" dedi Isabella.

Tatyana bir şey söylemedi.

"Dişini sık ve hayata devam et," dedi Isabella. "Şimdiye kadar yaptığın gibi."

"Sevgili Isabella," dedi Tatyana. "Senin de bildiğin gibi sabırlılık konusunda bir numarayım. Ama bu, beni her geçen gün ondan uzaklaştırıyor. Bundan nefret ediyorum."

"Ama bu zamanlarda -her tarafın kapkaranlık olduğu anlarda- kadere her zamankinden daha çok ihtiyacın olur." Isabella,

düşünceler içinde Tatyana'ya baktı. "Tatlım, şimdi her şeyin daha iyi olması gerekmiyor mu? New York'a ilk geldiğinde çok üzgündün. Şimdi daha iyisin değil mi?"

"Evet Isabella," dedi Tatyana. Dış dünyasında öyleydi. Ama içinde o lanet olası madalya ve Orbeli vardı.

"Ölüm sertifikasından daha iyi bir kanıt elde etsen, daha mı iyi olurdun?"

Tatyana cevap vermedi. Ne söyleyebilirdi?

"Onun ölmüş ve huzura kavuşmuş olması için dua et tatlım. Böylece daha fazla işkence çekmez. Acı duymaz, özgür olur ve yukarıdan seni izler."

"Isabella," dedi Tatyana. "Bana onun öldüğünü söyleme. Bunu bilerek -bir kurşunla yanına gidebileceğimi bilerek- yaşamak benim için daha zor."

"Ölüp oğlunu öksüz bırakırsan ne olacak?" dedi Isabella.

"Neden olmasın?" dedi Tatyana. "O öldü ve oğlunu öksüz bıraktı."

"O zaman senin için daha kolay olacaksa, onun yaşadığına inan."

"Eğer hâlâ yaşıyorsa, hayatıma nasıl devam edebilirim?" Tatyana sanki bir yeri acımış gibi bir çığlık attı ve Isabella sapsarı olup sandalyesini ondan uzaklaştırdı.

"Ahh Tanya," diye fısıldadı Isabella. "Sana nasıl yardım edebilirim?"

Tatyana ayağa kalktı. "Bana yardım edemezsin." Anthony'ye seslendi ve yerden çantasını aldı. "Her şeyi bu kadar net görebilmek güzel olmalı. Neden olmasın ki? Hâlâ Travis ile birliktesin. Kaderin güzel -kanıtı buradaki yaşamın."

"Senin de kaderin güzel. Bak o var," dedi Anthony'yi göstererek. O sırada Anthony annesine sarılmış, "Anne, akşam yemeğinde dondurma yemek istiyorum," diyordu.

"Pekâlâ oğlum," dedi Tatyana.

"Anne, Timothy'nin, Ricky'nin ve Sean'in neden babaları var?"

"Tatlım asıl sormak istediğin ne?" Battery Park'ın yanındaki okula gidiyorlardı. Bu Anthony'nin ana okulundaki ikinci haftasıydı. Tatyana, Anthony'yi yaşıtlarıyla tanıştırmaya çalışıyordu. Hep büyüklerin arasında zaman geçirdiğini düşünüyordu. Isabella ile de çok fazla birlikte oluyordu. Kaşlarını büyükler gibi çatıyordu ve bu Tatyana'nın hoşuna gitmiyordu. İki buçuk yaşında bir çocuk için çok akıcı konuşuyor; çok fazla düşünüyor ve hayatı çok ciddiye alıyordu. Tatyana çocuklarla oynamanın ona iyi geleceğini düşündü.

Şimdi de bu çıkmıştı.

"Neden benim babam yok?"

"Bebeğim, senin baban var. Sadece burada değil. Mickey'nin, Bobby'nin ve Phil'in babaları gibi. Onların da babaları burada değil ve onlara anneleri bakıyor. Sen şanslısın. Yanında annen, Vikki ve Isabella var."

"Anne, babam ne zaman geri gelecek? Ricky'nin babası geri döndü. Onu sabahları okula götürüyor."

Tatyana uzaklara baktı.

"Belki Ricky Noel'de babasının dönmesini dilemiştir. Ben de aynı şeyi dileyebilirim."

"Olabilir," diye fısıldadı Tatyana.

Anthony, annesinin onu okul kapısında öpmesine ve onunla içeri girmesine izin vermedi. Omuzlarını dikleştirip kaşlarını çatarak, elinde beslenme çantasıyla, kapıdan tek başına girdi.

Üzüntü, dört aşamalı bir olguydu. İlk önce şok oldu. Sonra inkâr etti. Bu, bu sabaha kadar sürdü. Bugün bir sonraki aşamaya, öfkeye geçti. Kabullenme ne zaman gerçekleşecekti?

Ona çok kızgındı. Bu hayatı o olmadan yaşamak istemediğini çok iyi biliyordu. Savaş sonrasında bile radyoları ve televizyonları olan Amerika'da daha mutlu olacağını mı düşünmüştü?

Peki Anthony ne olacaktı? O bir oyuncak değildi; gerçekti. Öyle ya da böyle dünyaya gelmişti. Aleksandr'a ne olmuştu?

Limandaki suya baktı. Atlayıp, okyanusun soğuk suyunda son kalan balık gibi yüzmesi ne kadar zamanını alırdı? Yavaş yavaş yüzüp dururdu ve belki de okyanusun diğer kıyısında, hayat kollarını açmış bir halde onu karşılardı. "Tanya, niye bu kadar geç kaldın? Hep seni bekledim," derdi.

Geminin parmaklıklarının yanından biraz geri çekildi. Okyanusun diğer tarafından ona bakıyordu ve başını sallayarak, "Tanya, Anthony'ye bak, o harika bir çocuk. Ona dokunabildiğin için ne kadar şanslısın? Bunu yapabilmeyi ne kadar çok isterdim. Nerede olursam olayım, bil ki hep bunları düşünüyorum. Oğluma dokunabilmeyi çok isterdim," diyordu.

Anthony'nin annesine ihtiyacı vardı. Ne Amerika'da, ne de Sovyetler Birliği'nde öksüz bir çocuk olamazdı. Annesi onu terk edemezdi. Yapış yapış elleri, çikolataya bulanmış ağzı ve siyah saçları olan bu sevimli çocuğu bırakamazdı. Tatyana, onun siyah saçlarına dokunurken düşüncelere daldı.

"Şura, izin ver saçlarını ben yıkayayım," dedi yerde oturup kulübeden dışarı bakarak.

"Tanya, saçlarım temiz. Daha bu sabah yıkadık."

"Haydi lütfen. Yüzmeye gidelim. Saçlarını yıkayayım"

"Pekâlâ. Ama eğer..."

"İstediğini yapabilirsin. Yeter ki gel."

Oğluna her baktığında onu hatırlıyordu.

O gece üstüne palto giymeden yangın merdiveninde oturdu ve soğuk okyanus havasını içine çekti. Çok güzel kokuyordu.

"Aleksandr," diye fısıldadı Tatyana. "Orada mısın? Beni duyabiliyor musun? Beni görebiliyor musun?" Ellerini gökyüzüne kaldırdı. "Nasıl gidiyorum? Daha iyiyim, değil mi?" Kendi kendine başını salladı. Daha iyiydi.

Dünyanın kalbi her sabah New York'ta atıyordu. Artık geceleri ışıklar sönmüyordu ve bütün binalar ışıl ışıldı. İnsanların olmadığı, metroların çalışmadığı, erkeklerin telefon ve elektrik direklerinin üstünde oturduğu caddelerden eser kalmamıştı. Yapım işleri sabahın 7.00'sinde başlıyordu. Mağazalar müşterilerle, kafeteryalar insanlarla, akşam yemekleri jambonlarla ve kitapçılar kitaplarla doluydu. Barlardan ve kulüplerden müzik sesleri geliyordu. Üniformalı, doktor ve hemşire kıyafetleri giyen âşıklar ağaçların altında oturuyordu. Her hafta sonu gittikleri Central Park'ta da çimlerin üstü ailelerle doluydu. Gölde gün içinde yüzlerce bot oluyordu.

Sonra gece geliyordu.

Okyanusta, kolunu Tarın'ya uzatan Özgürlük heykeli ve yangın merdiveninde Tatyana vardı. Sabahın 3.00'üne kadar burada oturuyor; okyanusun karşısındaki o adamın nefesini duymaya çalışıyordu.

Ateşin koru sönüyordu. Aleksandr en sonunda işini bitirmişti ve uykuya dalmıştı. Tatyana'nın üstünden inmedi. Çok yorulmuştu ve birkaç dakika onu öpüp kokladıktan sonra uykuya dalmıştı. Tatyana onu üstünden kaldırmaya hiç yeltenmedi bile. Çok ağırdı. Üstünde, burnunun dibindeydi. Onu koklayabiliyor; ıslak saçlarını ve yanaklarını öpebiliyordu. Kollarını okşuyordu. Kaslı kollarını çok fazla okşamak ona ayıp geliyordu. "Şura," diye fısıldadı. "Beni duyabiliyor musun asker?"

Onu kendine çekip nefesini dinlerken; ılık yatağında, dışarıda yağan yağmurun sesini dinledi. Huzur dolu nefesini dinledi. Uyurken de mutluydu. Kâbuslar görmüyordu. İşkence çekmiyordu. Çok huzurlu ve tatminkâr bir şekilde nefes alıyordu.

Neden hayattaki bütün umutlarını bir anda kaybetmişti? Su yüzüne çıkan çok şey vardı. Ama içinde bazı şeyler yerine oturuyor gibiydi.

Gözlerini kapatıp hayatın hayalini kurabiliyordu...

Onsuz bir hayatın hayalini.

Onu unuttuğunu hayal ediyordu.

Savaş bitmişti.

Rusya bitmişti.

Leningrad bitmişti.

Tatyana ve Aleksandr da bitmişti.

Artık duygularını söndürecek kelimeleri vardı. İngilizce kelimeler, yeni ismi ve Amerika'daki heyecan verici hayat bir battaniye gibi üstünü örtüyordu. Yepyeni bir ülkede yeni bir kimliği vardı. Tanrı, onu unutması için elinden geldiğince yardımcı oluyordu. "Tanrı sana bunu verdim," diyordu. "Sana özgürlüğü, güneşi, sıcağı ve huzuru verdim. Yazları Sheep Meadow ve Coney adasında tatil yapma fırsatı verdim. Ömür boyu arkadaşın olacak Vikki'yi, oğlun Anthony'yi ve belki seversin diye, Edward'ı verdim. Edward'dan başka birinin seni sevmesini istersin diye gençlik ve güzellik verdim. Sana New York'u, mevsimleri ve Noel'i verdim! Beysbolu, dansı, kaldırımlı caddeleri, buzdolaplarını, bir araba ve Arizona'da bir arazi verdim. Hepsini sana verdim. Tek istediğim, onu unutman ve bunları kabul etmen."

Tatyana başını öne eğerek bunları kabul etti.

Hafta çalışmakla, gözlerinin içine baktığından onlar için nasıl bir anlam taşıdığını gördüğü insanlarla, duygularını açıkça belli eden Edward ve çekilmez Vikki ile gelip geçiyordu. Tatyana, Vikki'nin bakışlarından, ona ne kadar önem verdiğini anlıyordu. Resim galerilerine ve New York'taki hemşirelik kurslarına gidiyorlardı. Tatyana güzel kıyafetler ve topuklu ayakkabılar giyip Ricardo'nun yerine gidiyordu. Orada bir haftanın daha geçtiğini ve Aleksandr'dan biraz daha uzaklaştığını hissediyordu.

Toz bulutu geçiyor gibiydi. Kısa süre sonra, çocukluğu gibi ilk aşkı da hayattaki çakıl taşlarının arasında kalacaktı ve üzerinde yaban otları büyüyecekti.

Ancak Tatyana her sabah Ellis'e giderken feribota biniyor ve feribot suları delip geçerken Aleksandr'ın duygu dolu gözlerini görüyordu. Unuttuğu ve hayata sarılmayı istediği her gün, Aleksandr'ın gözleri, onun için ne anlama geldiğini gösteriyordu.

Amerika, New York, Arizona, savaşın bitmesi, yeniden yapılanma, çiçekler, dans, yüksek topuklar, boyalı dudaklar -hayatı bunlardan ibaretti.

Onun gözündeki değerini kaybetmemek için ne yapmalıydı? Sovyetler Birliği'nde, beşinci bölgede, iki oda içinde yaşayarak, Sovyet pasaportuna sahip olmalı ve çocuğunu yazları yazlığa mı götürmeliydi? Şapkasıyla kulaklarını kapatıp orada mı yaşamalıydı?

Unuttukça vicdan azabı artıyordu. Aleksandr'ın, "Ben senin için hayatımı feda ederken, sen beni bu kadar çabuk nasıl unutursun?" dediğini duyuyordu.

Çabuk mu?

Bazen kendine bile kızıyordu.

Bataklığa saplanıyordu.

Jeb ile yatabilmek için onu unutmak istiyordu. Sonra üçüncü ve dördüncü bir adamla yatmak için. Aleksandr öldü; ha ha ha.

Aylar, aylar, aylar.

Aleksandr, Aleksandr, Aleksandr.

Tanya, Tanya...

Bu sensin biliyorum, beni geri çağıran acımasız Atlı sensin...

Lazarevo...

Büyük bir sevinç içinde yaşadık ve o günleri terk ederken sanki bununla ömrümüz boyunca yetinmemiz gerektiğini biliyorduk.

Dağınık yatağımızı, gaz lambamızı hatırlıyor musun? Sana kaynattığım suyu, hiç yapamadığımız patatesler için yaptığın tezgâhı görüyor musun? Senin için sardığım sigaraları, senin için yıkadığım kıyafetleri, sana dokunan ellerimi, dudaklarımı, göğsüne dayayıp nefesini dinlediğim kulağımı, bütün bunları hatırlıyor musun?

Tanrı seni yaşatıyor Aleksandr.

Eğer yukarıdan beni izleyen bir meleksen, buraya gelme. Beni Batıl inanç dağlarında takip etme. Etrafımın karanlık ve soğuk olduğu buralara gelme. Çölde yaşıyor; ilkbaharda rüzgârları ve yabani bitkileri izliyorum.

Buraya gelme.

Bunun yerine uçarak gideceğim yere gel. Okyanusların, denizlerin ve nehirlerin üzerinden uçarken elimi tut. Beni çam ağaçları arasından yere indir. Güneş, Ural dağlarının arkasında kaybolurken Kama nehrine ayaklarımızı sokalım. Benimle nehre gir. Birlikte akıntıya karşı yüzelim. Akıntı yüzünden Hazar Denizine kadar sürüklenmemden kork. Sana *daha hızlı yüz* diye bağırayım. Gözlerin benim üzerimde, daha hızlı yüz. Parlayan yüzün bana dönük bir halde, tam önümde yüz. Benimle orada bir sabah daha yaşamak, bir ateş daha yakmak, bir sigara daha içmek, bir kez daha yüzmek ve bir daha gülümsemek için gel. Sonsuzlukta bir kez daha Lazarevo'yu yaşayalım Aleksandr'ım.

OTUZ BEŞİNCİ BÖLÜM

Oranienburg, Almanya, 1945

ALEKSANDR, TREN EN SONUNDA durduğunda ve aşağıya indirildiklerinde, hangi ayda olduklarını bilmiyordu. Uzun süre önce onu Ospenki'den ayırmışlar; çok uyuyup az konuşan, ufak tefek, sarışın teğmen Maksim Misnoy ile zincirlemişlerdi. Çenesi kırılan Ospenki, başka bir vagona geçirilmişti.

Maksim Misnoy, tren yolculuğu süresince, Aleksandr'a hayatından biraz bahsetmişti. Almanlar 1941'de Rusya'yı işgal ettiklerinde, gönüllü olarak cepheye gitmişti. 1942 yılına girdiklerinde, Misnoy'a hâlâ bir silah vermemişlerdi. Almanlar tarafından dört kez tutuklanmış ve üç kez firar etmişti. Büchenwald'dan Amerikalılar tarafından kurtarılmıştı; ama sadık bir Kızıl Ordu askeri olduğundan, Berlin savaşında Ruslara katılmak için Elbe'ye gitmişti. Kahramanlığının karşılığı olarak bir madalya almıştı. Daha sonra Berlin de tekrar tutuklanmış ve vatana ihanet suçundan on beş yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Buna sinirlenmemişti bile.

Trenden indirildikten sonra iki kilometre boyunca yürütüldüler. Ormanın içindeki bir yoldan ve uzun ağaçların arasından geçerek beyaz bir binanın önünde durdular. Binanın üstünde bir saat vardı ve altında iki gardiyan nöbet tutuyordu.

"Burası Büchenwald mı?" diye sordu Aleksandr, Misnoy'a.

"Hayır."

"Auschwitz mi?"

"Hayır, hayır."

Kapının üstünde altın harflerle *"Arbeit Macht Frei,"* yazılıydı.

"Sizce bunun anlamı ne?" dedi arkalarından bir adam.

"Buraya girerken bütün umutlarınızı unutun," dedi Aleksandr.

"Hayır," dedi Misnoy. "Bunun anlamı, "Çalışmak sizi özgürlüğünüze kavuşturacak."

"Benim dediğimle aynı şey."

Misnoy gülmeye başladı. "Burası birinci sınıf bir kamp olmalı. Siyasi mahkûmlar için. Büyük ihtimalle Sachsenhausen. Büchenwald'da böyle bir şey yazmaz. Bu daha ciddi, daha uzun süreli mahkûmlar için."

"Senin gibi mi?"

"Evet," dedi gülerek. "Büchenwald'da *Jedem das Seine.* Herkes kendinden sorumlu, yazar."

"Almanların çok parlak fikirleri var," dedi Aleksandr.

Brestov adında, şişman ve tükürmeden konuşamayan yeni kamp kumandanları, buranın Sachsenhausen olduğunu söyledi. Sachsenhausen Büchenwald ile aynı zamanda yapılmıştı ve tam zamanlı, ağır işçi kampıydı. Hemen yakındaki tuğla fabrikasında çalışan homoseksüeller ve Yahudiler de bu kampta öldürülüyordu. Sovyetler için de aynı şey geçerli gibiydi; çünkü bu kapıdan giren bütün Sovyet subaylar onlarla birlikte gömülmüştü. Sovyetler buraya 7. numaralı özel kamp diyordu ve bu da, buraya benzer en az altı kampın daha olduğunu gösteriyordu.

Aleksandr, kampta ilerlerken, ne kantinden kışlaya gelen, ne de bahçede çalışan mahkûmların Rus'a benzediğini fark etti. Uzun boyluydular ve üçkâğıtçı bir görünüşleri vardı.

Aleksandr haklı çıktı. Kampın çoğunluğu Almanlardan oluşuyordu. Sovyetler özel bir yere, büyük ihtimalle kamp duvarlarının arkasına yerleştiriliyordu. Sachsenhausen üçgen şeklinde inşa edilmişti ve oldukça büyüktü; ancak Naziler savaş sırasında, kamptaki kırk kışla içinde müttefiklere yer olmadığına karar vermiş ve ek olarak yirmi kışla daha yaptırmıştı. Bu yeni kışlalar, kampın dışında sağda, kapıya en uzak köşedeydi. Naziler buraya II. sınıf diyordu ve müttefikler burada kalıyordu.

Şimdi 7 numaralı özel kamp iki bölgeye ayrılmıştı -birinci bölgede, Sovyetler, Almanya'da ilerlerken tutuklanan Alman siviller ve askerler vardı. İkinci bölgede ise Batılı müttefikler tarafından serbest bırakılan; ancak yeniden yakalanıp Sovyet askeri mahkemelerince Sovyetler Birliğine ihanet suçundan yargılananlar vardı. Sovyetler de ikinci bölgedeydi.

Sovyetler, her ne kadar Alman subaylarla aynı bölgede olsa da, kendilerine ait yedi kışlaları vardı. Ayrı zamanlarda yemek yiyor ve yoklamaya çağırıyorlardı. Ancak Aleksandr'ın kampın asıl standartlarına ne zaman ulaşacağını, mahkûmların ne zaman birbirine karıştırılıp, onlara Sovyetler Birliğinin düşmanı gibi ne zaman muamele edileceğini merak ediyordu.

Kampa girdiklerinde Aleksandr ve adamlarına emredilen ilk şey, kışlalarının hemen yanındaki meydanın çevresini çitle çevirmek oldu. Burası, 7 numaralı kampta ölenleri gömecekleri bir mezar olacaktı. Aleksandr bunun ileriyi gören NKGB yetkilileri tarafından düşünüldüğünü tahmin etti. Almanların ölen mahkûmları nereye gömdüklerini merak etti -en başta da Stalin'in oğlunu.

Kampın içinde yürürlerken, Aleksandr'ın grubuna, bahçedeki ana duvarın yanına yapılan kışla verildi. Buranın hemen yanında infaz yeri ve ölülerin yakıldığı yer vardı. Sovyet gardiyan, Almanların, savaştaki Sovyet mahkumları bu duvarın dibine dizdiklerini, onlar tahta metreyle boylarını ölçerken, duvardaki bir delikten enselerini nişan alıp öldürdüklerini söyledi. "Hiçbir müttefik askerin bu deliği görmediğine eminim," dedi gardiyan.

Aleksandr şaşkın bir halde başını salladı. "Sen nereden biliyorsun peki?"

Gardiyan Aleksandr'a tüfeğiyle vurdu ve onu bir gün kamp hapishanesine attı.

Aleksandr, bahçede çalışmaya başladı. Burası Sovyetlerin çalıştığı, çitlerle çevrili büyük bir alandı. Çevredeki Oranienburg ormanlarından topladıkları odunları burada kesiyorlardı. Aleksandr bir süre sonra ormana gidip ağaç kesmek için gönüllü oldu. Her

sabah 7.15'te, yoklamadan hemen sonra, konvoyla ormana götürülüyor ve 17.45'e kadar geri dönmüyordu. Durmadan çalışıyor ve bunun karşılığında daha iyi besleniyordu. Ayrıca açık havaya çıkma şansı oluyordu ve kendi düşünceleriyle baş başa kalıyordu. Eylül sonunda havalar soğumaya başlayana kadar, bu görevi sevdi. Ekim olduğunda ise nefret etmeye başladı. Sıcak bir odada oturup, lehim yapmak, çekiç çakmak, bardak ya da kilit yapmak isterdi. Bir fabrika odasına tıkılmak ona göre bir şey değildi; ama sıcak bir yer arıyordu. Dışarıda botlarının içine su giriyordu. Verdikleri eldivenlerin ise parmak kısımları delikti. Ama en azından vücudunu hareket ettirebiliyordu. Yirmi mahkûmun başında duran on gardiyan hava şartlarına uygun giyinmişti. Mahkûmların donan ayaklarına bakarak kendilerini tatmin ettiklerini düşündü Aleksandr.

Hava soğuyunca, mezarlık dolmaya başladı. Bu kez Aleksandr'a mezar kazma işi verildi. Almanlar, Sovyetlerin yönettiği kampta hayatta kalabilmek için büyük mücadele veriyordu. Altı yıl boyunca kötü bir savaşa katlanmışlardı; ama 7 numaralı özel kampta sıkışıp kalınca, bir deri bir kemiğe dönmeye ve ölmeye başlamışlardı. Kampa gelenlerin sayısı her geçen gün artıyordu. Yeterince yer olmadığı ise açıkça ortadaydı. Kışlalar gittikçe kalabalıklaşmaya başladı. Ranzalar birbirine gitgide daha çok yaklaştırıldı.

Önceden Sachsenhausen olarak bilinen 7 numaralı Özel kamp, Berlin askeri yönetimi tarafından idare edilmiyordu. Devlet kamp idaresi USSR ya da GULAG'ın kontrolündeydi.

Sovyet Gulag tarafından yönetilen bu kampta olmak, Aleksandr'a ve diğer beş bin Sovyet'e, ölümcül bir hastalığa yakalanmış hissi veriyordu. Çoğu, ağır işçi kamplarında bulunmuştu; ama hiçbirinin hareketine sınır getirilmemişti. Alman kamplarında en kötü kış günlerinde bile kendilerini ölü gibi hissetmemişlerdi. O zaman askerdiler. Her zaman için zafer kazanma, kaçma ve özgür kalma umutları vardı. Ancak şimdi zaferin ve özgürlüğün tek anlamı Sovyetlere teslim olmaktı. Sovyetlerin işgali altında olan Almanya'daki Sachsenhausen kampından kaçış yoktu. Bu

hapishane, bu günler ve bu mahkûmiyet, umutların, kaderin, her şeyin sonu gibiydi.

Yavaş yavaş anıların verdiği acı azalmaya başladı.

Savaşta onu her şeyiyle hayal ediyordu -gülüşünü, şakalarını, yemek pişirişini. Catowice ve Colditz'de onu her şeyiyle hayal etmişti- bunu istemiyordu.

Burada, Sachsenhausen'de de onu hayal etmek istiyordu; ama yapamıyordu.

Burada, Tatyana'ya ait hayaller Gulog tarafından kirlenmişti.

Elleri onun üstündeydi. Ürperiyordu ve vücudunun kasıldığını hissediyordu. Aleksandr içine girerken bacaklarını tutuyordu. Tatyana inliyor ve çaresizce titriyordu. Güçlükle nefes alıyordu. "Ahh Şura," dediğinde Aleksandr büyük heyecan ve korku duyuyordu. Heyecan Tatyana'nın içindeydi. Korku ise, titreyen vücudunu tutan ellerinde. Tatyana'nın onu engellemek için çığlık kopardığını duyuyordu; ama durmuyordu. Tatyana'ya sahip olmak onun hakkıydı ve bunu her ihtiyacı olduğunda yapacaktı. Neye ihtiyacı olduğunu biliyordu -onu kendi kalbinden bile daha yakına çekmek, ellerinde eridiğini hissetmek. Onu savunmasız gördükçe, neye ihtiyacı olduğunu anlıyor ve erkekliğini daha fazla hissediyordu. Ama bazen ona sımsıkı sarılırken, tek istediği Lazarevo'nun Ay ışığını kaybetmemesi oluyordu. Ona bunu veremezdi- oysa en çok istediği şey buydu. Kendisinin de öyle. Ona sadece elinden geleni verebilirdi.

"Hoşuna gitti mi bebeğim?" diye fısıldadı.

"Ahh Şura," dedi. Gözlerini bile açamıyordu. Ellerini Aleksandr'ın boynuna dolamıştı.

"Daha bitmedi," dedi. "Tanrım, titriyorsun."

"Şura, yapamam... Yapamam -ahh, bu kadar..."

"Tamam tatlım."

Aleksandr gözlerini kapadı. Tatyana'nın çığlıklarını duyuyordu.

Durmadı.

Çığlıklar da devam ediyordu.

Şimdi erkeğim. Kutsal bakiremi ellerimin arasında titrettim. Tam bir erkek oldum.

Çığlıklar devam etti.

"Tanrım, seni seviyorum Tanya," diye fısıldadı, gözleri hâlâ kapalı halde.

Ağlamak istedi.

Vücudu altındaydı ve hafifçe sırtını okşuyordu.

"Boşaldın mı?" diye sordu.

"Hem de nasıl," dedi Tatyana.

Aleksandr daha başlamamıştı.

Aleksandr'ın şu anda hayal edebildiği tek şey buydu. Hayallerinde ne kulübe, ne ay, ne de nehir vardı. Yatak, battaniye, çimler, ateş yoktu. Sevişme öncesinde ve sonrasında oynadıkları oyunları düşünemiyordu. Ne son, ne de başlangıç vardı. Sadece Tanya'yı altında hayal ediyordu. Ona sımsıkı sarıldığını düşünüyordu. Kolları her zaman boynuna, bacakları ise beline dolanıktı. Sesi de asla kesilmiyordu.

Hiçbir erkeğin olmadığı Gulog'da kirlenmişti.

Erkek değiliz. Erkek gibi yaşamıyor ve erkek gibi davranmıyoruz. Yemek bulmaya çıkmıyoruz -gardiyanlar bakmadığı zaman, benim dışımda- bizi seven kadınları korumuyoruz, çocuklarımıza sahip çıkmıyoruz ve Tanrı'nın bize verdiği organları kullanmıyoruz. -Ne beynimizi, ne gücümüzü ne de penisimizi.

Savaş insanın kimliğini ortaya koyuyordu. Savaşta, her zaman için kim olduğunu biliyordun. Binbaşıydın. Yüzbaşıydın. Teğmendin. Askerdin. Tüfek taşıdın, tank kullandın, savaşta askerleri yönettin ve kurallara uydun. Üstlendiğin görevler ve roller vardı. Her zaman uyumuyordun ve içkisiz kalmıyordun. Acıkıyordun, sık sık vuruluyor;

bombalanıyor ve haince saldırıya uğruyordun. Ama bunlar bile beklenen şeylerdi.

Burada hiç kimseye faydamız yok. İnsanlığımızı ve erkekliğimizi her geçen gün yitiriyoruz. Savaştaki gibi mücadele bile etmiyoruz. O zaman hepimiz birer hayvandık; ama en azından erkek hayvanlardık. Hücuma geçiyorduk. Düşman sınırına dayanıyorduk. Savunmalarını aşıp geçiyorduk. Erkek gibi savaşıyorduk.

Şimdi ise topluma hadım olarak gönderilmek için yeni bir şekle sokuluyoruz. Bize sadık kalmayan yanına, yaşamayacağımız şehirlere ve başa çıkamayacağımız bir hayata gönderileceğiz. Birbirimize, karımıza ve çocuklarımıza gösterecek erkekliğimiz yok.

Bütün sahip olduğumuz, nefret ettiğimiz o geçmiş. O geçmişte erkektik. Erkek gibi davranıyor, erkek gibi çalışıyor ve erkek gibi kavga ediyorduk.

Erkek gibi seviyorduk.

Keşke...

Bu şekilde sadece dokuz bin gün geçirdik.

Sonra Hitler'den kurtardığımız topraklara geri teslim edildik.

Kısa süre sonra göğüsleri, yüzü ve ona seslenen sesi de hatıralardan silindi.

Tek geriye kalan inildeyen vücudu üstündeki erkeksi etkisiydi.

Bir süre sonra bu bile silindi.

Kolunu kaldırdı ve ağacı incelemek için bir süre durduktan sonra baltayı indirdi. Aleksandr baltayı her vurduğunda, hayatından bir parça kesiyordu.

Çok mu çabuk pes etmişti? Kader onun yolunu kaç kez Finlandiya'ya çevirmişti? Gençken, ona gösterilen yola sapmayıp,

sonra da Tanrı'ya bahane bulmamış mıydı?

Hep iki arada kalmıştı.

Stepanov'un oğlu -o gün yapabileceği hiçbir şey yoktu.

Peki ama kuşatma sırasında, Finlandiyalılara Kuzey Karelia'ya gittiği güne ne demeliydi? Beş NKVD askerinde sıradan tüfekler varken, onun elinde makineli tüfek vardı. Özgür kalabilirdi.

Kendine kızarak baltayı bir kez daha indirdi.

Aleksandr gitmiş olabilirdi. Tatyana ile birbirlerini unuturlardı. Tatyana savaşı yaşar; Leningrad'da kalır ve evlenirdi. Bir çocuğu olurdu. Farkı hiçbir zaman anlayamazdı; ama Aleksandr bunu çok iyi görüyordu. Şimdi ikisi de ayrı bir yerlerdeydi -ancak Tatyana, her neredeyse, topuklu ayakkabılar giyip ruj sürüyordu. Savaştan dönen askerler etrafında pervane oluyordu ve o da onlara, *Bir kocam vardı; ama öldü. Haydi benimle dansa gelin. Topuklu ayakkabılarıma ve mükemmel saçlarıma bakın. Benimle dansa gelin ve savaşı unutun. Ben yaşıyorum; o ise öldü. Bir zamanlar üzülüyordum. Savaş bittikten sonra nefes almaya başladım ve şimdi dans ediyorum,* diyordu.

Baltasını salladı.

Buzu ciğerlerime soludum ve ateşi dışarı verdim.

Gitmedim; çünkü kendini beğenmiş aptalın tekiydim. Her zaman kaçma fırsatı bulabileceğimi düşündüm. Ölümsüz olduğumu sandım. Ölüm beni bulmayacaktı. Ondan daha güçlü ve akıllıydım. Sovyetler Birliğinden daha güçlü ve akıllıydım. Otuz metre derinliğindeki Volga nehrine atladım. Ülkenin yarısını silahsız yürüdüm. Kresty beni tutamadı. Vladivostok beni tutamadı. Tifüs olmadım.

Tatyana beni tuttu.

Beni buradan çıkardıklarında elli bir yaşında olacağım.

Kendini çok yaşlı hissetti.

Aleksandr uzun zamandır ormanlardaydı. Ormandaki bu sessizlik onu hep ürkütürdü. Etrafına bakındı. Bu neydi? Tanıdık bir ses

gibiydi. Nefesini tuttu.

Oradan geliyordu. Biraz ileride, bir kahkaha sesi yükseliyordu.

Ses o kadar tanıdıktı ki, içine bir acı saplandı. *Tatyana diye fısıldadı.*

Tatyana yanına geldi. Yüzü sapsarıydı. Üzerinde bir deniz elbisesi vardı ve saçları uzundu. Yanına yaklaştı ve kütüğün üstüne oturarak onu kesmesini engelledi. Aleksandr bir sigara yaktı ve konuşmadan onu izledi. Ona ne diyeceğini bilmiyordu.

"Aleksandr," dedi Tatyana. "Yaşıyorsun. Ama çok yaşlanmışsın. Sana ne oldu?"

"Nasıl görünüyorum," diye sordu.

"Elli yaşında gibi görünüyorsun."

"Elli yaşındayım zaten."

Gülümsedi. "Sen elli yaşındasın; ama ben on yedimdeyim." Gülmeye başladı. "Hayat hiç adil değil."

"Lazarevo, Tanya, orayı hatırlıyor musun? 1942 yazımızı hatırlıyor musun?"

"Ne 1942'si? Ben 1941'de öldüm. Ben hep on yedi yaşında kalacağım. Daşa'yı hatırlıyor musun? Daşa! Gel! Bak kimi buldum."

"Tanya, öldüm diyerek neyi kastediyorsun? Sen ölmedin. Haline baksana. Dur, Daşa'yı çağırma."

"Daşa, gel! Elbette öldüm. Ablamın ve benim Leningrad'dan sağ çıkabildiğimizi nasıl düşünürsün? Başaramadık. Bir sabah, suyu taşımaya daha fazla dayanamadım. Birlikte yatağımıza yattık. Orada iyiydik. Hareket edemedik. Üstümüze battaniye örttüm. Ateş söndü. Ekmek bitti. Bir daha o yataktan kalkamadık."

"Dur bir dakika."

Tanya, beyaz dişleriyle, çilleriyle ve örgülü saçlarıyla ona gülümsedi.

"Tanya... Peki ya ben? Neden size yardım etmedim?"

"Ne konuda yardım edecektin?"

"Size ekmek getirmedim mi? Sizi Leningrad'dan neden uzaklaştırmadım?

"Ne demek istiyorsun? Seni eylülden sonra bir daha hiç görmedik. Nereye gittin? Daşa ile evleneceğini söyledin ve sonra ortadan kayboldun. Ondan kaçtığını düşündü."

"Ondan mı?" dedi Aleksandr acı içinde. "Peki ya sen?"

"Benimle ne ilgisi var?" diye sordu.

"St. Ishak'daki konuşmamızı unuttun mu? Luga'yı unuttun mu?"

"Ne St. İshak'ı? Ne Luga'sı? Daşa, neredesin? Kime rastladığıma inanamayacaksın!"

"Tanya," dedi. "Neden beni tanımıyormuş gibi davranıyorsun? Neden rol yapıyorsun? Kalbimi kırıyorsun. Lütfen kes. içimi rahatlatacak bir şey söyle."

Hoplayıp zıplamayı, örgülerini savurmayı bıraktı ve bir anda donakalarak, "Aleks, sen neden?.." dedi.

"Bana az önce ne dedin?"

"*Aleks..."*

"Bana hiç bu şekilde hitap etmemiştin."

"Ne demek istiyorsun? Sana hep bu şekilde seslenirdik."

Aleksandr çaresizlik içinde bu rüyadan uyanmaya çalışıyordu. Buna daha fazla katlanamazdı. Delirecekti. Ancak bunun için uyanık olmalıydı. Balta önünde duruyordu. Tatyana tek bacağının üstünde zıplıyordu. "Luga'yı unuttun mu Tanya?"

"Luga'da yazlığımız vardı. Savaştan sonra oraya gideceğimizi düşünüyorduk; ama bunu yapamadık."

"Beni nasıl tanıyorsun?" diye sordu. "Kim olduğumu nereden biliyorsun?"

"Ne demek istiyorsun?" dedi bir kahkaha atarak. "Sen ablamın sevgilisisin."

"Seninle nasıl tanıştık?"

"Bizi o tanıştırdı. Haftalarca senden bahsetti. En sonunda bize akşam yemeğine geldin."

"Ne zaman?"

"Bilmiyorum. Temmuzdu sanırım."

"22 Haziran sana ne hatırlatıyor? Benimle Haziranda tanıştın, öyle değil mi? Savaşın başladığı gün otobüs durağında karşılaşmıştık. Hatırlıyor musun?"

"22 Haziran mı? Elbette o gün tanışmadık."

"Bankta oturarak dondurma yedin mi?"

"*Evet..."*

"Bir asker -ben- seni sokağın diğer tarafından gördü mü?"

"Ortada hiç asker yoktu," dedi inatçı bir şekilde. "Sokak boştu. Dondurmamı yedim ve Nevsky Prospekt'e giden otobüse bindim. Yelisey'e giderek biraz havyar aldım. Bu bize fazla dayanmadı. Kışı geçirmemize yardımcı olmadı."

"Ama ben neredeydim?" Ağlamaya başladı.

"Bilmiyorum," dedi hoplayıp zıplayarak. "Ben kimseyi görmedim."

Gözlerini yüzüne dikti. Hiçbir sevgi belirtisi yoktu. "Kuşatma sırasında ablana niçin yardım etmedim?" dedi güçlükle.

Sesini alçaltıp hcyecan dolu bir fısıltıyla, "Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum Aleksandr; ama Dimitri senin kaçtığını söyledi! Tek başına kaçıp Amerika'ya gitmişsin. Bu doğru olabilir mi? Hepimizi arkanda bırakıp kaçtın mı?" Gülmeye başladı. "Bu harika. Amerika! Vay canına. Daşa, buraya gel." Aleksandr'a döndü. "Daşa ve ben bu konuyu, kışın, aylarca konuştuk. Dün sabah yatağımızda yatarken bile 'Aleksandr şimdi sıcak bir yerde ve karnı tok olmalı.

Amerika'da savaş zamanında ısıtma var mı? Beyaz ekmek bulabiliyorlar mı?' dedik."

Aleksandr ayağa kalkmadan önce uzun bir süre bekledi. Karda, dizlerinin üstüne düştü. "Tanya..." dedi çaresizlik içinde, başını kaldırarak. "Tatya..."

"Bana ne dedin?"

"Tatişya, karım, Tanya, çocuğumun annesi, Lazarevo'yu hatırlamıyor musun?"

"Nereyi?" dedi kaşlarını çatarak. "Aleksandr, çok tuhaf davranıyorsun. Neden bahsediyorsun? Ben senin karın değilim. Ben hiç kimseyle evli değilim." Biraz gülerek omuz silkti. "Çocuk mu? Benim hiç erkek arkadaşım olmadığını biliyorsun." Gözleri parladı. "Melek ablamı çağırmalıyım. Daşa buraya gel. Kimi bulduğuma bir bak. Bana şu senin Aleksandr'dan biraz daha bahset. Nasıl biriydi?" Arkasına bakmadan oradan uzaklaştı. Kahkahası gitgide soldu.

Aleksandr elindeki baltayı attı, ayağa kalktı ve yürümeye başladı.

Onu ormanda yakaladılar ve geri götürdüler. Bunun karşılığında iki hafta hapishaneye atıldı. Aleksandr ayağındaki zincirlerin kilidini, botunun içinde taşıdığı bir toplu iğneyle açtı. Onu tekrar zincirlediler ve botlarını aldılar. Hücredeki betonun üstünde bulduğu bir kamışla kilidi yeniden açtı. Onu dövdüler ve yirmi dört saat boyunca ayaklarından aılı bir halde tuttular. Vücudunu yukarıya çekme çabası, bileklerini mahvetti.

Bundan sonra hücredeki samanların üstüne yatırıldı. Kollarını başının üstünde zincirlediler. Günde üç kez biri gelerek ona ekmek yedirdi.

Bir gün, Aleksandr başını çevirdi ve ekmekten yemedi. Verdikleri suyu aldı.

Ertesi gün ekmeği yine kabul etmedi.

Onlar da getirmemeye başladılar.

Bir gece gözlerini açtığında üşüdüğünü ve susadığını hissetti. Pislik içindeydi ve her yeri ağrıyordu. Kımıldayamadı. Üstüne koyup ısınmak için biraz saman almaya çalıştı. Çabaları bir işe yaramadı. Başını sola çevirdi ve karanlık duvara baktı. Başını sağa çevirdi ve gözlerini açıp kapadı.

Harold Barrington, duvara yaslanmış bir halde, yerde oturuyordu. Üzerinde bol bir pantolon ve beyaz bir gömlek vardı. Saçları taralıydı. Aleksandr'dan daha genç görünüyordu. Uzun süre sessiz kaldı. Aleksandr gözlerini kırpmadı. Bunu yaparsa babasının yok olacağından korkuyordu.

"Baba?" diye fısıldadı.

"Alexander, sana neler oluyor?"

"Bilmiyorum. Benim için her şey bitti."

"Benimsediğimiz ülke sana sırtını döndü."

"Evet."

"Evlendin mi? "

"Evet."

"Karın nerede? "

"Bilmiyorum." Aleksandr duraksadı. "Karımı yıllardır görmüyorum."

"Seni bekliyor mu?"

"Bunu artık atlattığını düşünüyorum. Kendi hayatını yaşıyordur."

"Ya sen? Kendi hayatını yaşayabiliyor musun?"

"Evet," dedi Aleksandr. "Ben de kendi hayatımı yaşıyorum. Kendim için hazırladığım hayatı."

Harold karanlığın içinde sessiz kaldı. "Hayır oğlum," dedi. "Benim, senin için hazırladığım hayatı yaşıyorsun."

Aleksandr gözlerini kırpmaktan korkuyordu.

"Buralardan gideceğini düşünmüştüm Alexander. Annen ve ben böyle düşündük."

"Biliyorum. Orada kısa süreliğine de olsa güzel zamanlar geçirdim."

"Senin için çok farklı bir hayat hayal ettim."

"Ben de."

Harold, Aleksandr'ın başında, ayakta durdu. "Oğlum nerede?" diye fısıldadı. "Oğlum nerede? Oğlumu geri istiyorum. Onu, bebekken olduğu gibi, kollarımda uyutmak istiyorum."

"Buradayım," dedi Aleksandr.

Sesi çatlayan Harold. "Biraz ekmek iste Alexander. Lütfen. Bu kadar gururlu olma," dedi

Aleksandr cevap vermedi.

Harold öne eğilerek fısıldadı: "Kalbini, sinirlerini ve kaslarını gereksinimlerini karşılamaya zorlarsan; içinde hiçbir istek olmasa da dayanırsın ve onlara 'Devam edin!' demeyi başarırsın."

Aleksandr gözlerini kırptı ve Harold ortadan kayboldu.

OTUZ ALTINCI BÖLÜM

New York, Aralık 1945

TATYANA, ANTHONY'Yİ YATAĞA YATIRIRKEN, bir anda "Anne, Jeb babam olabilir mi?" diye sordu.

"Büyük ihtimalle olamaz tatlım."

"Edward olabilir mi?"

"Evet, belki o olabilir. Onu seviyor musun?"

"Seviyorum. O iyi biri."

"Evet tatlım. Edward iyi biri."

"Anne, bana bir masal anlat."

Anthony'nin yatağının yanında dizlerinin üstünde durdu ve dua eder gibi ellerini birbirine kenetledi. "Ayıyla domuz yavrusunun hiç bitmeyen bir bal küpü bulduğunu; ayının çok şişmanlayıp rejime girmek zorunda kaldığını anlatmamı ister..."

"Hayır onu istemiyorum. Korkunç bir hikâye anlat."

"Ben korkunç hikâyeler bilmiyorum."

"Korkunç bir tane anlat," dedi inatla.

Tatyana biraz düşündü. "Pekâlâ, sana sandıktaki kadın Danae'yi anlatacağım."

"Sandıktaki kadın mı?"

"Evet. Onun büyük ressam Rembrandt tarafından yapılan tablosu doğduğum Leningrad'ın müzesindeydi. Ancak savaş başlayınca buradaki bütün tablolar gemilerle bir yerlere gönderildi. Şimdi bu tablonun ve diğerlerinin güvende olup olmadığını bilmiyorum."

"Bana sandıktaki kadını anlat anne."

Tatyana derin bir nefes aldı. "Bir zamanlar, Acrisius adında bir adam yaşarmış. Danae adında bir kızı varmış."

"Genç miymiş?"

"Evet."

"Güzel bir prenses miymiş?" Anthony kıkırdadı.

"Evet." Tatyana duraksadı. "Ama Acrisius’un kâhinlik yeteneği varmış..."

"Kâhin ne demek?"

"Geleceği gören insan. Günün birinde, kızının oğlu olacağını ve onu öldüreceğini görmüş ve çok korkmuş..."

"Ölmek istemiyor mu?"

Doğru. Bu yüzden Danae'yi bronz bir odaya kilitlemiş. Böylelikle yanına kimse ulaşamayacaktı ve ona bebek veremeyecekti."

Anthony gülümsedi. "Onu seven biri var mıydı?"

"Evet. Zeus." Tatyana ellerini birbirine kenetledi. Dizlerinin üstündeydi. "Zeus kendini altın yağmur damlalarına çevirerek Danae'nin bronz odasına süzülmeyi başarmış. Danae bir tanrı tarafından sevilmişti. Ona bir bebek, bir erkek verdi. Onun adına ne koydular biliyor musun? Perseus."

"Perseus," diye tekrarladı Anthony.

Tatyana başını salladı. "Acrisius, kızının bir oğlu olduğunu öğrenince, çok korktu ve ne yapacağını bilememiş. Çocuğu öldürmeye cesaret edemiyormuş; ama yaşamasına da izin vermek istemiyormuş. Bu yüzden kızıyla oğlunu bir sandığa koyup onları fırtınalı denize bırakmış."

Anthony can kulağıyla onu dinliyordu.

"Yemeksiz ve yapayalnız bir halde denize bırakılınca Danae korkmuş; ama Perseus son derece cesur davranmış." Tatyana gülümsedi. "Perseus, bebek kalbiyle, babasının onu ve Danae'yi koruyacağına inanıyormuş." Duraksadı. "Ancak babası yardım etmemiş. Zeus deniz tannsı Poseidon'dan dalgaları durdurmasını ve

rahatlıkla Yunanistan kıyılarına ulaşmalarına yardım etmesini istemiş."

Anthony gülümsedi. "Kurtulacaklarını biliyordum." Derin bir nefes aldı. "Bundan sonra mutlu yaşadılar mı?"

"Evet."

"Perseus'a ne oldu?"

"Günün birinde, biraz daha büyüdüğünde, sana Perseus'un geleceğini anlatırım."

"Bana kâhinlik mi yapacaksın?"

"Evet."

"Ama ölmedi değil mi?"

"Hayır ölmedi. İyi bir şekilde büyüdü. Adadaki herkes Perseus'u görür görmez onun kraliyet ailesine ait olduğunu anlıyordu. Sadece bir kralın değil; aynı zamanda bir tanrının oğluydu. Güçlendi; bütün oyunları oynadı ve daima oyun arkadaşlarını yendi. Aklını sadece onların arasında nasıl bir kahraman olacağına çalıştırıyordu."

Anthony annesine baktı. "Perseus bir kahraman oldu mu?"

"Evet, oğlum," diye cevapladı annesi. "Perseus muhteşem bir kahraman oldu. Biraz daha büyüdüğünde, sana onun Gorgon Medusa'ya ve deniz canavarına neler yaptığını anlatacağım. Ama şimdi tatlı rüyalar görmeni istiyorum. Rüyanda lunaparkı, pamuk şekerleri ve saklambaç oyunlarını gör. Tamam mı?"

"Anne, bekle... -kâhin haklı çıktı mı? Perseus onu öldürdü mü?”

"Evet oğlum. Perseus, Acrisius'u öldürdü. Ama kazayla. Bilerek değil."

"O halde onları uzaklaştırmakta haklıydı."

"Sanırım öyle. Ama bir işe yaramadı, öyle değil mi?"

"Evet. Bu çok korkunç değildi anne. Belki bir dahaki sefere deniz canavarını anlatırsın. Olur mu?"

"Belki. Seni seviyorum." Yatak odasının kapısını kapatarak çıktı.

Vikki hastanedeki bir başka Noel partisine gitmişti. Tatyana'yı da davet etmişti; ama Tatyana son birkaç hafta içinde çok sayıda partiye katılmıştı. Mutfak masasında çay içiyordu ve önünde *New York Times* gazetesi açıktı. Radyoda Nuremberg'in son şarkısı çalarken, zili duydu.

Gelen Jeb idi. Beyaz gömlek giymişti. Uzun boylu ve geniş omuzluydu...

"Burada ne işin var?" diye sordu şaşkınlık içinde. Onu hiç beklemiyordu.

"Seni görmeye geldim," dedi Jeb onu kenara itip içeri girerek

Tatyana kapıyı kapattı. "Geç oldu."

"Ne için geç?"

Tatyana mutfağa gitti. "Bir fincan çay ister misin?"

"Biraya ne dersin? Biran var mı?"

"Hayır. Sadece çay var."

Ona bir fincan çay yaptı ve koltukta yanına oturdu. Jeb bir yudum alarak fincanı koydu. "Ev sessiz," dedi. "Vikki burada olmadığı için mi?"

"Bir dakikalığına dışarı çıktı," dedi Tatyana.

"Gece 23.00'te mi?"

"Şimdi gelir."

"Hımm." Jeb onu inceledi. "İkimiz hiç baş başa kalma fırsatı bulamadık, biliyorsun." Bacağını okşadı.

Tatyana geri çekilmedi.

"Neden bu gece bana gelmiyorsun?"

"Sen Vincent ile aynı evde kalmıyor musun?"

"Bunun söylediğimle ne ilgisi var?"

"Sen de yalnız değilsin."

"Ama Vikki sürekli ortada dolaşıyor," dedi. "Anthony de öyle."

Tatyana ona ters bir bakış fırlattı. "Anthony'nin gidecek bir yeri yok," dedi yavaşça.

"Hımm. Şimdi uyuyor mu?"

"Evet."

Hımm." Onu koltuğa yatırdı ve boynundan öpmeye başladı.

"Dur," dedi Tatyana başını sağa sola çevirerek. "Nefes alamıyorum." Onu itiyordu; Jeb devam ediyordu.

"Harika kokuyorsun... Ve yalnızız," dedi.

"Lütfen üstümden kalk."

"Tanya, tatlım, kiminle uğraştığını bilmiyorsun."

"Sen de kiminle uğraştığını bilmiyorsun," dedi yüzünü çekip kendini yere atarak. Nefes nefese bir halde, "Jeb, üzgünüm. Şu anda çok yorgunum. Yarın erken kalkmam gerekiyor. Gidebilir misin?" dedi.

"Gitmek mi?" dedi rahatsız olmuş bir ses tonuyla. "Hiçbir yere gitmiyorum. Buraya niçin geldiğimi sanıyorsun?"

"Jeb, bilmiyorum. Tahmin de yürütmeyeceğim. Sanırım benimle kavga etmeye geldin; ama o psikolojide değilim."

"Seninle kavga etmeyeceğim Tatyana," dedi koltuktan kalkıp ona doğru giderek. "Ben de o psikolojide değilim."

"Pekâla. Ben hiçbir şey yapacak halde değilim," dedi ona büyük bir nefret içinde bakarak. Sonra bunu yaptığı için kendi kendine kızdı ve vicdan azabı duyarak kendini toparlamaya çalıştı. Duygularını bu kadar açık ifade etmek zorunda mıydı?

"Tanya, benden hoşlandığını sanıyordum," dedi Jeb geri çekilip koltuğa oturarak.

"Hayır. Birbirimizi tanıyoruz, hepsi bu."

"Birbirimizi yeterince tanımalıyız, doğru. Açıkçası ben biraz daha iyi tanımak istiyorum."

Tatyana, bacaklan açık, kollarını koltuğun arka kısmına yerleştirmiş olan Jeb'e soğuk bir tavırla baktı. "Yatak odasında çocuğum var. Sesini yükselterek ve bu şekilde davranarak ne yaptığını sanıyorsun?" Kapıya doğru yürümeye başladı.

Jeb yerinden fırlayarak onu kolundan tuttu. "Gitmiyorum."

"Gidiyorsun Jeb. Eğer beni bir daha görmek istiyorsan, şimdi gidersin."

"Bu bir tehdit mi?" dedi bağırarak. "Ne yapacaksın?" diyerek güldü. "Beni evden mi atacaksın? Durduracak mısın?"

"Evet," dedi.

Elinden tutarak onu kendine çekti. "Bana nasıl baktığını görüyorum," diye fısıldadı. "Görmediğimi sanıyorsun; ama görüyorum. Senin de bunu istediğini biliyorum Tanya."

"Kes şunu!" diye bağırdı kendini ondan kurtarmaya çalışarak. İçini bir hüzün kapladı. Kendi haline üzülüyordu.

Jeb gülmeye başladı ve onu kendine daha çok çekti. Tatyana kolunu çimdikledi. "Kendini kontrol et."

"Ahhh!" dedi bağırarak. "Sert mi olsun istiyorsun? İstediğin bu mu?" Onu zorla koltuğa yatırdı.

"Anlamıyor musun?" dedi güçlükle nefes alarak. "Bunu hiç istemiyorum. Korkunç bir hata yaptım."

"Bunu düşünmek için artık çok geç tatlım. Peşini bırakmam."

Altında kapana sıkışmış bir haldeydi. Yorgundu ve ne yapacağını bilmiyordu. Aleksandr tarafından sevildiğini düşündü. Böyle bir hayatı olmayacaktı. Jeb'i öpüyormuş gibi yaparak ısırdı ve dudaklarından bir parça et kopardı. Jeb çığlık koparınca hemen onu itip ayağa kalktı. Jeb de hemen ayağa kalktı ve kaçmasına fırsat vermeden ona

vurdu. Tatyana sendeleyerek koltuğa düştü ve gözünün önünde beyaz bir ışık gördü. Bilincini kaybetmemek için büyük bir çaba harcıyordu; çünkü yatak odasından bir ses geldiğini duymuştu. Anthony pijamalarıyla duvara yaslanmış bir halde duruyor ve Jeb'e bakarak titriyordu. "Anneme zarar verme," dedi alçak bir ses tonuyla.

Tatyana emekleye emekleye yanına gitti.

Jeb, ağzındaki kanı silerek küfretti.

Tatyana, Anthony'yi odaya sokarak, "Burada kal ve ne olursa olsun dışarı çıkma. Beni duyuyor musun?" diye fısıldadı. Hemen dolabı açtı ve köşede duran sırt çantasına uzandı.

Anthony cevap vermedi. Dudağı titriyordu.

"Beni duyuyor musun? Hiçbir şekilde çıkmak yok."

Başını salladı.

Tatyana odadan çıkarak kapıyı kapattı.

Tatyana, Jeb'e onu ilk kez görüyormuş gibi baktı. Onun Aleksandr gibi olacağını nasıl düşünebilmiş ti? Aleksandr’ın bir parçasının yerini doldurabileceğini düşünmüştü. En çok özlediği yanını doldurarak kendini daha iyi hissedeceğini ve rahatlayacağını düşünüyordu. Ama şimdi nasıl bir durumun içine girdiğini anlıyordu.

Tatyana derin bir nefes alarak Alman yapımı P-38 marka silahı, şaşkınlık içinde ona bakan Jeb'e çevirdi.

"Evimden çık!"

Şaşkınlık içinde silaha baktı ve gülmeye başladı. "O küçük oyuncağı nereden buldun?"

"Kocam ve çocuğumun babası, bunu bana yamyamlardan korunmam için verdi," dedi. "Kocam Kızıl Ordu’da binbaşıydı ve nasıl silah kullanılacağını biliyordu. Bana da öğretti. Şimdi çık evimden."

Silahı iki eliyle tutuyordu ve bacakları açıktı.

"İçi dolu mu?" diye sordu küçümseyici bir tavırla.

Tatyana duraksadı. Tetiği çekti ve silahı Jeb'in yüzünün sol tarafına doğru çevirdi. Derin bir nefes alarak ateş etti. Jeb sendeleyerek geri çekildi ve sonra yere düştü. Kurşun duvarı delip geçerek dışarı çıkmıştı. Çok fazla ses yapmıştı; ama Anthony odasından çıkmamıştı. Alt kattan belli belirsiz bir ses, gürültüyü kesmesini söylüyordu.

Tatyana, Jeb'in yanına geldi ve silahla yüzüne vurdu. "Evet. Dolu," dedi. "Şimdi cehenneme kadar yolun var."

"Sen deli misin?" dedi Jeb ellerini havaya kaldırarak.

Geri çekildi ve silahı ona doğrulttu. "Çık dışarı!"

Jeb gittikten sonra Tatyana kapıyı sıkıca kilitledi. Yüzünü ve ellerini yıkadıktan sonra, odanın bir köşesine sinmiş olan oğlunun yanına gitti. Tatyana onu tekrar yatağına yatırarak üstünü örttü ve bir süre yanında oturdu. Ancak hiçbir şey söyleyemiyordu. Battaniyenin üzerinden onu okşadı ve odadan çıktı.

Yangın merdivenine çıktı ve soğukta oturdu. Altı kat aşağıda, kilisenin önünden geçen ambulansı gördü.

Bu benim için, diye düşündü Tatyana. Bunu hissediyorum. Bu hayata daha fazla devam edemeyeceğim.

Kızağın üstüne yatacağım ve beni karlar arasından beşinci bölgedeki evime kadar götürecek. Ancak oraya gittiğimizde, yanağımda elini hissetmeyeceğim.

Kucağında duran ve içinde hâlâ yedi kurşun olan silahına bakarak düşündü. Bu sadece bir saniyesini alacaktı. Bir saniye bile sürmeyecekti ve her şey bitecekti. Kolaylıkla.

Gözlerini kapadı. Bir daha uyanmamak ne kadar huzur verici olurdu. Gözlerini açıp, onu karın üstünde hayal etmek zorunda kalmayacaktı.

Boğulmamak ne güzeldi.

Sevmemek

Acı çekmemek, istememek, üzülmemek. Üzüntü içime işlemiş gibi. Bir zamanlar onu okşadığım gibi üzüntüyü okşuyorum. Yaşıyormuş gibi yapmak yerine onun yanında olabilirim. Üç yıldır bu haldeyim ve dördüncü umutsuzluk çemberinin içine gireceğim. Elimde hiçbir şey kalmadı. Beni yalnız bırakın. Bırakın da üzüntümü boğayım.

Güçlü olduğumu düşünüyorduk. Bunların hepsinin üstesinden gelebileceğimi sanıyorduk.

Ama yanılmışız.

Seninle yaşamayı beceremiyorum.

Oysa bunu yapabilmeyi çok isterdim.

İkimiz için yaşamak zorunda kalmamak ne kadar rahat olurdu. Elindeki silaha baktı.

Tatyana o anda oğlunun sesini duydu. "Anne?"

Pamuklu pijamalarıyla açık pencerenin yanında duruyordu ve silah tuttuğunu gördüğü için dudağı titremeye başlamıştı.

"Anthony," dedi. "Odana geri dön."

"Hayır. Senin yatırmanı istiyorum."

"Yatağına git. Ben de geleceğim."

"Hayır. Şimdi, benimle gel.” Ağlıyordu.

Silahı metal yangın merdivenin üzerine bıraktı ve içeri girdi.

Onu yatırıp üstünü örterek, "Vikki birazdan gelecek," dedi.

"Hayır," dedi Anthony. "Vikki'yi istemiyorum. Ben seni istiyorum. Yanıma uzan."

"Anthony..."

"Anne, yanıma yat."

Tatyana kıyafetleriyle Anthony'nin yanına uzandı ve ona sarıldı. "Burada kal," dedi Anthony." Benimle uyu anne."

Konuşmadan yattılar. Dakikalar geçti. "Oğlum, bu günden itibaren her şey yoluna girecek," dedi. "Sana söz veriyorum. Bu baba sözü; anne sözü değil. Her şey düzelecek."

Anthony alçak bir ses tonuyla, "Babam gerçekten Kızıl Ordu'da binbaşı mıydı?" dedi.

"Evet."

Duraksadı.

"Hiç ıskalamamış olmalı."

"Şişşşt Anthony."

Tatyana ertesi günü düşündü.

Korkular içinde yaşamaya devam edecekti. Daha da kötüsü ölümle, onunla tekrar baş başa kalacaktı. Cesur ol Tatyana. Cesaretli davran bebeğim. Benim için ayağa kalk ve hayata devam et. Oğluna iyi bakarsan, ben de sana iyi bakacağım.

Koruyucu meleği Aleksandr, en tatlı meleği Aleksandr, o bu acıları çekerken tepesinde uçuyordu ve ona fısıldıyordu: *Tanya, ablana buzların üstünde ölürken, yürüyemeyerek karların içinde yığılırken ne dediğini hatırlıyor musun? 'Haydi Daşa, ayağa kalk. Aleksandr seni kurtarmaya çalışıyor. Ona hayatının bir anlamı olduğunu göster. Kalk ve kamyona kadar yürü Daşa.'*

Tatyana, Anthony uyuyana kadar yanında yattı. Çok geç olmuştu ve Vikki hâlâ gelmemişti. En sonunda yataktan kalktı ve silahını sırt çantasına geri koymaya gitti. Çantanın içinde başka bir şeye bakmadı; ama boynundaki evlilik yüzüklerini çıkararak öptü; onları da çantanın içine, şapkasının, *Bronz Atlı* kitabının, resminin, Yuri Stepanov'u kurtarması karşılığında aldığı madalyanın ve Dr. Sayers'i buzların üstünden kurtardığı için aldığı *Sovyetler Birliği Kahramanlık Madalyası*nın yanına koydu. Yüzükler, madalyalar, resimler, kitap, para ve şapka. İki evlilik fotoğrafları.

Hepsi çantanın içindeydi. Aleksandr ve Tatyana da.

OTUZ YEDİNCİ BÖLÜM

New York, Ocak 1946

YENİ YILIN İLK GÜNÜNDE, Tatyana, Vikki ve Anthony her zamanki gibi Central Parka buz patenine gittiler.

İşleri bittikten sonra otobüse binmek için 59. Cadde'de ilerlerken, Vikki, Tatyana'ya bakıyordu.

"Neye bakıyorsun?"

Vikki cevap vermedi.

"Ne var?"

"Üç telefon kulübesi geçtik."

"Ne olmuş?"

"Birkaç dakika Anthony ile ilgilenmemi isteyip, bir telefon görüşmesi yapmaya koşmayacak mısın?"

Tatyana 5. Cadde'ye baktı.

"Hayır," dedi. "Peki ya sence Edward benimle çıkmak istiyor mudur hâlâ?"

Vikki'nin yüzü parladı. "Bunu duyunca havalara uçacak."

Edward ile birlikte, hastanedeki öğle yemeklerinde çorba içiyor ve ton balıklı sandviç yiyorlardı. Tatyana bu mayonezli, marullu ve domatesli sandviçi seviyordu. Amerika'ya gelmeden önce hiç marul yememişti.

Masanın karşısından uzanarak Edward'ın elini tuttu. "*Mildred Pierce*in yeni bir yapıtı gelmiş. Gidip görmek ister misin?"

"Elbette. Ne zaman?"

"Cuma akşamına ne dersin? İşten sonra bize gel. Sana yemek yaparım. Sonra da çıkarız."

Edward duraksadı. "Beni akşam yemeğine eve mi davet ediyorsun?" diye sordu yavaşça.

"Lütfen."

Edward elinin üstündeki eline ve sonra yüzüne baktı. "Son derece yolunda gitmeyen bir şey var. Bu ne? Beş günlük ömrün kaldığını falan mı öğrendin?"

"Hayır," dedi. "Yaşayacak yetmiş yılımın daha olduğunu anladım."

Ertesi gün Ellis'deki muayene odasında bir Polonyalı mültecinin kâğıtlarını doldururken, içeri bir hemşire girip, "Dışarıda seni görmek isteyen biri var," diye fısıldadı.

Tatyana formdan başını kaldırmadı. "Kimmiş?"

"Onu daha önce hiç görmedim. Devlet Bakanlığından geldiğini söylüyor."

Tatyana hemen başını kaldırdı.

Koridorda, takım elbise giymiş olan Sam Gulotta onu bekliyordu.

"Merhaba Tatyana," dedi. "Nasılsın? Noel'in iyi geçti mi?"

"Ben iyiyim. Ya sen nasılsın?" dedi. Başka bir şey söyleyemedi. Sam'in fark etmemesini umut ederek yavaşça duvara yaslandı.

"Senin aramanı bekliyordum."

Tatyana omuz silkti. Titrediğini fark etmesini istemiyordu. "Seni daha fazla rahatsız etmek istemedim. Yıllardır bana karşı çok sabırlı davranıyorsun..."

Sam etrafına bakındı. "Oturup konuşabileceğimiz bir yer var mı?"

Dışarıya çıktılar ve Anthony'nin bindiği salıncakların yanındaki bir banka oturdular.

"Beni aramanı çok bekledim," dedi Sam.

"Ne oldu?" dedi. "Hâlâ beni mi arıyorlar?"

Başını salladı. Tatyana beyaz parmaklarıyla bankın yanını tuttu. Neyse ki hava soğuktu ve dişlerinin takırdaması doğal görünüyordu.

"Ne oldu?" diye fısıldadı. "Bana bir bilgi mi getirdin? Öldü mü?"

"Bilgi getirdiğim doğru. Dosyasını araştırdım. Her zamanki gibi yanlış departmana gönderilmiş -önce Global İşlere, sonra nüfus dairesine ardından da mülteci bürosuna. Onlar bunu yargılama yetkisine sahip olmadıklarını söyleyince, dosya Adalet bakanlığına ve göçmenleri inceleyen ofise yollanmış." Sam başını salladı. "Biri onlara göçmen ile mülteci arasındaki farkı anlatmalı..."

"Sam," diyebildi Tatyana sadece.

"Tamam. Sadece devletimizdeki bürokrasiyi açıklamak istedim. Her şey jeolojik zamana göre ilerliyor. Sana soruşturmayı anlatayım: çok kısa. Müttefik bir Amerikan askeri ve 273. piyade bölüğünden Paul Markey, devlet bakanlığına Aleksandr Barrington adlı bir Amerikalı hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını sormuş."

Tatyana bankın üzerine yığıldı.

Uzun bir süre sessiz kaldı.

"Tanya?"

"Efendim?" dedi kendine ait olmayan bir sesle. Sam, Er Markey kim?"

Iowa, Des Moines'deki birinci sınıf bir er. Yirmi bir yaşında ve üç yıldır silahlı kuvvetlerde. Geçen hafta evine telefon açtım. Annesiyle konuştum." Sam başını öne eğdi. "Avrupa'dan dönmüş ve geçen yaz görevden alınmış. Soruşturmayı da o zaman yaptığını düşünüyorum. Sanırını haberler kötü. Ekim'de intihar etmiş."

Tatyana nefesini tuttu. "Sam onun için üzgünüm; ama... demek istediğim, Paul Markey kim? Neredeydi?"

"Onun hakkında, telefonla yaptığı soruşturma dışında pek bir şey bilmiyorum."

"PRM'de kiminle konuşmuş?"

"Linda Clark adında bir kadınla."

"Onunla konuşmalı mıyız?"

"Konuştum bile. Bana konuşmanın notlarını getiren o."

Tatyana nefesini tuttu.

"Paul Markey ona, alayı, Colditz kalesini özgürlüğüne kavuşturduğunda -burası savaş sırasında işçi kampı olarak kullanılıyordu- Amerikalılar 16 Nisan 1945'te Colditz'i serbest bıraktığında, yüzlerce müttefik subayın arasında sadece birkaç tane Sovyet subay olduğunu söylemiş. Bunlardan biri Markey ile çok güzel bir İngilizceyle konuşarak yardımını istemiş. Aleksandr Barrington adında bir Amerikalı olduğunu ve isterse bunu araştırıp öğrenebileceğini söylemiş."

Tatyana ağlamaya başladı. Bir yandan omuzları titriyor bir yandan da yüzünü kapattığı parmaklarının arasından yaşlar süzülüyordu. Sam yavaşça sırtını okşadı.

Birkaç dakika sonra Tatyana sakinleşti. "Bana yalan söylediğini biliyordum," diye fısıldadı. "Bir kanıtım yoktu; ama biliyordum."

"Peki ya ölüm belgesi?"

"Hepsi uydurmaydı," dedi acı içinde. "Hepsi beni Sovyetler Birliği'nden uzaklaştırmak içindi."

"Leningrad'dan sonra Colditz'e nasıl gitti?"

"Sana söylediğim gibi. Ceza taburuna gönderildi. Sovyet Ordusu, Almanları Sovyetler Birliği'nden çıkarırken, taburuyla birlikte oraya gitti. Görünüşe göre oradan da Colditz'deki o kampa gönderilmiş."

"Markey'in Clark'a anlattıklarının gerisini dinlemek ister misin?"

"Evet," dedi içine çekerek. "Özgür bırakılanlar ne oldu?"

"Sovyet erkekler dışında hepsi evlerine gönderildi. Markey, Clark'a, özgür bırakıldıklarının ertesi günü, 17 Nisan'da bir Sovyet kamyonun Colditz'e geldiğini ve içinde o adamın da bulunduğu Sovyet subaylarını götürdüğünü söylemiş."

"Nereye götürmüşler?"

"Markey bunu bilmiyor. Clark'a, yazın Amerika'ya döndüğünü ve bu konuyu merak ettiği için bir araştırma yaptığını söylemiş. Ekimde danışmanlık bürosu evini arayarak Aleksandr Barrington'ın Amerika'da doğduğunu, ancak 1930'dan beri Sovyetler Birliği'nde kaldığını söylemiş. Annesinin söylediğine göre Markey bunu öğrendikten üç gün sonra intihar etmiş."

Tatyana sessiz kalıp kafasını toparlamaya çalıştı. "Bu nasıl bir özgür bırakma?" dedi en sonunda. "Amerikanlar Colditz'i özgür bırakmaya gelmiş. Peki Sovyetler neden serbest bırakılmadı? Bir gün sonra hâlâ orada olmasının anlamı ne?"

Sam hiçbir şey söylemedi.

Tatyana başını kaldırdı ve gözlerindeki yaşı sildi. "Sam?"

"Efendim?”

"Zor bir soru sorduğumu düşünmüştüm; ama sessiz kalmana bakılırsa, sorunun cevabını biliyorsun.”

Konuşmadı.

"Sam!"

"Neden bunu yapıyorsun? Sam ne?" Derin bir nefes aldı. "Bak benim duyduğum bu. Ne doğrulayabilirim; ne de inkâr edebilirim. Devlet ve Savunma bakanlığından duyduğuma göre, Amerikalılara, Kızıl Ordu gelene kadar Sovyetleri tutmaları emredilmiş."

"Neden?"

"Bilmiyorum."

"Emir nereden gelmiş."

"Rütbelilerden."

"Ne kadar rütbeliler?"

Sam bir süre cevap vermedi. "En üst rütbeliler," dedi en sonunda.

Tatyana o gece eve gidince, "Vikki, küçük bir seyahate çıkmamız gerekiyor," dedi.

Vikki sırtını koltuğa yasladı. "Hayır, Tanrım! Lütfen. Ne zaman küçük bir seyahat desen, uzaklara gidiyoruz. Bu kez nereye gideceğiz?"

"Iowa. Zavallı Edward. Korkarım planlarımızı iptal etmem gerekecek."

"Iowa mı? Hayır! Kabul etmiyorum. Tek başına git. Ben gelmiyorum. Anthony de gelmiyor. Beni duyuyor musun?"

Vikki trenin penceresinden bakarak Anthony'ye, "Bak burası ne güzel, bir sürü tarla var. Sence burada ne yetiştiriyorlar Anthony?" dedi.

"Buğday," dedi. "Mısır."

Vikki kitap okuyormuş gibi yapan Tatyana'ya baktı. "Anthony bunu nereden biliyorsun?"

"Annem bu tarlalara öyle diyor. Buğday tarlaları. Mısır tarlaları."

"Yaa."

Tatyana gülümsedi.

Des Moines bu tarlalar arasında uzanan bir şehirdi. Iowa eyaleti ocak ayında çok soğuk oluyordu. Vikki bu kadar soğuk olacağını beklemediğini söyledi. "Buranın ılık olduğunu nasıl düşündüm? Burada kuraklık olduğunu söyleyip dururlar. Bu soğukta nasıl kuraklık olur?"

"Kış zamanında kuraklık olmuyor Vikki," dedi Tatyana paltosunu ilikleyerek. "Haydi gel. Taksiye bineceğiz."

"Sen ve taksilerin. Gideceğimiz kişi bizi bekliyor mu?"

"Ona mektup yazdım."

"Sana cevap yazdı mı?"

"Öyle sayılır."

"Öyle mi sayılır? Bunun bir ortası yok. Sana cevap yazdı mı, yazmadı mı?"

"Yazacağından eminim; ama buraya çok çabuk geldiğimiz için buna fırsat bulamadı."

"Anlıyorum. Bu durumda oğlunu yeni kaybeden bir çiftçi kadının evine davetsiz gideceğiz, öyle mi?"

Küçük Markey çiftliği Des Moines dağlarının eteklerindeydi. Yakınındaki silonun üstünde kar yığınları ve ağaçlar olduğundan, uzun zamandır kullanılmıyormuş gibi görünüyordu. Kapı, solgun yüzlü bir kadın tarafından açıldı. Kadın gülümseyerek, "Tatyana mı? İçeri gel. Seni bekliyordum. Ben Mary Markey. O oğlun mu? Anthony, gel," dedi ve elini uzattı. "Mısır ekmeği yaptım. Bana serviste yardım edebilirsiniz. Mısır ekmeğini sever misiniz?"

Vikki ile Tatyana kadının arkasından mutfağa giderlerken, Vikki, "Bunu nasıl beceriyorsun?" diye fısıldadı.

"Neyi?"

"Bir anda yabancıların evine gidip, seni yıllardır tanıyorlarmış gibi kabullenmelerini nasıl beceriyorsun?"

Mutfak düzenli, sade ve eskiydi. Tahta mutfak masasına oturarak mısır ekmeği yediler ve kahve içtiler. Sonra Vikki, Anthony'yi dışarıya, kara çıkardı. Mary kahve fincanını eline alarak, "Tatyana, sana yardım etmek istiyorum. Bana mektup yazdığından beri oğlumun söylediklerini hatırlamaya çalışıyorum. Onu üç yıldır görmüyordum. Döndüğünde ise içe kapanık bir insana dönüşmüştü. Ne bana, ne arkadaşlarına ne de başkalarına bir şey anlatıyordu. Lisedeyken çıktığı kız bir başkasıyla evlenmişti. Hangi genç kız bu kadar uzun süre beklerdi? Bu yüzden Paul ya bütün gün evde oturuyor, ya da bara gidiyordu. Çiftliği yeniden açmayı düşündü; ama babası öldüğünden bu pek mümkün görünmedi." Bir an duraksadı. Tatyana bekledi. "Hayattan kopmuş gibi görünüyordu. Sonra kendini

vurdu. Etrafta çok fazla silah vardı. Bu beni çılgına çevirdi. Bu yüzden söylediklerini yarım yamalak hatırlıyorum."

"Anlıyorum. Senin adına üzgünüm. Hatırladığın en ufak şey bile bana yardımcı olacaktır."

"Paul o telefonu ölümünden üç gün önce aldı. Bana hiçbir şey söylemedi. Bütün öğleden sonra bu masada oturdu. Akşam yemeği yemedi. İçki içmek için çıktı ve gece geç saatte gelip tekrar bu masaya oturdu. Biraz da sundurmaya çıktı. İnan bana defalarca ne sorunu olduğunu sordum. En sonunda 'Anne, o kaleyi özgürlüğüne kavuşturduğumuzda orada Amerikalı olduğunu söyleyen bir adam vardı. Ona inanmadım. Ona... Ters bir cevap verdim. O günden sonra onu bir daha görmedim. Ertesi gün Kızıl Ordu, adamlarını almaya geldi. O adamın mükemmel İngilizcesi aklıma takıldı. Bu yüzden buraya dönünce içimi rahatlatmak için VVashington'ı aradım,' dedi ve bir an tıkanarak durdu. 'Bu öğleden sonra aldığım telefon ne ile ilgiliydi, biliyor musun? Devlet bakanlığından aradılar ve onun bir zamanlar Amerikalı olduğunu söylediler. Amerikalıydı ve bir şekilde o kampa düşmüştü.' Onu rahatlatmaya çalışarak, kendisi gibi o adamın da kendi ülkesine gönderildiğini söyledim. Ama Paul beni dinlemedi ve 'Anne, anlamıyorsun. Bizim emrimizde -benim emrime- göre bütün Sovyet subayları ordu gelene kadar gözaltında tutulacak,' dedi.

'Yani ne olacak?' diye sordum ona.

'Neden ordu onları gözaltında tutuyor? Neden bizim, İngiltere'nin yaptığı gibi kendi işlerine bakmıyorlar? Bizim ordumuz bizi gözaltında tutmuyor. Ama sorun, o adamın Sovyet olmaması.' Anlayamadım. Ona yapabileceği hiçbir şey olmadığını söylemeye çalıştım. O da bana 'Kendimi çaresiz hissediyorum anne,' dedi. Ellerini sıkıp duruyordu. 'Oğlum, Sovyetler Birliği'nin seninle ne alakası var? O insanları ülkelerine gönderecek olan sen değilsin.' Başını masanın üstüne dayadı ve 'Belki de sadece o bir kişi için bir şey yapabilirdim,' dedi."

Tatyana ayağa kalktı ve Mary'nin yanına gitti. Ona sarıldı. "Ona yardımcı oldu bile Mary," dedi.

Mary başını salladı.

"Çok üzgünüm."

"İyi olacağım. Kızımın evi buraya yakın. Kocam 1938'de öldüğünden beri yalnızım. İyi olacağım." Başını kaldırdı. "Sence o adam kocan mıydı?"

"Buna eminim," dedi Tatyana.

Tatyana trenle geri dönerlerken pencereden karlı tarlaları izliyordu. Anthony uyuyordu. Tatyana, Vikki'nin de uyuduğunu sanırken Vikki gözlerini açarak, "Şimdi ne olacak?" dedi.

Tatyana cevap vermedi.

"Şimdi ne olacak?" diye tekrarladı Vikki.

"Bütün sorularına cevap veremem Vikki," dedi Tatyana. "Şimdi ne olacağını bilmiyorum."

Ama bir anda dünya yeniden anlam kazanmıştı. Aleksandr gölde ölmemişti.

Aleksandr dünyanın bir yerinde yaşıyordu. Dünyanın altıda birini kaplayan en büyük ülkede, yarısı tundra, dörtte biri step, sekizde biri orman, bir kısmı çöl, bir kısmı tarla olan; dünyanın en büyük nehrine, en büyük denizine, en iyi korunan sınırlarına ve en büyük sosyalizm hareketlerine ev sahipliği yapan ülke, Aleksandr demekti.

Kaderinin küçük yolları onu hâlâ hayatta olan Aleksandr'a götürüyordu.

Peki şimdi ne yapacaktı?

Tatyana döner dönmez hemen Sam'i aradı. Colditz'den alınan Sovyet mahkûmların nereye götürüldüğünü öğrenememişti. Sovyet ordusu konuşmuyordu ve aradaki ilişkiler soğuktu. Sam, Markey ile

Colditz'de birlikte olan iki askerle daha konuşmuştu; ama onlar İngilizce bilen Sovyet mahkûmdan habersizdi ve Markey onlara hiçbir şey anlatmamıştı.

"Sovyetler Birliği savunma bakanlığıyla bağlantıya geç ve Colditz'deki Sovyet subaylarına ne olduğunu sor."

"Ne dememi istersin? Aleksandr Barrington'ı nereye yerleştirdiklerini mi sorayım?"

"Dalga geçiyorsun herhalde. Adını söyleyemeyeceğini biliyorsun."

"Doğru. Onun hakkında araştırma yapmama da izin yoktu."

"Sam, savunma bakanlığını ara."

"Savunma bakanlığında görüşmemi istediğin belirli biri var mı? Teğmen Tom Richter'e ne dersin?"

"Eğer cevabını biliyorsa, sorabilirsin. Colditz'teki Sovyet askerlerine ne olduğunu sor. Eğer bilmiyorsa, Almanya'daki Sovyet subaylarına ne olduğunu öğren."

"Tanya, onlara ne olduğunu biliyorsun!"

"Nereye götürüldüklerini bilmek istiyorum," dedi. "Ayrıca bağırmana gerek yok."

"Bunu öğrenmiş olsam bile, bu bilgiyle ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Neden sürekli benim adıma endişeleniyorsun? Kendine bak."

Edward ile olan ertelenmiş planlar yeniden gündeme gelmedi

Birkaç gün sonra Sam'i tekrar aradı. Patton'ın ordusundaki bir binbaşı, geçen yıl bütün Sovyet askerlerin, sonradan ülkelerine gönderilmek üzere geçiş kamplarına yerleştirildiğini söylemişti.

"Toplam kaç kişilermiş?"

"Binbaşı bunu söylemedi. Tahmin de yürütmedi."

"Sen tahmin edebilir misin?"

"Hayır."

"Bu geçiş kampları nerede?"

"Almanya'nın her yerinde."

Tatyana düşüncelere daldı.

"Tanya, şu anda Sovyetler Birliği'nde olduğuna eminim. Colditz'dekiler on ay önce serbest bırakıldı. Ama nerede olursa olsun, Sovyetler Birliği adamlarını bize geri vermez. Sovyet tarafında MIA askerlerimiz var. Bize bügi vermekten bile kaçınıyorlar."

"Aleksandr MIA askeri," dedi Tatyana.

"Hayır, değil! Sovyetler Birliği nerede olduğunu çok iyi biliyor! Tanya, Sovyet mahkûmların ölüm oranını duymadın mı?"

"Duydum," dedi. "Elimde hâlâ, senin inandığın ölüm belgesi var. Bana o gölde öldüğünden şüphe duymadığını söylemiştin."

"Bu daha da kötü."

"Neresi kötü? Onun nerede olduğunu bulduk."

"Sovyetler Birliği'nde!"

"O halde onu Sovyetler Birliği'nde bul Sam. O Amerikan vatandaşı. Ona karşı sorumluluğun var."

"Tatyana! Sana daha kaç kez söylemeliyim? Amerikan vatandaşlığından 1936 yılında çıkarılmış."

"Hayır çıkarılmadı. Sam, kapatmam gerekiyor. Hastalarım bekliyor. Seni yarın arayacağım."

"Bundan şüphem yok"

OTUZ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Nuremberg Duruşmaları, Şubat 1946

"HAYDİ DIŞARIYA ÇIKALIM," DEDİ Vikki hırçın bir tavırla. "Bunu neden dinliyorsun? Sinemaya veya bir kafeteryaya gidelim. Ya da yürüyüş yapalım." Mutfak masasına vurdu. "Bundan çok yoruldum. Aylardır bunu dinliyoruz. Televizyon almayacağız. Bunu bil."

Tatyana, Nuremberg duruşmalarını dinlediğinden kulağı hep radyodaydı.

"Bir şey yapacağım için dinlemiyorum," dedi Tatyana radyonun sesini açarak. "İlginç olduğu için dinliyorum."

"Ben ilgileniyor muyum? Savaş bitti. Onların hepsi suçlu ve asılacaklar. Bu kadarı yeter. Aylardır devam ediyor. Bütün generaller mahkûm edildi. Hepsi birer dalkavuk. Buna daha fazla dayanamayacağım."

"Yürüyüşe gidebilir misin?" dedi Tatyana yüzüne bakmadan. "Şimdi çık ve iki saat dönme."

Vikki yanındaki sandalyeye oturdu. "Hayır, hayır. Dinlemek istiyorum."

"Benim Leningrad'ımdan bahsediyorlar," dedi Tatyana. "Dinle."

Faşistlerin planları arasında, Sovyetler Birliğinin önemli şehirlerini yerle bir etmek büyük bir yer kaplıyordu. Çünkü Moskova'nın ve Leningrad'ın zarar görmesi daha da fazla önem taşıyordu.

İlk askeri başarılarının etkisiyle kendinden geçen Hitler yanlıları Sovyet halkı için en büyük kültür ve endüstri merkezi olan merkezleri yerle bir etmek için insanlık dışı planlar üretti. Sırf bu amaçla özel komandolar yetiştirdiler. Hatta aldıkları kararı önceden belirttiler.

Hitler yanlılarının kullandıkları 'yerle bir etmek' ve 'dünyadan kazımak' terimlerini söylemekte yarar var. Bunlar sadece tehdit değil; büyük bir suç unsuru.

Size şimdi Hitler yanlılarının girişimlerini su yüzüne çıkaracak iki belge sunacağım.

İlk belge, 22 Eylül 1941'de deniz kuvvetleri tarafından verilen gizli bir emirle ilgili. Belgenin başlığı "Petersburg Şehrinin Geleceği." Emirde şu yazılıydı: "Fuehrer Petersburg şehrini dünyadan kazımaya karar verdi"; şehri kuşatmayı, karadan ve havadan bombalamayı planlıyorlardı. Emirde, şartlı teslim olma isteğinin Almanlar tarafından geri çevrileceği de yazılıydı.

İkinci belge ise Silahlı Kuvvetler Kumandanının 7 Ekim 1941'de çıkardığı ve davalı Jodl'un imzaladığı gizli bir emir. Bu mektuptan birkaç alıntı aktaracağım:

"...Fuehrer, Leningrad ve daha sonra da Moskova'nın şartlı teslim olma teklifini kabul etmeyeceklerini bir kez daha vurguladı..."

Şimdi de bu sayfadaki son paragrafı okuyacağım:

"...Ayrıca, hiçbir Alman askeri bu şehirlere girmeyecek. Şehirden kaçmak isteyenleri bombardımanla durdurmalıyız. Rus şehirlerini ele geçirmek için askerlerimizin hayatını tehlikeye atamayız. Önce buraları Ruslardan temizlemeliyiz."

Hitler yanlıları Leningrad'ı yerle bir etmek için haince planlar yapmaya başladı.

Size bunları okuyacağım:

"Alman faşistlerin Leningrad'ı istila etmesinin sonucunda, toplam 5.192.427 metre küp hacminde olan 8.961 bina tamamen; 14.308.288 metre küp hacminde olan 5.869 bina ise kısmen harap edildi. Toplam 25.492.780 metre küp hacminde olan 20.627 ev tamamen; toplam hacmi 10.081.035 metre küp olan 8.788 bina kısmen yıkıldı. Kültürel değeri olan, toplam 844.162 metre küp 295 bina; toplam hacmi 4.798.644 metre küp olan 1.629 bina ise kısmen yerle bir oldu. Dini tarikatlara verilen 6 bina tamamen, 66 bina ise kısmen yıkıldı. Hitler yanlıları 718.000.000 ruble değerinde olan birçok binaya zarar verdi. Bu arada 1.043.000.000 değerindeki endüstriyel ve tarımsal araç gereçlere de zarar verildi."

Bu doküman Hitlerin bir plan doğrultusunda, gece gündüz, caddeleri, evleri, tiyatroları, müzeleri, hastaneleri, okulları, askeri hastaneleri, enstitüleri, sokaktaki araçları ve en değerli sanat eserlerini bombaladığını gösteriyor. Leningrad'ın binalarına, rıhtımlarına, bahçelerine ve parklarına binlerce bomba atıldı. Leningrad'ın bombalanması için, normalin çok üstünde cephanelik stoklamışlardı. Bütün amaç Leningrad'ı yerle bir etmek ve nüfusu azaltmak.

Vikki, Tatyana'ya, "Orada yaşarken bunlan biliyor muydun?" diye sordu.

"Bilmiyordum," dedi Tatyana. "Bunların içinde yaşıyordum."

GENERAL RAGINSKY: Sayın Başkan, raporumdaki delilleri tamamlamak için, şahit Josif Abgaroviç Orbeli ile konuşmadan önce izninizi istiyorum.

Tatyana elindeki çay fincanını yere düşürdü ve fincan kırıldı. Dizlerinin üzerine çökerek parçaları toplamaya başladı. Büyük bir üzüntüyle bir anda ağlamaya başlaması, Vikki'nin olduğu yerden fırlayıp şaşkın bir halde, "Senin neyin var?" diye sormasına neden oldu.

Tatyana eliyle onu susturdu ve radyoyu dinlemeye devam etti.

Orbeli, Leningrad'daki kültürel ve sanatsal eserlerin zarar gördüğüne tanıklık edecek.

S. Adınız ne?

C. Josif Abgaroviç Orbeli.

S. Müzede hangi pozisyonda olduğunuzu söyler inisiniz?

C. Hermitage müzesinin müdürüydüm.

Tatyana acı içinde homurdandı.

"Ne oldu?" dedi Vikki endişe içinde.

"Şişşt."

S. Alman kuşatma sırasında Leningrad'da mıydın?

C. Evet.

S. Leningrad'daki kültürel ve sanatsal eserlerin nasıl zarar gördüğünü biliyor musun?

C. Evet.

S. Bize bildiklerinizi kendi kelimelerinizle anlatır mısınız?

C. Düşmanların, Hermitage müzesini yıkmak için yaptıkları bütün hazırlıklara şahit oldum. Bu binalar, aylar boyunca, sistematik bir şekilde bombalandı. Hermitage'ı havadan attıkları iki ve karadan attıkları otuz bombayla vurdular. Karadan atılan bombalar binaya ve etrafına önemli zararlar verdi. Havadan atılan bombalar ise su tesisatını mahvetti.

S. Bu binalar Leningrad'ın hangi bölgesinde -güneyde mi, kuzeyde mi, güneybatıda mı yoksa güneydoğuda mı?

C. Kış Sarayı ve Hermitage Leningrad'ın merkezinde. Neva kıyısındaydı.

S. Hermitage'ın ve Kış Sarayının yakınında fabrika, özellikle de silah fabrikası, olup olmadığını söyleyebilir misiniz?

C. Bildiğim kadarıyla, Hermitage etrafında silah yapan fabrika yok. Genel personelin olduğu binayı kastediyorsanız, burası Palace Meydanı'nın diğer tarafında bulunuyordu ve Kış Sarayı kadar bombalanmıyordu. Bu bina bildiğim kadarıyla sadece iki kez bombalandı.

S. Bahsettiğiniz binaların yakınında topçu takımları olup olmadığını biliyor musunuz?

C. Kış Sarayının etrafındaki alanda tek bir topçu birliği bile yoktu. Müzede değerli eserler bulunduğundan, bina etrafında yeri titretecek bir birlik olması hep engellendi.

S. Kuşatma sırasında silah fabrikaları üretime devam etti mi?

C. Sorunuzu anlayamadım. Leningrad'daki bütün fabrikaları mı soruyorsunuz?

S. Leningrad'daki silah fabrikaları kuşatma sırasında üretime devam etti mi?

C. Hermitage ve Kış Sarayı çevresinde askeriyeyle ilgili hiçbir bina yoktu. Kuşatma sırasında oraya hiçbir fabrika kurulmadı. Ancak Leningrad genelinde silah üretimi devam etti ve bunlar büyük başarıyla kullanıldı.

S. Kış Sarayı, Neva nehrinin yakınındaydı. Peki Neva nehrinin karşısına geçen, Kış Sarayına en yakın köprü neredeydi?

C. En yakın köprü saraya yaklaşık elli metre uzaklıktaydı. Ancak bu köprü sadece bir kez bombalandı. Bunun sebebi Kış Sarayını fazlasıyla bombalamaları olmalı. Köprüyü bombalamayı hedefleyip, bunlardan sadece birinin köprüye, diğerlerinin ise Kış Sarayına düştüğünü söyleyemem.

S. Bunlar gördükleriniz sonucunda yaptığınız yorumlar. Attıkları topun cinsinden, asıl hedefin köprü mü; yoksa Kış Sarayı mı olduğunu söyleyebilir misiniz?

C. Topçulukla hiç ilgilenmedim; ama eğer Alman topçular köprüyü hedef alsaydı; orayı bir kez vururken, saraya otuz top atmazdı. Bu şekilde düşününce en deneyimli topçular kadar emin konuşabilirim. (Mahkemede bir kargaşa oldu.)

S. Son bir soru. Kuşatma boyunca hep Leningrad'da mıydınız?

C. Savaşın ilk gününden 31 Mart 1942'ye kadar Leningrad'daydım. Almanlar Leningrad'dan çıkarıldıktan sonra oraya tekrar döndüm.

GENERAL RAGINSKY: Başka sorumuz yok.

BAŞKAN: Şahit gidebilir. (Şahit çıkar.)

Tatyana oturduğu yerden başını kaldırarak Vikki'ye baktı ve güçlükle kalkıp masaya oturarak başı önünde, gözlerini kapadı. Vikki'nin elleri sırtındaydı.

"İyiyim," dedi alçak bir ses tonuyla. "Bir dakikaya ihtiyacım var."

Aleksandr, en sonunda.

Orbeli sokakta duruyor, sandıklarına veda ediyordu.

Tatyana yüz ifadesinden çok etkilenmişti. Onu asla unutmamıştı.

Sandıklara, ilk aşkını kaybediyormuş gibi büyük bir üzüntü içinde bakıyordu.

"O adam kim?" diye sordu Tatyana.

"Hermitage müzesinin müdürü."

"Neden o sandıklara öyle bakıyor?"

"Onlar hayattaki tek tutkusu, O eserleri bir daha görüp göremeyeceğini bilmiyor."

Tatyana adama baktı. "Biraz daha iyimser olmalı, öyle değil mi?"

"Evet Tanya. Biraz daha iyimser olmalı. Savaş bittikten soma eserlerini yine görecek."

"Haline bakılırsa, savaş bitince, onları ne pahasına olursa olsun alacak," dedi.

Tatişya -Orbeli'yi unutma.

Tatyana, Morozovo hastanesinde yanından ayrılırken Aleksandr'ın gözlerinde Orbeli vardı. Aceleyle odadan çıkarken Orbeli'nin hikâyesini sonra dinleyeceğini söylemişti. Son bir kez arkasını dönüp ona baktığında gözlerinde Josif Abgaroviç Orbeli'yi görmüştü. Bu ifadeye o zaman bir anlam verememişti; ama şimdi çok iyi anlıyordu.

Her gün yatağının yanında duruyorum ve seni selamlıyorum. *Görüşürüz binbaşı. İyi uykular.* Sen de, *Görüşürüz Tanya,* diyorsun.

Uzaklaşıyorum. Bana sesleniyorsun. Arkamı dönüp gözlerine bakıyorum.

Derin, cesur ve sakin bir ses tonuyla, *Tatişya -Orbeli'yi unutma,* diyorsun.

Bir an kaşlarımı çatıyorum. Ne demek istediğini anlamıyorum; çünkü çok işim var ve Dr. Sayers beni çağırıyor. Sana, *Şura, sevgilim şimdi gitmem lazım. Bana bunu yarın anlat. Daha fazla konuşamazsın, bütün enerjini kullandın,* diyorum. Hiçbir şey söylemeden başımı sallıyorsun. Yatakların arasından hızla geçerek kapıda duruyorum ve son bir kez dönüp sana bakıyorum.

Hep orada olacağım.

Orbeli.

Tatyana bir şubat gecesi soğuk yangın merdiveninde, Aleksandr'ın kaşmir battaniyesine sarınarak oturdu. Aşağıda Manhattan'ın ışıkları yanarken, okyanus havasını içine çekti.

Bensiz yaşamanın bir yolunu bulacaksın. İkimiz için yaşamanın yolunu bulacaksın, demişti Aleksandr bir seferinde.

Uzun süredir korktuğu şeyin ne olduğunu şimdi görüyordu: Aleksandr ona hayatını vermişti ve bu senin için, demişti. Kendimi kurtaramam; ama seni kurtarabilirim. Gidip yaşaman gereken hayata adım atmalısın. Güçlü ve mutlu olmalı; çocuğumuzu sevmelisin. Daha sonra da yeniden âşık olmayı, yeniden gülmeyi, beni

unutmayı, başka bir erkeğin elini tutmayı ve başka bir erkeğin dudaklarından öpmeyi öğrenmelisin. Yeniden evlenmelisin. Daha fazla çocuğun olmalı. Hayatını yaşamalısın -benim için, kendin için. Bunu birlikte yaşayacağımız şekilde yapmalısın. Hepsi bir kelimede gizli: Orbeli.

Savaş zamanında her şey daha netti: doğru, yanlış, kolaylıkla tanımlanan, kolaylıkla kirlenen. Tehlike, günahların bağışlanması, mahrumiyet. *Coşku, acı, tutku.*

Onu net bir şekilde, hatta huzurlu görüyorum.

Ama onun için yaşamam gereken uzun bir hayat var.

Gelenekler ve kutlamalar. Noel, Şükran günü, Paskalya bayramı, İşçi bayramı ve doğum günleri. Kutlamalar, yemek, güneş ışığı, sıcak. Sabahtan geceye kadar hayatımı hayatla dolduruyorum.

Benim için istediği şeylerle.

Bedenim, uzun pencereleri, büyük çatıları olan; ağaçlarla çevrili, etrafı kışın hercai menekşelerle, baharda ise lalelerle dolan bu binanın altına gömüldü. Kalbimin de etrafı çevrildi ve iyileşti. Bazen elimi göğsümde, kalbimin üstünde gezdirirken, sinirler vücudumda ve beynimde bir ürpertiye sebep oluyor. Bu ürperti nefes alıp vermekten de uzun. Uzun bir nefes haykırıyor:

Aleksandr.

Seni o köpeklerin eline bıraktığım ve öldüğüne bu kadar çabuk inandığım için beni affet. Seni yavaş yavaş sevdim; ama çabuk terk ettim.

O nerede? O muhteşem atlı, altın yüzüğüm, zincirim, siyah çantam ve en parlak günüm nerede?

Tatyana bu limanda oturarak hayatının başlamasını ve bitmesini istemişti; ama hayatı ne bitmiş, ne de başlamıştı.

İşin doğrusu, hiçbir yerdeydi.

Bu süreç ne kadar sürmüştü? Bundan kurtulacağı zaman gelecek miydi? Ne zaman sadece hayatını düşünecekti?

Aleksandr'ın *Sovyetler Birliği Kahramanlık Madalyasını* bulmadan önce her şey yolunda mıydı? Hayır.

Aleksandr'ın *Sovyetler Birliği Kahramanlık Madalyasını* bulduktan sonra her şey yoluna girdi mi? Hayır.

Paul Markey'den sonra, hayır.

Orbeli'den sonra da olmayacaktı.

Ruhu savaştaydı.

Ondan tek bir kelime istemişti. O da söylemişti.

Seni huzurda olacağın bir yere göndermeye çalışıyorum. Umudunu yitirme, demişti.

Ama şimdi ne yapacaktı? Bir şey yapılmalıydı; ama ne?

Ne yaparsa yapsın, nereye giderse gitsin, bu, oğlunu geride bırakacağı anlamına geliyordu. Bu aptalca bir hareket değil miydi? Çılgınlık değil miydi? Delilik değil miydi?

Gitmek ve oğlunu arkada bırakmak. Aleksandr, onu bulmak için oğlunu burada bırakıp dünyayı gezdiğini öğrense ne derdi?

Tatyana hiç kıpırdamadan oturdu. Havayı, suyu ve gökyüzünü kokladı. Gökyüzünde dolunayı bulmaya çalıştı; ama yapamadı. Saat geçti ve ay, bulutların arkasına saklanmıştı.

Bebeğinin annesine ihtiyacı vardı.

Annesine olan ihtiyacı, Aleksandr'ın Tatyana'ya olan gereksiniminden daha mı fazlaydı?

Babasıyla oğlu arasında bir seçim mi yapmalıydı?

Biri için diğerini mi terk edecekti?

Geri dönmeme olasılığını göz önünde tutmalıydı. Oğlu için hazırladığı hayat bu muydu?

Bütün yapması gereken olduğu yerde kalmak ve bu hayata devam etmekti.

Ama burada Tatyana'dan eser yoktu. Tatyana, Aleksandr'ın yanında kalmıştı. Onunla her gece birlikte yattığı Ladoga nehrinde, ellerini boynuna doluyordu. Ladoga nehrinin buzları üzerinde kanlar içinde yatarken, ona sarılıyordu. Onu o zaman bırakabilirdi, onu Tanrı'ya teslim edebilirdi: Tanrı onu çağırıyordu.

Ama bırakmadı.

Bunu yapmadığı için şimdi Amerika'daydı ve hayatının sonuna kadar bu yangın merdiveninde oturacaktı. O dakikada, verdiği kararın bütün hayatını değiştireceğini anladı.

Bir yol düz ve canlıydı.

Diğeri ise karanlıktı ve şüphelerle doluydu.

Kalırsa iyiliği kabul edecekti.

Giderse bilinmeyeni kucaklayacaktı.

Kalırsa, kendi hayatı için onu feda edecekti.

Giderse, ölümüne yaklaşacaktı.

Onsuz bir hayatı kabullenebilir miydi? Şimdi olmasa bile, elli yıl sonra onsuz bir hayatı hayal edebilir miydi? Yetmiş yaşında onsuz olduğunu, Edward ile evlendiğini, ondan çocukları olduğunu ve uzun bir masada onunla oturduğunu hayal edebilir miydi?

Bronz Atlı, onu mezarına kadar takip edecekti. Bunu hissetti. Sonsuza kadar, gece gündüz, üzüntüsünün, zayıflığının, karanlığın, ışığın ve Amerika'nın içinde onu takip edecekti. Bin yüz gün ve gece yaptığı gibi. Bu daha ne kadar sürecekti?

Bronz Atlı daha ne kadar peşinden gelecekti?

Orbeli, Aleksandr'ın karanlık geceden ona seslendiğinin bir kanıtı değil miydi?

Onun yaşadığına ve onu bulmaya çalışmadığına emin olsa, ona sırtını kolaylıkla dönebilirdi.

Belki de o karanlık geceye açılan pencereyi kapamalı ve onu daha fazla dinlememeliydi. Kendini, sırtını dönse bile Aleksandr'ın

onu affedeceğine inandırabilirdi

Kendine üç soru sorarsan, kim olduğunu anlarsın Tatyana.

Ne umut ediyorsun?

Neye inanıyorsun?

En önemlisi, neyi seviyorsun?

İçeriye girdi, pencereyi kapattı ve oğlunun yanına yattı.

"Vikki, seninle konuşmam gerekiyor," dedi Tatyana ertesi sabah. Mutfakta ayakta, işe gitmeden önce alelacele çörek yiyip kahve içiyorlardı.

"Bu geceye kadar bekleyebilir misin? Zaten geç kaldık. Anthony'yi oyun bahçesine götürmemiz gerekiyor."

Tatyana, Vikki'nin elini tuttu. Vikki'nin ağzının etrafı çörek kırıntılarıyla doluydu. Bir deri bir kemik haliyle ve siyah saçlarıyla ağzı dolu bir şekilde tezgâhın önünde dururken çok sevimli görünüyordu. Bitkin bir yüz ifadesiyle Tatyana'ya baktı. Tatyana ona sarıldı. "Seni çok seviyorum," dedi. "Şimdi otur. Seninle konuşmam lazım."

Vikki oturdu.

"Vikki, bildiğin gibi, Ellis'te çalışıyorum, gönüllü olarak Kızıl Haç'a gidiyorum ve New York'a gelen her mülteci gemisine koşuyorum. Her ay Washington'daki Sam Gulotta'yı arıyorum ve Esther ile sürekli bağlantı halindeyim. Bütün bunların tek bir sebebi var."

"Bu sebep nedir?" dedi Vikki ağzındaki lokmayı çiğneyerek.

"Aleksandr'ı bulmak."

"Yaa."

"Ama hiçbir şey bulamadım."

Vikki, Tatyana'nın elini okşadı.

"Daha fazla şey yapma zamanım geldi."

Vikki gülümsedi. "Iowa'ya gitmekten de mi fazlası?"

"Şimdi senin yardımına ihtiyacım var."

"Yoo, hayır." Vikki gözlerini yuvarladı. "Yine nereye gidiyoruz?"

"Benimle gelmen dışında bir şey istememeyi dilerdim," dedi Tatyana. "Ama daha fazlasına ihtiyacım var."

"Ne gibi şeyler? Nereye gidiyorsun?"

"Aleksandr'ı bulmaya gidiyorum."

Vikki'nin ağzından bir parça çörek düştü. "Aleksandr'ı nerede arayacaksın?" dedi şaşkın halde.

"Almanya'dan başlayacağım. Sonra Polonya'ya, ardından da Sovyetler Birliği'ne gideceğim."

"Nereye gideceksin?"

"Dinle..."

Vikki kollarını masanın üstüne koydu. Birkaç kez alnını masaya vurdu ve başını sağa sola salladı.

"Vikki, kes şunu!"

"Bu şimdiye kadar en iyi olanı. Bunun ötesine geçebileceğini sanmıyorum. Massachusetts iyiydi. Iowa daha iyiydi. Arizona ise en iyisiydi. Ama artık bu doruğa ulaştı."

"Sen sözünü bitirene kadar bekleyeceğim."

"Sen neden bahsediyorsun?" dedi Vikki en sonunda ağzındaki lokmayı yutup masaya yumruğuyla vurarak. "Şaka yaptığını biliyorum. Almanya'ya giden falan yok."

"Uluslararası Kızıl Haç gidiyor. Ben de onlarla gideceğim."'

"Kızıl Haç gitmiyor!"

"Gidiyor. Ben de gideceğim."

"Gidemezsin! Kızıl Haç ile işgal altında olan topraklara gidersen, Anthony ve ben seninle gelemeyiz."

"Biliyorum. Senin ve Anthony'nin benimle gelmeni istemiyorum. Burada kalıp güvende olması taraftarıyım."

Vikki'nin ağzı açık kaldı. Bu kez boştu.

"Burada seninle kalmasını istiyorum." Vikki'nin elini tuttu. "Seninle birlikte," diye tekrarladı. "Oğlum seni seviyor. Sen de onu seviyorsun. Ona kendi çocuğun gibi bakacağına eminim. Ben ve babası için ona sahip çıkacağından şüphem yok."

"Tanya," diye fısıldadı Vikki. "Sen delisin. Gidemezsin."

Tatyana, Vikki'nin elini sıktı. "Vikki dinle beni. Onun öldüğünü düşündüğümde, ben de öldüm. Paul Markey ve Josef Orbeli sayesinde yeniden hayata döndüm. Kocamın bana ihtiyacı var. Beni çağırıyor. Benim yardımıma ihtiyaç duyduğuna inan. Paul Markey, onu geçen yıl nisan ayında, Saxony, Almanya'da, gördü. Oysa ben buraya binlerce kilometre uzaktaki Leningrad, Ladoga nehrinde öldüğünü sanıyordum. Edward 1944 yılında gitmemem için benimle konuştu; çünkü elimde hiçbir kanıt yoktu. Haklıydı. Bu kez elimde kanıt var ve gidiyorum. Tek ihtiyacım olan, çocuğuma bakman. Büyükannen ve büyükbaban sana yardımcı olacaktır." Tatyana duraksadı. "Ne olursa olsun."

Vikki çaresizlik içinde başını salladı.

"Kocam Sovyetler Birliği'nde iken burada rahat bir hayat yaşamaya devam edemem. Bunun ne kadar imkânsız olduğunu anlıyorsun, değil mi?"

Vikki başını sallamaya devam etti.

Bana ihtiyacı var Vikki. Ona yardım etmezsem benden nasıl bir eş olur? Ellis'deki yabancılara bile yardım ediyorum. Hangi kadın kocasına yardım etmez?"

"Deli bir kadın mı?" diye fısıldadı Vikki.

"Kalpsiz bir kadın," dedi Tatyana.

Aynı gün trene binerek Washington'a gitti.

Sam Gulotta ofisindeki üç kişiye çıkmalarını işaret etti ve kapıyı kapattı.

"Sam nasılsın? Senin yardımına ihtiyacım var," dedi Tatyana.

"Tatyana, bunu duymaktan yoruldum. Anlamadığımı mı sanıyorsun? Bilmediğimi mi düşünüyorsun? Sence yıllardır neden sana yardım ediyorum? Carol'ımı geri getirmenin bir yolu olsa, bunu yapmaz mıydım sanıyorsun? Onu geri getirebilmek için her şeyi feda ederdim. Bu yüzden senin için elimden geleni yaptım. Ama sana daha fazla yardım edemem."

"Edebilirsin," dedi sakin bir tavırla. "Bana Aleksandr için bir pasaport almanı istiyorum."

"Onun için nasıl bir pasaport alabilirim?" diye bağırdı Sam. "Neye dayanarak?"

"O Amerikalı buraya geri dönmek için pasaporta ihtiyacı var."

"Nereden dönmek için? Bunu sana kaç kez söylemem gerekiyor?"

"Bir kez daha söylemene gerek yok. Devlet Bakanlığı, Amerikan vatandaşlığından çıkmadığını söylüyor."

"Böyle bir şey söylemediler."

"Söylediler. Federal kanun çift vatandaşlığı olanlar için şöyle diyor." Cebinden bir kâğıt çıkardı ve okumaya başladı. "Kanuna göre Amerikan vatandaşı başka bir vatandaşlığa geçmek için gönüllü olarak başvurmalı." 'Gönüllü' kelimesini vurguladı ve Sam anlamamıştır diye tekrarladı. "Gönüllü olarak."

Sonra yüzünde tatminkâr bir ifadeyle bekledi.

"Neden bana kanarya yemiş kedi gibi bakıyorsun?"

"Üçüncü kez söylüyorum -gönüllü."

"İlk söylediğinde duydum zaten."

"Biraz daha okuyayım," dedi kâğıdı eline alarak. "Yabancı vatandaşlığa özgür iradeyle başvurulmalı ve Amerikan

vatandaşlığından çıkmak için bir girişimde bulunulmalı."

Sam gözlerini ovuşturdu. "Kanun böyle söylüyor olabilir. Senin anlatmak istediğin ne?"

"Sovyetler Birliğinde on altı yaşındaki erkeklerin askere gitmesi zorunlu!" Tatyana anlamamış olabilir diye tekrarladı. "Zorunlu."

"Tanrı aşkına, ilkokulda mıyız? Bir kez söylediğinde anlıyorum."

"Gönüllü. Zorunlu. Bu iki kelimenin zıt anlamda olduğunu görüyor musun?"

"İngilizce kelimeleri bana açıklamana sevindim Tanya."

"Söylemek istediğim bu. Amerikan vatandaşlığından kendi isteğiyle vazgeçmedi. On altı yaşında Kızıl Ordu'ya zorla kaydedildi."

"On sekiz yaşında subay olmak için bir kursa katıldığını söylemiştin. Bu bana istekli gibi geliyor."

"Evet ama on altı, on sekizden önce geliyor. On altı yaşında zorla orduya sokuldu ve artık Amerika'nın vatandaşı olmadığına inandırıldı." Duraksadı. "Ona yardım etmene ihtiyacım var."

Sam gözlerini kırpmadan Tatyana'ya baktı. En sonunda, "Nerede olduğu konusunda benim bilmediğim bir şeyler mi biliyorsun?"

"Hiçbir şey bilmiyorum. Bana bu konuda yardım etmeni istiyorum. Ama her şekilde pasaporta ihtiyacı olacağına eminim."

"Pasaport mu? Tanya! O Sovyetler Birliğinin elinde. Bunu anlıyor musun? Şimdi onu bulmanın her zamankinden daha zor olduğunu neden kabullenmiyorsun? Sovyetler milyonlarca askerini Almanlara teslim etti?"

Tatyana hiçbir şey söylemedi. Alt dudağı titriyordu.

"Ayrıca fotoğraf olmadan pasaport çıkartamam. Siyah-beyaz, vesikalık fotoğraf. Sanırım elinde böyle bir fotoğraf var, değil mi?"

"Hayır yok."

"O halde sana yardım edemem."

Tatyana ayağa kalktı. "O bir Amerikan vatandaşı ve demir parmaklıklar arkasında. Sana ihtiyacı var."

Sam de ayağa kalktı. "Sovyetler bize vatandaşlarımız hakkında bilgi vermiyor. On yıldır peşinde oldukları bir adam hakkında bilgi vereceklerini nasıl düşünürsün?"

"Öyle ya da böyle. Her neyse şimdi gidiyorum. Sana ihtiyacım olduğunda telefon açarım," dedi Tatyana.

"Bundan şüphem yok."

Üçüncü Kitap

ALEXANDER

O geliyor, hayatım, kaderim;
Kırmızı gül haykırıyor, "Çok yakında, çok yakında;"
Beyaz gül ağlıyor, "Geç kaldı;"
Tarlakuşu dinliyor, "Duyuyorum, duyuyorum;"
Ve zambak fısıldıyor,"Bekliyorum."

Alfred, Lord Tennyson

OTUZ DOKUZUNCU BÖLÜM

Doğu Almanya, Mart 1946

TATYANA ALMANYA'YA GİTTİ.

Penny adında kısa boylu bir hemşireyle -Tatyana'dan kısa boylu!- ve Martin Flanagan adında bir doktorla birlikte çalışıyordu. Penny, neşeli, şişman ve komik bir kadındı. Martin ise, orta boylu, normal kiloda ve son derece ciddi bir adamdı. Martinin ince telli saçları gittikçe dökülüyordu ve Tatyana, bunun ona daha fazla ciddiyet kattığını düşünüyordu. Amerika'dan ayrılacakları gün, Martin ona, ilkyardım çantalarına fazla bandaj koyduğunu söyleyene kadar, onun iyi biri olduğunu düşünüyordu.

"Tıbbi yardımın fazlası mı olur?" dedi Tatyana.

"Evet. Verilen talimatlara göre her çantaya birer bant ve bandaj koyulması gerekiyor. Sen ise her çantaya ikişer tane koyuyorsun."

"Ne olmuş?"

"Yapmamız gereken bu Hemşire Barrington."

Yavaşça ikinci bandajı çıkardı; ama Martin arkasına döner dönmez kutuya üç bandaj daha attı. Penny bunu gördü ve gülmemek için kendini zor tuttu. "Onun damarına basma. Talimatlar konusunda çok titizdir."

"Görünüşe bakılırsa düşünecek pek bir şeyi yok," dedi Tatyana. Saçlarını boyatırsa ve makyaj yaparsa Martin ne düşünecekti? Ona Martin diye hitap ederse ne düşünecekti? Onu ertesi sabah, "Gitmeye hazır mısın Martin?" diye sorduğunda gördü.

Martin öksürerek, "Dr. Ranagan hazır Hemşire Barrington," dedi.

Saçları ve makyajı hakkında yorum yapmamıştı. Tatyana saçlarını, o sabah Anthony ile vedalaştıktan sonra siyaha boyamıştı. Annesini farklı bir insan olarak görmesini istememiş; onu her zamanki gibi oyun bahçesine götürerek sıkıca sarılmış ve mümkün olduğunca sakin bir ses tonuyla, "Anthony, şimdi söyleyeceklerimi

unutma, olur mu? Anne, Kızıl Haç için iş seyahatine gitmek zorunda. Ama mümkün olduğunca kısa süre içinde geri dönecek ve sonra beraber tatil için eğlenceli bir yere gideceğiz, tamam mı?" dedi.

"Tamam anne."

"Nereye gitmek istediğini söylemiştin?"

"Florida."

"Bu kulağa çok hoş geliyor. Oraya gideriz."

Hiçbir şey söylemedi ve ona sarılmış halde durdu.

"Vikki'nin yanında güvende olacaksın. Sana bakmaktan ne kadar büyük zevk aldığını biliyorsun. Sana her gün dondurma alır."

"Evet anne."

Sırtında çantasıyla okula girişini izledi ve sonra arkasından gitti. "Anthony, Anthony!"

Anthony arkasına döndü.

"Annene bir kez daha sarıl tatlım."

Vikki saçlarını boyamasına yardım etmek ve onu geçirmek için işten izin almıştı. Tatyana saçlarını boyamak ve makyaj yapmak istemişti; çünkü tanınmaması gerekiyordu. Tatyana'nın upuzun saçlarını boyamaları üç saatlerini aldı. "En zor kısmı bu. Bundan sonra her beş altı haftada bir dip boyası yapacaksın. Belki o zamana kadar dönmüş olursun, öyle değil mi?"

"Bilmiyorum." Hiç sanmıyordu. "Bana birkaç boya versen iyi olur."

"Kaç tane?"

"Bilmiyorum. On kez kullanabileceğim kadar ver."

Vikki, Tatyana'ya rimelle maskara sürdü ve çillerini pudrayla kapattı. Dudağına da ruj sürdü. "Her gün bunlarla uğraştığına inanamıyorum," dedi Tatyana.

"Ben de savaş alanında intihar görevi için giderken makyaj yaptığına inanamıyorum."

"Bu intihar değil. Sen yokken nasıl makyaj yapacağım? Ruju sürmek bile zor!" Ruj Tatyana'nın dudaklarını çok dikkat çekici yapıyordu ve o bundan hoşlanmıyordu. Aynada kendine baktı. Kendine bile yabancıydı. "Ne düşünüyorsun?"

Vikki eğilerek Tatyana'nın yanağından öptü. "Tamamen farklı biri oldun."

Ancak o sabah limanda buluştuklarında Martin -Dr. Ranagan hiçbir şey demedi. Sadece boğazındaki gıcığı temizleyerek başını çevirdi. Penny ise şaşkınlık içindeydi. "Harika, sarı saçların vardı. Onları siyaha mı boyadın?" dedi. Kendi saçları kısa, ince telli ve kahverengiydi.

Tatyana ciddi bir ses tonuyla, "İnsanların beni ciddiye almadığını düşündüm ve bu yüzden saçlarımı siyaha boyadım. Biraz da makyaj yaptım. Belki şimdi beni ciddiye alırlar," dedi.

"Dr. Flanagan," dedi Penny. "Tatyana'yı ciddiye alıyor musunuz?"

"Hem de çok," dedi Martin.

Herkes gülmemek için kendini zor tuttu.

Tatyana ile limana giden Vikki ona sımsıkı sarılarak birkaç dakika öyle kaldı. "Lütfen geri dön," diye fısıldadı.

Tatyana cevap vermedi.

Martin ve Penny onları izledi. Tatyana onlarla birlikte gemiye binerken, "İtalyanlar çok duygusal oluyor," dedi ve son bir kez arkasına dönerek Vikki'ye el salladı.

Tatyana üzerinde Kızıl Haç arması olan beyaz hemşire kıyafetiyle seyahat etti. Asker eşyaları satan bir dükkâna giderek mümkün olduğunca büyük, bir sürü fermuarlı cebi olan bir sırt çantası ve su geçirmez bir palto aldı. Çantaya kendisi için yedek bir üniforma, ikisi için diş fırçası, iç çamaşırı ve iki yeşil sivil kıyafet -biri kendi, birisi de uzun boylu bir erkek için- koydu. New York'tan Noel için aldığı üç battaniyeyi ve Leningrad kuşatma altındayken Aleksandr'ın verdiği P-38 marka silahı da yanına aldı. Hemşire çantasını, bandaj, bant,

şırınga ve penisilinlerle doldurmuştu. Sırt çantasının başka bir cebinde ise son derece pahalı olan (200 dolar) ve kurşun değil bomba fırlatan kolt tabanca vardı. Silahlar için yeterince kurşun almış ve çantaya iki tane de bıçak koymuştu. Silahları, dünya çapında ünlü olan Frank Lava'dan almıştı. "Eğer en iyisini istiyorsan kolt tabanca almalısın," demişti. "Ağır değil ve şarjörü oldukça sağlam."

Tatyana yüzlük şarjör kutularından sorunca Frank kaşlarını kaldırdı. "O şarjörde sekiz yüz top var."

"Evet ama daha fazlasına ihtiyacım var. Bu az değil mi? Daha fazla almam gerekmiyor mu?"

"Bu duruma göre değişir," dedi. "Amacın ne?"

"Şey," dedi Tatyana. "En iyisi kolt tabanca için bana elli şarjör daha ver."

Sigara da aldı.

Çantasını tıka basa doldurunca, onu yerden kaldıramadı. Sonra Vikki'den daha küçük bir çanta aldı ve silahları buna koydu. Kişisel eşyalarını sırtında, silah çantasını ise elinde taşıdı. Çanta çok ağırdı ve biraz daha yürüyemeyeceğini düşünüyordu.

Çantasından, Morozovo hastanesinde bir ipe taktığı evlilik yüzüklerini çıkardı ve boynuna astı.

Hastaneden istifa ettiğini öğrenen Edward, onunla konuşmak istemedi. Ona veda etmek için Ellise gittiğinde sert bir şekilde yüzüne baktı. "Seninle konuşmak istemiyorum," dedi.

"Anlıyorum," dedi. "Çok üzgünüm. Ama Edward başka ne yapabilirim?"

"Gitme."

Başını salladı. "O yaşıyor..."

"Yaşıyordu. Bunun üstünden bir yıl geçti."

"Ne yapmam gerekiyor? Onu orada bırakmam mı?"

Bu çılgınlık! Oğlunu burada bırakıyorsun, değil mi?"

"Edward," dedi Tatyana elinden tutup yüzüne bakarak. "Çok üzgünüm. Biz neredeyse... Ama ben bekâr değilim. Dul değilim. Evliyim ve kocam bir yerlerde yaşıyor olabilir. Onu bulmaya çalışmalıyım."

On iki günlük gemi yolculuğunun ardından Hamburg, Almanya'ya ulaştılar. Gemi Amerika'dan getirilen 100.000 ilkyardım çantası ve yiyecekle doluydu. Denizciler yarım gün boyunca bunları Kızıl Haç hastanesine gidecek kamyona yükledi. Bunlar daha sonra Kızıl Haç ciplerine paylaştırılacaktı.

Beyaz cipler dört hafta boyunca Kızıl Haç personeline -iki hemşire ve bir doktor- bakacak kadar yiyecek ve ilkyardım malzemesine sahipti. Doktor, hasta ve yaralılarla ilgilenmesi gerekebilir diye oradaydı ve gerçekten buna ihtiyaç vardı. Kamplara yerleştirilen mülteciler her türlü hastalıktan şikâyetçiydi: mantar, göz enfeksiyonu, egzama, ısırık, saç biti, kasık biti, kesik, yanık, açık yara, açlık, ishal, susuzluk.

Tatyana, Penny ve Martin bu beyaz ciplerden biriyle kuzey Almanya, Belçika ve İsviçre'deki bütün mülteci kamplarını dolaştı. Kendileri için yeterince yiyecekleri vardı; ama bunlar kamptakilere dağıtacak kadar çok değildi. Martin, cipi sürerken sürekli duruyordu ve yolun kenarında topallayarak yürüyen ya da yatan birine yardım ediyorlardı. Bütün Batı Avrupa evsiz kalmıştı ve onlar için kurulan kamplar gittikçe yayılıyordu.

Ancak bütün ülkeye yayılmayan tek şey Sovyet mültecilerdi. Ortada görünmüyorlardı. Birçok Fransız, İtalyan, Çek ve İngiliz asker olmasına rağmen Sovyet askerlerden eser yoktu.

On yedi kamp ve binlerce asker arasında, Tatyana Leningrad yakınında savaşan ya da Aleksandr Belov adını duyan tek bir kişiye bile rastlayamadı.

Binlerce kişi ona muhtaçtı. Tatyana bu yaralı ve pis askerlerle teker teker ilgileniyordu.

Burada olmadığını hissediyordu. Her gün yanında Martin ve Penny olmadan, bir kamptan diğerine koşarken içindeki umut gittikçe azalıyordu. Bir sonraki kamp yakındaydı ve kimsenin ona eşlik etmesini istemiyordu. Tek başına yürümek ve onu hislerinin yardımıyla bulmak istiyordu. Kalbi göğsünde gittikçe küçülüyordu ve nerede olduğunu hissedemiyordu.

Penny ve Martinden uzak duruyordu. Şimdi New York'ta olup güneşin batışını izlemek ve oğlunun yüzüne doyasıya bakabilmek isterdi. Annesiz geçen üçüncü ayıydı. Canı sıcak ekmek yemek, iyi bir kahve içmek, Vikki ile birlikte, koltukta, kaşmir battaniyenin altında oturarak kitap okumak ve Anthony'ye bir oda uzaklığında olmak istiyordu. Saçlarının dipleri sandığından daha çabuk çıkmıştı ve aynası olan özel bir banyo bulup boyama fırsatı bulamamıştı. Bu yüzden hemşire kepini hiç çıkarmıyordu.

Üç ay. Mart ayından beri kamyon kullanıyor, yiyecek dağıtıyor, yaraları sarıyor, ilkyardım müdahalesinde bulunuyor, Avrupa'da ilerliyor ve bir mültecinin yarasına bakmak için her eğildiğinde Aleksandr olması için dua ediyordu. Bütün kışlalara, hastanelere ve askeri üslere onu görme umuduyla gidiyordu.

Umutları tamamen sönmemişti.

Her sabah güçlü bir halde yataktan kalkıyor ve onu aramaya devam ediyordu.

Kollarında ölen Ukraynalı bir adamdan bir tane daha P-38 marka silah almıştı. İçinde sekiz el bombası ve beş şarjör olan çantasını da sahiplenmişti. Emekleyerek cipe gitti ve yeni silahlarını, diğerlerinin yanına sakladı.

Ancak Tatyana burada Aleksandr'a dair hiçbir iz olmadığını fark edince, Avrupa'nın bu bölgesine olan ilgisini kaybetti ve başka yere gitmeyi önerdi.

"Buradaki askerlerin bize ihtiyaç duymadıklarını mı düşünüyorsun Hemşire Barrington?" dedi Martin. Antwerp, Belçika'daydılar.

"Hayır, var. Ama bize ihtiyaçları olan daha çok kişi var. Buradaki Amerika askeri üssüne gidelim ve kumandan Charles Moss ile konuşalım." Uluslararası Kızıl Haçtan bütün kampların isimlerini ve haritalarını almışlardı.

"Bize en çok nerede ihtiyaç duyduklarını düşünüyorsunuz kumandan Moss?" diye sordu Tatyana.

"Berlin'de. Ama oraya gitmenizi tavsiye etmem."

"Neden?"

"Berlin'e gitmeyeceğiz," dedi Martin.

"Sovyetler, Alman askerlerle birlikte mahkûm edildi," dedi Moss. "Oradaki şartların yanında, buradaki kamplar Riviera'daki oteller gibi kalıyor. Kızıl Haç'ın Sovyetlere yemek dağıtmasına izin vermiyorlar. Ancak tıbbi yardım verilebilir."

"O Almanlar nerede tutuluyor?" diye sordu Tatyana.

"Biraz ironik, ama kendi yaptıkları kampta tutuluyorlar."

"Neden oraya gitmemizi önermiyorsunuz?"

"Çünkü Berlin'de yiyecek bir şeyi olmayan milyonlarca insan var."

Tatyana bunun ne demek olduğunu biliyordu.

Moss devam etti. "Şehrin günde üç buçuk milyon kilo yiyeceğe ihtiyacı var; ama Berlin bunun ancak yüzde ikisini karşılayabiliyor."

Tatyana bunu da çok iyi biliyordu.

"Durumu kafanda bir canlandır. Kanalizasyonlar ve musluklar bozuk. Hastanelerde ne yatak ne de doktor var. Dizanteri ve tifüs hastalığı yaygın; buradaki gibi göz iltihabı değil. Suya, tıbbi bakıma, tahıla, ete, yağa, şekere ve patatese ihtiyaçları var."

"Batı bölgelerde de mi?" diye sordu Tatyana.

"Orada durum biraz daha iyi. Ancak Doğu Almanya'daki kamplara ulaşmanız için Sovyet bölgesine gitmeniz gerekiyor. Bunu tavsiye etmem."

"Sovyetler uysal mı?" diye sordu Moss'a.

"Evet," dedi.

Antwerp'ten çıktıktan sonra Tatyana "Dr. Flanagan, ne düşünüyorsun? Berlin'e gitmeli miyiz?" Sovyetler Berlin'deydi.

Martin başını salladı. "Hayır. Bu programımızda yoktu. Görevimiz oldukça net: Aşağıdaki ülkeler ve Kuzey Almanya."

"Evet; ama bize en çok ihtiyaç duyulan yer Berlin. Albayı duydun. Bunun için oldukça malzememiz var."

"Oldukça değil. Bunlar yetersiz," dedi Martin.

"Evet, ama Doğu Almanya'da hiç yiyecek yok."

Penny araya girdi. "Tatyana haklı Martin. Berlin'e gidelim."

Martin burnunu çekti.

"Sana Martin demesine nasıl izin veriyorsun?" diye sordu Tatyana.

"İzin vermiyorum," dedi. "O söylüyor."

"Martin ve ben 1943'ten beri Avrupa'da seyahat ediyoruz," dedi Penny. "O zaman stajyer doktordu. Eğer benden, ona Dr. Flanagan dememi isterse, onun da bana Bayan Davenport demesi gerekir."

Tatyana gülmeye başladı. "Ama Penny senin soyadın Davenport değil, Woester."

"Ben Davenport'u her zaman daha çok sevdim."

Üçü de cipin önünde, sıkışık bir halde oturuyordu. Tatyana cipi kullanan Martin ile Penny arasında sıkışıp kalmıştı.

"Haydi şu işçi kamplarını görelim Dr. Flanagan," dedi Tatyana. "Sana ihtiyaçları olduğunu düşünmüyor musun? Berlin'de yeterince doktor yok. Sen bir doktorsun. Sana ihtiyaç duyulan yere git."

"Doktorlara her yerde ihtiyaç var," dedi Martin. "Neden Berlin gibi bir bataklığa gitmemiz gerekiyor? Orada çamura saplanıp kalırız."

Nihayet gittiler. Önce Hamburg'da durarak gerekli malzemeleri topladılar. Martin, cipe çok fazla ilkyardım malzemesi ve yiyecek doldurduklarını söyleyerek yakındı. Yönetmeliğe göre yüklenecek miktar sınırlıydı. Ancak Tatyana ve Penny cipi tavanına kadar tıka basa doldurdu. Tatyana'nın silahları çok altta kalmıştı; ama bunlara ihtiyaç duyduğunda cipin biraz boşalmış olacağını düşündü.

Tatyana çok iyi silahlanmıştı ve Berlin'i tek başına havaya uçurabilirdi. Hamburg'dan kendi parasıyla yirmi tane 500 ml'lik votka bile almıştı.

"Votkaya ihtiyacımız yok!"

"Göreceksin Martin, onlar olmadan hiçbir yere gidemeyiz."

"Bunları cipime koymanı istemiyorum."

"İnan bana. Pişman olmayacaksın."

"İçki içmenin çirkin bir davranış olduğunu düşünüyorum. Bir doktor olarak bunu onaylamıyorum."

"Haklısın. Ama lütfen göz yum." Tatyana konuyu örtbas etmeye çalışarak cipin kapısını kapattı.

Penny gülmemek için kendini zor tutmuştu.

"Hemşire Woester, hiç yardımcı olmuyorsun. Hemşire Barrington, beni duymuyor musun? Bu alkolleri almamamız gerektiğini düşünüyorum."

"Dr. Hanagan, önceden hiç Sovyet topraklarında bulundun mu?"

"Hayır."

"Ben de böyle düşünmüştüm. Bana bu konuda güvenmemenizin sebebi de bu. Bu votkalara ihtiyacımız var."

Martin, Penny'ye döndü. "Sen ne düşünüyorsun?"

"Tatyana, Ellis adasında New York sağlık departmanı için çalışan başhemşire," dedi Penny. "Eğer votka almamız gerektiğini düşünüyorsa, onu dinlemeliyiz."

Tatyana onu düzeltmek ve artık başhemşire olmadığını söylemek istemedi.

Müttefikler tarafından işgal edilen Batı Almanya'daki kamplarda dolaşırlarken, Tatyana bir şeyin daha farkına vardı: evlerini özleyen, yalnız askerler ona ellerini uzatıyordu. Hangisine eğilse, Fransızca, İtalyanca, Almanca ya da İngilizce, ne kadar hoş ve güzel bir kız olduğunu fısıldıyorlardı. Evli olup olmadığını soruyorlardı. Tatyana onları rahatlatmak için ellerinden tutuyor ve alçak bir ses tonuyla, "Kocamı bulmak için buradayım. Ben sizin aradığınız kişi değilim," diyordu.

Ancak Penny birine bağlı değildi ve kocasını aramıyordu. Aradığı neydi? Tatyana, erkeklere karşı koyamayan Vikki'nin burada olmadığına memnundu. Vikki, en sonunda Tanrının dualarını kabul ettiğini düşünecekti. Vikki kadar çekici olmayan Penny -belki de sorun buydu- onların isteklerine boyun eğdi. Her hafta hastaların koğuşuna giderek penisilin iğnesi yapıyordu.

Bremen'de Kızıl Haç hemşirelerinin tek başına girmesine izin verilmeyen bazı kamp ve hastaneler vardı. Buralara silahlı bir konvoyla ya da Kızıl Haç'ta çalışan bir erkekle gidebiliyorlardı. Ancak bir sorun vardı. Bazen konvoya bazı şeyleri görmezden gelmeleri için para veriliyordu ve Kızıl Haç görevlileri istediğini yapıyordu. Martin'i kim durdurabilirdi?

Tatyana P-38 marka silahını her zaman yanında taşıyordu ve bunu kemerinin altına saklıyordu. Genellikle kendini güvende hissetmiyordu.

Berlin'e gitmek için Sovyet kontrolü olan birçok noktadan geçmeleri gerekti. Her beş kilometrede bir başka bir, asker tarafından durduruldular. Tatyana buraların kontrol noktası değil; pusuya yattıkları yer olduğunu düşünüyordu. Amerikan pasaportuna her baktıklarında kalbi daha hızlı çarpmaya başlıyordu. Ya aralarından biri Jane Barrington ismini görünce şüphelenirse ne olacaktı?

Bir kontrol noktasından ayrılırken Martin, "Adın Jane Barrington ise, neden sana Tanya denilmesini istiyorsun?" diye sordu ve bir an duraksadı. "Ya da gerçek adın Tanya ise, neden Jane Barrington ismini kullanıyorsun?"

"Martin! Bu kadar aptal olma," diye bağırdı Penny. "Hiçbir şey bilmiyor musun sen? Tanya, Sovyetler Birliği'nden kaçtı. Sonra da kendine bir Amerikalı ismi buldu. Öyle değil mi Tanya?"

"Bunun gibi bir şey."

"Peki Sovyetler Birliği'nden kaçtıysan, neden Sovyetlerin işgali altında olan topraklara giriyorsun?"

"Bu güzel bir soru Martin?" dedi Penny. "Neden Tanya?"

"Bana en çok ihtiyaç duydukları yere gidiyorum," dedi Tatyana. "En uygun yer burası."

Diğer kontrol noktalarında, askerler cipi kontrol etmek istedi. Cip tavana kadar tıka basa dolu olduğundan bütün askerler kapısını açar açmaz tekrar kapadı. Gizli bölümü bilmediklerinden oraya ve kişisel eşyalarına bakmadılar. Martin, Tatyana'nın hemşire çantasında ne kadar fazla morfin olduğunu görse çıldırırdı.

"Bu Berlin nerede?" diye sordu Tatyana.

Penny, "Şu anda Berlin'desin," dedi.

Tatyana etrafındaki evlere bakındı. "Burası Berlin değil."

"Hayır. Berlin. Ne bekliyordun?"

"Büyük binalar. Reichstag. Brandenburg oyunu."

"Bombardımanın ne anlama geldiğini düşünüyorsun?" dedi Martin yumuşak bir ses tonuyla. "Artık Reichstag yok. Büyük binalar yok." Şehrin merkezine doğru ilerlediler.

Tatyana eliyle işaret etti. "Brandenburg kapısı hâlâ duruyor."

Martin sessiz kaldı.

Berlin.

Savaş sonrası Berlin.

Tatyana ne beklediğini bilmiyordu. Bombalanan Leningrad'ı gördüğünden, her şeyin en kötüsüne alışkındı; ama yine de bu yıkım onu şaşırtmıştı. Berlin'in içindeki binaların hemen hemen hepsi yıkılmıştı. Bu evlerde oturanlar yıkıntıların arasında kalmıştı ve çocuklar beton yığınlarının arasında oynuyordu. Çamaşırlarını binalarının demirlerine bağladıkları iplere asıyorlardı. Yıkıntıların çevresine çadırlar kurmuşlardı ve ateş yakmışlardı. Ne bulurlarsa onu yiyorlardı.

Berlin'in ünlü Tiergarten parkının çimlerinde şu anda binlerce evsiz yatıyordu. Spree nehri ise moloz, cam ve sodyum nitrat pislikleriyle kaplıydı. Bombardıman, şehrin neredeyse dörtte üçünü yerle bir etmişti.

Penny haklıydı. New York ya da Leningrad gibi, sigara paketine sıkıştırılmış bir adaya benzemiyordu. Düzenli ve büyük bir şehirdi. Yıkılan binalar kilometrelerce uzanıyordu.

Tatyana binaları neden koruyamadıklarını anlıyordu. Bu binalara çıkan yüzlerce yol vardı. Tatyana, Sovyetlerin, Almanların Amerika, Fransa ve İngiltere'ye kaçmalarını nasıl engellediklerini merak etti.

Martin açıklama getirdi. "Çünkü, bütün Almanlar hapishanede."

"Bütün Almanlar mı?"

"Geri kalanlar da öldü."

Berlin'deki Amerikan ordusu komutanı Mark Bishop ile görüştüler. Yaşlı komutan aslen Manhattanlıydı. Onlara yemek verdi ve Amerika'dan getirdikleri haberlerle yakından ilgilendi. Tatyana'nın ise Vikki ile Anthony'ye ("İYİYİM VE GÜVENDEYİM. SİZİ ÖZLEDİM. SİZİ SEVİYORUM.") ve Sam Gulotta'ya ("Berlin'deyim. BİR HABER VAR MI? YARDIM EDEBİLECEK MİSİN?") telgraf atmasına da izin verdi. Onları gece kalmaları için bir yere yerleştirdi. Bina çok fazla hasar görmüştü; ama içinde hâlâ oturulabiliyordu. İç duvarları yıkık döküktü ve camları kırıktı. Ancak birçok hastane ve ordu personeli gibi, Tatyana, Penny ve Martin de burada yattı. Tatyana ve Penny

aynı odayı paylaştı. Aylardan Hazirandı ve hava ılıktı. Dışarından erkek sesleri geliyordu. Tatyana eli silahının üstünde uyudu.

Kırılan kalbin Aleksandr'ı! Saflığın, yenilmezliğin, aşırılığın, askerin Aleksandr'ı; suyun, ateşin, gökyüzünün Aleksandr'ı; ruhumun Aleksandr'ı -Tanrım beni sana getirsin, tankların, hendeklerin, dumanların ve acının askerine getirsin. Özlemiyle yandığım Aleksandr'ım, seni arıyorum. Lütfen Tanrım, kalbimin Aleksandr'ı bu topraklarda olsun.

Ertesi sabah, Bishop'un ofisine Sam Gulotta'tan bir telgraf geldi. "SEN DELİSİN. KONSOLOSLUKTAN JOHN RAVENSTOCK. SANA YARDIM EDECEK."

Vikki de telgraf çekmişti: "EVEL GEL. HİÇ EKMEĞİMİZ YOK."

Mark Bishop, Kızıl Haç'ı Sovyet işgalinde olan bölgeye göndermek istiyordu. Üçünü Brandenburg kapısından geçirerek Berlin garnizonunun generaliyle tanıştırdı. General aynı zamanda kumandandı.

"İngilizce bilmiyor. Aranızda Rusça konuşan var mı; yoksa bir tercüman alayım mı?" dedi Bishop.

Martin, Tatyana'yı önerdi. "O Rusça biliyor."

Onu tavsiye etmeden önce sorması gerektiğini Martin'e söylemeliydi.

"Tanya, tercümanlık yaparsın, öyle değil mi?" dedi Penny.

"Elimden geleni yaparım," dedi Tatyana ve Penny'yi bir kenara çekti. "Penny," diye fısıldadı. "Bana Tanya deme, tamam mı? Sovyet topraklarındayız. Bana Rus ismimle seslenme. Hemşire Barrington de."

"Düşünemedim, kusura bakma," dedi Penny ve gülümsedi. "Aşktan beynim bulandı."

"Bugün kendine penisilin iğnesi yaptın mı? Dün unutmuştun."

"Evet yaptım. Şimdi çok daha iyiyim. Neyse ki penisilin var."

Tatyana gülümsedi.

Mitte bölgesindeki Unter den Linden Bulvarında bulunan binalara Sovyet ordusu tarafından el koyulmuştu ve hepsi Tatyana'nın yattığı bina kadar yıkık döküktü. Tatyana yıkılmalarına değil; savaşın üstünden bir yıl geçmesine rağmen hâlâ onarılmamış olmalarına şaşıyordu. Bombalanmayan New York bile yeniden inşa edilmeye başlanmıştı. Ancak Berlin'in doğu kısmı harap olmuştu.

"Kumandan Bishop, burası neden bu kadar sessiz? Neden Berlin'deki binalar onarılmıyor?"

"Yavaş yavaş onarıyoruz."

"Ben neden göremiyorum?"

"Hemşire Barrington, Sovyet garnizon kumandanıyla buluşmamıza beş dakika kala Berlin'deki trajediyi anlatamam. Sovyetler yeniden yapılanma için para vermek istemiyor. Bu parayı Almanların karşılamasını istiyor."

"Doğru," dedi Tatyana. "Berlin bir Alman şehri. Onların ödemesi gerekir."

"Sovyetler önce Sovyetler Birliğini yeniden yapılandırmak istiyor."

"Evet."

"Bu yüzden de Doğu Berlin için para kalmıyor. Ayrıca bütün mühendisleri de Sovyetler Birliğine gönderiyorlar."

"Neden batılı müttefikler yardımcı olmuyor?"

"Keşke bu kadar basit olsaydı. Sovyetlerin en son isteyecekleri şey, onlara, işgal ettikleri topraklarda yardımcı olmamız. Berlin'de olmamızdan nefret ediyorlar. Burada olmamamızı istiyorlar. Göreceksin, bizi buradan çıkarmaya çalışacaklar. Bizim verdiğimiz hiçbir şeyi kabul etmiyorlar. Sovyet kumandanı, insani yardım yapmak için kamplarına girmeye bile nasıl zor ikna edeceğimizi göreceksin."

"Almanlara ne kadar kötü davrandıklarını görmemizi istemiyorlar," dedi Tatyana.

"Olabilir. Bizi buradan çıkarmak istiyorlar. Bu görüşme için sabırsızlanıyorum."

Binanın merdivenleri mermerdi. Kırıktılar; ama sonuçta mermerdi. General kışlasında, dördünü bekliyordu.

İçeriye girdiler. General onlara dönerek gülümsedi. Tatyana nefesini tuttu.

Bu Mikhail Stepanov'du.

Penny ve Martin, Tatyana'ya bakmak için döndü. Martinin arkasında durmuş, kendini toparlamaya çalışıyordu. Siyah saçlarına, çilsiz yüzüne ve makyajına rağmen onu tanıyabilecek miydi? Tanışma faslından sonra General, "Hemşire Barrington, biraz daha yaklaşıp bizim için tercüme yapar mısın?" dedi.

Gidecek hiçbir yer yoktu. Tatyana öne doğru adım attı. Gülümsemedi. Stepanov da öyle. Hiç kıpırdamadan duruyor ve gözlerini bile kırpmıyordu. Tek yaptığı masasının kenarını tutmaktı.

"Merhaba General Stepanov," dedi Rusça.

"Merhaba Hemşire Barrington," dedi.

Tercüme yaparken dudakları titriyordu. Kızıl Haç, Doğu Almanya'da Sovyetler tarafından tutulan ve yardıma muhtaç binlerce Almana destek olmak istiyordu. Bu yardımı sağlamalarına izin verebilirler miydi?

"Sanırım çok fazla yardıma ihtiyaçları var," dedi Stepanov. Hâla dimdik duruyordu; ama daha yaşlı görünüyordu. Yorgun bir hali vardı. Bakışlarından, çok fazla şey görüp geçirdiği okunuyordu. "Korkarım kamplar çok iyi yönetilmiyor. Almanlar, Sovyet Rusya'nın yeniden yapılanmasına yardım etmeleri için tutuklandı; ama gördüğüm kadarıyla birçoğunun içinde çalışma isteği yok."

"İzin verin onlara yardım edelim," dedi Tatyana.

Stepanov, oturmalarını teklif etti. Oturdular. Tatyana adeta sandalyeye yığılmıştı. Tanrıya şükürler olsun ki, daha fazla ayakta durmak zorunda kalmamıştı. "Maalesef ciddi bir sorun var," dedi Stepanov. "Sizin az miktardaki yiyeceğiniz onlara yeter mi bilmiyorum. Berlin'de, Alman mahkûmlara olan nefret gittikçe artıyor. Kampların yönetiminde ise gerekli askeri disiplin uygulanamıyor. Mahkûmlar eğitilemiyor. Bu da mahkûmların kaçmasına, isyan etmesine ve vahşete neden oluyor. Siyasal açıdan çok sertler. Birçok Alman işçi bizim için çalışmayı reddediyor. İsyan eden işçiler, batı bölgelere kaçıyor. Bu bizim için büyük bir problem. Kızıl Haç'ın da zaten bozuk olan durumu daha da kötüye götüreceğini düşünüyorum."

Tatyana, Stepanov'un söylediklerini çevirdikten sonra Martin, "General çok haklı. Burada işimiz yok. Neyle mücadele ettiğimizi bilmiyoruz," dedi.

Ancak Tatyana bunu Rusça'ya çevirmedi ve bunun yerine, "Uluslararası Kızıl Haç tarafsız bir kuruluş. Biz taraf tutmuyoruz," dedi.

"Bu kampları görseniz, taraf tutardınız," dedi Stepanov başını sallayarak. "Yemeklerin adaletsizce dağıtılmasına, sağlıksız koşullara ve keyfi uygulanan kurallara müdahale etmeye çalıştım. Dört ay önce, kamplardaki bu koşulların düzeltilmesini emrettim. Rus kamplarından sorumlu birlik, görevini kötüye kullanan kendi askerlerini cezalandırmadı bu da daha çok düşmanlığa neden oldu."

"Rus kampları mı?" dedi Tatyana. "Alman kamplarını mı kastediyorsunuz?"

"Orada Ruslar da var Hemşire Barrington," dedi Stepanov yüzüne bakarak. "En azından dört ay öncesine kadar vardı."

Tatyana titremeye başladı.

"Kamplardan sorumlu olan birlik hangisi? Belki ben-biz-onlarla konuşmalıyız."

"Moskova'ya gidip Lavrenti Beria ile görüşmeniz gerekiyor," dedi Stepanov. Sonra da gülümsedi. "Ancak bunu tavsiye etmem. Dedikodulara göre Beria ile kahve içen ölüyormuş."

Tatyana ellerini bacaklarının arasına soktu. Vücudunun titremeden duracağına güvenmiyordu. Bu durumda Almanya'daki kampları NKVD yönetiyordu!

"Ne dedi Ta-Hemşire Barrington?" dedi Penny. "Çevirmeyi unutuyorsun."

"Biz kararımızı verdik. Burada elimizdeki kaynakları boşu boşuna ziyan ederiz," dedi.

Tatyana ona döndü. "Çok fazla malzememiz var Dr. Flanagan. Bütün Amerika arkamızda. Kumandan, kamplarda bize çok ihtiyaç olduğunu söylüyor. Bize sandığımızdan daha fazla ihtiyaç duyduklarını öğrendikten sonra geri mi döneceğiz?"

"Hemşire Barrington iyi bir noktaya parmak bastı Dr. Flanagan," dedi Penny ciddi bir yüz ifadesiyle.

"Söylediği, kendini kurtarabilecek insanlara yardım etmek," dedi Martin.

"Önce onlara yardım edelim; sonra da kendilerine yardım edip edemeyeceklerini görmelerine izin verelim." Tekrar Stepanov'a döndü ve alçak bir ses tonuyla, "Efendim, buraya nasıl geldiniz?" dedi.

"Ona ne soruyorsun?" dedi Bishop.

"Berlin ele geçirildikten sonra beni buraya transfer ettiler," dedi Stepanov. "Leningrad'da çok iyi işler başarıyordum. Aynı şeyi burada da yapabileceğimi düşündüler. Ama burası Leningrad değil. Leningrad'da, buradaki sorunların hiçbiri yok. Onların da yiyecek, ev, kıyafet ve yakıt konusunda problemleri var; ama Berlin'de bütün bunların yanı sıra farklı insanlar, farklı milletler, farklı ekonomiler, farklı kanunlar ve farklı cezalar var. Korkarım bu bataklık beni içine çekecek." Bir an sessiz kaldı. "Buraya çok fazla dayanabileceğimi sanmıyorum."

Tatyana, Stepanov'un elini tuttu. Martin ve Penny nefesini tutarak ona baktı.

"Oğlunu sana geri getiren kişi nerede?" diye sordu.

Stepanov elini tutan ele bakarak başını salladı.

"Ne nerede?"

Gözlerini ona çevirdi. "Sachsenhausen. 7 numaralı özel kamp."

Tatyana elini sıktı ve sonra bıraktı. "Teşekkürler General."

"General Sachsenhausen hakkında ne söyledi?" dedi Martin. "Çevirmeyi unutuyorsun. Belki de bir tercüman çağırmamız gerekiyor."

"Bana en çok nerede ihtiyaç olduğunu söyledi," dedi Tatyana. Güçlükle sandalyesinden kalktı ve titreyen bacaklarının üstünde durdu. Ağzı kurumuştu. "Kampların yönlerini söylerseniz çok mutlu oluruz efendim. Bize o alanın bir haritasını vermeniz mümkün mü? Oraya gittiğimizi bildirmek için bir telgraf çekebilir misiniz? Hamburg'a telgraf çekip, Berlin'e daha fazla Kızıl Haç kamyonu göndermelerini isteyeceğiz. Söz veriyorum kamplarınıza yeterince tıbbi malzeme ve yiyecek ulaştıracağız. Bunlar bütün hastaları iyileştiremeyecek belki: ama faydalı olacak."

Hepsi tokalaştılar. Stepanov, Tatyana'ya bakarak başını salladı.

"Oraya bir an önce git," dedi. "Rus mahkûmların durumu hiç iyi değil. Son birkaç aydır Kolyma kamplarına transfer ediliyorlar. Geç kalmış bile olabilirsin."

Odadan çıkarlarken, Tatyana, masasının yanında kıpırdamadan duran Stepanov'a son bir kez bakmak için arkasına döndü. Elini kaldırdı. "Güvende değilsin," dedi. "Bir numaralı düşmanlar listesindesin. Ben de güvende değilim. Ama başı en çok dertte olan o."

"Ne dedi?" diye sordu Martin çıkarlarken.

"Hiçbir şey."

"Bu çok saçma!" Bishop'a döndü. "Hemşire Barrington bizden önemli bilgiler saklıyor."

"Dr. Flanagan," dedi Bishop. "Görünüşe bakılırsa başka dil bilmiyorsun. Tercüme yapılırken, sadece önemli yerler vurgulanır."

"Ben de öyle yaptım," dedi Tatyana. Dışarıya çıktıklarında bahçedeki havuzun yanına oturmak zorunda kaldı.

Bishop da yanına oturdu. "Çıkarken *vrag* kelimesini kullandığını duydum. Bunun düşman anlamına geldiğini biliyorum. Ne söylüyordu?"

Tatyana sesini toparlayabilmek için birkaç kez nefes alıp verdi. Alçak bir ses tonuyla, "Sovyet ordusunun bizi -Amerikalıları- düşman olarak gördüğünü söyledi. Bu konuda hiçbir şey yapamayız. Bunu çevirmek istemedim. Doktor..." Martin'i işaret etti- "Bu tür şeylerden korkuyor," dedi.

Bishop gülümsedi. "Anladım." Kolunu okşayarak ona onaylayan gözlerle baktı. "Senin gibi değil." Penny ile Martin'in yanına döndüler.

"Komutanım," dedi Martin. "Sizce Sachsenhausen'e gitmeli miyiz?"

"Bundan kaçınmanıza bir anlam veremiyorum doktor. Buraya gelme sebebiniz bu. Hemşireniz onu, kamplara girmemiz için ikna etti. Bunu nasıl başardın Hemşire Barrington? Bu Kızıl Haç'ın şimdiye kadar yapamadığı bir şey. Hemen Hamburg'u arayacağım ve kırk bin ilkyardım çantası daha göndermelerini isteyeceğim."

"Bir dakika Tanya," dedi. "Bana, Sovyet Generalin elini nasıl tuttuğunu, kamplara girmemiz için nasıl izin aldığını ve gizli polisi aramasına nasıl engel olduğunu açıklamanı istiyorum."

"Ben hemşireyim," dedi Tatyana. "Herkesin elini tutanm."

"Sovyetlere karşı o kadar dostça bir tavır takınmamalıydın," dedi Martin sert bir şekilde. "Tarafsız olduğumuzu unutma."

"Tarafsız olmak, kayıtsız kalmak anlamına gelmez Martin," dedi

Tatyana. "Yardım etmemek ve rahatlatmak için bir şey yapmamak anlamına da gelmez. Taraf tutmamak ayrı bir şey."

"İş hayatınızda," dedi Bishop. "Ama hemşire Barrington, Sovyetler barbardır. Almanlar teslim olduktan sonra Berlin'i sekiz gün kapattıklarını biliyor musun? Sekiz gün boyunca bu şehri ordulanmıza kapattılar. Hiç kimse şehre giremedi. Sence burada ne yapıyorlardı?"

"Tahmin yürütmek istemiyorum."

"Senin gibi genç kadınların ırzına geçiyorlardı. Dr. Flanagan gibi adamları öldürüyorlardı. Hâla ayakta olan evleri yağmalıyorlardı. Berlin'i yakıyorlardı."

"Evet. Peki siz Almanya'nın Rusya'ya neler yaptığını gördünüz mü?"

"Taraf tutmadığımızı sanıyordum Hemşire Barrington."

"Düşmanların ellerini de," dedi Penny.

"O düşman değildi," dedi Tatyana. Ağladığını görmemeleri için onlara arkasını döndü.

KIRKINCI BÖLÜM

Sachsenhausen, Haziran 1946

Martin ertesi gün yola çıkmak istedi. Tatyana bunu kabul etmedi. Hemen ciplerine binip yola koyuldular.

Martinin ertesi günü beklemek istemesinin yüzlerce sebebi vardı. Stepanov'un gönderdiği telgraf henüz kamplara ulaşmamıştı. Kızıl Haç ciplerini bekleyebilir ve konvoy halinde yola çıkabilirlerdi. Kızıl Haç'ın savaş bittikten sonra Buchenwald'a girdiği gibi. Daha fazla destek alabilirlerdi. Giderken Berlin'deki hastanelere uğrayıp, onlara ihtiyaç olup olmadığını görebilirlerdi. Öğle yemeği yiyebilirlerdi. Kumandan onları Amerikalı generallerle tanıştırmak için öğle yemeğine davet etmişti. Denizciler Berlin'de mola vermişlerdi. Tatyana sandviç hazırlarken ve bütün eşyalarını cipe koyarken, onu dinliyordu. Sonra Martin'in anahtarlarını aldı, kapıları açtı ve direksiyonu işaret ederek, "Bana bunları yolda anlatırsın. Cipi ben mi kullanayım; yoksa sen mi kullanacaksın?"

"Hemşire! Söylediklerimi dinlemedin mi?"

"Çok dikkatli bir şekilde dinledim. Aç olduğunu söyledin. Sana sandviç hazırladım. Generalle görüşmek istediğini söyledin. Acele edersek ve kaybolmazsak, bir saat içinde Almanya'daki en büyük kampın generaliyle görüşeceksin." Sachsenhausen Berlin'in yaklaşık yetmiş beş kilometre kuzeyindeydi.

"Hamburg'daki Kızıl Haç'ı aramamız gerekiyor."

"Komutan Bishop bunu bizim yerimize yapacak. Her şey kontrol altında. Tek yapmamız gereken gitmek. Hemen şimdi."

Cipe bindiler.

"Nereden başlamamız gerektiğini düşünüyorsun?" dedi Martin küskün bir şekilde. "Görünüşe göre Sachsenhausen'in bünyesinde yüz kamp var. Belki bunlardan birkaçıyla işe başlamalıyız. Bana haritayı ver. Küçük oldukları için çabuk bitiririz."

"Orada ne göreceğimize bağlı," dedi Tatyana. "Ama hayır. Doğrudan Sachsenhausen'e gitmeliyiz." Martine haritayı göstermedi.

"Hayır, ben öyle düşünmüyorum," dedi Martin. "Elimdeki bilgiye göre Sachsenhausen'de on iki bin mahkûm var. Yeterince ilkyardım çantamız yok."

"Olacak."

"Derdin ne? İlkyardım çantaları elimize geçene kadar neden beklemiyoruz?"

"Bir hastaya müdahale etmek için ne kadar beklerdin Dr. Flanagan?" dedi Tatyana. "Çok fazla değil, yanılıyor muyum?"

"Bizi aylardır bekliyorlar. İki gün daha sabredemezler mi?"

"Sanmıyorum."

Kamp komutanı Evgeni Brestov üçünü karşısında görünce şaşırdı; daha doğrusu şok oldu. "Neyimi incelemek için geldiğinizi söyledin?" dedi Tatyana'ya Rusça. Belgelerini görmek istememişti. Üniforması onun için yeterli gibiydi. Şişman, pis ve pasaklı bir adamdı. Çok fazla içki içtiği de her halinden belliydi.

"Hastalarla ilgilenmek için buradayız. Berlin'deki ordu komutanı sizinle bağlantıya geçmedi mi?" Onunla tek konuşabilen Tatyana'ydı.

"Rusçayı nerede öğrendin?" diye sordu.

"Üniversitede," dedi Tatyana. "Çok iyi konuşabildiğimi düşünüyorum"

"Hayır. Rusçanız mükemmel."

Brestov onlarla birlikte ofisine gitti ve orada, üzerinde 'acil' yazan bir telgrafın onu beklediğini gördü.

"Pekâlâ, acilse acildir," dedi Brestov. "Neden kimse bana bunu getirmedi!" diye bağırdı. Daha sonra, "Neden bir anda böyle acil durum oluştu. Her şey yolunda. Yeni yönetmeliği uyguluyoruz. Bana sorarsanız, bu yönetmeliklerde gereğinden fazla madde var. Bizden

imkânsızı yapmamızı istiyorlar ve sonra istedikleri gibi yapmadığımız için şikâyet ediyorlar."

"Bu çok zor bir iş olmalı."

Başını salladı. "Çok zor. Gardiyanlar deneyimsiz. Almanlar gibi, öldürme konusunda çok iyi eğitilmiş adamlarla nasıl başa çıkabilirler? Kampın kapısına 'Çalışmak sizi özgürlüğünüze kavuşturur' yazılı bir tabela asmışlar. Sanırsınız ki çalışıyorlar."

"Belki de çalışmanın onları özgürlüklerine kavuşturacağına inanmıyorlardır," dedi Tatyana.

"Olabilir. Almanlarla sürekli tartışıyoruz. Eğer bu kadar dik kafalı olmaya devam ederlerse, bir uzlaşma sağlayamayacağız."

"Peki işleri kim yapıyor?"

Brestov sessiz kaldı. "Bilirsiniz işte..." dedi ve hemen konuyu değiştirdi. "Size son derece azimli olan Teğmen İvan Karoliç ile tanıştırmak istiyorum. Kampın günlük işlerini o takip ediyor."

"Cipimizi güvende olması için nereye park edebiliriz?"

"Güvende mi? Böyle bir yer yok. Evimin önüne koyun ve kapılarını kilitleyin."

Tatyana yola baktı ve komutanın evinin kampın giriş kapısından yüzlerce metre ileride olduğunu gördü. "Kampın içine park edemez miyiz? Aksi taktirde binlerce ilkyardım çantasını taşımamız zor olacak. Burada on iki bin kişi mi var?"

"Sonradan gelenleri de sayayım mı?"

"Kaç kişi geldi?"

"Dört bin."

"On altı bin kişi!" Tatyana daha sakin bir şekilde ekledi. "Kampın sadece on iki bin kişiyi barındıracak şekilde yapıldığını sanıyordum. Yeni kışlalar yaptınız mı?"

"Hayır. Hepsini elimizdeki altı kışlaya sığdırdık. Onlar için yeni kışla yapamayız. Kestiğimiz bütün kütükler Sovyetler Birliğine

gönderiliyor ve şehirlerin yeniden yapılandırılmasında kullanılıyor."

"Anlıyorum. Peki kampın içine park edebilir miyiz?"

"Pekâlâ. Bu arada cipte neler var?"

"Hastalar için tıbbi yardım malzemeleri. Konserve jambon. Süt. Elma. Yün battaniyeler."

"Hastalar daha iyi olacak. Yemeklerden de oldukça fazla yiyorlar. Yaz olduğu için de battaniyeye ihtiyacımız yok. İçecek bir şey var mı?" Öksürdü. "Tabi süt dışında."

"Evet komutanım!" dedi Tatyana, Martine bir bakış fırlatarak. Sonra da Brestov'u kolundan tutarak cipin yanına götürdü. "İhtiyacınız olan şey var." Bir şişe votka çıkardı. Brestov hemen elindeki şişeyi kaptı.

Martin utanç içinde cipi kapıdan geçirdi ve sağ tarafa park etti. "Kamp, ordu üssü gibi görünüyor," dedi Tatyana'ya. "Çok iyi dizayn edilmiş."

"Buranın Almanlar tarafından yönetilirken çok daha temiz olduğuna eminim. Şu haline bak," dedi Tatyana.

Bu doğruydu. Binaların duvarları yıkık döküktü; çimler uzamıştı ve kırılan ahşap çerçeveler çimlerin üstünde duruyordu. Demirler paslanmış ve boyanmamıştı.

"Bu kamp örnek olarak gösteriliyordu, biliyor musun? Bunu arkadaşlarına da tercüme et. Burada gardiyanlar eğitiliyordu," dedi Brestov.

"Evet," dedi Tatyana. "Almanlar kamp yapmayı çok iyi biliyorlar."

"İyi becerdikleri çok iş var adi heriflerin," dedi Brestov. "Ama şimdi yaptıkları örnek kamplarda çürüyorlar."

Tatyana söylediğinden utanarak öksüren komutana bakmaktan kaçındı. "Teğmeniniz nerede?"

Brestov onları Teğmen Karoliç ile tanıştırdı ve kaynaşmaları için dördünü yalnız bıraktı. Karoliç, uzun boylu ve temiz bir adamdı. İyi

beslendiği de her halinden belliydi. Genç olmasına rağmen, uzun zamandır domuz yağı yiyen birine benziyordu. Tatyana onunla tokalaşırken, ellerinin çok temiz olduğunu fark etti. Elleri bu kadar temiz olan biri etrafa hastalık yayan pis adamlarla dolu bir kampı nasıl idare edebilirdi. Tatyana'nın bu konuda hiçbir fikri yoktu. Kampta biraz dolaşmak istedi.

Kamp genişti ve kötü durumda olmasına rağmen turta şeklinde dizayn edildiği için her taraftaki mahkûmlar kolaylıkla görülebiliyordu. Girişteki yarım daire şeklindeki kışlaların çoğu Alman sivil ve askerlerle doluydu.

"Subaylar nerede kalıyor?" diye sordu Tatyana revire geldiklerinde.

"Eski müttefik kışlalarında," dedi Karoliç.

"Onlar nerede?"

"Kampın arka tarafında."

"Teğmen Karoliç, Alman subaylara bize ihtiyaç duymayacakları kadar iyi mi bakılıyor?"

"Hayır, sanmıyorum."

"O halde onları da bir görelim."

Karoliç öksürdü. "Orada biraz Rus da olabilir."

"Tamam."

"Bu sizi kışlalara sokmamızın önünde bir engel."

"Neden? Onlara da yardım edeceğiz. Teğmen, beni yanlış anlamış olabilirsiniz. Sizin mahkûmlarınıza yemek vermek için buradayız. Doktorumuz hastalarınıza bakacak. Neden hemen başlamıyoruz? Dr. Flanagan ve Hemşire Davenport'u revire götürerek işlerini yapmaları için orada bırakın. Sonra da ikimiz kışlada dolaşarak adamlarınıza yardımcı olalım. Subayların kampından başlayalım, olur mu?"

Karoliç şaşkın halde yüzüne baktı. "Komutan sizin -şey- öğle yemeği yemek isteyebileceğinizi söylemişti." Kekeleyerek konuşuyordu. "Mutfakta sizin için özel bir şeyler hazırlatayım. Öğleden sonra biraz dinlenmek istemez misiniz? Komutan sizin için oda hazırlatıyor."

"Çok teşekkürler. İşler bitince yemek yiyip dinleniriz Teğmen. Haydi işe koyulalım."

"Doktor olmadan ne yapabilirsin?"

"Hemen hemen her şeyi. Beyin ameliyatına ihtiyacınız olmadığı sürece tabi. Gerçi bu konuda doktorumuzun da size yardımcı olabileceğini pek sanmıyorum."

"Hayır, hayır."

Tatyana gülümseyemeyecek kadar gergindi. Konuşmaya devam etti. "Hastaların ve yaralıların ihtiyacı olan her şeyi yapabilirim. Yaraları dikebilir, yıkayabilir ve bandajlayabilirim. Morfin ve kan verebilirim. Her türlü bulaşıcı hastalıkla ilgilenebilir, ilaç hazırlayabilir, teşhis koyabilir, ateşi düşürebilir ve daha fazla hastalığı önlemek için saçlarını tıraş edebilirim." Hemşire çantasını eline aldı. "İhtiyacım olan her şey burada. Bunlar biterse, cipte de bir sürü malzeme var."

Karoliç kampta kana ve morfine ihtiyaç duymadıklannı, burada mahkûmların bulunduğunu mırıldandı.

"Kamplarınızda kimse ölmüyor mu?"

"İnsanlar ölür, Hemşire," dedi Karoliç kibirli bir tavırla. "Elbette ölüyorlar. Ama onlar için pek bir şey yapamazsın, öyle değil mi?"

Tatyana cevap vermedi ve o güne kadar ölmesine engel olamadığı kişileri düşündü.

"Tanya," diye fısıldadı Martin. "Komutan öğle yemeğinden bahsetmişti, öyle değil mi?"

"Evet," dedi hemşire çantasını tutarak. "Dr. Flanagan, daha yeni yedik, öyle değil mi?"

Kekelemeye başladı.

"Sanırım cevabın evet. Sen ve Penny revire gidin. Ben de subayların kışlalarına gideyim ve neler yapabileceğime bakayım."

Tatyana kültürler, milletler ve diller arasındaki tek köprü olduğundan, yetki de ondaydı. Martin ve Penny revire gittiler.

Tatyana ve Karoliç cipin yanına gitti ve arka kapısını açtı. Tatyana eşyalarını almaya çalışırken tıbbi malzemelere, yiyecek paketlerine ve elmalara baktı. Karoliç'e birkaç dakika arkasını döndü; çünkü korkuyordu. Yüzündeki korkuyu fark etmesini istemiyordu. Yüzüne bakmadan, "Bir yardımcın var mı? Bir kişiye daha ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Bir el arabası da işe yarayabilir," dedi ve duraksadı. "Tıbbi malzemeleri ve elmaları taşımak için."

"Onları ben taşırım," dedi Karoliç.

Bu kez yüzüne baktı. Daha sakin ve kontrollüydü. "O zaman makineli tüfeği kim taşıyacak Teğmen?" Birkaç dakika konuşmadan durdular. Tatyana, adamın söylediğini anlamaya çalıştığının farkındaydı.

Karoliç kıpkırmızı oldu. "Adamlar zararsız Hemşire. Sana bir şey yapmazlar."

"Teğmen Karoliç, hepsinin iyi kalpli insanlar olduğundan şüphem yok; ama gerçeğin içinde dört ay geçirdim ve Amerika sınırındaki esir kamplarında üç yıl hemşirelik yaptım. Deneyimlerim var. Bir hemşirenin kendini koruyamaması hoş bir görüntü olmaz, öyle değil mi?"

"Kesinlikle haklısın." Artık yüzüne bakmıyordu. Ona beklemesini söyleyerek yardımcı çavuşunu alıp geldi. Elmaları ve otuz ilkyardım çantasını el arabasına yükledikten sonra subayların kışlalarına doğru yola koyuldular.

Çavuş, elinde ilkyardım çantalarıyla dışarıda bekledi. Tatyana bir elinde elmaları tutup, diğer eliyle de Karoliç'in koluna tutunarak kışladan içeri girdi. İstemiyordu; ama bu pis, iç içe ranzaların birinde Aleksandr'ı görürse duygularını saklayamayacağını düşünüyordu.

Her ranzada ikişer kişi yatıyordu. Ranzaların arasından geçerek onlara elma verdi. Uyuyanlara dokundu ve bazılarının battaniyelerini açtı. Seslerini dinledi. Elmaları çok hızlı bir şekilde dağıttı. Hemşire çantasını bir kez olsun açmadı.

Dışarı çıktıklarında, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu Karoliç.

"Ne mi düşünüyorum? Berbat," dedi temiz havada derin bir nefes alarak. "Ama en azından hayattalar."

"Hiçbirini tedavi etmedin."

"Teğmen," dedi. "Bütün kışlaları dolaştıktan sonra sana ayrıntılı bir rapor vereceğim. Ben daha sonra gelip ilgileneceğim ve Dr. Flanagan'ın bakacağı hastaların listesini çıkaracağım. Ama bunu yaparken bir metot uyguluyorum. Kokudan kimin ne hastalığı olduğunu, kimin neye ihtiyaç duyduğunu ve kimin öleceğini söyleyebilirim. Bunu, vücut ısılarından, yüzlerinin renginden ve ses tonlarından da anlayabilirim. O adamlar gibi bana Almanca şeyler söyleyenlerin ve ellerini bana uzatanların çok da kötü olmadığını görebiliyorum. Hareket etmediklerinde ya da gözleriyle beni takip edip konuşamadıklarında endişelenmeye başlarım. Bu iki kışlada bulunan adamların durumları iyi. Çavuşunuza, hepsine birer ilkyardım çantası vermesini söyleyelim. Şimdi diğer kışlalara bakalım."

Diğer iki kışlaya gittiler. Burası diğeri kadar iyi durumda değildi. Yataklarında yatan iki adamın üstünü örttü ve Karoliç'e bu adamların oradan çıkarılıp gömülmesi gerektiğini söyledi. Beş adamın çok fazla ateşi vardı. On yedi kişinin yarası derindi. Hepsinin başında durup yaralarını sardı. En sonunda bandajları bitti ve cipe gidip yenilerini alması gerekti. Dönüşte revire uğrayarak Martin ve Penny'den onunla gelmelerini istedi. "Durum sandığımdan daha kötü," dedi.

"Buradaki kadar kötü olamaz," dedi Martin. "Adamlar dizanteriden ölüyor."

"Kışlalarda da dizanteri salgını var," dedi Tatyana. "Gelip bakın."

"Tifüs belirtisine rastladın mı?"

"Henüz değil. Ama birkaç kişinin çok fazla ateşi var. Ayrıca henüz dört kışlaya bakabildim."

"Dört! Toplam kaç kışla var?"

"Altmış."

"Ahh, Hemşire Barrington."

"Doktor, biraz hızlı yürüyelim. Bu kışlaların her birine yüz otuz dört ranza tıkıştırmışlar. İki yüz altmış adam var. Ne sanıyordun?"

"Bununla başa çıkamayız."

"Canla başla çalışacağız," dedi Tatyana.

Kışlarlardan birinde kalan adamlar bahçedeydi. Diğer kışladakiler ise duşa gitmişti.

Martin on bir numaralı kışlada yürürlerken, yüzünü sildi. "Carolitch'e, ya da adı her neyse, ona, bu kışladaki adamlar hemen revire götürülmezse sağlıklı olanların bile öleceğini söyle," dedi.

Tatyana on üç numaralı kışlada bir Almanın kolunu bandajlarken, adam üstüne düştü. Tatyana ilk başta bunun bir kaza olduğunu düşündü; ama adam onu yere yatırmaya çalıştı. Karoliç, adamı üstünden kaldırmaya çalıştı; ama adam kalkmamak için direniyordu. Diğer mahkûmlar da yardım etmiyordu. Karoliç, tüfeğiyle başına sert bir şekilde vurmak zorunda kaldı. Adam, ancak bilincini kaybedince durdurulabildi.

Karoliç, Tatyana'nın yerden kalkmasına yardımcı oldu. "Üzgünüm! Onunla ilgileneceğiz."

Tatyana üstündeki tozları silkerek hemşire çantasını eline aldı. "Önemli değil. Haydi gidelim." Tatyana ona saldıran adamın bandajını yarım bıraktı.

On beş numaralı kışlaya gittiklerinde saat 20.00'ydi. Karoliç artık bırakmaları gerektiğini söyledi. Martin ve Penny de. Ama Tatyana devam etmek istiyordu. Sadece son iki kışlada Rusça konuştuklarını duymuştu. Bu kışlalarda daha dikkatli bir şekilde dolaştı ve bütün

battaniyeleri kaldırdı. Onlara ilkyardım çantasıyla elma uzattı ve bazılarıyla konuştu. Aleksandr yoktu.

Karoliç, Martin ve Penny en sonunda başlarını sallayarak daha fazla çalışacak güçleri kalmadığını, ertesi sabah dinç bir halde devam edeceklerini söyledi. Onlar olmadan Tatyana da çalışmaya devam edemezdi. Bu kışlalarda tek başına yürüyemezdi. İsteksizce komutanın evine geri döndü. Yıkandılar. Penny kendine bir penisilin iğnesi daha yaptı. Sonra da akşam yemeği için Brestov ve Karoliç ile buluştular.

"Doktorun ne düşünüyor, Hemşire?" dedi Brestov. "Ne durumdayız?"

"Çok kötü!" dedi Tatyana çeviri yapma zahmetinde bulunmayarak. Martin ve Penny yemeklerini yiyordu. "Buradaki adamların ciddi sağlık sorunları var. En büyük probleminiz ise pislik. Duşlarınız ve çamaşır makineleriniz çalışıyor mu?"

"Elbette," dedi Brestov.

"Yeterince sık kullanılmıyorlar o halde. Adamlarınızın temiz olmasını sağlarsanız, buradaki sorunların büyük çoğunun önüne geçersiniz. Tuvaletlerin de dezenfekte edilmesi gerekiyor."

"Onlar yataklarından kalkıp yürüyebiliyorlar. O kadar hasta olduklarını sanmıyorum. Bahçede egzersiz yapıyorlar ve günde üç öğün yemek yiyorlar."

"Onlara yemek olarak ne veriyorsunuz?"

"Burası otel değil Hemşire Barrington. Hapishane yemekleri yiyorlar."

Tatyana, Brestov'un tabağındaki bifteğe baktı.

"Sabah kahvaltısında bulamaç, öğle yemeğinde çorba ve akşam yemeğinde patates mi?"

"Ayrıca bir de ekmek," dedi. "Bazı zamanlar tavuk çorbası da veriliyor."

"Yeterince temizlenmiyorlar, iyi beslenmiyorlar ve ranzalar birbirine çok bitişik. Bu kışlalar hastalığı davet ediyor. Bunun sizinle bir ilgisi olmadığını düşünüyorsanız eğer, adamlarınızın bunlarla ilgilenmesi gerekiyor. Onlar da hastalanıyor. Unutmayın, dizanteri, kaynamamış yemeklerden bulaşan tifo ve tifüs bulaşıcı..."

"Bir dakika durun. Burada tifüs hastalığı yok!"

"Şimdilik," dedi Tatyana sakin bir tavırla. "Ama mahkûmlarınızda bit var. Saçları tıraşlı değil ve çok uzun. Tifüs olurlarsa, onlarla sizin adamlarınızın ilgilenmesi gerekecek."

Brestov bir an bir şey söylemedi ve ete batırmış olduğu çatalını elinde tuttu. Sonra konuşmaya başladı: "En azından frengi hastalığına yakalanmadılar." Başını arkaya yaslayarak güldü. "O küçük problemi hallettik."

Tatyana masadan kalktı. "Bu konuda yanılıyorsunuz, Komutan. Altmış dört kişide frengi hastalığı tespit ettik. Bunlardan on yedisinin hastalığı ise ilerlemiş."

"Bu imkânsız!" diye bağırdı.

"Maalesef öyle. Ayrıca kendi vatandaşlarınız, Sovyet mahkûmlar, Almanlardan daha kötü durumda. Bu güzel akşam yemeği için teşekkür ederim. Yarın görüşmek üzere."

Brestov votkasından bir yudum alarak, "Çok sağlıklı olmalarını istemiyoruz," dedi Tatyana'nın arkasından. "Haklı değil miyim Hemşire Barrington? Sağlıklı olanlar yardımsever davranmaz."

Tatyana yürümeye devam etti.

Ertesi sabah 5.00'te kalktı. Ancak ondan başka kalkan yoktu. Saat 6.00'ya kadar onları beklemek zorunda kaldı.

Yavaşça hazırlanıp kahvaltılarını ettiler. En sonunda kalan beş kışlaya bakmak için yola koyuldular.

Karoliç nazik bir tebessümle, "İyi misin?" diye sordu. Üniforması tertemizdi ve saçları özenli bir şekilde arkaya taranmıştı. "Dünkü olaylar seni sarstı mı?"

"Biraz. Ama şimdi iyiyim," dedi.

"Yaptıkları yüzünden askeri cezaevine gönderildi."

"Kim? Ahh, o adam. Endişelenmeyin."

"Bu sıkça oluyor mu?"

"Hayır."

Başını salladı. "Rusçan çok iyi."

"Teşekkürler. Bunu nezaketen söylüyorsun sanırım."

Yardım çantalarıyla elmaları verdiler, ellerinden geldiğince tıbbi müdahale ettiler ve bulaşıcı hastalıkları olanları buradan çıkardılar. Tatyana revirde de dolandı. Orada da yoktu.

"Sovyetlerin durumlarına şaşırdım," dedi Martin ara vermek için dışarı çıktıklarında. Yağmur yağıyordu ve biraz temiz hava alabilmek için tentenin altında duruyorlardı.

"Neden?" diye sordu Tatyana.

"Bilmiyorum. Onlara Almanlardan daha iyi muamele ettiklerini düşünmüştüm."

"Neden böyle düşündün? Sovyet tutukluların uluslararası kuruluşlar tarafından denetlenme riski yok. Bütün dertleri gösteriş. O Sovyet subaylar, Sovyetler Birliğindeki işçi kamplarına gönderilecekler. Orada onları neyin beklediğini düşünüyorsun?" Bir anda ürperdi. "En azından burası yaz."

Tatyana on dokuz numaralı kışlada, bir ranzanın üzerinde, bir adamın yanığını temizlerken arkasından tanıdık bir ses ve kahkaha geldiğini duydu. Başını çevirince Morozovo hastanesindeki Teğmen Ospenski ile göz göze geldi. Hemen gözlerini kaçırdı ve hastasına geri döndü. Ancak kalbi küt küt atıyordu. Ona, "Hemşire Metanova, seni buraya hangi rüzgâr getirdi?" demesini bekledi.

Ama demedi. Bunun yerine, işi bittiğinde ve gitmek için ayağa kalktığında Rusça, "Ahh, hemşire, hemşire, burada," dedi.

Yavaşça başını kaldırdı. Ospenski'nin yüzünde büyük bir tebessüm vardı. "Birçok hastalığım olduğunu düşünüyorum. Hemşire olduğun için bunları ancak sen tedavi edebilirsin. Bana yardımcı olur musun?"

Makyaj ve saç boyası işe yaramıştı. Ospenski onu tanımamıştı. Tatyana eşyalarını toplayıp çantasını kapatarak, "Bana çok sağlıklı görünüyorsun," dedi.

"Alnıma dokunmadın. Kalbime bakmadın. Karnımı ellemedin..

"Ben profesyonelim. Karşıdan iyi olduğunu anlayabiliyorum."

Neşe içinde güldü ve yüzünde bir tebessümle, "Neden bana bu kadar tanıdık geliyorsun? Rusçayı çok iyi konuşuyorsun. Adın neydi?"

Aceleyle oradan çıktı ve Penny'den ona ilkyardım çantasıyla yiyecek vermesini istedi. Ospenski'nin yüzünü tanıması ne kadar zaman alırdı?

Son kışlada yavaş yavaş yürüdü. Her yatağın başında eğildi ve hatta bazılarıyla konuştu. Ospenski buradaysa, bu Aleksandr'ın da burada olduğunu göstermez miydi? Ancak yirmi numaralı kışlada da bir şey yoktu. İki yüz altmış sekiz adamın arasında Aleksandr'ı görememişti. Yirmi kışlada ve beş bin adam arasında Aleksandr yoktu. Daha kampın bazı kısımlarını dolaşmamışlardı; ama Tatyana'nın içinde pek fazla umut yoktu. Aleksandr Sovyetlerin olduğu yerde olmalıydı. Alman sivillerle aynı yerde olamazdı. Ayrıca Karoliç ona bütün Sovyetlerin aynı yerde olduğunu söylemişti. Kampta Sovyetlerle Almanlar bir aradaymış gibi görünmüyordu. Önceden, bir hiç yüzünden kötü olaylar yaşanmıştı.

Dışarıya çıktıklarında, birkaç dakikalığına diğerlerinin yanından ayrıldı ve kışlalarla mezarlığı birbirinden ayıran tellerin yanına gitti. Aylardan hazirandı ve her yer ıslaktı. Sabahtan beri yağmur çiseliyordu. Kirlenen beyaz üniformasıyla ve kepinin altından çıkan siyah saçlarıyla, kollarını kavuşturarak kıpırdamadan durdu ve yeni çukurların kazıldığı dağlara baktı. Hiçbirinin başında haç işareti yoktu.

Karoliç yanına gelerek, "İyi misin?" diye sordu.

Acı dolu bir şekilde iç çekerek ona döndü. "Teğmen, dün kışlada ölenlerin hepsi gömüldü mü?"

"Henüz gömülmediler."

"Onları nereye götürdünüz?"

"Şimdilik otopsi kışlasındaki ceset deposunda duruyorlar."

Kelimeleri ağzından nasıl çıkaracağını bilmiyordu. "O ceset deposuna bakabilir miyiz?"

Karoliç gülmeye başladı. "Elbette. Ölülere eşit davranılmadığını mı düşünüyorsun?"

Martin ve Penny revire döndü; Tatyana ise Karoliç ile gitti. Otopsi odası küçüktü ve cesetler beyaz çinilerle kaplı yere yatırılmıştı.

"Depo nerede?"

"Onları buradan depoya geçiriyoruz," dedi Karoliç işaret ederek.

Tatyana odanın arka tarafında metal bir sedye gördü.

Sedyenin başında konuşmadan durdu.

"Cesetleri oradan nasıl çıkarıyorsunuz?" dedi Tatyana güçlükle.

"Genellikle kaldırmamız gerekmiyor. Bu deponun mezarlığa bağlantısı var." Karoliç gülümsedi. "Şu Almanlar her şeyi düşünmüş."

Tatyana ayakta durarak karanlığa baktı. Sonra arkasına döndü ve dışarı çıktı.

Sadece birkaç dakikaya ihtiyacım var Teğmen, olur mu? Oraya gidip bankta oturacağım." Gülümsemeye çalıştı. "Sovyetlerin bir kısmı gemiyle gönderilse, sizin için her şey daha kolay olacak, öyle değil mi? Daha fazla yeriniz olacak."

"Evet," dedi düşünceli bir şekilde. "Ama her gün daha fazlası geliyor. Bu bitmek bilmiyor. Ama bank ıslak."

Banka oturdu. Karoliç biraz bekledi. "Şey, seni yalnız bırakmamı ister misin?"

"Bunun bir sakıncası var mı? Sadece birkaç dakika."

Tatyana'nın midesi yanıyordu. Sanki içinde kömürler alevleniyordu. Bu hep böyle mi devam edecekti? Kendini hep böylesine yaşlı mı hissedecekti?

İleride, tekrar genç olup kırmızı güllü elbisesini giyecek ve altın rengi saçlarını omuzlarına salacak mıydı?

Gecenin geç saatlerinde Yaz Bahçesinde yürüyecek ve önünde nöbete durmuş heykelleri izleyecekti. Koşacaktı ve saçları rüzgârla dalgalanacaktı. Yüzünde de bir tebessüm olacaktı.

Gelecekte, sürekli koşacaktı.

Tatyana, Leningrad'ı, beyaz geceleri, Neva nehrini, Leningrad köprülerini, Bronz Atlı'yı ve St. İshak kilisesinin çanlarını düşündü. Uzun zaman önce, oralarda yürürken, onları yutacak savaşı bekliyordu.

Ve savaş onları yuttu.

İçinde bir şeylerin bittiğini hissedebiliyordu.

Yağmur her zaman yağıyordu da o mu fark etmemişti?

Tatyana yağmurun altında, banka uzandı.

"Hemşire Barrington?"

Gözlerini açtı. Karoliç kalkmasına yardım etti. "Eğer kendini iyi hissetmiyorsan, seni eve götürebilirim. Biraz dinlenirsin. Hapishane kampını ve diğer kışlaları başka zaman dolaşırız. Acelemiz yok."

Tatyana ayağa kalktı. "Hayır," dedi. "Hapishane kampına şimdi gidelim. Orada çok fazla insan var mı?"

"Üç bina var. İki tanesini kapattık. Ama bir tanesinin yarısı dolu." Laf kalabalığı yaptı. "Sürekli kuralları ihlal ediyorlar. Yoklamaya

gelmiyorlar ve daha da kötüsü kaçmaya yelteniyorlar. İnsan akıllanacaklarını sanır."

Hapishanenin sadece bir giriş ve çıkış kapısı vardı. Elinde makineli tüfek olan bir gardiyan tarafından korunuyordu. Gardiyan kendi kendine kâğıt oynuyordu.

"Bugün işler nasıldı Onbaşı Perdov?"

"Sakin," dedi Onbaşı selam vermek için ayağa kalkarak. Tatyana'ya bakarak gülümsedi; ama o karşılık vermedi.

Hapishanenin uzun bir koridoru vardı; yerler toz içindeydi ve hücreler sağlı sollu uzanıyordu. İlk beş hücreye baktılar.

"Burada kaç mahkûm var?" diye sordu Tatyana.

"Yaklaşık otuz," dedi Karoliç.

Altıncı hücredeki adam bayılmıştı. Tatyana onu ayıltmak için tuz koklattı. Karoliç yedi numaralı hücrenin kapısını açmaya gitmişti. Altıncı hücredeki adam ayıldı ve Tatyana ona su içirdikten sonra koridora çıktı.

Karoliç'in yedi numaralı hücredeki adama, "Bugün en favori mahkûmum nasıllar?" dediğini duydu.

"Canın cehenneme!" diye cevap verdi adam.

Tatyana'nın dizleri çözüldü

Kapının eşiğine geldi. Hücre dar ve uzundu. Küçük pencereden içeri ışık girmiyordu. Yirmi adım önünde Aleksandr yatıyordu.

Hücreyi bir sessizlik kapladı. Omuzlarına bir ağırlık çöktü. Nefesi kesildi, midesindeki yanma geçti ve kalbi durdu. Ayakta durarak sakallı, bir deri bir kemik, ellerinde kelepçe olan ve kan lekeli beyaz bir gömlek giyen adama baktı. Elindeki hemşire çantası düştü ve hıçkırıklarını gizlemek için eliyle ağzını kapattı.

"Anlıyorum. Bu en kötü durumda olan mahkûmumuz Hemşire," dedi Karoliç. "Onunla gurur duymuyoruz; ama onun için yapabileceğimiz bir şey yok."

Kapı yeniden açılıp içeriye ışık süzüldüğünde Aleksandr uyuyordu. Daha doğrusu uyuduğunu sanıyordu. Gözleri kapalıydı ve hayal kuruyordu. İki gündür hiçbir şey yemiyordu: yemeğinin köpekmiş gibi yere bırakılmasından nefret ediyordu. Artık yemek yemeyi düşünüyordu.

Aleksandr kendine kızgındı. Son kaçma teşebbüsü neredeyse başarıyla sonuçlanıyordu. Emirler doğrultusunda revire tıbbi malzeme taşıyor, sivil kıyafetler giyiyor ve serbestçe kampa girip çıkıyordu. Kapıdaki nöbetçilere el sallıyordu ve onlar da aynı şekilde karşılık verip kapıyı açıyorlardı. Daha kolay nasıl kaçabilirdi? Aleksandr kaburgaları kırıldığı için üç haftayı revirde geçirmişti. Taburcu edildikten sonra kıyafetlerini almış, banyoda tıraş olmuş ve kapıya giderek nöbetçiye el sallamıştı. Bir tanesi gelip kapıyı açmıştı ve Aleksandr'ın yüzüne bile bakmamıştı.

Teşekkür ederek el sallamış ve yürümeye başlamıştı.

Neden tam o sırada garnizondan Karoliç çıkıvermişti? Kapıdan bakmış, Aleksandr'ın gittiğini görmüş ve nöbetçilere seslenmişti.

Şimdi, bu olaydan üç gün sonra, kanlar içinde güneşin altında, ılık suda yüzdüğünü hayal ediyordu. Susuz değil, temiz olduğunu düşünüyordu. Yazın hayalini kuruyordu. Hücre çok karanlıktı. Aydınlık bir köşe bulabilmeyi isterdi.

Parmaklıklar arasından sesler duydu. Daha sonra kapının kilidi çevrilerek açıldı. Aleksandr gözlerini kısarak baktı ve Karoliç'in içeri girdiğini gördü. O Karoliç! Aleksandr'ın başarısızlığını yüzüne vurmaktan ne büyük bir zevk alıyordu. Her zamanki gibi bakıştılar ve sonra kapıda ufak tefek bir hemşire göründü. Bir an için hemşireyi ona benzetti. Ama karanlıkta görmek zordu. Hem onunla ilgili yeterince halüsünasyon görmemiş miydi? Onun hayal etmekten öteye geçemiyordu.

Ancak hemşirenin nefes nefese bir şeyler söylediğini duyunca, saçları farklı olsa da, bu sesin ona ait olduğuna emin oldu. Yüzünü görmeye, olduğu yerde doğrulmaya ve duvardan uzaklaşmaya

çalıştı; ama bir şey yapamadı. Tatyana bir adım öne çıktı. Tanrım, Tatyana gibi görünüyordu! Başını salladı ve yine hayal gördüğünü düşündü. Ormanlar içindeki o deniz elbisesiyle gece gündüz onu takip ediyordu. Zincirlerinin izin verdiği kadarıyla kollarını yalvarırcasına kaldırdı: hayallerim beni bu kez rahatlat, üzme.

Aleksandr başını salladı ve gözlerini tekrar tekrar açıp kapadı. Onun hayalini gördüğünü düşündü. Nasıl göründüğünü ve sesinin nasıl çıktığını uzun zaman hayal etmişti. Annesi ve babası gibi bir hayaletti ve gözlerini açıp kapadığında her zamanki gibi kaybolacaktı. Gözlerini açıp kapadığında parlayan gözleri ve dudaklanyla hâlâ karşısındaydı.

Sonra Karoliç'in ona bir şeyler söylediğini duydu ve o lanet herifin de hayal görüyor olamayacağını düşündü.

Hiç konuşmadan uzun süre bakıştılar. Gözlerinde, aylar, yıllar, farklı kıtalarda ve okyanuslarda yaşananlar vardı. Gözleri acı ve pişmanlık yayıyordu.

Yüzlerinde keder dolu bir ifade vardı.

Tatyana tökezledi ve az kalsın düşüyordu. Yanında diz çökerek durdu. Bu hayatı boyunca yapamayacağını düşündüğü bir şeydi.

Tatyana, Aleksandr'a dokundu.

Yüzünde ve saçlarında kurumuş kan vardı. Elleri zincirliydi. Tatyana'ya baktı ve hiçbir şey söylemedi.

"Hemşire Barrington, hepsine bu şekilde davranmıyoruz; ama o düzelmeyeceğini kanıtladı."

"Teğmen Karoliç," dedi. "Teğmen," diye tekrarladı daha alçak bir ses tonuyla. Vücudu o kadar çok titriyordu ki, Karoliç'in şüpheleneceğinden korkuyordu. Ama hiçbir şey anlamadı. Hücre karanlıktı ve sadece koridordan biraz ışık geliyordu. "Sanırım çantamı altı numaralı hücrede unuttum. Getirebilir misin lütfen?"

Arkasına döner dönmez, Tatyana, "Şura," diye fısıldadı.

Aleksandr inledi.

Tatyana onun titreyen bacağına dokundu ve biraz daha yaklaştı. Tam Karoliç içeri girerken iki elini de yüzüne götürdü.

"Nasıl?" diye sordu Karoliç. "İşte çantan. Çantada birkaç diş macunu var. Bunları neden taşıyorsun?"

"O diş macunu değil," dedi ellerini büyük bir güçlükle geri çekerek. "Morfin." Aleksandr'a bu kadar yakın olup ona dokunamazken, normal bir şekilde konuşmaya devam edebilir miydi? Bu imkânsızdı. "Ona ne oldu?" dedi ellerini Aleksandr'ın göğsüne koyarak. Kalbi avuçlarının altında atıyordu. Yanında oturdu ve gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. "Başında tedavi edilmemiş bir yara var. Biraz su, çorba ve jilet getirmemiz gerekiyor. Yarasını temizleyip bandajlayacağım. Önce ona içecek bir şey verelim. Mataramı uzatır mısın?"

Aleksandr hiç kıpırdamadan duvara yaslanarak durmaya devam etti. Ona su içirirken gözlerini kaçıran Tatyana'ya bakıyordu. Başını arkaya yasladı ve suyunu içti. Tatyana'nın parmakları titredi ve matarayı düşürdü.

Teğmen kötü olduğunu fark etti. "İyi misin?" diye sordu. "Onları bu şekilde görmek sana çok mu ağır geldi? Bu tür işler için uygun gibi görünmüyorsun. Daha... Hassassın."

Tatyana sorusuna cevap vermeden, "Teğmen, bana başındaki yara için bir kova sıcak su, sabun, şampuan ve cipten bir ilkyardım çantası getirir misin?" dedi.

"Evet, ama dışarı çık. Burada bir mahkûmla yalnız kalamazsın. Dün başına neler geldiğini biliyorsun. Bu güvenli değil."

"Elleri zincirli. Bir şey olmaz. Haydi git. Ama acele et. Yapacak çok işimiz var." Elleri Aleksandr'ın üstündeydi.

Karoliç çıkar çıkmaz, Tatyana alnını Aleksandr'ın başına yasladı. "Tanrım olamaz!" dedi Rusça. "Bu sen olamazsın."

Vücudunun ürperdiğini hissetti.

Tatyana ona doğru eğilmişti. Aleksandr'ın gözleri kapalıydı.

Kıpırdamadan ve konuşmadan durdular.

Tatyana'nın boğazından bir inilti çıktı. Söyleyecek tek kelime bulamıyordu. Oysa kitap okurken, çığlıklar atıp ağlarken, kaderine isyan ederken, acı çekerken ve kederlerin içinde boğulurken aklına bir sürü söz geliyordu. Şimdi yüzünü, kanlı, siyah başına yaslamıştı ve söyleyecek tek kelime bulamıyordu. İniltiler ve ağlamalar vardı. Çok sessiz değildiler; ama kelimeler de yoktu.

Yanında diz çökmüş halde duran Tatyana duraklarını hafifçe kıpırdatarak "Şura..." dedi. Titreyen elleriyle yüzüne dokundu ve ağladı.

"Tanya, gel buraya."

Derin bir nefes aldı ve yüzünü kanlı tişörtüne yaslayarak saklayıp sakinleşmeye çalıştı.

"Nasılsın Tanya?" diye sordu Aleksandr.

"İyiyim." Zincirli ellerini tuttu.

"Peki..." Sözü yarım kaldı. "Peki... Bebek ne oldu?"

"Bir oğlumuz oldu."

"Oğlumuz." Aleksandr derin bir nefes aldı. "İsmini ne koydun?"

"Anthony Alexander. Anthony."

Gözleri doldu ve başını çevirdi.

Tatyana yüzüne baktı. "Gerçekten sen misin?" diye fısıldadı. "Sinirlenmeden önce bana sen olduğunu söyle."

"Sinirlenmeden önce mi?"

Her zamankinden, en kötü Leningrad günlerinden bile daha zayıftı. "Aleksandr..." diye fısıldadı. *Gözlerini kırptı. Yanaklarında sakallar vardı. Yanaklarında sabun vardı. Aynayı göğüslerinin arasına tutuyordu. Gözlerini kırptı.* Parmaklarını sakallarının ve dudaklarının üstünde gezdirdi. "Tatyana..." diye fısıldadı. "Tanya..."

"Sana ne oldu? Tutuklandın, öyle değil mi?"

"Evet."

"Bırak tahmin edeyim. Tutuklanacağını biliyordun..." Durdu. "Nasıl olduğunu bilmiyorum, ama bir şekilde tutuklanacağını öğrendin ve Rusya'dan çıkmam için kendini ölmüş gibi gösterdin. Sayers sana yardım etti."

"Sayers bana yardım etti. Ölmüş gibi yapmadım. Ölümümün çok yakın olduğunu düşünüyordum. Orada kalıp ölmemi izlemeni istemedim. Başka türlü gitmeyeceğini biliyordum."

Hızlı bir şekilde konuşuyorlar ve her an Karoliç'in gelmesinden korkuyorlardı.

"Stepanov sana yardım etti mi?"

"Evet."

"O Berlin'de."

"Biliyorum. Birkaç ay önce beni görmeye geldi."

"Sayers'i nasıl ikna ettin? Neyse umurumda değil." Ondan uzaklaşamıyordu. Nefes bile alamıyordu. "Seni arkada bırakmayı istediğimi mi düşündün?"

Başını sallayarak, "Bunu istemediğini biliyordum," dedi.

"Asla gitmezdim."

"Biliyorum." Duraksadı. "Hem de çok iyi."

Ona dokunmayı bıraktı. "Sen ve vazgeçemediğin egon," dedi. "Leningrad'da, Morozovo'da ve Lazarevo'da her zaman en iyisini kendinin bildiğini düşündün."

"Yani Lazarevo vardı, öyle mi?"

"Ne?" Bir an için aklı karıştı. "Sana seni bekleyeceğimi söylemiştim. Bunu yapardım."

"Bana Lazarevo'dan ayrılmayacağını söylediğin gibi mi? Orada bensiz yaşayacaktın," dedi Aleksandr. "Yirmi beş yıl ağır işçi olarak

çalışmaya mahkûm edildim."

Tatyana geri çekildi.

"Tanya, neden bana bakmıyorsun?" diye sordu. "Neden önüne bakıyorsun?"

"Çünkü korkuyorum," diye fısıldadı. "Çok korkuyorum."

"Ben de," dedi Aleksandr. "Lütfen başını kaldır. Gözlerine bakmaya ihtiyacım var."

Başını kaldırdı. Gözlerinden yaşlar süzülüyordu.

Sessiz kaldılar. Kalbinin ağırlığıyla beli bükülmüştü.

"Hayatta kalmayı başardığın için teşekkürler asker," diye fısıldadı.

"Hoş geldin," diye fısıldadı Aleksandr.

Dış kapının açılıp kapanma sesi duyuldu. Tatyana hemen geri çekilerek yüzünü sildi. Rimeli akmıştı. Aleksandr gözlerini kapadı.

Karoliç kova ve bandajla hücreye girdi.

"Teğmen haydi başlayalım. Ancak zincirlerini açmanız gerekiyor. El ve ayak bilekleri demir yüzünden yara olmuş. Onları da temizleyip bandajlamam gerekiyor. Yoksa iltihaplanacak."

Karoliç anahtarını çıkardı ve makineli tüfeğini eline aldı. "Bu mahkûmu tanımıyorsun Hemşire Barrington. Senin yerinde olsam ona bu kadar acımazdım."

"Ben sıkıntısı olan herkese aynı şekilde davranıyorum," dedi Tatyana.

"Bunu kendi istedi."

Tatyana, Karoliç'in tavırlarının, Aleksandr'ın yanında tamamen değiştiğini fark edebiliyordu. Zincirleri açıp gürültülü bir şekilde yere atarken, soğuk ve kabaydı. "Neden burada demir kullanıyorsunuz?" diye sordu. "Neden deri kelepçe takmıyorsunuz? Onlar da işinize yarar. Hem de mahkûmlara zarar vermez."

Karoliç gülmeye başladı. "Hemşire, anladığım kadarıyla pek dikkat etmediniz. Demiri kullanmak bizim tercihimiz değil; Almanlar kullanıyordu. Bize bıraktıkları bunlar. Aynca bu adam deriyi üç saat içinde parçalar."

Tatyana derin bir nefes aldı. "En azından işimiz bitince kelepçeleri değiştirmeliyiz."

Karoliç omuz silkti ve yere oturdu. Sırtını duvara yaslayıp ayaklarını rahat bir şekilde uzatarak makineli tüfeğini eline aldı. "Yanlış bir harekette başına neler geleceğini biliyorsun, değil mi Belov?"

Aleksandr hiçbir şey söylemedi.

Tatyana, Aleksandr'ın yanında diz çöktü. "Haydi gel," dedi. "Seni temizleyelim. Tamam mı?"

"Tamam."

"Başını arkaya yasla. Böylelikle saçlarını temizlemem daha kolay olur."

Başını arkaya yasladı.

"Ona ne oldu Teğmen?" diye sordu Tatyana, elini Aleksandr'ın boynunda gezdirirken. Islak havluyla saçlarındaki kanları temizlerken, vücudu ve göğüsleri Aleksandr'ın yüzüne değiyordu. "Onu tıraş edeceğim. Ancak adamlarınızın saçlarını kısa kesmeniz gerektiğini unutmayın. Bu kadar uzattırıp pislik içinde bırakmamalısınız. Bu herkes için geçerli."

"Neden ona o şekilde bakıyorsun?" diye sordu Karoliç aniden.

"Nasıl bakıyorum?" diye fısıldadı.

"Bilmiyorum."

"Yorgunum. Sanırım sen haklısın. Bu tempo bana fazla geldi."

"O halde onu bırak. Eve gidelim. Harika bir öğle yemeği yiyelim." Gülümsedi. "Dün hiç şarap içmedin. Şarap harika!"

"Hayır. Buradaki işimi bitireceğim." Saçları kenara çekti ve yavaşça Aleksandr'ın yarasını temizledi. Kafatasının, kulağının arkasında kalan kısmı yarılmıştı ve kanlar boynuyla tişörtüne akmıştı. Akan kanlar olduğu yerde kurumuştu. Ne zamandan beri buradaydı? Gözlerinin altı ve çenesi mordu. Dövülmüş müydü? Karanlıkta siyah kanı, beyaz tişörtünü, siyah saçlarını ve gözlerini görebiliyordu. Uzun zamandır tıraş olmadığı ve yıkanmadığı belliydi. Kollarında uzanırken gözleri kapalıydı ve çok az nefes alıyordu. Sadece kalp atışı duyuluyordu. Kollarında çok sakin ve rahat bir şekilde yatıyordu. Tatyana onun hissettiği her şeyi anlayabiliyordu. Ona eğilip bir şeyler fısıldamamak için kendini zor tutuyordu. Kendini engellemeye çalışırken ısırdığı dudağı kanadı ve kan Aleksandr'ın yüzüne damladı.

"Hemşire, kanın mahkûmun üstüne akıyor."

Aleksandr gözlerini Tatyana'ya çevirdi.

Havlusunu sıcak suya batırırken ağzındaki kanı sildi. "Önemli bir şey değil," dedi. "Bana, ona ne olduğunu söyle."

Karoliç kıkırdamaya başladı. "Yaklaşık bir yıldır burada. İlk başlarda huyları iyiydi. Çok çalışıyor; ağaç kesiyor; sessiz duruyor; yorulmak bilmiyor ve örnek bir mahkûm gibi davranıyordu. Bunun karşılığında da ödüllendiriliyordu. Diğer mahkûmlarımızın da onun gibi olmasını istiyorduk. Maalesef kasım ayından beri onu ne zaman buradan çıkarsak kaçmaya teşebbüs ediyor. Otelde olduğunu sanıyor. İstediği gibi gidip geliyor. On yedi başarısız kaçma girişiminden sonra akıllanacağını sanır insan, ama akıllanmıyor."

"Canın cehenneme!" dedi Aleksandr.

"Bayanların yanında nasıl konuşacağını bilmiyor. Neyse önemli değil," dedi Karoliç. "Burada kalmayacak."

"Öyle mi?" Tatyana, Aleksandr'ın el bileklerini temizliyordu. Bu sırada saçından iki toka çıkardı ve bunları elinin içine koyarak sıkıca kapattı.

Karoliç başını salladı. "Evet. O ve binlerce adam yarın Kolyma'ya götürülecek." Güldü ve tüfeğin sapıyla Aleksandr'ın kaburgasına dokundu. "Bir de oradan kaçmayı dene."

"Lütfen mahkûmu tahrik etme," dedi Tatyana sakal tıraşı yapmaya başlayarak. "Neden mahkûm kıyafeti giymiyor?"

"Bu kıyafetleri revirden çalmış. Onu yakaladığımızda, üstündekilerle hücreye attık. Görünüşe bakılırsa burayı çok seviyor. Hep buraya dönmek istiyor."

"Neden her tarafı kan ve morluklarla dolu. Dövüldü mü?"

"Hemşire beni duymadın mı? On yedi kez! Dövülmek mi? Hâlâ yaşadığı için şanslı. Dünkü adam aynı şeyi sana on yedi kez yapsa ne olurdu? Kaçıncı seferden sonra onu öldüresiye dövmeye başlardın?"

Tatyana, Aleksandr'a baktı. Bakışları karanlıktı.

"Hemşire, onun yüzünden beyaz üniformanız mahvoldu," dedi Karoliç nefret dolu bir tavırla. "Onu yere yatır. Tıraş olup olmaması umurunda değil. Bu tür muameleye alışık değil. Zaten gerek de yok."

Aleksandr'ı bırakmadı. Bilekleri temizdi ve giyinmişti. Saçları kesilip yıkanmış; başındaki yara temizlenmiş ve bandajlanmıştı. Ona sodayla gargara bile yaptırmıştı. Şimdi vücudunun diğer taraflarına bakıp, kırık olup olmadığını görmesi gerekiyordu.

"Bu adamın rütbesi var mı?"

"Artık yok," dedi Karoliç.

"Rütbesi neydi?"

"Bir zamanlar binbaşıydı. Sonra yüzbaşılığa düştü."

"Yüzbaşı, kaburgaların nasıl? Kırık olduklarını düşünüyor musun?" diye sordu Tatyana.

"Ben doktor değilim," dedi Aleksandr. "Bilmiyorum. Olabilir."

Gömleğini açtı ve ellerini yavaşça boynundan kaburgalarına doğru indirdi. "Acıyor mu?" diye fısıldadı.

Cevap vermedi. Gözlerini bile açamadı.

Vücudu pisti ve morluk içindeydi. Kaburgalarının kırık olduğunu düşündü; ama ona dokunduğunda geri çekilmiyordu. Bu Aleksandr'a has bir davranış olabilirdi -başındaki yarayı temizlerken de hiç kıpırdamamıştı- ama konuyu kapatmaya karar verdi.

Ayağındaki zincirleri çıkardı ve ayaklarını sabunlu suda yıkadı. Ayak bilekleri hamur gibi olmuştu ve derisi büzülmüştü. Karanlıkta görebilmek zordu.

Karoliç oturmaya devam etti. Hatta sigara bile yaktı ve sakin bir şekilde oturup keyfine baktı.

"Sigara ister misin Hemşire Barrington? Sigaralar çok güzel."

"Teşekkürler Teğmen, ama ben sigara içmiyorum. Belki mahkûmunuz bir tane ister."

Karoliç güldü ve botuyla Aleksandr'ın poposuna vurdu. "Hapishanedeki mahkûmların sigara içmek gibi ayrıcalıkları yok, öyle değil mi Belov?" Sigarasından derin bir nefes aldı ve dumanı Aleksandr'ın yüzüne üfledi.

Tatyana ayağa kalktı. "Teğmen, mahkûmu benim önünde tahrik etmeyi bırakın. Burada işimiz bitti. Haydi gidelim."

Aleksandr umutsuzluk içinde bir ses çıkardı.

Tatyana eşyalarını topladı. Karoliç, Aleksandr'ın el ve ayak bileklerine yine kelepçe taktı.

"Mahkûma en son ne zaman yemek verildi?" diye sordu Tatyana.

"Ona hak ettiğinden daha fazla yemek veriyoruz," dedi Karoliç.

"Nasıl yiyor? Ellerindeki kelepçeleri çıkarıyor musunuz?"

"Kelepçeler asla çıkarılmıyor. Yemeği önüne koyuyoruz ve başını eğerek yerden yiyor."

"Yemeğini yememiş. Halini görüyor musun? Bu eski tabağı mı? Yemeği o değil; fareler yemiş. Burada fareler var Teğmen. Yemekleri günlerce yerde bırakıyorsunuz ve fareler akşam yemeklerini nerede

yiyeceklerini biliyor. Farelerin veba hastalığı taşıdığını biliyorsun, öyle değil mi? Kızıl Haç bu tür ihmalkârlıkları önlemek için burada. Şimdi bu samanları çıkaralım ve altına temizlerini koyalım."

Bunu yaptıktan sonra Karoliç yerdeki tabağı aldı. "Ona sonra taze yemek getirilir," dedi hemen.

Gözleri kapalı olan ve ellerini midesinin üstünde tutan Aleksandr'a baktı. Ona tekrar geleceğini söylemek istedi; ama Karoliç'in sesinin titrediğini fark etmesini istemiyordu.

"Gitme!" dedi gözlerini açmadan.

"Daha sonra nasıl olduğuna bakmak için döneceğiz," dedi Tatyana bitkin bir halde. Ellerinin ve ayaklarının kelepçeli olmasına şükretti; çünkü hareket edebilse onun gitmesine izin vermezdi.

Tatyana gün ışığına çıkınca bir süre hiçbir şey göremedi. Eşyalarını almak için durduğunda, Karoliç, öğle yemeği isteyip istemediğini sordu. O da teşekkür ederek bu teklifi geri çevirdi. Ne kadar malzemeleri kaldığını hesaplaması gerekiyordu. Ona önden gitmesini, kendisinin arkadan geleceğini söyledi.

Hapishane, giriş kapısının ve ciplerinin hemen sağındaydı. Hapishanenin çatısında iki nöbetçi bekliyordu. Bir tanesi Tatyana'ya el salladı. Tatyana cipin kapısını açarak içeri baktı. Cipin üçte biri hâlâ doluydu. Elma ve biraz yiyecek vardı. Düşünmek için sadece birkaç dakikası vardı. Bir süre kıpırdamadan durdu ve sonra el arabasına altmış ilkyardım çantası yükleyerek en yakın kışlaya gitti. 266 adamın olduğu kışlaya tek başına girmeyi düşünmüş olabilirdi; ama aptal değildi. Hemşire çantasını el arabasının sapına astı ve P-38 marka silahını herkesin görebileceği şekilde beline soktu.

Her yatağın başına bir ilkyardım çantası bıraktı ve onları kontrol etmeye doktorla birlikte geleceğini söyledi. Acele bir şekilde hareket ediyor ve koşarak diğer ilkyardım çantalarını getiriyordu. Komutanın evine gittiğinde herkes yemeğini bitirmişti. Bir bardak su içtikten sonra üstünü değiştirmeye gitti ve makyajını tazeledi. Sonra Martin

ve Penny'yi bir kenara çekerek, "Dinleyin. Daha fazla ilkyardım çantası almak için Berlin'e gitmemiz gerektiğini düşünüyorum. Hiç ilkyardım çantamız kalmadı. Bandajlar ve penisilinler de bitmek üzere. Bu gece gidip yarın geri döneceğiz," dedi.

"Buraya yeni geldik ve sen gitmek istiyorsun, öyle mi? Çok dönek Martin, öyle değil mi?" dedi Penny.

"Döneklik en son yapacağı şey," dedi Martin. "Böyle bir yere yeterince destek almadan gelmemen gerektiğini söylemiştim."

Tatyana omzunu okşadı. "Çok haklıydın Dr. Flanagan," dedi. "Ama dün ve bugün beş bin kişinin ihtiyacını giderdik. Bu büyük bir ilerleme."

Martin her ne kadar gece bilmediği yollardan geçmek istemese de, 20.00'de yola çıkmayı kararlaştırdılar. Penny ve Martin, Karoliç ile birlikte Alman sivillerin olduğu kışlaya giderken, Tatyana da hapishanedeki diğer mahkûmlara bakacağını söyledi. Karoliç onunla gideceğini söylediğinde "Hemşire Davenport ve Dr. Flanagan'ın sana daha çok ihtiyacı var. Hapishanedeki adamlar en güvenli olanlar. Bunu sen de biliyorsun. Zaten bana dokunamazlar. İçeriye Onbaşı Perdov ile gireceğim."

Karoliç, isteksiz bir şekilde, Martin ve Penny ile birlikte gitti. Tatyana hemen komutanın mutfağına koşup, sosis, patates, ezme, tereyağlı ekmek ve portakaldan oluşan bir öğle yemeği hazırlamalarını istedi. "Hiçbir şey yemedim ve açlıktan ölüyorum," dedi. Ayrıca bir bardağa su, birine de votka koydu.

Hapishane kapısından girerken bu kez Onbaşı Perdov'a gülümsedi. O da tebessümle karşılık verdi. "Onbaşı, yedi numaralı hücredeki mahkûma yemek getirdim. Bunu Teğmen Karoliç ile konuştum. Mahkûm üç gündür hiçbir şey yememiş."

"Zincirlerini açamam."

"Buna gerek yok. Yemeğini ben yedireceğim."

Perdov tepsiye bakarak, "Vay canına, o bardaktaki özel bir içecek mi?" dedi.

"Evet!" diyerek gülümsedi. "Ama mahkûmumuzun bunu içmemesi gerektiğini düşünüyorum. Sence öyle değil mi?"

"Kesinlikle!"

"O halde al."

Perdov votka bardağını aldı ve iki dikişte içti. Tatyana gülümseyerek onu izledi. "Çok güzel!" dedi. "Belki mahkûma akşam yemeği getirmek için bir daha gelirim ve ona bir bardak votka daha getiririm." Perdov'a göz kırptı.

"Evet," dedi. "Ama bir dahaki sefere bu kadar cimri olma," diye ekleyerek geğirdi.

"Elimden geleni yaparım. Şimdi yedi numaralı hücreyi açar mısın?"

Aleksandr oturduğu yerde uyuyordu.

"Zamanını boşa harcadığını düşünüyorum," dedi Perdov. "Bu adam bir hemşirenin ilgisini hak etmiyor. Çok uzun kalma, tamam mı?"

Kapıyı açık bırakarak sandalyesinin başına geri döndü. Tatyana merdivenden inip Aleksandr'ın yanına yaklaştı. Tepsiyi yere bırakarak yanında diz çöktü.

"Şura..." diye fısıldadı.

Aleksandr gözlerini açtı. Tatyana kollarını boynuna doladı ve ona sıkıca sarıldı. Bandajlı başını Tatyana'nın boynuna yaslamıştı. Ona mümkün olduğunca sıkı sarıldı ve sürekli "Şura! Şura!" diye fısıldadı.

"Daha sıkı Tanya. Bana daha sıkı sarıl."

Daha sıkı sarıldı. "Kelepçeler ne durumda?"

Aleksandr ona kelepçelerinin açık olduğunu gösterdi. Bilekleri özgürdü. "Saçlarına ne oldu?"

"Boyadım. Kelepçelerini çıkarma. Perdov her an gelebilir."

"Kapı nöbetçilerine hep isimleriyle mi hitap edersin? Saçını neden boyadın?"

"Tanınmamak için. İşe de yaradı. Nikolay Ospenski burada."

"Nikolay konusunda çok dikkatli ol," diye uyardı onu. "O da Dimitri gibi düşman. Yanıma yaklaş."

Dediğini yaptı.

"Çillerine ne oldu?" diye fısıldadı.

"Makyajla kapattım."

Öpüştüler. Luga ormanlarında yeniden gençliklerine dönmüş gibi öpüştüler. Bu onların ilk yazıydı. St. İshak'ın önünde, ayın ve yıldızların altındaki gibi, Lazarevo'daki gibi, başında eğilip onu Rusya'dan kaçıracağını söylediği Morozovo hastanesindeki gibi öpüştüler. Yıllardır birbirlerini görmüyormuş gibi öpüştüler. Yıllardır beraberalmiş gibi öpüştüler.

Orbeli'den, Dimitri'den, savaştan, komünizmden, Amerika'dan ve Rusya'dan uzakta öpüştüler. Her şeyden uzakta öpüştüler ve sadece geriye kalanla -Tanya ve Şura'nın ufak parçalarıyla- öpüştüler.

Aleksandr ellerini kelepçelerden kurtarmaya çalıştı. Tatyana hemen geri çekildi ve başını salladı. "Hayır, hayır. Ben ciddiyim. Her an içeriye girebilir ve mahvoluruz."

İsteksizce ellerini yine kelepçelerin içine soktu. "Makyaj yüzündeki yarayı kapayamamış. Nerede oldu? Finlandiya'da mı?"

"Daha sonra zamanımız olursa sana her şeyi anlatacağım. Şimdi sana yemek yedireceğim. Sen de bir yandan yemeğini yiyip bir yandan beni dinleyeceksin."

"Aç değilim. Beni nasıl buldun?"

"Yemeğini yiyeceksin; çünkü güçlü olman lazım," dedi bir kaşık patatesli sosisi ağzına götürerek. "Kendine hiç iyi bakmamışsın."

Söylediklerinin aksine büyük bir iştahla yemeğini yedi. Tatyana, açlığını izlerken hiçbir şey söylemedi.

"Şura... Birkaç saniyemiz var. Beni dinliyor musun?"

"Neden bu bir anda çok aşina bir cümle gibi geldi?" dedi Aleksandr.

"Bana planlarından bahset Tatişya. Oğlumuz nasıl?"

"Oğlumuz çok iyi! Harika, akıllı ve yakışıklı bir çocuk."

"Nerede yaşıyorsunuz?"

"New York'ta. Zamanımız yok. Beni dinliyor musun?"

Ekmeğini çiğnediği için sadece başını sallayabildi. "Sana saldıran adamın adı neydi?"

"Söylemem."

"Söyleyeceksin. Adı neydi?"

"Hayır."

"Tanya! Adı neydi?"

"Grammer Kerault. Avusturalyalı."

"Onu tanıyorum." Aleksandr'ın bakışları soğuktu. "Hep burada kalacak. Mide kanserinden ölmek üzere." Bakışları, Tatyana'ya dönünce ısındı. "Beni buradan nasıl çıkaracaksın?" diye fısıldadı.

Tatyana ona doğru eğildi. Çaresizlik içinde öpüştüler. "Tatlım," diye fısıldadı. "Tatlım, korktuğunu biliyorum."

"Ne yemek, ne içecek ne de sigara istiyorum. Sadece yanımda iki saniye oturman bana yeter Tanya. Bana sarıl ve beni hâlâ hayatta olduğuma inandır."

Tatyana ona sıkıca sarıldı.

"Evlilik yüzüklerimiz nerede?"

Boynundaki ipi çıkardı. "Bunları tekrar parmağımıza takana kadar," diye fısıldadı ve aniden geri çekildi.

Perdov kapıda belirdi. "İyi misin Hemşire? Uzun süredir buradasın. Yardımıma ihtiyacın var mı?"

"Hayır onbaşı, buna gerek yok. Teşekkürler," dedi Tatyana yüzükleri yine içine sokup Aleksandr'a son lokmasını vererek. "İşim bitti sayılır. Bir dakika içinde çıkarım."

"Bana ihtiyacın olursa seslenmen yeterli," dedi ve gözden kayboldu.

"Buraya konvoyla mı geldin?" diye sordu Aleksandr.

"Bir Kızıl Haç cipinde üç kişiyiz. Ben, başka bir hemşire ve bir doktor. Seni o cipe sokmamız lazım."

"Yarın Stalin beni Sovyetler Birliği'ne götürmeye gelecek."

"Stalin geç kaldı sevgilim," dedi Tatyana. "Ben seni bugün götüreceğim. Saat 20.00'de buradan ayrılacağız. 19.00'da Karoliç ile beraber geleceğim. Lütfen hazır ol. Sana akşam yemeğini getireceğim ve onun önünde yavaş bir şekilde yiyeceksin. Uyku ilacının Perdov'un üstünde etkili olması için yirmi dakikaya ihtiyacımız var."

Aleksandr sessiz kaldı. "Ona çok fazla uyku ilacı vermen iyi olur."

"Tahmin edemeyeceğin kadar çok vereceğim."

Aleksandr ağzındaki lokmayı çiğnemeyi bıraktı ve gözlerini ona dikti. "Ne düşünüyorsun? Beni cipe koyup Berlin'e götürmeyi mi?"

"Bunun gibi bir şey," diye fısıldadı.

Ona uzun bir süre baktı ve sonra başını salladı. "Sovyetleri küçümsüyorsun. Berlin buradan kaç kilometre uzaklıkta?"

"Yaklaşık otuz beş kilometre."

Aleksandr gülümsedi. "Benim için yolunu değiştirmek zorunda değilsin Tanya."

Tatyana da gülümseyerek karşılık verdi.

"Hiç kontrol noktası var mı?"

"Evet. Beş tane."

"Yanındaki iki arkadaşın ne olacak?"

"Ne mi olacak? Bir saat içinde hepimiz Amerika'da olacağız. Sorun yok."

Aleksandr kuşkulu gözlerle ona baktı. "Sana söyleyeyim, cipiniz yirmi dakika içinde durdurulacak. Beni, seni ve diğer cesur arkadaşlarını Oranienburg'dan çıktıktan sonra yakalamaları bile büyük şans olacak" Başını salladı. "Ben gelmiyorum."

"Sen neden bahsediyorsun?" diye bağırdı. "Nereden bilecekler? En azından birkaç saat hiçbir şeyin farkına varmayacaklar. Bu süre içinde de Berlin'e ulaşmış olacağız."

Aleksandr başını salladı. "Tanya, onları tanımıyorsun."

"O zaman, eğer istersen, daha erken çıkabiliriz," dedi. "İstediğin yere gideriz."

"Beni, buradan çıkamadan bulurlar. Gardiyanlar o cipi kontrol edecektir."

"Etmeyecekler. Dışarıya Karoliç olarak çıkacaksın ve kapıdan benimle geçeceksin. Sonra da cipin arkasındaki çöp bölmesine saklanacaksın. Arkada böyle bir bölüm olduğunu bilmiyorlar."

"Çöpler nereye götürülecek?"

"Hamburg'a. Orada ineceğiz. Martin ve Penny hiçbir şeyden habersiz Berlin'e gitmeye devam edecek"

Perdov kapıya geldi. Ayakta sallandığından kapıya tutundu. "Hemşire şimdilik bu kadar yeter."

"Geliyorum." Tatyana ayağa kalktı. Birisi ona seslendi ve Perdov sendeleyerek koridorda yürümeye başladı.

Üzerinde konuşmaları gereken detaylar vardı; ama buna zamanları yoktu. Hemşire çantasından Colt 1911 marka silahı ve iki yedek şarjörü çıkardı. "Cipte bunlardan daha çok var," dedi silahı samanların altına saklayarak. "Biraz yol aldıktan sonra, iki kez camı tıklatacağım ve onların dikkatini dağıtarak cipi durdurmama yardım edeceksin."

Aleksandr ilk başta hiçbir şey söylemedi. "Sonra ne olacak?"

"Sonra mı? Cipin üstünde bir kapak var. Oradan çıkarak kaçacağız."

"Cip giderken mi?"

"Evet," diyerek duraksadı. "Ya da benim dediğimi yapıp Berlin'e gideceğiz."

İlk başta sessiz kaldı. "Son planın daha iyi Tanya," dedi. "İlk plan işe yaramaz."

"Bence de. 19.00'da geleceğim. Hazır ol," dedi ve onu selamladı. "Yüzbaşım."

Tatyana, Brestov ve Karoliç ile birlikteyken yemek yer gibi yaptı. Hatta Martin ve Penny arasındaki çekişmeleri dinler gibi yapıp gülümsedi. Nasıl mı? Bilmiyordu. Her şey Aleksandr'ı kurtarmak içindi.

Sürekli saatine bakmak istemiyordu; ama buna engel olamıyordu. Sürekli Martin'in bileğindeki saate bakması, onun dikkatini çekmişti. İzin istedi ve eşyalarını toplamaya gideceğini söyledi. Penny de masadan kalktı ve valizlerini önceden topladığını, gidip on dokuz numaralı kışlayı kontrol edeceğini öne sürdü. Tatyana, orada, Penny'nin vedalaşmak istediği bir adam olduğunu biliyordu. Saat 18.00'di. Tatyana on beş dakika boyunca odasında heyecan içinde oturup Oranienburg ile Berlin arasındaki bölgeyi gösteren haritayı inceledi. Kalp atışlarını kontrol edemiyordu.

18.20'de valizini cipe götürdü ve Aleksandr'a yemek almak için tekrar kumandanın mutfağına döndü. 18.45'te bir bardağa votka ile uyku ilacı koydu. Hemşire çantasını omzuna astı ve yemek tepsisini alarak Karoliç'i bulmaya gitti.

18.55'te Penny, on dokuz numaralı kışladaki yatakların arasında dolaştı ve Nikolay Ospenski'nin ranzasının önünden geçti.

"Hemşire, arkadaşlarınız nerede?" diye seslendi Rusça. "Diğer, şey, ufak tefek hemşire nerede?"

"Söylediklerinin tek kelimesini bile anlayamamam iyi bir şey," dedi Penny İngilizce. Yüzünde bir tebessüm vardı.

Ospenski de yüzünde bir tebessümle kendini tekrar yatağına attı. Penny ona, diğer ufak tefek, siyah saçlı hemşireyi hatırlatmıştı. İçini kemiren bir şey vardı. O hemşire ona neden bu kadar tanıdık geliyordu?

"Teğmen, benimle gelebilir misin?" diyerek gülümsedi Tatyana. "Geç oluyor. Yedi numaralı hücredeki mahkûma yiyecek götürmek istiyorum; ama bunu yalnız yapamam. Böylece ikimiz cipi kumandanın evinin oraya götürebilir ve Bayan Davenport ile Dr. Flanagan'ı alabiliriz."

Karoliç büyük bir memnuniyetle, ağaçlarla çevrili yolda Tatyana'nın yanından yürüdü. Halinden çok memnun görünüyordu.

"Sen çok iyi bir hemşiresin," dedi. "Ama yine de mahkûmları bu kadar fazla umursamamalısın. Bana inan. Bu işini zorlaştırır."

"Farkındayım Teğmen," dedi biraz daha hızlı yürümeye başlayarak.

"İstersen bana İvan diyebilirsin." Öksürdü.

"Şimdilik Teğmen demeye devam edeyim," dedi adımlarını hızlandırarak.

Hapishanenin koridoruna girdiklerinde saat 19.00'du. Her taraf sessizdi. Perdov ayağa kalkarak selam verdi. Tatyana ona göz kırparak votka bardağına baktı. Perdov da göz kırparak karşılık verdi. İlk önce Karoliç içeri girdi. Tatyana başını sallayarak tepsiyi Perdov'a uzattı. Perdov bir bardak votkayı dikip bardağı tekrar tepsiye koydu. Karoliç yedi numaralı hücrenin kapısını açıyordu. "Geliyor musun Hemşire?"

"Evet Teğmen."

Aleksandr yatıyordu.

Karoliç esneyerek samanların üstünde diz çöktü. Aleksandr'ın sırtına bakıyordu ve makineli tüfeğini ona doğrultmuştu.

"Ona hemen yemeğini yedir Hemşire. Artık uyumak istiyorum. Bu iş çok zor. Erken kalkıp geç yatıyoruz. İşler hiç bitmeyecek gibi görünüyor."

"Ne demek istediğini anlıyorum." Tatyana tepsiyi yere koyarak Aleksandr'ı tedavi ediyormuş gibi yaptı. "İyi görünmüyor, öyle değil mi?" dedi. "Sanırım kötü bir hastalığa yakalanıyor."

Karoliç umursamaz bir halde başını salladı. "Ölse daha kötü görünürdü, öyle değil mi?" Bir sigara yaktı.

"Yüzbaşı, ağrı için bir şey ister misin?"

"Evet, teşekkürler," dedi Aleksandr.

"Yemekten önce mi sonra mı?"

"Sonra."

Olduğu yerde doğruldu ve Tatyana yemeğini yedirdi. Hemen yemeğini yedi ve homurdanmaya başladı. "Başım ağrıyor. Şimdi ağrı için bir şey verebilir misin?"

"Sana biraz morfin vereceğim."

Aleksandr tekrar uzandı. Gözlerini açtı ve kırpmadan Tatyana'ya baktı. Elleri önündeydi ve Karoliç'e sırtı dönüktü. Elinde 1911 model silahı tutuyordu.

"Kızıl Ordu için ne zamandan beri çalışıyorsun Teğmen?" diye sordu Tatyana, Karoliç'e. Sonra da ilkyardım çantasını açarak içinden morfin çıkardı.

On iki yıl," dedi. "Sen ne zamandan beri hemşirelik yapıyorsun?"

"Birkaç yıldır," dedi iğneyi hazırlarken. Elleri uyuşmuştu. "New York'ta Alman kamplarında çalıştım." Üç şırınga hazırlaması gerekiyordu; ama henüz birini bile halledememişti.

"Öyle mi? Hiç kaçan oldu mu?"

"Hayır. Ahh aslında bir tane oldu. Doktorlardan birini öldürdü ve feribota binerek kaçtı."

"Ona ne oldu? Yakalandı mı?"

"Evet," dedi Aleksandr ile Karoliç arasından geçip diz çökerek. Üç şırınga da sağ elindeydi. "New Jersey'de altı ay yaşadıktan sonra yakalandı." Gülmeye başladı. Gülüşü yapmacıktı. "New Jersey'e kaçmak istemişti."

"Neden New Jersey? Ayrıca neden o kadar fazla şırınga kullanıyorsun? Bir tane yeterli değil mi?"

"O çok iriyarı bir erkek," dedi. "Fazla doza ihtiyacı var."

"Burada en son ihtiyacımız olacak şey bir morfin bağımlısı. Bunun onu uysallaştıracağına inanıyor musun peki?"

O sırada koridorda, ağır bir şey yere düşmüş gibi bir gümbürtü koptu. Karoliç başını hücre kapısına doğru çevirdi ve hemen makineli tüfeğini eline aldı.

"Şimdi!" dedi Aleksandr.

Tatyana hemen Karoliç'in makineli tüfeğini itti ve üç morfin iğnesini bacağına batırdı. Karoliç ağzını açtı; Tatyana'ya başıyla vurdu ve düşen makineli tüfeğine uzanmaya çalıştı. Aleksandr, Tatyana'yı kenara çekti. Sonra da makineli tüfekle, Karoliç'in başına sert bir şekilde vurdu. Karoliç'in başı karpuz gibi çatladı. Bütün bunlar dört saniye içinde olup bitmişti.

"Ben sana uysallığı göstereceğim," dedi Aleksandr, Karoliç'i tekmeleyerek.

"Her tarafı kan olmadan hemen kıyafetlerini çıkar Şura."

Karoliç'in başından kanlar süzülüyordu.

Aleksandr hemen Karoliç'in üstündeki teğmen üniformasını çıkardı ve üstüne geçirdi. Tatyana titreyerek kapıdan çıktı. Perdov sandalyeden yere düşmüştü ve bilinçsiz bir halde yatıyordu.

Aleksandr kana bulanan beyaz tişörtünü ve kahverengi pantolonunu Karoliç'in üzerine fırlatıp el ve ayak bileklerini kelepçeledi. Sonra teğmenin botlarını, şapkasını ve tüfeğini alarak üzerinde onun üniformasıyla koridora çıktı. "Bedeni tam bana uygun," dedi Tatyana'ya. Lanet herif sadece benden biraz daha kısa ve şişman.

Perdov'un yanına giderek onu kaldırdı ve tekrar sandalyesine oturttu. Perdov sürekli düşüyordu. En sonunda onu dik bir şekilde oturttular.

"Yirmi dakika sürmedi,' dedi Aleksandr.

"Biliyorum. Ona biraz daha fazla doz verdim."

"İyi. Karoliç'e ne kadar morfin verdin?" diye sordu Aleksandr.

"Bir buçuk tane. Ama onu asıl sakinleştirecek başındaki yara olacak"

Aleksandr tüfeği omzuna astı. Silah da elinde duruyordu. "Cip nerede?"

"Kapıdan çıkınca elli adım ileride. Cipe bindikten sonra kapıdaki nöbetçilere bakarak selam ver. O buradan geçerken hep aynı şeyi yapıyordu. Kapıyı kendi anahtarıyla açıyordu. Ancak solak. Sen de..."

Aleksandr sağ elindeki anahtarları sol eline geçirdi. "Pekâlâ. Benim için daha iyi. Sağ elimle ateş ederim. Hazır mısın? Senin önünden mi arkandan mı yürüyordu?"

"Yanımdan yürüyordu. Benim için kapıyı da açmıyordu. Sadece nöbetçileri selamlayıp cipe biniyordu."

"Cipi kim kullanıyordu?"

"Ben."

Tatyana kapıyı açmadan önce silah tutan elini ona dayadı. "Dinle," dedi alçak bir sesle. "Cipe mümkün olduğunca çabuk bin ve hemen kontağı çalıştır. Eğer yolunda gitmeyen bir şey olursa,

gardiyanları vuracağım. Ama senin bu arada cipi sürmeye hazır olman lazım."

Tatyana başını salladı.

"Ve Tanya..."

"Efendim?"

"İçinden geldiği gibi davrandığını biliyorum; ama yetkinin bir kişide -bende- olması gerekiyor. İkimiz de yetkiyi elimizde tutmaya çalışırsak ölürüz. Anlıyor musun?"

"Anlıyorum. Yetki sende."

Aleksandr kapıyı açtı. Dışarıya çıktılar. Karanlık ve serindi. Aleksandr aydınlatılan bahçede uzun adımlarla ilerledi. Tatyana ona zor yetişiyordu. Nöbetçiler ona bakarken, Aleksandr kapıya gitti; "Çalışmak sizi özgürlüğe kavuşturur," dedi; kilidi açtı ve kapıyı iterek cipe geri döndü. Tatyana kontağı çalıştırmıştı bile. Aleksandr cip harekete geçerken içine atladı.

Nöbetçilere baktı; gülümsedi ve selam verdi. Onlar da selam verdiler.

Tatyana onu Sachsenhausen'den çıkarıp ağaçlarla çevrili yoldan geçirdi ve kumandanın evine götürdü. Kapıyla kumandanın evinin arasında cipi durdurdular. Cipten inip arka kapıya gittiler. Tatyana cipin arka kapısını açtı ve içeri girdi. Bir anda yanındaki Aleksandr'a baktı ve buraya sığıp sığamayacağını merak etti. Onun ne kadar uzun boylu olduğunu unutmuştu.

Aleksandr da bunu merak etmiş olmalı ki, dar bölmeye bakarak "Aylardır hiçbir şey yememekle iyi yapmışım," dedi.

"Evet," dedi silahlarla dolu çantayı çıkararak. "Hemen içeri gir. Birazdan yola çıkınca kapıyı tıklatacağım ve sen harekete geçeceksin."

"Tanya, unutmadım. Tekrarlamana gerek yok. İki çantan bunlar mı?"

Başını salladı. "Bir de orada sırt çantam var."

"Silah, cephanelik, bıçak ve ipler tamam mı?"

"Evet."

"Fener var mı?"

"Bölmenin alt kısmında."

Aleksandr feneri aldı.

"İçeriye gir."

Aleksandr etrafına bakındı ve Tatyana kapıyı kapattı. "Beni duyuyor musun?"

"Evet," dedi boğuk bir sesle. Kapıyı açtı. "Ama kapıya hızlı vur ki, cipin gürültüsünde duyabileyim. Saat kaç?"

"19.40."

"Onları mümkün olduğunca çabuk cipe bindir ve yola koyul."

"Hemen şimdi gidiyorum."

Tatyana cipe binmeden önce yolun kenarına gitti ve kustu.

"Neden bu kadar acele ettiğini anlamıyorum," dedi Penny. "Yorgunum ve biraz şarap içtim. Neden şimdi uyuyup, yola yarın çıkmıyoruz?"

"Çünkü yarın buraya geri dönmemiz gerekiyor," dedi Tatyana onu cipe doğru çekiştirerek. "Dr. Flanagan, geliyor musun?"

"Evet geliyorum. Sadece bir şey unutmadığıma emin olmak istiyorum."

"Unutsanız bile yarın nasıl olsa geri döneceğiz."

"Doğru. Kumandana veda etmemiz gerekiyor mu?"

"Bunun gerekli olduğunu sanmıyorum," dedi Tatyana elinden geldiğince sakin bir şekilde. Çığlık atmak istiyordu. "Onunla zaten vedalaştık. Ayrıca yarın burada olacağız."

Dışarıya çıktılar ve çantalarını cipin arkasına koydular.

"Senin çantaların nerede?" diye sordu Penny.

Tatyana gösterdi.

"Çok fazla çantan var," dedi Martin. "Gittikçe fazlalaşıyor gibi."

"Böyle bir seyahatte nelere ihtiyaç duyacağını asla bilemezsin. Cipi benim kullanmamı ister misin? Aklım başımda. Hiç şarap içmedim."

"Neden olmasın?" dedi Martin. "Ama karanlıkta yolu bulabilecek misin?"

"İşimizi kolaylaştırmak için daha önceden haritayı inceledim. Oranienburg'a gidecek ve sonra sola döneceğiz."

"Sanırım öyle," diyerek gözlerini kapadı Martin. "Haydi gidelim."

Tatyana kumandanın evinin önünden ayrıldı ve karanlıkta hızla ilerlemeye başladı. Yedi numaralı özel kamptan bir an önce uzaklaşmak istiyordu.

Nikolay Ospenski 19.55'te gözlerini açtı ve bir çığlık attı. Yataktan fırladı ve bir deli gibi ellerini sallayarak koşup nöbetçilerin yanına gitti.

"Kumandanı görmem gerekiyor!" diye bağırdı. "Onu hemen şimdi görmeliyim! Bu çok acil bir durum. İnanın bana, çok acil!"

"Sakin ol," dedi nöbetçi onu hafifçe iterek. "Bir anda bu kadar acil olan ne?"

"Mahkûmlarınızdan biri kaçmak üzere! Kumandan Brestov'a, Yüzbaşı Aleksandr Belov'un kaçmak üzere olduğunu söyleyin!"

"Sen neden bahsediyorsun? Belov mu? Trenler gelene kadar kelepçeli bir halde hücrede tutulan adam mı?"

"Kızıl Ordu hemşirelerinden biri Amerikalı değil; onun Rus karısı. Onun kaçmasına yardımcı olmak üzere!"

Tatyana üç dakika boyunca cipi sürdü. Zaman ve mesafe hiç ilerlemiyor gibiydi. Yeterince hızlı gidemiyor ve harekete geçecekleri noktaya ulaşamıyordu. Oranienburg'da bir kontrol noktası olup olmadığını hatırlamıyordu ve bu riski alıp almama konusunda kararsızdı. Özel kamp kontrol noktasıyla bağlantıya geçebilir miydi? Telefon var mıydı? Hücreye birisi gittiyse ne olacaktı? Karoliç kendine gelip çığlık atmaya başladıysa ne yapacaklardı? Perdov sandalyeden düşüp bunun etkisiyle kendine geldiyse ne olacaktı?

"Tanya, seninle konuşuyoruz. Bizi duyuyor musun?" dedi Martin.

"Hayır. Kusura bakma. Ne dedin?"

Oranienburg'a ulaştılar ve kaldırımlı yolda sola döndüler. Küçük kasabanın ışıklarını arkada bırakır bırakmaz, Tatyana arkadaki bölmeyi iki kez tıklattı. Penny ve Martin konuştuğu için bunu fark etmedi.

Ospenski 20.15'te Brestov'un karşısına çıkarıldı.

"Bütün bunlar ne demek oluyor?" dedi Brestov gülümseyerek. "Kimin kaçtığını söyledin?"

"Aleksandr Belov efendim. Kızıl Haç hemşiresi onun karısı."

"Hangi Kızıl Haç hemşiresi?"

"Siyah saçlı olan."

"İkisinin de saçları siyahtı."

Ospenski dişlerini sıkarak, "Ufak tefek olanı," dedi.

"İkisi de ufak tefekti."

"Zayıf olan! O Tatyana Metanova adında Rus bir hemşire. Birkaç yıl önce Sovyetler Birliğinden kaçtı."

"Onun için geri geldiğini mi söylüyorsun?"

"Evet."

"Burada olduğunu nereden biliyordu peki?"

"Bunu bilmiyorum efendim; ama..."

Brestov gülerek omuz silkti. "Karoliç nerede?" dedi kapıda duran nöbetçiye. "Onu buraya çağırır mısın?"

"Onu hiç görmedim efendim."

"O halde bul."

"Neden hemşire ile konuşmuyorsunuz?" dedi Ospenski. "Onun karısı. Neden onu çağırmıyorsunuz?"

"Bunu yarın yapmam gerekiyor."

"Yarın çok geç olacak!" diye haykırdı Ospenski.

"Bu gece görüşmem imkânsız. Gittiler."

Ospenski nefesini tuttu. "Nereye gittiler?"

"Berlin'e. Malzemeleri bitti. Yarın dönecekler. O zaman konuşurum."

Ospenski bir adım geri çekildi. "Efendim, yarın geri dönmeyecek."

"Elbette dönecek."

"İddiaya girmeyi sevmeyen biri olsam da, Aleksandr Belov'un o hücrede olmadığına dair her iddiasına girerim."

"Neden bahsettiğini anlamıyorum," dedi Brestov başını kaşıyarak. "Belov hücrede. Karoliç'i bekleyeceğiz ve sonra gidip oraya bakacağız."

"Yoldaki ilk kontrol noktasını arayın," dedi Ospenski. "En azından Belov'un burada olup olmadığını görene kadar cipi durdurmalarını söyleyin."

"Teğmenim buraya gelene kadar hiçbir şey yapmayacağım." Brestov ayağa kalkmaya çalışırken masanın üzerinde duran kâğıtlara çarptı. "Ayrıca o hemşireyi sevdim. Senin dediğin şeyi yaptığını sanmıyorum."

"Mahkûmunuzun burada olup olmadığını kontrol edin yeter," dedi Ospenski. "Haklı çıkarsam, belki kumandan bana küçük bir iyilik

yapar ve benim lehime Moskova ile konuşur. Yarın gemiyle buradan götürüleceğim. Belki cezam hafifletilebilir." Hafifçe gülümsedi.

"Dereyi görmeden paçalan sıvama."

Karoliç'i beklediler.

Cipin kapısı sert bir şekilde çarptı ve yere bir şey düşmüş gibi bir gümbürtü duyuldu. Biri koşuyor gibiydi.

"Bu neydi?" diye bağırdı Penny. "Tanya, arkaya bir köpek mi sakladın yoksa?"

Cipi durdurdular ve boş yolda hemen cipin arkasına koştular. Cipin arka kapısı açıktı. Sessizce birbirlerine baktılar.

"Burada neler oluyor?" diye sordu Penny.

"Sanırım kapıyı kilitlemeyi unutmuşum," dedi Tatyana. Cipin içine baktı. Sırt çantası yoktu.

"Tamam da koşan şey neydi?"

"Hiçbir şey."

"Peki o ses nereden çıktı?"

Arkasına baktı. Yirmi metre geride, yerde bir şey vardı. Yanına koştu.

Bu sırt çantasıydı.

"Sırt çantan mı düştü?"

"Yolda çukura girmiş olmalıyız. Baksanıza, her şey yerli yerinde."

"Pekâlâ, haydi cipe binelim," dedi Martin. "Burada beklemenin bir anlamı yok."

"Haklısın," dedi Tatyana. Sonra yolun kenarına giderek kusuyormuş gibi yaptı. Ona ağzını temizlemesi için bir matara su verdiler ve yanında beklediler. "Özür dilerim. Kendimi sandığım kadar iyi hissetmiyorum. Martin, yolun geri kalan kısmında cipi sen kullanabilir misin? Ben de arkada uzanayım."

"Elbette."

Cipe binmesine yardım ettiler. Martin kapıyı kapatmadan önce Tatyana duygu dolu bir ifadeyle yüzlerine baktı. "İkinize de her şey için teşekkür ederim."

"Sorun değil," dedi Penny.

Martin büyük bir dikkatle kapıyı iyice kilitledi. Martin direksiyona geçmeden önce, Tatyana çöp bölümünün kapağını açtı. Aleksandr ona bakıyordu. Cip harekete geçti.

Martin cipi dikkatli bir şekilde -saatte otuz kilometre- kullanıyordu. Tatyana onun, karanlıkta, yabancı topraklarda ilerlemekten huzursuz olduğunu biliyordu.

Tatyana önden gelen boğuk konuşma seslerini duyuyordu. Aleksandr bölmeden çıktı ve Karoliç'in makineli tüfeğini eline aldı.

"Sırt çantanı yolda bırakmalıydın," diye fısıldadı. "Şimdi fırlatmamız gerekecek ve onu bulmamız daha zor olacak."

"Buluruz."

"Orada bırakmalıydık."

"Her şeyimiz onun içinde. Bunu da almamız gerekiyor." Daha küçük olan bez çantayı gösterdi.

"Hayır. Bir çantayla idare etmek zorundayız."

"Bu çantada silahlar, el bombaları ve şarjörler var."

"Yaa!"

Parmaklarının ucunda yükseldi ve tavandaki kapağa uzandı.

"İlk önce ben çıkayım," dedi. "Sen bana eşyaları verirsin. Onları yere atarım ve sonra seni çekerim."

Sırt çantasını, hemşire çantasını ve silahları yere attıktan sonra, Tatyana'yı cipin üstüne çekti. Buradan yere atlayacaklardı. Bayır dipsiz bir kuyuya benziyordu; ama yetmiş dakika içinde Fransız bölgesine geçebileceklerdi.

Rüzgâr saçlarının arasında uğulduyordu ve Aleksandr'ı zor duyuyordu. "Atlamamız gerekiyor Tanya. Mümkün olduğunca fazla zıplayıp çimlere atla. İlk önce ben gidiyorum."

Aleksandr nefes almadan, düşünmeden ve arkasına bakmadan atladı. Sırtında silah çantası vardı. Bayıra düştüğünde, Tatyana onu göremedi.

O da nefesini tutarak diz çöktü ve atladı. Sert bir şekilde yere çakıldı. Çimlerin arasında yuvarlandıktan sonra durdu. Yer sert değildi; ama çamurluydu. Yola bakınca cipin durmadığını gördü. Yola devam ediyorlardı. İçini bir acı kapladı. Ne yaptıklarını düşünecek zamanı bile olmamıştı. Geriye doğru koşmaya başladı ve "Aleksandr!" diye seslendi.

Saat 20.30'du ve Karoliç ortalarda yoktu. Bunu, ne haberi getiren nöbetçi ne de Brestov umursadı. Brestov, Ospenski'nin kışlasına geri götürülmesini istedi. "Bu meseleyle yarın sabah ilgileneceğiz Ospenski."

"Belov'un hücresine bakamaz mıydınız kumandanım? Sadece emin olmak için. Bu iki dakikanızı alır. Beni kışlaya götürürken hapishaneye bakabiliriz."

Brestov omuz silkti. "Eğer çok istiyorsan git hapishaneye bak."

Ospenski ve nöbetçi kapıya doğru yürüdüler.

Ospenski nöbetçileri göstererek, "Karoliç'i görmüşler mi?" diye sordu.

"Evet. Kırk beş dakika önce hemşire ile birlikte cipe binerek kumandanın evine gitmiş."

"Ama kumandanın evinde değil."

"Bunun hiçbir anlamı yok."

Nöbetçi hapishanenin kapısı açtı ve hücrelerin olduğu koridora girdi. Perdov bilinçsiz bir halde yerde yatıyordu ve votka kokuyordu.

"Harika," diye mırıldandı nöbetçi. "Sen ne lanet olası bir gardiyansın Perdov." Anahtarı elinden aldı ve yedi numaralı hücreyi açtı.

Ospenski ve nöbetçi kapının eşiğinde durdu. Elleri ayakları zincirli olan adamın üstünde kanlı beyaz bir tişört vardı. Başı arkaya eğikti ve hareket etmiyordu.

"Pekâlâ," dedi nöbetçi. "Tatmin oldun mu?"

Ospenski mahkûmun yanına gitti ve yüzüne baktı. Sonra nöbetçiye dönerek, "Ben tatmin oldum," dedi. "Gel de kendin bak."

Nöbetçi merdivenlerden indi. Şaşkın bir halde gözleri açık olan İvan Karoliç'e baktı.

"Tanya!" diye bağırdığını duydu.

"Neredesin?"

"Buradayım. Gel."

Bayır aşağı koşarak yanına gitti. Ağaçların arasında onu bekliyordu. Silahları ve Tatyana'nın sırt çantalarını bulmuştu bile. Elinde hemşire çantasını tutuyordu. Tatyana ona daha fazla yaklaşmak istedi; ama elinde çok fazla çanta vardı.

"Cephaneliklerin olduğu küçük çantayla hemşire çantanı sen taşıyabilir misin?" diye sordu Aleksandr. "Diğer cephanelikleri, silahları ve büyük çantayı ben taşıyacağım. Bu çantaya taş mı koydun?"

"Yemek var. Bekle. Sana kıyafet getirdim. Onları giyersen çanta biraz hafifler."

"İlk önce yıkanıp sonra kıyafet değiştireceğim," dedi Aleksandr feneri yola tutarak.

"Bu ne nehri?" diye sordu Aleksandr.

"Havel."

"Ne kadar güneye uzanıyor?"

"Berlin'e kadar."

"Çok kötü." Kıyafetlerini çıkardı. "O lanet herifin kıyafetlerini çıkarmaktan mutluluk duyacağım. Sabunun var mı? Bir yerine bir şey oldu mu?"

"Hayır," dedi ve ona sabun uzattı.

Çırılçıplak bir halde suya doğru yürüdü. Tatyana kıyıda durarak feneri ona doğrulttu.

"Feneri kapat," dedi Alexander. "Karanlıkta ışık kilometrelerce uzaktan fark edilir."

Onu izlemek istiyordu; ama feneri kapattı ve bunun yerine suda çıkardığı sesleri dinledi.

Nehirdeki siyah siluetine bakıyordu. Aleksandr da ona ve yola dönüktü. Bir anda hareket etmeyi kesti. Tatyana sadece nefesini duyabiliyordu.

"Tatyana," dedi.

Bir şey söylemesine gerek yoktu. Tatyana arkasına dönünce ne göreceğini biliyordu. Işıklar ve motor sesi yaklaşıyordu. Adamların ve havlayan köpeklerin sesi duyuluyordu.

"Bu kadar çabuk nasıl bulmuş olabilirler?" diye fısıldadı Tatyana.

Hemen ona kıyafetlerini uzattı ve Aleksandr giyindi. Karoliç'in botlarını giydi; çünkü ayağına giyeceği başka bir şey yoktu. ("Her şeyi düşünemem," dedi Tatyana.)

"Kokumuzu kaybettirmeliyiz. Av köpekleri bizi bulacaktır. Sovyetler Hitler'in makineli tüfeklerinin kokusunu da hemen alır."

"Ama bizim yanımızdan geçip gittiler."

"Evet. Sence nereye gidiyorlar?" diye sordu Aleksandr.

"Kamyona."

"Biz o kamyonda mıyız?"

"Ama nereye gidebiliriz?" diye sordu Tatyana. "Nehirle yol arasında sıkışıp kaldık. Bizim kokumuzu kesin alırlar."

"Evet, köpekler bizi bulur. Hava rüzgârlı."

"Nehri geçip batıya doğru ilerleyelim."

"En yakın köprü nerede?"

"Köprüyü unut," dedi Tatyana. "On beş kilometre kadar uzakta olmalı. Buradan geçelim. Yüzerek karşıya çıkalım ve batıya doğru giderek Berlin'den uzaklaşalım. Güneye gitmeden doğuya dönelim ve İngiltere'ye girelim."

"Amerika ne tarafta?"

"Güneyde. Ama şehirdeki dört bölgenin sınırları açık. Bu yüzden Sovyet topraklarını ne kadar erken terk edersek o kadar iyi."

"Öyle mi düşünüyorsun?" dedi Aleksandr. "Nehir çok derin değil. Yaklaşık iki metre gibi görünüyor."

Tatyana atlet ve iç çamaşırlarıyla kalmıştı bile. "Bu iyi. Diğer tarafa yüzeceğiz. Haydi."

"Yüzemeyiz," dedi Aleksandr. "Eğer silahlarımız ıslanırsa, kuruyana kadar bize hiçbir faydaları olmaz." Bir süre birbirlerine bakarak beklediler. "Sırtıma bin," dedi Aleksandr ve az önce giydiği kıyafetleri hemen çıkardı. "Ben karşıya yüzeceğim ve sen silahları sırtında taşıyacaksın."

Tatyana, Aleksandr'ın sırtına bindi. Çıplak sırtını teninde hissetmek içinde tanıdık bir sızı -geçici değil kalıcı bir kaybetme hissi- yarattı ve kendine engel olamayarak inildedi. Aleksandr bunu yanlış anlayarak "Hey," diye seslendi ve Tatyana düşmemek için kendini toparlayarak çantasının sapını sıkıca tuttu.

Aleksandr sırtında Tatyana ile yüzmeye başladı. Nehir, Kama nehrinin yarısı kadardı. Aleksandr bunu fark etmiş miydi? Tatyana bundan emin değildi; ama zorlandığının farkındaydı. Aleksandr'ın dibe battığını hissedebiliyordu. Suyun üstünde durmayı başarabiliyordu; ama konuşamıyordu. Bütün duyduğu nefes alıp

verişiydi. Nehrin diğer tarafına ulaştıklarında Aleksandr bir dakika boyunca yerde yattı ve hızlı hızlı nefes alıp verdi. Tatyana da sırtındaki çantaları çıkararak yanına oturdu. "Harika bir iş başardın," dedi. "Bu senin için zor oldu mu?"

"Zor değildi; sadece..." Ayağa fırladı. "Altı ay hücrede kalınca böyle oluyorsun."

"Pekâlâ. Haydi dinlenelim." Bacağına dokunarak gözlerine baktı.

"Havlumuz var mı? Acele et."

Küçük bir havlusu vardı. "Tanya," dedi hemen kurulanarak. "Ayrıntıları hiç düşünmüyorsun. On kilometre sonra cipi durdurduklarında ve arkadaşların cipin arkasını açıp senin olmadığını gördüğünde ne olacak? Herkesin hiçbir şey olmamış gibi davranacağını mı düşünüyorsun? Hazırlıksız olan ve saklayacak bir şeyleri olmadığını düşünen arkadaşların 'Onu yolda gördük,' diyecekler. Sonra nöbetçileri biraz önce yüzdüğümüz yere getirecekler. Kırk saniye içinde zırhlı bir araç buraya ulaşacak. On adam, iki köpek, on makineli tüfek ve on silah. Şimdi gidebilir miyiz? Onlarla aramızdaki mesafeyi mümkün olduğunca açalım. Pusula ve haritamız var mı?"

"Sence Sovyet yetkililerle sorun yaşarlar mı?"

Aleksandr bir süre sessiz kaldı. "Sanmıyorum," dedi en sonunda. Karanlık işlerini açığa çıkarmayı sevmezler. Elbette onları sorguya çekerler; ama Amerika ile bağlantıya geçmezler. Haydi gidelim."

Ellerinden geldiğince kurulandılar; kıyafetlerini giydiler ve ommana doğru koştular.

Yavaş yavaş karanlık ormanlarda yürüdüler ve Tatyana onlarca kilometre gitmişler gibi hissetti. Aleksandr bıçakla önden gidiyor ve yolu açıyordu. Tatyana da arkasından ilerliyordu. Otların olmadığı yerlerde koşuyorlardı. Çoğu zaman kalın otların arasından geçmek zor oluyordu. Aleksandr önlerini görmek için feneri yakmak zorunda kalıyordu. Sık sık durup ses gelip gelmediğini kontrol ediyor ve

yürümeyi sürdürüyordu. Tatyana'nın bacakları onu taşımıyordu. Aleksandr yavaşlayarak, "Yorgun musun?" diye sordu.

"Biraz. Durabilir miyiz?"

Aleksandr haritaya bakmak için durdu. "İyi bir yerde bulunuyoruz. Tahmin edeceklerinden daha batıdayız. Çok iyi ilerledik."

"Bu durumda Berlin'e yakın değiliz."

"Hayır, pek sayılmaz. Onlardan oldukça uzaklaştık ve bu şimdilik gayet iyi." Haritayı kapattı. "Çadırın yok mu?"

"Su geçirmeyen bir çadır bezim var. Ondan çadır yapabiliriz." Bir an duraksadı. "Bir ahır bulsam daha iyi olacak. Yerler çok ıslak."

"Pekâlâ. Bir ahır bulalım o zaman. Daha sıcak ve kuru olur. Ormanın diğer tarafında çiftlikler vardır."

"Bu durumda biraz daha mı yürümemiz gerekiyor?"

Aleksandr onu kaldırıp sıkıca sarıldı. "Evet," dedi. "Önümüzde biraz daha yolumuz var."

Yavaşça ormanda ilerlediler.

"Aleksandr gece yarısı oldu. Sence batıya doğru toplam kaç kilometre kat ettik?"

"Üç kilometre. Çiftliklere bir kilometre kaldı."

Sürekli çatırtı seslerinin duyulduğu ormanda korktuğunu ona söylemek istemiyordu. Aleksandr büyük ihtimalle, küçükken ormanda kayboluşuyla ilgili hikâyeyi hatırlamıyordu. Yaralı ve ölümle savaşıyor olduğundan, ormanda kaybolmanın yaşadığı en kötü olay olduğunu anlattığını unutmuştu.

Bir araziye geldiler. Hava daha netti. Tatyana diğer taraftaki ahırı görebiliyordu.

"Haydi karşıya geçelim," dedi Tatyana.

Aleksandr onu arka taraftan dolaştırdı. Artık arazilere pek güvenmediğini söyledi.

Ahır, çiftlikten yüz adım kadar ilerideydi. Aleksandr kapıyı açarak onu içeri soktu. At şaşkınlık içinde şaha kalktı. İçeri sıcaktı; saman, gübre ve inek sütü kokuyordu. Bunlar Tatyana'ya aşina kokulardı; Luga gibi. Tekrar bir acı hissetti. Amerika'da unuttuğu her şey şimdi su yüzüne çıkıyordu.

Aleksandr ineklerin yanındaki samanlıklara bir merdiven dayadı ve Tatyana'yı bunların üstüne çıkardı.

Tatyana samanların üstünde bir su matarası buldu ve biraz içtikten sonra Aleksandr'a uzattı. Aleksandr suyu içtikten sonra, "Orada başka bir şey var mı?" diye sordu.

Gülümseyerek samanları karıştırdı ve bir paket Marlboro buldu.

"Amerikan sigarası," dedi neşe içinde. Tek kelime etmeden üç sigara içti. Tatyana da samanların üzerine uzanarak onu izledi. Gözleri kapanıyordu.

Gözlerini açtığında Aleksandr'ın, yüzünde duygu dolu bir ifadeyle onu izlediğini gördü. Elleri ve dizleri üzerinde emekleyerek yanına gitti ve başını kollarının arasına gömdü. Aleksandr'ın fısıldayışını duydu, "Şişşştt!"

Konuşamadılar. Aleksandr'ın kollarında olmak, kokusunu duymak, nefes alıp verişini dinlemek, sesini duymak...

Şişşştt diye fısıldamaya devam ediyor ve saçındaki tokaları çıkararak siyah saçlarının omuzlarına dökülmesini sağlıyordu.

Elleri saçlarının arasındaydı ve gözleri kapalıydı. Belki de saçlarının siyah değil; sarı olduğunu hayal ediyordu.

Aleksandr'ın ona dokunuşu, kör birininkine benziyordu. Aşk ve tutku tam olarak su yüzüne çıkmıyordu. Sarılışında acı, rahatlama ve korku vardı.

Tatyana, Aleksandr konuşmak istediğinden emindi; ama bunu yapamıyordu. Samanların üstünde bacakları açık bir halde oturdu. Tatyana ise önünde diz çöktü ve kendini onun kollarına bıraktı.

Aleksandr her birkaç saniyede bir irkiliyor ve "Şişşşt!" diye fısıldıyordu.

Tatyana için değil; kendi için.

Aleksandr ona sarılarak samanların üstüne yatırdı. Titreyen bacakları üstündeydi. Tatyana güçlükle nefes alıyordu ve vücudu titriyordu.

Ne yapacaklarını bilemediler. Soyunmalı mıydılar? Giyinik mi kalmalıydılar? Hareket edemedi. Zaten bunu yapmak da istemiyordu. Aleksandr'ın dudakları Tatyana'nın boynundaydı. Üniformasının düğmelerini açtı ve göğüslerini öpmeye başladı. Tatyana adını fısıldamak ve inlemek istedi. Gözlerinden yaşlar süzüldü.

Aleksandr üstünden kalktı. İçine çok fazla girmedi. Tatyana inildemeye devam etti ve ellerini Aleksandr'dan çekmedi. Tatyana, Aleksandr'ın iniltilerinden çivilerle çakıldığı çarmıhtan çıkarılmış gibi rahatladığını hissetti.

Onu tutuşu o kadar sertti ki, Tatyana kendini kaybetti.

Tanrım, Şura, lütfen... diye mırıldandı.

Ama bu başka türlü olamazdı.

Tatyana bağırmaya başlayınca ve çığlıklar ahırdan çıkıp gökyüzüne ulaşınca Aleksandr onu serbest bıraktı.

Kıpırdamadan üstünde durdu. Vücudu titriyordu. Ona yaklaşamıyordu. Tatyana onu kendine çekti.. .Ve sonra...

Şişşttt.

Bu Aleksandr değil; Tatyana'ydı.

İkisi de uykuya daldı.

Hâlâ konuşmamışlardı.

Tatyana uyandığında, Aleksandr'ın yine içinde olduğunu hissetti.

Gece yeterince uzun değildi.

Çadır bezini samanların üzerine yaydı. Aleksandr, Tatyana'nın kıyafetlerini çıkardı. Tatyana karanlığın içinde çığlıklar attı.

Ara ara rahatlayarak nefes almak için durdu ve sonra Aleksandr'ın elleri arasında tekrar yanmaya başladı. *Ahh Şura...* diye bağırmaya devam etti.

Kısa soluklanmalar sırasında bacaklarını ona dolamış bir halde yatmaya devam etti ve Tatyana'nın ağlayışını dinledi.

"Tanya, karısıyla her ilişkiye girdiğinde, karısının ağladığını gören bir adam sence ne düşünür?" diye sordu.

"Karısının bütün ailesi, bütün hayatı olduğunu düşünür," dedi Tatyana ağlayarak.

"Ben de aynı şeyleri hissediyorum," dedi. "Ama ağlamıyorum." Tatyana yüzünü göremedi. Göğüslerinin arasında gömülüydü.

Gece bitti.

Alacakaranlıktı; gökyüzü önce maviye, sonra da lavanta rengine döndü. Kısa bir süre içinde de pembeye dönüştü.

Gece yeterince uzun değildi.

Mathew Sayers'in ofisi, Lisiy Nos, Finlandiya tarlaları ve Stockholm için yeterli değildi.

Morozovo'daki ceza hücresi, Slonko'ya verilen on gram morfin ve Nikolay Ospenski ile Avrupa'ya geçmek için yeterli değildi.

Vistula nehri için yeterince uzun değildi.

Kutsal Haç'ın ormanları ve dağları için hiçbir şey yeterince uzun değildi.

"Bana tek kelime daha etme." Tatyana'nın ses tonu bitkindi. "Duyacak gücüm yok."

"Benim de söyleyecek gücüm yok."

Tatyana, Paşa hakkında anlattıklarını duyunca konuşamadı ve Aleksandr'ın yüzüne bakamadı. Bacaklarını göğsüne çekerek öylece oturdu. Aleksandr, "Üzgünüm Tanya! Üzgünüm!" diye fısıldıyordu.

Tatyana güçlükle nefes alıyordu.

"1944'te, onu bulmadan önce neredeyse ölüyordum," dedi Aleksandr. "Ceza taburumu Polonya'daki o nehirden geçirirken, içimde kopan fırtınayı tahmin bile edemezsin."

Omzunu öptü.

Tatyana bir zamanlar erkek kardeşiyle yaşadığı yerlere geri dönebilmek için can atıyordu. Aleksandr'ın ise onu bırakmaya hiç niyeti yoktu.

Tatyana dirseklerinin üzerinde durup vücudundaki yaralarla oynarken, Aleksandr kestiriyordu. Tatyana onu uyandırmak istemiyordu; ama dokunmadan da duramıyordu. Vücudundaki yaralara bir türlü anlam veremiyordu. Bu kadar zayıf olan bedeni bu yaraları alıp hâlâ hayatta kalmayı nasıl başarmıştı?

Ellerini bacaklarında gezdirip sonra tekrar kollarını okşamaya başladı. Uyurken onu izliyor ve bir yandan da vücudunu okşuyordu.

Sonsuzlukta bir an. Birbirimiz hakkındaki gerçekleri öğrenmeden önce. Bu sıradan an bizi hayatın içinde sürüklüyor. Geleceğimiz, o dipsiz kuyunun başında duruyor. Sonsuza kadar seveceğimizi bilmeden önce. Daşa, annem ve Leningrad ölmeden önce. Luga'dan ve Lazarevo'dan önce. Aşkınla mucizeler gerçekleştirmeden ve bedeninle bizi hayata döndürmeden önce. Bütün bunlardan önce seninle Yaz Bahçesinde yürüyorduk; çıplak kolum sana değiyordu; konuştuğun zaman yüzüne bakmak için bir bahane buluyordum. Gülen gözlerine ve ağzının kıvrımına bakıyordum. Ağzının tenime değişinin nasıl bir şey olacağını hayal ediyordum. Leningrad'ı Beyaz Gecelerinde, Yaz Bahçesinde sana âşık olmak, bütün hayatımı yönlendiren an.

Aleksandr uyanınca karşısında onu gördü. "Ne yapıyorsun?" diye fısıldadı.

"Seni izliyorum," dedi.

Gözlerini kapayarak ona uzandı ve içine girdi. Sonra tekrar uyudu.

Ertesi sabah gün ağarırken çiftçi inekleri sağmak için ahıra geldi. Samanların üzerinde sessizce yattılar ve onu dinlediler. Adam çıktıktan sonra Tatyana giyindi ve merdivenden aşağıya inerek, ilaç hazırlamak için aldığı kaba biraz süt sağdı. Aleksandr iki elinde silahla yanına geldi.

Sütten kana kana içtiler.

"Tanrım, her zamankinden daha zayıfsın," dedi Tatyana. "Biraz daha süt iç. Hepsini sen al."

Aleksandr sütü içti. "Sen de her zamankinden daha dolgunsun." Tezgâhın üstünde ona doğru eğildi. "Göğüslerin daha büyük."

"Annelikten sanırım," diye mırıldandı onu öperek.

"Haydi yukarı çıkalım," dedi ellerini üstünden çekmeden.

Kalktılar. Kıyafetlerini çıkarma fırsatı bulmadan önce dışarıdan gelen motor sesini duydular. Saat 7.00'ydi. Aleksandr küçük pencereden baktı. Dışarıda askeri bir araç vardı ve dört Kızıl Ordu subayı çiftçiyle konuşuyordu.

Tatyana'ya baktı.

"Kim gelmiş?" diye fısıldadı.

"Tanya, duvara yaslan; ama çok uzakta durma. P-38 marka silahı eline al."

"Dışarıda kim var?"

"Bizi arıyorlar."

Emekleyerek pencereye yaklaştı. "Aman Tanrım, dört kişiler! Ne yapacağız? Kapana sıkıştık!"

"Şişşt. Belki giderler." Aleksandr makineli tüfeği ve üç silahı hazırladı. Tatyana pencerenin köşesinden onları izledi. Çiftçi ellerini açıyor ve omuz silkiyordu. Askerler yanına yaklaşıyor; evi, arazileri ve en sonunda da ahırı gösteriyordu. Çiftçi önlerinden çekilerek ahırı işaret etti.

"Tabanca iki hareketli mi, tek hareketli mi?"

"Ne?"

"Boş ver."

"Sanırım çift hareketli. Bundan emin gibiyim," dedi hatırlamaya çalışarak. "Kendi kendine kurulup kurulmadığını soruyorsun değil mi? Evet."

Aleksandr, sağ tarafında makineli tüfek ve silahlar, elinde ise merdivene doğrulttuğu tüfekle yerde uzandı. Tatyana'nın titreyen ellerinde şarjörler vardı ve duvara yaslanmış bir halde oturuyordu.

Aleksandr arkasına döndü. "Hiç ses çıkarma Tanya. Titremeyi bırak."

Tatyana sessizce başını salladı ve titremeyi kesmeye çalıştı.

Ahırın kapısı açıldı ve çiftçi askerlerden biriyle içeri girdi. Tatyana'nın kalbi o kadar hızlı çarpıyordu ki, onların seslerini zor duyuyordu. Asker Almancayla karışık kötü bir Rusça konuşuyordu. Çiftçi ona buralarda hiç kimsenin olmadığını söylemiş olacak ki, asker, "Buna emin misin?" diye bağırdı.

Birkaç dakika oldukları yerde daireler çizdiler ve asker bir anda durarak etrafına bakındı. "Sigara içiyor musun?" diye sordu Rusça.

"Nein, nein," dedi çiftçi. *"Ich rauche nei in der Scheune wegen Brandgefahr."*

"Ama biri senin bu lanet olası ahırında sigara içmiş!"

Tatyana çığlık atmamak için eliyle ağzını kapadı.

Asker koşarak ahırdan çıktı. Tatyana pencereden baktı. Diğer askerlere bir şeyler söyledi. Askerlerden biri kontağı kapattı ve hepsi ellerine makineli tüfeklerini aldı.

"Şura," diye fısıldadı Tatyana.

"Şişşşt. Konuşma. Nefes bile alma."

Dört asker tüfekleriyle içeri girdiklerinde çiftçi hâlâ ahırdaydı.

"Çık dışarı!" dedi biri çiftçiye. Adam koşarak çıktı.

"İçeride kim var?" diye seslendiler.

Tatyana nefesini tuttu.

"Burada hiç kimse yok," dedi biri.

"Burada olduğunu biliyoruz Belov," dedi bir diğeri. "Teslim ol. Hiç kimseye zarar vermeyeceğiz."

Aleksandr hiçbir şey söylemedi.

"Düşünmen gereken bir karın var. Onun yaşamasını istersin, öyle değil mi?"

Tatyana merdivenin gıcırtısını duydu.

Aleksandr o kadar sessiz bir halde duruyordu ki, üstünden geçseler onu fark edemezlerdi. Tekrar merdiven gıcırtısı duyuldu.

Askerlerden biri, "Eğer teslim olursan, karını affedeceğiz," dedi.

Bir diğeri, "Silahlanmış durumdayız. Kaçamazsın. Gel mantıklı bir şekilde uzlaşalım," dedi.

Aleksandr hafifçe öne eğildi. Tüfeğini aşağıya doğrulttu ve merdivendeki adama ateş etti. Adam sırtüstü yere düştü. Diğer askerler çömelerek tüfeklerini kaldırdılar; ama yeterince hızlı davranamadılar. Aleksandr hepsine ateş etti. Askerler ne ateş edecek, ne de saklanacak fırsat bulabildi.

Aşağıya atlayarak Tatyana'ya döndü. "Haydi gidelim," dedi. "Burada bir dakika bile kalamayız. Eğer çiftçinin telefonu varsa, şimdi haber vermeye gitmiştir."

"Belki telefonu yoktur," diye mırıldandı Tatyana.

"Şimdi bunun hesabını yapamayız. Acele et!"

Aleksandr tüfeğe mermi koyarken, Tatyana eşyalarını topladı.

"Güzel tüfek Tanya," dedi. "Ama biraz geri tepiyor. Atış hızı ne kadar biliyor musun?"

"Bunu bana satan adam saniyede dört yüz elli metre uzağa ateş edebildiğini söylemişti."

Aleksandr ıslık çaldı. "Çok güçlü. Neredeyse benim Shpagin marka tüfeğim kadar. Hazır mısın?"

Kimsenin gelmediğinden emin olmak için pencereden baktı ve sonra merdivenden indi. Askerlerin cebindeki Sovyet sigaralarını aldıktan sonra üstlerinden geçerek dışarı çıktı. Kamyonlarından da bir makineli tüfekle mermi kemeri aldı. Tatyana bir makineli tüfeği daha nasıl taşıyacağını sordu.

"Sonumu düşünme," dedi mermi kemerini boynuna asarak. "Kendini düşün."

"Kamyonlarını alabiliriz," diye önerdi Tatyana.

"Evet iyi fikir. Bir sonraki kontrol noktasına gideriz."

Arazide koşarak çiftlikten uzaklaştılar ve ormana girdiler.

Öğlene kadar yürüdüler

"Durabilir miyiz?" diye yalvardı Tatyana. Akıntıyı geçmek üzereydiler. "Yorulmuş olmalısın. Yıkanalım ve bir şeyler yiyelim. Bu arada neredeyiz?"

"Hiçbir yerde," dedi Aleksandr isteksizce durarak. "Çiftlikten ve Sovyet askerlerinden sadece birkaç kilometre uzaklıktayız."

"Güneye doğru mu?" dedi umut içinde. "Bu demek oluyor ki..."

"Batıya doğru. Güneye gitmiyoruz."

Tatyana yüzüne baktı. "Güneye gitmiyoruz derken neyi kastediyorsun? Berlin güneyde."

"Onlar da oraya gittiğimizi düşünüyorlar."

"Ama eninde sonunda güneye gitmemiz gerekiyor, öyle değil mi?"

"Evet."

Tatyana daha fazla bir şey söylemek istemedi. Yüzlerini yıkadılar ve dişlerini fırçaladılar. "Bana o morfinli diş macunundan verme," dedi Aleksandr.

Tatyana yiyecek birkaç şey çıkardı. Gülümseyerek konserveyi gösterdi. Aleksandr da tebessümle karşılık verdi. "Konserveyi severim; ama onu nasıl açmayı düşünüyorsun?" dedi.

"Bunu Amerika'dan getirdiğim için, kapağında açmaya yardımcı olacak bir metal parça var."

Ekmek ve elma da çıkardı. Yemeklerini yediler ve nehirden su içtiler.

"Pekâlâ, haydi gidelim," dedi Aleksandr.

"Şura," dedi yüzüne bakarak. "Ben suya girmek istiyorum. Yıkanmam lazım. Olur mu? Uzun sürmez."

Aleksandr derin bir iç geçirdi.

Üç sigara içtikten sonra kıyafetlerini çıkardı ve Tatyana'nın arkasından suya girdi.

Issız ormanda, nehrin kıyısındaki bir kütüğün üstüne oturdular. Tatyana önüne oturarak sırtını göğsüne yasladı. Aleksandr'ın üstünde atlet, Tatyana'nın üstünde ise atlet ve iç çamaşırı vardı. Konuşmuyorlardı.

Aleksandr eğilerek boynundan öptü. "Çillerini görmek istiyorum," diye fısıldadı. Tatyana başını ona çevirdi. Bir süre birbirlerine baktıktan sonra öpüşmeye başladılar. Aleksandr boynunu çevirip evlilik yüzüklerine dokunurken elindeki fırçayı düşürdü.

Başını iyice arkaya eğdi ve ellerini göğüslerinde, karnında, bacaklarının arasında gezdirmeye başladı. Tatyana üstünü çıkardı ve

Aleksandr'ın kucağına oturdu. Aleksandr göğüslerini tutarak uçlarını emmeye başladı.

Tatyana'nın iniltileri ormanda yankılanmaya başladı.

Aleksandr onu kucağına alarak çadır bezinin üstüne yatırdı. Yanında diz çökerek durdu ve parmaklarını vücudunda gezdirdi. Tatyana çok ateşliydi. Aleksandr üstüne yatınca çığlıklar atmaya başladı.

Tatyana bir anda hareketsiz kaldı. Kontrol edemediği nefesi dışında çıt çıkarmıyordu. Aleksandr'ı kendine çekerek, "Şura, Tanrım, bir adam bizi izliyor," diye fısıldadı.

Aleksandr da durdu. "Nerede?" dedi kulağına, başını çevirmeden.

"Şey..."

"Saate göre tarif et Tanya. Saatin neresine olduğunu söyle. Ben ortadayım."

"4.30'da."

Aleksandr o sabah ahırda yaptığı gibi kıpırdamadan yattı. Tatyana bir inilti çıkardı.

"Şişşt," dedi nefes almadan. P-38 marka silah sol elindeydi. Tatyana'nın üstünden yavaşça kalktı ve tetiği çekip sola dönerek üç kez ateş etti. Ormandan bir çığlık sesi geldi ve biri otların arasında yığılıp kaldı.

İkisi de ayağa fırladılar. Aleksandr şortunu, Tatyana da iç çamaşırlarını giydi. Aleksandr elinde tüfeğiyle adama bakmaya gitti. Tatyana da elleriyle göğsünü kapatmış halde onu takip etti.

Üzerinde Sovyet üniforması olan bir adam kanlar içinde yerde yatıyordu. İki kurşundan biri omzuna, biri de boynuna gelmişti. Aleksandr adamın dolu olan silahını aldı ve nehrin kıyısına geri döndü. Tatyana adamın yanında diz çöktü ve elini boynundaki yaraya bastırdı.

Arkadan Aleksandr'ın sesini duydu. "Tatyana, ne yapıyorsun?"

"Hiçbir şey," dedi adamın yakasını açarak. "Nefes alamıyor."

Aleksandr kolundan çekti ve onu kenara iterek adama iki kez daha ateş etti. Tatyana çığlık atarak yere yığıldı ve ona bağıran Aleksandr'dan uzaklaşmaya çalıştı. Gözlerini kapadı ve sinir krizi geçirmemek için kendini zor tuttu.

"Tatyana! Sen ne yapıyorsun?"

"Beni rahat bırak!"

"Nefes alamıyor mu? Benim istediğim de buydu. Artık nefes almadığı kesin. Bizi mi yoksa onu mu kurtarmaya çalışıyorsun? Bu şaka değil. Söz konusu olan senin ve benim hayatım. Ölüme bu kadar yaklaşmışken ona eğilip son dakikalarını iyi geçirmesini sağlayamazsın!"

"Kes şunu! Bırak beni!"

"Lanet olsun!" Aleksandr silahlarını yere fırlattı ve ellerinden tuttu. "Ne istiyorsun? Buraya neden geldin? Amacın oğlumuzu annesiz bırakmak mıydı? Ya bizim ya da onların galip geleceğini anlamıyor musun? Bunun ortası yok. Bu bir savaş, anlamıyor musun?"

"Lütfen-sadece..."

"Anladığını sanmıyorum!" Elini sıktı. "Bizi, seni en başından beri izliyordu. Her şeyi gördü ve duydu. Neyi beklediğini biliyor musun? İşimi bitirmemi bekledi. Böylece beni öldürecek ve sana sahip olacaktı. Sonra seni de öldürecekti. Kim olduğunu bilmiyoruz. Asker ya da bir firari olabilir. Ama tek amacının bizim yemeğimizi paylaşmak olmadığına eminim."

"Tanrım, sana ne oldu?"

Tatyana'yı itti. "Neden herkes beni yargılıyor?" Yere tükürdü. "Ben askerim; aziz değil."

"Ben seni yargılamıyorum Şura, lütfen..." diye fısıldadı ve ellerini ona uzattı.

"Ya biz ya onlar Tatyana."

"Sen Aleksandr, sen." Tatyana olduğu yerde sallanıyordu. Onu durdurmak için kolundan tuttu; ama kendine çekip rahatlatmadı.

"Hiçbir şey anlamıyor musun? Git üstündeki kanları temizle ve giyin. Gitmemiz lazım."

On dakika içinde nehrin yanından ayrıldılar. Hiç konuşmadan ormanda ilerlediler ve sadece su içmek için durup tekrar yola devam ettiler. Aleksandr yürürken sigara içti. Etraftaki sesleri dinlemek için duruyor ve sonra dikkatli bir şekilde ilerliyordu.

Köylerden ve kaldırımlı yollardan uzak duruyorlardı; ama çiftlikler de tehlikeliydi. Yazdı ve ekin mevsimiydi. Her yerde harman makineleri, traktörler ve çiftçiler vardı. İşçilere görünmemek için arazilerin uzağından geçmeleri gerekiyordu.

Otlaklar ve ormanlar arasında altı saat yürüdükten sonra en sonunda güneye doğru ilerlemeye başladılar. Tatyana durmak istiyordu; ama Aleksandr adımlarını yavaşlatmadığı için o da yavaşlayamıyordu.

Bir patates tarlasına geldiler ve çok aç olan Tatyana hemen önüne geçti. Aleksandr hemen elinden tutarak onu geri çekti. "Önümden yürüme. Bu tarla hakkında hiçbir şey bilmiyorsun."

"Sen de bilmiyorsun."

"Biliyorum; çünkü buna benzer binlerce tarla gördüm."

"Ben de şimdiye kadar bir sürü tarla gördüm Aleksandr."

"Mayınlı bir tarla gördün mü?"

Tatyana duraksadı. "Burası patates tarlası. Mayınlı değil."

"Bunu nereden biliyorsun? Dürbününle mi baktın? Zemini inceledin mi? Elinde süngüyle tarlada sürünerek ilerledin mi? Yoksa sırf Luga tarlalarında büyüyen bir kız olduğun için mi mayınlı olmadıklarını düşünüyorsun?"

"Kes şunu, tamam mı?" dedi alçak bir ses tonuyla.

Aleksandr dürbünü eline aldı. Toprağı inceledi. Temiz göründüğünü söyledi; ama işi şansa bırakmayacaktı. Haritayı birkaç dakika inceleyip, "Sola gidelim. Sağ tarafta anayol var. Bu çok tehlikeli. Ama diğer taraftaki ormanlar çok gür ve beş kilometre boyunca uzanıyor."

Tarlanın kenarından altı patates almasına izin verdi

Ormana girdiklerinde güneş batıyordu. Su içmek için bir dere kenarında durduklarında Tatyana, "Balık tutamaz mıyız? Ateş yakarsan, balığı ve bu patatesleri pişirebilirim. Yemek yeriz. Geçici bir kamp işte, bilirsin," dedi. Ona gülümsemek istedi; ama çok neşesiz göründüğü için vazgeçti.

"Ateş mi? Sen delirdin mi? Ahırda sigaramın kokusunu aldılar. Köpekler balıkların kokusunu da alamazsa, neden eğitiliyor?"

"Aleksandr artık bizi aramıyorlar. Burada değiller."

"Oradalar," dedi belirsiz bir yönü göstererek. "Buraya geldiklerinde, çok geç olacak."

"Yani bir şey yemeyecek miyiz?"

"Patatesleri çiğ yeriz."

Harika diye fısıldadı Tatyana

Patatesleri çiğ yediler ve sonra ikinci konservelerini açtılar. Tatyana daha fazla konserve alabilirdi; ama balık ve patates pişirmek için ateş yakamayacaklarını nereden bilebilirdi? Tekrar yıkandılar ve Aleksandr sigara içtikten sonra bir kez daha, "Hazır mısın?" diye sordu.

"Neye hazır mıyım?"

"Gitmemiz gerekiyor."

"Lütfen yeter artık! Saat 20.00. Dinlenmemiz gerekiyor. Yarın bütün gün yürürüz." Gece yürümekten korktuğunu da eklemek istedi; ama zayıflığını ona gösteremezdi. Bu yüzden hiçbir şey söylemedi ve doğru olanı yapmasına fırsat verdi.

İkisi de sessiz kaldılar.

"22.00'ye kadar yürüyelim," dedi iç geçirerek. "Sonra dururuz."

Aleksandr'ın hemen arkasındaydı; ama onun arkasında kimsenin olmamasından nefret ediyordu. Sürekli arkasından birinin geldiğini hissediyor Aleksandr ormanlar arasındaki sesi dinlemek için her durduğunda arkasına bakıyordu. Taş yuvarlandığında ya da önlerine bir dal düştüğünde çığlık atarak Aleksandr'ın koluna yapışıyordu.

Aleksandr elini omzuna koydu. "Tatişya ne oldu?" dedi yumuşak bir şekilde.

"Hiçbir şey."

Sırtını okşayarak, "Haydi duralım," dedi.

Ona bir ahır, barınak, hendek, hatta mayınlı bir tarla bulmaları için yalvarmasın diye dudaklarını ısırdı. Geceyi orman dışında her yerde geçirebilirdi.

Aleksandr birkaç dal ve çadır bezini kullanarak ufak bir çadır yaptı. Aleksandr hemen geleceğini söyleyip dışarı çıktı. On beş dakika sonra gelmeyince; Tatyana da çıktı ve onu ağacın dibinde sigara içerken buldu.

"Şura," diye fısıldadı. "Ne yapıyorsun?"

"Hiçbir şey. Git de uyu. Yarın uzun bir gün olacak."

"Sen de çadıra gel."

"Çok küçük. Ben burada iyiyim."

"Çok küçük değil. Yan yana uyuruz. Haydi gel." Kolundan tuttu. Aleksandr kendini geri çekti.

Yanında diz çökerek yüzüne baktı ve sonra ellerini yüzünde gezdirdi. "Şura..."

"Bak," dedi. "Benimle dalaşmayı bırakmalısın. Ben senin tarafındayım. İhtiyacımız olan şeyleri yapmama izin vermelisin. Her tehlikeye girdiğimizde seninle uğraşamam."

"Biliyorum," dedi. "Üzgünüm. Ama biliyorsun, engel olamıyorum. Bu benim karakterim."

"Kendine hakim olmalısın. Bunun zor olduğunu ve omuzlarında çok fazla yük olduğunu biliyorum; ama içindeki bu savaşta galip gelmelisin. Bunu ancak kendi içinde halledebilirsin." Ona sarıldı.

Tatyana yüzünü boynuna yasladı. "Bunu deneyeceğim. Tamam mı?" diye fısıldadı.

"Başaracaksın," dedi ona sıkıca sarılarak. Dediğimi yapacak ve bizi öldürmek isteyenleri iyileştirmeye çalışmayacaksın. Yapacağın bu. Yüzünü ellerinin arasına aldı. "Tanya, Morozovo da gitmene izin verdim; ama bu kez vermeyeceğim. Bu kez birlikte yaşayacak, ya da birlikte öleceğiz."

"Evet Aleksandr," dedi nefes nefese.

"Buradan çıkmamız için ihtiyacımız olan huylarım dışında her şeyi bir kenara bırakacağım. Sen de kendi alışkanlıklarından vazgeçeceksin."

"Tamam Aleksandr. Haydi içeri gel de uyuyalım."

Başını salladı.

"Lütfen," diye fısıldadı. "Gece ormanda olmaktan korkuyorum."

İçeriye girdi ve Tatyana'nın yanına uzandı. Tatyana üstlerine kaşmir battaniyesini örttü. "Bunu sana aldım," dedi. "New York'taki ilk Noel'imde."

"Hafif ve sıcak tutuyor," dedi. "İyi battaniye. *Tanrım yıldızlı gökyüzünden üstüme küçük battaniye yap ve ona sarılıp huzur içinde yatayım.*"

Birbirlerine sarılarak yattılar.

"Tanya," dedi. "Bana gerçeği söyle, inan üzülmeyeceğim. Senin mutluluğun benim için çok önemli. Benden başka biriyle yattın mı?"

"Hayır," dedi. Jeb ve Edward ile ne kadar çok yakınlaştığını hatırlayınca vicdan azabı duydu. "Senin gibi kutsanmış ve Tanrı

tarafından ödüllendirilmiş başka kim olabilir?" Tatyana, Aleksandr'ın vücudunun kasıldığını hissetti. Ona da sormak istedi; ama yapamadı.

"Ben de yatmadım," diyerek duraksadı. "Ama yine de ölümden kaçmak için bir iki kez bunu yapmak istedim."

Tatyana gözlerini kapadı. "Ben de öyle," dedi. "Ölmeden önce geçmişi silmek mi istedin?"

"Hayır," dedi.

Tatyana gözlerini tekrar açtığında hava hâlâ karanlıktı ve Aleksandr yanında değildi. Çadırın dışında, ağacın dibinde oturuyordu ve elinde makineli bir tüfek vardı.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Seni koruyorum," dedi.

Tatyana battaniyeyi alıp Aleksandr'ı sardı ve sonra yere uzanıp başını kucağına dayadı. Gözlerini kapadı ve uykuya daldı.

Uyandığında başı battaniyenin altındaydı. Battaniyeyi kaldırdığında, Aleksandr'ın karanlıkta sigara içerek onu izlediğini gördü. Vücudu kaskatıydı.

"Sorun ne?" diye fısıldadı Tatyana.

"Saçlarına kül düşürmek istemedim."

"Hayır demek istediğim... Sorun ne?"

Aleksandr başını çevirdi. "Bunu başaramayacağımızı düşünüyorum Tatyana," diye fısıldadı.

Tatyana onu bir süre izledikten sonra gözlerini kapadı ve kucağına yattı. "İnancını kaybetmeden yaşa. Kader sana yardım edecektir."

Aleksandr hiçbir şey söylemedi.

Tatyana boynundaki yüzükleri çıkarıp küçük olanı yüzük parmağına taktı ve sonra onun elini alıp -gerçi elindeki silahı

bıraktırması zor oldu- büyük olanı parmağına yerleştirdi. Aleksandr, Tatyana'nın yüzüğüne baktı ve sonra M1911 marka silahını tekrar eline aldı.

"Uyumak istiyor musun? Ben oturacağım."

"Hayır," dedi Aleksandr. "Uyuyamıyorum."

Tatyana kolunu okşadı. "Ne yapabilirim? Benim yapabileceğim bir şey var mı?"

"Hayır."

"Hayır mı?" dedi şaşkınlık içinde.

"Hayır," diye tekrarladı Aleksandr. "Etrafımız sarılı. Bir an olsun güven içinde ilerleyemiyoruz. Olanlara bak."

Tatyana uyudu. Gün ağarınca Aleksandr onu sarsarak uyandırdı. Sessizce dişlerini fırçaladılar ve eşyalarını topladılar. Tatyana ormanda birkaç metre yürüdü ve arkaya baktığından Aleksandr'ın sırtının ona dönük olduğunu gördü.

"Aç mısın?" diye sordu Tatyana. Sözünü tamamlayamadan Aleksandr arkasına döndü ve iki silahı ona doğrulttu. Sonra tekrar arkasına döndü ve yaptığı işe devam etti.

Tatyana ne yaptığına bakmaya gitti. Tatyana'nın sırt çantasının her köşesine bakıyordu.

"Ne arıyorsun?"

"Başka sigaran yok mu?"

"Elbette var. Altı paket aldım."

Duraksadı. "Onlardan başka."

"Dün gece altı paket sigarayı bitirdin mi?"

Aleksandr çantayı kurcalamaya devam etti.

"Sovyet askerlerinden aldığın paket ne oldu?"

"Nasıl ne oldu?" dedi Aleksandr.

Tatyana yanına geldi ve elindeki çantayı aldı. Elindeki silahları almaya çalıştı; ama Aleksandr izin vermedi. Ona aralarında silah ve mermi kemeri varken sıkıca sarıldı. "Şura," diye fısıldadı. "Sevgilim, kocam, her şey..."

"Haydi gidelim," dedi geri çekilerek. "Yürümeye devam edelim."

Yola koyuldular. Bu kez güneye doğru gittiler. Tatyana bir metre arkadan geliyordu. Derede yüzmediler; ateş yakmadılar. Konserveleri de bitmişti. Yürürken çilek topladılar ve bir patates tarlası daha buldular.

Tatyana günün sonunda ateş yakıp yakamayacaklarını sordu. Ne de olsa bütün gün bir tehlikeyle karşılaşmamışlardı. Aleksandr hayır dedi. Tatyana sadece beş kilometre ilerlemiş olduklarını öğrenince şaşırdı. Çok yavaş yürüyorlardı. Tatyana Berlin'e gitmekten korktuğunu düşündü. Ama neden? "Berlin'e çok yaklaştığımızı düşünüyorum. Sence de öyle değil mi?"

"Hayır. Şey-evet, birkaç kilometre kaldı."

"Yarın orada olabiliriz."

"Hayır. Bir süre ormanda beklememiz gerektiğini düşünüyorum," dedi Aleksandr.

"Ormanda beklemek mi? Ama yürümekte ısrar eden ve durmak istemeyen sendin."

"Duralım."

"Durduğumuzda ateş yakmıyoruz, yemek pişiremiyoruz, bir şey yiyemiyoruz, derede yüzemiyoruz, uyuyamıyoruz ve hiçbir şey yapamıyoruz. Ormanda neyi bekleyeceğiz?"

"Şu anda bizi arıyorlar. Bunu duymuyor musun?"

"Neyi duymuyor muyum?"

"Onları. Uzaktan sesleri geliyor. Duymuyor musun?"

Tatyana hiçbir şey duymuyordu. "Öyle olsa bile, Kuzey Berlin oldukça geniş bir bölge. Bizi her yerde arayamazlar."

"Ararlar. Burada kalmalıyız."

Ona tutundu. "Haydi Aleksandr. Oraya ulaşana kadar sabredelim."

Aleksandr, geri çekilerek, "Pekâlâ, eğer istediğin buysa gidelim."

Berlin'e yaklaştıklarında ağaçlar seyrekleşmeye başladı. Kırsal bölgeler artıyordu ve tarlaların etrafında çok az ağaç vardı. Yavaş yavaş ilerliyorlardı. Bir keresinde otlar arasında iki saat beklediler; çünkü Aleksandr uzakta bir kamyon gördü.

Dere ve saklanacak bir yer yoktu. Aleksandr gittikçe daha da gerginleşiyordu ve yürürken makineli tüfeğini önünde tutuyordu. Tatyana ona nasıl yardımcı olacağını bilmiyordu. Hiç sigaraları kalmamıştı.

21.00'de Tatyana'nın ayaklarını dinlendirmesi için durduklarında, "Bu bölgenin sessiz olduğunu düşünmüyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedi. "Kırsal bölgeler asla sessiz olmaz. Tarlalardan ve uzaktan gelen kamyon seslerini duyuyorum. Köpekler havlıyor."

"Ben duymuyorum," dedi Tatyana.

"Neden duyasın ki?"

"Sen neden duyuyorsun?"

"Çünkü dinliyorum. Haydi. Hazır mısın?"

"Hayır. Bana haritadan nerede olduğumuzu gösterir misin?"

Derin bir iç çekerek haritayı çıkardı. Tatyana parmağını takip etti. "Şura, bu harika! Birkaç kilometre ileride bir dağ var. Çok yüksek değil. Sadece altı yüz metre. Altı yüz metre tırmanıp, altı yüz metre indikten sonra diğer tarafa ulaşacağız. Böylece Berlin'e sadece birkaç kilometre kalacak. Yarın öğlen Amerika bölgesinde olacağız."

Aleksandr yüzüne baktı. Hiçbir şey söylemeden haritayı kaldırdı ve yürümeye başladı.

Ay yoktu ve karanlıkta fener yakmadan yürümek imkânsızdı. Dağın doruğuna ulaştıklarında, Tatyana neredeyse Berlin'i

göreceğini düşündü. "Haydi gel," dedi. "Altı yüz metreyi koşarak inebiliriz."

Alexander yere oturdu. "Leningrad etrafındaki savaşı biraz olsun umursamadığından artık hiç şüphem yok. Pulkovo'dan ve Sinyavino'dan hiçbir şey öğrenmedin mi? Buradan hiçbir yere gitmiyoruz. Tepede olmamız bizim için bir avantaj. Aşağıya inersek anında tutuklanırız."

Pulkovo ve Sinyavino'daki Almanları hatırladı. Ancak sadece bir ağacın olduğu bu çıplak tepede kendini çok ortalıkta hissediyordu. Ama Aleksandr hiçbir yere gitmeyeceklerini söyledi.

Çadır kurmadı ve ona sırt çantasından battaniye dışında hiçbir şey almadığını söyledi. Böylece her an kaçmak için hazırlıklı olacaklardı.

"Kaçmak mı? Şura, etrafın ne kadar sessiz ve huzurlu göründüğüne baksana."

Aleksandr onu dinlemiyordu. Yanından uzaklaştı ve yerde bir şeyler yapmaya başladı. Tatyana sadece siluetini görebiliyordu. "Ne yapıyorsun?" dedi yanına yaklaşarak.

"Çukur kazıyorum. Görmüyor musun?"

Bir süre izledi. "Ne kazıyorsun?" dedi alçak bir ses tonuyla. "Mezar mı?"

Yüzüne bakmadan, "Hayır. Hendek," dedi.

Tatyana anlamadı. Sigarasızlıktan ve çok fazla endişe duymaktan delirmesinden korktu. Ona paranoyakça davrandığını söylemek istedi; ama bunun bir faydasının olmayacağını bildiği için yanında çömelerek bıçakla kazmasına yardım etti. Çukur Aleksandr'ın içine gireceği kadar büyümüştü.

2.00'de işi bitti.

Aleksandr sırtını ağacın gövdesine yaslayarak oturdu ve Tatyana kucağına yattı. Aleksandr yatmayı ya da makineli tüfeğini elinden

bırakmayı reddetti; ama silah Tatyana'nın üstüne düşüp onu korkutunca Aleksandr ayağa fırladı ve tüfeği yere yatırdı.

Tekrar oturduklarında Tatyana uyumaya çalıştı; ama Aleksandr böylesine gerginken bunu yapması imkânsızdı.

Aleksandr'ın, "Beni aramaya gelmemeliydin. İyi bir hayatın vardı. Oğlumuza bakıyordun. Çalışıyordun, arkadaşların vardı ve New York'taydın. İlişkimiz bitmişti. Bunu kabullenmeliydin," dediğini duydu.

Sen neden bahsediyorsun, diye haykırmak istedi. Her ne kadar ciddi görünse de, bunları içten söylemediğini biliyordu. "Madem seni unutmamı istiyordun, neden bana rüyalarımda Orbeli'yi hatırlattın?" diye sordu. "Neden buradaki berbat hayatını gözlerimin önünde canlandırdın?"

"Ben sana Orbeli'den kâbusun olsun diye bahsetmedim," dedi. "Amacım inancını kaybetmemendi."

"Hayır!" Ayağa fırlayarak ondan uzaklaştı.

"Sesini yükseltme," dedi ayağa fırlamadan.

Sesini alçalttı ve ayakta durmaya devam etti. "Orbeli'yi hayatımı mahvetmek için söyledin!"

"Evet; çünkü o son dakikalarımızda düşündüğüm tek şey buydu." Ayağını yere vurdu.

"Orbeli'den, bana eziyet çektirmek için bahsettin!" diye bağırdı Tatyana.

"Sesini alçaltmanı söyledim!"

"Eğer gerçekten senin öldüğünü düşünmemi istesen, bana hiçbir şey söylemezdin. Eğer gerçekten öldüğüne inanmamı istesen, Sayers'den o lanet olası madalyanı sırt çantama koymasını istemezdin. Yaşadığına dair en ufak bir ipucu elde ettiğimde, hayatıma devam edemeyeceğimi biliyordun. Orbeli bu ipucuydu."

"Tek bir kelimeye ihtiyacın vardı ve bunu aldın. Benim yaptığım bir şey yoktu Tatyana."

"Birbirimize hep dürüst olmamız gerekirken en büyük yalanla hayatımızı sonlandırdın. Bana her gün acı çektirdin. Sürekli hayatta olup olmadığını düşündüm. Kendi hayatımı yaşayamadım. Sen de bunu biliyordun!"

Bir an durdular. Tatyana titreyen vücudunu kontrol etmeye çalıştı. "O atlı beni hayatım boyunca gece gündüz takip etti ve sen şimdi bana neden seni aramak için geldiğimi soruyorsun." Eğilerek onu tuttu ve sarstı. Karşılık vermedi ve kendini savunmadı. Ancak bir süre sonra onu itti.

"Kıyafetlerimi çıkar," dedi. "Yanıma çıplak bir halde uzan ve dişlerinle etlerimi parçala. Rüyanda yaptığın gibi. Beni çiğ çiğ ye Tatyana."

"Tanrım, Aleksandr." Çaresiz bir halde yere oturdu.

O haziran gününde sırtlarını ağaca yaslayarak öylece oturdular. Tatyana yüzünü kapatarak toprağın üzerine uzandı. Aleksandr yanında silahlarıyla oturmaya devam etti.

Saatler geçti. Tatyana onun sesini duydu. "Tatyana," dedi alçak bir ses tonuyla. Daha fazla bir şey söylemesine gerek kalmadı; çünkü Tatyana da duydu. Geliyorlardı. Bu kez kamyonların ve adamların sesi, köpeklerin havlaması uzaktan değil; hemen dağın arkasından geliyordu.

Tam ayağa fırlayacağı sırada Aleksandr onu engelledi. Tek kelime söylemeden onu olduğu yerden kaldırmadı. "Ne yapıyorsun?" diye fısıldadı. "Neden oturuyorsun? Haydi kaçalım! Altmış saniye içinde dağdan aşağıya ineriz."

"Onlar da altmış saniye içinde dağın doruğuna ulaşır. Sana bunu daha kaç kez söylemem gerekiyor?"

"Kalk! Kaçacağız..."

"Nereye? Dağı ve tarlaları sarmış dürumdalar. Alman askerlerden daha hızlı koşacağını mı düşünüyorsun?"

Onu yerden kıpırdatmıyordu. Tatyana itiraz etmeyi bıraktı. "O köpekler kokumuzu alır mı?"

"Nerede olursak olalım alırlar."

Tatyana dağdan aşağıya baktı. Onları göremedi; ama seslerini duyuyordu. Askerlere Rusça emirler veriyorlar ve sessiz olmalarını söylüyorlardı. Ancak köpeklerin havlamasının tek sebebi, avlarına yaklaşmış olmalarıydı.

"Hendeğin içine gir Şura," dedi Tatyana. "Ben ağaca tırmanarak orada saklanacağım."

"Kendini ağaca bağlasan daha iyi. Bir bomba fırlattıklarında anında yere düşersin."

"Git. Bana dürbünü ver. Sana orada kaç kişi olduklarını söyleyeyim." Aleksandr onu bıraktı ve ayağa fırladılar. "Bana P-38 marka silahı da versen iyi olur." Duraksadı. "Köpekleri vurmamız gerekiyor. Köpekler olmazsa nerede olduğumuzu bulamazlar."

Aleksandr gülmeye başladı. "İki köpek ayaklarının dibine ölü bir halde yığıldığında, şüphelenmeyeceklerini mi sanıyorsun?"

Tatyana gülmedi. "Bana el bombalarını da ver. Belki fırlatabilirim."

"Onları ben atacağım. Tetiği çok erken basmanı istemiyorum. Silahı ateşlediğinde geri tepmesine karşı hazırlıklı ol. P-38 fena bir silah değil; ama geri teper. Şarjörde son kurşun kaldığında, fırsat bulursan hemen kurşun tak. Bir kurşundansa, sekiz kurşununun olması daha iyi."

Tatyana başını salladı.

"Ağaca çok fazla yaklaşmalarına izin verme. Ne kadar uzak olursa, ıskalama ihtimalleri o kadar fazla olur." Ona silahı, ipi ve şarjörleri verdikten sonra dirseğiyle dürterek öne itti. "Yürü," dedi. "Ama ne olursa olsun aşağıya gelme."

"Saçmalama!" dedi Tatyana. "Eğer bana ihtiyacın olursa gelirim."

"Hayır," dedi. "Ben söylemeden gelme. Nerede olduğundan ve ne yaptığından endişelenecek durumda değilim."

"Şura..."

Aleksandr ona doğru eğildi. "Ancak ben çağırırsam aşağıya geleceksin, anlıyor musun?"

"Evet," dedi alçak bir ses tonuyla. Silahını beline taktı ve kollarını kaldırdı. Ağacın ilk dalı erişemeyeceği kadar yüksekti. Aleksandr onu kaldırdı ve Tatyana dala tutunarak ağacın üstüne çıktı. Aleksandr hendeğin yanına koştu ve bütün silahlarını ortaya çıkardı. Mermi kemerini beline sardı ve yerini aldı. Şpagin marka tüfeği hemen yanında duruyordu. Kemerde 150 mermi vardı.

Tatyana mümkün olduğunca tepeye tırmandı. İleriyi görmek zordu: yaz olduğu için ıhlamur ağacının üzerinde çok fazla yaprak vardı. Birkaç ince dalı kırdı ve köke yakın olan kalın bir dalın üzerine tünedi. Yüksekten, hava yeni ağarmasına rağmen aşağıyı görebiliyordu. Adamlar çok küçük görünüyordu. Yan yana değil; dağınık halde duruyorlardı.

"Kaç kişiler?" diye seslendi Aleksandr.

Dürbünle baktı. "Yirmi kadar." Kalbi yerinden fırlayacak gibiydi. En az yirmi kişiler diye eklemek istedi; ama yapmadı. Köpekleri göremedi. Ancak diğerlerine göre daha önden giden adamları fark etti. Köpekler onları ileri doğru sürüklüyor gibiydi.

"Ne kadar uzaktalar?"

Ne kadar uzakta olduklarını söyleyemedi. Hâlâ aşağıdaydılar ve çok küçük görünüyorlardı. Tatyana, Aleksandr'ın ne kadar uzakta olduklarını söyleyebileceğini düşündü; ama hem yerlerini tespit edip hem de ateş edemezdi. Komando tüfeğiyle ilerisi çok iyi görünüyordu ve belki de köpeklerin nerede olduğunu onunla saptayabilirdi.

"Şura, köpekleri görebiliyor musun?"

Ondan cevap gelmesini bekledi. Komando tüfeğini doğrulttuğunu gördü. İki el ateş ettikten sonra köpeklerin havlaması kesildi.

"Evet," diye cevapladı.

Tatyana dürbünle baktı. Aşağıda bir kargaşa oldu. Adamlar dağılmaya başladı. "Harekete geçtiler!"

Aleksandr'a bunu söylemesine gerek yoktu. Ayağa fırlayarak makineli tüfeğiyle ateş etmeye başladı. Tatyana'nın birkaç saniye boyunca tek duyduğu ateş sesleri oldu. Aleksandr ateş etmeyi kestiğinde bir ıslık sesi duyuldu ve yüz metre aşağıda bir bomba patladı. Diğer bomba ise elli metre yakınlarına düştü. Sonuncu ise yirmi beş metre yakınlarında patladı.

"Tanya, neredeler?" diye bağırdı Aleksandr. Makineli tüfeği hâlâ omzuna dayalıydı.

Tatyana dürbünle bakmaya devam etti. Gözleri onunla oyun oynuyordu. Adamlar şimdi koyu renk üniformalarıyla yerde sürünüyor gibi görünüyordu ve gittikçe yaklaşıyorlardı. Sürünüyorlar mıydı; yoksa kıvranıyorlar mıydı?

Birkaç tanesi ayağa kalktı. "Saatin 1.00 yönünde iki kişi, 11.00 yönünde ise üç kişi var," diye seslendi Tatyana. Aleksandr tekrar ateş etmeye başladı. Ancak sonra bir anda durdu ve elindeki makineli tüfeği fırlattı. Ne olmuştu? Tatyana Şpagin marka tüfeğini aldığını görünce, mermisinin bittiğini düşündü. Ancak Şpagin marka tüfeğin içinde de sadece otuz mermi vardı. Bunlar da birkaç saniye içinde bitti. Aleksandr Colt marka silahı eline aldı ve sekiz kez ateş etti. İki saniye bekleyip sekiz el daha ateş etti ve yeniden iki saniye bekledi. Çarpışmanın hızını takip edemiyordu. 11.00 yönündeki üç adam ortadan kaybolmuş ve 2.00 yönünde beş, 1.00 yönünde ise beş adam daha belirmişti. Aleksandr mermi yüklemek için harcadığı iki saniye dışında ateşi hiç kesmiyordu.

Aşağıdan sürekli ateş ediliyordu. Gelişigüzel ateş ediyorlardı; ama kurşunlar onların olduğu tarafa geliyordu. Tekrar baktı. Adamlar makineli tüfeklerindeki mermiler bittiğinde hemen yenilerini takıyordu. Aleksandr yerlerini saptadı. Tatyana, Aleksandr'ın, silahlarından çıkan ateş sayesinde yerlerini daha kolay saptadığını düşündü. Aleksandr'a yere yatmasını söyledi. Aleksandr hendeğin içinde karnının üzerine yattı.

Adamlardan biri dağın tepesine ulaşarak Tatyana'nın olduğu ağacın yüz metre ilerisinde durdu.

Tatyana onun bir şey fırlattığını gördü. Havada uçan şey Aleksandr'ın yakınına düşerek patladı. Önündeki çalılıklar alev alev yanmaya başladı. Aleksandr iki el bombası fırlattı; ama adamların nerede olduğunu göremediği için bunu gelişigüzel bir şekilde yaptı.

Tatyana onları görebiliyordu. P-38 marka silahının tetiğini çekti ve önünde duran adama ateş etti. Silah geri tepti; ama onu asıl etkileyen çıkardığı ses oldu. Hiçbir şey duyamıyordu. Aleksandr'ın hendeğinin önündeki çalılar yanıyordu.

Aleksandr? diye fısıldadığını sandı; ama ağzından ses çıktığını sanmıyordu. Dürbünle aşağıya baktı. Hava aydınlanmıştı ve aşağıdaki siluetler hareketsizdi. Tekrar tekrar ateş etti. Top atmıyorlardı; ancak bir anda Aleksandr'ın olduğu hendeği hedef alarak makineli tüfeklerini ateşlediler. Tatyana onların dağın eteklerinde, çalıların arasında yattığını gördü. Aleksandr ile konuşamadığı ve onun verdiği cevapları duyamadığı için mermilerin iki yüz metre ileriye ulaşıp ulaşamayacağından emin olamadı. Yine de ateş etti. Aşağıdan gelen sesleri duymayı umut etti; ama duyamadı. Silahına altı kez yeni mermi koydu.

Aleksandr ateş etmeyi sürdürdü. Önündeki çalılıklar kendi tüfeğinden çıkan ateş yüzünden de tutuşmuş olabilirdi. Tatyana artık hiçbir şeyden emin olamıyordu. Silahını dağın alt kısmına doğrulttu ve ateş etti. Mermiler bitene kadar yenilerini taktı.

Sonra her şey sustu.

Gözlerini açtı.

"Arkana dikkat et!" diye bağırdı. Aleksandr, arkasından gelen asker hendeğin içine ateş edemeden onu engelledi. Tüfeği adamın elinden aldı ve bacağına vurarak onu yere yatırdı. Yerde bir süre boğuştular. Adam botunun içinden bir bıçak çıkardı. Kendini kaybeden Tatyana neredeyse ağaçtan düşüyordu. Belindeki ipi çözdü ve ağaçtan inerek boğuşan iki adamın yanına koştu. Silahını onlara doğrultarak durun diye bağırdı. Silahında hiç kurşun

olmadığını biliyordu; ama yine de tetiği çekti. Sesini kendi bile duyamazken, onlar nasıl duyacaklardı? Adam bıçağını Aleksandr'a saplamaya çalışıyor ve Aleksandr da onu engellemek için pek fazla bir şey yapamıyordu.

Tatyana yanlarına yaklaştı ve boş silahıyla adamın ensesine vurdu. Adam acıyla havaya sıçradı; ama Aleksandr'ı bırakmadı. Elindeki bıçağı hâlâ tutuyordu. Aleksandr ise adamın bileğine yapışmıştı ve bıçağı karnına saplamasını engelliyordu. Tatyana çığlık atarak adama bir kez daha vurdu; ama bunu yeterince sert bir şekilde yapamadı. Aleksandr adamın boynundan tutarak sert bir şekilde çevirdi ve adam hareketsiz kaldı. Adamı üstünden atarak ayağa kalktı. Her yeri kanlar içindeydi. Aleksandr bir şey söyledi; ama Tatyana duymadı. Ona arkasını işaret etti. Tatyana silahını fırlatarak geri çekildi. Aleksandr silahı alarak askere doğrulttu ve tetiği çekti. Ancak hiç ses çıkmadı.

Tatyana silahın boş olduğunu söylemek istedi; ama zaten Aleksandr bunu biliyordu. İçinde hâlâ mermi olan komando tüfeğini alıp askere doğrulttu; ama ateş etmedi. Adamın boynu kırılmıştı. Tüfeği yere fırlatarak Tatyana'nın yanına gitti ve ona sıkıca sarılarak sakinleştirmeye çalıştı.

İkisi de nefes nefeseydi. Aleksandr'ın her yeri kül olmuştu. Kollarından, başından, göğsünden ve omuzlarından kanlar akıyordu.

Bir şey söyledi; ama Tatyana duymadı.

Kulağına eğildi. "Harika bir iş başardın Tanya. Ama sana oldukça net bir şekilde, tamam diyene kadar yerinden kıpırdamamanı söylediğimi sanıyordum."

Şaka yapıp yapmadığını anlamak için yüzüne baktı; ama anlayamadı.

Ona sıkıca sarılarak, "Gitmemiz gerekiyor. Sadece silah mermimiz kaldı," dedi.

"Hepsini öldürdün mü?" dedi ağzını kıpırdatarak.

"Bağırmayı kes! Hepsinin ölmediğine eminim. Ayrıca yüz kadar adamı daha fazla bombayla göndereceklerine eminim. Haydi kaçalım."

"Dur! Sen yaralısın."

Eliyle ağzını kapattı. "Bağırma!" dedi. "Kısa süre içinde tekrar duymaya başlayacaksın. Sessiz ol ve beni takip et."

Tatyana kanayan göğsünü gösterdi. Aleksandr omuz silkerek yere çömeldi. Tatyana gömleğinin kolunu yırttı. Kurşun sıyırıp geçmişti. Omzundan şarapnel parçalarını çıkardı. Birisi derine saplanmıştı. Şura, bak, dediğini sandı.

Aleksandr ona eğildi. "Elinle tutarak çek."

Çekerken, Aleksandr'ın duyduğu acıyı düşünerek bayılacak gibi oldu. Aleksandr irkildi; ama geri çekilmedi. Tatyana yarasını temizledi ve bandajladı.

"Başın ne durumda?"

Kafatasındaki yara yeniden açılmıştı.

"Konuşmayı bırak. İyiyim. Ona sonra bakarsın. Haydi gidelim." Yüzüne Aleksandr'ın kanı bulaşmıştı. Silmedi.

Aleksandr boş olan makineli tüfeğini orada bırakarak silahlarını ve sırt çantasını aldı. Tatyana da hemşire çantasını kaptı ve dağdan aşağı mümkün olduğunca hızlı bir şekilde koşmaya başladılar.

Ağaçlarla çevrili tarlaların yanından koşarak geçtiler. Üç saat boyunca gerektiğinde yürüdüler, gerektiğinde ise yerde süründüler. Tarlalardan uzaklaşıp yerleşim bölgesine geldiklerinde bombalanmış üç katlı bir binanın önündeki tabelayı fark ettiler: BERLİN ŞEHRİNİN İNGİLTERE BÖLGESİNE GİRMİŞ BULUNUYORSUNUZ.

Tatyana artık duyabiliyordu. Aleksandr iyi olan kolundan tuttu ve gülümseyerek, "Geldik sayılır," dedi.

Aleksandr cevap vermedi.

Yüz adım kadar ilerledikten sonra bunun nedenini anladı. Berlin terk edilmemişti. Yolda kamyonlar ve cipler vardı. Birçoğu orduya ait olmasına rağmen, olmayanlar da vardı. Bir kamyonun onlara doğru geldiğini fark ettiler. Aleksandr bir kapı eşiğine girmesini söyledi ve ardından, "Amerikan bölgesi ne kadar uzakta?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Berlin'in haritası var."

Beş kilometre uzakta olduğunu tespit ettiler. Oraya gitmek bütün günlerini aldı. Binalar arasında koşarak ilerliyor ve yıkılan binaların eşiklerinde duraklıyorlardı.

Amerika bölgesine ulaştıklarında saat 16.00'ydı.

16.30'da Clayallee'deki Amerikan elçiliğini buldular.

Ancak caddenin karşısına geçemediler; çünkü girişi cipler kapatmıştı.

Bu kez Tatyana onu kolundan tutup bir kapı eşiğine soktu.

İyimser olmaya çalışarak, "Bizi aramaya gelmemişlerdir," dedi. "Bunun standart bir prosedür olduğunu düşünüyorum."

"Buna eminim. Bir adam ve kadını aramak için emir almadıklarını düşünüyorsun, öyle mi?"

"Evet," dedi şüphe içinde.

"Peki o zaman. Haydi gidelim." Aleksandr ayağa kalktı.

Tatyana onu durdurdu.

"Tatyana ne düşünüyorsun?"

Bir süre düşündü. "Ben Amerikan vatandaşıyım. Elçiliğe girme hakkına sahibim."

"Ama bu hakkı kullanma fırsatı bulamadan önünü keseceklerdir."

"Bir şey yapmamız gerekiyor."

Aleksandr sessiz kaldı. Tatyana ona bakarak düşünmeye devam etti. Önceki kadar gergin değildi. Savaş stresinden kurtulmuş gibiydi.

Uzanarak yüzüne dokundu. "Haydi, canlan. Daha savaşımız bitmedi asker," diyerek kolundan çekti. "Haydi gidelim."

"Şimdi nereye gidiyoruz?"

"Ordu komutanının evine. Buradan çok uzak olmadığını düşünüyorum."

Amerikan kumandanlığının kışlalarına geldiklerinde, Tatyana yolun karşı tarafındaki bir binaya girdi ve üzerindeki kıyafetleri çıkararak hemşire üniformasını giydi. Sonra da Aleksandr'a nöbetçilerin olduğu kapıya doğru arkasından gelmesini işaret etti. Saat 17.00'ydi. Yakında hiç Sovyet aracı yoktu.

"Ben burada bekleyeceğim. Sen içeri yalnız gir," dedi Aleksandr.

Tatyana elinden tuttu. "Aleksandr," dedi. "Seni burada bırakmayacağım. Haydi gidelim. Sadece silahlarını burada bırak, yeter."

"Silahım olmadan yolun karşısına geçemem."

"Silah boş! Aynca ordu kumandanının evine giriyorsun. Seni silahla içeriye sokarlar mı? Bırak onları."

Makineli tüfeği bırakmak zorunda kaldılar -çok büyüktü. Diğer silahları Tatyana'nın sırt çantasına koydular ve kapıya yaklaştılar. Tatyana kapıdaki görevliye kumandan Mark Bishop'u görmek istediklerini söyledi. "Ona Hemşire Jane Barrington'ın kendisiyle görüşmek istediğini söyleyin," dedi.

Aleksandr yüzüne baktı. "Tatyana Barrington değil miydi?"

"Orijinal Kızıl Haç belgelerindeki ismim Jane," dedi. "Ayrıca Tatyana Rus ismi."

Birbirlerine baktılar. "Evet Rus ismi," dedi Aleksandr alçak bir ses tonuyla.

Mark Bishop kapıya geldi. İlk önce Tatyana'ya, sonra da Aleksandr'a baktı. "İçeri gelin," dedi. İçeri girmeden önce, "Hemşire Barrington neler oluyor?"

"Kumandanım, bu eşim Alexander Barrington," dedi Tatyana İngilizce.

"Evet," dedi Bishop ve sustu. Sonra, "Yaralı mı?" diye ekledi.

"Evet."

"Ya sen?"

"Hayır. Kumandanım, adamlarınızdan biri bizi elçiliğe götürebilir mi? Konsolos John Ravenstock ile görüşmemiz gerekiyor. Bizi bekliyor."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Kocanızı da bekliyor mu?"

"Evet. Kocam Amerikan vatandaşı."

"Evrakları nerede?"

Tatyana, Bishop'a baktı. "Kumandanım," dedi. "Lütfen. Bırakın da bunlarla konsolosluk ilgilensin. Sizin işe karışmanıza gerek yok. Bir adamınız bizi götürürse, size minnettar olacağım."

Bishop görevdeki iki askeri yanına çağırdı. "Hemşire Barrington cip mi istersiniz, yoksa..."

"Zırhlı bir kamyon daha iyi olur kumandanım."

"Elbette."

Bishop'a, Dr. Flanagan ve Hemşire Davenport'un Amerikan bölgesine ulaşıp ulaşmadığını sordu.

"Zor oldu; ama iki gün önce buraya ulaştılar."

"Çok üzgünüm! Sağ salim geldiklerine sevindim."

"Benden değil, onlardan özür dileyin Hemşire Barrington."

İki asker Tatyana ile Aleksandr'ı elçiliğe götürdü. Kamyonun arka tarafında yere oturdular ve hiç konuşmadılar. Tatyana şakağındaki kanı temizlemek istedi; ama Aleksandr başını geri çekti.

Kapılar açıldığında, Amerikan topraklarındaydılar.

"Her şey yoluna girecek Şura," diye fısıldadı kamyondan inmeden önce. "Göreceksin."

John Ravenstock siyah kravatıyla elçilik bahçesine çıktığında yüzünde tebessüm yoktu. Ya sürekli smokin giyen ciddi bir adamdı; ya da sıcak görünmek istemiyordu.

"Bay Ravenstock, Washington'dan Sam Gulotta sizi görmemizi söyledi," dedi Tatyana.

"İnanın son üç gündür sizin isminizi çok fazla duyuyorum. Bu kişiler arasında Sam de var tabi." Derin bir iç geçirdi. "Hemşire Barrington, benimle gelin. Eşiniz burada beklesin. Doktora ihtiyacı var mı?"

"Daha sonra," dedi Alexander'ın elinden tutarak. "Şimdi onun da bizimle içeri gelmesi gerekiyor. İsterseniz ikimiz özel olarak konuşuruz ve o kapıda bekler. Ama içeri gelmesi lazım. Ya da burada, onun yanında konuşalım."

Ravenstock başını salladı. "Biliyorsun," dedi. "Saat 18.00 oldu. Mesaim 16.00'da bitiyor. Bu gece katılmam gereken bir tören var. Karım beni bekliyor."

"Kocam da bekliyor," dedi Tatyana alçak bir ses tonuyla.

"Evet evet. Kocanız. Ama mesai saati bitti! İçeriye gelin; ama bu konuyla tam olarak ilgilenemem. Geç kalacağım."

Elçilik kapısından girdiler ve ikinci kata çıkarak Ravenstock'un ahşap döşemeli ofisine geldiler. Bir görevli çağırarak Alexander ile birlikte bekleme odasında oturmasını istedi ve Tatyana'yı içeri soktu. Tatyana dönüp Alexander'a baktı. Onu orada bırakmak istemiyordu; ama Amerikan elçiliğindeydiler ve bu onu, Sovyetlerin kuşattığı Berlin'de, terk edilmiş bir binada bırakmaktan daha iyiydi. Alexander hemen çakmağını çıkardı ve görevliden sigara istedi.

"Lütfen oturma. O kadar zamanımız yok," dedi Ravenstock kapıyı kapatarak. Ellili yaşlarda, şişman ve gri saçlı bir adamdı. Gür gri

bıyıkları ve gözlerini kapatan kalın, gri kaşları vardı.

Tatyana ayakta kaldı.

"Nasıl bir soruna sebep olduğunun farkında mısın?" dedi Ravenstock. "Değilsin, öyle değil mi? Hemşire Barrington Berlin'e ayrıcalıklarınız sayesinde girdiniz. Kızıl Haç üniformanızı suistimal ettiniz ve müttefiklerimizi kışkırttınız. Ama şimdi bu konuyu tartışacak zamanım yok."

"Efendim, Amerika'daki konsolosluk kocam için pasaport vermenize müsaade etti..."

Pasaport! Evet, Sam Gulotta benimle bu konuda bağlantıya geçti. Pasaportu unut. Şu anda çok büyük bir sorunla karşı karşıyayız. Bunun farkında değil misin?"

"Farkındayım..."

"Hiç sanmıyorum. Berlin garnizonunun kumandanı, Almanya'daki Sovyet ordu yönetimi ve Moskova'daki Milli Güvenlik teşkilatı bu konuda ayaklanmış durumda!"

"Berlin garnizonunun kumandanı mı?" dedi Tatyana şaşkınlık içinde. "General Stepanov mu?"

"Hayır o değil. O iki gün önce görevden alındı ve yerine Moskovalı General Rimakov getirildi."

Tatyana'nın yüzü sapsarı oldu.

"Hepsi kanınızı akıtmak için tek vücut olmuş durumda!" Duraksadı. "İkinizi de arıyorlar. Anladığım kadarıyla kocan bütün askeri ve sivil kuralları ihlal etmiş. Onun Sovyet vatandaşı ve ordularında binbaşı olduğunu söylüyorlar. İlk önce onu Sovyetler Birliğine ihanetle suçladılar. Onlara kocanızın bizim kontrolümüzde olmadığını söylediğimizde ise Amerikan casusu olduğunu öne sürdüler. Hem Sovyetler Birliği'ne ihanet edip, hem de Amerikan casusu olamayacağını ve ikisinden biri üzerinde karar vermeleri gerektiğini söyledik. Bunu kabul etmediler ve hedefi sana doğrulttular. 1943'ten beri düşman listelerinde olduğunu biliyor

muydun? Sadece kaçmakla kalmamış, ordu hemşiresi olarak Kızıl Ordu'dan firar etmişsin. Rusya'dan kaçmak için öldürdüğün beş asker arasında bir teğmen de var. Bana erkek kardeşinin..." Ravenstock başını kaşıdı. "Kullandıkları kelimeyi hatırlayamıyorum. Sanırım o da büyük bir vatan hainiymiş."

"Erkek kardeşim öldü," dedi Tatyana sandalyeye tutunarak.

"Konunun özü şu Hemşire Barrington: ikinizi Berlin'de suçüstü yakalamak istiyorlar. Bu yüzden pasaport isterken, ne gibi bir sorunla karşı karşıya olduğunuz hakkında en ufak bir fikriniz yok. Şimdi gitmem gerekiyor. Saat 16.15!"

Tatyana, Ravenstock'un masasının önündeki sandalyeye oturdu.

"Sana oturmamanı söyledim!"

"Bay Ravenstock," dedi sakin bir şekilde. "Amerika'da küçük bir oğlumuz var. Ben şu anda Amerikan vatandaşıyım. Kocam da Amerikan vatandaşı. Küçük bir çocukken ailesiyle birlikte Rusya'ya gelmiş. Zorunlu olarak orduya katılmış ve ailesinin NKVD tarafından öldürülmesine engel olamamış. Size vatandaşlık konusundaki kanunlardan bahsetmemi ister misiniz?"

"Hayır teşekkürler. Hepsini ezbere biliyorum."

"O Amerikan vatandaşı. Ülkesine geri dönmek istiyor."

"Bunu istediğini biliyorum; ama Sovyet yetkililer tarafından vatan haini olarak kabul edildiğini anlamıyor musun? Bütün bunların üstüne firar ederek olayları iyice karıştırmış. Sen de ona yardım etmişsin. Altmış askerlerini öldürmüşsünüz. Sizin kanınızı istiyorlar!" Saatine baktı ve öfkeli bir şekilde kravatını gevşetti. "Senin yüzünden geç kaldım."

"Efendim," dedi Tatyana. "Yardımınıza çok ihtiyacımız var."

"Elbette var. Ama bunu, bu çılgınlıkları yapmadan önce düşünmeniz gerekirdi."

"Avrupa'ya kocamı bulmak için geldim. O hiçbir zaman Sovyet vatandaşı olmak istemedi. Benim gibi değildi. Ben Sovyetler

Birliği'nde doğup büyüdüm." Yutkundu. "Ama benim için bunun bir önemi yok. Tek umursadığım kocam. Eğer onunla konuşursanız, ülkesine geri dönmeyi hak eden şerefli bir asker olduğunu göreceksiniz. Amerikan ordusu kocama görev vermekten büyük gurur duyacaktır." Tatyana'nın sesi titremiyordu. "Ben Sovyet vatandaşıydım. Finlandiya sınırında hiç kimseyi öldürmedim; ama kaçtığım doğru. Beni Sovyet yetkililerine teslim etme hakkına sahipsiniz. Eğer kocamın ülkesine döndüğünü görürsem, onlara seve seve teslim olurum."

Daha bunu söylerken ne kadar saçma olduğunu fark etti. Sanki Aleksandr ülkesine dönüp Tatyana'yı Sovyetlerin elinde bırakmayı kabul ederdi. Başını öne eğdi; ama Ravenstock'un blöfünü anlamasına izin vermemeliydi. Gözlerini ona çevirdi.

Ravenstock masasının kenarında oturarak ona baktı. Başka bir yerde olması gerektiğini hatırlayana kadar hiç kıpırdamadan durdu. Gevşettiği kravatıyla oynadı. "Müttefiklerimizi yargılamak bizim görevimiz değil." Bir an sessiz kaldı. "Ancak Sovyetler Avrupa'yı fethetme konusunda oldukça azimli ve gaddarlar. Müttefiklerine ayrıcalık tanımak istemiyorlar. Ama siz ikiniz onların kanunlarını ihlal ettiniz. Bu itiraz kabul etmez."

Tatyana gözlerini Ravenstock'a dikti ve tek kelime etmedi.

Konsolos gergin bir şekilde saatini gösterdi. "Hemşire Barrington burada seninle oturup Sovyetler Birliğinin iyi ve kötü yönlerinden bahsetmek isterdim; ama inan çok geç kaldım. Bu konuyu da çözmem gerekiyor; fakat bunu yarın yapacağım."

"Lütfen Sam Gulotta'ya telgraf çekin," dedi. "Size Alexander Barrington hakkında ihtiyacınız olan bilgileri verecektir."

Ravenstock masasının üstünde duran kalın bir dosyayı eline aldı. "O bilgilerin kopyası zaten elimde. Yann sabah 8.00'de kocanla konuşacağız."

"Kimler konuşacak?"

"Ben, büyükelçi, ordu kumandanı ve Berlin silahlı kuvvetlerinden üç general. Askeriye tarafından sorgulandıktan sonra ona ne yapacağımıza karar vereceğiz. Ama ordunun askeri konularda çok katı olduğunu bil. Firar etmenin ve vatan hainliğinin suçları çok ağır. Onlardan daha ağırı yok."

"Ben ne olacağım? Beni sorgulayacak mısınız?"

Ravenstock burun kemerini okşadı. "Bunun gerekeceğini sanmıyorum. Hemşire Barrington, seninle çok fazla konuştum. Şimdi sandalyemden kalkıp kocanın yanına gider misin?"

Ofisin kapısını açtılar. Aleksandr bekleme odasında sigara içiyordu.

Ravenstock, Aleksandr'ın yanına gitti. "Yarın sorgulanacaksın, şey -bu arada şu andaki rütben ne?" dedi İngilizce.

"Yüzbaşı," dedi Aleksandr İngilizce.

Ravenstock başını salladı. "Sen yüzbaşı diyorsun; onlar ise binbaşı olduğunu söylediler. Karın ise rütbeni aldıklarını öne sürüyor. Hiçbir şey anlamıyorum. Yarın 8.00'de Yüzbaşı Belov." Yüzüne baktı. "Elçilik kantininde bir şeyler yiyebilir ya da..."

"Yiyeceğimizi odamıza götürmemiz daha iyi olur," dedi Aleksandr.

"Tam bir askersin." Ravenstock, Aleksandr'ın çamura ve kana bulanmış kıyafetlerine baktı. "Giyecek başka bir şeyin var mı?"

"Hayır."

"Yarın 7.00'de sana kışladan yüzbaşı üniforması getirmelerini söyleyeceğim. 7.55'te konferans salonuna götürülmek için hazır ol."

"Hazır olacağım."

"Yaralarınla ilgilenecek birini istemediğine emin misin?"

"Teşekkürler. Onlarla ilgilenecek biri var."

Ravenstock başını salladı. "Yarın görüşürüz. Nöbetçi, onları altıncı kattaki odaya çıkar. Odayı temizlet ve onlara yemek gönder. Açlıktan ölüyor olmalılar."

Odaları genişti. Yerler ahşap kaplamaydı; küçük halıları, üç büyük penceresi ve yüksek bir tavanı vardı. Duvardaki süslemeler göze çarpıyordu. Rahat sandalyeler, masa ve hatta özel banyo bile vardı. Aleksandr eşyalarını yere fırlattı ve kumaş döşemeli sandalyeye oturdu. Tatyana odada birkaç dakika dolanarak resimlere, duvar süslemelerine ve halılara baktı. Gözlerini Aleksandr'dan kaçırıyordu.

"Sovyetler ne kadar kızgın?" diye sordu Aleksandr.

"Bilirsin işte," dedi ona dönmeden.

"Hayal edebiliyorum."

"Stepanov'u görevden alıp yerine başka birini getirmişler," dedi Tatyana yüzüne bakarak.

Aleksandr bir anda irkildi. "Beni şubat ayında görmeye geldiğinde, görevde bu kadar uzun süre kaldığına şaşırdığını söylemişti. Savaştan sonra Sovyet ordusundaki generallerin durumu gittikçe kötüleşmişti. Birçok kampanya yolunda gitmedi ve çok fazla asker kaybedildi." Başını öne eğdi.

"Senin orada olduğunu nereden biliyordu?"

"Özel kampın yoklama defterinde ismimi görmüş."

"Benim o deftere bakmama izin vermediler."

"Sen Berlin'deki Sovyet garnizonunun ordu komutanı değilsin."

Tatyana pencerenin pervazına oturdu ve elleriyle yüzünü kapadı. "Neler oluyor?" dedi. "İşin zor kısmını geride bıraktığımızı sanıyordum. Buraya gelince her şeyin daha kolay olacağını düşünmüştüm."

"Burada her şeyin daha kolay olacağını düşündün demek!" diye bağırdı Aleksandr. "Hayatımızda şimdiye kadar kolay bir şey oldu mu? Amerikan topraklarına adım attığımızda, bizi hemen bağırlarına basacaklarını mı düşündün?"

"Hayır, ama sandım ki, durumu Ravenstock'a anlattıktan sonra..."

"Belki de ikna kabiliyetin Ravenstock'a işlemiyordur Tatyana," dedi Aleksandr. "O bir konsolos, diplomat. Emirleri yerine getiriyor ve iki ülke arasındaki ilişkileri korumak için elinden geleni yapıyor."

"Sam bana ondan yardım istememi söyledi. O..."

"Sam, Sam. Bu Sam de kim oluyor? NKGB'nin onu dinleyeceğine inanma sebebin ne?"

Ellerini sıktı. "Biliyordum," dedi. "Buraya hiç gelmemeliydik! Kuzeye kaçmalıydık. Oraya gittiğimizi asla tahmin edemezlerdi. Bir kargo gemisiyle İsviçre'ye giderdik. İsviçre bize sığınma hakkı verirdi."

"Bu planını ilk kez duyuyorum Tanya."

"Düşünecek zamanımız olmadı. Berlin, Berlin! Burada bize yardım etmeyeceklerini bilsem, seni neden getireyim?"

Kapı çalındı. Birbirlerine baktılar. Aleksandr kapıya bakmak için ayağa kalktı; ama Tatyana ona banyoyu gösterdi ve her ihtimale karşı orada beklemesini söyledi.

Gelen temizlikçiydi. Akşam yemeği ve temiz havlu getirmişti.

"Sigara var mı?" diye sordu Tatyana. "Bir iki paket getirirseniz, size parasını öderim." Hizmetçi üç paket sigarayla geldi.

"Aleksandr? İyi misin?" Banyodan hiç ses gelmiyordu ve hizmetçiyi beklediği için ona bakmaya gidememişti. Bir anda Aleksandr'ın kendine zarar vermiş olabileceğini düşündü, koşarak banyoya gitti ve kapıyı hızla iterek "Aleksandr!" diye bağırdı.

"Senin neyin var?" dedi Aleksandr. "Neden çığlık atıyorsun?"

"Atmadım -şey... İçerisi çok sessizdi. Ben..."

Aleksandr elindeki sigaraları aldı.

"Bak sana yiyecek bir şeyler getirdiler," dedi daha alçak bir ses tonuyla, yemek tepsisini göstererek. "Biftek getirmişler." Gülümsemek için kendini zorladı. "En son ne zaman biftek yedin Şura?"

"Biftek de ne?" dedi ve gülümsemeye çalıştı.

Masaya oturdular ve tabaklarındaki yemekle oynamaya başladılar. Tatyana su; Aleksandr ise suyla sigara içti.

"Güzel, öyle değil mi?"

"Evet."

Birbirlerine bakmadan biftekle biraz daha oynadılar. Hiç konuşmadılar. İçerisi karanlık olunca Tatyana ışığı yakmak için kalktı.

"Yakma," dedi Aleksandr.

Odadaki tek ışık ardı ardına yaktığı sigaraydı.

Hiçbir şey konuşmuyorlardı; ama sessizlik yoktu. Tatyana'nın içinde çığlıklar kopuyordu ve Aleksandr'ın da içindeki çığlıkları susturmak için sigaraya sığındığını biliyordu.

En sonunda, "İngilizceyi iyi öğrenmişsin," dedi.

"Bir zamanlar çok iyi bir öğretmenim vardı," dedi ve ağlamaya başladı.

"Şişşt," dedi yüzüne bakmadan ve yanından geçerek açık pencereye gitti. "Rusça bizim için daha kolay ve aşina."

"Evet, bu dili konuşmak acı veriyor," dedi Tatyana.

"Seninle konuşmak beni rahatlatıyor."

Birbirlerine baktılar.

"Tanrım," dedi Tatyana. "Ne yapacağız?"

"Yapacak hiçbir şey yok," dedi Aleksandr.

"Neden seninle konuşmaları gerekiyor? Konu ne?"

"Her zamanki gibi askeri bir sorun olduğunda, askeri yollardan hallediliyor. Sovyetler beni sorgularken rütbemi aldı; ama Amerika'ya dönmek isteyen kişinin bir sivil olduğunu söyleyerek Amerikan ordusundan hiçbir şey elde edemeyeceklerini biliyorlardı. Kumandan o zaman bunu düşünmeden, konuyu Ravenstock'a aktaracaktı.

Ancak Sovyetler firar ve vatan hainliği kelimelerini ön plana çıkardı. Bunların özellikle Amerika için ne kadar hassas konular olduğunu çok iyi biliyorlardı. Üç yıldır binbaşı değilim; ama beni binbaşı olarak çağırıyor ve yüksek rütbeli askerin böyle bir suç işlediğini ön plana çıkarıyorlar. Bu da ordunun tepki göstermesine sebep oluyor. Beni yarın sorguya çekecek olmalarının sebebi bu."

"Ne düşünüyorsun? Soruşturma nasıl geçecek?"

Aleksandr cevap vermedi. Bu Tatyana için en olumsuz cevaptan bile daha kötüydü; çünkü en kötü ihtimali düşünüyordu.

"Hayır," dedi. "Hayır, yapamam... Yapmayacağım." Başını kaldırıp omuzlarını dikleştirdi. "Bu durumda beni de öldürmeleri gerekir. Yalnız gidemezsin."

"Saçmalama!"

"Ben..."

"Saçma sapan konuşma!" Aleksandr ayağa kalktı; ama yanına gitmedi. "Bu konuda konuşmanın bile gereksiz olduğunu düşünüyorum."

"Gereksiz değil Şura," dedi Tatyana. "Beni de istiyorlar. Ravenstock ile konuştum. Hatırlıyorsun değil mi? Stepanov da bana bizzat kendisi söyledi. Düşman listesindeymişim. İkimizi de ele geçirmek istiyorlar."

"Lanet olsun!" diye bağırdı. "Bunu sen istedin, öyle değil mi?" Aniden pencerenin kenarına gitti ve dışarı baktı. Yerden ne kadar yüksekte olduğunu hesaplıyor gibiydi. "Tanya, benim aksime, senin Amerikan pasaportun var."

"Bu sadece belge üstünde geçerli Aleksandr."

"Ama hayatını kurtarabilir. Ayrıca sen bir sivilsin."

"Ben Kızıl Ordu hemşiresiydim."

"Seni tutuklamayacaklar."

"Tutuklayacaklar."

"Hayır. Onlarla yarın konuşacağım."

"Hayır! Onlarla konuşmak mı? Yeterince konuşmadın mı? Matthew Sayers ve Stepanov ile bol bol konuşmadın mı? Gözümün içine baka baka yeterince yalan söylemedin mi?" Başını salladı. "Hiç kimseyle konuşmayacaksın."

"Konuşacağım."

Tatyana ağlamaya başladı. "Hani ya beraber yaşayacak ya da beraber ölecektik?"

"Yalan söyledim."

"Yalan söyledin!" Titremeye başladı. "Bunu anlamalıydım. Şunu iyi bil, seni geri götüremeyecekler. Eğer Kolyma'ya gidersen, ben de seninle geleceğim."

"Ne söylediğini bilmiyorsun."

"Beni sen seçtin," dedi Tatyana çatallaşan bir sesle. "Leningrad'da beni seçtin; çünkü doğru insan bendim."

"Sen de beni seçtin," dedi Aleksandr. "Çünkü bana ait olan bir şeyi sonuna kadar koruduğumu gördün. Orbeli gibi."

"Tanrım! Sensiz hiçbir yere gitmem. Eğer Sovyetler Birliğine geri dönersen, ben de gelirim."

"Tanya!" Aleksandr ayağa kalktı. Karşısında dururken gözlerinden ateş çıkıyordu. "Sen neden bahsediyorsun? Kendi saçlarımı ve senin saçlarını yolmamı mı istiyorsun? Her şeyi unutmuş gibi konuşuyorsun!"

"Unutmadım, ama..."

Sana benim hakkımda doğruyu söyleyene ya da o kâğıdı imzalayana kadar işkence edecekler. Sana o kâğıdı imzalatıp beni öldürecekler ve bir casusla evlendiğin için, ceza olarak seni on yıllığına Kolyma'ya gönderecekler."

Tatyana ellerim kaldırdı. "Pekâlâ Şura," dedi. "Tamam." Aleksandr'ın kontrolünü kaybettiğini görebiliyordu.

Onu kolundan tuttu ve karşısına çekti. "Kampta sana ne yapacaklarını biliyor musun? Bunun yeni bir macera olacağını sanıyorsun. Seni soyup erkeklere yıkatacaklar. Sonra çıplak bir halde koridorda yürüterek seni aç gözlü adamların kucağına atacaklar. Senin gibi güzel bir kız hemen dikkat çekecek. Sana hapishane kantininde ya da çamaşırhanede iş verecekler. Seninle yatmak isteyecekler ve kabul etmediğinde dayak atacaklar. Sonra da sana tecavüz edecekler. 1943'ten beri diğer kadınlara yaptıkları gibi."

Tatyana, Aleksandr adına korkuya kapıldı ve "Lütfen..." dedi.

"Seni yatağa atacaklar ve seninle işleri bittiğinde kadınlığından eser kalmayacak. Hiçbir kadının kaldıramayacağı şeyler yaşayacaksın. Sonra seni hiç kimse istemeyecek. O aç gözlü adamlar bile."

Yüzü sapsarı olan Tatyana kolunu çekmeye çalıştı.

"1956'da cezan bitip topluma geri gönderildiğinde her şeyini kaybetmiş olacaksın Tanya."

Ağzından çıkan tek söz, "Lütfen..." oldu.

"Bütün bunlar olurken oğlundan uzak kalacaksın," dedi Aleksandr. "Büyüyüp dünyayı değiştirebilecek oğlundan ve benden uzak olacaksın. Dişleri dökülmüş, dul kalmış, oğlundan uzak ve insanlıktan çıkmış bir kadına dönüşeceksin. Sovyetler Birliğindeki evine geri dönüp yalnız bir hayat süreceksin. Bunu mu istiyorsun?" diye sordu. "Amerika'daki hayatını görmedim; ama tercihin bu mu?"

Tatyana kararlı bir şekilde, "Sen hayatta kalmayı başardın. Ben de başaracağım," dedi.

"Bu hayatta kalmak mı?" diye bağırdı Aleksandr. "Kafandaki senaryoya göre ölmeyeceksin, öyle mi? Ölmek mi istiyorsun? Orası çok farklı." Kolunu bırakıp geri çekildi. "Soğuktan ve açlıktan öleceksin. Bunu Leningrad başaramadı; ama Kolyma kesinlikle başaracaktır. Oraya gönderilen erkeklerin yüzde doksanı ölüyor. Çocuk düşürmekten, enfeksiyondan ya da tüberkülozdan öleceksin.

Hiçbiri olmazsa, tecavüz edildikten sonra atılan dayağa dayanamayacaksın."

Elleriyle kulaklarını kapadı. "Tanrım, Şura, sus," diye fısıldadı.

İkisi de irkildi.

Aleksandr onu kendine çekerek sıkıca sarıldı. Her ne kadar güçlükle nefes aldığının farkında olsa da, göğsünde kendini daha iyi hissediyordu.

"Tanya ben hayatta kalmayı başardım; çünkü Tanrı bana güç verdi. Yanıma kimse yaklaşamıyordu. Ya onları öldürüyor; ya da dövüyordum. Bana yaklaşanı öldürmekten korkmuyordum. Peki ya sen aynı durumda ne yapardın?" Eliyle başını okşadı ve sonra yüzünü kaldırdı. Kollarından tutarak onu arkaya itti ve Tatyana yatağın üstüne düştü. Yanına oturarak, "Kendini bana karşı koruyamıyorsun. Seni kimsenin hayal edemeyeceği kadar çok seviyorum," dedi ve başını salladı. "Tatişya, bu dünya senin gibi bir kadın için değil. Tanrı seni bu dünyaya göndermemiş."

Tatyana ellerini yüzüne götürdü. "Peki ama seni neden o dünyaya gönderdi?" diye sordu. "Sen erkekler arasındaki kral gibisin."

Aleksandr daha fazla konuşmak istemedi.

Tatyana konuşmak istedi; ama yapamadı.

Aleksandr duşa gitti ve Tatyana pencerenin yanındaki sandalyede kıvrılarak oturdu.

Aleksandr belinde havluyla duştan çıkınca, "Gelip yarama bakar mısın? Sanırım iltihaplanıyor," dedi.

Haklıydı. Bu konulardan anlıyordu. Tatyana penisilin iğnesi atıp göğsündeki yarayı temizlerken ve omzunu karbolik asitle silerken, Aleksandr hiç kıpırdamadan oturdu. "Yaranı dikeceğim," diyerek iğneyi çıkardı. Bir anda bu iğneyle, onu Sovyetler Birliği'nden çıkaran Finlandiya kamyonunun üzerindeki Kızıl Haç amblemini diktiğini hatırladı. Matthew Sayers'i kurtaramamıştı.

"Dikme. Üzerinden çok zaman geçti," dedi Aleksandr.

"Hayır, dikilmesi lazım. Enfeksiyonu engeller ve daha çabuk iyileşirsin." Konuşmaya nasıl devam ediyordu?

O bölgeyi uyuşturmak için şırıngasını çıkardı ve Aleksandr elinden tutarak, "Bu ne?" diye sordu. "Dikmeden önce bana bir sigara ver Tanya."

Sekiz dikiş atılması gerekti. Tatyana işini bitirdikten sonra Aleksandr'ın yarasını öperken, "Acıyor mu?" diye fısıldadı.

"Hiçbir şey hissetmiyorum," dedi sigarasından bir nefes daha alarak.

Tatyana omzunu, kolunu ve baruttan mahvolan elini bandajladı. Yüzünü yakından görmesini istemiyordu. Onunla ilgilenirken ağladı ve nefes alıp verişinden, ona bu kadar yakınken dokunamamaktan ne kadar çok acı duyduğunu hissetti. Sona bu kadar yaklaştıklarında ona dokunamayacağını biliyordu.

"Biraz daha morfin ister misin?"

"Hayır," dedi. "Sonra bütün gece bilinçsiz oluyorum."

Sendeleyerek bir adım geri çekildi.

"Banyo çok iyiydi," dedi. "Beyaz havlular. Sıcak su. Ummadığım kadar iyiydi."

"Evet," dedi." Amerika'da çok fazla konfor var."

Bakışlarını başka tarafa çevirdiler. Tatyana banyoya gitti. Havluya sarılı bir halde çıktığında Aleksandr uyumuştu bile. Üstünü örttükten sonra yatağın yanındaki sandalyeye oturdu ve onu izledi. Eli hemşire çantasındaki morfin şırıngalarının üstündeydi.

Tatyana onun Rusya'ya götürülmesine izin veremezdi. Sovyetler Birliğinden önce Tanrı onu alacaktı.

Hemşire çantasını yanına alarak battaniyenin altına girdi ve çıplak vücuduna arkadan sarılarak yattı. Onu kollarının arasına aldı ve ağlamaya başladı. Sovyetler Birliği onu bir deri bir kemik bırakmıştı.

Sonra Aleksandr konuşmaya başladı. "Anthony iyi bir çocuk mu?"

"Evet," dedi. "Mükemmel bir çocuk."

"Sana mı benziyor?"

"Hayır, sana benziyor."

"Bu çok kötü," dedi Aleksandr ve Tatyana'ya döndü.

Çıplak bir halde birbirlerine bakarak yattılar.

Pişmanlıkları, nefesleri ve ruhları birbirine karışıyor; gecenin sessizliğinde acıları çığlık çığlığa bağırıyordu.

"Senin için çok mücadele verdim. Daha iyisini yapmayı isterdim. İkimiz için ne hayal ettiğini anlamaya çalıştım ve bu şekilde yaşadım."

"Ben senin için daha çok mücadele verdim," dedi Aleksandr. "Senin için hep daha iyisini yapmak istedim. Gözümün önünden bir an olsun gitmedin. Hayatta kalmayı başarırsam mutlu olacağını düşündüm. Bana bakıp başını sallayacağını ve doğru olanı yaptığımı söyleyeceğini hayal ettim."

Bir an duraksadılar.

Bir baykuş sesi duyuldu.

Köpekler havlıyordu.

"Sen en iyisini yaptın Aleksandr."

Aleksandr ona sıkıca sarıldı ve alnından öptü. "Tatyana, bizim için hiçbir zaman gelecek olmadı. Bu geceyi yaşayacağız," diye fısıldadı. "Şimdiye kadar hep bu şekilde yaşadık. Bir geceyi daha böyle, beyaz çarşaflı sıcak yatakta geçireceğiz."

"Benimle gel," dedi Tatyana ağlayarak. "Bu olaylardan sıyrıl ve benimle gel."

Aleksandr elini Tatyana'nın sırtında gezdirdi. "Taburda ve hapishanede geçirdiğim yıllar boyunca beni ayakta tutan neydi biliyor musun?" dedi. "Sen. Eğer sen savaş varken, hamileyken, doktor

öldükten sonra, bir başına Rusya'dan çıkmayı başardıysan, ben de hayatta kalmayı başarabilirdim. Leningrad'da her sabah erkenden kalkıp karların üstünde yürüyerek ailene su ve ekmek taşıdın. Bütün bunların üstesinden geldiysen, benim de aynı şeyi yapmam gerekiyordu. Sen başardıysan, ben de başarabilirdim."

"İlk yıllarda ne kadar zorlandığıma inanamazsın. Anlatsam şaşırırsın."

"Oğlumu dünyaya getirdin. Senden başka hiç kimsem yoktu. Benimle Leningrad'da yürüdün, Neva ve Ladoga nehrini geçtin, sırtımdaki yarayı iyileştirdin ve bütün yaralarımı sardın. Yanıklarımı yıkadın, beni iyileştirerek kurtardın. Açken karnımı doyurdun. Lazarevo her şeye değerdi." Aleksandr'ın sesi çatladı. "Ve senin ölümsüz kanın Tatyana. Sen benim yaşama gücüm oldun. Sana yeniden kavuşmak için ne kadar mücadele verdiğime inanamazsın. Senin için kendimi düşmanların, Almanların arasına attım. Senin için ateş ettim, dayak yedim, ihanet ettim ve tutuklandım. Tek istediğim seni bir kez daha görebilmekti. Benim için geri dönmen hayatımdaki en güzel andı. Anlıyor musun Tatya? Geri kalanların benim için hiçbir anlamı yok. Almanya, Kolyma, Dimitri, Nikolay Ospenski ve Sovyetler Birliği benim için hiçbir şey ifade etmiyor. Onların hepsini unut. Beni duyuyor musun?"

"Duyuyorum," dedi Tatyana. "Bu hayatta yalnız yürüyoruz; ama eğer şanslıysak bir dönem, bu yolda bize güç verecek birine ait oluyoruz."

O akşam birkaç saniye birbirlerine dokundular ve yeniden kanatlanıp gençliklerine döndüler. Tekrar Yaz Bahçesinde, içlerindeki umutlarla yürüdüler.

KIRK İKİNCİ BÖLÜM

Berlin, Temmuz 1946

ERTESİ SABAH 6.00'DA KALKTILAR. 7.00'de oda hizmetçisi kahvaltı ve Aleksandr için Amerikan üniforması getirdi. Tatyana'nın hemşire üniformasını da yıkamışlardı.

Aleksandr kahvesini içip tostunu yedi ve altı sigara bitirdi. Tatyana da tostunu yiyip kahvesini içti; ama bir türlü sakinleşemedi.

7.55'te iki silahlı asker Aleksandr ile Tatyana'yı üçüncü kata indirdi. Bekleme odasındaki tahta sandalyelere oturdular.

Saat 8.00'de kapı açıldı ve John Ravenstock dışarı çıktı. "İkinize de günaydın. Temiz elbiseler giymek daha iyi, öyle değil mi?"

Aleksandr ayağa kalktı.

Ravenstock, Tatyana'ya baktı. "Hemşire Barrington, odanda beklesen daha iyi olur. Sorgu birkaç saatimizi alacak."

"Burada bekleyeceğim," dedi Tatyana.

"Kendine oyalanacak bir şey bul," dedi Ravenstock.

Aleksandr konsolosun arkasından gitti. İçeriye girmeden önce dönüp arkasına baktı. Tatyana ayaktaydı. Birbirlerini selamladılar.

Uzun konferans masasında altı adam oturuyordu ve Aleksandr ayaktaydı.

John Ravenstock onu ordu komutanı Mark Bishop ("Biz tanışıyoruz"), Philip Fabrizzio, Amerikan büyükelçisi ve Berlin'deki Amerikan silahlı kuvvetlerinde ayrı alanlarda -kara, hava, deniz- görev yapan üç generalle tanıştırdı.

"Kendin hakkında neler söyleyeceksin?" dedi Bishop.

"Anlamadım komutanım?"

"İngilizce konuşuyor musun?"

"Evet, elbette."

"Senin yüzünden Berlin'de uluslararası bir sorun yaşıyoruz. Sen buraya adım atar atmaz, Sovyetler Aleksandr Belov adlı kişiyi onlara teslim etmemiz için ısrara başladı. Ancak karın senin Amerikan vatandaşı olduğunu söylüyor. Aslına bakarsan elçi Fabrizzio dosyanı incelemiş ve Alexander Barrington isimli kişinin uyruğunu tam anlayamamış. Sovyetler seni Sachsenhausen'e atmadan önce onlara ne yaptığını ya da ne yapmadığını bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey var -son dört gün içinde bir tabur adamlarını öldürdün ve bunun cezasını çekmeni istiyorlar."

"Berlin'deki Sovyet kumandanının adamlarını bir anda bu kadar umursar hale gelmesi çok garip. Oysa, Sachsenhausen'de, barış zamanında, en az iki bin adamı kendi ellerimle gömdüm."

"Ama Sachsenhausen bir tutuklu kampı."

"Hayır efendim. Onların hepsi benim gibi, sizin gibi askerlerdi. Teğmenler, yüzbaşılar, binbaşılar ve bir albay. Tabi bunların dışında yüksek rütbeli ve sivil yedi yüz Alman da oraya gömüldü."

"Adamlarını öldürdüğünü inkâr mı ediyorsun Yüzbaşı?"

"Hayır efendim. Beni ve karımı öldürmeye geliyorlardı. Başka bir seçeneğim yoktu."

"Bu arada kaçmıştın değil mi?"

"Evet."

"Özel kamp kumandanı sürekli kaçtığını söylemiş."

"Evet. Oradaki hayat şartlarından memnun değildim. Ayak parmaklarımla oy kullanıyordum."

Generaller birbirine baktı. "Vatan hainliğiyle suçlandın, öyle değil mi?"

"Vatan hainliğiyle suçlandığım doğru."

"Vatan haini olmadığım mı söylüyorsun?"

"Kesinlikle evet."

"Senin Kızıl Ordu'dan kaçtığını, ormanda bir süre ilerledikten sonra kendi isteğinle düşmana teslim olduğunu ve kendi halkına karşı, onların yanında savaştığını söylüyorlar."

"Düşmana teslim oldum. İki hafta boyunca takviye güç göndermediler. Kurşunum kalmamıştı ve savunma hattında da hiç adamım kalmamıştı. Almanlar ise kırk bin kişiydi. Hiçbir zaman kendi halkıma karşı savaşmadım. İlk önce Catowice, sonra da Colditz'e gönderildim. Ama sadece, düşmana teslim olmak Sovyet kanunlarına göre suç sayıldığından tutuklandım."

Generaller sessiz kaldı. "Hâlâ hayatta olduğun için şanslısın Yüzbaşı," dedi deniz kuvvetlerinde görevli olan General Pearson "Almanların, altı milyon Sovyet savaş mahkûmundan, beş milyonunu öldürdüğünü duyduk."

"Bunun abartı olmadığına eminim General. Belki Stalin, Cenova anlaşmasını imzalamış olsaydı; şimdi çoğu hayatta olurdu. İngiliz ve Amerikan mahkûmların hepsi öldürülmedi, öyle değil mi?"

Generaller cevap vermedi.

"Peki şu andaki rütben ne?"

"Rütbem yok. Vatan hainliğiyle suçlandığımda rütbem alındı."

"O halde Sovyet yetkililer neden sana Binbaşı Belov diyorlar?" diye sordu Bishop.

Aleksandr gülümseyerek omuz silkti. "Bilmiyorum."

"Yüzbaşı Belov, neden ailenizin Amerika'dan ayrılıp Sovyetler Birliği'ne geldiği yıllardan başlayarak başınıza gelenleri anlatmıyorsunuz? Bu bize çok yardımcı olacak. Elimizde çok fazla çelişkili bilgi var. NKGB on yıldır Alexander Barrington adında birini arıyor. Ama aynı zamanda senin Aleksandr Belov olduğunu savunuyorlar. Bu ikisinin aynı kişi olup olmadığından bile emin değiliz. Bize kim olduğunu söyle Yüzbaşı."

"Büyük memnuniyetle efendim. Oturabilir miyim?"

"Tabi ki," dedi Bishop. "Nöbetçi, ona sigara ve su getirin."

Aleksandr altı saat içeride kaldı. Tatyana onu gizli bir kapıdan kaçırmış olabilecekleri düşündü; ama tahta kapıların ardından gelen boğuk sesleri duyabiliyordu.

Odanın içinde gidip geldi, oturdu, çömeldi ve olduğu yerde sallandı. Berlin'deki Amerikan büyükelçiliğinin bekleme odasında kendi ve Aleksandr'ın hayali gözlerinin önünden geçti.

Yüzmeyi öğreniyorlardı ve her geçen gün hayat daha da zorlaşıyordu. Her yeni günde, geride bırakamayacakları şeyler yaşıyorlardı. Jane Barrington trenle Leningrad'dan Moskova'ya dönerken oğlunun elinden tutuyordu ve onu kurtaramadığını düşünerek Aleksandr için ağlıyor, içki içiyordu. Hapishane hücresindeki Harold, Finlandiya'da çamurun içinde yatan Yuri Stepanov, Ladoga nehrinin buzları üstündeki kamyonda bulunan Daşa, Finlandiya bataklıklarında dizlerinin üstüne çökmüş Tatyana ve kâbuslarında yalnız olan Anthony, Aleksandr'a sesleniyordu.

Oradaydı! Elinde şapkasıyla yolun karşısına geçiyor ve her gün Kirov'a geliyordu. Binaların yıkıldığı ve cesetlerin üst üste yığıldığı Mars bölgesinde, elinde tüfeğiyle leylakların altında duruyordu. Onu evlendikleri kilisenin merdiveninde kucağına alarak döndürüyor; evlendikleri gece ay ışığının altında onunla vals yapıyordu. Kama nehrinde yıkandıktan sonra yanına geliyordu ve sigara içiyordu. Henüz gitmemişti. Kayıplara karışmamıştı. Belki de ondan geriye kalanlar hâlâ kurtarılabilirdi.

Aleksandr bir kez daha Vistula nehrinin kenarında duruyordu ve hayatından geri kalanlara bakıyordu. Yolun biri ölüme; diğeri ise kurtuluşa çıkıyordu. Hangi yola sapacağını bilmiyordu; ama gözleri bankta oturan kızdaydı. Nehrin diğer tarafında ise Kutsal Haç vardı.

Aleksandr'ın anlattıkları bittiğinde, generaller, büyükelçi ve konsolos sessiz kaldı.

"Vay canına Yüzbaşı Belov," dedi Bishop. "Oldukça dolu bir hayat geçirmişsin. Kaç yaşındasın?"

"Yirmi yedi."

Bishop ıslık çaldı.

Deniz kuvvetlerinden General Pearson, "Karının, senin nerede olduğunu bilmeden elinde silahlarla Almanya'ya geldiğini, kaldığın kampı bulduğunu, hücrene ulaştığını ve 7 numaralı özel kampın güvenliğini aşarak seni kaçırdığını mı söylüyorsun?"

"Evet efendim." Aleksandr duraksadı. "Karımı bu mahkeme raporunun dışında tutabilir miyiz?"

John Ravenstock sessiz kaldı. Genaraller de hiçbir şey söylemedi. "Amerikan vatandaşlığın onaylanırsa hangi ismi kullanacaksın Yüzbaşı?"

"Anthony Alexander Barrington," dedi.

Adamlar gözlerini Aleksandr'a dikti. Aleksandr ayağa kalkarak onları selamladı.

Kapı açıldı ve yedisi konferans odasından çıktı. En son Aleksandr göründü. Tatyana'nın sandalyeden kalkmaya çalıştığını gördü; ama sandalyeye tutunmadan ayakta duramadı. O kadar kötü görünüyordu ki, önlerinde bayılacağından korktu. Onu rahatlatmak için bir şey söylemek istedi ve başını hafifçe sallayarak, "Eve gidiyoruz," dedi.

Tatyana derin bir nefes aldı ve eliyle ağzını kapattı.

Tatyana kendini tutamadı ve koşarak kollarına atladı. Generallerin önünde olmalarının hiçbir önemi yoktu. Kollarını boynuna doladı ve ıslak yüzünü boynuna yasladı.

Aleksandr başını ona doğru eğdi. Tatyana'nın ayakları yerden kesilmişti.

Her ne kadar çok fazla şey kaybetsek de, birçok acıya katlansak da, eski günlerdeki gibi dünyayı yerinden oynatacak gücümüz olmasa da, biz...

Hâlâ ayaktayız.

Barrington, Leningrad, Luga, Ladoga, Lazarevo, Ellis Adası, Kızıl Haç dağları, kaybettikleri aileleri, anneleri, babaları, ordudaki erkek kardeşleri gökyüzünde yıldız oluyordu. Nehirde akan kırmızı kanların üstünde rüzgâr ıslık çalıyordu. Okyanuslara, denizlere ve ay ışığıyla aydınlanan gökyüzüne bir şeyler mırıldanıyorlardı...

Tatyana...

Aleksandr...

Bronz Atlı hâlâ hareketsiz.

SON

TEŞEKKÜRLER

Minnetimi ve gecikmiş teşekkürlerimi sunuyorum:

Saatlerini ayırıp hiç bilmediğim konularda ayrıntılı bilgiler veren ordunun sesi, Larry Brantley'ye.

Tanya ve Şura arasındaki aşkın altyapısını oluşturmama yardım ettiği için, karısı ve gerçek dostum Tracy Brantley'ye,

Bana kitaplarımı yazarken kullandığım ismi verdiği için birinci kayınvalidem İrene Simons'a.

Bana ikinci mükemmel oğlunu verdiği için ikinci kayınvalidem Elaine Ryan'a.

St. Petersburg kütüphanesinde kuşatmadan kurtulan kişilere ait olan günlüklerin fotokopisini çektirip bana orijinal Rusça yüzlerce sayfa bilgi gönderdiği için babamın altmış yıllık arkadaşı Radik Tikhomirov'a.

Mucizeler gerçekleştiren arkadaşım Robert Gottlieb'e ve büyük çalışmalar yürüten Kim Whalen’e.

Eski yayıncım, editörüm ve arkadaşım Nick Sayers'e.

Hayatımı kolaylaştırmak için çok fazla çalışan ve beni, yirmi parmağı olduğuna inandıran Pavla Salacova'ya.

İkinci ve son eşim Kevin -en çok sana.

Uzun zaman önce umut eden, inanan, seven ve ailesini özgür bir yaşam için bu topraklara getiren babama.

Arka Kapak

Tatyana gün boyunca aralıksız çalışıyor akşamları da neredeyse bir yaşına gelen oğluyla oynuyordu. Geceleri ise yatağının kenarına oturup bir yandan ciğerlerine açık camdan deniz havasını çekiyor diğer yandan boynunda asılı olan alyansıyla oynuyordu.

Amerika'ya geleli yaklaşık bir sene olmuştu. Yirmi bir yaşına bastığı gün. Ellis'teki odasında Antony'yi doyurduktan sonra Sovyetler Birliği'nden geldiğinden beri ilk defa siyah sırt çantasını eline aldı. Önce Alman yapımı dolu tabancayı çıkardı ardından Bronz Atlı kitabını, Rusça-Ingilizce sözlüğünü, tek fotoğrafını, evlilik fotoğraflarını ve Alexander'ın asker şapkasını teker teker yatağının üzerine koydu.

Tam o sırada çantanın en altında Alexander'a ait olan Sovvetler Birliği Kahramanlık madalyasını buldu. Gecenin bir yarısında bulduğu bu madalyaya uzun bir süre gözünü ayırmadan baktıktan sonra koridora'çıkarak bir süre de ışığın altında inceledi ve bir hata yapıp yapmadığından emin olmaya çalıştı...

Düşünmeden edemiyordu, eğer Alexander öldüğünde boynunda bu madalya varsa, şimdi hâlâ boynunda olması gerekmiyor muydu?..

Bu destansı aşk ve savaş hikâyesinde Tatyana 18 yaşında, hamile ve dul bir kadındır ve savaş yüzünden yerle bir olmuş Leningrad tan kaçarak kendine Amerika'da yeni bir hayat kurar. Fakat geçmişi onu rahat bırakmaz. Kocası Binbaşı Alexander Belov'un hala yaşıyor olduğuna ve dahası ona ihtiyacı olduğuna duyduğu inanç Tatyana'da takıntı haline gelmiştir.

Bu sırada Amerika'dan çok uzak bir kıtada Alexander geçici bir süreliğine idam cezasından kurtulmuş ceza taburundaki diğer askerlerle Avrupa'ya doğru ilerlemektedir. Her dakikasında ölümle burun buruna geldiği günlerde umutsuzca da olsa tek dileği Tatyana'yı son bir kez görebilmektir...

[1] NKVD: Eski Sovyet Devletinin güvenliğinden sorumlu içişleri halk komiserliği.

Table of Contents

- Yazar
- Harita
- İthaf
- Aleksandr Puşkin Şiiri
- Giriş
- Birinci Kitap - İkinci Amerika
    - Birinci Kitap Şiir (Rudyard Kipling)
    - Birinci Bölüm
    - İkinci Bölüm
    - Üçüncü Bölüm
    - Dördüncü Bölüm
    - Beşinci Bölüm
    - Altıncı Bölüm
    - Yedinci Bölüm
    - Sekizinci Bölüm
    - Dokuzuncu Bölüm
    - Onuncu Bölüm
    - On Birinci Bölüm
    - On İkinci Bölüm
    - On Üçüncü Bölüm
    - On Dördüncü Bölüm
    - On Beşinci Bölüm
    - On Altıncı Bölüm
    - On Yedinci Bölüm
    - On Sekizinci Bölüm
    - On Dokuzuncu Bölüm
    - Yirminci Bölüm
    - Yirmi Birinci Bölüm
    - Yirmi İkinci Bölüm
- İkinci Kitap - Kutsal Haça Giden Köprü
    - İkinci Kitap Şiir (Alfred, Lord Tennyson)
    - Yirmi Üçüncü Bölüm

- Yirmi Dördüncü Bölüm
- Yirmi Beşinci Bölüm
- Yirmi Altıncı Bölüm
- Yirmi Yedinci Bölüm
- Yirmi Sekizinci Bölüm
- Yirmi Dokuzuncu Bölüm
- Otuzuncu Bölüm
- Otuz Birinci Bölüm
- Otuz İkinci Bölüm
- Otuz Üçüncü Bölüm
- Otuz Dördüncü Bölüm
- Otuz Beşinci Bölüm
- Otuz Altıncı Bölüm
- Otuz Yedinci Bölüm
- Otuz Sekizinci Bölüm

Üçüncü Kitap - Alexander

- Üçüncü Kitap Şiir (Alfred, Lord Tennyson)
- Otuz Dokuzuncu Bölüm
- Kırkıncı Bölüm
- Kırk Birinci Bölüm

Teşekkür

Arka Kapak